

Ex Libris

[redacted] Lorsch

in hoc vol: adhuc habetr quaedam Celebr: auctoris opus de potestate Ecclesiasticâ Summ: Pont: et Conciliorum Gen: unâ cum Vindiciis Auctoritatis Pontificiae contra Febronium.

PETRI BALLERINII
PRESBYTERI VERONENSIS
DE
VI AC RATIONE PRIMATUS ROMANORUM PONTIFICUM
ET
DE IPSORUM INFALLIBILITATE
IN DEFINIENDIS CONTROVERSIIS FIDEI
LIBER SINGULARIS,
IN QUO
UTRUMQUE DEDUCITUR ET CONSTITUITUR
EX PRINCIPIIS CONCESSIS AB IIS IPSIS ADVERSARIIS,
CONTRA QUOS DISPUTATIO FUTURA EST.

AUGUSTÆ VINDELICORUM.
MDCCLXX.

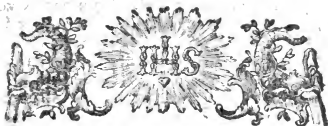
Sumptibus FRATRUM VEITH Bibliopolarum,

SUPERIORUM PERMISSU.

PRÆFATIO.

1 CUM Pontificum Romanorum primatus unum sit e præcipuis Christianæ Religionis capitibus, ex quo catholicæ Ecclesiæ bonum maxime pendet, quodque idcirco hæretici & schismatici multis nituntur impetere; catholicorum munus esse ipsum propugnare, explicare, & constituere nemo orthodoxus revocabit in dubium. Mihi autem hac in re operam navaturo illud nunc propositum non est hæreticos aut schismaticos refellere, qui vel eumdem primatum negant, vel merum primatum ordinis adstruunt. Disputationem scilicet institurus sum cum catholicis illis Scriptoribus, qui etsi ex catholico dogmate ipsum non meri ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis primatum fatentur; de ejus tamen facultatibus atque prærogativis disputant, atque dissentiunt. Superfluus fortassis videri poterit noster hic labor, cum alii plures hinc & hinc eadem super re libris luculentissimis disseruerint, nec tamen successerit, ut dissidentes ad concordiam revocarent. Quærenti autem mihi, cur post

tot ſcripta & edita a doctiſſimis viris utrinque volumina, adhuc in re tanta vigeat inter catholicos acris concertatio atque diſſenſio; illud in cauſa fuiſſe viſum eſt, quia principia, quibus res iſthæc tractatur, inter contendentes non omnino conveniunt. Etſi enim multa ex Sacris libris, ex traditione, ex conciliis, & Patribus utrinque afferantur; cum tamen ea alii aliter explicent & interpretentur; nihil certi principii loco præſtitutum invenitur, cui omnes aſſenſum præbeant, & ex quo certa controverſiæ definitio deducenda ſit. Cum in omnibus quæſtionibus, tum præſertim in hac, ut res ex voto cedat, is, qui diſſentientes in ſuam, quam veram arbitratur, ſententiam adducere ſtudet, principia, quæ ab ipſis adverſariis certa judicentur & concedantur, præfigere debet, & ita explicare ex ipſorum quoque ſententia, ut ne diverſam interpretationem patiantur: dein vero quatenus ex iis cetera, quæ in contoverſiam veniunt, legitime conſequantur, probe demonſtrare.

2. Hanc ego methodum in re præſenti mihi propoſui, quam ſi apte exequar (nitar quidem certe); non inutilem operam me ſuſcepiſſe æquus lector judicabit. Id autem quomodo ſim præſtiturus, paucis præfabor. Omnes catholici, ut diximus, conveniunt in aſſerendo Pontificio præcipuæ jurisdictionis primatu; ſed quæ ſit propria hujus primatus ratio, quæ præcipuæ ejus jurisdictionis vis, in qua ex catholico dogmate conveniendum ſit, ante omnia erit explicandum, & ex principiis ipſorum adverſariorum conſenſu approbatis conſtituendum, ne in quæſtionem amplius poſſint ea revocare. Hac vero primatus ratione ac præcipua vi, ſeu jurisdictione, quæ ceterarum ejus

facul-

facultatum radix & origo est, ex principiis, quibus adversarii suos quoque calculos adjicient, constituta, quatenus facultates ab istis in controversiam adductæ, ex ea primatus ratione ac præcipua vi, seu ex principiis illorum assensu concessis dimanent, facilius patebit; & ita (ni me mea fallit opinio) patebit, ut iidem adversarii catholici, ni principiis, quæ ipsimet, ut catholicum sensum tum ab hæretico, tum a schismatico alienum præferant, cogentur concedere, renuntiare velint, easdem facultates primatui abs se quoque asserendas intelligant.

3. Cum porro de omnibus Pontificiis facultatibus, quæ primatui competunt, & in quæstionem cadunt, nimis longum esset singillatim differere; satis mihi erit principia, quæ ad naturam ac vim primatus omnium facultatum fontem cognoscendam sufficiant, ex adversariis ipsis exerte constituere, ac dein facultates præcipuas ex iisdem principiis colligere & vindicare, quæ ceteris enucleandis satis indicio erunt. Præcipuæ autem Pontificii primatus facultates, quæ ad spirituale regimen pertinentes in gravem disputationem adducuntur, sunt istæ duæ: prima, quale sit jus Romanorum Pontificum in definiendis controversiis fidei, secunda, quænam sit eorumdem potestas collata cum potestate concilii œcumenici. Hæ duæ, si ex principiis, quæ ob cognoscendam naturam ac vim primatus propriam adversariis consentientibus statuentur, ad certitudinem adduci queant; quis non videat quam facile de ceteris sit futurum judicium, ut ne de singulis multa sint in medium afferenda? Circa primam facultatem definiendi controversias fidei (in quibus comprehenduntur & quæstiones morum

ad naturale ac divinum jus pertinentes) adversarii quidem catholici, quos impugnandos suscepimus, non negant, immo expresse fatentur, præcipuas Romanorum Pontificum partes esse dogmatica in illis decreta proferre; sed num hæc per se absolute irreformabilia sint, seu infallibilitatis privilegio gaudeant, illud est, quod maxima contentione inficiantur. Cum autem hæc prima facultas, si cum infallibilitatis prærogativa probetur conjuncta, maximi momenti sit, & ob principia præstituenda, constituendamque naturam ac vim primatus propriam, ex qua eadem prærogativa proximius & evidentius consequitur, non ita brevem operam requirat; de hac tantum hoc in libro agemus. Altera porro facultas Pontificia collata cum jure conciliorum generalium quænam & cujusmodi sit, cum non unicum fidei negotium respiciat, in quod principia hac in dissertatione afferenda potissimum conferunt, sed disciplinæ quoque materiem complectatur, quæ aliis atque aliis principiis indiget, alias, si vacabit, explicabitur atque constituetur.

Declarat. convent. Cleri Gallicani. n. 4.

4. Sanctus Augustinus initio libri *de Mendacio* lectorem jure præmonuit: *Quisquis legis, nihil reprehendas, nisi totum legeris.* Id a me multo magis præmonendum, & enixius petendum. Principia enim, quæ præmittentur ad evolvendam statuendamque naturam ac vim Pontificii primatus, consecutiones indicabunt de inerrantia & infallibilitate Romanorum Pontificum in definitionibus fidei. Hinc autem præoccupationes adversariorum, objecta & difficulates identidem ingerent præsertim ex quibusdam factis, quæ cum directe principiis ipsis non adversentur, non erunt ibidem solven-

ſolvenda, ſed ſolventur poſtea loco proprio. Itaque præoccupationibus omnibus ſepoſitis totum opus antea legatur; nihilque lector reprehendat, antequam totum legerit, in quo omnibus ſaltem gravioribus objectis, quorum ſolutio non ex uno, vel altero, ſed ex omnium vel plurium principiorum complexu pendet, congruentiori ſingulis loco ſatisfactum iri confido.

5. Et quoniam hac in diſſertatione de fidei materia potiſſimum agendum eſt, libet paucis noſtri ſyſtematis præcipuam vim, ac totius ratiocinationis ſummam indicare. Principia, in quibus adverſarios conſentientes videbimus, in illud tandem recidunt, quo cunctis catholicis neceſſaria ſtatuetur cum Romana ſede Romaniſque Pontificibus unitas communionis & fidei ratione primatus. Iſtud autem principium, quod ipſius primatus propriam præcipuamque vim continet, eamque coactivam ad utramque unitatem, & potiſſimum atque primario ad unitatem fidei cum fide ejuſdem ſedis & Romanorum Pontificum a cunctis fidelibus omnino ſervandam; iſtud, inquam, principium poſt probationes ex ſacra Scriptura, ac traditione Patrum ita videbimus ipſorum quoque adverſariorum teſtimoniis adſtrui, ut ipſum principium quoad neceſſariam etiam fidei unitatem per ſe abſolute non negent, ſed quibusdam tantum effugiis & conditionibus ſtudeant reſtringere, quæ tamen inepta & inutilia eſſe patebit, niſi præſtitutis principiis, quæ concedere coacti fuerunt, ne catholicum dogma ex ſcripturis ac traditione exploratum convincantur deſerere, renuntiare velint. Hinc porro cum clare conſequetur Romanorum Antiſtitum infallibilitas in definitionibus fidei, quibus fidei unitas ex conſtitutis præſtanda eſt

ab

ab omnibus & a tota catholica atque infallibili Ecclesia; incohærentia adversariorum detegetur, dum post concessa principia hanc prærogativam impugnant. Huic autem infallibilitatis privilegio iidem adversarii nihil reipsa habent quod opponant ex Scripturarum ac traditionis auctoritate, quæ cum laudatis principiis cohærens tota nostra est, ut perspicue probabitur. Unum tantummodo, quod ipsos jure permovisse videri potest, sunt mera facta quorumdam errorum circa fidem, qui nonnullis Pontificibus tribuuntur. Hos vero errores, qui sunt postremum adversariorum effugium, dum excutiemus, patebit vel non esse errores, vel, si errores sint, non esse errores definitionum fidei, quibus tantum ex principiis statuendis fidei unitas debetur, & infallibilitas adjudicanda est, ubi ejusmodi definitionum notæ, & characteres, quibus discernantur, explicabuntur, omnisque confusio, quæ adversariorum præjudiciis causam dedit, auferetur. Ex his itaque illud perspicitur, quam necessaria sit totius operis lectio, antequam quispiam repugnet, & quam importunum esset in principiorum tractatione difficultates obtrudere ex quibusdam erroribus, qui per se non spectant ad ipsa principia, sed ad infallibilitatis quæstionem, de qua post constituta principia ultimo tantum capite agetur. Lege sequentes capitulorum & sectionum titulos, & universi systematis substantiam, principiorumque seriem, nexumque omnium facibus prænosces.

6. Haud dubito, quin hæc Pontificiæ infallibilitatis defensio post edita postremis hisce temporibus a præstantissimis eruditissimisque adversariis multo non minus ingenio, quam studio lucubrata, & magno etiam

etiam cum plausu a multis suscepta, recusa, & ubique disseminata volumina, parum æquo animo, seu potius averso excipienda sit a nonnullis, risu, aut commiseratione dignum existimantibus nisum in causa, quæ doctiorum, uti putant, communi fere sensu ita est a celeberrimis Scriptoribus luculentissime rejecta, ut jam desperata judicetur. Id mihi quoque magnam vim olim intulit audito quodam eruditissimo & eloquentissimo viro, qui in adversariorum operibus apprime versatus, ipsorum sententiam pluribus propugnabat, & Scriptores nostræ sententiæ vindices ita naviter disserteque refellebat, ut æquæ defensioni locus amplius non esse videretur. In quo ancipiti dum magna cum animi perturbatione versarer, sanctorum potissimum & doctissimorum postremæ ætatis virorum, qui pro plenissima & suprema Romanorum Pontificum potestate, præsertim in definitionibus fidei, certissime steterunt, auctoritas me continuit erexitque, ratum fieri non posse, ut horum sententia, quæ teste Claudio Fleury apud ipsos Theologos Gallos non desierat esse fere communis etiam post comitia anni 1682. sit penitus inanis, vel omnino infirma, & non potius solidissimis Scripturæ ac traditionis fundamentis innixa. Hæc præcipue cogitatio me deinde excitavit ad investiganda & conferenda utriusque sententiæ documenta; & Deo Patre luminum adjuvante me detexisse credo certa principia, quæ ab adversariis quoque concessa, ad Pontificii primatus, quem illi pariter agnoscunt, rationem & vim explicandam, ac totum systema formandum atque constituendum, ad illorum hallucinationes incohærentiamque detegendam, ad rectam Evangelicorum testimoniorum ac traditionis intelligentiam, & usum; uno verbo

Discours 9. in Hist. Eccles.

ad veritatem agnoscendam & propugnandam manuducent; irrisoresque, si præoccupationes seponant, ingenioque principiorum nexui, ac systematum rationi comprehendendis apto potiantur, non tam ad animositatem deponendam, quam ad mutandum consilium, sanctosque viros laudatos imitandos atque sequendos impellent. Num vero hæc ex præjudicio potius nostræ sententiæ, quam vi rationum, & sacræ præsertim auctoritatis, dicta sint, ipsa lectio attenta operis probe intelligentibus patefaciet.

7. Illud tandem moneo, ut, siqui aliquid contra reponendum putabunt, videant (etiam atque etiam rogo) ne arripiant tantum hinc & hinc separatim aliqua, quæ sine ceterorum nexu, & sejuncta a principiis systematis probabilia fortassis videri poterunt; sed de ipsis principiis potissimum, & de toto systemate judicium proferant, apteque confirment: alias ipsum systema ex principiis adversariorum concessione probatis, nec a novo censore impugnatis deductum, satis per se subsistet, & omnia, quæ separatim opponentur intactis systemate & principiis systematis, inania esse penitus demonstrabit. Vide ex. gr. quæ in hanc rem observabimus cap. 13. num. 100. & 101. ubi de quibusdam antiquorum Patrum testimoniis, quæ adversari creduntur traditioni eo capite probatæ, peculiarem & notatu dignam animadversionem exhibebimus. Ita pariter si omnia & singula, quæ in fusiori opere illustrissimi & celeberrimi Meldensis Episcopi duobus voluminibus contra nostram sententiam digesta sunt, voluissem singillatim excutere & confutare, longum nimis opus debuissem contexere, quod mo-

lestiam lectoribus pareret, ipsaque prolixitate, ac principiorum concessorum molesta, & confutanti singillatim necessaria repetitione impediret, ne systema per se manifestum, tot diverticulis identidem interruptum, facile comprehenderetur. Dum systema per se ex probationum complexu est evidens, ex quo satis respondetur objectis, etiamsi non omnia afferantur in medium, cum præsertim ex responsis ad objectiones præcipuas, quæ non erant omittendæ, aliarum leviorum responsio satis elucescat.

TITULI
CAPITUM ATQUE SECTIONUM.

CAPUT IV.

PROPOSITIO QUARTA.

CAPUT V.

PROPOSITIO QUINTA.

CAPUT VI.

PROPOSITIO SEXTA.

§. XI.

CAPUT XIV.

Ca-

CAPUT XV.

MONI-

MONITUM.

Illustrissimus Jacobus Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis pluribus nominibus celeberrimus, & inter adversarios facile princeps, duobus non exiguæ molis voluminibus, ut ajunt, in quarto, multa eruditione refertis, summoque studio lucubratis, hac inscriptione præfixa, *Defensio declarationis Conventus Cleri Gallicani, an. 1682. De Ecclesiastica potestate*, sententiam hac in opere refellendam omnium uberrime propugnare contendit. Hæc volumina frequentius allegranda duabus editionibus post Auctoris mortem prodierunt: primum Luxemburgi an. 1730. dein Amstelodami an. 1745. Cum vero Amstelodamensis editio ad exemplum ab Auctore postremis curis reformatum exacta alleganda fuerit; in hac autem alia addita, alia fuerint mutata, vel etiam expuncta, librorum vero ordo non modicum variet; hujus prospectus & librorum præsertim ordo cum prima editione collatus hic proponendus visus est, ut ii, quibus sola prima editio suppetit, in ea conferre pro libito queant textus allegandos, quos fere omnes in utraque editione mutato tantum librorum ordine reperire licebit.

Series eorum, quæ in editione Amstelodamensi an. 1745. *Defensionis* Bossuetianæ continentur, & ordo librorum ejusdem collatus cum ordine primæ editionis Luxemburgensis an. 1730.

Ordo editionis Amstelodamensis.	*Ordo primæ editionis.*
Dissertatio prævia ab Auctore scripta loco trium priorum librorum primæ editionis, quos secundis curis Auctor expunxit.	Hæc dissertatio in editione prima deest.
	In prima editione est
Lib. I. Sectio prima.	Lib. IV.
Sectio secunda.	Lib. V.
Lib. II.	Lib. VI.
Lib. III.	Lib. VII.
Lib. IV.	Lib. VIII.
Lib V.	Lib. IX.
Lib. VI.	Lib. X.
Lib. VII.	Lib. XII.
Lib. VIII.	Lib. XIII.
Lib. IX.	Lib. XIV.
Lib. X.	Lib. XV.
Lib. XI.	Lib. XI.

Corollarium idem in utraque edititone.

Appendix, in qua primæ editionis præfatio, & tres primi libri ejusdem editionis a Bossueto expuncti, & cap. 34. Libri. IX. pariter expunctum exhibentur.

APPRO-

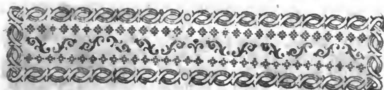
APPROBATIO CENSORIS.

Cum PETRI BALLERINII, Presbyteri Veronensis, *Liber singularis de Vi & Ratione Primatus Romanorum Pontificum* regulis orthodoxæ Religionis ac principiis Fidei neutiquam adversetur; dignum illum censeo, ut iteratis typis in lucem publicam prodeat. Augustæ Vindelicorum, die 6. Febr. 1770.

JOSEPHUS HERZ,

S. Theol. Licent. Revmi ac Sermi Elector. & Archiepisc. Trevir. nec non Episc. August. Consil. Eccl. Visitat. Gen. Consistor. Assess. ac Libror. Censor.

DE

DE
VI AC RATIONE PRIMATUS ROMANORUM PONTIFICUM
AC
DE ISTORUM INFALLIBILITATE IN DEFINIENDIS CONTROVERSIIS FIDEI
LIBER SINGULARIS.

CAPUT I.
PROPOSITIO PRIMA.

S. Petrus inter Apostolos primatum habuit, qui in Romanos Pontifices ejus successores transivit. Hinc ratio & vis primatus istorum eadem est, ac illa, quae fuit ratio & vis primatus S. Petri: & idcirco quaecumque S. Petro congruunt testimonia, unde primatus ejus ratio & vis statuitur & explicatur, eadem in eamdem plane sententiam de Romanis Pontificibus, eorumque primatu accipienda sunt.

1. DE hac prima propositione, quatenus primatum aliquem inter Apostolos S. Petro concessum, & ex eo in Romanos Pontifices ejus successores traductum affirmat; de hac inquam, propositione inter me & adversarios catholicos, quibuscum totus mihi nunc futurus est sermo, penitus convenit; ut vel ex ipsorum testimoniis, quae in sequentibus capitibus affe-

rentur, patebit. Hinc probanda in præsentiarum non est, uti esset probanda multis, si contra hæreticos, vel schismaticos ageremus. Quamquam cum hæc propositio primatum aliquem S. Petro & Romanis Antistitibus generatim attribuens, nihil statuat de ejusdem institutione atque natura; etiam cum hæreticis atque schismaticis ipsis non difficile esset in ea convenire. Primatum enim aliquem in Ecclesia necessarium & ipsi pernoverunt ea ratione ducti, quam eorumdem testimoniis confirmaturi sumus cap. 8. hæcque ratio ejusmodi est, quæ primatum in uno aliquo exigit, non in Ecclesiæ initiis tantum, sed perpetuo usque in finem mundi, ita ut aliquem primi successorem, qui eodem primatu potiatur, semper efflagitet. Petro autem hunc primatum primo fuisse delatum semper agnovit catholica Ecclesia; neque in hoc cum hæreticis, aut schismaticis multa pugna esset, cum aliquem Petri primatum concedant, ut constabit ex dicendis cap. 2. Solum ut hunc primatum Romanis Pontificibus eriperent, fuit ille quorumdam acatholicorum conatus non levis, & conatus quidem duplex, primum negare iter S. Petri Romam, seu, si hoc iter concedendum sit, inficiari Episcopatum ejus Romanum, ex quo S. Petri primatus in Romanos Pontifices jure successionis transivit. At prima opinatio, quæ S, Petri iter Romam negabat, adeo evidentibus explosa est documentis, ut ipsorum quoque heterodoxorum peritissimi illud amplius non negent, nec, etsi maxime velint, negare nisi impudenter queant. Altera porro, quæ Romanum S. Petri Episcopatum excludit, præter alia multa satis vel exinde refellitur, quod nonnisi ex Episcopatu, quem Romæ S. Petrus instituit gessitque, Romana sedes *S. Petri cathedra* semper appellata est in Ecclesia catholica, & in Romanorum Antistitum catalogis, quos antiquissimi quoque Patres in sua opera inseruerunt, primus semper describitur S. Petrus, cui alii veluti successores subjiciuntur. Id quidem ita manifestum est, ut * Joannes Pearsonius, quantumvis heterodoxus, non solum affirmaverit, sed etiam demonstrarit, numquam apud antiquos dubitatum fuisse, quin S. Petrus Romanam Ecclesiam fundaverit, & Romani Pontifices eidem in Episcopatu successerint.

* *Oper. post-hum. edit. Londin. pag. 27. & 31.*

2. Primatus Petro delati ratio nullam particularem sedem Episcopalem, cui ipse alligaretur, per se videtur postulasse.

stulasse. At quod per se Petri primatus non exigebat, certa requirebat illius in primatu successio, quae in bonum Ecclesiae perseverare, facileque expediri debebat, ut probe observavit Bossuetus in *Defensione declarationis Cleri Gallicani* lib. 10. al. 15. c. 5. *Petri successores cum ordinandi fuerint, de cælo lapsuri non sunt; neque ad creandos eos, ubi opus fuerit, totam Ecclesiam citari, commoverique oportebit. Necesse ergo est, aliqua ut sit catholicæ Ecclesiæ pars, ex qua existant, aliique aliis subrogentur. Quare ita constituti sunt, ut non modo universæ Ecclesiæ præsint, sed, quemadmodum ceteri Episcopi, peculiarem habeant, quam regant, Ecclesiam, nempe Romanam, quam Petrus fundarit, & rexerit.* Id etiam necesse fuit, ne vagus incertusque esset summi Pontificis locus, quo in urgentibus Ecclesiae necessitatibus ex remotissimis quoque regionibus tute confugeretur: si enim sedes ejus vaga esset & incerta, & modo huc, modo illuc in longinquas & dissitas orbis partes summi Pontifices discurrerent, nesciretur, quo dirigendae essent litterae: quod Christianae rei plurimum detrimenti attulisset. Hinc ergo particularis Episcopatus a Petro eligendi, cui primatis persona alligaretur, necessitas agnoscitur. Fuit ille quidem Antiochenae sedis fundator & rector aliquot annos: sed cum inde Romam transierit, huc primatum a sua persona indivisum pariter transtulit, & ibidem supremum diem claudens, eumdem primatum ad successores in eadem sede transmisit. Cur porro Episcopatus Romanus prae ceteris a Petro delectus fuerit, cui primatus uniretur, alia quaestio est, quam hic discutere nec vacat, nec opus est. Si enim stet Romae Petrum fuisse, & in Romana sede decedentem, successoribus suis primatum bono Ecclesiae necessarium reliquisse; statim sequitur, quod & adversarii catholici cum tota Ecclesia tamquam dogma certissimum tenent, Romanos Pontifices eidem Petro in ipsius primatu succedere, adeo ut eadem, qua ille functus est, totius Ecclesiae primatis vi ac ratione, jure successionis potiantur.

Tom. 2. nov. edit. 1745. pag. 190.

3. Neque vero contra hanc aequalitatem Petri & successorum ejus Romanorum Pontificum in ratione primatus difficultatem illud moveat, quod Romani Pontifices antiqua veluti formula *Petri vicarii* a multis appellentur, perinde ac si inferiorem Petro gradum ac dignitatem obtineant. *Vicarii* enim nomen apud veteres passim pro *successore* alicujus

cujus accipitur, qui æqualem ei, cui ſuccedit, cum dignitatem, tum auctoritatem jure ſucceſſionis eſt conſequutus. Hinc *vicarii* & *ſucceſſoris* voces de eodem ſimul acceptæ leguntur, uti S. Ciprianus epiſt. 67. al. 68. ad Stephanum Papam memoratis ejus prædeceſſoribus Cornelio & Lucio, *Vicarius*, inquit, *& ſucceſſor eorum factus es.* Frequentius autem unum *vicarii* nomen pro ſucceſſore ſumptum, quod æqualitati nihil præjudicii affert. Ita S. Gregorius lib. 1. epiſt. 4. ad Mediolanenſes electum Mediolanenſis ſedis Epiſcopum *vicarium S. Ambroſii* nominat, quemadmodum & Thato ejuſdem ſedis Epiſcopus ſe *vicarium Ambroſii* appel- *Ambroſ. Baſil. Monum. p. 200.* lat in documento anni 866. apud Puricellum; & ſimiliter (ut alia omittam exempla) in diplomate Ottonis apud *T. 5. Ital. ſac. p. 66.* Ughellum Hildericus Epiſcopus Veronenſis dicitur *vicarius S. Zenonis*: quos omnes prædeceſſoribus ſuis æquali dignitate & auctoritate ſucceſſiſſe exploratum eſt. *Vicarii* nimirum hi omnes eo ſenſu appellati ſunt, quod eorum, quibus ſucceſſerunt, vicem gererent, perinde ac ſi eximii illi prædeceſſores in ipſis viverent. In hanc itaque ſententiam Romani Pontifices *S. Petri vicarii* dicti fuerunt, quia ſuccedentes S. Petro ejus vices gerunt, ita ut S. Petrus in ipſis adhuc vivere, eademque ſibi tradita primatis dignitate ac poteſtate toti Eccleſiæ præeſſe videatur. Hinc quidem Eulogius Epiſcopus Alexandrinus S. Petrum in ſummis Pontificibus reſpiciens, eumdem in Romana cathedra tunc quo- *S. Greg. lib. 7. ep. 40.* que ſedentem profeſſus eſt, *dicens*, ut tradit S. Gregorius, *quod ipſe* (S. Petrus) *in ea nunc uſque in ſuis ſucceſſoribus ſedeat:* & pari loquutione Philippus Romanæ eccleſiæ preſ- *Conc. Epheſ. Act. 3.* byter Epheſini Concilii Patribus affirmare non dubitavit, *Nulli dubium, immo ſæculis omnibus notum, quod S. Petrus ad hoc uſque tempus & ſemper in ſuis ſucceſſoribus vivit.* Ita *Inter Leoni nas noſtræ edit. ep. 25.* pariter S. Petrus Cryſologus in Epiſtola ad Eutychem n. 2. *S. Petrus*, inquit, *qui in propria ſede* (ideſt in ſucceſſoribus) *& vivit, & præſidet*: & S. Leo ſerm. 2. al. 1. in aſſumptione ſui ad Pontificatum c. 3. *Cujus* (Petri) *in ſua ſede vivit poteſtas, & excellit auctoritas*: & c. 4. *Cujus dignitas etiam in indigno herede non deficit.* Quid ergo *vicari* nomen offendat, ſi ſucceſſorem deſignat ejuſdem dignitatis, auctoritatis, atque primatus heredem? Sed quid pluribus moror in re ab ipſis adverſariis conceſſa?

4. Interim quid ex ea ſequatur, animadvertant velim,

ne

ne qui hanc primam propofitionem ultro dant, in difputationis decurfu minus cohærenter loquentes, importunum nobis & lectoribus negotium faceffant. Si nimirum femel concedant uti exploratum ac certum, Romanos Pontifices S. Petri fucceffores eadem primatus ratione ac vi potiri, quam S. Petrus obtinuit; profecto fequitur, eafdem ipfius primatis prærogativas, de quibus poftea agendum erit, iisdem competere, eademque facræ auctoritatis teftimonia, ex quibus primatus S. Petri ratio ac vis eruitur, quæque ipfi uti primati congruunt, Romanis quoque Pontificibus eodem prorfus fenfu convenire. Hinc autem nec mirum, nec exorbitans judicandum erit, fi ego, aut alius quispiam de Pontificibus Romanis promifcue accipiat ea teftimonia, quæ de S. Petro ratione primatus dicta fuerunt, perinde ac fi, ad primatum quod pertinet, illi omnes cum S. Petro fint unum ac idem: quo fenfu veriffimum eft, quod Boffuetus loco laudato fcripfit: *Accipiendi ergo Romani Pontifices tamquam una perfona Petri.* Maxime vero mirum & incongruum videri debet, quod in operibus quorumdam adverfariorum legitur, qui etfi eumdem omnino primatum S. Petri ad Romanos Pontifices ejus fucceffores fatentur tranfiffe, teftimonia tamen quædam infignia, quæ ad S. Petrum ratione primatus pertinent, ipfi uni convenire contendunt, nec animo fatis æquo patiuntur, fi quem eadem ad illius fucceffores referentem audiant. Hæc animadverfio memoria retinenda quid fpectet, & cui ufui futura fit, fuo loco patebit.

T. 2. pag. 191.

CAPUT II.

PROPOSITIO SECUNDA.

S. Petri & Romanorum Pontificum primatus non eft primatus meri ordinis, fed præcipuæ auctoritatis, feu jurisdictionis, ex quo præcipua ipfis jura & facultates competant, neceffe eft.

1. HÆc quoque propofitio a catholicis, quibuscum agimus, adverfariis expreffe afferitur, neque a quo-

piam catholico revocari poteſt in dubium; ſoli enim hæretici vel ſchiſmatici eam inficiari queunt. Primatus ordinis non ille tantum intelligitur, quo quis mera honoris prærogativa donatus, omni omnino jure careat; ſed ille etiam hoc loco intelligendus eſt, quo in publicis negotiis nullum jus niſi in materia meri ordinis cuipiam tribuitur; unde hoc primatu inſignitus præter honoris locum præcipuum ad quædam tantummodo meri ordinis propria jus habet. Ita in omni republica, in qua jurisdictio penes omnes Patres reſidet, uni primatus ordinis deferri ſolet, ex quo ille non modo in digniori loco primus ſedet, primus nominatur, primus dicit ſententiam &c. quæ ad merum honorem pertinent; verum etiam pro jure ſuo Senatum indicere, referre de negotiis, rogare ſententias, & conſultando, monendo, hortando totam actionem regere ſolet: quæ vera & propria, at meri ordinis jura ſunt, nec primatum meri ordinis excedunt.

Primatus ordinis explicatur.

2. Si, quando agitur de primatu Romani Pontificis, de hoc uno meri ordinis primatu ageretur; nulla, vel admodum levis cum hæreticis atque ſchiſmaticis ipſis eſſet contentio. Cum enim in omni cœtu neceſſe ſit, unum aliquem ordine præeſſe, qui publica negotia permoveat, & actionem, cœtumque ipſum regat; quis id in ſola Eccleſia & inter Epiſcopos Eccleſiæ præpoſitos neceſſarium inficiabitur? Hinc Salmaſius in præfatione operis *De primatu Papæ* ſcripſit: *Ut in omni ordine primatus eſt, quia & primus ſemper aliquis datur ordinis, ut ſecundus, & tertius; ita in ordine Epiſcoporum.* In hoc autem Epiſcoporum ordine primatum ejusmodi tribuere Romano Pontifici ſucceſſori S. Petri, qui primas inter Apoſtolos a Chriſto inſtitutus, Apoſtolici collegii rector fuit, cujusque ſedes Romana primas ſemper in Eccleſia habuit, nemo quicquam, vel diutius repugnaret. Ob unum jurisdictionis primatum, qui adverſus ſchiſmata & hæreſes ſemper in Eccleſia plurimum valuit, ſchiſmatici atque hæretici in eamdem ſedem iniquiores litem moverunt, parati tamen ordinis primatum illi concedere, ſi eo uno contenta ſit. Claudius quidem Salmaſius in laudata præfatione memorati operis, in quo ipſum primatum conatur evertere, de hæreticis palam fatetur, *Reformatos primatum tantum ordinis in Papa agnoſcere*; id autem unum eos indignari ait, quod *Papæ poteſtas non primas in ordine partes, aut ſedes tenere contenta, ſu-*

Romano Pontifici non difficile concederetur ab hæreticis atque ſchiſmaticis.

prema

prema omnium, qui in aliqua sunt potestate aut dignitate, haberi vult. Et in Apparatu ejusdem operis pag. 172. Papam recipi posse affirmat, si redire *sustineret ad primatum* ordinis (1). Id ipsum de schismaticis eo certius est, quod hi Romanæ sedis primatui minus quam hæretici infensi esse solent; ut Barlaami ac Nili schismaticorum testimoniis, si res exigeret, confirmare liceret.

3. Ecclesia vero catholica a schismaticorum æque ac hæreticorum partibus aliena (2), præcipuæ jurisdictionis, non autem meri ordinis primatum Romano Pontifici semper asseruit; ejusdem sententiæ sit oportet, quicumque in Ecclesia catholica esse, & neque ad hæreticos, neque ad scismaticos velit accedere. Enimvero huic doctrinæ, quæ interim a qualitate jurisdictionis præscindit, neminem catholicorum refragari explorate tradit Ludovicus Maimburgus, qui in Romanæ sedis Antistites non bene animatus, ab omni assentationis suspicione hac in parte alienissimus est. Hæc autem ille scribit in tractatu Gallice inscripto, *De l' etablissement & des prerogatives de l' Eglise de Rome & des ses Eveques* cap. 4. *Je diray seulement ce, dont tous les Catholiques conviennent, que Jesus Christ choisit Saint Pierre entre tous ses Apostres pour luy donner non seulement la primauté d' ordre, d' honneur, & de rang, en luy donnant le premier lieu, comme à celuy qui est le pri-*

(1) Hic haud omittendum videtur, hunc eumdem scriptorem in epistola 27. libri primi epistolarum Gallice scripta an. 1630. antequam librum *De primatu Papæ* lucubraret, confessum fuisse, meri ordinis primatum sine ullo præcipuo jure summo Pontifici tribuere penitus esse a primitivæ Ecclesiæ praxi, & a Hierarchiæ Ecclesiasticæ conditione alienum. *De penser aussi que cette primauté ne soit autre chose qu' une preseance & l' honneur d' aller devant, c' est se mecompter. La practique de la primitive Eglise est contraire, qu' il luy à tousjours donné d' avantage, & ce mot* Primatus *en toute la Hierarchie Ecclesiastique n' à jamais esté sans quelque function superieure, ou jurisdiction avec l' honneur.*

(2) Hunc præcipuæ jurisdictionis primatum antiquissimus Ecclesiæ Pater S. Irenæus lib. 3. cap. 3. aptissime expressit duobus verbis *potentiorem principalitatem*, ubi *principalitas* primatum, *potentior* vero potestatem, seu jurisdictionem præcipuam indicat.

primier entre ses égaux en dignité, & en ces dons, ces pouvoirs, & ces graces, qui sont inseparables de l' Apostolat, & de l' Episcopat; mais aussi la Primauté de jurisdiction, de puissance, & d' autorité sur tous les fideles dans toute l' Eglise, dont il le constitue le Chef. Id est latine: *Id solum dicam, de quo Catholicorum omnium est concors sententia, Jesum Christum ex omnibus Apostolis S. Petrum elegisse, cui non solum primatum ordinis, honoris, & gradus conferret, primum locum illi concedendo tamquam primo inter æquales dignitate, donis, facultatibus, & gratiis Apostolatui & Episcopatui inseparabiliter adnexit; sed etiam primatum jurisdictionis, potestatis & auctoritatis in omnes fideles in tota Ecclesia, cujus eum ipse constituit Caput.* Quæ si S. Petro uti primati conveniunt, ejus quoque successoribus Romanis Pontificibus, ut idem Auctor deinceps tradit, & ut ex prima propositione necessario sequitur, pariter convenire dicenda sunt. Quare Claudius Fleury inter oppugnatores notissimus, hanc doctrinam suo Catechismo historico inseruit: *Episcopus Romanus, quem hodie appellamus Papam, semper habitus est omnium Episcoporum primus, cum habeat supra alios primatum jurisdictionis jure divino* (de quo jure divino dicetur c. 4.) *sitque visibile caput Ecclesiæ & Vicarius Jesu Christi, qui est Caput principale & invisibile.* Similia aliorum hujus generis Scriptorum testimonia passim occurrunt, ex quibus cum non pauca alibi opportuniori occasione afferentur, tum vero hic satis erit recitare textum Comitiorum generalium Gallicani Cleri Parisiis congregatorum die 8. Maii an. 1728. in litteris ad Regem Christianissimum, unde hæc ad verbum Latine reddita profero: *Primatus, quem nos in Papa recognoscimus, non restringitur intra simplicem honoris præeminentiam.* Et relatis aliquot testimoniis antiquorum Patrum concluditur: *Necesse est igitur secundum catholicam fidem recognoscere in summo Pontifice primatum honoris simul & jurisdictionis, uti agnitus fuit primis quoque Ecclesiæ temporibus.*

T. 2. part. 1. lect. 46.

4. Quid quod vel illi ex oppugnatoribus, qui supra omnes sunt acerbiores in Romani Pontificis auctoritatem, etsi agentes de illius facultatibus, has ita angustis coerceant limitibus, ut ab adstruendo meri ordinis primatu minimum distent; de ipso tamen primatu differentes, ut illum ab heterodoxorum dicteriis vindicent, jurisdictionem in eo peculiarem fatentur? Inter hos memorandus præsertim Ludovicus Ellies Dupinus, de cujus consensu hac in parte dubitare

quis-

quispiam posset. Is enim in dissertationibus *De antiqua Ecclesiæ disciplina* Parisiis editis an. 1691 adeo primatum Pontificium coarctare studuit eo pariter loco, ubi illum constituendum & propugnandum sumsit, ut S. Petro ceteros Apostolos *potestate & auctoritate* omnino æquales prædicet *excepto primatu*, qui si primatus intelligendus esset sine ulla speciali *potestate & auctoritate*, meri sane ordinis primatus esset, præcipuæ iurisdictionis non item. Perspicua in primis sunt ejus verba differt. 4. c. 1. §. 3. ubi post allatas quasdam Patrum sententias, quibus omnes Apostoli Petro pares fuisse dicuntur, *Hæc*, inquit, *probant, Apostolos in clavium administratione, fidei prædicatione, ecclesiarum fundatione, potestate, auctoritate æquales fuisse: at eos in primatu Petro æquales fuisse nullus dicit.* Et paulo post de SS. Petro & Paulo loquens, queis frequentius a Patribus æqualitas videtur attribui, similiter ait, eos *in Apostolatu, in potestate, in auctoritate æquales fuisse, in primatu non item.* Primatum porro merum sine ulla speciali potestate & auctoritate hic accipi a Dupino ea subindicant, quibus ipsum primatum inde colligit, quod Petrus *primus* semper sit habitus, atque a Christo decretus, & quod necesse sit, ut ait §. 1. *Aliquem primum inter plures esse; primus enim res est, quæ uni tantum convenit, nec alteri potest communicari:* quæ verba & his similia primatum meri honoris & ordinis omni præcipuo jure nudatum a Dupino admissum videntur ostendere.

Pag. 318.

Pag. 320.

Pag. 311.

5. Nihilo tamen minus peculiarem aliquam potestatem Romanis Pontificibus asserendam, quæ propria primatus a S. Petro jure successionis ad ipsos transmissi aliis communis non est, ipse quoque fateri ac statuere debuit, ne perpetuam certamque Ecclesiæ catholicæ doctrinam desereret. Id autem non solum declaravit in monitione ad lectorem memoratis dissertationibus præfixa, ubi pollicitus se impugnaturum eos tantum, qui *auctoritatem nimiam ejus* (Pontificis) *extollunt*, protestatur sua in lucubratione *assertum Romani Pontificis primatum & legitimam ejus potestatem defensam*, eosque laudat, qui *divinum Pontificis primatum & supremam ejus in Ecclesia auctoritatem solidis rationibus adstruunt*, sed potissimum expressit in ipsa dissertatione quarta c. 2. §. 3. cum post constitutum ex sua mente primatum, hæc de præcipuis ejus facultatibus subdit: *Ex hoc primatu Romani Pontificis fluunt multæ prærogativæ, quæ ipsi non secus ac primati jure divino competunt;*

Pag. 336.

easque mox distincte refert. Difficile quidem videtur hæc cum antea dictis conciliare. Si enim prærogativæ ejusmodi non sunt inanes (ut ipso affirmante non sunt, nec esse debent), eædemque primo Romano Pontifici S. Petro tamquam primati competebant; propriæ utique unius Petri fuere, neque in illis vel S. Paulus, vel alii Apostoli fuerunt Petro æquales *potestate* & *auctoritate*. At quidquid de ejusmodi sententiarum conciliatione sit, ipse Dupinus viderit. Mihi nunc satis est ostendisse, vel hunc Scriptorem, qui secundæ propositioni adversus videri poterat, generatim id ipsum tradidisse.

6. Hic non expendo cujusmodi sint eæ prærogativæ & facultates primatus peculiares, de quibus Dupinus; id enim præsenti argumento necessarium non est. Illud autem omittere interim nequeo, monendos esse auctores, si qui fortassis erunt Dupino similes, videant etiam atque etiam diligenter, ne quo disputationis & contentionis æstu abrepti, in ea verba calamo excurrant, quæ vel nihil præcipuæ jurisdictionis Petro & successoribus ejus attribuant, vel facultates adstruant valde tenues & angustas, sicque recidant in primatum, qui vel reipsa sit primatus meri ordinis, vel a primatu meri ordinis modicum differat, a quo quidem (ut Gallicanus Clerus notavit in laudatis Comitiis generalibus anni 1728.) ipsi pariter schismatici & hæretici primatum jurisdictionis excludentes nihil abhorrerent, eo quod suum in eo primatu concedendo pravum & a catholica Ecclesia alienum sensum intactum relinquerent. Id enim Dupini sententiæ accidisse dolens comperi. De ipsius enim opere Gallice edito an. 1707. cum titulo; *De la puissance Ecclesiastique & temporelle*, ubi Pontificiam auctoritatem arctis limitibus similiter circumscribit, nec non de ejusdem operis epitome ab ipso Dupino inserta in Bibliothecam Ecclesiasticam tom. 19. verba faciens Joannes Trickius heterodoxus in ejusdem vita Latine impressa Lipsiæ hoc elogio usus est: *Quam probe semel iterumque vir doctus principiis Protestantium, hoc est veritati, accedit!* Hoc epiphonema multum pudoris ac metus incutere deberet quibusdam Dupini asseclis, qui non majorem in Romanis Pontificibus primatus auctoritatem admittunt. Hinc porro a catholicis interim colligendum est, majus aliquod jus eidem primatui esse asserendum ab iis, qui cum hæreticis vel schismaticis convenire nolint.

CA-

CAPUT III.

PROPOSITIO TERTIA.

Hic præcipuæ jurisdictionis, & non meri ordinis primatus S. Petri & Romanorum Pontificum ejus successorum personalis est, seu ipsorum personæ alligatus; ac proinde jus quoddam præcipuum ipsorum personale, id est nulli alii commune, in eo primatu contineri debet. Hinc cum de jure, seu jurisdictione propria primatus agitur, hæcque Romanæ S. Petri sedi, cathedræ, vel Ecclesiæ tribuitur; sedis, cathedræ, vel ecclesiæ Romanæ nomine, cui ea jurisdictio primatus propria asseratur, una Romani Pontificis persona intelligenda est, cui uni idem primatus est alligatus. Hinc quoque sequitur, quidquid juris ratione primatus Romanæ sedi, cathedræ, vel ecclesiæ competit, Romanorum Pontificum personæ ita esse tribuendum, ut nullius adjutorio vel societate ad idem jus exercendum indigeant.

1. HÆc item propositio non negatur ab adversariis, nec negari a quopiam potest, qui primatum præcipuæ jurisdictionis agnoscat. S. Petri quidem primatum personalem ipsius fuisse, nec alii cuipiam aliorum Apostolorum communem iidem acerbiores impetitores concedunt; unde capite præcedenti vidimus Dupinum ipsum de æqualitate inter Apostolos & S. Petrum a nonnullis Patribus asserta differentem excepisse primatum: *Primatus enim res est, quæ uni tantum convenit, nec alteri potest communicari.* Cum autem hic primatus non fuerit meri ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis, ut iisdem adversariis fatentibus ibidem probavimus; hæc quoque peculiaris jurisdictio, quæcumque sit propria primatus, quæque ipsum primatum constituit, uni Petro primati debuit convenire, nec S. Paulo, aut aliis Apostolis potuit esse communis. Quare omnes Apostoli potuerunt esse æquales in

omnibus facultatibus Apostolatus, qui fuit communis omnibus, non autem in facultate aut facultatibus propriis primatus, quæ uni Petro primati tribuendæ sunt, sicut ipsi uni fuit tributus præcipuæ jurisdictionis primatus.

2. Hac quidem de causa propositio ex quibusdam libris excerpta, *S. Petrus & S. Paulus sunt duo Ecclesiæ capita unum caput constituentes*, die 24. Januarii an. 1647. in Congregatione S. Officii *) proscripta & hæreseos notata fuit ab Innocentio X. eo sensu accepta & *explicata, ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum & S. Paulum sine subordinatione & subjectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema & regimine universalis Ecclesiæ.* Hoc Pontificium decretum hæreseos notam infligens memoratæ propositioni eo sensu explicatæ, & libellis in Gallia scriptis propugnatæ, uti omnino æquissimum Gallicana suscepit Ecclesia, quemadmodum constat ex litteris octoginta quinque Episcoporum Galliæ anno 1653. datis ad eumdem Pontificem Innocentium, quibus laudatum decretum respicientes inseruerunt hæc verba. *Experta est nuper Beatitudo vestra, quantum Apostolicæ sedis in gemini capitis errore profligando valuerit auctoritas. Continuo sedata est tempestas, atque ad Christi vocem venti & mare obedierunt.* Ea proscriptione cautum fuit de peculiari jurisdictione propria primatus, qui cum unius S. Petri personæ competeret, ita *omnimodam æqualitatem* excludebat inter Sanctos Petrum & Paulum, ut S. Paulus aliis licet nominibus Apostolatus S. Petro æqualis, ipsi tam ratione primatus *subordinatus & subjectus* fuisse dicendus sit *in potestate suprema & in regimine universalis Ecclesiæ*. Hæc prærogativa S. Petri, quæ non primatum meri ordinis in ipso adstruit, sed primatum propriæ & peculiaris jurisdictionis deinceps explicandæ, cui etiam S. Paulus suberat; primatum utique peculiaris juris S. Petri personalem constituit; quem ipsa Gallicana Ecclesia profitetur. Hinc quidem Petrus de Marca inter Gallicanos maximi nominis eodem anno 1647, quo dicta propositio damnata fuit, paulo ante condemnationem ea super re sententiam

Confer dicenda cap. 12. n. 58.

*) Hoc decretum legitur inter alia decreta subjecta Indici librorum Prohibitorum edito sub Alexandro VII. Romæ anno 1664. num. 53, pag. 357.

tentiam rogatus, exercitationem lucubravit *De singulari S. Petri primatu*, ubi jurisdictionem primatus propriam, sicut & ipsum primatum soli S. Petro competentem, & personalem adeo certo pronuntiat, ut propositionem, quæ *omnimodam æqualitatem* nulla primatus exceptione inter SS. Petrum & Paulum adstruebat, traditioni ac divino juri contrariam affirmet. Idipsum probarunt alii plures Gallicani Scriptores, quos indicare nimis esset operosum.

3. Omittere tamen nequeo Paschasium Quesnellum, qui Gallicanis adversariis suspectus esse non potest. Rem exponam ex ejus libello sine loci notatione edito anno 1705. cum hac epigraphe: *Idée generale du libelle: Motif de droit pour le Procureur de la Cour Ecclesiastique de Malines accusateur & partie contre le P. Quesnel.* Cum is accusatus fuisset, eo quod in alio opere S. Petrum & S. Paulum duo Ecclesiæ capita constituens, reproduxisse visus esset propositionem damnatam; hanc criminationem diluturus pag. 92. scribit, eum tantum in damnatam thesim incurrere, qui admitteret inter SS. Petrum & Paulum *omnimodam æqualitatem sine ulla subordinatione ad S. Petrum*, ut in decreto explicatur. Se autem ab hac sententia adeo alienum præfert pag 94. ut S. Paulo non attribuerit unquam primatum universalem in totam Ecclesiam, qualem uni S. Petro asserendum non dubitat, sed quemdam primatum particularem in Gentibus, quarum caput, magister, doctor, & Apostolus in sacra Scriptura & in traditione appellatur. Quin etiam addit, se non posse approbare sententiam Petri de Marca, qui universalem primatum inter eosdem Apostolos ita dividi posse censuit, ut S. Petro tribuatur quidem primatus auctoritatis, at S. Paulo doctrinæ primatus non negetur. Cur vero istam primatus partitionem abs se probari non possit, hac ratione statuit; *Car la fonction d' enseigner aux hommes les verités de la foi, d' interpreter la parole de Dieu, d' expliquer les mysteres du salut, étant selon l' Ecriture & les Conciles la principale fonction de l' Episcopat, & le fondament de l' Eglise . . . dépouiller S. Pierre de le primauté de la doctrine pour en revetir S. Paul, c' est a mon avis sapper le primauté par le pied, &, comme l' on dit, faire la part a l' Ainé. Car il s' agit ici de cette sorte de doctrine qui est recue par la revelation, & non pas d' une doctrine d' erudition & de litterature, acquise par l' étude: & je ne croi pas qu' on puisse donner a S. Paul une primauté à l' egard de la pri-*

miere, ne qu' on doive mettre l' autre en ligne de comte, en Parlant d' une primaute Apostolique instituée par Jesus Christ, Id est latine: *munus enim docendi homines veritates fidei, interpretandi verbum Dei, explicandi salutis mysteria cum ex Scriptura & Conciliis sit principale munus Episcopatus, & fundamentum Ecclesiæ, . . . adimere S. Petro primatum doctrinæ, ut tribuatur S. Paulo, idem est mea quidem sententia, ac primatum e radice evellere, &, ut dici solet, primogenito * hæreditatis partem dare. Hic enim agitur de doctrina, quæ ex revelatione dimanat, non autem de doctrina eruditionis & litterarum, quæ studio comparatur. Ego autem existimo haud attribui posse S. Paulo primatum doctrinæ primi generis, nec alterum* (eruditionis ac litterarum primatum) *computari debere quicquam, dum consideratur primatus Apostolicus, qui a Christo institutus fuit.* Et pag. 96. ea testimonia, quibus S. Paulus in epist. 2. ad Cor. c. 11. vers. 5. ait: *Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis Apostolis;* & c. 12. vers. 11. *Nihil enim minus fui ab iis, qui sunt supra modum Apostoli,* sic explicat Quesnellus: *En tout cela l' egalité ne regarde precisement que l' Apostolat, non le primauté de l' Apostolat.* Id est: *In his omnibus æqualitas non respicit proprie nisi Apostolatum, non autem primatum Apostolatus:* quem quidem *primatum Apostolatus*, & *principatum* Sanctus quoque Augustinus S Petro expresse vindicat. Ita Quesnellus *primatum Apostolatus*, & primatum non solum *auctoritatis*, sed etiam *doctrinæ*, solius Petri proprium & personalem agnoscit, ex quo aliqua peculiaris potestas seu jurisdictio ejusdem primatus propria uni Petro tribuenda sit. Hæc fusius exposui, ut palam fiat, etiam Gallos, contra quos acturi sumus, agnoscere, jurisdictionem primatus, quæcumque illa sit, esse debere solius primatis propriam & personalem, in qua ipse ab aliis non dependeat, sed alii ipsi subsint, uti vel S. Paulum in ea S. Petro subjectum & subordinatum fuisse fatentur.

* qui (*primogenitus*) jure Gallico heres ex asse debet esse.

S. Aug. tract. 12. in Jo. n. 5. & lib. 7. de bapt. c. 1.

4. Quod autem personale in Petro fuit ratione primatus, idem in successoribus ejus Romanis Pontificibus, in quos idem primatus Petri cum eadem jurisdictione transivit, personale esse dicendum, inficiari potest nemo. Hinc nulla major in Ecclesia turbatio efferbuit, quam cum ob diversorum electionem Pontificum plures de Pontificatu Romano decertantes incertum reddebant, cuinam competeret primatus in universa Ecclesia, qui dividi inter plures nequit.

Soli

Soli igitur Petro, & soli successorum ejus personæ ita alligata est propria primatus dignitas & jurisdictio, ut nulli alii Episcopo præstantiorum licet sedium, & minus multo pluribus aliis Episcopis quantumvis in unum collectis possit adscribi: neque in ea jurisdictione primatus essentiali Romanus Pontifex dependere ab alio quopiam debet aut potest, cum præsertim ipsam a Christo acceptam (ut videbimus capite sequenti) idem Christus nulla conditione circumscriptam, personalem solius Petri ac successorum esse instituerit, uti primatum jurisdictionis instituit personalem, qui sine personali jurisdictione intelligi nequit.

5. Id autem potissimum animadvertendum ab illis est, qui Romanam sedem, seu cathedram ab antiquis laudatam invenientes, peculiarem primatus jurisdictionem Romanæ quidem sedi, seu cathedræ, quam a Romano Pontifice distinguendam putant, non autem uni personæ Pontificum vindicant: quod quam sit a ratione alienum, ex hactenus dictis exploratum est. Quidquid enim peculiare præ ceteris Romanæ cathedræ, seu sedi tribuitur, non aliunde quam ex primatus prærogativa tribuitur, quæ non in alio est, quam in Romano Pontifice, qui in ea cathedra sedet. Quemadmodum ergo primatus personalis & singularis est solius Petri & successorum ejus; ita etiam jurisdictio & prærogativæ, quæ eidem sedi ab antiquis asseruntur ratione primatus, ejusdem Petri ac successorum singulares & personales judicandæ sunt, ut ne a persona Petri & Romanorum Antistitum separari queant, nec attribui possint Romanæ sedi, aut cathedræ, si quid his vocibus distinctum a persona Petri & Pontificum intelligendum (quod tamen perperam intelligeretur) videatur. Idem est sentiendum de ecclesia Romana, quo nomine quidam comprehendentes una cum Pontifice Romanum Clerum, vel Synodum Romanam, pari errore illa his simul junctis tribuunt, quæ, ob personalis primatus rationem unius Pontificis personalia sunt. Neque hic existimari velim in uno Romano Pontifice totam esse Romanam ecclesiam, quam sane qui stricte nominat, non unum Episcopum, sed cœtum etiam eidem adhærentem significat. Hoc unum dico, primatus rationem & jurisdictionem cum prærogativis ejus propriis, de quibus nunc nobis est sermo, quoties Romanæ tribuuntur ecclesiæ, uni personæ summi Pontificis convenire, nec posse

trans-

transferri in alios, quicumque sint, qui Romanae ecclesiae nomine comprehendantur; ut per inconsiderantiam aliquibus evenit; unde postea indignae consequutiones primatum ferientes profectae sunt, quae alibi detegentur.

6. Neque hoc loco obtrudatur celebris illa distinctio ex S. Leone petita, *Aliud sunt sedes, aliud praesidentes*, ubi persona praesidentis Episcopi ab ipsa sede distinguitur. Quando enim de solo primatu, & de essentiali jurisdictione primatum constituente agitur, uti nunc agitur; sicut primatus cum essentiali ipsius jure adeo personalis Petri fuit, ut nec S. Pauli, nec alius cujusquam societatem admiserit; ita personalis quoque esse debet in successoribus S. Petri, adeo ut nullum alium in ejus partem aut communionem recipiat; & unum idemque sint quoad rationem primatus Romana sedes S. Petri, & praesidentes Romani Pontifices, qui in eo jure personae ipsorum adnexo ab ea sede eodem jure insignita distingui non possunt. Uberiorem vero ejus Leoninae distinctionis explicationem ex Leonis mente ac circumstantiis proferemus alia occasione cap. 14. n. 24.

Epist. 80. nunc 106. c. 5.

CAPUT IV.

PROPOSITIO QUARTA.

Hic primatus praecipuae jurisdictionis & personalis Sancti Petri ac Romanorum Pontificum jure divino constitutus est, non autem Apostolica institutione, aut Ecclesiastica.

1. GRaeci schismatici primatum ordinis, quem Romanis Pontificibus non denegarunt, jure humano, seu Ecclesiastico, non autem divino constitutum voluere. Lutherus quoque, licet in thesibus Lipsiae disputatis cum Eckio anno 1519. thesi 13. & in disputationis decursu eumdem primatum studuerit evertere; tamen in fine disputationis meri ordinis primatum uni S. Petro primum concessit; tum vero in *Resolutione propositionum* Lipsiae disputatarum ipsum ordinis primatum Romanis etiam Pontificibus tandem indulsit, ita tamen ut ex solo humano jure derivarit. Hinc Melancton in epistola de eadem Lipsiensi disputatione ait, tum *quaestionem*

fuisse

fuisse, utrum jure divino probari posset œcumenici Pontificis auctoritas; & paulo post: *Lutherus œcumenici Pontificis auctoritatem veneratur ac tuetur; de jure divino disputare voluit.* Idem Lutherus in epistola ad Emserum: *Volo*, inquit, *& ego Romanum Pontificem esse primum omnium: verum esse Romanum Pontificem jure divino superiorem nulla ratione credam.* Solum post damnationem suæ hæresis per Leonem X. an. 1520. nullum servavit modum, & Romanum Antistitem passim Antichristum appellavit. quam methodum iniquiores quidem in Romanam sedem homines sequuti sunt; at reliqui paulo moderatiores, & minus turbulenti non ita. Quare Blondellus in opere *De primatu in Ecclesia* pag. 24. affirmat *Protestantes neque Apostolicæ cathedræ dignitatem unquam veteri Romæ denegasse, neque primatum, quem habet in vicinas ecclesias, immo etiam quem aliqua ratione obtinet in universa, ita tamen ut Ecclesiastico juri dumtaxat id tribuant, quod Pontifices divino jure ad se pertinere contendunt.* Si contra hos agendum mihi esset, non difficile foret divinum jus non tam sacra auctoritate adstruere, quam ratione ipsa. Quæ enim ratio primatum in Ecclesia necessarium probat, ut ipsis quoque hæreticis fatentibus probaturi sumus cap. 8. eumdem quoque institutum probat a Christo, qui suæ Ecclesiæ in necessariis non defuit: unde Bossuetus in Variationum historia lib. 5. n. 27. Protestantes hoc divinum jus negantes jure reprehendit, quod *non viderint primatum, qui ex experientia adeo necessarius ipsis visus est, ipsius Christi institutionem meruisse.* Hanc rationem præstantissimus inter heterodoxos Philosophus Guillelmus Leibnitius, epist. 8. ad Joannem Fabricium scribens *circa jus Romani Pontificis*, his verbis exposuit, quæ divinam institutionem apertissime statuunt. *Cum Deus sit Deus ordinis, & corpus unius Ecclesiæ catholicæ & Apostolicæ uno regimine hierarchiaque universali continendum juris divini sit; consequens est, ut ejusdem sit juris supremus in eo spiritualis magistratus terminis se justis continens* (*hæc verba nunc addo*) *directoria potestate, omniaque* (forte *omnique*) *necessaria ad explendum munus pro salute Ecclesiæ agendi facultate instructus.*

T. 1. Epistolarum edit. Lipsien. an. 1734. p. 55.

2. Quid autem pluribus distineor cum viris catholicis, qui Petri & successorum ejus primatum peculiaris jurisdictionis & personalem divino jure, non autem Apostolico vel Ecclesiastico institutum fatentur? *Obtinet ille* (Romanus Pontifex) *in nos primatum auctoritatis & jurisdictionis sibi a Christo*

Jesu in persona S. Petri collatum. Qui ab hac veritate dissentiret, schismaticus, immò & hæreticus esset. Sic Clerus Gallicanus in Conventu habito Parisiis mensibus Martio & Majo anni 1681. Quod ipsum tradidit in ea quoque *Declaratione* anni sequentis, qua Pontificiam auctoritatem coercere studuit, nec non in Epistola anni ejusdem ad universos Gallicanæ Ecclesiæ præsules. Similiter alii Gallicani Conventus, inter quos ille anni 1728. postquam asseruit primatum summi Pontificis non meri honoris & ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis eo textu, quem descripsimus cap. 2. num. 3. de institutione ejus divina addidit: *Hæc jurisdictio non est meri Ecclesiastici juris; ipsa est juris divini & institutionis J. C. Christi.* Eodem sensu Facultas Parisiensis anno 1542. in sua celebri contra Lutherum censura hunc articulum 23. posuit: *Non minus certum est unum esse jure divino summum in Ecclesia militante Pontificem, cui omnes Christiani parere tenentur.* Et anno 1617. propositionem Marci Antonii de Dominis, qua primatum Romanæ sedi attribuit aliis nominibus excluso jure divino, *schismaticam & hæreticam* declaravit. Idipsum sanxit anno 1683. rogata a senatu sententiam circa quamdam propositionem, in qua de summi Pontificis auctoritate decernebatur. In proœmio enim pronuntiat, Pontificem *immediate a Christo non honoris solum, sed potestatis ac jurisdictionis primatum habere in tota Ecclesia.* Infinitus propemodum essem, si non absimiliter aliorum præsertim Episcoporum Galliæ tum veterum tum recentiorum testimonia vellem describere. Id ergo cum ab ipsis quoque adversariis catholicis, quos hoc in opere inpugnandos mihi proposui, concedatur, fusiusque ab ipsis etiam statuatur, cum adversus schismaticos, vel hæreticos agunt, plura differere opus non est.

3. Neque prætereundum arbitror quemdam Anonymum auctorem operis inscripti, *Traitè de l' autoritè du Pape a la Haye* 1720, qui libro primo cap. 6. nostræ propositioni contraire videtur, cum *Romani Episcopi primatum nonnisi juris Ecclesiastici* esse statuat. At præter quam quod is modum ac limites a ceteris quoque Gallis præfixos nimium multum transcurrit; ita se se postea explicat, ut primatum ipsum Petri ac successorum divini juris esse affirmet, & solum Ecclesiastico juri tribuat hujus primatis electionem, quatenus Romanæ potius, quam alii affigeretur ecclesiæ. *Conceditur*, inquit laudato capite num. 10. *primatum, quem Romana ecclesia possidet*,

fidet, esse institutionis divinæ. idque est quod Patres nobis tradidere. At ipsi nec expenderunt, nec definiere, num hic primatus qui est institutionis divinæ, cuipiam sedi volente Christo affixus sit. Et post pauca: *Idem de primatu ac de Episcopatu sentiendum. Episcopatus est divini juris. Ad populum autem electio Episcopi pertinet. Primatus item divinæ institutionis est, & ad Ecclesiam spectat sibi caput eligere, quod melius conveniat.* Hoc qui fatetur, perperam omnino Romani Pontificis primatm *nonnisi Ecclesiastici juris* esse proposuit.

4. Ne vero quod de electione Pontificis Ecclesiæ permissa traditur, fucum faciat, nonnulla explicatius paucis evolvam. Primatus, qui Ecclesiæ perpetuo necessarius futurus est ex dicendis cap. 8. ita ex divina institutione S. Petro collatus fuit, ut eodem mortuo non deficeret, sed in successores ejus transiret. Esto igitur Ecclesiæ concessum sit Petri successorem eligere; non alium tamen præter successorem S. Petri primatem poterit constituere: divino enim jure rationem primatis in universa Ecclesia successoribus ejusdem Petri alligatam traditio prodidit. Quocumque porro jure S. Petri & in primatu ejus successio, quæ alicui particulari sedi affigenda erat ex cap 1. n. 2. Romanæ potius, quam alii sedi fuerit adnexa (sive ex ordinatione ipsius Christi id profectum quispiam velit, sive ex simplici voluntate, aut, ut quidam Galli cum Bellarmino loquuntur, *ex facto Petri*, qui primatum ibi reliquit, ubi vitam finivit, nihil refert); quando de hac Petri primatis successione Romanæ sedi relicta dubitare non licet; jam non alius nisi ejusdem sedis Episcopus esse potest S. Petri primatis successor, in quem ipse primatus jure successionis transierit, ac transeat. Sola ergo hujus successoris electio Ecclesiæ concessa est, ut uno mortuo alius, qui magis placeat, & in eam methodum, quæ magis expedire videatur, in ejus locum subrogetur. Id autem in divina primatus institutione, quam Anonymus agnoscit, nihil immutat, nec Ecclesiasticum jus in ipsum primatum inducit. Semper enim electio, quæ per eos fit, qui Papa inferiores, sicut in se non habent primatum, ita nec conferre electo possunt, ecclesiasticum quidem jus in ipsa eligendi ratione præsumit; at ad ipsa primatus & divinæ institutionis jura quod pertinet, mera est conditio, sine qua Petri successor non haberetur, in quem primatus divinæ institutionis transiret. Itaque successoris electione Ecclesiæ licet permissa, electi successoris

Bellarm. l. 2. de Rom. Pont. c. 12.

C 2 pri-

primatus & jurisdictio Deum immediatum habet auctorem, ita ut electione legitime peracta, statim in electo divini juris primatus exeratur, ob quem electus eadem Petri auctoritate ex divina institutione fungitur, perinde ac si ab ipso Christo toti Ecclesiæ præpositus fuisset, ut S. Petrus quondam præpositus fuit.

5. Illa vero perpauca nonnullorum veterum Scriptorum testimonia a memorato Anonymo collecta, quibus primatus *ab antiquitate* vel *decretis Patrum* Romanæ sedi assertus, seu tributus præfertur, huic divinæ institutioni nihil præjudicii creant; cum non alium primatum ei tribuerit antiquitas, nisi eum, quem divinæ institutionis esse alia plura & explorata antiquorum testimonia profitentur; cui si peculiaris honor Conciliorum decretis delatus fuit, in ejusdem divinæ institutionis gratiam delatus, ipsam præsumit, non destruit. Notanda hoc loco, quæ P. Coustantius monet in epist. 14. Bonifacii I. not. 6. ubi in hanc rem opportune allegat & laudat Nicolai I. verba ex epist. 8. *Ista igitur privilegia huic Ecclesiæ Christi* (id est Romanæ) *a Christo donata, a Synodis non donata, sed jam solummodo celebrata & venerata.* Nicænum porro canonem sextum, qui hæc privilegia Romanæ sedi tribuisse ex unius & recentioris codicis Oxoniensis lectione a Quesnello edita videri poterat, ita corrigendum monet, ut in veteribus codicibus legitur: *Ecclesia Romana semper habuit* (non, ut Quesnellus prætulit, *habeat*) *primatum*: de qua correctione vide plura tomo tertio novissimæ editionis operum S. Leonis not 32. in canones Nicænos col. 52. Posteriores vero Auctores, qui sub Constantiensis Synodi tempora primatum Romani Pontificis, immo & S. Petri, ex Ecclesiastico & Apostolico jure derivare videntur, nisi eamdem interpretationem ferant, maximo errore lapsi dicendi sunt: unde jam ab omnibus (præsertim post definitionem Concilii Florentini) & ab ipsis Gallicanis adversariis hac in parte rejiciuntur, qui non modo divinam primatus institutionem passim profitentur, sed illam etiam adeo certam & de fide credendam habent, ut contrariam sententiam in M. Antonio de Dominis hæreseos notaverint, ut vidimus, & idem Anonymus animadvertit. Hinc pariter cum anno 1723. in lucem prodiisset opus posthumum Claudii Fleury, cui titulus: *Neuvieme discours de M. l' Abbé Fleury sur les libertes de l' Eglise Gallicane*, ubi hæresis nota inuritur sententiæ, quæ humanæ insti-

institutioni meræque Ecclesiasticæ disciplinæ primatum summi Pontificis tribuit; hæc autem nota displicuisset cuidam Anonymo, qui idem opus recudens, hanc censuram corrigendam censuit: non tulit hoc ipse Rex Christianissimus, ac decreto supremi Consistorii diei 9. Septembris anni ejusdem recusum opus cum notis suppressit, atque prohibuit, & ut in editorem auctoremque notarum diligenter inquireretur, præcepit, quemadmodum refert Tournely quæst. 4. *De Romano Pontifice* tom. 1. pag 94.

CAPUT V.

PROPOSITIO QUINTA.

Divinum illud jus, quo primatum præcipuæ jurisdictionis & personalem S. Petri ac summorum Pontificum constitutum diximus, præcipua habet fundamenta in iis Evangelicis testimoniis, quæ de S. Petro primo Romano Pontifice totius Ecclesiæ primate passim recitantur, nimirum, Tu es Petrus, & super hanc petram &c. *Pasce oves meas* &c. *Confirma fratres tuos* &c.

1. ETsi in sacris libris, qui canonici appellantur, non omnia expressa fuerunt, quæcumque Christus instituit ac docuit (quædam enim sola traditione, seu solo verbo Dei tradito ad nos pervenerunt); tamen ad S. Petri primatum quod pertinet, hujus præcipua fundamenta in Evangelio contineri ipsa SS. Patrum prodit traditio, quæ eumdem S. Petri primatum commendans infinitis propemodum in locis, certa quædam de Petro Evangelica testimonia fere inculcat: ex quo sequitur, antiquos Ecclesiæ Patres iisdem Evangelicis testimoniis primatum Petro commissum accepisse. Jure igitur Milevitani Concilii Patres in Epistola ad Innocentium I. *auctoritatem* (seu primatum in ipsum Pontificem a S. Petro transmissum) *ex sanctarum Scripturarum auctoritate depromtam* affirmarunt; & S. Gregorius lib. 4. epist, 32. *Cunctis*, inquit, *Evangelium scientibus liquet, quod voce Domini Sancto & omnium Apostolorum Principi Petro totius Ecclesiæ cura commissa*

Fundamenta Pontificii primatus in Evangelio.

Inter Aug. ep. 176. al. 92. n. 5.

missa est. Qua in re non dissentientes illi ipsi adversarii, quibuscum nobis res est, quando primatum vindicaturi adversus hæreticos vel schismaticos disputant, eadem Evangelii testimonia Patrum traditione laudata opponere, & inculcare coguntur, optime intelligentes, non alia esse ex Scripturis insigniora primatus documenta, radicemque ejus in iisdem esse potiorem. Recitant quidem plures etiam traditionis textus, quibus idem jurisdictionis primatus luculenter statuitur: unde ipsum *divinitus institutum, & ab Evangelio discimus, & tota docet Ecclesiastica traditio*, inquit Clerus Gallicanus in Comitiis anni 1682. Cum vero in ipsis traditionis textibus eadem Evangelica testimonia tamquam primatus fundamenta referantur; si quis hæc ad primatum præcipui juris & personalem statuendum nihil valere contenderet; ipsam quoque traditionem iisdem testimoniis subnixam eo nihil conferre existimet, necesse est: quod idem esset ac divinam institutionem omnino subvertere. Stet itaque in Evangelicis testimoniis de S. Petro insignibus contineri debere præcipuum ac personale illius jus, quo præcipuæ atque personalis jurisdictionis primatus a Christo eidem collatus, & ad successores ejus transmissus constituitur.

Epist. ad Gallic. eccles. Præsules.

2. Testimonia autem in hanc rem celeberrima, quæ Patrum traditione ex Evangelio frequentius inculcantur, hæc fere sunt. Primo illud Matthæi c. 16. vers. 18. quo Christus ante suam passionem Petro supremam in Ecclesia auctoritatem promittens dixit: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam: & tibi dabo claves regni cælorum* &c. Alterum Joannis c. 21. vers. 15. cum idem Christus, postquam resurrexit, totius Ecclesiæ curam Petro committens, ait: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Illud etiam ex Luca c. 22. vers. 32. identidem a Patribus ingeritur, cum Christus coram omnibus Apostolis pro Petri fide se præcipue orasse professus, ipsi id officii dedit, ut fratres confirmaret: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Hæc sunt testimonia maxime insignia, ad quæ referuntur commode reliqua, eaque frequentius a Patribus, immo & ab ipsis adversariis catholicis ad primatum Petro asserendum afferri solent. Ex his ergo peculiaris in Petrum primatus jurisdictio manavit, quæ tam ipsius ac successorum ejus est propria ac personalis,

Præcipua loca Evangelica indicata.

lis, quam primatus ipsorum proprius ac personalis esse debet ex constitutis c. 3.

3. Huic propositioni, quæ satis probata videtur, assensum præbent omnes catholici, vel illi, quos adversarios habeo, ut colligere licet (1) ex Jo. Majore, Jo. Brevicoxa, Antonio de Rosellis, Maimburgo, & aliis, qui in vindicando primatu ea Evangelica testimonia producunt. De duobus quidem prioribus textibus adeo constans catholicorum sententia semper exstitit, ut ipse Lutherus, antequam ab Ecclesia plane descisceret, in opere scripto contra Silvestrum de Prierate iisdem testimoniis allegatis, *omnes fateri* affirmaverit, Pontificis auctoritatem ex illis derivari. Confer P. Coustantium in præfatione ad epistolas Romanorum Pontificum num. 6. ubi hanc eamdem rem a Patribus antiquissimis traditam profitetur; quos tamen si consulamus, tertium quoque testimonium pro eodem primatu proferentes invenire licebit: unde Bossuetus in prævia dissertatione inserta *Defensioni declarationis Cleri Gallicani* novissimæ editionis Amstelodamensis anni 1745. c. 34. hoc etiam tertium testimonium complectens, palam pronuntiat: *Theologi omnes, ac Parisienses vel maxime adversus hæreticos primatum Apostolicum probant ex his locis: Tu es Petrus, & confirma fratres tuos, & pasce oves meas.* T. 1. pag. 31.

4. Nullos hac in re adversos me habere posse olim putabam nisi schismaticos vel hæreticos, qui ut primatum divinæ institutionis ac divini juris excluderent, hæc testimonia ad eum nihilum pertinere contenderent. At dein evolvens dissertationem quartam Dupini *De antiqua Ecclesiæ disciplina*, magna cum admiratione deprehendi, eum concedere quidem, primatum Pontificis jure divino institutum ex Evangelio potissimum erui: at ea testimonia Evangelica, quæ indicavimus, quæque traditio præsertim inculcat, ad pri- Dupini exceptio.

(1) Jo. Major. t. 2. oper. Gerson. edit. Dupini pag. 1121. Jo. Brevicoxa t. 1. ejusdem edit. pag. 873. Antonius Rosell. *De potest. Imper. & Papæ* pag. 20. edit. anno 1487. Maimburg. *De prærogat. Rom. eccles.* c. 4. Bossuetus in *Meditationibus supra Evangelium* & alibi, *Catechismus* Caroli Colbert Episc. Montispessulani c. 3. *De Eccles.* §. 7. &c.

primatum afferendum referenda nequaquam exiftimat. Immo cap. 1. §. 1. eos ex propofito impugnans, qui eadem teftimonia pro primatu attulerant, ipfa eodem modo explicat, quo explicare folent heterodoxi: quæ fola ipfius cum heterodoxis confenfio multum fufpicionis debet ingerere. Oftenfurus porro quæ fint loca Evangelica, unde primatus elici debet (*nunc*, inquit, *aliunde primatum Petri ftabilimus*), illud principii loco ponit: *In omnium hominum Collegio debet aliquis ordo fervari, & neceffe eft aliquem primum inter plures effe.* Talem vero fuiffe S. Petrum ut ex facris libris probet, tria allegat, primo illud Matthæi c. 10. *Duodecim Apoftolorum nomina hæc funt: Primus Simon, qui dicitur Petrus.* Tum illud fimile Marci c. 3. ubi *Simon Petrus*, inquit, *primus commemoratur, & in multis exemplaribus græcis* πρῶτος *etiam dicitur, non fecus ac apud Matthæum.* Demum Lucas c. 6. verf. 14. *electos a Chrifto Apoftolos numerans, orditur a Petro.* Ex his autem primatum ejusdem Petri idcirco colligi evidenter putat, quia *Evangeliftæ, cum Apoftolos enumerant, Petrum non modo femper primo collocant ordine, fed primum fuiffe affirmant.* Porro ut oftendat Petrum etiam poft Chrifti mortem eumdem locum retinuiffe, quem ea teftimonia a Chrifto ante mortem ipfi attributum demonftrant, profert acta Apoftolorum, *ubi c. 1. commemorantur omnes Apoftoli, & inter eos primus nominatur Petrus, primus ibi ceteros alloquitur, & quid fit faciendum præfcribit; c. 2. primus omnium Apoftolorum Chriftus annuntiat* &c. Teftimonia vero Evangelica, quæ retulimus, non aliter ait in eumdem primatum ftatuendum poffe conferre, nifi quia *in his locis Petrus perfonam gerit Ecclefiæ, præ ceteris Apoftolis loquitur, & ipfe a Chrifto nomine eorum compellatur quafi primus & præcipuus.*

Refellitur. 5. Si Pontificium primatum SS. Patres & catholicæ Ecclefiæ traditio ex allegatis a Dupino textibus in eamdem ipfius rationem unice, vel potiffimum afferérent, nihil laborarem. At cum non ex his teftimoniis, fed ex illis antea a nobis defcriptis eumdem primatum præcipue ftatuant, quis Dupini fententiam probare jure poterit? Huc accedit, quod ex allatis a Dupino locis nonnifi meri ordinis primatus deduci videri poteft, ut primatum quidem meri ordinis exinde collegiffe videtur idem Dupinus, non folum quia ex ipfis illud tantum evinci ait, quod Petrus *femper primus collocatur in ordine, & primus fuiffe affirmatur*, quæ a meri

meri ordinis & honoris primatu nihilum discrepant; sed magis multo quia ejusmodi primatus rationem præstituens §. 1. unius ordinis necessitatem inculcat, propterea quod *in omnium hominum Collegio debet servari, ut aliquis primus inter omnes sit*; & inferius §. 3. responsurus hæreticis opponentibus Apostolorum æqualitatem in potestate & jure, ex qua æqualitate primatus Petri videtur excludi, reponit eo ipsius primatu æqualitati nihil derogari; *nam, ut monuimus*, inquit, *plures esse non possunt primi, sed unum esse primum necesse est*. Hinc autem primatum aliis Apostolis haudquaquam fuisse communicatum ait, *quod primatus res sit, quæ uni tantum convenit, nec potest alteri communicari*, licet *potestate auctoritateque æquales fuisse* contendat: quæ uni primatui ordinis & honoris competere queunt. Hæretici quoque atque schismatici ex memoratis Evangelii locis Petri primatum pari ratione posse concedi neutiquam inficiabuntur, cum meri ordinis & honoris primatui non omnino repugnent. Equidem Claudius Salmasius in *Apparatu* præmisso operi *De primatu Papæ* pag. 13. ex iisdem testimoniis ordinis & honoris primatum solummodo colligit.

6. Si vero non meri ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis primatus a viris catholicis est admittendus, ut ipsum quoque Dupinum (minus licet cohærenter)admittere ostendimus cap.2. hic autem præcipuæ jurisdictionis primatus jure divino constitutus, ipso pariter concedente est ex sacris libris potissimum eruendus; non illa tantum testimonia a Dupino ingesta, quæ meri ordinis primatum statuere queunt; ad ipsum probandum afferri debent, sed alia potiora a nobis indicata, quæ quidem in eumdem jurisdictionis primatum adstruendum traditio ipsa Patrum potissimum ingerit. In his sane cum totum vel præcipuum ipsius traditionis fundamentum sit positum; heterodoxi ea subvertere toto conatu nisi sunt, intelligentes (ut fatetur M. Antonius de Dominis lib. 1. c. 6. n. 1.) nihil præterea reliquum esse, quod ex scriptura ipsis negotium facessat. Hinc ergo cognoscitur, quantum in principiis ipsis Dupinus exorbitet, quantaque perturbatione vel præjudicio actus, heterodoxis faveret. Id profecto monendum fuit, tum ut liqueat vel ex hoc, Auctorem ejusmodi in consequentibus subinde sententiis non potuisse non transcurrere ultra crepidam, tum ut alii, si qui eodem ingenio iisdemque præ-

judiciis impediantur, sibi maxime caveant, ne in similes prolapsiones, quæ hæreticis & schismaticis prosint, turpiter offendant.

CAPUT VI.

PROPOSITIO SEXTA.

Cum primatus peculiaris jurisdictionis & personalis S. Petri & Romanorum Pontificum laudatis Evangelicis testimoniis potissimum incumbat; in iisdem interpretandis non omnia aliis Apostolis eorumque successoribus, idest Episcopis debent esse & censeri communia, ita ut quod Petro dictum fuit a Christo, æque omnibus dictum fuerit in Petro, eædemque in ipso facultates æque omnibus traditæ fuerint; sed præter facultates aliis Apostolis communes aliquid juris præcipui ac personalis Petri in ipsis testimoniis contineri debet, quod in Romanos Pontifices eius successores transiens, primatum peculiaris & personalis jurisdictionis divino jure institutum constituat.

Hæreticorum & schismaticorum interpretationes, ut Evangelicos textus laudatos a primatu jurisdictionis subducant.

1. HÆc propositio ex præcedentibus per consequutionem, ut scholæ vocant, immediatam necessario fluit, ut cuivis consideranti patebit; simulque palam ipsi fiet, eam ab adversariis, qui præmissa dederunt, negari non posse. Quicumque sive schismatici, sive hæretici primatum Romanorum Pontificum sunt aggressi, cum viderent ipsum Evangelicis, quæ indicavimus, testimoniis niti; hæc perinde distorquere & explicare studuerunt, ut nihil Petro juris peculiaris relinquatur, quod ad alios pariter Apostolos non pertinuerit. Græcos schismaticos, ac præsertim Armenos ea explicandi ratione usos patet ex eorum libris, quibus suarum partium schisma defendere studentes, Pontificium primatum impetiverunt. Inter hæreticos Joannes Wicleffus, & Joannes Hus, Martinus Lutherus; & ceteri istorum asseclæ iisdem vestigiis institere; & Marcus Antonius de Dominis quondam Archiepiscopus Spalatensis, & dein apostata,

ut

ut ſuam dignitatem Epiſcopalem Pontificiæ æqualem ſuaderet, primatumque Pontificium infringeret, in libris de Republica Chriſtiana eadem teſtimonia Evangelica æqualiter de omnibus Apoſtolis, quibus Epiſcopi ſuccedunt, intelligenda contendit, ut ne quid peculiaris juris & perſonalis S. Petro reliquum fuerit. Quod ſi inter hos quidam æquius ſentientes aliquid præcipuum laudatis teſtimoniis Petro conceſſum alicubi fatentur; ita tamen ſubinde explicant, ut id ad primatum meri ordinis pertineat. Ita ex gr. Joannes Cameronus in cap. 16. Matthæi ſermonem faciens de primo loco Evangelii, *Tu es Petrus*, *& ſuper hanc petram* &c. eos primum late impugnans, qui nihil præcipuum his verbis Petro collatum prædicant, apertiſſime ſtatuit, *liquere quidem aliquid ſingulare a Chriſto Petro fuiſſe his verbis collatum, quod non fuit illi cum aliis Apoſtolis commune.* At deinde ipſum teſtimonium explicans de Petro primo fidei præcone, qui prima Eccleſiæ fundamenta jecit, id tantum profert, quod in meri ordinis primatum recidit. Idem eſt de interpretationibus, quas nonnulli hæretici aliis Evangelicis teſtimoniis ſubjiciunt.

T. 4. Critic. ſacr. p. 487.

2. Hic autem illud vel maxime in rem noſtram animadvertendum eſt, omnes ejusmodi interpretationes easdem plane eſſe, ac illæ ſunt, quas afferunt quidam ex noſtris adverſariis catholicis, cum aliquas Pontificias facultates impugnandas ſuſcipiunt; & iisdem plane adminiculis, iisdemque nonnullorum Patrum auctoritatibus, quæ eas interpretationes videntur fulciri, pariter abutuntur. Nonne horrorem catholicis injicere deberet tanta interpretandi cum hæreticis & ſchiſmaticis conſpiratio atque conſenſio? Hæc ſi quid probarent, primatum peculiaris jurisdictionis, qui jure divino conſtitutus, Evangelio potiſſimum innititur, penitus evertendum probarent, ut ſchiſmatici & hæretici ſimiliter interpretantes contendunt. Quod ſi primatus ejusmodi everti non debet ex catholicorum ſententia; ea profecto teſtimonia Evangelica non ita interpretanda ſunt, ut omnia jura, facultates omnes, quæ iisdem locis collatæ fuerunt S. Petro, aliis Apoſtolis fuerint communes, nihil autem præcipuæ jurisdictionis illi fuerit tributum. Aliquid ergo præcipui & perſonalis juris in ipſis teſtimoniis contineri ac reperiri debet, quod uni Petro, non vero aliis Apoſtolis congruat; ſpecialemque primatus prærogativam & auctoritatem in ipſo uno conſtituat, ne, ſi id vocetur in dubium, præcipua primatus fundamenta ever-

Quantum a catholicis adverſariis cavendæ.

tantur. Itaque peculiarem aliquam Petri facultatem debemus ex eo colligere, quod ipsum Christus petram Ecclesiæ posuit, eidem cum clavibus regni cœlorum ligandi & solvendi potestatem tradidit, totique Ecclesiæ pastorem præfecit, &c.

Objectio. 3. Opponi solet, vel ceteros Apostolos pastores institutos fuisse ovium Christi, omnibusque datam ligandi solvendique potestatem; ipsos etiam esse lapides duodecim a Joanne memoratos Apoc. c. 21. quibus Ecclesia incumbit, *superædificata*, ut ait Paulus, *super fundamentum Apostolorum & Prophetarum*. (Ephes. c. 2. vers. 20.) Igitur cum hæc sint aliis Apostolis communia; non ex eo tantum quod S. Petrus Ecclesiæ petra & fundamentum positus fuerit, quod cum clavibus acceperit potestatem ligandi atque solvendi, & quod ovium Christi cura ipsi fuerit commissa, ceteris ita præstat, ut jurisdictionis primatus ipsi præ omnibus delatus ex laudatis locis Evangelicis colligi queat.

Solvitur. Quid ergo? Corruetne idcirco primatus præcipui juris & potestatis, eoque adducenda erit (quod hæretici & schismatici contendunt) primatus vis & ratio in Evangelio potissimum fundata, ut honoris unius causa Petrus præcipue nominatus fuerit a Christo, vel primo loco? Nihil minus. Id autem si ex animo nolint adversarii nostri catholici (neque enim suspicor eos primatum specialis jurisdictionis verbis tantum asserere, ut catholici habeantur, re autem una cum hæreticis atque schismaticis nequaquam agnoscere); desinant, quæso (quod satis superque nituntur heterodoxi) communem ceteris Apostolis Evangelicorum textuum de Petro interpretationem iugerere, cum de primatus natura & facultatibus, seu jurisdictione illius propria differitur, perinde ac si hæc sola interpretatio ipsis textibus subsit: & eo saltem consilio desinant, ne hac methodo primatus fundamenta subruere, ipsumque præcipuæ ac personalis jurisdictionis primatum rejicere existimentur, sicque arma sectariis præbeant, quibus insurgant contra nos, catholicumque dogma de primatu ex nobis ipsis oppugnent.

Aliquod jus proprium primatus & personale Petri ac successorum, nec aliis Apostolis commune in Evangelicis textibus agnoscendum.

4. Alia igitur nobis ineunda est via, qua in memoratis Evangelicis testimoniis, præter potestates aliis quoque Apostolis communicatas, alicuid juris solius Petri proprium nanciscamur, quod ceteris Apostolis minime competens, primatum in eo constituat non meri ordinis, sed peculiaris jurisdi-

jurisdictionis, quæ jure divino instituta ex iisdem Evangelicis locis colligenda est. Pares quidem Petro fuisse omnes Apostolos in Apostolatus facultatibus, at non in primatu vidimus cap. 3. adeout ipse solus, Apostolatus primatum obtinuerit. Qui cum non fuerit meri honoris primatus, sed jurisdictionis præcipuæ ac personalis, ob quam admitti nequit *omnimoda æqualitas* inter S. Petrum & S. Paulum; sed is & similiter ceteri Apostoli S. Petro fuerint aliqua ratione subjecti atque subordinati, ut annuentibus quoque Episcopis & Scriptoribus Gallis ostendimus eodem capite tertio; quodnam fuerit hoc peculiare & personale solius S. Petri jus in aliarum facultatum Apostolicarum æqualitate & jus quidem Evangelicis indicatis testimoniis potissimum innixum, ex quo primatus peculiaris jurisdictionis constat, in sequentibus capitibus inquirendum & explicandum erit.

CAPUT VII.

PROPOSITIO SEPTIMA.

Hoc præcipuum & personale S. Petri ius primatus proprium, quod in laudatis Evangelicis testimoniis continetur, (ne quid confingamus ex arbitrio) ex traditione iisdem testimoniis cohærente eruendum est.

1. NUlla probatione indiget hæc propositio, quæ exploratissimis theologicis principiis maxime congruens, ab adversariis catholicis non negabitur. Notum est enim omnibus catholicam religionem callentibus, traditionem Patrum tutissimum esse sacræ Scripturæ interpretem; ac proinde ea laudatorum testimoniorum sancti Evangelii interpretatio catholicis adversariis non poterit non probari, quæ ex obvio verborum sensu illud idem peculiare ac personale S. Petri jus explicet, quod cum jure eidem S. Petro a Patrum traditione asserto plane concordet. Id autem multo patebit evidentius, si hoc idem jus congruat etiam, immo requiratur a fine, quem in instituendo primatu Christum sibi proposuisse traditio declararit, ipsique adversarii non solum non negent, sed traditione edocti fateantur. Hæc in

fequentibns probanda erunt, Exordiemur autem a fine instituendi primatus, quippe ex eo ceterorum ratio ac intelligentia pendet.

CAPUT VIII.

PROPOSITIO OCTAVA.

Ex Patrum traditione liquet, Pontificii primatus instituendi rationem seu finem fuisse totius Ecclesiæ unitatem, ob quam componendam & conservandam idem primatus utilis ac necessarius, a Christo institutus fuit.

1. ANtequam textuum Evangelicorum interpretationem traditione suffragante proferam, ex qua primatus propria vis & jurisdictio dignosci & constitui queat; ipsius primatus a Christo instituendi ratio ac finis aperiendus est, quem tum Patres Ecclesiæ prodiderunt, tum adversarii ipsi e doctrina SS. Patrum professi sunt & profitentur. Ita enim facilior patebit aditus tum ad dignoscendam propriam primatus vim & jurisdictionem, quæ sane rationi ejus instituendi congruens & consentanea esse debuit, tum ad discernendam propriam laudatorum testimoniorum interpretationem atque sententiam, quæ ad eamdem vim ac jurisdictionem primatus solius Petri ac successorum ejus propriam referatur.

2. Cum de ratione primatus quæritur, non illud hoc loco quæritur, cur Petro potius quam alii ex Apostolis primatus delatus fuerit, sed cur ipse primatus a Christo fuerit institutus. Duplicis hujus quæstionis discrimen animadvertendum maxime est, ne quis forte, si legat vel S. Hieronymum scribentem primatum ætati delatum, quia Petrus senior erat; vel SS. Hilarium & Chrysostomum primatus causam referentes in illud, quod Petrus primo vocatus a Christo, primus Christo credidit; vel tandem origenem & Augustinum, qui eximiæ Petri caritati primatus eidem conferendi rationem adscribunt: ne quis, inquam, hæc vel his similia legens, existimet in his rationem contineri instituendi primatus,

Duplex quæstio distinguenda.

Hier. lib. 1. in Jovin.
Hilar. c. 7. in Matth.
Chrys. hom. 9. de pænit.
Aug serm. 76. & 246.

matus, cum hæ non primatus instituendi, sed primatus Petro potius, quam alii ex Apostolis conferendi rationes extiterint. Non alias primatus rationes afferri vellent heterodoxi, quippe quæ si solæ essent, non modo honorarius tantum & meri ordinis primatus Petro delatus probari posset, verum etiam primatum ejusmodi cum ipso Petro desiisse, nec in ejus successores, ad quos eædem rationes non pertinent, haudquaquam transisse perfacile convinceretur. Hac quidem de causa Marcus Antonius de Dominis Pontificii primatus oppugnator infensissimus, postquam lib. 1. de Republica c. 4. eas tres rationes attulit deferendi Petro primatus, exinde primo collegit primatum ejus nihil peculiaris juris habere; sic enim scribit num. 7. *Invenio ego Petrum primatum aliquem, citra tamen primatum potestativum & jurisdictionalem, esse consequutum, nimirum ex ætate, ordine vocationis, amoris fervore & propriis virtutibus; unde factum est, ut aliquo modo primas inter Apostolos retineret:* hunc autem amorem præcipue asserit fuisse *præcisam & formalem rationem primatus.* Dein vero alibi hunc primatum una cum Petro interiisse affirmare non dubitat. Quibus similia plane scripsit Claudius Salmasius *in Apparatu* ad libros *De primatu* pag. 2. Absit ergo a catholicis eas solas rationes urgere, ne hac via primatum juris in Petri successores transfusi cum hæreticis negare & evertere videantur. Itaque prætermissis his rationibus, quæ ad eam quæstionem spectant, cur Petrus inter Apostolos primatu donatus fuerit, alia altior ratio inquirenda est ad eam hujus loci propriam quæstionem pertinens, cur primatum ipsum juris præcipui S. Petro commissum, & ad successores ejus transmittendum Christus in Ecclesia instituerit: id enim cognoscere ad primatus ipsius naturam & vim cognoscendam, ac ex Evangelicis de Petro testimoniis tute eliciendam maxime conferet.

3. Hæc autem ratio non perinde in hac, atque in priori quæstione evenit, varia & anceps est, sed una & omnino certa, quæ exploratæ traditioni innixa, concordi omnium etiam adversariorum confessione probatur, nimirum unitas Ecclesiæ catholicæ, cui ut ex æquo prospiceretur, unus supremus pastor, qui eam unitatem custodiret atque tueretur, toti Ecclesiæ præpositus fuit. Omnes quidem Pastores & doctores, seu (quod eodem recidit) Episcopi omnes eo consilio Ecclesiæ fuerunt præfecti, ut ejus unitati pro-

spice-

ſpicerent, quemadmodum tradit Apoſtolus ad Epheſ. c. 4. At inter ſummum Pontificem & inter Epiſcopos reliquos illud maxime intereſt, quod * hi, cum in particularibus tantum eccleſiis primatum teneant; ad unitatem tantum particularium eccleſiarum, quæ tamen in totius Eccleſiæ unitatem confluit, tuendam proprio jure per ſe ſe utantur; Romanus autem Pontifex cum in S. Petro primatum acceperit in univerſalem Eccleſiam, ad totius Eccleſiæ unitatem proprio jure vindicandam & conſervandam poſitus ſit. Itaque primatus ejus inſtituendi ratio non unitatem ſolummodo, ſed totius catholicæ Eccleſiæ unitatem conſervandam proſpexit, ut in propoſitionis prima parte diximus. Id autem tot Patrum teſtimoniis liquet, ut de conſtanti Eccleſiæ traditione in eo addubitare catholicorum nemo poſſit. Ipſa Sanctorum Patrum verba hic referrem, niſi eadem fuſius opportuniori loco deſcribenda eſſent capite 13. ubi Patrum traditio in totum ſyſtema comprobandum exponetur. Confer ibidem præſertim textus Cypriani, Optati, Paciani, Hieronymi, Leonis Magni, & aliorum ſimilium, qui primatum S. Petro traditum pronuntiant bono unitatis, ut Eccleſiæ unitas in eo formaretur, & ſchiſmatibus, quæ unitatem ſcinderent, auferretur occaſio.

* *Vid. Boſſuet. Expoſit. doctr. cathol. c. 21. in fine.*

4. Neque id auctores, quos adverſarios habemus, inficiari, aut in dubium revocare potuerunt. Quin cum in aliis non paucis circa auctoritatem Pontificum ratione primatus diſſentiant a nobis, in hoc plane conſentiunt, & vi ſane ipſius traditionis conſentiunt: unde Nicolius inter Gallicanos adverſarios celebris in Inſtruct. 10. in Symbolum ſcripſit §. 10. *la tradition nous apprend, que Dieu pour conſerver ſon Egliſe en unité à établi una chaire & autorité ſuperieure pour veiller à la mantenir, que eſt celle de l' egliſe de Rome.* Ideſt: *Docet nos traditio, Deum ob conſervandam ſuam Eccleſiam in unitate, conſtituiſſe cathedram & auctoritatem ſuperiorem, ut in ejus conſervationem invigilaret, quæ eſt Romanæ eccleſiæ cathedra.* Hac quidem de cauſa iidem Gallicani Romanum Pontificem & Romanam ſedem, ſeu cathedram *catholicæ unitatis centrum* appellare ſolent, in quo ſcilicet *unitas ſervatur Eccleſiæ*, ut legimus in ipſa *Declaratione Cleri Gallicani* edita in Comitiis generalibus anni 1682. Hoc ſane conſilio primatum præcipui juris in totam Eccleſiam S. Petro & ſucceſſoribus traditum, ut conſervetur Ec-

clesiæ

clesiæ unitas, & schismatum occasiones præcidantur (quemadmodum traditio docet) disserte affirmavit etiam Carolus Episcopus Antissiodorensis adversariis nostris satis notus, cum primatum præcipuæ jurisdictionis professus, istum articulum veluti certissimum subjecit: *Nos credimus Jesum Christum tradidisse illum* (primatum) *S. Petro, ex quo ad successores ejus transit* (*pour conserver l' unité de l' Eglise, & oter tout occasion de schisme*) *ob conservandam unitatem Ecclesiæ, & ut omnis schismatis tollatur occasio.* Et similiter Claudius Fleury *in Institutione juris Eccles.* c. 14. n. 7. Romanum Pontificem *jure divino ceteris præfectum* pronuntiat *ad unitatem Ecclesiæ conservandam.* Exploratius autem Cl. Bossuetus in Defensione declarationis Cleri Gallicani (1) lib. 3. c. 12. professus se in celebri *Expositione doctrinæ catholicæ* c. 21. ubi de auctoritate sedis Apostolicæ sermo est, ea *tantum* exposuisse, quæ *de sede Apostolica vera Ecclesiæ fides* docet, id statim ibi expositum ait: *Ecclesiam unitate nixam, tuendæ ac firmandæ unitati primatum S. Petri a Christo institutum, sedemque Apostolicam hujus unitatis centrum & radicem esse.* Id ergo non dubiæ opinionis, sed *veræ fidei Ecclesiæ* catholicæ credidit. Alia ejusdem generis adversariorum testimonia nunc referre opus non est: cum hactenus recitata in rem præsentem sufficiant. Quod si plura desideres, lege quæ ex adversariis afferentur c. 14.

Ordinanc. 27. Septemb. 1747. part. 3. n. 39.

5. Adeo ob unitatem conservandam hic Primas Ecclesiæ præpositus fuit, ut ipsum in eumdem finem præficere non solum utile, sed necessarium etiam habitum fuerit. Inter errores Joannis Hus damnatos in synodo Constantiensi ille inter præcipuos censetur, quo hujus visibilis Ecclesiæ capitis, seu primatis necessitatem inficiabatur art. 27. *Non est scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum ipsa militante Ecclesia conversetur & conservetur.* Necessitas autem hujus capitis non aliunde derivatur taditione Patrum, quam ex unitate Ecclesiæ. De Petro enim, ait Romanus Catechismus, *fuit illa omnium Patrum ratio & sententia consentiens, hoc visibile caput ad unitatem Ecclesiæ constituendam & conservandam necessarium fuisse.*

Ad art. 9. Symbol. §. 12.

 Idi-

(1) Hic liber tertius cum duobus præcedentibus in nova editione invenietur in Appendice pag. 106. t. 2.

Idipſum deprehenderunt cum omnibus catholicis etiam adverſarii noſtri, qui adeo neceſſarium Eccleſiæ hocce caput profeſſi ſunt, ut eidem Eccleſiæ neceſſaria eſt unitas, quæ ab ejus capitis unitate maxime pendet. Nicolius in expoſitione Symboli art. 9. c. 2. *Neceſſe eſt*, inquit, *ob unitatem Eccleſiæ, non ſolum ut particulares Eccleſiæ miniſtri una cum laicis & eccleſiaſticis Epiſcopo adhæreant, verum etiam ut inter Epiſcopos primus exiſtat, qui omnibus præſideat proſpiciatque omnibus, quæcumque ad conſervandam unitatem neceſſaria ſunt.* Boſſuetus in Defenſione declarationis Cleri Gallicani Romanam cathedram *pro ſui Pontificis dignitate uniendæ Eccleſiæ neceſſariam* declarat. Maimburgus in tractatu hiſtorico de Eccleſia Romana c. 4. neceſſitatem hujus capitis ad catholicam unitatem perſpicue ſtatuit; & non abſimiliter alii earumdem partium Scriptores, apud quos frequens eſt ac recepta aſſertio, Romanam ſedem eſſe *centrum neceſſarium unitatis catholicæ.*

Lib. 10. al 15. c. 5.

6. Quid, quod nonnulli etiam ex acatholicis idipſum fateri coacti ſunt? Hugo Grotius in *Voto pro pace Eccleſiaſtica* ad art. 7. hæc habet. *Ordo ſive in partibus, ſive in toto continetur in principatu quodam, ſive in præpoſiti unitate: & hoc eſt quod in Petro Chriſtus nos docuit.* Et aliquanto poſt: *Hic ordo ſemper in Eccleſia manere debet; quia ſemper manet cauſa, ideſt periculum a ſchiſmate.* Similia tradit in *Diſcuſſione Rivetiani Apologetici*, ubi de Petri primatu diſſerens, teſtatur cum Hieronymo unum fuiſſe præfectum, uti oportebat, ob unitatem ſervandam, ut ſchiſmatibus præcaveretur. Nam *ſine tali primatu*, inquit, *exiri a controverſiis non poterat, ſicut hodie apud Proteſtantes nulla eſt ratio, qua ortarum inter ipſos controverſiarum reperiatur finis.* Eamdem porro neceſſitatem primatus confirmat ex Cypriano, a quo fatetur in unitatis bonum *agnoſci Petri primatum cum auctoritate.* Unius quidem ſummi Sacerdotis neceſſitatem quamdam cum auctoritate bono unitatis in veteri Teſtamento Deum demonſtraſſe pernovit Calvinus, hæc ſcribens lib. 4. Inſtit. c. 6. §. 2. *Quia undique ab idololatris ſepti erant Judæi, ne religionum varietate diſtraherentur, cultus ſui ſedem in medio terræ ſinu Deus collocavit, illi UNUM Antiſtitem præfecit, quem omnes reſpicerent, quo melius in unitate continerentur.* Eamdem unius ſummi Pontificis auctoritatem in nova quoque Eccleſia neceſſariam affirmarunt alii Proteſtantes, quorum textus affert P. Ignatius Fiume Ordinis Prædicatorum, cui lucubranti adverſus novatores opus

T. 4. Oper. Grot. p. 658. edit. Baſil. 1732.

Ibi pag. 695.

opus inscriptum *Schola veritatis orthodoxæ* præsto fuit non exigua ejusmodi auctorum, & librorum etiam rarissimorum supellex. Aliqua tantum testimonia rei præsenti maxime congrua recitare sufficiet. Cowellus Calvinista in *Examinatione doctrinæ contra actionem causæ innocentum* impressa an. 1564. postquam folio 106. de Petro & ceteris Apostolis dixerat, *Unum ceteris præponi necesse est ad evitanda schismata & dissensiones tollendas*, folio 107. sub initium addidit: *Hoc tunc optimum fuit medium in primitiva Ecclesia, cum Dei gratia major, & copiosior erat, quam nunc conferri videmus. Immo ipsi duodecim Apostoli vix satis inter se convenissent, nisi UNUS (Petrus) ceteris præfectus fuisset. Inde est illud S. Hieronymi: Inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio.* Cartuvrightus in *Defensione* Wirgifti pag. 390. ait: *Si necessarium est ad unitatem in Ecclesia tuendam unum Archiepiscopum aliis præesse; cur non pari ratione toti Ecclesiæ Dei unus præerit Archiepiscopus?* Et in secunda *Repl.* part. 1. pag. 582. in medio: *Ad pacem Ecclesiæ tuendam æque necessarium est Papam præesse Archiepiscopis, atque Archiepiscopos omnibus unius regni provinciis.* Hospinianus in *Historia sacramentaria* de Jacobo Andrea primario Luterano tradit: *Demonstrare conatur ecclesiarum statum tranquillum tueri difficile esse, nisi ad supremum Pontificem & administratorem aliquem rerum summa deferatur.* Hinc Hookerus *De Ecclesiastica politia* in præfatione sect. 6. fol. 26. & 38. scripsit: *Hoc unum sat scimus tam natura & experientia, quam ipsa Scriptura edocti, contentionibus istis* (circa fidem) *tandem finem imponendum esse, definitivæ alicujus judicis sententiæ nos submittendo, cui neutra litigantium pars sub quovis prætextu contradicat . . . . alioquin semper confusio erit, nec spes ulla pacis consequendæ.*

Apud Fium t. 2 p. 303.

Ib. pag. 17.

7. Quid plura? Iidem hæretici Presbyteriani, qui veterem Aerii hæresim excitaruut, licet unum presbyteratum admittentes, Episcopatum jure divino institutum negent; fatentur tamen istum jure humano fuisse necessario constituendum, eo quod ad schismata impedienda, seu ad unitatem Ecclesiæ servandam eo supremo gradu unum aliquem potiri opus sit. Quam in sententiam unum e presbyteris olim præfectum docuit Calvinus lib. 4. Institutionum c. 4. n. 2. *Quibus*, inquit, *docendi munus injunctum erat, eos omnes nominarunt presbyteros. Illi ex suo numero in singulis civitatibus unum eligebant, cui specialiter dabant titulum Episcopi, ne ex æquali-*

tate, ut fieri solet, dissidia nascerentur. Sicut porro cuique urbi unus Episcopus ad unitatem in ea continendam præesse debet; ita ad tuendam unitatem in tota Ecclesia unus summus Pontifex toti Ecclesiæ præsit necesse est; hujusque summi Pontificis necessitas ad unitatem servandam in tota Ecclesia tanto major est necessitate unius Episcopi in singulis civitatibus, quanto præstantior ac magis necessaria est totius Ecclesiæ, quam particularium ecclesiarum unitas; & quo majus periculum imminet ex schismate, quod totam Ecclesiam moliretur scindere, quam ex schismate, quo particulares tantum ecclesiæ in partes discindantur. Hinc autem patet Doduvelli error, qui cum animadvertisset, S. Cyprianum Ecclesiæ unitatem ab unitate præpositi derivare, statuit ab eo S. *Dissert. 7. Cyprianica.* Martyre *non agi de illius Ecclesiæ unitate, quam catholicam hodie dicimus, quæ nimirum omnes ambitu suo per terrarum orbem particulares complectitur, sed de ipsis dumtaxat ecclesiis particularibus.* Quem errorem ex ipso Cypriano egregie refellit novissimus editor Benedictinus Congregationis S. Mauri in præfatione editionis Cyprianicæ Stephani Baluzii §. 1. Ipse Joannes Laurentius Moshemius quantumvis heterodoxus *in Disputationibus ad historiam catholicam pertinentibus* Altonaviæ vul- *T. 1. de Gallor. appell §. 14. pag. 604.* gatis anno 1733. eumdem Doduvellum aliosque cum eo similiter interpretantes S. Cypriani sententiam coarguit. Cum enim negari non posse fateatur, S. Martyrem & alios etiam antiquiores Patres visibilem unitatem tribuisse Ecclesiæ, eamque derivasse ab uno Episcopo; quem ejus unitatis originem & centrum statuunt, ut probaverat §. 10. & seqq. tum vero id de solis ecclesiis particularibus accipiendum negat, eo quod si unus ad particularis ecclesiæ unitatem sit necessarius; unus pariter ad unitatem totius Ecclesiæ necessarius dicendus est. *Id vero quin sentiat*, inquit, *nemo unus tam hebes esse potest, inter unitatem quamdam universæ Ecclesiæ in Romano Pontifice desinentem, talemque, qualem ex Irenæo & Cypriano descripsimus, communitatem, vix tantum esse spatii, quantum inter atrium & cubiculum, aut inter manum & digitos.*

8. Quodsi ex hactenus dictis ad unitatem totius Ecclesiæ tuendam S. Petri & successorum ejus primatus necessarius debet admitti; non video, quomodo se tueri possint hæretici, qui hanc necessitatem confitentes in genere, institutionem ejus, perinde ac institutionem Episcopatus a Christo derivare nolunt, sed vel ab Apostolis, vel ab Ecclesia ali-

quan-

quanto poſt Apoſtolornm mortem colligunt: cum certum eſſe debeat, Chriſtum & prævidiſſe, & providiſſe omnia, quæcumque ad ſuam Eccleſiam ejusque unitatem cuſtodiendam & conſervandam opus eſſent. Hinc jure merito Catholici hosce hæreticos impugnantes, inimicos plane habent ejus unitatis, quam Eccleſiæ neceſſariam negare non poſſunt; & idcirco Boſſuetus in *Expoſitione doctrinæ catholicæ* c. 21. unitatem Eccleſiæ profeſſus, ad quam *cuſtodiendam uniendamque primatum S. Petri inſtitutum* a Chriſto docet; eos ejusmodi unitatis hoſtes pronuntiat, eo quod tollant primatum, qui *commune totius catholicæ unitatis centrum eſt.* Et non abſimiliter *in Variationum hiſtoria* lib. 7. n. 70. eos Anglicanos perſtringit, qui *maluerunt etiam in religionis negotio Regem caput habere, quam in cathedra S. Petri agnoſcere principium a Deo inſtitutum ob unitatem Chriſtianam.* Sed hæc potius contra hæreticos diſputanda, quam contra adverſarios catholicos, qui hac in re nobiscum plane ſentientes, confitentur cum Joanne de Pariſiis, caput unitati Eccleſiæ tam neceſſarium cum idoneo principatu præpoſitum *non quidem ſynodali ordinatione, ſed ex ore Domini, qui Eccleſiæ ſuæ noluit deficere in neceſſariis ad ſalutem.* Hæc tamen dixiſſe juverit, ut quisque intelligat, eam doctrinam, qua ad unitatem Eccleſiæ congrua poteſtate continendam inſtitutum fuiſſe diximus primatum S. Petri ac Romanorum Pontificum, non tam traditioni Patrum, cui noſtri adverſarii calculos adiiciunt, quam rationi ipſi heterodoxis quoque aliquatenus cognitæ maxime conſonam inveniri.

Tract. de poteſt. Reg. & Papal. l. 2. Vindic. Richer.

CAPUT IX.

PROPOSITIO NONA.

Memoratam totius unitatis catholicæ a Petro componendæ & conservandæ rationem ne sibi Christus frustra proposuisse dicatur in instituendo ejus primatu; vim & potestatem ipsi primati ad eum finem obtinendum idoneam dedisse credendus est, jus scilicet coactivum unitati componendæ & conservandæ necessarium, non vero merum officium repræsentandæ unitatis. Hoc autem jus coactivum ad unitatem catholicam ex primatus ratione ac fine S. Petro tributum, ipsius peculiare ac personale primatus jus potissimum constituere percommode intelligitur.

1. DEum nemini officium commisisse umquam, quin facultates ad illud exequendum idoneas eidem largiretur, exploratum est omnibus. Id autem multo magis dicendum, cum de officio agitur necessario Ecclesiæ catholicæ, cui Deus nec defuit umquam, nec deerit, uti certum ex fide est. Itaque cum S. Petro ac successoribus ejus primatum Christus tradiderit in universam Ecclesiam ad unitatem ejus formandam atque tuendam; quin facultates ad hunc finem assequendum idoneas eisdem contulerit, (1) dubitare non licet: quod ipsum exigit ratio a Bossueto proposita in sermone ad Comitia Cleri Gallicani anni 1681. *Etenim Jesus Christus se communicat tali mensura, quæ ipsi placet: semper autem se eo modo communicat, qui statuendæ unitati*

tati

(1) Hinc etiam Guillelmus Leibnitius ipso naturali lumine utens, in eo textu, quem recitavimus capite quarto n. 1. in fine, supremum spiritualem magistratum Ecclesiæ regendæ jure divino præpositum, eodem jure *omni necessaria ad explendum munus pro salute Ecclesiæ agendi potestate instructum* affirmavit.

tati suæ Ecclesiæ sit congruentior. Sancti quidem Patres constanti Ecclesiæ traditione ita unitatem S. Petro creditam prædicant, ut apta & necessaria ad id potestate eumdem præditum innuant, vel præsumant, ut mox videbimus, ac pluribus liquebit ex testimoniis afferendis cap. 13.

2. Hæc autem idonea unitatis catholicæ compingendæ atque custodiendæ potestas, non meram unitatis repræsentandæ facultatem, sed ejus formandæ & continendæ vim plane coactivam, jurisdictionis propriam efflagitat. Quod ea de causa distincte monitum volo, ne quem fortassis fallant, vel moveant quædam aliquorum Patrum sententiæ, in quibus unitatis repræsentandæ officium seu munus S. Petro ob primatum tribuitur. Ea autem vis coactiva ex constitutis capite præcedenti manifestissime colligi potest. Si enim unum caput ad schismata impedienda unitatemque Ecclesiæ servandam necessarium fuit, & eo quidem consilio Petrus a Christo caput Ecclesiæ constitutus est, ut unitatem eamdem custodiret & vindicaret, quod præcedenti capite ex traditione, ipsis etiam adversariis fatentibus, demonstravimus; vim proculdubio cogendi ad unitatem obtinere debuit: sola etenim unitatis figura atque repræsentatione schismata tolli vel impediri non possunt. Præterquam quod si sola unitatis repræsentatio absque coactivo jure Petri primatum constitueret; primatus meri ordinis & honoris inde oriretur, quem nemo catholicorum admittit. Equidem Marcus Antonius de Dominis cum suis asseclis tantum, qui primatum jurisdictionis excludunt, hanc vim coactivam, quæ jurisdictioni necessaria a catholicis adstruitur, inficiatus libro primo *de Republica Eccles.* cap. 1. n. 1., meram vim unitatis & Ecclesiæ repræsentativam in Petro consequenter agnovit cap. 7. n. 8. Catholicos autem secus tradere fatetur, qui cum *veram jurisdictionem* in summo Pontifice admittant, *vim coactivam* jurisdictionis nomine intelligunt & admittunt: *Quia in eo requirunt*, inquit c. 1. n. 1. *veram jurisdictionem, hoc est vim coactivam.* Hinc penes nos catholicos illa Augustini & aliorum Patrum testimonia, in quibus S. Petrus, cum ob primatum claves regni cœlorum accepit, unitatem repræsentasse traditur, non perinde accipienda sunt, ac si ille ratione primatus merum fuerit signum unitatem, seu unam Ecclesiam catholicam repræsentans, quod in eo præter ceteros Apostolos positum fuerit (sic enim ille meri honoris

noris & ordinis, nulla autem jurisdictionis prærogativa reliquis Apostolis præstitisset); sed ita ut præcipuæ jurisdictionis primatus (1) non excludatur qui cum vim aliquam coactivam debeat continere (neque enim jurisdictio sine vi coactiva, quæ subditos obliget, intelligi potest); hæc ad eam unitatem catholicam potissimum debet adigere, ad quam continendam & vindicandam primatus institutus fuit.

3. Equidem SS. Patres de instituendi primatus ratione enucleatius agentes, hanc vim coactivam primati collatam Vid. inf. n. 13. §. 1. non obscure insinuant, cum dicunt vel cum S. Irenæo, *necesse esse omnes undique fideles* cum Romana Apostolica sede *convenire*, seu unitatem tenere, *propter potentiorem principalitatem*, idest propter primatum, vel cum S. Hieronymo; Petrum prælatum ceteris, *ut capite constituto schismatis tollatur occasio*; Ibi §. 7. vel cum Optato, S. Petro claves, quæ jurisdictionem ac vim Ibi §. 4. coactivam significant, *bono unitatis* datas fuisse: quæ sententia satis indicat, S. Petrum claves, idest coactivam jurisdictionem accepisse, non ut unitatem tantum repræsentaret, ad quod nihil clavibus, vel præcipua jurisdictione opus est; sed ut eam componeret & custodiret; quod sine vi ad unitatem catholicam cogente, quæ schismata ac divisiones impediat, vel disiiciat, præstari non potest. Unde celebre illud laudati doctoris S. Hieronymi in dialogo contra Luciferianos num. 9. *Ecclesiæ salus in summi Sacerdotis dignitate pendet, cui si non* EXORS *quædam & ab omnibus* EMINENS DETUR POTESTAS, *tot in ecclesiis efficientur schismata, quot sacerdotes.* Aliter primatus bono unitatis institutus, *UT* (quod ait idem Hieronymus) *schismatis tollatur occasio*, nihil in hoc bonum utique conservandum & vindicandum conferret. Hinc nonnulli etiam ex ipsis acatholicis vim aliquam coactivam primati tribuendam præsumserunt, cum ipsum ad unitatem Ecclesiæ necessarium aliquando fateri coacti sunt, ut præcedenti capite vidimus.

Adversarii quidem nostri hanc unitatem cum Romano

---

(1) Vim quidem coactivam non excludi ob repræsentationem, seu figuram unitatis, vel Ecclesiæ, patet ex Conciliis generalibus, quæ licet universam Ecclesiam repræsentent, vi tamen maxime coactiva potiuntur.

no Pontifice veluti catholicæ unitatis centro neceſſariam ſtatuentes, ut Eccleſiæ unitas ſervetur, vim proculdubio coactivam, quæ ad eam unitatem cogat, in eodem agnoſcunt. Enimvero id Declaratione Cleri Gallicani anni 1682. ubi *primatus* aſſeveratur *ſedis Apoſtolicæ, in qua unitas ſervatur Eccleſiæ*, eidem ſedi *poteſtas* aſſeritur, *qua pax Eccleſiæ continetur*: ubi *pax Eccleſiæ continetur* idem eſt, ac quod paulo ante dictum fuerat, *unitas ſervatur Eccleſiæ*: *poteſtas* autem, qua hujusmodi *pax* ſeu *unitas continetur*, atque *ſervatur*, vim utique coactivam exprimit præcipuæ jurisdictionis, quæ ei unitati continendæ & conſervandæ neceſſaria eſt. Quin cum ejusmodi *poteſtas* ibidem aſſeratur adverſus hæreticos, qui illam fraudibus moliuntur deſtruere, & in hanc cauſam referatur ejusdem poteſtatis aſſertio, quod nimirum illi *ſimplices animas ab Eccleſiæ matris Chriſtique adeo communione* (ideſt unitate) *diſſociant*; ſatis oſtenditur eam poteſtatem negari non poſſe, quin Eccleſiæ unitas ſciſſuris exponatur. Adeo vi ejus ſedis coactiva Eccleſiæ unitatem ſervari, eidemque ſervandæ adeo neceſſariam illam eſſe *Declarationis* auctores noverunt, ut ſolos hæreticos inficiari eamdem vim poſſe ſatis indicaverint. Hinc Nicolius in expoſitione Symboli art. 9. c. 2. poſtquam neceſſitatem primatus ſtatuit ob unitatem Eccleſiæ, de ea poteſtate primatis itidem neceſſaria his verbis concludit. *Oportet igitur hocce caput auctoritate frui, quæ ipſi neceſſaria eſt, ut unitatem conſervet.* Et poſt pauca. *Quamquam ſummus pontifex hac poteſtate non utatur niſi ex conſtitutionibus & decretis canonum; verum nihilominus eſt juris eſſe divini & ex inſtitutione Chriſti, ut omni poteſtate & prærogativis ad unitatem EFFICACITER* (ideſt vi prorſus coactiva) *conſervandam neceſſariis præditus ſit.* Similia leguntur apud alios, qui aliis in capitibus nobis adverſantur. Quare Ludovicus Habert Doctor Sorbonicus tom. 7. Theologiæ dogmaticæ part. 2. c. 4. §. 3. propoſita quæſtione: *Quænam ſummo Pontifici conveniant jure divino, uti capiti totius Eccleſiæ non ſolum in Occidente, ſed etiam in Oriente, & in univerſo terrarum orbe,* id in reſponſione omnino certum & a nullo catholico in dubitationem adductum ponit: *Omiſſis iis, de quibus eſt controverſia, certum eſt ea ipſi competere jure divino, ſine quibus ſervari non poteſt Eccleſiæ unitas.*

5. Obtrudant nunc, qui jure ſe poſſe confidunt, eas Auguſtini formulas, quibus ſcripſit S. Petrum propter primatum

gessisse typum, seu figuram unitatis, cum ad eum Christus laudatis Evangelicis testimoniis loquutus est; perinde ac si meram unitatis repraesentationem, non autem praecipuum jus in unitatis bonum ipsi uti primati attribuerit. Quo evaderet hac in hypothesi primatus peculiaris vis & jurisdictio, quae ex primatus instituendi fine ipsi unitati constituendae atque conservandae necessaria, adversariis quoque nostris confitentibus, negari non potest? Nihil sane in hunc scopum profuisset merum unitatis typum in Petro collocasse, si vis ad unitatem cogens addita non fuisset. Certe typus seu repraesentatio unitatis jus coactivum nequaquam excludit, ut patet ex generalibus Conciliis, (1) quae etsi universam Ecclesiam repraesentent, jure tamen coactivo non carent. Augustinus quidem cum S. Petrum, dum claves regni coelorum, idest ecclesiasticam jurisdictionem clavium nomine designatam accepit, personam ac figuram Ecclesiae gessisse scripsit *propter primatum, quem in discipulis habuit*, seu *propter Apostolatus sui primatum*, (quia scilicet primus cujuslibet coetus totum coetum repraesentare solet); non idcirco cogitavit primatum nudatum omni jure proprio & personali ipsius primatis, quod & ipse * alibi, & aliorum Patrum traditio adversariis quoque confitentibus in bonum unitatis S. Petro disserte asserit, ut in uno &

In ps. 108. num. 1 tract. 124. in Jo. n. 5.

* *Vid. infra c. 13. §. 8. & 9.*

(1) Hic obiter notare liceat a duobus repraesentari universam Ecclesiam, a Concilio generali, & a Petro, ac successoribus ejus, sed diverso modo. Concilium generale repraesentat Ecclesiam uti *universalem*, seu *catholicam*, quatenus ex Episcopis ex tota Ecclesia convocatis constat, in quibus tota continetur Ecclesia; in Episcopis enim Ecclesia est, ut ex Cypriano discimus epist. 69. Petrus vero ejusque successores repraesentant Ecclesiam ut *unam*, & unitatis figuram gerunt, quatenus Ecclesiae unitas, quae ab uno ducit originem, per unum Petrum & successores formatur & continetur, ut ex eodem Cypriano atque Paciano suo loco videbimus; & in eo uno, in quo formatur Ecclesiae unitas, ipsa Ecclesia una continetur. Sicuti porro generali Concilio, quod Ecclesiam uti catholicam repraesentat, non negatur vis, quae eamdem Ecclesiam cogat; ita nec neganda Petro ac successoribus, qui Ecclesiam repraesentant ut *unam propter primatum*, cui vim peculiarem in bonum unitatis adscribendam etiam adversarii fatentur.

& per unum unitas compingatur & conservetur in tota Ecclesia, seu ut *in Petro unitatis negotium formaretur*, quod ex Optato notavit * Bossuetus eo quoque loco, ubi de typo & figura unitatis sermonem facit: qui sane finis instituendi primatus, jurisdictionem primatus propriam eidemque fini consequendo necessariam satis declarat. * *Lib.* 8 *Defens. c.* 3.

6. Hac porro ratione intelligitur, quomodo primatus bono unitatis institutus, unitatem totius Ecclesiae in Romanae sedis centro compactam & coalescentem praecipuo jure tueatur, & cur hanc unitatem cum eadem sede, seu cum Romana Ecclesia catholicae unitatis centro necessariam dixerit * S. Irenaeus, non *ob principalitatem* tantum, qua voce primatus exprimitur, sed propter *principalitatem potentiorem*, nimirum ob primatum, qui unitati formandae & conservandae vim *potentiorem* & omnino coactivam habet: unde etiam Bossuetus primatum praecipui juris, vimque ejus praecipuam indicaturus, *potestatem uniendae Ecclesiae* natam appellavit, & libro primo historiae Variationum num. 4. ex Petro de Alliaco vocavit *sanctam auctoritatem a Jesu Christo institutam ob conservandam unitatem inter ipsius membra*, quae auctoritas sine vi coactiva intelligi nequit: & ex hac quidem coactiva vi tantum effici potest illud, quod Romanae sedi tribuit Auctor praefationis *Defensioni declarationis* novissimae editionis praefixae pag. XXII. *Quae* (Romana sedes) *ceteras sibi obnoxias habet spirituales potestates; quae ecclesiasticae unitatis commune centrum, omnes ecclesias unitate consociat.* Ex his autem omnibus illud consequitur, in hac potestate, quae S. Petro & Romanis Pontificibus jure successionis competit in unitatem Ecclesiae, cum ex primatus ratione ac fine competat & fluat; in hac, inquam, potestate ipsum primatus peculiare & personale jus contineri, adeo ut potestas & vis coactiva ad catholicam unitatem in tota Ecclesia conservandam ac vindicandam potior sit primatus ratio atque facultas. Hinc Natalis Alexander tom 3. dissert. 4. in saeculum primum §. 1. n. 7. post recitata aliquot Patrum testimonia, ex quibus *constat S. Petro singularem cathedram, & ceteris superiorem constitutam fuisse, quae unitatis ecclesiasticae centrum esset; ipsumque fuisse caput huic unitati servandae a Christo praepositum*, concludit in rem praesentem satis opportune his verbis, quae primatus rationem & jus praecipuum ac proprium innuunt: *Quo in munere primatus ratio potissimum splendescit.* Concinit non obscu-

* *L.* 3. *de haeres. c.* 3.

In Corollar. defens. n. 10. *part.* 2. *pag.* 407.

Quae sit potior primatus ratio.

re Boſſuetus, cum in Cathechiſmo de feſtis ad diem SS. Petri & Pauli propoſita interrogatione, *En quoi conſiſte la primauté de l' egliſe Romaine*, hanc reſponſionem ſecundo loco poſuit: *En ce que toutes les egliſes doivent garder l' unité avec elle.* Ideſt latine: *In quo conſiſtit primatus eccleſiæ Romanæ.* ℟. *In hoc, quod omnes eccleſiæ debent cum ipſa unitatem ſervare:* ob vim utique cogentem ad unitatem.

De interpretatione Evangelicorum textuum propria primatus.

7. Cum tandem Evangelica teſtimonia capite quinto laudata, quibus potiſſimum S. Petri primatus innititur, aliquod præcipuum & perſonale ipſius jus continere debeant ex capite ſexto; hoc autem jus ipſius præcipuum & perſonale primatus cauſa ipſi competens, jus ſit cogendæ & vindicandæ catholicæ unitatis, ut ex traditione Patrum & ex ipſorum adverſariorum doctrinis demonſtraſſe mihi videor hoc capite non disjuncto a præcedenti; ea profecto memoratorum teſtimoniorum interpretatio, quæ præcipuum & perſonale ipſius jus ad hanc unitatem conſtituendam & conſervandam exhibeat, non violenta, nec conficta ex arbitrio, ſed germana, & ad genuinam primatus naturam cognoſcendam & explicandam congrua, traditionique Patrum & ipſorum adverſariorum principiis conſentiens, eademque unius Petri ac ſucceſſorum ejus propria habenda erit, ſicut primatus ipſe proprius iſtorum eſt. Id ſane cum aperte ſequatur ex hactenus conſtitutis, noſtri adverſarii inficiari non poterunt. Maimburgus quidem idipſum expreſſe docet *in tractatu hiſtorico de Romana eccleſia* c. 4 ubi relatis Evangelicis teſtimoniis, quibus S. Petri primatum præcipui juris conſtitutum nobiſcum agnoſcit & probat; ei objectioni, qua eadem teſtimonia ad alios quoque Apoſtolos extendi traduntur, reſponſurus, omnes facultates in Evangelio indicatas aliis communes affirmat præter hanc, quæ ad unitatem in tota Eccleſia cuſtodiendam pertinet. *Hoc*, inquit, *inter Petrum & reliquos Apoſtolos intereſt, quod cum Chriſtus ſermonem ad omnes ſimul habuit, iiſdem tribuit, quod commune eſt omnibus, & in quo omnes æquales ſunt, uti eſt poteſtas ſacrificii offerendi, docendi omnes gentes, baptizandi, remittendi peccata, & quidquid ad alia munera ſpectat. At quando ad unum Petrum in ſingulari ſermonem convertit; ipſi tribuit quidquid ipſius proprium eſt, ipſum unum alloquens, ut in Eccleſia ſtatueret unitatem, cujus principium & fundamentum eumdem Petrum conſtituit, quocum ceteros omnes cohærere opus eſt, ut ſint*

unum

unum ob unionem, quam habere debent cum capite, sine quo nihil sunt, nullamque potestatem exercere queunt. Non absimilia tradit Petrus de Marca in opusculo *de Discrimine clericorum & laicorum* c. 3. in quo ex sanctorum Patrum doctrina affirmat communicatam a Christo aliis Apostolis omnem potestatem praeter illam, quae *pro tuenda unitate in universali Ecclesiae regimine illi prae ceteris indulta est.* Quid ab adversariis expressius scribi potuit, ut Evangelica testimonia Petro & aliis Apostolis aliquatenus communia, in eam unam interpretationem Petri & primatus ejus propriam accipienda cognoscantur, quatenus ad unitatem in tota Ecclesia tuendam pertinent? Quam vero in sententiam haec unitas ab eo tuenda iisdem testimoniis spectetur, explicabimus cap. 12.

CAPUT X.

PROPOSITIO DECIMA.

Ecclesiae unitas nunc consideranda duplex est; alia fidei, qua omnes Christifideles in unius fidei professione debent convenire; alia caritatis, qua omnia Ecclesiae membra inter se eodem pacis & communionis vinculo debent copulari: sed potior est illa prior unitas fidei, cui potissimum conservandae posterior est Ecclesiae maxime necessaria. Primatus vero S. Petri & successorum ejus ob unitatem in tota Ecclesia continendam & conservandam institutus, ea vi praeditus esse debet, qua utramque hanc unitatem Ecclesiae necessariam contineat atque conservet.

1. CUm nos hic Ecclesiam appellamus, non eam intelligimus sanctorum atque electorum, quae cum interior potissimum sit, oculis hominum non omnino patet; sed de illa loquimur, quae exterior est, atque visibilis, qua omnes tam boni, quam mali Christiani in eamdem fidei societatem caritatis & communionis vinculo copulati, licet toto orbe effusi, locorumque intevallo discreti, unum coetum & corpus efficiunt. Haec autem Ecclesia ita una est, at-

que esse debet una, ut ejus unitas prærogativa sit ipsius Ecclesiæ potior, quam eidem primo loco Concilium Constantinopolitanum I. in fidei symbolo vindicavit, & S. Joannes Chrysostomus hom. 1. in epist. 1. ad Cor. hanc unitatem in definitione Ecclesiæ ponendam duxerit veluti omnino essentialem, quæ Ecclesiæ adimi nequit, quin ipsa destruatur Ecclesia: *Ecclesiæ nomen*, inquit *non ambitum, sed unionem & consonantiam significat.* Christus quidem non plures, sed unam Ecclesiam voluit constituere, & (quod legitur Joannis cap. 10.) mortuus idcirco est, *ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum*, nimirum ut in unam Ecclesiam coadunaret illos, qui partim ex Judæis, partim ex gentibus in ipsum essent credituri. Istud vero est illud, quod de Christo Paulus prodidit ad Ephesios 2. v. 13. *Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum*, idest Judæos & Gentes: ac in eamdem sententiam idem Christus, antequam ad mortem progrederetur, hanc Ecclesiæ suæ unitatem Patri maxime commendans dixit Jo. 17. *Pater sancte serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut nos.*

2. Sicuti vero hæc una Ecclesia; quæ exterior est atque visibilis; eos complectitur, qui eamdem fidem profitentur, & eodem caritatis vinculo conglutinantur; ita ejus unitas, quæ totum Ecclesiæ corpus & singula membra propius attingit, duplici ex capite potissimum pendet, ex fide nimirum, quæ una est in omnibus, & ex caritate, cujus vinculo omnes colligantur. Nam quod * unus sit Christus caput Ecclesiæ; nec proprie, nec proxime respicit singulorum membrorum unitatem: quod autem una sit * sacramentorum participatio, id non unitatem ipsam, sed unitatis potius significationem. argumentum, vel medium innuit; idemque censendum de reliquis, quæ ad unitatem referri solent. Duæ itaque fidei & caritatis unitates eæ sunt, quæ ad singula membra proprie & proxime spectant, unumque ex omnibus membris Ecclesiæ corpus, & Ecclesiam unam efficiunt. Unde * Ambrosius Ecclesiam definit *congregationem, quæ in unum connexum corpus atque compactum unitate fidei & caritatis assurgit.*

* Ephes. c. 22. & Coloss. 1. 18.

* 1. Cor. 10. 18.

* Lib. 3. Offic. c. 3. n. 19.

3. Ecclesia porro una est potissimum ob fidem, quatenus omnes Christiani unam eamdemque fidem profitentur. Fides profecto, ut idem ait Ambrosius, *Ecclesiæ fundamentum est*: & hoc fundamentum, quod in singulis ædificiis

Lib. 1. de Incar. c. 5.

debet esse unum, unius Ecclesiæ ædificium constituit, ipsamque Ecclesiam efficit unam. Quapropter Christus ante mortem pro Ecclesiæ unitate Patrem exorans; non pro solis Apostolis se orare dixit, sed pro illis etiam omnibus, qui in se credituri, Ecclesiam hac fidei unitate effecturi erant unam: *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint.* Jo. 17. v. 20. Huc respiciens Paulus exigit, *ut occuramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei ... ut non jam simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ.* Ephes. 4. v. 13. Ex hac unitate fidei unam Ecclesiam noverunt & Patres. Tertullianus *de Præscriptionibus* omnes toto orbe diffusas Ecclesias unam appellavit, propterea quod omnes tenentes eamdem fidem, *unam omnes probant unitatem.* Pari ratione Theodoretus in psalmum 47. *Communiter*, inquit, *omnes ecclesiæ ad unam rediguntur ob consonantiam veterum dogmatum.* Et antiquus auctor commentarii in psalmum 23. Hieronymi operibus olim inserti n. 11. *Ecclesia*, ait, *ex pluribus personis congregatur; & tamen una dicitur propter unitatem fidei.* Cui mirifice concinens Euthymius in psal. 88. *Si loca respicias*, inquit, *ecclesiæ plures sunt; si religionem & fidei communicationem, omnes quæ ubique sunt ecclesiæ, unam constituunt fidelium Ecclesiam.* Præclare quoque in eamdem sententiam Athanasius Sinaita *Anagog. in exam.* l. 3. *Congregentur aquæ, quæ quidem ex diversis populis, & gentibus, & sectis sub unitate fidei congregantur.* Patet igitur ob unitatem fidei, quæ singulis Ecclesiæ membris inesse debet, Ecclesiam præcipue unam vocari.

4. Porro ubi variæ essent fidelium scissuræ, hæc fidei unitas non exiguum periculum subiret: *Neque enim scissio, vel schisma fieri potest, nisi diversum aliquid sequantur, qui faciunt*, inquit Augustinus lib. 2. in Cresconium c. 7. Et S. Hieronymus in epist. ad Tit. c. 3. *Nullum schisma non sibi aliquam confingit hæresim, ut recte ab Ecclesia recessisse videatur.* Hinc ad fidei unitatem tuendam, quæ est unitas Ecclesiæ potior, altera eidem unitas necessaria est, qua scilicet Christiani conjungantur inter se, *solliciti*, ut ait Apostolus, *servare unitatem spiritus in vinculo pacis:* Ephes. 4. sicque *omnes idem sapiant, eamdem caritatem habentes, unanimes, idipsum sentientes.* Philip. 2. v. 2. Hæc itaque unitas, quam caritatis & pacis appellamus,

lamus, ob unitatem potiſſimum fidei conſervandam Eccleſiæ neceſſaria eſt; ita ut ad hanc veluti ad primariam unitatem referatur: quod inter ipſos heterodoxos (1) Claudius Salmaſius omnino neceſſarium ex ſola naturali ratione perſpexit. Equidem hæc unitas caritatis, quam inter proprias veræ Eccleſiæ notas SS. Patres referunt, non illam caritatem reſpicit, qua diligere nos debemus mutuo uti homines (hoc enim amore debemus conjungi vel cum infidelibus, qui extra Eccleſiam ſunt; nec ſiquis ejusmodi amore careat, dum cetera adſint, ab Eccleſiæ unitate idcirco deſcivit), ſed ſpecialem quamdam caritatem innuit Chriſtianorum propriam, qua adhærentes paſtoribus & Epiſcopis nulla ſciſſura diviſis, nulla dogmatum varietate diſſidentibus, ita inter ſe ſe fidei conſenſione junguntur, ut *id ipſum invicem ſentientes*, quod Apoſtolus monuit, omnes eamdem fidei unitatem pacis vinculo cuſtodiant. Hinc unitate caritatis contineri unitatem fidei Africani Epiſcopi in Sardinia exules prodiderunt. *Membra*, inquiunt, *Eccleſiaſtici corporis .... in unitate fidei compages retinet caritatis.* Et ſimiliter cum poſt Acacianum ſchiſma caritatis & communionis unitas reſtituta fuit, * de unitate quoque fidei ſimul reddita & Occidentales & Orientales lætatos legimus, propterea quod illa ad hanc ita ſit neceſſaria, ut hæc ſine illa ſtare non poſſit. Hac de cauſa laudatus Apoſtolus unitatem caritatis Corinthiis commendans, ſententiarum unitatem commendavit: *Obſecro autem vos, fratres, per nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata; ſitis autem perfecti in eodem ſenſu, in eadem ſententia*: quaſi non alium finem quàm unitatem fidei *unitas* caritatis reſpiceret, de qua propterea affirmavit (2) Felix III., aut potius Gelaſius, *Communio* (quo nomine veteri formula viſibilis unitas caritatis ſignificatur) *ad fidem pertinet*: & Tertullianus: *Communicamus eccleſiis Apoſtolicis, quod nulla doctrina diverſa:* ideſt

Rom. 12. v. 16.

T. 5. Concil. Ven. edit. col. 2733. d.

* Ibid. 626. b. 628. d. 629. c. 630. c & alibi.

1. Cor. 1. v. 10.

De præſcript. c. 21.

(1) In Apparat. ad tract. de primatu Papæ pag. 226. & 267.

(2) Vide tom. 5. Concil. Ven. edit. col. 196. ubi Felici III. hoc opuſculum tribuitur: ſed verius tribuendum eſſe Gelaſio I. oſtendimus in tractatu *De collectionibus* part. 2. c. 11. §. 4. n. 9. tom. 3. S. Leonis noviſſimæ editionis.

ideft quod una omnium eft fides, feu ob ejusdem fidei unitatem.

5. Porro hæ duæ unitates fidei & caritatis tam veræ Chrifti Ecclefiæ fingulorumque ejus membrorum propriæ ac neceffariæ funt, ut qui alterutra careat, is effe definat in vera Ecclefia. Hinc duo funt, quæ homines ab Ecclefia potiffimum excludunt, hærefis, qua tollitur unitas fidei, & fchifma, quo caritatis unitas adimitur. Cum autem primatus S. Petri ac fucceflorum ejus ob unitatem totius Ecclefiæ confervandam inftitutus, vi coactiva eidem unitati fervandæ & continendæ neceffaria præditus fit ex conftitutis capite præcedenti; vi utique præcipua & coactiva præditus dicendus eft ad fervandam & continendam utramque fidei & caritatis unitatem, ex quibus ea Ecclefiæ unitas conftat; & primario quidem unitatem fidei, quæ eft unitas Ecclefiæ potior, ad quam unitas caritatis, feu communionis refertur. Id ex præmiffis laudati capitis palam fequitur. Cum vero in hoc fita fit potior vis primatus, quam hoc in opere explicandam & ftatuendam fufcepi; idipfum latius probandum mihi eft per partes fingulas, ut ne quid ufpiam difficultatis, fi fieri poteft, fuperfit. Probabitur autem, ut arbitror, luculentiffime quatuor fequentibus capitibus; fi nimirum capite XI. neceffariam prorfus oftendero unitatem caritatis feu communionis omnium Chriftifidelium cum Romanis Pontificibus fucceforibus S. Petri, quæ cum ob unitatem fidei neceffaria fit, ad neceffitatem quoque unitatis fidei cum iisdem eodem capite præftituendam aditum aperiet: fi poftea eamdem fidei potiffimum unitatem cum ipfis neceffariam plenius evicero capite XII. argumentis locupletiffimis ex Evangelio petitis, ubi Evangelicorum teftimoniorum promiffa interpretatio peculiarem & perfonalem primatus facultatem continens, ex obvio verborum fenfu proferetur, ex qua vis cogens præcipue ad unitatem fidei manifefta fiet: fi præterea capite XIII. traditionem producam, quæ dum utramque communionis & fidei unitatem cum ipfis Pontificibus neceffariam præferet, nihil a nobis ex ingenio confictum comprobabit: fi tandem (ne quid ad evidentiam defit) capite XIV. concinentia quoque adverfariorum teftimonia fubjiciam, ex quibus ipfi pariter, fi cohærenter loqui velint, nec ad inanes exceptiones diftinctionesque, itidem expendendas & difiiciendas confugere, jure diffentire non poffint.

CAPUT XI.

PROPOSITIO UNDECIMA.

Primatus S. Petri & successorum ejus adeo præditus est vi cogente ad utramque caritatis seu communionis, & fidei unitatem, ut necesse omnino sit, omnes catholicos cum successoribus S. Petri unitatem tenere non solum caritatis & communionis, sed præsertim fidei.

§. I.

De necessaria unitate communionis omnium fidelium cum Summis Pontificibus ratione primatus. Oppositio a nonnullis ingesta ex schismatibus Meletii Antiocheni & Acacii Constantinopolitani diluitur.

1. IN statuenda necessitate unitatis communionis omnium catholicorum cum Romanis Pontificibus non multum laborandum nobis esset, dum iis cum adversariis agimus, qui ex evidentissima & constanti Patrum traditione fusius proferenda cap. 13. Romanum Pontificem ratione primatus catholicæ communionis centrum agnoscentes, communionem cum eodem omnibus veræ Ecclesiæ membris necessariam fatentur, ut ex eorum verbis paulo post recitandis, vel allegandis patebit. Juverit vero altius aliquanto modum proponere, quo hæc caritatis seu communionis unitas compingatur: sic enim hujus unitatis necessitas manifestior fiet. Illud autem primo certum esse catholicis debet contra sectarios, non minus Ecclesiam, quam ejus unitatem debere esse visibilem. Si enim Ecclesia una & ejus unitas non pateret, *nulla esset*, ut cum Augustino loquamur, *securitas unitatis.* Unitas vero caritatis, quæ visibils sit, non in mera caritate interna & invisibili sita est, sed in externa, quæ exterioribus caritatis signis declarata, catholicæ communionis nomen ex antiqua formula obtinuit. Hinc unitas caritatis

Lib. 3. in Parmen. n. 28.

Unitas caritatis quæ necessaria.

Communionis unitas.

tatis vifibili Ecclefiæ neceffaria communionis catholicæ unitatem ita efflagitat, ut vera Chrifti Ecclefia, quæ una & vifibilis eft, in unica communione inveniatur, a qua quicumque feparantur, non fint in Ecclefia. Porro ut omnes Chrifti fideles hoc caritatis & communionis vinculo in unum coeant, unamque vifibilem Chrifti Ecclefiam conftituant; cum finguli inter fe fe immediate uniri & communicare non poffint; fatis eft, fi uniantur & communicent cum fuo cujusque Epifcopo, qui uniatur atque communicet cum aliis catholicæ communionis Epifcopis, & potiffimum cum Romano, qui catholicæ unitatis & communionis centrum & origo eft. Ita enim qui cum hoc communicat atque unitur, communicat & unitur cum omnibus catholicis cum ipfo unitis & communicantibus, & ex hujusmodi unione atque communione omnium cum hoc centro unitatis exfurgit ea catholica caritatis & communionis unitas, quæ in una vifibili Ecclefia vifibilis effe debet, & cuique fidelium eft ad falutem neceffaria.

2. Unitas fcilicet, quæ ex S. Cypriani fententia late explicanda cap. 13. §. 3. ab uno ducit originem, ficuti in particularibus ecclefiis oritur ab uno Epifcopo unitatis earumdem ecclefiarum centro, quocum omnia ejusdem ecclefiæ membra uniri debent atque communicare; ita in univerfali Ecclefia a Romano Pontifice catholicæ unitatis & communionis centro exoritur, quocum omnes particularium ecclefiarum Epifcopi cum fuis cujusque membris uniantur atque communicent. Hanc quidem compingendæ catholicæ unitatis rationem indicavit Boffuetus in expofitione doctrinæ Ecclefiæ catholicæ cap. 21. cum fcripfit, *auctoritatem Epifcopatus ſta uere unitatem in ecclefiis particularibus, primatum vero S. Petri effe centrum commune totius unitatis catholicæ*, ubi hanc compingendæ unitatis feu communionis catholicæ vim ad primatum refert. Quod hic Boffuetus dicit de S. Petro, *in Defenfione declarationis Cleri Gallicani* lib. 9. c. 32. idipfum affirmat de Romanis Pontificibus fucceffori- *Part. 2. pag. 161. novæ editionis.* bus S. Petri, idque divinæ Chrifti inftitutioni tribuit fcribens: *Certum eft Romanum Pontificem a Deo effe pofitum, qui catholicæ focietatis communionisque effet vinculum*, ubi *vinculum* pro centro accipitur: & poft pauca: *Tefferam Chriftianæ fraternitatis in Romani Pontificis communione a Chrifto conftitutam* pronuntiat. Legatur etiam Nicolius part. 2. in articulum

nonum ſymboli *De communione ſanctorum* c. 1. &, ſi libet; conferatur quoque Dupinus in tractatu *De excommunicatione* part. 1. §3. n. 5. ubi non abſimilem unitatis formandæ explicationem ex S, Cypriano derivat. Ita enim ea unius Eccleſiæ definitio ab hoc ſancto martyre propoſita epiſt. 69. *Plebs ſacerdoti ſuo coadunata, & paſtori ſuo grex adhærens*, qua particularium eccleſiarum unitatem in Epiſcopo tamquam in centro collocavit, eatenus exprimit, & jure transfertur ad declarandam unitatem totius Eccleſiæ catholicæ, quatenus Romanus Pontifex *Sacerdos* & *Paſtor* eſt, cui omnes particulares eccleſiæ per ſuos quæque Epiſcopos, *Sacerdotum* (ut ait idem Cyprianus) *glutino* coadunantur & cohæreſcunt. Ex hac explicatione, quæ ſane veriſſima eſt, & ſanctorum Patrum traditioni maxime conſona, non ſolum probe intelligitur, quomodo in Eccleſia unitas caritatis viſibiliter coaleſcat, ſed illud etiam explorate dignoſcitur, cur ea caritatis & communionis unitas cum ſummo Pontifice quibusque catholicæ Eccleſiæ membris neceſſaria ſit. Si enim caritatis & catholicæ communionis unitas, Eccleſiæ viſibili omnino neceſſaria, non aliunde oritur, quam ex unitate & communione omnium univerſæ Eccleſiæ Epiſcoporum & ſuarum cujusque plebium cum Romano Pontifice, qui idcirco catholicæ unitatis centrum & radix ab omnibus etiam adverſariis agnoſcitur, procul dubio quicumque catholicam Eccleſiæ unitatem tenere velit, uniri & communicare omnino debet cum eodem ſummo Pontifice, extra quem quæcumque eſſet paucorum, aut plurium unitas, catholicæ Chriſti Eccleſiæ unitas non eſſet. Id quidem ſequitur ex inſtitutione Chriſti, qui viſibilis Eccleſiæ unitati proſpecturus S. Petrum & ſucceſſores ejus totius Eccleſiæ petram & fundamentum ita poſuit, ut non alia ſit Chriſti Eccleſia, niſi quæ huic fundamento incumbit, atque cohæret; unde S. Ambroſius enarrat. in pſal. 50. n. 30. conſiderans illa de Petro, *Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, ſtatim intulit: *Ubi ergo Petrus* (idem dicendum de ſucceſſoribus ejus, in quibus Petrus vivit & præſidet) *ibi Eccleſia*: quibus verbis profecto connexionem & communionem omnium Eccleſiæ membrorum cum eo fundamento neceſſariam præſumſit. De hujus ergo unionis neceſſitate dubitare nemo poteſt; ac propterea ſi quis hanc unitatem dеſereret, is non tam a Romano Pontifice ſejungi, quam ipſum funda-

Pag. 879.

men-

mentum, quod a Christo suæ Ecclesiæ positum fuit, nec non Ecclesiam ipsam ei fundamento innixam deserere, & a catholica unitate & communione separari convinceretur.

3. Ex memorata vero, quæ institutioni Christi congruit, S. Ambrosii sententia, *Ubi ergo Petrus, ibi Ecclesia*, perspicuum fit, quodnam sit verum & proprie dictum schisma, quo quis caritatis & communionis catholicæ unitate deserta, in Ecclesia esse desinit. Illud nimirum est, quo quispiam separatus ab unitate & communione summi Pontificis, descifcit ab eo fundamento, in quo Ecclesia Christo instituente superstructa consistit. Licet enim dissensiones & scissuræ, quæ olim inciderunt inter Episcopos, late dici potuerint schismata; si tamen neutra pars separata fuit ab unitate & communione Romanæ sedis, seu Romanorum Pontificum successorum S. Petri; neutra dici potuit separata ab Ecclesia catholica, quæ ibi est, *ubi Petrus*, seu in unitate & communione Petri ejusque successorum; & neutra dici potuit in schisma proprie dictum incidisse. Itaque in Episcoporum dissensionibus atque scissuris Romani Pontificis ratio potissimum habenda est, ut dignoscatur, num & in qua parte sit proprie dictum schisma. Cum scilicet inter Episcopos & eorum particulares ecclesias ejusmodi scissura iotervenit, ut una pars cum Romano Antistite unitatem & communionem custodiat, altera non item; tum verum existit schisma, quod a catholica unitate eam partem dividit, quæ separatur ab unitate & communione Papæ. Hæc enim pars deserto eo, quod Christus catholicæ communionis centrum, & suæ Ecclesiæ fundamentum instituit, non esset amplius in Ecclesia, quæ in ea sola communione, & in eo fundamento ex Christi institutione reperiri potest. E contra vero in partem alteram, quæ cum Romano Pontifice unitur, atque communicat, & multo minus in ipsum Pontificem, a quo pars aliqua sejuncta sit, schisma verum & proprium, a catholica Ecclesia & unitate discindens, cadere nequit, cum ipse ita centrum & fundamentum sit unitatis catholicæ, a quo totius Ecclesiæ unitas pendet, ut a catholica unitate & ab Ecclesia separari non possit, quin prius a semetipso separetur: pars autem huic unita, hac unione catholicam unitatem certissime tenet, a qua dividi nequit, quin prius ab hoc unitatis centro & fundamento recedat. Hinc in Constituto Vigilii jure traditur, eos ab Ecclesia non posse abscindi, quos

Quodnam verum & proprium schisma separans ab Ecclesia.

T. 5. Concil. Ven edit. col. 1348. *c.*

quos sibi inconvulse unitos Apostolica judicavit auctoritas : & e contra Firmilianus epist. 75. inter Cyprianicas perperam omnino & per nimium æstum loquutus agnoscitur, cum schismatis notam inussit Stephano Papæ, qui complures Episcopos in controversia de hæreticorum baptismate communione privasse credebatur, dum ait Stephanum alloquens: *Excidisti enim te ipsum ; noli te fallere ; siquidem ille est vere schismaticus, qui se a communione Ecclesiasticæ unitatis apostatam fecerit.* Male prorsus, male: nam Papa excommunicatione aliquos plectens, licet quodammodo se ab ipsis separet ; (1) cum tamen non se, sed illos abscindat a centro unitatis catholicæ ; non se, sed illos *a communione Ecclesiasticæ unitatis*, & ab Ecclesia præcidit : ac propterea S. Irenæus, qui non eodem, quo Firmilianus æstu abripiebatur, contrario prorsus sensu Asianos, si vere a summo Pontifice excommunicarentur ob aliam controversiam de Paschate, ab unitate Ecclesiæ reipsa amputatum iri credidit, cum Victorem Papam rogavit, *ne tam multas ecclesias omnino propter traditionis ex antiqua consuetudine inter illos usurpata observationem , a corpore universæ Ecclesiæ penitus amputaret*, uti testatur Eusebius lib. 5. Hist. Eccl. c. 24. Hac quoque de causa in omni ambiguitate, num quis esset in corpore universalis Ecclesiæ, seu in unitate & communione catholica, semper observatum fuit, num cum Romana sede communicaret, ut aliquot exemplis patebit referendis cap 13. ex Aureliano Imperatore, ex Satyro S. Ambrosii fratre, ex Imperatore Gratiano, S. Hieronymo, Menna Constantinopolitano, & aliis : ac proinde Italiæ Episcopi in Concilio Aquilejensi, cui S. Ambrosius præfuit, ex Romana sede [illegible] *jura* [illegible]

(1) Hac eadem ratione exploditur illud non absimile Justiniani in epist. ad Synodum Constantinopolitanam tom. 6. Concil. Ven. edit. col. 197. d. ubi Vigilium Papam arguit, ac si *ipse semetipsum alienum catholicæ Ecclesiæ fecerit . . . . separans semetipsum a vestra communione.* Hanc vero epistolam; qua idem Imperator schismatico plane sensu Vigilium in diptycha inferi vetat, cum ceteris documentis ex codice Joliano insertis in gesta Synodi V. & a Baluzio vulgatis, supposititiam plane esse ostendimus in *Defensione* Dissertationis Norisianæ de Synodo V. c. 6. tom. 4. Oper. Norisii col. 1035. & seqq.

jura communionis manare in omnes professi sunt, eoquod nulli jus competat communionis catholicæ, nisi cum Romana sede unitatem & communionem habeat.

4. Neque forte quispiam reponat, cum Romana sede unitatem adhuc posse servari, dum quis separatus est a communione Pontificis, si Apostolicæ sedis comunionem teneat: Romana enim Apostolica sedes, supra quam Christus fundavit Ecclesiam, quæ idcirco catholicæ unitatis & communionis centrum & origo est, non alia profecto est, quam ipse Romanus Pontifex S. Petri successor; ita ut qui cum hoc unitatem & communionem non habet, neque habeat cum Apostolica sede. Romanæ scilicet & Apostolicæ sedis privilegia ad primatum pertinentia, ex constitutis cap. 3. Romani Pontificis personalia sunt; ac proinde Romani Pontificis persona a Romana sede frustra distinguitur, ubi agitur de unitate & communione catholica, cujus servandæ causa Romana sedes, seu Romani Pontifices ex primatus personalis prærogativa ac jure ejusdem unitatis & communionis centrum instituti fuere. Confer, quæ contra ejusmodi distinctionem fusius differentur cap. 14. §. 5.

5. Quid autem pluribus immoror in constituenda necessitate unitatis & communionis cum Romana sede Romanove Pontifice, si hac in re ipsos quoque adversarios confitentes habeo? Nicolius part. 2. in Symbolum Apostolorum art. 9. *De communione sanctorum* c. 1. veluti dogma fidei certum hoc ponit: *Nobis præterea adhærendum est per communionem expressam atque præcipuam cum capite Ecclesiæ Summo Pontifice.* Et Claudius Fleury in catechismo historico lib. 2. part. 2. lect. 9. catholicam Eccesiam idcirco *Romanam* appellari ait, quia *veræ Ecclesiæ nota est communio cum sancta sede Romana*, seu cum Romano Pontifice, qui eam sedem tenet. Alia similia aliorum testimonia proferentur cap. 14. Hinc quoque solemnes & frequentissimæ illæ protestationes sunt eorum etiam Gallorum, qui auctoritati Apostolicæ novissimis temporibus restiterunt, dum professi sunt se inviolabiliter *adhærere S. Petri cathedræ uti communi centro unitatis catholicæ, a quo numquam licet se separare: adont il n' est jamais permis de se separer*: quæ professio etsi ab iis prolata, qui a Romana sede & Antistite Romano maxime diffidebant, inanis professio est, ut alibi videbimus; cum tamen edita fuerit, ut schismatis declinaretur suspicio,

Card. Noailles Act. d' appell. 3. April. 1717. & a 11 similiter.

ex

ex certa etiam apud ipsos doctrina de necessitate unitatis & communionis cum eadem Sede originem ducit. Itaque ad statuendam hujus unitatis necessitatem, quæ ab adversariis conceditur, pluribus opus non est.

6. Neque vero concedentibus hoc principium dubitationem possunt ingerere quædam personalia facta ex Meletii Antiocheni, & Acacii Constantinopolitani schismatibus, in quibus nonnulli, etiamsi actualis communionis cum Romanis Pontificibus essent expertes, non solum tamen æternam salutem consequi, verum etiam inter sanctos potuerunt referri. Hæc siquidem facta in dubium revocare nequeunt, multo autem minus destruere principium, quod ex catholico dogmate ab ipsis adversariis certum conceditur. Tota difficultas in eo sita est, num, & quommodo ejusmodi peculiaria facta cum concesso certoque principio componi, & conciliari queant. Ubi vero de factis quibusdam difficilioribus ad certum principium exigendis agitur, omnes circumstantiæ cognoscendæ & expendendæ essent, quarum quædam si lateant, vera quandoque responsio & conciliatio ex ipsis deducenda lateret. Certe vero si conciliatio ex notis circumstantiis producta difficultatem patiatur, non idcirco principium ex dogmate certum repudiandum, aut revocandum erit in dubium. Factum Meletii Antiocheni facile componitur, si consideres eum excommunicatione proprie dicta numquam fuisse præcisum ab unitate & communione catholica, & sedis Apostolicæ, sed ipsi tantum negatas fuisse a summo Pontifice Damaso litteras communionis Episcopalis, eo quod hic Pontifex, qui Paulinum Antiochenæ sedis Episcopum probaverat, eique tamquam Antiocheno Episcopo litteras communionis Episcopalis tradiderat, noluit simul Meletium ejusdem sedis Episcopum agnoscere, ne contra Nicænum decretum duo ejusdem urbis Episcopi ab Apostolica Sede probari viderentur. Tempore autem schismatis Acaciani, quo vigente Orientales communione sedis Apostolicæ fuerunt expertes ob nomen Acacii, quod nisi e diptychis deleretur, eos in communionem haud recipiendos Romani Pontifices jure meriro censuerunt; hujus, inquam, schismatis tempore nonnullos quidem sanctissimos viros, & in Sanctorum album relatos in Oriente floruisse negari non potest. At hac in re multis & obscuris facti circumstantiis involuta, cum certum est Orientales statim post Acacii obitum unitatem

tatem & communionem cum sede Apostolica uti omnino necessariam quærentes, & a summo Pontifice enixe postulantes, hoc ipso facto ejusmodi necessitatem fuisse confessos, uti patebit ex dicendis c. 13. n. 82.; tum vero est pariter certum, Sanctos, qui in Oriente per idem tempus Apostolicæ sedis communione caruerunt, anathemati in Acacium & ceteros cum ipso communicantes lato nec causam, nec favorem præstitisse, & absque sua culpa fuisse impeditos, ne ad actualem unitatem & communionem Apostolicam, quam summopere expetebant, pervenirent: quod quatenus ipsorum sanctitati nihilum obsit, nec generali principio hac sectione constituto, & ab adversariis concesso præjudicare queat, si vellem explicare; fusior disputatio instituenda esset, quæ cum principiorum & systematis filum nimium abrumpens, in alias quæstiones a proposito alienas distraheret, & ad vindicandum principium alias certum atque concessum necessaria non sit, hoc loco omittenda visa est. Si quis vero ad intelligenda, quæ de utroque schismate paucis hic indicavimus, plura desideret; legat Appendiculam in calce hujus operis subjiciendam, ubi, quid probabilius existimem, latius explicatum inveniet.

☞ 7. Hic tandem non prætereundum est, quod nonnullos movet ex Asianis Episcopis, quos Victor Papa, & ex S. Cypriano, quem Pontifex Stephanus a Romanæ sedis communione abscidisse, & in hac separatione obiisse præsumunt. Utraque vero hypothesis falsa est. Nam quoad S. Cyprianum, S. Stephanus Papa in eum quidem & in ceteros ejusdem sententiæ fautores in controversia de hæreticorum baptismate excommunicationem minatus est, non tamen actu tulit, ut inter Gallicanos adversariis nequaquam suspectus probavit * P. Coustantius in dissertatione epistolis Stephani subjecta §. 7. & ego pariter ex Augustino confirmaturus sum c. 13. n. 53. Asianos vero in quæstione de die paschatis S. Irenæo agente vel non excommunicavit Victor Papa, ut Valesius aliique contendunt, vel unitas & communio ita mox fuit restituta, ut *ab ea* (unitate) *aliquando discessum* fuisse S. Cypriani ætate non recoleretur, quemadmodum ex Firmiliani litteris collegit laudatus P. Coustantius in Victorem n. 7. ac propterea aliquis Asianus Sanctus extra communionem sedis Apostolicæ vita functus falso præsumitur.

* *Tom. 1. epist. Roman. Pontif.*

§. II.

Necessitas unitatis fidei cum fide Romanæ sedis, seu Romanorum Pontificum ex præstituta necessitate unitatis communionis & caritatis cum iisdem colligitur.

8. In ea parte, quæ caritatis & communionis unitatem cum Romano Pontifice necessariam statuit, adversarii facile acquiescunt, cum vel ipsi alicujus unitatis necessitatem adstruere debeant cum eo, quem catholicæ unitatis centrum fatentur, & magnifice prædicant, nec minor admitti unitas possit, quam quæ caritatis & communionis unitas appellatur. At de necessitate unitatis fidei non levis forsitan quæstio ab ipsis movebitur. Itaque hæc mihi pluribus constituenda est. Huc sequentia capita dirigentur. Hac autem in sectione ex hactenus probata, ipsorumque adversariorum doctrinis confirmata necessitate unitatis communionis & caritatis cum Romano Pontifice, unitatem quoque fidei cum eodem potissimum necessariam ostendam.

9. Pontificum primatum ad unitatem totius Ecclesiæ per summum Pontificem peculiari potestate conservandam atque continendam a Christo institutum vidimus cap. 8. Hæc autem Ecclesiæ unitas cum duplex sit, caritatis scilicet, seu communionis, & fidei; non minus ad unam quam ad aliam tuendam Pontificii primatus jus porrigatur necesse est. Quod jus cum includat vim unitatis coactivam ex constitutis cap. 9. summus utique Pontifex sicut ad tuendam unitatem caritatis & communionis est tamquam centrum, quocum omnes Christiani uno caritatis & communionis vinculo debent conjungi; ita ad vindicandam unitatem fidei positus dici debet tamquam centrum, quocum omnes in eamdem fidem conspirare atque convenire cogantur. Ita sane fiet, quod adversarii ipsi cum Bossueto fatentur, *ut primatus sedis S. Petri sit centrum commune*, non partis, sed *totius unitatis catholicæ*, quæ non solum caritatis & communionis, sed & alteram fidei unitatem potissimum complectitur. Enimvero si caritatis & communionis unitati, quæ minor est, hoc visibili Romanæ sedis centro, cum quo omnes communicent, a Christo provisum fuit; num sine certo visibili centro, cui in fide sit adhærendum,

In exposit. Doctr. cathol. c. 21.

dum,

dum, relicta credenda est unitas fidei, quæ est unitas Ecclesiæ potior? Immo si caritatis & communionis unitas Ecclesiæ necessaria est ob unitatem fidei, ad quam illa refertur, uti statuimus capite 10.; cum eo profecto, quocum necessaria est unitas caritatis & communionis, necessaria item dicenda est unitas fidei, ita ut discrepare non liceat a fide per eum tradita jure primatus, quocum ob unitatem fidei communicandum est. Equidem communionis unitas cum Papa idcirco potissimum Ecclesiæ est necessaria, ut præcaveatur schismatibus, quæ fidei divisionem & hæreses sæpissime pariunt; atque ut schismatibus exortis discernatur, ubi vera Christi Ecclesia sit inter plures, quæ se pro Christi Ecclesia venditant. Discernere autem ubi sit vera Christi Ecclesia, idem est ac discernere, ubinam vera revelatio & fides, cui adhærendum sit, reperiatur. Itaque externæ communionis unitas cum Romana sede idcirco Ecclesiæ necessaria est, ut non tam schismata impediantur, quam dissensiones fidei, vel iis obortis in solo cœtu illi sedi adhærente & cum illa communicante vera Ecclesia, veraque revelatio ac fides discernatur, cui adhærendum illi sit, qui in vera Christi Ecclesia esse velit. Necessitas ergo communionis cum Romano Pontifice fidei pariter unius cum eo retinendæ necessitatem involvit.

10. Adde quod, si non servetur cum Papa unitas fidei, nec communionis cum ipso unitas necessaria servabitur: omnes enim discrepantes a fide Papæ idem Pontifex cum tota Ecclesia sibi adhærente a sua communione præcidit, quam præcisionis sententiam inanem haud posse præferri patebit ex dicendis in Appendice num. 13, & 14. Vel ergo communionis unitas cum Papa necessaria dici nequit; vel si necessaria dicenda est, ut ipsis adversariis fatentibus probavimus; necessaria quoque dici debet cum eodem unitas fidei, sine qua communionis unitas haberi non potest. Communicandum quidem esse cum Ecclesia catholica in unitate ejusdem fidei nemo catholicus negaverit. Quænam vero est Ecclesia catholica, nisi quæ cum Romanæ sedis Pontifice in unitate fidei communicat? Quicumque enim ab isto discreparunt in fide, aut discrepant, sicut ab ejus communione semper fuerunt præcisi, ita ad Christi Ecclesiam amplius non spectarunt, nec spectant; quæ alia non est, nec fuit umquam, nisi quæ cum Papa communionem servavit ac servat. Igitur qua ratione cum Ecclesia catholica cummunicandum est in fi-

dei unitate, eadem est communicandum in unitate fidei cum sede Apostolica, quacum qui non communicat in fide, praecisus ab Ecclesiae corpore, neque cum vera Ecclesia communicat: unde in formula fidei sub Hormisda Pontifice tradita anno 517 *sequestrati a communione Ecclesiae catholicae* traduntur, qui *non consentiunt sedi Apostolicae*, idest qui cum fide ejusdem sedis seu Romanorum Pontificum non concordant. Quae eadem formula legitur tum in libello Joannis Constantinopolitani dato an. 519., tum in alio inserto actioni primae synodi oecumenicae octavae. Hinc quidem S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus adhaerendum sibi esse sensit fidei a S. Coelestino Pontifice declaratae, ne ejus communione privaretur, & ita separaretur a communione Ecclesiae catholicae, ut constabit ex dicendis c. 13. §. 11.

Tom. 5. Conc. Ven. edit. col. 583. a.

col. 622. c.

11. Quid tandem, si consideremus unitatem communionis adeo exigere eiusdem fidei unitatem, ut ea nonnisi unam eamdemque fidem profitentibus exhibenda sit? Praeclare admodum Dupinus in tractatu *De excommunicatione* communionis unitatem exponens, postquam docuit illam omnibus fidelibus necessariam, uti societatibus necessaria est unio inter membra, affirmat Ecclesiae membra debere esse unita non tam *fidei professione, quam signis unitatis externae, quae quis debet praestare alii eamdem fidem profitenti*; & haec signa *communionem* apud antiquos appellata animadvertit. Si ergo communio, quam Vincentius Lirinensis *fidei communionem* vocat, iis solis praestanda est, qui eamdem fidem profitentur; in Romano utique summo Pontifice, quocum est necessaria communio, eamdem fidem agnoscamus oportet: quod ejusdem fidei unitatem ac necessitatem praesumit. Id autem ex antiquitate exploratius fiet, si antiquam praxim rationemque expendamus, qua totius catholici orbis ecclesiae cum Romana communicabant. Haec communio, quae uno caritatis vinculo omnes catholicas ecclesias cum Romano Pontifice totius catholicae communionis centro compingebat, fiebat per litteras, quas pacificas, seu communicatorias appellabant. Harum litterarum frequens apud veteres mentio, haecque praecipua Ecclesiasticae unionis probandae & continendae ratio habita semper fuit. Sacramenta enim communia cum Romana ecclesia, habere poterant plures sectae ab eadem divisae: litterae autem communicatoriae inter catholicae tantum unitatis Episcopos ultro citroque tradebantur. Electi scilicet Romani Pontifices

pag. 4.

In commonit. n. 3. & 28.

initio

initio ſtatim ad catholicos Patriarchas & Autocephalos litteras id genus mittebant, quibus eos ſua in communione & unitate eſſe declarabant, & in eadem communione & unitate eſſe ſignificabant omnes, quæ ſub iiſdem Patriarchis, atque Antocephalis continebantur eccleſiæ: & ſimiliter Patriarchæ, atque Antocephali ſtatim poſt electionem litteras ejusdem generis mittebant Romam, ut ſe ſe Romanæ ſedi unitos & cum ipſa communicantes oſtenderent. Si porro ejusmodi litterarum, quæ ſuperſunt, expendamus indicia; hæc ipſarum transmiſſio non meræ cæremoniæ & communionis erat formula, ſed præter notitiam novæ electionis, aut ordinationis profeſſionem fidei potiſſimum continebat. Hinc Gelaſius in epiſtola ſecunda ad Laurentium Epiſcopum de Lignido unius meminit profeſſionis fidei, perinde ac ſi hic unus earum litterarum ſcopus eſſet. *Mos eſt Romanæ eccleſiæ ſacerdoti noviter conſtituto formam fidei ſuæ ad ſanctas eccleſias prærogare.* Hinc palam fit communionis ejusmodi vim unitatem fidei ſive probandam, ſive ſtatuendam ſpectaſſe; unde ſequitur ibidem Gelaſius ejus moris inſtituendi cauſam & finem declarans, *ut ſub qua fide vivendum ſit ſecundum ſtatuta Patrum,* * *in hanc noſtram epiſtolam* (cui mox inferitur profeſſio fidei) *propter brevitatem ſine faſtidio lector agnoſcat.* Hinc etiam factum videmus, ut quorum Epiſcoporum ad Romanam ſedem litteræ exploratam non exhiberent profeſſionem fidei, illæ nequaquam reciperentur, nec iiſdem redderetur communionis reſponſio, quamdiu ipſarum ſcriptores in profeſſione fidei aliisve fidem tangentibus non ſatisfeciſſent. Ita cum non omnino placeret fidei profeſſio, quam Epiri veteris Epiſcopi ad Hormiſdam dederant; miſit ipſe formulam fidei cum Romanæ eccleſiæ fide penitus concordem, cui illa una cum Joanne Nicopolitano Metropolita aperte ſubſcriberent, ut communicatoriæ litteræ ipſis redderentur. Vide epiſt. 8. & 9. laudati Pontificis. Ita etiam Felix III. monuerat Thalaſium Archimandritam Monachorum Conſtantinopoleos, ne communicaret cum regiæ urbis Epiſcopo, niſi prius fidem profeſſus eſſet, quæ Romano Pontifici probaretur. Similia leguntur de Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo, cui communicatorias reddere litteras S. Leo tamdiu diſtulit, quoad circa fidem feciſſet ſatis, ut liquet ex ejusdem Pontificis epiſtolis 69. 70. 71. & 111. noſtræ noviſſimæ editionis. Confer etiam epiſtolas 127. 129. & 130. quibus pleniorem fidei expoſitio-

T. 5. Conc. Ven. edit. col. 290. a.

* l. *in hac noſtra epiſtola.*

ſitionem a S. Proterio Alexandrino eumdem S. Leonem exegiſſe manifeſtum eſt. Itaque vides, Lector optime, unitatem communionis memoratis litteris compactam ita ad unitatem fidei directam fuiſſe, & utramque inter ſe ſe ita fuiſſe conjunctam, ut (quod notavit P. Garnerius) alteram ſine altera cum Romana ſede obtinere nemo potuerit. Negari quidem nequit, communicatorias litteras & communionis unitatem aliquando fuiſſe negatam intacta fide ob læſum aliquod caput meræ diſciplinæ: ac diverſæ fidei hominibus umquam fuiſſe conceſſam probari non poterit. Alia nimirum capita præter fidem nonnumquam tangebantur in ſummorum Pontificum communicatoriis litteris: hoc vero ſemper cautum, ut una eademque fides ſervaretur, nec niſi profitentibus eamdem fidem traderentur. Unitas ergo fidei cum Romano Pontifice unitati communionis neceſſaria ſemper fuit. Hinc factum eſt, ut præferentes Romanam communionem, ubi dubium eſſet, de unitate fidei interrogarentur, uti Flavianus Antiochenæ eccleſiæ præsbyter a Paulino quæſiſſe fertur, *Si Damaſi communionem amplecteris, o amice; doctrinæ nobis manifeſtam ſimilitudinem oſtende . . . . Oſtende igitur conſenſionem doctrinæ*, quod ſcilicet notum eſſet, ſine doctrinæ conſenſione, ideſt ſine unitate fidei, communionis unitatem non poſſe conſiſtere. Redit ergo argumentum ſuperius inſtitutum, videlicet ſi communionis unitas cum Romana ſede, ut adverſarii quoque concedunt, cuilibet Chriſtiano neceſſaria eſt; fidei pariter unitas, ſine qua communio non ſubſiſtit, æque ſaltem neceſſaria negari non poteſt. *Æque ſaltem*, inquam; cum fieri queat, ut quidam absque culpa, & absque ſalutis periculo careant actuali communione Romana, ſi ipſam toto niſu quærentes, ab eadem actu obtinenda citra ſuam culpam aliunde impediantur, ut in Appendice de Sanctis tempore ſchiſmatis Acaciani pluribus explicabitur: at fieri nullo caſu poteſt, ut quis unitate fidei, quæ a nullo poteſt aliunde impediri, absque ſuo vitio careat: ac proinde hæc actu & abſolute, & magis quam actualis communio generatim eſt neceſſaria.

In append. ad not. Diurni c. 2. n. 24.

Theodoret. l. 5. hiſt. c. 3. Confer infra c. 13. n. 30.

12. In ſtatuenda vero neceſſitate unitatis fidei, quæ ſicuti majori controverſiæ videtur obnoxia, ita & majori uſui futura eſt, accuratior eſt opera collocanda. Hactenus ex neceſſitate communionis illam deduximus. Potiora & apertiora in ſequentibus dabimus; & primo quidem ex ſa-

cra

cra Scriptura, tum ex traditione, ac tandem ex ipsorum adversariorum testimoniis, ne hiscere amplius possint, nisi & sacrarum litterarum satis obvio sensui, & doctrinæ omnibus sæculis traditæ, & suis ipsorum principiis & confessionibus se se opponere velint. Nonnulla quandoque incident, quæ communionis necessitatem adstruent eo præsertim fusiori capite, in quo traditionem late exponemus: sed pleraque necessitatem unitatis fidei manifestissime comprobabunt.

CAPUT XII.

PROPOSITIO DUODECIMA.

Unitatem præsertim in fide cum fide S. Petri ac successorum ejus Romanorum Pontificum omnibus Christianis necessariam evincunt ex sacra Scriptura illa Evangelica testimonia, quæ de primatu S. Petri insigniora sunt.

1. EO tandem pervenimus, ubi Evangelicorum testimoniorum, quibus primatus peculiaris jurisdictionis & personalis S. Petri ac successorum ejus Romanorum Pontificum constitutus fuit, interpretationem ejusdem Petri ac successorum ejus ratione primatus propriam & obvio verborum sensui congruentem afferamus, concinentem postea traditionem allaturi. Insigniora testimonia Evangelica, quæ primatus fundamenta jecerunt, sunt illa tria de S. Petro, quæ commemoravimus cap. 5. Hæc autem quatenus unitatem fidei cum fide Petri & successorum ejus omnino tenendam potissimum statuant atque demonstrent, antequam singillatim expono; egregiam clarissimi Bossueti de intellectu sacrarum litterarum doctrinam præmittere plurimum interest. Is in prima pastorali epistola de promissis Christi suæ Ecclesiæ factis distinguendum notat inter fidem & intellectum fidei. Licet enim fides, quæ divinæ revelationi innititur una semper in Ecclesia fuerit, nec quidpiam in eam novi induci possit; intellectus tamen fidei, quo scilicet

cet fidei rationes & fundamenta explicantur, quique facris Doctoribus debetur, cum per examen subtile & accuratum dogmatum ntelligentiam aperuerunt, ficut ad recte credendum necessarium non est, ita fide intacta nunc minor, nunc major esse in Ecclesia potest. Doctores enim & expositores facri quandoque nullis obstrepentibus hæresibus contenti quorumdam dogmatum fide ob divinæ revelationis auctoritatem ab Ecclesia propositam, accuratiorem explicationem prætererierunt. At subortæ deinceps hæreses, quæ dogma catholicum oppugnarunt, acuere sacrorum Doctorum aciem, ut ob retundendam heterodoxorum audaciam, fidei impetitæ rationem eruerent, & ita nonnullorum dogmatum intellectum, qui desiderabatur, in Ecclesia pepererunt. Præclara in hanc rem illa Augustini in Psalmum 54. num. 22. *Ex hæreticis asserta est catholica, & ex his qui male sentiunt, probati sunt qui bene sentiunt. Multa enim latebant in Scripturis, & cum præcisi essent hæretici, quæstionibus agitaverunt Ecclesiam Dei. Aperta sunt quæ latebant, & intellecta est voluntas Dei . . . . Multi, qui optime possent Scripturas dignoscere & pertractare, latebant in populo Dei, nec asserebant solutionem quæstionum difficilium, cum calumniator nullus instaret. Numquid enim perfecte de Trinitate tractatum est, antequam oblatrarent Ariani? Numquid perfecte de pœnitentia tractatum est, antequam obsisterent Novatiani? Sic non perfecte de baptismate tractatum est, antequam contradicerent foris rebaptizatores; nec de ipsa unitate Christi enucleate dicta erant, quæ dicta sunt, nisi postea quam separatio illa urgere cœpit fratres infirmos, ut jam illi, qui noverant hæc tractare atque dissolvere, ne perirent infirmi, sollicitati quæstionibus impiorum, sermonibus & disputationibus suis obscura Legis in publicum deducerent.* Similia idem S. Doctor inculcat in libro *De dono perseverantiæ* num 53. fateturque loca *Scripturarum* occasione Pelagianæ hæreseos *copiosius* & *enucleatius* explicata atque defensa, *quam si nulla talis necessitas coegisset.* Plura eiusdem generis exempla Bossuetus loco laudato subjicit, ex quibus palam est, inquit, *hæreses aperire viam ad explicationem sacrorum testimoniorum exactiorem, & ita a fide, quæ prius eadem obtinebat, ad intellectum, quatenus imbecillitati nostræ congruit, nos pervenire.* Quorsum hæc ad nos? Nimirum ne novitas, quæ fidei intellectum tantum respiciat, damnanda perinde credatur, ac novitas, quæ tangit substantiam fidei, ac idcirco nemo mihi

T. 4. col. 513. d. edit. Bened.

suc-

succenseat, si occasione præsentis controversiæ contra Pontificiam auctoritatem excitatæ, intellectum ac explicationem, quæ non satis hactenus observata videatur, divinis de Petro testimoniis afferam.

2. Ut autem explicationis, seu interpretationis ipsorum testimoniorum hoc capite afferendæ æquitas & veritas facilius innotescant, certum ex propositionibus antea constitutis præsumendum est, S. Petri primatum, qui in Romanos Pontifices successores ejus transivit, esse primatum non meri ordinis, sed præcipuæ ac personalis jurisdictionis, quæ solius primatis propria, non est alii communis, sicut nec communis fuit ipsis Apostolis, qui in Apostolatus jure erant æquales, non vero in jurisdictione personali primatus uni Petro delati. Certum item est, hunc primatum, & jus proprium ac personale primatus Petro delati fundari in locis Evangelicis, quibus primatus Petro concessus fuit, adeo ut licet ea loca aptari queant aliis Apostolis in aliis prærogativis ac juribus, non tamen in jurisdictione propria & personali primatus. Hoc autem jus primatus proprium ac personale detexisse & constituisse mihi videor ex ratione seu fine instituendi primatus, ut scilicet per unum toti Ecclesiæ præpositum unitas conjungeretur, atque conservaretur ipsius Ecclesiæ, cui proinde compingendæ & custodiendæ in tota Ecclesia speciale jus ei fini obtinendo necessarium S. Petro & successoribus traditum probavimus: idque non tam quoad unitatem caritatis & communionis fatendum est, quam de unitate fidei, quæ est unitas Ecclesiæ potior. Hæc ex præstitutis certa. In explicandis igitur Evangelicis testimoniis, quibus S. Petri primatus in successores ejus traductus innititur, ea interpretatio, quæ utriusque unitatis in tota Ecclesia continendæ ac vindicandæ vim & facultatem congruentem S. Petro traditam exhibeat, non arbitraria, nec violenta, aliisve communis, sed propria & personalis solius primatis habenda erit, quæ proprium ac personale primatus jus declarabit. Id quidem illud est, quod hoc capite explicandum & constituendum mihi sumo: quod si ex æquo conficiam, & si præterea id ipsum quoad substantiam traditioni apprime consonum ex dicendis sequenti capite invenietur; nihil ad statuendam veram primatus vim atque rationem, veramque Evangelicorum testimoniorum sententiam detegendam desiderabitur.

§. I.

Illa Christi verba Matthæi c. 16. v. 18. Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam &c. *necessitatem unitatis fidei cum fide S. Petri ac successorum ejus Romanorum Pontificum manifestissime evincunt.*

3. Hic Evangelicus textus quatenus necessitatem exigat unitatis communionis cum S. Petro & Romanis Pontificibus ejus successoribus, vidimus capite præcedenti num. 2. & seqq. Quatenus vero unitatem potissimum fidei cum ipsorum fide jure primatus tradita omnino necessariam probet, nunc constituendum est. Hunc textum exigere unionem Ecclesiæ cum petra, supra quam Christo instituente ipsa Ecclesia ædificata est, nemo ibit inficias: ædificium enim illi petræ, seu fundamento, supra quod constructum est, necessario debet incumbere & adhærere. Id ab omnibus Romanæ & catholicæ communionis hominibus certo & constanter agnitum fatetur etiam M. Antonius de Dominis lib. 6. de Rep. Ecclesf. c. 6. ubi etsi hocce testimonium Evangelicum primatui conetur eripere; ex obvio tamen sensu, & ex ædificii similitudine Romanos & se quoque cum ipsis necessariam totius Ecclesiæ unionem cum eo fundamento sic profitentes inducit num. 2. *Hic jam nos Romani sistere solemus, & dicere, Petrum a Domino designari pro fundamento totius Ecclesiæ, quæ debet eidem inniti, quemadmodum ædificium innititur fundamento.* Videndum ergo, quid in Petro designatum fuerit nomine *petræ*, supra quam Christus Ecclesiam se ædificaturum promisit. Et siquidem palam ostendam *petræ* vocabulo significatam fuisse illam fidem, seu professionem fidei, quam S. Petrus inter varias hominum sententias de Christo edidit; hanc fidem, seu fidei professionem positam a Christo suæ Ecclesiæ fundamentum, necessariamque esse totius Ecclesiæ unionem cum eadem Petri fide omnino liquebit. Id porro si ad primatum ejusdem Apostoli pertinere, ac propterea ad successores quoque S. Petri Romanos Pontifices eodem jure traductum deinceps ostendero; necessitatem quoque adhærendi Romanorum Pontificum fidei

dei toti Ecclesiæ impositam exploratum fiet. *De petræ* significatione, quam proposui, in primis cognoscamus: & ne quid ex ingenio videar educere, non meam, sed Patrum interpretationem in medium afferam.

I. *Petræ nomine fidem S. Petri significari Patrum traditione ostenditur.*

4. Etsi *petræ* nomine Petrum ipsum designari Patrum traditio doceat, cum Ecclesiam super Petrum ædificatam compluribus ipsorum testimoniis proditum sit; nemo tamen huic traditioni aliam traditionem me contraponere existimet, cum Petri fidem eo nomine proprie significari ex traditione demonstrandum suscipiam; & multo minus suspicetur, me hac via favere heterodoxis, qui ut primatui S. Petri hunc Evangelicum textum eripiant, non S. Petrum, sed fidem *petræ* vocabulo indicari contendunt. Qui enim non fidem cujuscumque, nec fidem in genere, sed fidem S. Petri, quam scilicet S. Petrus in ædificanda Ecclesia fundamentum jecit, petram Ecclesiæ a Christo positam ostendit; satis in hac fide ipsum Petrum petram Ecclesiæ constitutum probat, & solum qua ratione petra & fundamentum Ecclesiæ idem Petrus intelligendus sit, apertius exponit: ac propterea is traditionem nequaquam opponit traditioni, sed genuinum, & congruum Evangelici textus sensum proferens, traditionem ex traditione potius explicat atque confirmat. Cum porro hinc statuendum nobis sit præcipuum primatus jus in unitatem fidei; dum hanc interpretationem statuimus, non solum ab heterodoxorum consilio maxime recedimus, verum etiam illorum nisum omnem exinde elidendum confidimus. Eja igitur Patrum testimonia proferantur.

5. Audiamus primo hac in re differentem S. Hilarium, qui S. Petri fidem, seu confessionem fidei laudans, *Super hanc igitur confessionis petram*, inquit, *Ecclesiæ ædificatio est... Hæc fides Ecclesiæ fundamentum est.* Et alio loco: *Felix fidei petra Petri ore confessa.* *Lib. 6. de Trin. n. 36. & 37.* *Lib. 1. de Trin. n. 28.*

6. S. Gregorius Nyssenus *de Trinitate* cap. ultimo inscripto: *Ut petra vitæ Christus in divinis Scripturis prædicatur*, ait: *Petra vero fidei tamquam fundamentum, quia ipse Dominus ait ad Principem Apostolorum:* Tu es Petrus, & super hanc

petram ædificabo Ecclesiam meam, *super confessionem videlicet Christi, quia dixerat:* Tu es Christus filius Dei vivi. Hæc fuit quidem confessio Christi, sed edita a Petro.

7. Neque aliter S. Ambrosius *De Incarnatione* c. 5. n. 34. *Fides ergo est Ecclesiæ fundamentum; non enim de carne Petri, sed de fide dictum est, quia portæ mortis ei non prævalebunt:* ubi respicit illud Evangelium: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.*

8. Ab Ambrosio non disjungendi duo antiqui auctores, quorum opera sub illius nomine quondam inscripta fuerunt. *In Append. Ambros.* Auctor commentariorum in epistolas Pauli in cap. 2. ad Ephesios v. 20. *Dixit Dominus ad Petrum:* Super istam petram ædificabo Ecclesiam meam, *hoc est in hac catholicæ fidei confessione statuam fideles ad vitam.*

9. Auctor item sermonis *in Natali Apostolorum Petri & Pauli*, qui etsi Augustino item tributus, Ambrosio tamen verius tribuendus a Patribus Benedictinis creditur, S. *Append. Aug. ser. 201. col. 234.* Petrum *in Ecclesia fidei fundamenta continere* tradit: quod idem est ac fateri eum sua fide Ecclesiæ fundamenta jecisse.

10. S. Epiphanius hæresi 59. n. 7. *Princeps Apostolorum Petrus . . . . qui quidem solidæ petræ instar nobis extitit, cui velut fundamento Domini fides innititur, supra quam Ecclesia modis omnibus ædificata est. In primis quidem quod* Christum Dei vivi filium esse confessus est, idque *vicissim audiit*, Super hanc solidæ fidei petram ædificabo Ecclesiam meam.

11. His accedat S. Augustinus, qui tract. 7. in Joan. n. *T. 3. part. 2. col. 351.* 20. de Christo ait: *Nominavit petram, & laudavit firmamentum Ecclesiæ in ista fide*, quam scilicet Petrus professus fuerat, ut in antecedentibus dixerat. Apertius in ps. 69. n. 4. *T. 4. col. 714.* *Petrus, qui paulo ante eum* (Christum) *confessus erat filium Dei, & in illa confessione appellatus erat petra, supra quam fabricaretur Ecclesia*, &c.

T. 7. col. 548. edit. Ben. 12. S. Joannes Chrysostomus hom. 54. al. 55. in Matthæum n. 2. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, idest super fidei confessionem.* Et hom. 82 al. 83. in eumdem *Ib. col. 785. 786.* Matthæum n. 3. *Super confessionem ejus* (Petri) *Ecclesiam ita fundavit & munivit*, &c. Rursus in cap. 1. epist. ad Ga- *Tom. 10. col. 657.* latas: *Itaque cum Petro dixisset*, Beatus es Simon Bariona, *promisissetque futurum, ut Ecclesia fundamenta super illius confessio-*

fessionem fecerit &c. Hinc homilia *De debitore decem millium talentorum* Patrum vocat *firmamentum fidei*, *confessionis fundamentum*, & hom. contra ludos *Petrum fundamentum fidei*. T. 3 col. 4. T. 6 col. 273.

13. Subiiciam auctorem sermonis 1. in Pentecosten inter Chrysostomi opera: *Super hanc petram. Non dixit super Petrum; neque enim super hominem, sed super fidem ejus* (Petri) *ædificavit.* Fidem autem Petri qui dicit, non excludit Petrum, sed id ponit, quo in Petro fundamenti rationem continet, nempe fidem ejus, seu fidem ab eo prædicatam, super quam Ecclesia ædificata vere fuit, cujusque gratia Petrus *fidei petra*, *& rectæ fidei fundamentum* appellatur ab alio auctore sermonis septimi de Martyrio SS. Apostolorum Petri & Pauli, qui in ejusdem Chrysostomi operibus legitur. Similes formulæ apud alios frequenter occurrunt. S. Leo epist. 119. al. 92. ad Maximum Antiochenum c. 2. *catholicæ fidei petram* S. Petrum vocat. Asterius Amasenus apud Lambecium *fiedi petram ac basim Dei Ecclesiæ*. Auctor serm. 79, Appendicis Augustinianæ *confessionis Christi crepidinem*, *immobilis fidei fundamentum*. *Petra* item *fidei* dicitur a Flavita CP. a Zenone Imperatore, & ab aliis, quos recensere non vacat. Et hinc *fundamentum credentium* appellatur ab Euthymio in c. 16. Matth & a Philippo Cœlestini legato in Ephesina Synodo act. 3. *columna fidei*: quæ omnia indicant, *petræ* vocabulo non aliud significari nisi S. Petri fidem. T. 3. col. 790. T. 8. col. 9. T. 5 col 145.

14. S. Eucherius Episcopus Lugdunensis, seu alius quivis auctor homiliæ in S. Petri natali: *videamus itaque quid sit*, Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Super hanc petram, quam tu modo docuisti dicens*, Tu es Christus filius Dei vivi, *super hanc petram, & super hanc fidem ædificabo Ecclesiam meam.*

15. S. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. *de Trinitate* hunc eumdem locum exponens, *Petram*, inquit, *opinor*, *nihil aliud quam inconcussam & firmissimam discipuli fidem vocavit. in qua Ecclesia Christi ita fundata & firmata esset, ut non laberetur, & esset inexpugnabilis inferorum portis.*

16. Juvenalis Hierosolymorum Episcopus in Synodica ad presbyteros & archymandritas Palæstinæ, *Cum summus* ait, *& primus Apostolorum Petrus dixisset*, Tu es Christus filius Dei vivi; *Dominus intulit dicens:* Beatus es *&c.* & ego dico tibi, quia tu es Petrus & super hanc petram *&c.* quæ T. 4 Conc. col. 1835. Ven. edit.

ad laudatam Petri professionem referens, subdit: *Super hanc confessionem roborata est Ecclesia Dei.*

17. Theodoretus epist. 77. ad Eulalium Persicæ Armeniæ Episcopum: *Dominus noster Apostolorum principem, cujus confessionem veluti basim quamdam & fundamentum Ecclesiæ defixerat* &c. Iterum epist. 177. ad Joannem Oeconomum recitatis Petri verbis *Tu es Christus* &c. subiicit: *Audiamus & Christum Dominum confessionem hanc confirmantem:* Super hanc enim petram, *inquit*, ædificabo Ecclesiam meam.

18. S. Petrus Chrysologus serm. 154. de S. Stephano: *Petrus a petra nomen adeptus est, quia primus meruit Ecclesiam fidei firmitate fundare.* Si per fidem Petrus fundavit Ecclesiam, Petri fides Ecclesiæ petra & fundamentum fuit.

19. S. Maximus Taurinensis in eamdem plane sententiam hom. 4. de Petro Apostolo: *Petra dicitur, eo quod primus in nationibus fidei fundamenta posuerit.*

20. Eusebius Gallicanus, seu alius quilibet auctor sermonis in Natali S. Petri apud Combefisium: *Ego dico tibi,* Pag. 795. *quia tu es Petrus fide fortis, doctrina stabilis &c.* idque *petræ* nomine significari affirmat.

21. Anonymus relatus in Catena Nicetæ super Matthæum: *Petram fidei confessionem vocavit: cum autem super hanc ædificari nuntiatur, inde ostendit, multos jam futuros, qui in eum crederent.*

22. Stephanus Cameracensus apud laudatum Combefisium in die Sanctorum Petri & Pauli: *Tu, qui Petrus existens, petra fies fidei Verbi, & constituendæ Ecclesiæ fundamentum* &c. . . . . . *Hac basi superposita, reliqua etiam dogmata, puto, superstruentur.* Pag. 338.

23. S. Isidorus Hispalensis lib. 7. Originum c. 9. *Dixerat Petrus,* Tu es Christus filius Dei vivi. *Deinde ei Dominus: Super hanc petram, quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam.*

24. S, Joannes Damascenus orat. de Transfiguratione Tom. 2. p. 795. laudans Petri confessionem ait num 6. *Hæc est firma illa, & immota fides, supra quam tamquam petram Ecclesia fundata est.* Et in sacris Parallelis ex veteri Græco scriptore tit. 3. Ibi. p. 598. Christus ad Petrum sic loquens inducitur: *Super tuam instar petræ firmam fidem ædificabo Ecclesiam meam.*

25. Synodus Forojuliensis sub S. Paulino Aquilejensi: *Ecclesia super eam persistit petram, quam B. Petrus non car-*

ne,

ne, vel sanguine, sed Patre, qui in cœlis est, revelante sibi confessus est, & illius fide regitur & gubernatur.

26. Hanc interpretationem communiorem suo ævo testatur Jonas Aurelianensis lib. 3. *De cultu imaginum*: *Multi namque*, ait, *& pene omnes petram, supra quam ædificatur Ecclesia, fidem intelligunt B. Petri, quæ communis est sanctæ totius Ecclesiæ &c.*

27 Hincmarus Remensis in opusculo adversus Hincmarum Laudunensem c. 5. *Tu es Petrus, & super hanc petram, idest rectæ fidei, quam Patre tibi revelante confessus es, ædificabo Ecclesiam meam.*

28. Trosleianum Concilium can. 15. loquens de Ecclesia, quæ, inquit, *cum generaliter ab ipso suo capite super Petrum, idest, super confessionem Petri sit ædificata* &c.

29. Rupertus Tuitiensis Abbas lib. 3. in Matthæum: *Super petram fidei, quam confessus est Petrus* &c.

30. S. Thomas Cantuariensis epist. 97. libri primi: *Nonne in fide & doctrina Petri totius Ecclesiæ structura consurgit?*

31. S. Bruno Astensis in expositione capitis 33. Exodi: *Vocatur fides petra*: *unde cum Domino Petrus diceret*: Tu es Christus Filius Dei vivi; *mox ejus fidem confirmans ait*: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram, idest; super hanc fidem tuam, qua me dicis filium Dei vivi; ædificabo Eccesiam meam.*

32. Cæsarius Cisterciensis homilia *De cathedra S. Petri*: *Super hanc Petram, idest super fidei tuæ firmitatem, a qua cognominaris, ædificabo Ecclesiam meam.*

33. Magister Menegaldus in opusculo contra Wolfelmum Coloniensem, quod Muratorius in Latinis Anecdotis edidit cap. 17. recitata confessione Petri, *Propterea*, inquit, tam *perspicacis fidei soliditas ab ipso Dei filio fundamentum Ecclesiæ facta est, super quod totius ædificii structura consurget.* *T.4.pag.192.*

34. Similiter inter Scholasticos S. Thomas 2. 2. q. 174. a. 6. *Super hanc petram, scilicet confessionis tuæ, ædificabo Ecclesiam meam*: quibus similia leguntur in supplemento q. 25. a. 1.

35. Neque Romani Pontifices ab hac interpretatione, quam aliis antiquorum Scriptorum testimoniis confirmare liceret, dissentiunt. S. Leo serm. 62. al. 60 c. 2. novæ edit.

edit. col. 239. illam Petri confessionem, *Tu es Christus filius Dei vivi* Deo revelante editam affirmat, *ut ad regimen totius Ecclesiæ præparatus, primum disceret quod doceret, & pro soliditate fidei, quam erat prædicaturus, audiret: Tu es Petrus* &c. In quem locum vide quæ fusius adnotavimus in eadem editione tom. 1. col 461. & 462. Item serm. 51. al. 94. c. 1. *Tantum in hac fidei* (a Petro declaratæ) *sublimitate complacuit, ut beatitudinis felicitate donatus, sacram inviolabilis petræ acciperet firmitatem, super quam fundata Ecclesia portis inferi, & mortis legibus prævaleret.*

T. 2. col. 718. 36. S. Gregorius lib. 4. epist. 38. ad Theodelindam reginam: *In vera fide persistite & vitam vestram in petra Ecclesiæ, hoc est, in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate.*

37. Joannes VII. epist. 76. ad Petrum Comitem: *Super quam etiam solidam confessionis petram suam Dominus fabricavit Ecclesiam.*

38 Hadrianus I. in epistola, quæ act. 2. synodi VII. lecta & probata est, de Petro ait: *Iste tam præcelso prælatus honore, promeruit confiteri fidem, supra quam fundatur Ecclesia.* Iterum in epistola ad Episcopos Hispaniæ Concilio Francofordiensi præfixa: *Super hanc, inquit* (Christus), *petram quam confessus es, & a qua vocabuli sortitus es dignitatem, super hanc soliditatem fidei ædificabo Ecclesiam meam.*

39. Nicolaus I. epist. 6. ad Photium: Christus *super soliditatem fidei suam sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam secundum illius veridicam vocem dicentis: Amen dico tibi, Tu es Petrus* &c.

40. Stephanus VI. epist. 2. ad universos Episcopos: *Catholica Christi & Dei nostri Ecclesia fundata super firmam petram, Apostolicæ videlicet petræ confessionem* &c.

41. Innocentius II. epistola ad Episcopos Senonensis Concilii, quæ a S. Bernardo dictata creditur, & est epist. 194. inter illas ejusdem S. Bernardi: *Testante Apostolo, sicut unus Deus, ita una fides esse dignoscitur, in qua tamquam in immobili fundamento, præter quod nemo potest aliud ponere, firmitas Ecclesiæ catholicæ inviolata consistit. Inde est quod B. Petrus Apostolorum Princeps pro eximia hujus fidei confessione a Domino ac Salvatore nostro audire meruit:* Tu es, *inquit*, P[illegible]s & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, *petram* [illegible] *firmitatem fidei, & catholicæ unitatis soliditatem manifeste designans.*

42. Ur-

42. Urbanus III. in epistola ad Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates: *Cælestis altitudo consilii .... sacrosanctam Romanam ecclesiam ... supra petram fidei soliditate fundavit, illud ei tribuens Apostolicæ confessionis fortitudine firmamentum, ut* &c.

43. Sed quid plura commemoro? Concludam testimoniis Ecclesiæ, quæ in publicis Missarum precibus idipsum expresse docuit, & docet. In Sacramentario Gallicano, quod Mabillonius produxit in lucem, hæc leguntur *ad contestationem* Missæ in die cathedræ S. Petri: *Testis est hæc divina B. Petri cathedra Episcopatus exposita, in qua fidei merito revelationis mysterium fidei Filium Dei confitendo præfatus Apostolus ordinatur, in cujus confessione est fundamentum Ecclesiæ, nec adversus hanc petram portæ inferi prævalent.* Eadem occurrunt in Missali Gothico, quod Ven. Cardinalis Thomasius edidit: ac præterea in eodem Cathedræ festo præmittitur oratio, in qua habetur: *Fide prælatus est* (Petrus), *& per hanc Petri petram* (idest fidem) *basis Ecclesiæ fixus est.* In Benedictionali, quod vulgavit Lambecius, die natali SS. Petri & Pauli hæc benedictio describitur, quæ Gallicanæ originis inserta legitur etiam in Sacramentarium Gregorianum editionis Menardi: *Benedicat vos omnipotens Deus, qui nos B. Petri saluberrima confessione in Ecclesiasticæ fidei fundavit soliditate. Amen.* Similiter in collecta, quam apud Romanos vetustissimam cognoscimus ex Gregorianis antiquioribus Sacramentariis, a Pamelio atque Muratorio impressis, quæque vel hoc tempore recitatur in Missa vigiliæ eorumdem Apostolorum, hæc leguntur: *Præsta quæsumus omnipotens Deus, ut nullis nos permittas perturbationibus concuti, quos in Apostolicæ confessionis petra solidasti.*

T. 1. Musæi Ital. 297.

T. 2. Biblioth. Cæsar. c. 5.

T. 3. Oper. S. Greg. col. 113.

44. Itaque *petræ* nomine S. Petri confessionem ac fidem esse accipiendam tanta ac tam aperta Patrum, Pontificum, ac Ecclesiasticorum librorum traditio nos dubitare non sinit: unde id apud omnes catholicos constans & certum pronuntiare non dubitavit Joannes Ekius lib. 1. *De primatu Petri* contra Lutherum cap. 13. ubi huic explicanti Evangelicum testimonium de fide Petri, & affirmanti *supra fidem Petri ædificatam Ecclesiam*, reponit incunctanter: *Quis ei in hoc repugnat? quis negat? quis inficiatur? Ille prodat, nominet quem hujus dissensorem.*

II. *In hanc* petræ *interpretationem quomodo Ecclesia super Petrum ædificata commode intelligatur. Aliæ interpretationes conciliatæ. Non singularis illa fides, qua S. Petrus Christum Dei Filium professus est, sed universa fides Christiana, quam in ædificanda Ecclesia prædicavit*, petræ *nomine accipienda monstratur.*

45. Qui fidem non quamcumque, sed Petri confessione aut prædicatione propositam *Ecclesiæ petram* intelligit; is, ut monuimus, non excludit Petrum, sed ipsum satis in ea fide & confessione Ecclesiæ fundamentum agnoscit, quæ sane *per hanc* fidei *petram basis Ecclesiæ fixus est*, ut in Missali Gothico traditur, quique proinde non petra & *fundamentum* solummodo, sed *petra fidei* & *fidei fundamentum* appellatur a Patribus laudatis supra num. 12. & 13. *Ibi* nimirum *habes personam meam, ubi confessionem meam*, hic quoque dicere potest S. Petrus, uti alia occasione dixit apud Cassiannm lib. 3. *De Incarnatione* c. 12, Enimvero qua congrua ratione Evangelicus textus aliter exponi possit, non video. Qui enim fieri potuit, ut super Petrum ædificaretur Ecclesia? Non super ossa, nec super carnem quidem S. Petri ædificata intelligi potest; at super fidem ab eo prædicatam constructa optime intelligitur, cum S. Ambrosius & alius auctor sermonis editi inter Chrysostomi opera observarunt, Vide supra n. 7. & 13. Cum scilicet verum Ecclesiæ fundamentum sit fides, ut tradit idem Ambrosius, quatenus Ecclesia ex fidelibus constans, per fidei prædicationem constructa est, ac sine ipsa homines nec sunt, nec esse possunt Ecclesiæ membra; non alia profecto congrua ratione S. Petrus intelligi potest ipsius Ecclesiæ petra & fundamentum nisi per fidem, quam dum prædicavit, Ecclesiastici ædificii fundamentum posuit. Ita Patrum testimonia, quibus S. Petrus, & testimonia, quibus ejus fides *petræ* nomine explicatur, nihil pugnant inter se, sed optime cohærent, & in unam eamdemque catholicam doctrinam ac traditionem conspirant. Ex una enim parte Evangelicus textus de S. Petro proprie accipiendus statuitur; ex alia vero, qua congrua de eo ratione proprie intelligendus sit, commode exponitur: quod utrumque S. Gregorius Nazian-

Lib. 6. in Luc. n. 98. p. 1407.

Nazianzenus apte complectens scripsit: *Petrus petra vocatur, atque Ecclesiæ fundamenta fidei suæ credita habet.* *Orat. de moderat. serv. in disput.*

46. Neque difficultatem afferant quidam Patres Evanlici textus verba *super hanc petram* explicantes de Christo principali petra & fundamento Ecclesiæ, de quo Paulus ait: *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus.* *1. Cor. 3 v. 11.* Etsi negari non potest, quin Christus sit vera & principalis petra & fundamentum Ecclesiæ; cum tamen Evangelicus textus, de quo nunc agimus, expresse loquatur de Petro, eumque ob fidem Christi, quam professus est, & prædicavit, *petræ* voce ibidem designatum traditio Patrum affirmet; in dubium vocari nequit, quin & ipse, qui ex *principali* illa *petra communionem & virtutis accepit & nominis* *Lib. 2. c. 28.* (verbis utor antiqui Scriptoris librorum *De vocatione omnium gentium*), ob eamdem fidem constitutus fuerit *petra*, supra quam Ecclesia constructa est. Cum porro exploratum sit, Christum esse petram & fundamentum Ecclesiæ per eam fidem, quam in ædificationem & fundamentum Ecclesiæ ipse tradidit; ex alia autem parte constet, post Christi mortem & ascensionem prædicatione traditæ a Christo fidei ædificatam fuisse Ecclesiam, quam idem Christus laudato Evangelico textu promiserat ædificandam super Petrum, seu super Christi fidem prædicandam a Petro (unde Cyprianus scripsit: *Petrus super quem ædificanda fuerat Ecclesia*); *Epist. 69.* non aliter Christus, seu fides Christi fuit petra & fundamentum Ecclesiæ, nisi quatenus Petro prædicante Ecclesiæ ædificandæ fundamentum posita fuit. Ita hæc interpretatio de Christo principali petra redit ad Petrum, quatenus Christi fides prædicata a Petro fuit illa petra, supra quam Ecclesia Christo instituente ædificata est, quamque cum Petrus in ædificationem Ecclesiæ prædicavit, non aliud fundamentum posuit præter illud, quod a Christo positum, erat ipse Christus annuntiatus prædicatione fidei. Verum quidem est in ædificationem Ecclesiæ prædicatione fidei laborasse etiam alios Apostolos, ex quo ipsi etiam fundamentum Ecclesiæ sunt juxta illa, *Superædificati super fundamentum Apostolorum* (1), *Ephes. 2.* idest supra

(1) Additur in textu Pauli *& Prophetarum*, qui scilicet fidem Christi venturi prænuntiarunt: unde tum in Apostolis, tum in Prophetis eadem Christi fides est fundamentum Ecclesiæ.

ſupra Chriſti fidem, quam Apoſtoli prædicarunt. Quid vero ſit illud peculiare ac proprium prædicationis S. Petri, ex quo præcipua & propria primatus ejus vis ac ratio deduci queat, laudatumque Evangelicum textum ad primatum ipſius perſonalem jure referri demonſtretur, planum fiet ex dicendis num. 49.

47. Interim ex hactenus dictis facile intelliges, fidem Petri, quæ Eccleſiæ viſibilis fundamentum eſt, haud eſſe fidem ejus internam & inviſibilem, ſed externam, uti diximus, profeſſionem fidei, nec ſingularem quidem illam, qua idem Apoſtolus interrogatus a Chriſto, ipſum Dei vivi Filium confeſſus eſt, ſed illam, qua totam Chriſti & fidei doctrinam in ædificanda Eccleſia prædicavit: neque enim per illam primam de Chriſti divinitate profeſſionem Eccleſia ædificata fuit,, ſed deinde prædicatione fidei, qua poſt Spiritus Sancti adventum fides Chriſti poſita eſt uti fundamentum Eccleſiæ. Porro cum in ejusmodi ædificationem prædicavit Petrus Chriſti fidem; non unum illud de divinitate ejus dogma prædicavit, ſed totam Chriſti doctrinam, quæ in Chriſti fide continetur, & fidelibus neceſſaria eſt. Itaque hac tota, in qua Eccleſiæ ædificatio aſſurgit, *petræ* nomine ſignificata intelligi debet. Hinc ſane plures ſancti Patres laudati num. 13. & 14. *Fidei fundamentum*, *petram fidei*, *fidei columnam*, vel etiam *catholicæ fidei petram* S. Petrum generatim appellant, quæ formulæ non unius articuli, ſed univerſa fidei dogmata comprehendunt. Quod ſi aliquot antiqui ſpecialem ejus fidei, qua Chriſtum Dei Filium Petrus confeſſus eſt, mentionem fecerunt; id fecerunt, propterea quod contra eos hæreticos agerent, qui Chriſti divinitatem impugnabant. Negari tamen nequit, quin hæc particularis confeſſio ceteris dogmatibus, quæ Chriſtus tradidit, fundamentum Petro fuerit, ut omni obſequio crederet quæcumque de illo audivit, quem Patre revelante Dei Filium profitebatur. At ſicut non ea una ſingularis fides prædicanda fuit in ædificationem Eccleſiæ; ita non ea una fundamentum Eccleſiæ habenda eſt. Quare Sanctus Leo, qui ea ſingulari confeſſione præparatum quodammodo innuit Sanctum Petrum ad totius fidei prædicationem, ut nimirum de Chriſto *diſceret quæ doceret*; mox hanc totius fidei prædicationem, quæ tota & integra eſt fides Chriſti, Eccleſiæ petram ſatis deſignans addidit: *Et pro ſoliditate fidei, quam*

Serm. 62. al. 60. n. 2.

ERAT

ERAT PRÆDICATURUS, *audivit*: *Et ſuper hanc petram* &c. In re explorata plura diſſerere opus non eſt.

III. *Quatenus ex hac interpretatione laudati textus Evangelici unitas præſertim fidei omnium Chriſtifidelium cum fide S. Petri, ſeu prædicata a Sancto Petro neceſſaria probetur. Eadem unitas fidei quatenus ab aliis Apoſtolis ſervata in fundandis eccleſiis.*

48 Evangelicum textum, *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram* &c. ad primatum præcipuæ jurisdictionis S. Petro ex Chriſti inſtitutione tributum pertinere vidimus cap. 5. Itaque haud ſatis eſt eumdem textum explicaſſe de Petri fide, ut haſtenus fecimus; ſed aliquid inde præcipui juris primatus proprium ipſi Petro ac fidei ejus aſſeratur neceſſe eſt. Cum porro præcipuum jus proprium primatus ad unitatem Eccleſiæ vi coactiva compingendam & conſervandam pertineat, ut oſtendimus cap. 8. & 9; ex laudato Evangelico textu jus aliquod præcipuum, quod ad eamdem Eccleſiæ unitatem componendam & cuſtodiendam apte referatur, eliciendum eſt. Ex duplici autem Eccleſiæ unitate caritatis, ſeu communionis, & fidei, hunc textum, qui Sancti Petri fidem *petræ* vocabulo Eccleſiæ fundamentum præfert, unitatem potiſſimum fidei totius Eccleſiæ cum fide Sancti Petri neceſſariam evincere, obvia & litteralis, ut ita dicam, interpretatio ſignificat. Si enim Chriſtus, cum primatum præcipui juris in unitatem Eccleſiæ inſtituens, Sancto Petro dixit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*; petræ nomine Petri fidem, ſeu profeſſionem fidei tunc editam, & poſtea prædicandam in ædificanda Eccleſia deſignavit; quid, amabo, eſt ſuper hanc fidem a Petro prædicandam Eccleſiam ædificabo? Nihil aliud profecto, quam innuere Eccleſiam ipſam fidei a Petro prædicandæ tamquam baſi adhærere debere; quod unitatem fidei omnino requirit. Cum igitur in eadem Petri fide tamquam in fundamento, quod Chriſtus poſuit, tota ſtare debeat Chriſti Eccleſia; nec alia ſit, aut eſſe poſſit Eccleſia Chriſti, niſi quæ ſuper hanc petram, ideſt ſuper

hanc Petri prædicationem & fidem ædificata, eidem inhæret; quicumque ad Ecclesiam Christi pertinere velit, huic petræ, seu fidei a Petro prædicatæ debet inniti, adeo ut qui huic fidei nolit inhærere, nec unitatem ejusdem fidei teneat, is neque in fundamento Ecclesiæ, quod Christus constituit, nec in ipsa Ecclesia subsistat. Quam in rem Beda de Petri fide & confessione sermonem faciens, quam esse dixit illam petram, supra quam Christus construxit Ecclesiam, *A cujus societate* (idest *unitate*) *confessionis*, inquit, *quisquis deviaverit, quamvis sibi magnus videatur, ad ædificium Ecclesiæ non pertinet.* Et S. Leo in epistola 33. al. 29. num. 1. ad synodum Ephesinam: *Nimis a compage hujus ædificationis alienus est, qui beati Petri confessionem non capit.* Necessitatem ergo unitatis fidei servandæ cum Petri fide hoc testimonio Evangelico atque institutione ipsius Christi cunctis fidelibus impositam liquet; ac idcirco vis coactiva unitatis fidei necessitatem imponens ex institutione Christi, primatus Petri prærogativam, ac jus præcipuum statuit, quod in memoratis Evangelii verbis contentum hoc paragrapho evolvendum proposuimus. Hinc Petri primatus peculiaris prærogativæ *primatus fidei* jure vocatur ab Ambrosio, *fidei principatus* a Cassiano, & *principatus in episcopatu fidei* a Marciano Imperatore, quippe qui vim suam per fidem, seu professionem fidei a S. Petro prædicatæ potissimum exerens, ad unitatem fidei custodiendam in Ecclesia præcipuo jure præditus fuit.

Serm. de feria 3. palmar.

Ambros. lib. de Incar. c. 4. n. 32.

Cass. l. 3 de Incar. c. 12.

Marc ep 73. inter Leoninas, al. post ep. 57.

49. Hoc autem præcipuum jus coactivum ad unitatem totius Ecclesiæ si consideretur proprium primatus ex constitutis cap. 9. proprium item habendum est fidei Petri, qui solus inter Apostolos primatum obtinuit; ac propterea ad ceterorum Apostolorum fidem extendi non potest. Ne quid vero hac in re difficultatem faciat; quid inter Petri & Apostolorum fidem interfuerit, explicandum est. Quamvis Apostolorum omnium fides dici aliquo modo possit petra & fundamentum Ecclesiæ, quæ *supra fundamentum Apostolorum* extructa traditur a Paulo; non tamen unitatis totius Ecclesiæ petra & fundamentum est, cui totius Ecclesiæ fides inniti debeat: hæc enim primatus propria vis est, unique proinde S. Petro ejusque fidei competit. Quod si quis totius etiam Ecclesiæ petram Apostolorum fidem esse contendat, quippe cui adhærere oportet omnes catholicos; non

Ephes. 2.

repu-

repugnabo, si modo Apostolorum prædicationi & fidei ea vis tribuatur, quatenus cum prædicatione & fide Petri unitatem tenuit; ita ut unitatem cum hac Petri fide atque prædicatione necessariam nihilum infirmet, sed potius statuat atque præsumat. Apostolorum scilicet prædicatio & fides petra vere ac proprie fuit earum particularium ecclesiarum, quæ ipsorum prædicatione constructæ, super eam petram ædificatæ fuerunt; non autem proprie fuit petra totius Ecclesiæ catholicæ, quæ bono unitatis super unam Petri fidem Christo instituente ædificata fuit. Hinc Sanctus Cyprianus epist. 73. scripsit: *Ecclesia est una, & super unum, qui claves accepit, Domini voce fundata.* Et in libro *De unitate Ecclesiæ* unitatis bonum proponens, ejus causa *super illum unum* (inquit de Sancto Petro) *Dominus ædificat Ecclesiam suam.* Quibus similia apud alios Patres invenies. Si ergo *unus Petrus*, idest una Petri fides universalis Ecclesiæ petra & fundamentum posita fuit a Christo; nec aliud fundamentum quispiam potest eidem Ecclesiæ ponere, nisi quod ab eodem positum fuit; ipsæ particulares ecclesiæ ab Apostolis extructæ, ad catholicam Christi Ecclesiam aliter pertinere non poterant, nisi super Petri fidem ædificatæ, ipsius unitatem tenerent; ac propterea Apostoli, cum illas construxerunt prædicando fidem, non aliam fidem potuerunt ponere fundamentum nisi eam, quæ prædicabatur a Petro, vel una esset cum Petri fide, ut super hanc fidem illæ ædificatæ dici possent, & eatenus ad Christi Ecclesiam *super unum* ædificatam spectarent. Hinc ipsa etiam Apostolorum fides, quæ sane fuit fundamentum Ecclesiæ, non aliter fuit Ecclesiæ fundamentum, nisi quia fuit una cum fide Petri, & sic ipsi quodammodo inhærebat, cui tota Ecclesia, ac totius Ecclesiæ fides Christo instituente debet incumbere. Hoc Christi institutum non eo spectat, ut per se se in suspicionem adducatur aliorum Apostolorum fides, sed ut intelligamus (1) Ecclesiæ & uuitatis bonum id postulasse, ut non alia haberetur

(1) Sicut Ecclesiæ & unitatis bonum efflagitabat, ut centrum unitatis communionis catholicæ, cum quo omnes catholici communionem servarent, esset in Petro ac in ejus sede, quam idcirco adversarii *centrum catholicæ unitatis* fatentur (Vid. infr. c. 14. §. 1.); ita etiam postulabat, ut cen-

retur fides Ecclesiæ, nisi quæ in unum cohæreret cum fide Petri, quam unam ejusdem unitatis bono totius Ecclesiæ petram Christus ponendam instituit.

50. Hanc forte unitatem suæ fidei cum fide Petri ut
Gal. 1. v. 18. Paulus Apostolus probaret, Hierosolymam ascendit *videre Petrum* cum ipso aliquid collaturus (ἱστορῆσαι enim in Græco textu est Latine videre *percontandi, seu conferendi aliquid gratia*,

---

trum unitatis fidei catholicæ, cum quo omnes unitatem ejusdem fidei custodirent, in Petri prædicatione ac fide ab eodem deposita in sua sede collocaretur; ipsique Apostoli in futurorum temporum exemplum ac normam, dum ecclesias fundarent, eas fundantes in fide, quæ una esset cum fide Petri, de hac unitate fidei cum hoc centro ab omnibus tenenda easdem instruerent.

Quam in sententiam de Apostolis prædicatione fidei ecclesias ædificantibus affirmavit Petrus de Marca in opusculo *De discrimine clericorum & laicorum* n. *13*. *Tenebantur Apostoli fundare ecclesias in unitate, cujus caput cum esset Petrus, illius communioni eas subjicere tenebantur.* Hæc de unitate communionis. De fidei autem unitate addit n. 21. *Porro unitatem ab omnibus Apostolis servandam in illa una cathedra* (cathedræ nomen ad fidei doctrinam refertur) *ne si ab ejus unitate recedentes in ecclesiis ædificandis aliam cathedram constituerent, scismatici & peccatores haberentur. Nullum erat periculum, ne scissa unitate Ecclesiæ, Apostoli proprias sibi ecclesias defenderent, sejunctas a communione Petri. Sed regiminis semel constituti forma exposcebat, ut sciremus Apostolos quoque ipsos huic regulæ a Christo præscriptæ subditos fuisse.* Præiverat Petro de Marca alius Gallus, laudatus a Tournely, Cardinalis Perronius in responsione ad Regem Angliæ scribens c. 56. *Hanc unitatem in Ecclesia servandam cum decrevisset Christus, principium ejus & radicem in Petro constituit. Cum autem ad stabiliendum hoc unitatis Ecclesiasticæ caput eximia quadam auctoritate opus esset, quæ valeret schismata compescere, aut avertere ab Ecclesia; præter auctoritatem Apostolatui essentialem, facta est personæ Petri. quam huic muneri obeundo destinavit Christus, singularis dignitatis & potestatis accessio, ut nimirum omnes fideles, atque ipsos Apostolos in officio suo contineret, ac prohiberet, ne quis Ecclesiæ scinderet unitatem; non quidem quasi hac disciplina egerent Apostoli, quibus singulis speciatim in orbis Christiani administratione Deus adfuturus erat; sed ut Ecclesiæ formam aliquam proponeret, qua res essent post mortem suam componen-*

gratia, ut Erasmus & Heinsius a Calmeto laudati observarunt); & in hunc finem apud eumdem diebus quindecim stetit. Quod cum idem Apostolus adhibeat veluti argumentum rectæ suæ prædicationis, quemadmodum (1) Bossuetus animadvertit; satis innuit, prædicatum abs se Evangelium se cum eo contulisse, non quod ipse de eo quicqnam ambigeret, sed ut hac collatione & unitate cum Petri prædicatione & fide aliis, qui dubitarent, ipsum omnino certum demonstraret. *S. Jacobus Hierosolymis erat* (addit Bossuetus) *& S. Paulus eo non ascendit, ut Jacobum videret, sed ut viderem, inquit, Petrum: cum eo fuit diebus quindecim, & hoc testimonio suam prædicationem confirmavit. Id autem ostendit, quod cum post annos quatuordecim inspirante Spiritu Sancto Hierosolymam iterum perrexit, ut cum Apostolis conferret Evangelium, quod Gentilibus prædicabat; S. Petrum potissimum eo consilio invisit, ne in vacuum curreret, aut cucurrisset.* Quibus concinens S. Thomas Cantuariensis, *Doctor Gentium*, inquit, *qui gloriatur, se non ab homine, nec per hominem Evangelium didicisse, sed instructum a Christo, ascendit Hierosolymam, cum ecclesiarum Principe de fide contulit, ne forte in vacuum curreret, vel cucurrisset*: vacua nimirum esse, aut videri poterat prædicatio fidei, quæ cum Petri prædicatione ac fide Ecclesiæ fundamento una esse, atque cohærere non probaretur. Idipsum etiam Tertullianus subindicat in libro *de Præscript* c. 23. ubi affirmat S. Paulum *ascendisse Hierosolymam cognoscendi Petri gratia, ex officio & jure scilicet ejusdem fidei & prædicationis*, quæ unitatis probandæ consilium satis declarant. Hanc fortassis ob unitatem fidei, in quam ipsorum Apostolorum prædicatio in novis ecclesiis toto mundo erigendis conspirabat, de Romanæ ecclesiæ fide a S. Petro

Paulus Hierosolymam ascendit ob probandam unitatem fidei cum Petro.

Lib. I. Epist. 97.

dæ. Hoc unitatis quidem bonum Petro primati præ ceteris Apostolis commissum respiciens S. Hieronymus lib. 1 contra Jovinianum ait: *Licet super omnes Apostolos ex æquo Ecclesiæ fortitudo solidetur; tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto* (idest constituto hoc capite & centro unitatis, prædito potestate ac vi coactiva ad unitatem custodiendam) *schismatis tollatur occasio.*

(1) Vide Bossueti Meditationes in Evangelium, ubi agit de sermone Christi tempore ultimæ cœnæ num. 70.

Rom. 1. v. 8. tro ibidem prædicata scriptum a Paulo fuit: *Fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Neque enim alia ratione Romanorum fides videtur fuisse annuntiata in omnibus mundi ecclesiis, nisi quia ab Apostolis eorumque discipulis in ecclesiarum constructione prædicantibus fidem, quæ una erat cum fide, quam Petrus Romæ prædicaverat, de hac unitate ac de ipsius unitatis necessitate omnes moniti fuerant, ut animadverterent, non aliam futuram fidem veræ Christi Ecclesiæ, nisi quæ cum Petri fide Romanis tradita (1) conveniret. Hinc quidem profluxisse existimo, antiquissimam illam traditionem, cujus testis est vetustissimus Pater S. Irenæus, necesse esse scilicet omnes undique fideles & ecclesias convenire cum fide ecclesiæ Romanæ: de quo plura capite sequenti §. 1. Id ex eo potissimum pendet, quia Petri fides Romæ prædicata, & ad successores transmissa, Ecclesiæ petra & fundamentum est, cui omnes, qui volunt esse in Christi Ecclesia, inhæreant oportet, ut hactenus probasse mihi videor. Ex his autem omnibus palam consequitur, Evangelicum testimonium *Tu es Petrus* &c. unius Petri fidem *petræ* nomine ita designare, ut cum hac fide totius Ecclesiæ unitatem efflagitet, sicque *primatum, & principatum fidei* in eo statuat, cujus peculiare jus ad unitatem potissimum fidei exigendam porrigatur.

Lib. 3. adver. hær. c. 3.

IV. Eadem fidei unitas cum fide Romanorum Pontificum successorum S. Petri eodem primatus jure necessaria ostenditur. Pauca adduntur de clavium potestate, quæ eodem textu Evangelico promissa S. Petro, æquali jure in successores ejus transivit.

*Supra c. 8. & 9.

§ 1. Cum primatus propria vis sit, quæ * ad unitatem totius Ecclesiæ præcipuo jure continendam protenditur;

(1) Hanc unitatis & concordiæ in fide vim ipse Quesnellus detexit in laudatis Apostoli verbis, in quæ propterea notatum voluit in suis ad Novum Testamentum observationibus: *Fides ecclesiæ Romanæ jam inde ab initio Ecclesiæ usque ad hoc tempus in mundo universo celebratur. Consolatio est catholicis antiquis & novis videre se IN EADEM DOCTRINA JUNCTOS ILLI ECCLESIÆ.*

tur ; vis utique coactiva unitatis potissimum fidei cum fide S. Petri, quam ex Evangelico textu hactenus explicato constituimus, primatus Petri propria habenda est. Quod autem fuit proprium primatus S. Petri, non in solo Petro sistere, sed in successores ejus Romanos Pontifices transire pariter debuit, in quos eumdem primatum eodem cum jure ac vi in Ecclesiæ bonum transisse certum est. Igitur vis coactiva unitatis fidei totius Ecclesiæ cum fide Romanorum Pontificum æque admittenda est, ac illa, quæ in Petro fuit. Enimvero cum hæc vis a Christo fuerit primatui adnexa, ut unitati prospiceret; unitati autem Ecclesiæ non in illo initio tantum, quamdiu vixit Petrus, sed semper usque ad sæculi finem prospiciendum fuerit; eadem vis non minus Petri, quam successorum ejus primatui a Christo tributa dicenda est. Sicuti porro fides S. Petri, quæ totius Ecclesiæ unitatem divina institutione exigebat, ea fides fuit, quam Petrus sua prædicatione Ecclesiæ proposuit; ita & ea fides, quam eadem Petri auctoritate proponunt Romani Pontifices, eamdem fidei unitatem divino pariter jure efflagitat, adeo ut non sola fides a Petro proposita & prædicata, sed illa etiam, quam proponunt & prædicant ejus successores, habenda sit illa *petra*, cui unitatis bono tota Ecclesia Christo instituente debet incumbere & inhærere. Secus nihil erit præcipui juris, quod in unitatem Ecclesiæ ac in primatus rationem Petri simul & successorum ejus proprium ex laudato Evangelico textu congrua interpretatione eliciatur, ut consideranti patebit.

52. Traditionem quidem si consulamus, eamdem unitatis fidei necessitatem cum S. Petri ac Romanæ sedis, seu Romanorum Pontificum Petri successorum fide perpetuo agnovit, ut constabit ex dicendis capite sequenti. Certe iidem Petri successores eadem ratione, qua S. Petrus, Ecclesiæ *petra* a Sanctis Patribus dicti inveniuntur. S. Augustinus in Psalmo contra partem Donati memoratis Romanæ sedis Pontificibus, qui S. Petro successerunt, addidit: *Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.* S. Leo serm. 5. al. 4. in Anniversario assumptionis suæ c. 4. *Soliditas enim illa, quam de petra Christo etiam ipse* (Petrus) *petra factus accepit, in suos quoque se transfudit heredes* : & ante ipsum Bonifacius I. ep. 4. ad Rufum Thessalonicensem. n. 1. *Quam* (Romanam sedem) *constat dignatione petræ*

 spiri-

spiritalis elatam. Mitto alia ejusdem generis plura: quæ respiciens Bossuetus in sermone ad Comitia Cleri Gallicani an. 1681. id tamquam certum ex fide prodidit, S. Petrum *in suis successoribus semper esse* petram, seu *fundamentum fidelium*; eademque comitia in litteris anni sequentis 1682. ad universos ecclesiæ Gallicanæ Præsules tunc viventem summum Pontificem *Ecclesiæ petram* appellant. Eadem porro significatione hoc *petræ* nomen accipiendum est in Petri successoribus ac in Petro, ita ut fidem ab ipsis prædicatam ac propositam indicet. Quod si consideres semper creditum fuisse, Romanos Pontifices, cum fidei doctrinam proponunt, non aliam proponere, nisi quam a S. Petro traditam & non interrupta Antistitum successione in eadem Petri sede incorrupte servatam semper docuit (1) traditio, immo & * adversarii ipsi confessi sunt; multo apertius intelligetur eorumdem Pontificum fidem, quam docent, habendam esse fidem ipsius S. Petri, quem sane *semper in successoribus loquentem*, ut * Bossuetus monuit, agnovit * antiquitas; ac propterea æque ac Petri fidem vere esse illam petram, cui tamquam fundamento ex divina institutione totam Ecclesiam in unitate adhærere necesse est, ut ex textu Evangelico antea explicato deduximus: qui cum ad primatum S. Petri pertineat, eadem ratione, qua ad Petri, ad ejus successo-

* *Vid. textus inf. c. 15.*

* *Serm. ad Comit. an. 1681.*

* *Vid. infr. c. 13. n. 72.*

(1) Hæc Romanorum Pontificum peculiaris laus a Vincentio Lirinensi in Commonitorio n. 6. asseritur, ut traditam a majoribus doctrinam tenuerint, atque defenderint. S. Augustinus lib. 1. in Jul. n. 13. affirmat, Innocentium non aliud Africanis *respondere potuisse nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseveranter ecclesiis*. Et similiter Zosimus, cum in Cælestium tulit sententiam, illud attendisse ab eodem Augustino traditur in lib. de pecc. orig. c. 8. *Quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides*, ea scilicet quam Romanis a Petro traditam S. Paulus laudat ad Rom. 1. v. 8. Hinc *fidem Apostolico ore laudatam* se consulere affirmavit S. Hieronymus, cum Damasum in quæstione de hypostasibus consuluit, quippe certum ipsi erat, non aliam fidem a Romanis Pontificibus pronuntiari, qui non minus *Petri cathedram*, quam *fidem tenent*, ut olim fassus fuerat ipse Pelagius in libello fidei. Vide quæ pluribus ex traditione addentur capite sequenti, ac præsertim, quæ adnotabuntur cap. 14. n. 27.

cessorum ejusdem primatus heredum fidem in idem unitatis bonum porrigitur. Hinc quidem laudatus Bossuetus lib. 10. al. 15. Defensionis declar. Cler. Gallic. c. 1. ubi praesens Evangelicum testimonium exponit, ingenue ex eodem fateri coactus fuit, *quoties successores Petri communem Ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent, eorum decretum, praedicationem, fidem fore Ecclesiae fundamentum*, seu illam petram fidei, cui in bonum *unitatis*, ut idem ait, *maxime in fide* tota adhaerere debet Ecclesia. Confer integrum textum afferendum c. 14. n. 19. & de conditione *quoties communem ecclesiarum fidem ex communi traditione promerent*, vide adnotanda ibidem num. 26.

53. Reliqua essent sequentia Evangelici textus verba; *Et tibi dabo claves regni caelorum, & quaecumque ligaveris super terram*, &c. Quae non minus quam praecedentia ad primatum relata, aliquod peculiare jus primatus proprium & S. Petri ac successorum ejus personale debent continere. Clavium nomen potestatem, seu jurisdictionem Ecclesiasticam significat. Haec clavium potestas non uni S. Petro, sed aliis etiam Apostolis a Christo communicata fuit iis verbis Matth. 18. *Amen dico vobis, Quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in caelo; quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelo.* Num idcirco Apostoli potestate pares S. Petro dicendi sunt? Qui primatum jurisdictionis, & non meri ordinis super ipsos Apostolos S. Petro asserunt divino jure concessum, ut vel adversarii cum omnibus catholicis asserunt; ii jurisdictionem primatus propriam agnoscunt, quae aliis Apostolis communis non fuit: unde iidem adversarii fatentur Apostolos Petro aequales fuisse in omnibus *excepto primatu*, idest excepta jurisdictione propria primatus, quae cum inter Apostolos *omnimodam aequalitatem* excludit, tum vero necessariam adstruit illorum *subordinationem & subjectionem ad S. Petrum in potestate suprema, & regimine universalis Ecclesiae*, ut liquet ex constitutis cap. 3. ubi propositionem contrariam a sede Apostolica Gallis Episcopis approbantibus damnatam expendimus. Jurisdictio autem primatus propria, cui & Apostoli suberant, (1) unitatem totius Ecclesiae spectans, id potissimum &

Quaenam jurisdictio primatus, cui Apostoli suberant.

(1) Hac de causa iidem Galli primatus jurisdictionem cum unitatis necessitate jungentes, ita illam explicant cum

& primario exigebat, ut Apoſtoli poſſent quidem omnia, quæ poterat S. Petrus, ſed ſalva ſemper cum eo unitate communionis & fidei, cujus ipſe centrum fuerat a Chriſto conſtitutus, idque ita ut non ſolum ipſi in futurorum temporum normam utramque unitatem præferrent & cuſtodirent cum eodem S. Petro, verum etiam eccleſias toto orbe ædificandas de eadem unitate cum Petro & ſucceſſoribus ejus ſervanda inſtruerent. Vide quæ in hanc rem de unitate potiſſimum fidei animadvertimus num. 49. & in ſubjecta adnotatione. Verba igitur Evangelici textus: *Et tibi dabo claves* &c. hanc juriſdictionem primatus propriam includunt, quæ neceſſaria Petro erat, ut omnes non ſolum ad communionis, ſed præſertim ad fidei ejuſdem unitatem cogeret. Hinc jure Beda in eadem Matthæi verba ſcripſit: *Ideo B. Petrus, qui Chriſtum vera fide confeſſus, vero eſt amore ſequutus, ſpecialiter claves regni cælorum, & principatum judiciariæ poteſtatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque AB UNITATE FIDEI, VEL SOCIETATE ILLIUS quolibet modo ſemet ipſos ſegregant, tales nec vinculis peccatorum abſolvi, nec januam poſſint regni cæleſtis ingredi.* Quidquid autem jure primatus verum eſt de Petro, de ſucceſſoribus pariter ejus dicendum eſt, qui eodem primatus jure in unitatis bonum potiuntur.

§. II.

Habert part. 2. de Hierarchia Eccleſiaſtica c. 5. §. 5. quæſt. 2. *Ut ſervetur Eccleſiæ unitas & primatus ſummi Pontificis, ſatis eſt, quod Chriſtus Apoſtolos & eorum ſucceſſores* (Epiſcopos) *inſtituerit cum ſubordinatione, illos ad Petrum, iſtos ad Summum Pontificem Petri ſucceſſorem.* Et poſt pauca: *Poteſtas clavium data eſt Eccleſia, hoc eſt Pontifici & Epiſcopis, & his quidem cum ſubordinatione ad Pontificem Petri ſucceſſorem.*

§. II.

Confirmatur eadem necessitas unitatis fidei ex illis Lucæ 22. *v.* 32. Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.

51. Cum *fratres*, quos confirmari Christus jussit, fuerint præsertim Apostoli; ille autem, cui mandavit, ut eos confirmaret, Petrus fuerit; hic locus confirmandi officium & curam tradens, per se se non Apostolis communis, sed Petri proprius agnoscitur. Id etiam plane demonstrat contextus. Sermo Christi primum erat ad omnes. & de tentatione ac periculo omnium: *Ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum.* Dein huic tentationi, ac periculo omnium ut Christus prospiceret; non cum omnibus amplius loquitur, sed ad unum Petrum sermonem dirigens, *Ego autem,* inquit, *rogavi pro te* &c. *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos:* ex qua repentina mutatione, seu directione sermonis constat, in periculo omnium etiam Apostolorum Petro præcipue id curæ dedisse, ut illos a dæmone cribrandos seu tentandos confirmaret. Negari quidem nequit, quia & alios Apostolos præceptum hujusmodi aliunde afficeret, cum & ipsi tentatos a dæmone confirmare deberent: unde de cujuslibet etiam Prælati officio id testimonium nonnumquam accipitur. Sed aliud est quod proprie & per se vi verborum atque circumstantiarum cuipiam mandatur; aliud vero quod aliunde ob rationis similitudinem ad alios transfertur. Etsi confirmandi munus erga suos cujusque subditos & oves Prælatos omnes adstringat; id tamen officicium erga omnes oves, & Prælatos, immo & Apostolos ipsos, sicut non convenit nisi illi, qui omnibus & ovibus & Prælatis, & Apostolis præfectus sit; ita non nisi Petro conveniebat, qui jure primatus omnibus præerat; ac proinde ad hunc unum Christus ejusmodi sermonem convertit. Hinc etiam cum hic locus prælationis officium Petro committat, & prælationis quidem in omnes Christi discipulos & in Apostolos, quod primatus est proprium; jam hunc textum ad primatum

Quatenus hic textus præcipue & proprie Petrum respiciat.

tum

tum ſtatuendum pertinere dubitari non poteſt: ac propterea hocce Evangelicum teſtimonium ad primatus jura ſtatuenda Patres æque & ſimul etiam afferunt & inculcant, ac illud antecedenti paragrapho memoratum de petra, ſupra quam Eccleſia ædificata eſt.

Quomodo referatur ad fidei unitatem.

55. Unitatem vero fidei quatenus hic quoque textus reſpiciat, ejus explicatio oſtendet. Primo Chriſtus cum omnibus loquens, omnium periculum ac tentationem expoſuit, uti monuimus. Hoc autem periculum, ac tentationem omnium fuiſſe circa fidem ex eo colligitur, quod in ejus tentationis periculique remedium ſe pro fide Petri rogaſſe Chriſtus teſtatur: præter propoſitum enim fuiſſet rogare pro fide, niſi de fidei periculis ac tentationibus ageretur. Hinc etiam quod Petro præcipitur, ut in hisce tentationibus atque periculis a dæmone injectis fratres confirmet; id officii ad fidem item referri indicatur, Petroque præceptum fuiſſe intelligitur, ut fratres, ſi quæ tentatio aut diſſenſio circa fidem irrepat, confirmet in fide, ne aliorſum diſtrahantur; quod fidei unitatem in fratribus ac in tota Eccleſia tuendam Petro ut primati concreditam atque commiſſam declarat. Si vero unitas fidei a Petro vindicanda & cuſtodienda ratione primatus non ſine coactivo jure commiſſa dici debet ex cap. 9. proculdubio vis cogendi ad hanc fidei unitatem Petro tributa dicenda eſt: adeo ut, quando ipſe huic officio ſatisfacturus in inſurgentibus diſſenſionibus circa fidem, quænam ſit vera fides edocens, fratres confirmare ſtudeat in fide; ipſi in eamdem fidem & unitatem fidei eodem Chriſti præcepto adigantur. Fruſtra enim præceptum fuiſſet Petro, ut ex officio primatus fratres confirmaret in fide, niſi ipſi ad hanc unitatem fidei eodem præcepto obligarentur.

56. Nunc iſtud Evangelicum teſtimonium cum præcedenti, *Tu es Petrus* &c. conferre placet, ut quam præclare in unitatis ſcopum conſpirent & congruant, palam fiat. In primo teſtimonio Chriſtus Perto primatum promittens, fidem ipſius petram futuram receperat, in qua totius Eccleſiæ fides & unitas fidei tute conſiſteret; & ita tute conſiſteret, ut portæ inferi adverſus ipſam petram & fidem non prævalerent, & ſic non prævalerent adverſus Eccleſiam, quæ tali fundamento incumbit: ſi enim prævalere poſſent adverſus fundamentum, poſſent etiam prævalere adver-

ver-

versus Ecclesiam, quæ ei fundamento & adhæret, & debet adhærere, ut superiori paragrapho probavimus. Cum porro tempus accederet, quo promissa ædificatio Ecclesiæ supra Petri fidem prædicatione Evangelii facienda erat; ut hanc ejus fidem tanto fundamento & unitati conservandæ destinatam tutissime præparatam ostenderet; se orasse ait, ne illa deficeret, & ita juxta antecedentem promissionem adversus ipsam portæ inferi non prævalerent; ipsique Apostolo fidei unitatem ex primatus officio expressius committens, præcepit, ut fratres confirmans in periculis ac tentationibus fidei, eos in ejusdem fidei unitate contineret. Quod quidem officium Petro propterea impositum fuit a Christo, quia Ecclesiæ & fidei petra erat futurus, ut Theophilactus observavit. Sic enim Christum cum Petro inducit loquentem: *Quia te habeo ut principem discipulorum, postquam negato me fleveris, confirma ceteros: sic enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra es, & fundamentum*. Immo Bossuetus in prima pastorali epistola *de promissis Christi satis Ecclesiæ* id officium non solum Petro ut petræ, sed in unitatis etiam bonum fuisse commissum fatetur a Christo, cum textu laudato Petri cathedram erexit, *in qua sola, ut utamur SS. Patrum formulis, unitas ab omnibus servata est; cui si adhæreamus firmiter, de Christi promissis tuti erimus... Ipsi enim id curæ datum, ut fratres confirmet, ac idcirco evadat petra, supra quam immortale ædificium erat erigendum.* Idipsum fusius explicat in *Meditationibus* super Evangelium die 70. ubi duo memorata Evangelica testimonia maxime cohærere demonstrat. Commemorata enim Christi oratione pro fide Petri, ne deficeret, nec non efficacia orationis Christi ex illis ejus verbis ad Patrem Jo. 21. vers. 42. *Sciebam quod semper me audis*, addit: *Quis dubitare potest, quin illius orationis vi S. Petrus obtinuerit fidem constantem, invincibilem, inconcussam, & ita copiosam, ut sufficeret ad confirmandos non tantum fideles, sed etiam suos fratres Apostolos & pastores gregis impediendo, ne cribrentur a Satana, quæ verba mirifice referuntur ad illa, quibus Christus dixerat:* Tu es Petrus &c. *Ego Simonis nomen mutavi in nomen Petri ob significandam soliditatem, quam tibi volo communicare non modo pro te, verum etiam pro tota mea Ecclesia, quia super hanc petram volo illam ædificare. Volo in te collocare modo eminenti & peculiari prædicationem fidei, quæ erit ejus fundamentum*. Et portæ inferi non prævalebunt adversus

In c. 22. Lucæ.

eam ; *ideſt illa firma conſiſtet adverſus omnes ſatanæ conatus, adeo ut concuti non poſſit : quod quid eſt aliud, niſi id quod Chriſtus repetit*, Satan expetivit vos, ut cribraret ſicut triticum ; Ego autem, Petre, rogavi pro te : tua fides non deficiet, & tu confirma fratres tuos.

57 Ita porro fides Petri, quæ Eccleſiæ petra & fundamentum futura erat, oratione & promiſſis Chriſti ſtabilis effecta, ceteros pariter, qui ei adhæreſcerent, & inniterentur, ſatis tutos effecit. Hinc Chriſtus pro Petri fide orans, pro ceterorum omnium & pro Eccleſiæ ipſius fide, quæ in ea petra ac fundamento ſubſiſtit, oraſſe intelligitur ; unde Auctor quæſtionum ex Novo Teſtamento quæſt. 75. non alia de cauſa affirmavit, Chriſtum orantem pro Petro oraſſe pro omnibus, niſi quia *manifeſtum eſt in Petro omnes contineri : ſemper enim in præpoſito populus aut corripitur, aut laudatur.* Et apertius S. Leo : *Commune erat omnibus Apoſtolis periculum de tentatione formidinis, & divinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere : & tamen ſpecialis a Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri proprie ſupplicatur, tamquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur.* Præclare etiam Boſſuetus in laudatis Meditationibus die 70. *Quoniam* (Chriſtus) *in cohibenda ſuorum Apoſtolorum ambitione ita erat loquutus, ut ab iis, qui ejus verba non ſatis ponderaſſent, credi potuerit, nullum primatum fuiſſe relictum, quin & diminutum fuiſſe illum, quem Petro tradiderat ; hoc loco perinde affatur, ut oppoſitum palam demonſtret.* Satanas, *inquit*, expetivit vos, ut cribraret omnes : Ego autem, Petre, rogavi pro te, *pro te in particulari, pro te diſtincte ; non quod alios neglexerit, ſed, ut Patres exponunt, quod firmato capite impedire voluit, ne membra nutarent. Ait igitur*, rogavi pro te, *non vero rogavi pro vobis.* Quapropter qui hunc locum Evangelicum de oratione Chriſti pro Petro a Petro ad ceteros Apoſtolos transferunt, ac ſi non ſpecialiter pro Petri fide Chriſtus oraverit, ſed æque pro fide ceterorum, perperam transferunt. Id contra litteralem ſententiam eſt. Quid enim Chriſtus de omnibus initio loquutus, cum de omnium periculo ſeu tentatione præmonuit, non ſe oraſſe dixit pro omnibus, ne eorum

Append. tom. 3. Aug. col. 1058. a.

Serm. 4. al. 3. n. 3.

fides

fides deficeret; sed sermonem de omnibus inchoatum veluti abrumpens, & ad unum Petrum convertens, se pro ipso orasse affirmavit; si non specialiter & proprie orasset pro ejus fide? Sequentia multo magis repugnant interpretantibus hunc locum proprie de Christi oratione pro fide omnium. Si enim æque pro ceterorum omnium fide specialiter orasset Christus ac pro fide Petri; confirmata æque fuisset ipsa oratione omnium & singulorum fides, nihilque fuisset causæ, cur istorum fides speciali fidei Petri confirmanda committeretur. Numquam sane futurum erat, ut in fide deficerent Apostoli, qui si non hac speciali oratione Christi, certe Spiritus Sancti adventu confirmandi erant, ut ne Petri confirmatione indigerent. At cum Christus hoc loco, in quo non de Apostolorum tantum, sed de Episcoporum omnium, qui Apostolis debebant succedere, & de omnium Christianorum confirmatione agitur, Petri primatum institueret, & in hoc primatu instituendo totius Ecclesiæ fidei & unitati vellet providere; docere ipsam Ecclesiam voluit, quid officii & juris bono unitatis eidem Petro ejusque fidei specialiter traderet. Et sicut bono unitatis Petri fidem se positurum spoponderat tamquam firmam petram, cui omnes in unitate ejusdem fidei adhærerent; ita affirmat hoc loco *specialem* hujus fidei *curam* se *suscepisse*, & pro ea *proprie supplicasse* (Leonis verba repeto), ut in ea omnes, qui illi adhærescerent, confirmatum iri pernoscerent.

58 Porro cum hic quoque textus Evangelicus ad Petri primatum ex constitutis pertineat; vis ejus unitatem fidei exigens, in Petro desiisse dici nequit, ut nonnulli perperam censuere, sed ad successores ejus Romanos Pontifices vis omnino eadem transivit, in quos idem primatus cum eadem vi præsertim in unitatis bonum indiminute traducta est. Equidem nihil erat, quod sub Petro timeretur præsertim ab Apostolis, quos in fide confirmatos animadvertimus. At declaratum fuit hoc loco, quid a Petro & Petri successoribus præstandum esset Apostolorum successoribus ceterisque Christianis in periculis fidei, ut fidei unitas servaretur. Egregie admodum Bossuetus in laudatis Meditationis die 72. *Debebat semper in Ecclesia adesse Petrus, qui suos fratres confirmaret in fide. Id remedium erat opportunum, ut sententiarum unitas servaretur, quam Salvator omnium maxime expetebat ; & hæc auctoritas tanto magis erat necessaria sub Apostolorum successoribus, quanto*

horum fides minus erat firma, quam illa ipsorum Apostolorum: hancque auctoritatem in Romanos Pontifices Petri successores transfusam declarat. Hinc quidem Romanis Antistitibus Evangelicum hunc textum aptarunt antiqui, perinde ac si ipsis dictum fuerit a Christo, quod Petro dictum fuit (1), *Confirma fratres tuos*; & aptarunt etiam in dissensionibus & periculis fidei, de quibus eumdem textum præcipue accipiendum ostendimus. Idem ergo officium confirmandi in fide, eademque vis cogendi ad unitatem fidei in Pontificibus Romanis, cum id officium exequuntur, agnoscenda est ex hoc quoque Evangelico testimonio, quemadmodum in Petro fuit: nec eam negare, aut in dubium revocare quispiam potest, quin hanc vim Petro ratione primatus tributam cum primatu ipso in successores ejus transmissam neget quod ex præstitutis principiis non licet.

§. III.

Illud quoque Joannis cap. 21 vers. 15. Petro specialiter dictum, Pasce agnos meos, pasce oves meas, *eamdem necessitatem unitatis fidei demonstrat.*

59 Ab hoc tertio Evangelico testimonio me brevius expediam. Christus Dominus de unitate Ecclesiæ disserens Joannis 10. pastoris & gregis parabolam his verbis clausit: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili; & illas oportet me adducere, & vocem meam audient; & fiet unum ovile & unus pastor*. Hæc verba ad unitatem Ecclesiæ significandam prolata

(1) Ipsis etiam, cum ex officio fidem declarant, ut fidei unitatem tueantur, iidem antiqui aptarunt illam quoque contextus particulam, *Oravi pro te, ut non deficiat fides tua*, illa scilicet fides, quæ prædicatione fidei petra & fundamentum Ecclesiæ est. & qua fratres confirmandi sunt ob tuendam fidei unitatem. Hac de re vide, quæ fusius disserentur cap. 15. §. 3. Casus autem quorumdam Pontificum, qui errore notantur, quatenus nihil obsint, eodem capite fuse explicabitur.

ta Patres tradunt, inter quos satis sit audire S. Cyprianum epist 76. ad Magnum: *Ad quam unitatem redigens* (Christus) *Ecclesiam, denuo dicit; & erit unus grex & unus pastor.* Ovile, seu grex unus unam Ecclesiam indicat, pastor autem unus ipse quidem Christus intelligitur apud Ezechielem promissus c. 34. vers. 33. *Suscitabo super eos pastorem unum*, & c. 37. vers. 24. *Pastor erit unus omnium eorum.* Cum autem Ecclesia una, & unitas ipsius visibilis esse debeat, exigatque unum visibilem pastorem, qui toti gregi præsit (1), omnesque in unitate contineat; Christus antequam hinc abiret, huic visibili unitati gregis prospecturus, unum visibilem ejusmodi pastorem post se relinquere omnibusque præficere voluit.

60 Hunc autem unum summum & visibilem Ecclesiæ pastorem post Christi mortem Petrum fuisse, cui uni cum primatus in totam Ecclesiam actu traderetur, peculiariter bono unitatis dictum a Christo fuit, *Pasce agnos meos, pasce oves meas*, Patrum traditio dubitare non sinit. S. Augustinus serm. 46. c. 13. *In ipso Petro unitatem commendavit. Multi erant Apostoli, & uni dicitur: Pasce oves meas.* Apertius S. Bernardus lib. 2. de Consid. cap. 8. *Et forte præsentes ceteri condiscipuli erant, cum committens uni, unitatem commendaret in uno grege & in uno pastore.* Licet ergo in Ecclesia plures pastores sint, & hi quidem dati Ecclesiæ, ut suis quique in diœcesibus suarum ovium unitatem contineant atque custodiant; unus tamen Petrus & successores ejus Romani Pontifices sunt ille summus pastor, quem ad totius Ecclesiæ unitatem vindicandam atque conservandam omnibus non tam ovibus, quam pastoribus præcipuo jure prælatum SS. Patres testantur. Non solum enim agnos Petro commissos animadvertunt, verum etiam oves, quo nomine ab agnis distincto pastores significantur. Hinc S. Bruno Astensis homilia in vi-

 gilia

(1) Enimvero cum grex esse unus nequeat, nisi unus pariter sit omnium ovium pastor, per quem omnes oves in unum gregem cogantur; ea duo Christus non sejunxit, sed veluti connexa simul posuit, *ovile unum & unus pastor*, quo satis declaravit, Ecclesiam suam non aliter futuram unam, nisi unus pastor in unitatis gratiam omnibus præpositus sit.

gilia festi S. Petri ait: *Prius agnos, deinde oves ei commisit, quia non solum pastorem, sed pastorem pastorum eum constituit. Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oves; pascit filios, pascit & matres: regit & subditos, & prælatos. Omnium igitur pastor est, quia præter agnos & oves in Ecclesia nihil est.* Quam sententiam excepit etiam Bossuetus in *Meditationibus* super Evangelium die 70. & in sermone habito ad Cleri Gallicani Comitia an. 1681. ubi etiam observat, eos, qui *pastores sunt relate ad populum, relate ad Petrum oves esse.* Hinc *pastor pastorum omnium* Romanus Pontifex dicitur a S. Bernardo, *alii pastores particularium gregum.* Vide quoque S. Epiphanium hæres. 75. in Aerio, & *Reformatorium* in Concilio Constantiensi c. 6.

Lib. 2. de Consid. c. 8.

61 Hæc autem prærogativa supra omnes agnos & pastores ipsos uni summo pastori Petro ac successoribus ejus tributa fuit a Christo in bonum unitatis, in quam cum omne primatus jus ipsis collatum vidimus, vis utique cogendæ unitatis negari eisdem nequit, qua cum ipsis cohærere debet universus Christi grex. In quo profecto grege cum inferiores quoque pastores tamquam Petri oves ex Bossueti loquutione contineantur; ipsi pariter suis cum gregibus in unitate Petri summi pastoris ac successorum ipsius debent consistere, ut sint ejus ovilis, quod Christus sub eodem uno pastore *unum* instituit. Non alia de causa quævis ecclesia unum ovile est, nisi quia est *pastori suo grex adhærens*, ut ex Cyriano diximus cap. 11. n. 2. Nec ex pluribus particularibus ecclesiis, seu ovilibus unum conflatur, nisi quia omnes greges & pastores omnes veluti oves & agni S. Petro summo pastori ejusque successoribus in unitate adhærescunt.

62 Ad id autem non sufficit sola caritatis & communionis unitas. Unitatem præsertim doctrinæ seu fidei omnino requiri vel ex eo patet, quod summus ille *unus pastor* uni ovili præfectus ea conditione fuit, ut unus omnes pasceret expresso Christi mandato: *Pasce agnos meos, pasce oves meas* (& jure, nam pastor a pascendo appellatur): pascunt vero Dominicum gregem pastores Christi potissimum doctrina fidei; unde Bernardus: *Evangelizare*, inquit, *pascere est.* Igitur in id præsertim summus pastor constitutus fuit S. Petrus, ac successores, ut omnes agni ovesque fidei doctrina ab iisdem pascantur: idque cum ad unitatem ovilis, seu Ecclesiæ sit a Christo institutum, quæ sine unitate fidei una esse

Lib. 4. de Consid c. 3.

ſe non poſſet; fidei profecto unitas in hoc uno ſummo paſtore inſtituendo potiſſimum ſpectata fuit; ac propterea ab eo una eademque doctrina fidei omnes etiam inferiores paſtores paſci, & (quod idem eſt) omnes cum eo in fide debent convenire, ut ſint ex illo grege, quem Chriſtus paſcendum Petro commiſit: & hac ratione ex ejusdem Chriſti inſtituto fiat *unum ovile, & unus paſtor.* Hinc peropportune Facultas Theologica Duacenſis die 31. Julii an. 1714. Evangelicum teſtimonium, *Paſce oves meas* &c. ad neceſſariam fidei unitatem referens, declaravit, *neceſſe eſſe, ut fideles cum Petro ejusque ſucceſſoribus Eccleſiam paſcentibus, ſeu ex cathedra docentibus perpetuo conſentiant, niſi ab ovili Chriſti ut oves putridæ ſejungi velint.* Ovium nimirum eſt paſtoris ſui vocem audire & ſequi; quæ autem audire & ſequi nolunt, ad eum paſtorem nequaquam pertinent, ut ex Evangelio diſcimus; ac idcirco de ejus ovili non ſunt.

Trium Evangelicorum textuum cohærentia in unitatem fidei.

63 Vides tandem quam probe omnia præcipua Evangelica teſtimonia de primatu Petri hanc fidei unitatem maxime exigant. Sicut enim ex primo, *Tu es Petrus* &c. nemo poteſt eſſe in Chriſti Eccleſia, niſi fidei Petri adhæreſcat, ſupra quam tota Eccleſia ædificata eſt; ex altero autem, *Simon, Simon, ecce Satanas* &c. nemo poteſt eſſe inter Chriſti diſcipulos, niſi confirmetur ejusdem Petri fide, cui omnes ſuos diſcipulos in tentationibus fidei confirmandos idem Chriſtus tradidit; ita ex hoc tertio teſtimonio, *Paſce oves meas* &c. nemo in ovili Chriſti, quod Petro præſertim commiſſum eſt, cenſeri poteſt, niſi eadem Petri fide ac doctrina paſcatur. Aptet nunc quicumque velit aliis Apoſtolis, vel Epiſcopis Evangelicos textus, quos S. Petro ac ſucceſſoribus ejus hactenus conſideravimus: aptet, inquam, in illis facultatibus, quæ ad communia Apoſtolatus, vel Epiſcopatus munia, aut jura pertinent: nihil morabor. At in unitatis totius Eccleſiæ, & unitatis præſertim fidei cogendæ ac tuendæ vi, quæ ad ſpecialem & perſonalem Petri ac ſucceſſorum ejus primatum, & ad propriam hujusce primatus prærogativam, jus, & officium ſpectat; ſi quis ea Evangelica teſtimonia peræque accommodet Apoſtolis vel Epiſcopis reliquis, minime ferendum erit a catholicis, qui præcipui juris primatum hac peculiari & propria vi, quæ totius Eccleſiæ ac præſertim fidei unitatem cuſtodiat & vindicet, præditum fateri debent, ita ut hæc vis æque ad alios quoslibet nequeat extendi, quin primatus

matus ipse præcipui & personalis juris destruatur. Vide, quo demum recident, si quæ contra hactenus constituta opponentur. Favebitur hac via procul dubio hæreticis atque schismaticis, qui si semel evincant, Evangelica de Petro testimonia ad primatum ejus præcipui juris adstruendum nihil conferre, nihil erit reliquum quod aliunde ipsis invicte objiciatur: facile enim eludent atque elident ipsa traditionis monumenta, quæ Petri primatum iisdem testimoniis innixum inculcant. Id ego hoc loco repeto, nam adversarii, quos probe catholicos novi, intelligant velim, quanta de re hoc capite egerimus, cum unitatis ac fidei centrum in Petri sede ratione primatus situm ex iisdem Evangelicis testimoniis collegimus, quantumque intersit, ipsos quoque æquæ eorumdem interpretationi acquiescentes idipsum fateri. Sed age jam, transeamus ad traditionem Patrum, quæ cum genuini Scripturarum sensus sit fidissima interpres, si eamdem unitatis cum Romana sede, seu Romanis Pontificibus successoribus S. Petri necessitatem, non in caritate & comunione tantum, sed præsertim in fide palam prodiderit, nihil erit, quod de interpretatione ac sensu Evangelicorum testimoniorum hactenus a nobis explicato quispiam addubitet.

CAPUT XIII.

PROPOSITIO DECIMATERTIA.

Eadem necessitas unitatis communionis & præsertim fidei omnium Christianorum cum S. Petri sede, & successoribus ejus Romanis Pontificibus traditione Patrum luculenter statuitur.

1. Sicuti sacræ Scripturæ textus, quos antecedenti capite consideravimus, S. Petrum primum Romanum Pontificem catholicæ unitatis centrum statuunt, quocum omnes Christiani uniti esse debent non solum communione, verum etiam in fide; ita traditionis testimonia, quæ in ejusdem unitatis necessitatem hoc capite proponentur, ad Petri successores Romanos Pontifices potissimum pertinent. Quod si non pauca pro ipsis Romanis Antistitibus Romanam Petri sedem, cathe-

cathedram, vel ecclesiam nominant; nihil refert. Cum enim non alia de causa Romana sedes, cathedra, vel ecclesia prae aliis omnibus hoc peculiari jure potiatur, nisi propter *potentiorem* ejus *principalitatem*, ut vetustissimus Gallicanus Pater S. Irenæus loquitur eo celebri testimonio, quod §. I. expendemus, idest propter primatum, qui personalis est Romanorum Pontificum successorum S. Petri, quemadmodum capite tertio ostendi; quæcumque hac in re ad primatum personalem pertinente de necessaria unitate cum Romana sede, cathedra, vel ecclesia dicuntur, de Romanorum Pontificum persona accipienda sunt. Id autem hoc loco præmonendum est, ne quis forte in quibusdam testimoniis ex traditione recitandis legens mentionem fieri Romanæ Apostolicæ sedis, cathedræ, vel ecclesiæ, solemni illa nonnullorum adversariorum distinctione inter Romanam sedem, cathedram: seu ecclesiam, ac inter Pontificem in ea præsidentem abreptus, existimet traditionem explicandam de necessaria unitate cum ea sede, cathedra, & ecclesia, ut ne cum ipso Pontifice necessaria sit. Quæ distinctio hoc in negotio personalem primatus prærogativam attingente quam sit inanis & inepta, satis ex hac monitione, seu potius ex constitutis laudato capite tertio detegetur, Plura vero si desideres, vide quæ contra ipsam distinctionem fusius differentur cap. 14. §. 5. De utraque porro caritatis, seu communionis, ac fidei unitate cum Romana sede, vel cum Romanis Pontificibus necessaria plures traditionis textus suppetunt, fed plerique, ut patebit, de necessaria fidei unitate loquuntur, uti ad hanc præcipue Evangelica testimonia referuntur: adeo hæc præsertim unitas peculiari & præcipuo primatus jure spectatur.

2 Neque vero hac in re quempiam illud præjudicium impediat, quo ex multorum præsertim adversariorum sensu creditur, Romanus Pontifex errasse aliquando, & errare posse in fide. Vide, quæso, num traditionis testimonia, quæ allaturi sumus, in exigenda omnino unitate fidei omnium Christianorum cum fide Romanæ sedis & Romanorum Pontificum sint clara & convincentia; & num animadversiones in eamdem rem inde deducendæ, sint prorsus legitimæ & manifestæ: & siquidem hæc sint ejusmodi, de quo uno hoc capite agimus; sequetur quidem statim, eos in fide nec errasse, nec posse errare, quibuscum in unitate fidei adhærendum

esse traditio adeo constans & aperta prodit: nec quod nonnulli eos errasse aliquando, ac posse errare censuerint, aut censeant, movebit illos, qui certæ traditioni omnes opiniones subjiciendas, nullam præferendam cognoscunt. Id quoque plures adversarios pupugit, qui propterea ne tantæ ac tam manifestæ traditioni contrairent, inter Romanam sedem, vel ecclesiam, ad quam traditionis testimonia & unitatis necessitatem referendam opinantur, ac inter Romanos Pontifices distinguendum putarunt. At sicut hæc distinctio ad tuendam suam opinionem inducta, partim ex dictis, partim ex dicendis expungenda est; ita objectos errores quorumdam Pontificum, ex quibus eadem opinio probabilis videri potuit, vel falsis præsumtionibus nixos esse, vel non pertinere ad eam fidem, quam iidem Pontifices ex primatus officio proposuerint, ac declararint, ut fratres confirmarent in fide, unitatemque fidei in Ecclesia tuerentur (hæc illa est, quæ cum exigit unitatem, tum vero ex Christi promissis ab errore debet esse immunis), satis patebit ex iis, quæ in ultimo hujus operis capite pluribus disseremus.

3 Illud tandem præmittendum, ne quis forte inter traditionis testimonia omittenda fuisse existimet pauca quædam ex antiquis Pontificibus sumta, ac si istis suæ sedis, suique primatus prærogativas commemorantibus, in propria causa credendum non sit. *Sed absit* (pro me respondet Bossuetus): *pari enim jure dixerint, ne Episcopis quidem aut presbyteris esse adhibendam fidem, cum sacerdotii sui honorem prædicant, Quod contra est: nam quibus Deus singularis honoris dignitatisque prærogativam contulit; iisdem inspirat verum de sua potestate sensum; ut ea in Domino, cum res poposcerit, libere & confidenter utantur, fiatque illud, quod ait Paulus*: Accepimus spiritum, qui a Deo est, ut sciamus, quæ ab eo donata sunt nobis. *Quod quidem hic semel dicere placuit, ut temerariam ac pessimam responsionem confutarem; profiteorque me de sedis Apostolicæ majestate, Romanorum Pontificum doctrinæ & traditioni crediturum. Quamquam eorum sedem non ipsi magis, quam reliqui ac tota Ecclesia atque Orientales haud minus, quam Occidentales prædicant*: quod sane sequentia declarabunt.

Defens. declarat. l. 10. al. 15. c. 6.

1. Cor. 2. vers. 12.

§. I.

§. I.

Insignis locus S. Irenæi, quo unitatem fidei cum Romanæ ecclesiæ, seu Romanorum Pontificum fide ex primatus jure cunctis Christianis necessariam expresse affirmat.

4 Traditionem exordiar ab antiquissimo Patre, Martyre & Lugdunensi Episcopo S. Irenæo, qui Apostolicorum Patrum suppar & auditor fuit. Is in libris, quos contra hæreses pro catholica fide scripsit, eximium de primatu Romanæ sedis testimonium ponens, hujus primatus vim in necessitate unitatis fidei omnibus Christianis imposita veluti præcipuam inculcat. Perspicue nimirum de fidei doctrina, quæ in ecclesia Romana jam inde ab Apostolis per summos Pontifices sibi invicem succedentes traditur, sermonem faciens, affirmat in primis hac doctrina hæreticos atque hæreses detegi atque refutari. *Maximæ & antiquissimæ & omnibus cognitæ a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ ecclesiæ eam, quam habet ab Apostolis traditionem & annuntiatam hominibus fidem per successionem Episcoporum venientem usque ad nos, indicantes confundimus omnes eos, qui quoquomodo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præterquam oportet, colligunt*: Dein vero rationem allaturus, cur ex hujus Apostolicæ ecclesiæ potius, quam ex aliarum traditione ac fide hæreticos & hæreses dignoscendas atque confundendas proposuerit, primatum ejusdem Romanæ ecclesiæ proprium affert, cujus præcipuum jus illud esse declarat, ut cum ea omnes undique catholicæ ecclesiæ in eadem utique fide convenire, seu concordare debeant. *Ad hanc enim ecclesiam*, inquit, *propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles*: ut scilicet ex hac concordia, seu unitate fidei cum fide Romana discernatur, quænam ecclesiæ, vel quinam Christiani teneant veram fidem veramque Christi doctrinam: alias si qui discordent, eorum doctrina hæresi deputetur, *Principalitatis* nomen (ut optime advertit Ducangius) pro principatu vel primatu

Lib. 3. contra hæres. c. 3.

matu acceptum liquet ex Tertulliano *De anima c. 13. Ad hoc dispicere superest principalitas ubi est, idest qui cui praeest*, Hinc Remigius Antissiodorensis in Cantica: *Caput ergo Ecclesiæ principalitas mentis intelligitur*. Et in libello precum Marcellini & Faustini ad Valentinianum atque Theodosium, *Vestræ principalitatis imperium*. Porro *principalitas*, seu primatus Romanæ ecclesiæ, vel sedis, quam & S. Cyprianus *principalem* similiter vocat, *potentior* ab Irenæo dicitur, ut primatus non meri ordinis & honoris, sed præcipuæ jurisdictionis significetur, Cum ergo eam vim unitatis in eamdem fidem cogendæ *propter potentiorem principalitatem* Romanæ ecclesiæ tribuat, præcipuum hujusce primatus jus in unitate fidei ab omnibus *undique* fidelibus & ecclesiis exigenda collocatum expresse docet. Notandum est autem, quod vis hæc coactiva unitatis fidei cum fide Romanæ ecclesiæ non refertur in puram & genuinam ejusdem ecclesiæ traditionem, quæ æque pura ac genuina in aliis Apostolicis sedibus per id tempus poterat inveniri, ex gr. in Ephesina, & Smyrnensi quas subinde Irenæus laudat; sed in *potentiorem* illius *principalitatem* refertur, quæ ejusdem ecclesiæ, seu Romanorum Pontificum propria, satis per se se ad ejus fidei, quam iidem Pontifices tradunt, unitatem omnes Christianos cogit.

Epist 55.

5. Idipsum alia ratione ex toto Irenæi contextu exploratius explicare & confirmare libet. Invictum loco laudato & peremtorium contra omnes hæreses argumentum S. Episcopus intorquet ex traditione *in toto mundo manifestata* ab Apostolis, seu ex omnium ecclesiarum, quas instituerunt Apostoli, traditione. Ut autem hæc omnium ecclesiarum Apostolicarum traditio elucescat, recolendos ait *eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in ecclesiis & successores eorum usque ad nos;* & videndum, quid docuerint ac doceant ii, quibus *locum magisterii tradiderunt*, & si quidem inveniatur ipsos *nihil tale docuisse, neque cognovisse, quale ab his* (hæreticis) *deliratur*; hos statim confundi oportebit. Notandum obiter Irenæum non existimasse provocandum ad populum, vel clerum ecclesiarum Apostolicarum, ut Apostolica traditio ac fides ex ipsis erueretur, sed ad Episcopos. quibus docendi munus & auctoritas est. Porro ut omnium ejusmodi ecclesiarum detegeretur traditio, num interrogandos credidit omnium vel plurium Apostolicarum sedium Episcopos? Cum id nimium difficile, ac longum nimis fuisset; solius Romanæ ecclesiæ suc-

ſucceſſionem Irenæus ſubtexuit; & ad oſtendendam omnium aliarum ſedium ac totius Eccleſiæ traditionem, qua ſatis ſuperque confunderentur quæcumque hæreſes, unius Romanæ eccleſiæ traditionem ac fidem a Romanis Pontificibus propoſitam ſufficere judicavit. *Sed quoniam*, ait, *valde longum eſt in hoc tali volumine omnium eccleſiarum enumerare ſucceſſiones; maximæ & antiquiſſimæ & omnibus cognitæ a glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Romæ fundatæ & conſtitutæ eccleſiæ*, &c. ut ſupra. Cur autem ſatis eſſe crediderit Romanorum Pontificum ſeriem ac traditionem proferri ad oſtendendam omnium aliarum eccleſiarum ac totius catholicæ Eccleſiæ traditionem, qua hæretici detegantur & confundantur, ut ne opus ſit aliarum Apoſtolicarum eccleſiarum ſucceſſiones traditionemque adjicere, his ante relatis verbis probat: *Ad hanc enim eccleſiam* (Romanam) *propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam, hoc eſt eos, qui ſunt undique fideles, in qua ſemper ab his, qui ſunt undique, conſervata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio*. Cognita ergo traditione ac doctrina fidei Romanæ eccleſiæ ab ejus Pontificibus ediſcenda, omnium catholicarum eccleſiarum ac univerſæ Eccleſiæ traditio innoteſcit, quia certum eſt omnes cum ea vi primatus ejus in negotio fidei convenire oportere, & ex neceſſaria fidei unitate in ea *ſemper conſervatam fuiſſe ab his, qui ſunt undique* (ideſt ab omnibus vere fidelibus totius orbis eccleſiis), *eam, quæ ab Apoſtolis eſt, traditionem*. Vides non ſolum neceſſariam unitatem omnium fidelium cum Romana traditione ac fide, verum etiam ſemper ab omnibus vere fidelibus ita fuiſſe cuſtoditam, ut ob hanc unitatem conſervata fuerit Apoſtolica traditio ab iis vere fidelibus, qui eidem fidei conſtanter adhæſerunt; eos autem, qui ab ea defecere, ad hæreſim deflexiſſe, & hæreſeos nota confundi oportere. Hoc argumentum a ſucceſſione ac traditione Romana ductum adeo evidens & efficax Irenæo viſum, ut recenſita Pontificum Romanorum ſucceſſione concluſerit: *Hac ordinatione & ſucceſſione ea, quæ eſt ab Apoſtolis in Eccleſia traditio & veritatis præcontatio* (ideſt prædicatio), *pervenit uſque ad nos: Et eſt pleniſſima hæc oſtenſio, unam & eamdem vivificatricem fidem eſſe, quæ in Eccleſia ab Apoſtolis uſque nunc ſit conſervata & tradita in veritate.* Non eſſet autem evidens & *pleniſſima oſtenſio*, niſi veram & abſolutam neceſſitatem conveniendi cum Romana fide omnibus

hus catholicis impositam & exacte custoditam credidisset. Vide hoc de argumento dissertationem tertiam Cl. editoris Galli P.Massuet art. 4. ex quo hæc pauca excerpo ; *Unius ecclesiæ Romanæ traditionem per continuam Episcoporum successionem in ea conservatam consulere satis habuit* (Irenæus), *ut hæreticos omnes confunderet, ratus jure merito, ea semel cognita illico aliarum omnium ecclesiarum traditionem, sententiam, atque doctrinam cognosci. Cum enim ecclesia Romana omnium princeps, caput, & prima sit; omnium maxima & antiquissima, & maxime cognita, ab Apostolorum principe Petro ejusque socio Paulo fundata, quæ ceteris omnibus pro suo jure præsit & dominetur, & CUM QUA OMNES omnino fideles UNIUS ET EIUSDEM FIDEI ET COMMUNIONIS VINCULIS COLLIGARI NECESSE SIT; inde liquido patet aliam esse non posse aliarum ecclesiarum traditionem & fidem a fide & traditione Romanæ ecclesiæ, Prætermissis itaque totius orbis ecclesiarum Episcoporum catalogis, illius unius continuam successionem recensere ac, quæ per hunc veluti canalem manavit usque ad nos, traditionem Apostolorum declarare satis est, ut ex communi omnium ecclesiarum, quæ cum Romana consentire debent, sententia & traditione devincantur omnes hæretici*. Obiter porro hoc loco animadvertendum maxime videtur, ecclesiæ Romanæ fidei non ideo tantam viri Irenæum attribuere, a qua dissentientes hæresis notam incurrant, quia ad ipsam reliquæ ecclesiæ conveniunt in fidei doctrina, seu earum assensus invenitur accedere, sed ideo Irenæus docet, omnes ecclesias in negotio fidei concordare cum Romana, quia propter vim primatus necesse est omnes ad eam, seu cum ea convenire in fide, quod propriam vel præcipuam primatus vim maxime declarat. Hæc ad explicandam genuinam sancti Doctoris sententiam fusius dicenda putavi.

6 Nequid vero studio partium videatur ingestum, nonnullos Scriptores adversariis minime suspectos, qui eamdem satis obviam Irenæi sententiam in recitato textu deprehenderunt, subjicere juverit. Necessitatem quidem unitatis in fide cum Romana ecclesia ex eodem textu palam deduci fateri debuit Nectarius Hierosolymorum Patriarcha, quantumvis schismaticus (si modo ejus sunt, quæ Photiana typographia Jasii ad Transistranam Daciam edidit), tametsi ad elevandam sanctissimi & antiquissimi Patris auctoritatem id dictum assentationi,

tioni, seu favori adscribat. (1) *Non mirum*, inquit, *si is qui sedi Romanæ suberat, conabatur sibi subjectos ad perfectum ejus obsequium provocare, quia & omnes ubique, qui essent fideles, ad unitatem ipsius propter potentiorem, ut ait, principalitatem*. Et postquam agnovit hoc testimonio Romanam sedem Alexandrinæ & Antiochenæ præferri, concludit ex S. Doctoris sententia: *Necesse igitur est, si orbis universus coeat congregeturque, hanc primum locum habere; ceteras vero huic adhærere, non necessitate subjectionis, sed lege ordinis & unitatis*. Quod *subjectionis necessitatem* contra primatum jurisdictionis vir schismaticus excludit, id ex sua interpretatione ac pravo sensu est; quod autem *unitatis legem* necessitatem agnoscit, Irenæi mentem vel invitus exprimit. Unitatem vero fidei necessariam hoc Irenæi loco affirmari pervidit, & confessus est etiam Salmasius in eo libro, quem contra Pontificum primatum lucubravit; unde S. Scriptoris textum his verbis pressius exposuit. *Necesse est, dicit, omnem Ecclesiam convenire ad Romanam, idest, ut Græce loquutus fuerat Irenæus*, συμβαίνειν πρὸς τὴν τῶν ῥωμαίων ἐκκλησίαν, *quod significat convenire & concordare in rebus fidei & doctrina cum Romana ecclesia*. Et post pauca ab interprete græcissante dictum ait, *ad hanc convenire ecclesiam* pro *cum hac convenire ecclesia*. Consentiunt & Gallicani. Hinc Conventus Cleri Medoluni habitus anno 1579. unitatem fidei cum Romana fide præcipiens, rationem attulit Irenæi verbis: *Ad hanc enim* (ecclesiam Romanam) *propter suam principalitatem necessum est omnem convenire Ecclesiam*. Adeo hunc S. Doctorem de necessitate unitatis fidei loquutum credidit. Similiter Petrus de Marca id significare ait S. Irenæum *juxta sinceriorem* illorum verborum *interpretationem*, eam esse vim unitatis, quæ *principium & originem a Petri sede trahit, ut cum ea sentiendi* (utique in fide, de qua ipsius Sancti contextus loquitur) *necessitatem ceteris imponat*. Neque disjungendus locus Paschasii Quesnelli, quem in eamdem interpretationem proferemus cap. 14. num. 25. ex septimo Memoriali, ubi Irenæi auctoritatem ex eo præsertim

De primatu Papæ c. 5. pag. 65.

l. 1. Concord. c. 2. n. 6.

---

(1) *In Antirethico De principatu Papæ demonstrat. 4.* apud Papadopolum *Prænotion. Mystagog.* respons. 6. §. 2. n. 5. pag. 351.

tim hac in re maximi faciendum monet, quod etsi Occidentis Episcopus fuerit, Orientalis tamen origine fuit, *omniumque Orientis ecclesiarum traditionem ad nos attulit*, litterisque transmisit, scripsitque (ut addit Petrus de Marca) *quod omnes sentiebant*. Notatu quoque dignum est testimonium Jacobi Nicolai Colbert Archiepiscopi Rothomagensis in Instructione pastorali ad parochos suae diæcesis data die 5. Julii an. 1699. quæ legitur in editione Synodorum Rothomagensium part. 2. pag. 200. Hæc ad verbum Latine reddita profero: *S. Irenæus æque urget hæreticos argumento traditionis; & ad cognoscendum quid Apostoli docuerint, remittit ad doctrinam Apostolicarum ecclesiarum, ac præsertim ad illam ecclesiæ Romanæ, ad quam affirmat omnes fideles debere in unitate adhærere ob suam auctoritatem principalem*. Hæc ex Gallis, nec non ex hæreticis & schismaticis ipsis proferre libuit, ne quis Irenæum in meum systema a me violenter distortum suspicetur: sed eos potius, quicumque aliam interpretationem afferendam putarint, aliorsum omnino a sensu obvio distrahere ejus verba omnes intelligant. Mirum enimvero accidere debet, inveniri quempiam potuisse, qui verbum *convenire* accipiendum crediderit de eo concursu, quo e toto Romano Imperio variis de causis Romam tamquam ad Imperii caput quamplurimi confluebant. Quid enim hoc ad rem, de qua Irenæus ibidem agit? Num ex Romanæ ecclesiæ fide ac traditione hæreticos confundi (quod sibi probandum idem Sanctus proposuerat) eo argumento convincitur, quia omnes ex universis Romanis provinciis in urbem concurrere necesse est? Ridiculum & impertinens id fuisset. At si de necessitate conveniendi in fide cum Romana ecclesia illud verbum sumatur, ut & præmissa, & sequentia contextus verba ad fidem pertinent; argumentatio legitima est, optimeque omnia cohærent. Confer, si libet, laudatum Irenæi editorem P. Massuetum in præfatione art. 4. n. 32. ubi hanc distortam interpretationem pluribus explodit.

§. II.

§. II.

Tertulliani testimonium ductum ex necessitate conveniendi cum fide Ecclesiarum Apostolicarum, quæ necessitatem evincit conveniendi cum fide præsertim Romanæ & Apostolicæ ecclesiæ.

7. Apostolicas ecclesias, quas scilicet ipsi Apostoli ædificarunt, radices & matrices esse Apostolicæ fidei, quæ in alias subinde ab aliis in ejusdem fidei fundamento constructas manavit, recte probat Tertullianus in libro *de Præscriptionibus* cap. 21. Hinc vera Apostolica fides ut discernatur, exquiri voluit, conspiret nec ne cum harum Ecclesiarum fide, ex quibus tantum propagari potuit: *Constat proinde*, inquit, *omnem doctrinam, quæ cum illis ecclesiis matricibus & originalibus fide conspiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem, quod ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo suscepit: reliquam vero omnem doctrinam de mendacio præjudicandam.* Et infra: *Communicamus cum ecclesiis Apostolicis, quod nulla doctrina diversa: hoc est testimonium veritatis.* Quod si cum fide ecclesiarum Apostolicarum conspirare omnium catholicorum fides debet, ut Apostolica & vera esse probetur; convenire præsertim debet cum fide Romanæ ecclesiæ, quæ inter Apostolicas prima est, & primatus jure conveniendi necessitatem omnibus undique fidelibus, ac proinde ipsis etiam Apostolicis imposuit ecclesiis, ut ex Irenæo audivimus. Romanæ quidem ecclesiæ *auctoritatem* Africanis fuisse maximam idem Tertullianus eodem in opere disserte prodidit cap. 36. ubi Romam nominat, *unde nobis quoque auctoritas præsto est.* Et in unitatem profecto fidei, de qua totus ibidem ab eo instituitur sermo, hanc auctoritatem apud Africanos obtinuisse, satis ostendunt illa, quibus laudata Romanæ ecclesiæ doctrina fidei hæc subjicit: *Videamus, quid dixerit, quid docuerit, quid cum Africanis ecclesiis contesserarit*: quod postremum verbum tesseram illam catholicæ communionis indicat, quam unius & ejusdem fidei testimonium affirmaverat cap. 20. *Contesseratio* enim *hospitalitatis*, quæ hoc capite vigesimo memoratur, refertur ad tesseram, seu libellum fidei, quem ab ho-

spitibus Romana Ecclesia exigebat, ut illos post unius & ejusdem fidei professionem in S. Petri communionem reciperet; quam consuetudinem colligere licet ex Concilio octavo act. 4. in fine, ubi hæc habentur: *Mos est in Romana ecclesia ab omni homine hospite libellum fidei exigendi, & ita permitti hunc in S. Petrum intrare.* Idem ergo apud Tertullianum est *videre quid* Romana Ecclesia *cum Africanis ecclesiis contesserarit*, ac videre, num communionem ob fidei unitatem eisdem ecclesiis concesserit, non aliter sperandam, nisi credatur, *quid* illa ecclesia *dixerit*, *quidve docuerit*: unde totus hic Tertulliani textus refertur ad unitatem fidei atque doctrinæ.

8. Specialis sane ejusdem Romanæ ecclesiæ auctoritas in hac unitate, seu *contesseratione fidei* ab Africanis exigenda repeti potest ex origine, qua videlicet a Romana ecclesia *Evangelium ad ipsam Africam venit*, ut Augustinus scribit epist. 43. n. 7. unde *auctoritatis* nomen pro origine, seu pro vi & auctoritate, quam originis ratio vindicat, a Tertulliano loco laudato *de Præscriptionibus* sumtum P. Lupus existimat. At hæc originis ratio pro Africanis aliisque Occidentalibus ecclesiis Romanæ sedis peculiaris, generalem primatus vim, quæ eamdem fidei unitatem ab omnibus etiam Orientalibus & Apostolicis quoque ecclesiis [a] jam inde ab Apostolorum origine exigit, haudquaquam excludit. Immo fortiorem esse in exigenda fidei unitate primatus vim, quæ uni Romanæ ecclesiæ præ omnibus Apostolicis competit, quam vim originis, quæ aliis quoque Ecclesiis Apostolicis congruit in illas, quæ ex ipsis propagatæ fuerunt, inde patet, quod aliis Apostolicis ecclesiis jus nullum exigendæ unitatis fidei potuit competere, nisi ipsæ unitatem fidei cum Romana ecclesia custodirent, a qua unitate cum primum desciverunt, nullum ipsis jus in unitatem exigendam reliquum fuit; uti sane nullum nunc eædem obtinent, cum jam omnes ab ejus unitate defecerint. Adeo solius Romanæ ecclesiæ unitas in fide præ omnibus aliis Apostolicis & originariis ecclesiis necessaria est; & non ob meram originis, sed ob fortiorem & personalem primatus vim necessaria, uti hinc quidem *propter potentiorem principalitatem* cum una Romana Ecclesia necessariam S. Irenæus affirmavit. Vide dicenda inferius n. 42. & seqq. ubi de Apostolicitatis titulo redibit sermo.

Schol. in c. 36. de Præscrip.

[a] Vide supra c. 12. n. 49.

§. III.

§. III.

Loca S. Cypriani, quæ unitatem communionis & fidei cum S. Petri cathedra, seu summo Pontifice necessariam adstruunt. Difficultas ex quæstione de baptismo ab eo habita cum S. Stephano Papa excutitur.

9. Plura hic sanctissimus Martyr unitatis Ecclesiasticæ propugnator acerrimus suggeret. Is nimirum Romanæ sedis seu S. Petri primatum magnifice prædicans, illud fere unum tamquam præcipuum frequenter urget, quod exinde unitas catholica originem ducit. *Petri cathedra atque ecclesia principalis*, inquit epist. 55. *unde unitas sacerdotalis exorta est.* Et epist. 70. *Una est Ecclesia a Christo Domino super Petrum origine unitatis & ratione fundata.* Et epist. 73. *Petrus, super quem Dominus ædificavit Ecclesiam, & unde unitatis originem instituit.* Et in libro *de Unitate Ecclesiæ*: *Unitatis originem ab uno Petro* (de quo contextus loquitur) *incipientem sua auctoritate disposuit.* Si autem catholicæ unitatis origo *ab uno* Petro est; præcipuam ergo & personalem vim unitatis formandæ eidem Petro traditam a Christo S. Martyr agnovit, non vero meram vim ejus unitatis repræsentandæ. Quod si in eodem libro hæc vis tantum unitatis repræsentandæ Petro videtur attributa, cum scribitur, *ut unitatem manifestaret*, vel *ut Ecclesia Christi una monstretur*; non ideo tamen hæc a vi præcipua Petri unitatis ipsius originem continentis atque formantis disjungitur. Sic enim integer textus habet etiam ex editione Oxoniensi & Baluziana, ubi nonnulla pro primatu Petri olim vulgata, ex nonnullorum codicum lectione expuncta fuerunt. *Quamvis Apostolis post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, ... tamen ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris & potestatis; sed exordium ab unitate proficiscitur, ut Ecclesia Christi una monstretur.* Petri primatum hinc everti Felus & Simon Goulartius contendunt, eo quod Apostoli S. Petro *potestate pares* dicantur. Sed non observarunt pares dici omnes excepta vi non solum repræsentandæ, sed *exor-*

dienda præſertim, ſeu formandæ unitatis, quæ uni Petro aſſeritur. Hanc autem vim aliis in locis a S. Martyre conſtanter & luculentius expreſſam, ex ipſius mente vim eſſe primatus propriam atque præcipuam dubitare non licet, cum præſertim loco laudato ex epiſt. 55. Petri cathedram *eccleſiam principalem* affirmet, ex qua *unitas ſacerdotalis exorta eſt*: quæ verba unitatis ejus formandæ vim *principalitatis* ipſius cathedræ propriam atque præcipuam ſignificant.

10. Quomodo autem Petrus, & eodem jure ſucceſſores ejus Romani Pontifices ſint catholicæ unitatis origo, eamque præcipua vi forment in tota Eccleſia atque conſervent, intelligi poteſt ex ejuſdem epiſt. 69. ubi Eccleſiam unam definiens, ejusque unitatem deſcribens ait: *Plebs ſacerdoti coadunata, & paſtori ſuo grex adhærens.* Sicuti vero in particularibus eccleſiis quilibet *ſacerdos* & *paſtor*, ideſt Epiſcopus unitatis ſuæ cujusque particularis eccleſiæ origo eſt, eamdemque unitatem eatenus format atque conſervat, quatenus ipſi, qui radix & centrum eſt unitatis, tota ipſius eccleſiæ *plebs* coadunari, & totus *grex* adhærere in unum debet, ut ex plebis ac gregis unione cum ſuo ſacerdote atque paſtore eccleſia una fiat; ita in univerſali Eccleſia unus ſummus ſacerdos ac paſtor S. Petrus & Romanus Pontifex, qui Petro ſuccedit, catholicæ unitatis origo eſt, unitemque totius Eccleſiæ catholicæ format & continet, quatenus ipſi ut radici ac centro ejusdem unitatis, coadunari atque adhærere debent omnes & fideles & Epiſcopi, ut ex pluribus particularibus plebibus gregibusque ei ſupremo ſacerdoti atque paſtori adhærentibus, unus grex, & Eccleſia una univerſalis coaleſcat. Ita quidem optime efficitur, ut Eccleſia catholica, pluribus licet in locis diſperſa, *ſit utique connexa & cohærentium ſibi invicem ſacerdotum glutino copulata*; uti a S. Cypriano in eadem epiſtola traditur. Id ſcilicet alia ratione non fit, niſi quia omnes particulares eccleſiæ ſuo cujusque Epiſcopo adhærentes, per ipſos Epiſcopos tamquam *ſacerdotum glutino* omnes copulantur in Petro & ſucceſſoribus ejus tamquam in centro & origine unitatis totius catholicæ Eccleſiæ, a quo cum *ſacerdotalem* quoque *unitatem exoriri* tradat Cyprianus epiſt. 55. omnium quoque ſacerdotum ſeu Epiſcoporum unitatem eo in centro formari, & per hoc centrum *cohærere ſibi invicem* omnes, eidemque una cum ſuis plebibus omnes adhærere, & ita totam *connecti* Eccleſiam, unitatem-

tatemque catholicam compingi & contineri indicavit. Hinc porro intelligitur, quid sit, & quatenus primatui nihil præjudicet illud, quod idem S. Martyr scripsit in memorato libro *De unitate Ecclesiæ*, cum Episcopatum unum & indivisum affirmavit, *cujus a singulis in solidum pars tenetur*. Ita Episcopatus unus est ex Cypriani sententia, quomodo Ecclesia est una; ac proinde pars Episcopatus in solidum tenetur ab unoquoque Episcopo, quatenus ab unoquoque regitur sua particularis ecclesia, seu suus particularis grex, qui est (1) pars Ecclesiæ totius: summus autem Pontifex S. Petri successor, etsi uti Episcopus unum particularem Romanorum gregem regit, qui item catholicæ Ecclesiæ pars est; cum tamen ex primatu, quo toti Ecclesiæ præsidet, unitatis totius Ecclesiæ centrum & origo sit ex ipsa Cypriani sententia; in eo particulari Romano Episcopatu, cui ob Ecclesiæ bonum alligatus fuit, uti ex (2) Bossueto notavimus c. 1. n. 2. eam Episcopatus partem tenet, in qua tamquam centrum ceteros omnes Episcopos cum suis cujusque gregibus secum coagmentans, ex universis istis partibus secum unitis unam Ecclesiam & Episcopatum unum efficit atque constituit. Hac de causa idem S. Doctor eodem in opere exempla aut similitudines subiicit multorum ramorum, qui unum robur, seu arborem in radice, cui adhærescunt, efformant; nec non multorum rivorum, quorum *unitas servatur in origine*: quibus exemplis indicare profecto voluit, ex multis Episcopis Episcopatum unum, & ex multis ipsorum gregibus atque ecclesiis particularibus unam Ecclesiam similiter constitui, propterea quod in Romano Pontifice, quem unitatis (3) *radicem* atque *originem* fassus est, omnes Episcopi cum suis ecclesiis coalescunt, atque conglutinantur.

11. Ex his autem principiis a Cypriano præstitutis

 aper-

(1) *Portio gregis singulis pastoribus adscripta* dicitur a Cypriano epist. 55.

(2) Ita quoque unitatis catholicæ centrum fixum ac certum est, ut in bonum unitatis esse debuit.

(3) In epist. 45. *catholicæ ecclesiæ radicem & matricem* idem Cyprianus nominat Romanam ecclesiam.

aperte sequitur necessitas unitatis omnium ecclesiarum & Episcoporum cum Romano Pontifice, ut ecclesia una & Episcopatus unus compingatur, atque servetur. Sicut autem cum Episcopo, qui centrum est unitatis suæ particularis ecclesiæ, adeo necessaria est singulorum ejus gregis unitas ex ipsius Sancti Martyris sententia, ut *si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non sit*; ita, immo multo magis cum Romano Pontifice, qui centrum est unitatis totius catholicæ Ecclesiæ, unitas omnium adeo est necessaria, ut (1) si quis cum Romano Pontifice non sit, nec sit in Ecclesia. Dixi *multo magis*, quia multo magis necessaria est unitas cum summo Pontifice centro universalis, quam cum Episcopo centro particularis ecclesiæ. Cum hoc enim particulari centro eatenus necessaria est unitas, quatenus ab eo separatus, a catholicæ quoque seu universalis Ecclesiæ centro, cui ipse cum suo grege adhæret, ac proinde ab ipsa catholica Ecclesia separatus est: adeo

Epist. 69.

(1) Hinc in lib. *de Unit. Eccl.* legitur: *Qui cathedram Petri, supra quem fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia esse confidit?* Quæ verba si glossema quispiam velit Cyprianico textui insertum; similem tamen, sententiam (uti recte monuit editor Benedictinus) ex aliis locis ejusdem operis eliciet, cum illum, ex. gr. qui ab ea unitate recedit, haberi vult tamquam ramum arboris a radice separatum, qui nec ad radicem, nec ad arborem amplius pertinet; ubi arbor ex Cypriani mente Ecclesiam significat, radix autem, unde arboris & ramorum unitas proficiscitur, significat Romanum Pontificem, ex quo unitas Ecclesiæ originem ducit. Id pariter sequitur ex Cypriani principiis, quibus Petri cathedræ unitatis Ecclesiæ catholicæ originem asserit. Qui enim hanc deserit, deserens originem unitatis Ecclesiæ catholicæ, nec unitatem Ecclesiæ se tenere, nec in Ecclesia se esse confidere potest. Verum ea verba uti Cyprianica satis vindicantur ex Pelagii II. epist. 2. ad Episcopos Istriæ, & a nonnullis etiam codicibus antiquis, ex quibus ea præferuntur in editionibus Manutii, atque Pamelii, retinenturque in aliis Gallicanis etiam Rigaltii excepta Baluziana. Certe hunc locum veluti genuinum S. Cypriani laudavit Clerus Gallicanus coactus Parisiis an. 1682. in litteris ad Archiepiscopos, Episcopos &c. scribens: *Fidenter cum B. Cypriano pronuntiamus, eum, qui cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia non esse.*

adeo ut si unitas cum summo Pontifice unitatis catholicæ centro consisteret, nihil obesset separatio ab Episcopo; sicut e contra unitas cum suo Episcopo nihil prodesset, sicubi separatio a Papa obtineret. Cyprianus quidem perinde necessariam habuit unitatem cum Romano Pontifice, ac unitas cum catholica Ecclesia necessaria est; quippe quod non aliam novit Ecclesiam catholicam, nisi quæ *super unum Petrum ædificata*, eidem adhæret. Hinc unitatem cum Romana sede veluti unitatem catholicæ Ecclesiæ exhibet epist. 45. ad Cornelium Papam, ubi de eadem unitate sollicitus, se curasse ait, ut *Te collegæ nostri, & communionem tuam, id est catholicæ Ecclesiæ unitatem pariter & caritatem probarent firmiter ac tenerent.* Rursum epist. 52. ad Antonianum communionem cum eodem Cornelio ita explicat: *Hoc est cum catholica Ecclesia communicare.* Qui ergo cum Romano Pontifice non communicat, nec communicat cum Ecclesia catholica; & unitatis Ecclesiæ catholicæ expers est, qui cum illo unitatem non tenet. Enimvero cum unitatis catholicæ centrum & radix sit Romanus Pontifex, qui eam unitatem format & continet, ut ex Cypriano collegimus; non alia proprie est catholicæ Ecclesiæ unitas nisi unitas cum Romano Pontifice, ita ut jure idem sit communicare & unitatem tenere cum hoc, atque Ecclesiæ catholicæ communionem & unitatem tenere: adeo altera sine altera stare non potest; nec minus una quam altera necessaria est.

12. Neque vero ex his solius communionis unitatem cum Romano Pontifice novit Cyprianus, non vero unitatem fidei. De hac quidem secunda unitate non ita expressa suppetunt ejusdem S. Martyris testimonia, quia de hac expresse agendi occasio ipsi defuit. At nonnulla indicia seu principia ab eodem inspersa rem ipsam patefaciunt. In primis illud observare juvat, *Episcopatum unum* ab eo appellari epist. 52. *ex Episcoporum multorum concordia*: quæ quomodo fiat, explicat in libro *de Unitate Ecclesiæ*, ubi inculcat *unanimem consensionem in pascendo* Christi grege; & locum Pauli ad Ephesios c. 4. allegans, in quo varia inter capita unitatis *una fides* recensetur, hanc unitatem ab Episcopis tenendam & vindicandam monet, *ut Episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probent.* Hinc sane Salmasius hunc Cypriani textum exponens in libro *De primatu Papæ* c. 5. pag. 79. aperte fatetur, *Ut Episcopi sint concordes & unum Episcopatum*

omnes

omnes constituant. consensus sane omnium facit, & in unam fidem ac doctrinam unanimis conspirat.o. Equidem Episcopatus eadem unitate unus est, qua Ecclesia est una, nimirum tum communionis tum fidei unitate: & quatenus omnes Episcopi in ejusdem communionis ac fidei unitate coalescunt, omnes quantumvis per Orbem dispersi unum Episcopatum constituunt. Cum vero hujus *unitatis sacerdotalis*, seu Episcopalis centrum & origo ex Cypriani sententia sit Romanus Episcopus; ad istam unitatem formandam & continendam opus profecto est, omnes Episcopos in ejusdem communionis & fidei unitatem cum eodem centro & origine convenire, ne quis centrum hoc & originem unitatis deserens, ipsam deserat unitatem, & Episcopatum dividat atque discindat.

13. Apertius aliquanto de unitate fidei suam mentem Cyprianus explicat epist. 55. ad Cornelium, ubi (1) unum in Ecclesia Episcopum esse & agnosci oportere statuit, non minus ut schismata, quam ut hæreses impediantur. *Neque enim*, inquit, *aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus judex vice Christi cogitatur*; quibus similia leguntur in epist. 69. Cum quispiam nullo in dogmate errans ab hujus sacerdotis communione se subtraxit, schismata exorta sunt; cum vero ab ejus fidei doctrina se subtraxit, natæ sunt hæreses. Agnosci igitur debet in Ecclesia unus sacerdos, vel Episcopus, cum quo omnes communicent, ut impediantur schismata, & cui in fidei unitate omnes cohæreant, ut hæresibus aditus intercipiatur; sicque in illo, atque per illum tota catholicæ Ecclesiæ unitas vindicetur. Hic autem unus sacerdos aut Episcopus, non quivis particularium ecclesiarum Episcopus esse potest, qui in solum suum particularem gregem jus habeat, sed unus est summus sacerdos Romanus Episcopus, cui tota Ecclesia, ac totius Ecclesiæ unitas commissa est. Quod si *unum sacer-*

(1) Id sumptum videtur ex epist. 46. Cornelii ad ipsum Cyprianum, ubi *unum Episcopum in catholica Ecclesia esse debere* ex ipsorum Novatianorum unitatem catholicam expetentium confessione proditur

sacerdotem, vel *Episcopum unum* pro ipso Episcopatu, qui in omnibus Episcopis unus est, Cyprianus sumpsit, ut nonnulli existimant; quemadmodum & apud Agobardum omnes quoque fideles esse dicuntur *sub capite summo unus sacerdos*, id propositum nostrum ex Cypriani sententia nihil infirmat. Cum enim ex ipsius mente Episcopatus non aliter unus sit, quam in Romano Pontifice & in Petri cathedra, unde *unitatem sacerdotalem*, idest Episcopatus unitatem, *exortam* tradidit; communionis & fidei unitas ad impedienda schismata & hæreses non aliter per unum Episcopatum vindicari & custodiri poterit, nisi omnes etiam Episcopi cum Petri cathedra, seu cum Romano Pontifice S. Petri successore non minus communionis, quam fidei unitate adhærescant. Id autem multo magis suadebitur, si animadvertamus hæreses quidem numquam natas fuisse in Ecclesia adhærendo huic centro unitatis & catholicæ fidei, at natas deferendo; licet idcirco quis se ab hujus sedis fide separaverit, ut adhæreret alicui etiam Apostolicarum sedium Episcopo, qui fidei causa Romanum Pontificem deseruerat, ut ex Ecclesiasticis Annalibus notum est. Itaque ex Cypriani principiis stat, cum Romano Pontifice non minus fidei, quam communionis unitate adhærendum esse, ne in partem alteram catholica unitas discindatur.

De privil. & jure sacerd. c. 2.

14. Hic opponet fortasse quispiam ea, quæ idem Cyprianus contra Stephani Pontificis decretum scripsit in disputatione de hæreticorum baptismo, in qua cum ipsius decreti sententiam errore notaverit; unitatem fidei cum eo tenendam non credidit. Hæc vero si intelligantur de errore definitionis Pontificiæ in doctrina fidei, conciliari proculdubio nequeunt cum iis, quæ ante exortam de baptismo quæstionem Cyprianus scripserat ad Cornelium Stephani prædecessorem epist. 55. ubi impugnans Fortunatum & Felicissimum, aliosque Africæ schismaticos, qui cum *mendaciorum suorum merce* Romam transmiserant ad fallendum Pontificem, eorum audaciam his verbis coarguit: *Navigare audent, & ad Petri cathedram atque ad ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis orta est, a schismaticis & profanis litteras ferre; nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum. Si perfidia*, seu error in fide ad Roma-

De Cypriani sententia contra decretum Stephani Papæ.

nos (1) Pontifices non solum non habuit, sed nec *habere potest accessum*; quis non videat, cum his haudquaquam cohærere illa, quibus Cyprianus Stephano una cum Romanis eidem adhærentibus errorem in negotio fidei impegisse credatur? Ipse quidem Cprianus in hac causa erravit, ut omnes fatentur, non vero Stephanus, quem ab omni erroris suspicione luculentissime vindicarunt inter ceteros P. Coustantius dissertatione in tom. 1. Epist. Roman. Pontificum vulgata, & ejusdem Stephani epistolis subjecta pag. 227. nec non Jacobus Benignus Bossuetus in Gallico opere contra Dupinum tom. 2. operum posthumorum edit. Paris. an. 1753. pag. 538. & ideo quidem erravit Cyprianus, quia Stephani decreto non adhæsit. Errore ergo impeditus, non tam contra Stephanum scripsit Carthaginensis Episcopus, verum etiam contra seipsum quodammodo, seu contra illa, quæ ante ejusmodi dissidium ad Cornelium scripserat. Num vero credendum est iis, quæ pro errore & ex erroris præjudicio scripsit contra decretum Stephani, an potius iis, quæ nullo erroris præjudicio abreptus, in litteris ad Cornelium professus fuerat cum aliis itidem ab se se alibi scriptis cohærens, ex quibus non tam communionis quam fidei unitas necessaria colligitur cum ea cathedra principali unitatis centro atque radice, quæ omnes ecclesias secum adhærentes in unitate continens, fidem Apostolico ore laudatam ita integram servat, ut ad eam perfidia, & error fidei non habeat, nec habere possit accessum? Hac in re Tertulliani exemplum mihi venit in mentem, qui postquam Montanistarum hæresi fuit irretitus, Apostolicarum ecclesiarum communionem ac traditionem, quam antea tantopere prædicaverat, posthabuit. Num quis hinc contra Apostolicas traditiones argumentum ducet, earumque vim summam & ineluctabilem ex Tertulliani libro de *Præscriptionibus* constituendam omittet? Cum ille post tam insigne testimonium veluti tempestate delatus esset ad Montanistas, quibus uti-

Error in Cypriano, non in Stephano fuit.

---

(1) *Ad Romanos Pontifices* inquam; quæ enim prærogativæ Romanis tribuuntur & competunt, e ratione primatus dimanant, qui summorum Pontificum personalis est ex constitutis c. 3. idque multo magis valet, cum agitur de materia fidei, cujus doctrina ab Episcopo, qui docendi cathedram tenet, omnino pendet.

utique nulla erat cum Apostolicis ecclesiis communio, omnisque Apostolica adversabatur traditio; tanto præjudicio occupatus, quid ex principiis in libro *præscriptionum* statutis flueret, videre non potuit. Simile quidpiam etiam de Cypriano dicendum videtur, cum in quæstione de hæreticorum baptismo pro errore contra Stephani Papæ decretum pugnavit. Quam comparationem non perinde accipi velim, ac si paris pertinaciæ & gravitatis fuerit Cypriani ac Tertulliani error, cum mihi notum sit multis nominibus errorem Cypriani sanctissimi Episcopi excusabilem, immo & venialem fuisse; sed eo tantum sensu atque consilio eamdem comparationem proposui, ut quisque animadvertat, veram Cypriani mentem circa Pontificiam auctoritatem, & unitatis necessitatem non ex iis locis deducendam, quæ idem Cyprianus æstu disputationis abreptus in defensionem erroris adversus Stephanum scripsit, sed ex iis, quæ ipse ab ejusmodi præjudiciis liber, pro Apostolicæ cathedræ prærogativa, & pro necessaria non tam communionis, quam fidei unitate, cohærens cum aliorum Patrum traditione ante hanc controversiam statuerat.

15. Ceterum veriorem S. Cypriani excusationem in memorato errore tuendo non ex eo tantum sumendam existimo, quod in re multis altercationum nebulis involuta ac tum maxime controversa majorum suorum consuetudinem gravissimis non tam rationum, quam auctoritatum momentis nixam, synodis etiam provincialibus approbatam, nondumque concilio plenario rejectam defenderit; verum etiam quia neque ab ipso Stephano fuerat dogmatico judicio definita in iis ad Cyprianum litteris, in quibus nulla fuit proprie dicta definitio fidei, sed præceptum practicum, quo idem Pontifex nihil ex catholica fide credendum proponens, in modo recipiendi eos, qui ab hæresi ad unitatem Ecclesiæ venirent, consuetudinem Romanæ ecclesiæ ita amplectendam præscribebat, ut ab illis, qui diversam consuetudinem non solum in Africanis, sed & in aliquot Asiæ populosissimis atque insignibus provinciis a majoribus receptam, synodicisque constitutis munitam sequerentur, Stephani decretum referri potuerit ad materiem non fidei, sed disciplinæ, vel opinionis nondum definitæ, in qua non perinde unitas cum Romana ecclesia necessaria est, ut in dogmatibus ac definitionibus fidei est penitus necessaria. Nullam vero proprie dictam definitio-

Verior Cypriani excusatio.

nem fidei in Stephani litteris ad Cyprianum hac in re fuisse expressam, sed merum præceptum, quod ad disciplinam & opinionem diutius etiam post Cypriani ac Stephani ætatem relatum fuit, patebit ex dicendis num. 53. ubi de hoc argumento alia congruentiori occasione agendum erit. Cyprianum proculdubio suam consuetudinem atque sententiam etsi ad materiam fidei aliquot in locis videatur referre, non tamen ad proprium & certum dogma fidei definitione constitutum, sed ad opinionem, quæ in ipsis disciplinæ controversiis locum habet, retulisse ex eo manifestum est, quod *nemini* aliter sentienti *præjudicari* voluit, *quominus unusquisque quod putaverit sentiat, & quod senserit faciat. Neminem* (ut in Concilio tertio Carthaginensi ait) *judicantes, & a jure communionis, si diversum senserit, amoventes.* Stephanus quoque in hac materia, quæ reipsa pertinebat ad fidem, sed in magnam controversiam inter catholicos doctos sanctosque Episcopos adducta, nondum fuerat peremtorio judicio definita, suum decretum ita temperavit, ut Romanam consuetudinem, quæ veram doctrinam continebat, præcepto & excommunicationis minis sequendam præscribens, veræ doctrinæ provideret; sed œconomiæ causa in tanta tot provinciarum & Episcoporum dissensione definitionem proprie dictam suspendens, neminemque repugnantem actu separans a communione & unitate Ecclesiæ, ipsum dogma ita reliquit indecisum, ut si qui adhuc repugnarent, peccare quidem possent inobedientia, scandalo, temeritate, si præsertim in acerbiora verba contra præcipientem excurrerent; at quoad res, seu dogma indefinitum maneret, deduci exinde non posset, nec possit, eos deseruisse fidei unitatem, hancque cum sede Apostolica seu cum fide a Romanis Pontificibus proposita ac definita necessariam non credidisse. S. Cyprianum quidem, qui in hoc dissidio tantam sollicitudinem prætulit, ne abrumperet unitatem communionis & pacis cum Romano Pontifice & sede Apostolica, quam catholicæ unitatis centrum & originem fatebatur, a fidei unitate, ob quam unitas communionis est necessaria, voluisse desciscere, quasi hanc æque saltem necessariam non crederet, affirmare poterit nemo, qui cum principiis ejus antea propositis cohærere velit.

Epist. ad Magnum.

§. IV.

§. IV.

Firmiliani, Paciani, & Optati teſtimonia. Donatiſtarum, aliorumque veterum ſchiſmaticorum hæreticorumque ſententiæ expenſæ.

16. Cypriani teſtimoniis ſubjicio locum Firmiliani Epiſcopi Cæſareæ Cappadociæ ex epiſtola 75. inter Cyprianicas. Neque pro confirmanda neceſſitate unitatis cum Romano Pontifice minimi habenda credantur verba illius, qui adverſus S. Stephanum Papam acerbius ſcribens, unitatem & communionem ejus parvi feciſſe videri poteſt. Accidere enim Firmiliano potuit, quo alia occaſione de aliis obſervavit Boſſuetus, ut ille ſcilicet principium optimum in rem præſentem viderit, at præoccupationibus cauſæque præjudiciis impeditus, conſequentiam non viderit. En Firmiliani textum. *Atque ego in hac parte juſte indignor ad hanc tam apertam & manifeſtam Stephani ſtultitiam, quod qui ſic de Epiſcopatus ſui loco gloriatur, & ſe ſucceſſionem Petri tenere contendit, ſuper quem fundamenta Eccleſiæ collocata ſunt, multas alias petras inducat, & eccleſiarum multarum nova ædificia conſtituat, dum eſſe illic baptiſma ſua auctoritate defendit. Nam qui baptizantur, complent ſine dubio Eccleſiæ numerum. Qui autem baptiſma eorum probat, de baptizatis & Eccleſiam illic eſſe confirmat: nec intelligit obfuſcari a ſe & quodammodo aboleri Chriſtianæ petræ veritatem, qui ſic prodit & deſerit unitatem.* Vidit ex his proculdubio Firmilianus nonniſi unam eſſe poſſe petram, ſuper quam unius Eccleſiæ fundamentum collocatum eſt, & in hac una petra Eccleſiæ unitatem contineri. Hanc unam petram fundamentum Eccleſiæ ſe ex Petri ſucceſſione eſſe Stephanus in ſuis litteris indicaverat. Non id Firmilianus reprehendit, aut negat: immo hinc argumentans alias petras non eſſe ponendas, iſtud veluti principium certiſſimum habuit ex eo ipſo Evangelico teſtimonio, quod de Petro ac ſucceſſoribus ejus accipiendum etiam S. Cyprianus affirmavit. Id ſolum ille ex ſua opinione quaſi contradictorium reprehendit in Stephano, quod approbans baptiſma ab hæreticis collatum, plures petras, & plures Eccleſias pro hæreſum multitudine inducere,

Col. 308. a edit. Ven. Cyprian.

& ſic unitatem Eccleſiæ ſcindere crederetur. Erravit quidem ille, dum id credidit. At in una petra agnoſcenda, quæ unitatem Eccleſiæ ab uno incipientem formaret & contineret, quæque a nullo deſerenda eſſet, niſi unitatem Eccleſiæ ſimul deſereret, nequaquam erravit, ſed id agnovit, quod omnes catholici fatebantur: & ſi hanc petram novit Romanum Pontificem ſucceſſorem S. Petri, *ſuper quem fundamenta Eccleſiæ collocata ſunt*, ut & Cyprianus Stephano concinens aliis verbis ſcripſerat; utique in hac petra contineri novit unitatem Eccleſiæ, unitatemque cum eadem petra, ſeu cum Romanis Pontificibus omnino tenendam præſumere debuit, ut cum Cypriano penitus conſpiraret. Hoc principium ex Firmiliano deduxiſſe ſatis mihi nunc eſt: qui ſi in diſputationis æſtu in quædam verba excurrit, ex quibus non multum timuiſſe videatur de ammittenda ejus petræ communione & unitate, ſi quidem Stephanus communionem abrupiſſet, quod tamen * factum non fuit; principium certum utique vidiſſet, conſequentiam non vidiſſet; neque enim vidiſſet, eum, qui ſeparari ſe ſineret ab hac petra, aliam petram inducere ab illa diverſam, ſuper quam unam Eccleſia a Chriſto collocata eſt, ſicque abs ſe vere, non autem a Stephano, *obſuſcari & aboleri Chriſtianæ petræ veritatem, qui ſic proderet, & deſereret unitatem.* Confer, quæ de Firmiliano adnotavimus c. 11. n. 3.

* *Vid. inferius n. 53.*

17. Paciani Barcinonenſis & Optati Melevitani, qui coætanei fuerunt auctores, teſtimonia producam. Pacianus epiſt. 3. *Ipſo referente Matthæo; paulo ſuperius ad Petrum loquutus eſt Dominus, ad unum ideo, ut unitatem formaret ex uno, mox idipſum in commune præcipiens.* Reſpicit poteſtatem ligandi atque ſolvendi, quæ prius uni Petro data fuit a Chriſto, uti legitur apud Matthæum c. 16. dein vero poſt reſurrectionem omnibus ſimul Apoſtolis communicata, uti apud Joannem c. 20. Vides autem rationem tradendæ ejus poteſtatis prius uni Petro (utique cauſa primatus, ad quem totus ille Evangelicus contextus pertinet) referri ad unitatem Eccleſiæ, quæ non mere repræſentaretur in uno Petro, ſed *ex* ipſo *uno formaretur.* Unitas porro omnium *ex uno formari* nequit, niſi omnes cum illo uno conveniant, atque uniantur, quod vim in eo præcipuam exigit, qua omnes ad unitatem ſecum cuſtodiendam obligentur.

18. Similiter Optatus, qui lib. 7. in Parmenianum c. 3.

Bono

Bono unitatis B. Petrum . . . . . præferri Apostolis omnibus meruisse tradit; lib. 2. c. 2. Episcopalem cathedram . quam unam in tota Ecclesia esse pronuntiat, idcirco uni Petro collatam affirmat, ut *in ea una cathedra unitas ab omnibus servaretur*; quæ in eamdem Paciani sententiam conspirant. Optati autem verba hæc sunt: *Negare non potes, scire te in urbe Roma Petro primo cathedran Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus est, in qua una cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, ut jam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret. Ergo cathedram unicam, quæ est prima de dotibus* (Ecclesiæ), *sedit prior Petrus, cui successit Linus, Lino successit Clemens* &c. ubi Petri successorum catalogum texit ad Siricium usque, *qui noster*, inquit, *est socius, cum quo nobiscum totus orbis commercio formatarum in una communionis societate concordat.* In hunc Optati textum nonnulla consideranda sunt. Cathedræ nomen auctoritatem Episcopalem innuit; unde Episcoporum tantum cathedra propria est. Ita porro cathedra *una, unica; singularis* in tota Ecclesia dicitur ab Optato, uti *Episcopatum unum* a Cypriano appellatum vidimus non minus quam (1) *cathedram unam*, ut ne alii Episcopi ab Episcopatu vel cathedra excludantur. Sicut enim unius Episcopatus partem singuli tenent propriam, ex quibus omnibus simul cohærentibus unus Episcopatus coalescit; ita & cathedræ unius partem tenent singuli, ex quibus omnibus copulatis una cathedra efficitur. At sicut Episcopatus unitas formatur in Petro, quatenus omnes Petro supremo Episcopo in unitate communionis & fidei adhærescunt; ita quatenus omnes Petri cathedræ utraque unitate adhærent, cathedra in Petro pariter una efficitur; & hac ratione in ea *una cathedra unitas servatur ab omnibus*; (2) *ne ceteri Apostoli*

(1) Ita Cyprianus epist. 40. *cathedram unam super petram Domini voce fundatam* affirmat.

(2) *Ne ceteri Apostoli*, inquit, unde intelligimus ex Optati sententia etiam Apostolos in una Petri, nempe capitis sui, cathedra unitatem servare debuisse, idipsumque debere præstare totius orbis Episcopos Apostolorum successores, quos quidem omnes hac de causa cum Romano Pontifice S. Petri successore formatarum societate communicare & concordare testatur.

stoli singulas, ideſt ſeparatas cathedras, *ſibi quisque defendant*, atque conſtituant.

19. Unitatem quidem communionis cum Petri cathedra neceſſariam ex ipſo Optati textu omnes agnoſcunt, cum adverſus Donatiſtas agat, ut eos ab hujus cathedræ communione ſeparatos aperti ſchiſmatis coarguat; unde ait: *Ut jam ſchiſmaticus & peccator eſſet, qui contra ſingularem cathedram alteram collocaret.* Hinc etiam mox ſe ac totum orbem cum ea cathedra, ſeu cum Romano Pontifice (1) *in una communionis ſocietate concordem* pro vera Eccleſia habendum contendit; eamdemque communionem cuſtodiendam iterum ſuadet lib. 7. c. 3. Apoſtolorum exemplo, qui *bono unitatis per caritatem noluerunt a Petri* (licet Chriſtum negaſſet) *communione recedere*; idque ex inſtitutione ipſius Chriſti derivat, quem idcirco claves regni cœlorum ſupremam auctoritatem ſignificantes *ſoli Petro* dediſſe ait, *ut unitatis negotium formaretur.* Unitatem quidem ſervari ab omnibus in Petri cathedra per unitatem communionis ipſe Dupinus exponit: *Cui adhærentes*, inquiens, *in una communione perſtarent.* Et dein loquens de Siricio: *Cum quo communionem habemus, & per eum cum omnibus aliis Epiſcopis, qui per epiſtolas, ut appellant, formatas cum ipſo communicant.*

Dupin. not. 26. in edit. Optati pag. 31. & 32.

Id. not. 37.

20. At ſi conſideremus cathedræ nomine, quo Epiſcopalis auctoritas innuitur, eam præſertim auctoritatem ſignificari, qua Epiſcopi doctrinam fidei & morum ex cathedra, ut ajunt, ideſt tamquam Eccleſiæ magiſtri atque Doctores proponunt & docent, ut ex Hieronymo explicabimus n. 35.; unitatem potiſſimum fidei atque doctrinæ cum Romana cathedra cuſtodiendam agnoſces, ut cathedræ, ideſt doctrinæ & fidei unitas in illa ſervetur, & hac ratione intelligatur proprie dicta *cathedra una* in tota Eccleſia catholica, quatenus una eſt doctrina fidei, quæ ab omnibus catholicæ Eccleſiæ Epiſcopis in unitate Romanæ fidei traditur. Enimvero notandum eſt, hanc cathedram, quam Optatus *unam & ſingularem*

(1) Similiter c. 6. ait: *Cathedra, quam probavimus per Petrum, noſtra eſt*: ideſt interpretante Albaſpineo, *per communionem, quam habemus cum ſummo Pontifice.* Et c. 9. in eamdem ſententiam: *Cathedra Petri, quæ noſtra eſt.*

gularem in tota Ecclesia affirmat, quamque omnes catholici Episcopi tenere aliquo modo debent, ne extra singularem cathedram alteram collocent, ab eodem Optato dici *cathedram Petri*, seu Romanam, *in qua sedit prior Petrus*, dein Linus, & ceteri Petri successores Romani Pontifices. *Eo autem sensu*, inquit Maimburgus, *omnes Episcopi sedent super Petri cathedram, quo omnes antiquæ Legis Doctores super Moysis cathedram sederunt.* Optime. At non aliter illi, variis licet in locis dispersi, sederunt super cathedram Moysis, nisi quatenus omnes eamdem Moysis doctrinam tradidere: unde hanc doctrinæ unitatem respiciens Christus dixit: *Super cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Quæcumque dixerint vobis, servate & facite*; in quæ verba Hieronymus: *Per cathedram doctrinam Legis intelligit.* Eodem igitur modo non aliter omnes catholici Episcopi unam Petri cethedram tenent, & super illam sedent, nisi quatenus e suis quique sedibus eamdem doctrinam tradunt, quam Petrus & successores ejus e Romana Petri cathedra docent; quod exponi potest verbis illustris Gallicani Theologi Ludovici Habert: *Omnes pastores fidem Romanæ ecclesiæ docent.* Non ergo de materialibus cathedris hic sermo est, quæ in singulis Episcopalibus ecclesiis diversæ & plures sunt; sed de doctrina fidei e cathedris singulorum tradita, quæ cum una & eadem esse in omnibus debeat, unam cathedram constituit ex pluribus; cumque una eademque esse debeat cum doctrina Petri ac successorum ejus, hæc una & singularis cathedra pro *Romana Petri cathedra* jure accipitur. Unitas itaque cum Romanorum Pontificum cathedra seu doctrina ex unitate cathedræ omnibus necessaria colligitur, ita ut hanc unitatem cathedræ scindat, non modo qui ab ejus communione, verum atiam qui ab ejus fide atque doctrina descifcit. Ita vero qui eam cathedram deserit, nunc quidem schismaticus, nunc autem hæreticus est. Schismaticus erit tantum, si nullo in dogmate dissentiens, communionem ejus deserat; si vero deserat aliquo in capite ejus fidem, erit hæreticus, uti sane tam schismatici quam hæretici fuerunt Donatistæ, qui se ab ea cathedra utroque ex capite separarunt, licet schismatici fere appellentur, propterea quod non fidei, sed disciplinæ causa illos ab initio sejunxit. Ceterum Optatus ipse contra illos scribens etsi communionis unitatem expressius inculcat, memorans tamen communionis ejusmodi formam per *formatarum*

De prærogat. Rom. Eccl. c. 3.

Prolog. Theologiæ c. 8. §. 8.

commercium, quibus totus orbis cum Romana cathedra *concordat*, unitatem quoque fidei iisdem formatis declaratam, in qua omnes, * ut in communionem reciperentur, cum illa cathedra *concordare* oportebat, satis insinuat necessariam, ut quis catholicus habeatur: contra quam quidem singularem cathedram ille alteram collocat, seu erigit, qui doctrinam doctrinæ contrariam tradit.

* Confer supra c 11 §. 2.

21 Ipsorum Donatistarum factum, quod ab Optato proditum est, non obscuri testimonii loco esse potest. Cum nimirum ipsis, ut se ab Ecclesia separatos agnoscerent, opponeretur a catholicis separatio a Romano Pontifice, quocum vera Christi Ecclesia conjungitur; ad hanc objectionem elidendam illud regerebant, se cum Episcopo Romano *partem*, ideſt communionem habere. *Sed & habere vos in urbe Roma partem aliquam dicitis.* Inteligebant autem Donatistam Pseudo-episcopum, quem Romam eo consilio submiserant, ut cum Romano Pontifice communicare crederentur, unde Optatus Episcoporum partis Donati, qui Romæ sedem habuere, catalogum subiicit. In quæ Albaspineus notat: *Quod scirent Donatistæ sine Pontificis Romani communione Ecclesiam se habere, & in ea esse non posse, atque ab ejus communione ut hæretici seperati essent; ideo Episcopum ex suis Romam mittebant, ut possent dicere, se Romæ habere Episcopum, & cum Episcopo Romano se communionem habere. Hoc patet ex hoc loco* (Optati) *& ex collatione Carthaginis, in qua volebant Pseudo episcopum suum Romanum interesse.* Catholici quidem reposuerunt hos Episcopos clam & aliunde subinductos & intrusos Romam, & in campestri vel montano loco occulte degentes, in Petri cathedra nunquam sedisse. At nihil impedit, quin hic ipse Donatistarum nisus communionem cum Romano Pontifice necessariam præferens, traditionis, quam nunc statuimus, satis idoneum testimonium suppeditet.

Optat. l. 2. c. 4.

Not. 42. pag. 32.

22 Frequens schismaticorum & hæreticorum veterum mos fuit, nunc Romanum Pontificem secum communicantem secumque sentientem jactare, nunc ejus communionem approbationemque suorum dogmatum dolose procurare, nunc creare, aut Romam submittere aliquem, qui se tamquam Romanum Pontificem gereret, ut ipsi exinde viderentur catholici, & catholica haberetur eorum doctrina. Id non aliunde duxit originem, nisi ex eo quod constans & notum omnibus catholicis esset, schismaticum, vel hæreticum esse

eum,

eum, qui communionis ac fidei unitatem cum Romano Pontifice nequaquam præfert. Ita non pauca veterum schismaticorum & hæreticorum facta, quæ ex sacris Annalibus in hanc rem proferre liceret, totidem traditionis testimonia sunt, ex quibus utriusque laudatæ unitatis necessitatem ipsis antiquis schismaticis & hæreticis cognitam fuisse deprehendimus. Ex schismaticis sufficiet indicare Fortunati partem, quæ ut se catholicæ communionis esse probaret, Romam misit Felicissimum *ad Petri cathedram, & ad ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est*; idemque cum S. Cornelio summo Pontifice multis egit, ut eum in suam partem adduceret: si enim hanc cathedram suam esse probare potuisset, prævidebat se declinaturum schismatis notam, & ob communionem cum ecclesia principali, ex qua *sacerdotalis unitas* oritur, unitati omnium Ecclesiæ sacerdotum suam partem esse accensendam confidebat. Ex hæreticis vero, ut prætercam Marcionistas, & Montanistas, aliosque vetustiores, qui Romam profecti Romanis Pontificibus fucum facere conati sunt, solos Arianos interim considerare satis esto: qui Liberium pluribus tentarunt; ista *secum impii cogitantes* (teste Athanasio): *Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes brevi superabimus*: quia nimirum catholici omnes Romano pontifici ejusque fidei legitime propositæ adhærendum nossent. Alia ex posterioris ævi hæreticis hujus generis exempla vulgatissima sunt.

Cypr. Ep. 55.

Epist. ad Monach.

§. V.

Testimonia Eusebii Vercellensis, Gregorii Nazianzeni, Satyri, Ambrosii, & Concilii Aquilejensis, cui idem S. Ambrosius præfuit. Quomodo jus communionis e Romana sede dimanet.

23 Insigne de S. Eusebio Vercellensi Episcopo testimonium eruitur ex epistola, quam Liberius Papa ad eumdem scripsit. *Me, frater carissime*, inquit, *ad solatium vitæ præsentis erigit invicta fides tua, qua sequutus Evangeliorum præcepta, nullo genere a consortio sedis Apostolicæ discrepasti.* Viden' *consortium*. id est unitatem, *sedis Apostolicæ* custoditum a S. Eusebio, & consortium quidem præsertim in fi-

de, de qua tum maxime agebatur, idque non ex peculiari quadam ipsius Eusebii in eamdem sedem observantia, sed ex *Evangeliorum* præceptis, ex illis scilicet Evangelicis testimoniis, quæ dum ejus sedis primatum statuunt, unitatem potissimum fidei cum eadem sede cuique catholico omnino tenendam præcipiunt, ut superiori capite vidimus.

24. Non minimum in rem præsentem conferunt sequentes S. Gregorii Nazianzeni versus ex libro de *Vita sua*, ubi sermonem faciens de utraque Roma, veteri & nova, hoc inter eas discrimen notat, quod Roma vetus fidem servaverit illæsam, nova autem Roma, idest Constantinopolis, non item. De fide vero Romæ veteris hæc habet.

Fides vetustæ recta erat jam antiquitus,
Et recta perstat nunc item, nexu pio
Quodcumque labens sol videt deviciens,
Ut universi Præsidem mundi decet,
Totam colit quæ Numinis concordiam.

In secundo versu pro vocibus *nexu pio*, quas interpres metro serviens recepit, substituendum ex Græco *salutari doctrina*. Quam belle! Vides Nazianzenum Romanæ fidei, cujus integritatem incorruptam laudat, tribuere *devincire ecclesias salutari doctrina*; quod idem est ac in unitate fidei eas continere, & in eadem Romana fide agnoscere vinculum & centrum unitatis catholicæ fidei, cum quo ecclesiæ catholicæ colligantur. Quod si hanc unitatem custoditam memorans, solas Occidentis ecclesias indicat illis verbis: *Quodcumque labens sol videt*; id ex eo factum est, quia post Arianam perfidiam pleræque Orientis ecclesiæ variis hæresibus implicitæ, turpiter ab ea unitate & a recta fide, quæ in Romanæ fidei centro servabatur, defecerant, ut in subsequentibus versibus deflet. Centrum hanc vim devinciendi & continendi ecclesias in fidei unitate Romanæ sedi attribuit ob primatum, quo eam non soli Occidenti; sed omniqus totius orbis ecclesiis præsidere affirmat eo versu:

Ut universi Præsidem mundi decet.

Quod tandem S. Doctor addit: *Totam colit quæ Numinis concordiam*, concordiæ nomine intellexisse videtur trium persona-

ſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis concordiam, ſeu conſubſtantialitatem in unitate naturæ, quam Romana fides colens atque propugnans adverſus Arianam perfidiam, concordiam ſimul & unitatem fidei a Deo præſcriptam ex primatus officio colebat ac vindicabat.

25 Satyrus S. Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi frater, ut idem Ambroſius in ſermone de ipſius obitu narrat, cum in quemdam locum transmiſiſſet, ubi de recta fide dubitatio inciderat; cupiens certa nota cognoſcere, num Epiſcopus ejus loci catholicus eſſet, nec ne, ipſum interrogandum exiſtimavit, num cum Romana eccleſia conveniret. *Advocavit ad ſe Epiſcopum, nec ullam veram putavit niſi veræ fidei gratiam, percunctatusque ex eo eſt, utrum eum Epiſcopis catholicis; hoc eſt, cum Romana ſede conveniret:* ubi *conveniret* ita dictum, uti apud Irenæum in eadem fide convenire, niſi forte malis a Satyro acceptum pro *communicare*, ea tamen communione. quæ ejusdem fidei vinculum & argumentum eſt. In S. Cypriani epiſt. 52. ad Antonianum, ut monui num. 11 communicare cum Papa explicatur, *hoc eſt cum catholica Eccleſia communicare*: hic autem converſa propoſitione convenire, ſeu communicare cum Epiſcopis catholicis exponitur, *hoc eſt cum Romana ſede convenire.* Quid ita? Quia nempe connexa ſunt hæc duo, ita ut catholicus & catholicæ communionis ſit, qui convenit & communicat cum Romana ſede & e contra qui cum hac non convenit, aut non communicat, non ſit catholicus, neque communionis catholicæ; ſicque alterum ex altero inferre & cognoſcere licet. Confer locum Hieronymi inferius afferendum num. 36. Adeo communionis & fidei unitas cum Romana ſede neceſſaria eſt, ut catholicus ſit, qui eam tenet; qui autem ea caret, catholicus eſſe non poſſit. Lib. 1. n. 47.

26 Rationem hujusce rei opportune ſuggerit ipſe Satyri frater S. Ambroſius in pſal. 50. n. 30. ubi ait: *Ipſe eſt Petrus, cui dixit Chriſtus: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Ubi ergo Petrus, ibi Eccleſia.* Rationem ex ipſa Chriſti inſtitutione derivat, qua Petrus, & in Petro ſucceſſores ejus Romani Pontifices, petra & fundamentum Eccleſiæ ab eodem Chriſto ſunt conſtituti, cui totum Eccleſiæ ædificium adhæreat, & incumbat neceſſe eſt, uti cap. 12. §. 1. pluribus oſtendimus. Hinc ergo jure S. Ambroſius, ejusque frater Satyrus non aliam noverunt catholi- Pag. 879.

tholicam Christi Ecclesiam, nisi eam quæ cum Romano Episcopo unitatem servat, adeo ut quicumque alius cœtus hujus unitatis expers alibi sit, & non ibi, ubi Petrus & successores Petri, non sit Ecclesia catholica, quam Christus ei fundamento incumbentem & unitam instituit. Quod si consideres ex ipsius Ambrosii sententia recitata c. 12. n. 7. S. Petrum non fuisse fundamentum Ecclesiæ nisi per fidem, quam Ecclesiæ ædificandæ fundamentum posuit; palam sequitur præmissis ejus verbis hanc subesse sententiam: *Ubi ergo fides Petri. ibi Ecclesia*, quod unitatem potissimum fidei cum Petri fide cuique necessariam, ut sit in Ecclesia, manifestissime præfert: cumque hæc Petri prærogativa ad primatum pertinens, in successores ejus cum ipso primatu transierit, idem dicendum de fide successorum Petri. Idipsum quidem aliud ejusdem Ambrosii testimonium insinuat. Unitatem scilicet ejusdem fidei cum fide Romana adeo necessariam habuit, ut extra hanc neminem sperare posse salutem affirmaverit lib. 1. de Pœnit. c. 7. *Non habent enim*, inquit, *Petri hereditatem, qui Petri * fidem non habent, quam impia divisione discerpunt.* Celebris quoque est illa multorum ore & approbatione circumlata & Ambrosio asserta sententia ex lib. 3. *de Sacramentis* c. 7. *In omnibus cupio sequi ecclesiam Romanam.* Cum enim hoc opus S. Ambrosio, vetustis quoque codicibus & auctoribus suffragantibus, fuerit adscriptum; hæc præclara sententia, quæ unitatis studium cum eadem ecclesia eximie præsefert, ejusdem S. Doctoris nomine allegata invenitur. S. Petrus Damianus in epistola ad Hildebrandum recitans eum sermonem, quem in Concilio ad Mediolanenses habuit, cum ipsos Romanæ ecclesiæ, a qua diffidebant, studeret subiicere; eosdem etiam atque etiam ad id impulit sanctissimi Ambrosii sui Episcopi exemplo, qui *in omnibus sequi se magistram sanctam Romanam profitetur ecclesiam.* Arnulphus historicus Mediolanensis sæculi XI. licet in Romanam sedem non bene affectus, hanc tamen cum ea consensionem necessariam agnoscens, ob necessitatem quidem unitatis fidei statuendam hoc testimonium expresse producit, & explicat his verbis: *Hæc enim dicentes, non adversamur vobis, o seniores Romani, cum magister noster dicat Ambrosius: Cupio in omnibus Romanam sequi ecclesiam. Vobiscum enim credimus, vobiscum cunctas hæreses abdicamus.* Quodsi libros *de Sacramentis* a S, Ambrosio abjudicandos exi-

*Al. minus bene, sedem.

Lib. 3. Hist. Mediol. c. 15.

existimes; fateri tamen necesse est, pervetustum esse illorum auctorem, qui Ambrosii vestigiis insistens, in rem praesentem veteris traditionis alius testis accedet.

27 Inter Ambrosii opera insertum legitur Concilium Aquilejense, quod Ambrosium praecipuum moderatorem habuit. Hoc autem Concilium *prope ex omnibus provinciis Occidentalibus* congestum, totius Occidentis testimonium exhibebit. Itaque in epistola ad Imperatotes catholicae communionis originem & fontem Romanam ecclesiam profitetur. *Totius orbis Romani caput Romanam ecclesiam, atque illam sacrosanctum Apostolorum fidem ne turbari sineret, obsecranda fuit clementia vestra; inde enim in omnes venerandae communionis jura dimanant.* Quid, rogo, est quod catholicae communionis jura ex Romana in alias omnes dimanant ecclesias? Id unum profecto, ni fallor, quod nulla alia particularis ecclesia id habet juris per se se, ut aliarum ecclesiarum communionem exigat, nisi ipsa communicet cum ecclesia Romana, quae sola per se omnium ecclesiarum communionem & unitatem omnino requirit, idemque communionis jus aliis ecclesiis secum communicantibus impartitur. Hinc qui a Romana separati, vel praecisi sunt, jus communionis nullum habent: & idcirco de ea communione certior fieri voluit Saryrus, ut exinde cognosceret, num sibi cum Episcopo ejus ecclesiae, ad quam venerat, communicandum esset: cujus generis exempla aliquot alia suppetunt ex aliis sanctis & doctis viris, ex quibus nonnulla in sequentibus forsitan referentur. Ratio etiam manifesta est. Jus enim catholicae communionis soli competit Ecclesiae catholicae, idest iis qui in Ecclesiae catholicae unitate & communione consistunt: ac propterea cum separatis seu abscissis ab Ecclesia catholica communicare non licet. Ecclesia vero catholica non est nisi illa, quae cum Romana sede communicat, eidemque tamquam centro & fundamento adhaerescit, ut vel ex ipso Ambrosio vidimus. Iis ergo solis, qui cum Romana sede communicantes eidemque adhaerentes pertinent ad Ecclesiam catholicam, communionis catholicae jus est. Adeo igitur communio cum sede & ecclesia Romana est necessaria ex Concilii Aquilejensis sententia, ut sine communione ejusmodi nullum cuipiam communionis jus sit. Sive magna ergo, sive exigua sit pars, quae a Romana communione separatur, perinde est: ac proinde in Graecorum schismate a totius

Tom. 2. Ambr. class. 2. ep. 2.

tius

tius fere Orientis ecclesiis jus omne communionis amissum dolemus, quod non antea recuperare poterunt, nisi prius cum Romana sede reconciliati, in ejus communionem recipiantur.

§. VI.

Damasi Papæ, Theodosii Imperatoris, & Flaviani presbyteri Antiocheni & postea Episcopi testimonia. Additur testimonium concinens ex Aureliano Augusto ab Eusebio & Rufino laudatum. Prudentii poetæ versus.

Epist. 5. apud Coustant.

28 S. Damasus Papa in epistola, quam dedit Paulino Antiocheno, *fidem*, seu *fidei confessionem* ad eum misit, cui assentiri ac subscribere deberent, quicumque vellent *Ecclesiæ copulari, idest nobis per te voluerint sociari. Unde*, inquit, *ne aut tibi scrupulus resideret, & volentes forsitan Ecclesiæ copulari, tua cautio probanda differret, fidem misimus non tam tibi, qui ejusdem fidei communione sociaris, quam his, qui in ea subscribentes, tibi, idest nobis per te voluerint sociari.* Quibus palam affirmat, eum, qui Ecclesiæ copulari velit, non aliter id posse obtinere, nisi eamdem, quam misit, fidei confessionem profiteatur. Confessio fidei, quam ad ipsum Paulinum misit Damasus, subjicitur epistolæ apud P. Coustantium quintæ; ac in ea præsertim damnatur Macedonianorum error, quo sancti Spiritus divinitas impetebatur. De hac controversia apud Orientales tunc ebulliente libet referre quæ Sozomenus narrat. *Cum hæc quæstio agitaretur, & contendendi studio magis magisque in dies cresceret, Episcopus Urbis Romæ scripsit ad Orientales ecclesias, ut Trinitatem consubstantialem, ac honore gloriaque æqualem una cum Occidentalibus Episcopis confiterentur.* Id respicere videtur laudatam (1) epistolam ad Paulinum. seu potius confessionem fidei eidem subnexam, quam postremam etiam Theodoretus

Sozom. lib. 6. c. 22.

Hist. l. 5. c. 11.

(1) Cum Sozomenus post ejusmodi factum statim narret Liberii mortem (sic enim exorditur sequens caput 23. Per idem

tus recitat. Unitatem fidei, quam idem Pontifex ab Orientalibus requisivit; si modo vellent *Ecclesiæ copulari*, a catholicis omnibus, qui eam unitatem necessariam sciebant, eadem epistola obtinuit, ut ex his verbis liquet, quæ statim post præcedentia Sozomenus subdit. *Quo facto utpote controversia judicio Romanæ ecclesiæ terminata, singuli quievere eaque quæstio finem accepisse visa est.* Romanæ sedis judicium ac fides ideo controversiam apud Orientales fervescentem terminavit, quia omnes, qui nollent separari ab ecclesia, cum Apostolica sede *in ejusdem fidei communione sociari* oportere, ipsis Orientalibus perspectum erat, ut ex ipso facto cum Damasi litteris concinente colligere licet. Extat alia ejusdem Pontificis epistola in Romana synodo scripta, cui adjecta sunt quædam decreta, in quibus idem dogma de divinitate Spiritus Sancti constituitur. Hæc primum ad Illyricianos missa, deinde per Sabinum diaconum ejusdem exemplum Orientalibus inscriptum, allatum fuit in Orientem, ipsique subscripsere in Antiochena synodo congregati Orientales Episcopi CLIII. omnes *consona fide credentes, & omnes ita consentientes*; unde in quibusdam codicibus hæc appellatur *synodus Romana & Antiochensis*: eaque Romanæ fidei decreta Antio-

tempus morituo Liberio Damasus Romanæ sedis administratione suscepit), illud factum ad Liberium pertinere nonnulli arbitrantur. At S. Basilius, qui pro vindicanda divinitate Spiritus Sancti libros contra Eunomium scripsit, libro 2. ante finem hunc primum fuisse significat, qui hæresim divinitati Spiritus Sancti infensam in Oriente disseminaret. Scripsit autem eos libros S. Doctor aliquot annis post Liberii mortem. Nondum ergo ea quæstio Orientem turbaverat Liberii tempore, ita ut is ad eam sedandam litteras ad Orientales dedisse dicendus sit. Enimvero epistola ejusdem Pontificis paulo ante mortem ad Orientales missa, in qua omnes hæreses tunc fervescentes eliminare studet, nihil tangit de errore contra Spiritum Sanctum, quia ipsi nondum in notitiam venerat. Factum igitur, quod a Sozomeno refertur, non Liberio, sed Damaso tribuendum, quem sane ad Orientales eo de argumento scripsisse certum est: ac proinde Sozomenum minus accurate illud retulisse ante indicatam Liberii mortem probabilius credimus.

cheni Patres obsequentissime susceperunt, atque subscriptione firmarunt, eademque cum propriis subscriptionibus Romam transmisere, ut unitatem fidei ejusdem probantes, se se catholicos exhiberent, sicque tolleretur de medio illa hæreseos suspicio, qua ipsi apud Romanos aspersi fuerant. Vide hac de re plura in tractatu *De antiquis collectionibus canonum* part. 2. c. 9. quem tomo tertio novissimæ editionis operum S. Leonis præfiximus.

29. Valente Ariano principe vita functo, qui plures catholicos Episcopos e suis sedibus pepulerat, Gratianus Imperator Orientis imperio potitus legem tulit, *ut ædes sacræ iis traderentur, qui cum Damaso communicarent.* Imperator scilicet catholicus ab Episcopis catholicæ fidei professoribus ecclesias regi volens, ex communione cum Damaso Romano Pontifice catholicæ fidei Episcopos dignosci sciebat, quippe qui non aliam intelligeret esse catholicam fidem, nisi quæ cum fide Romanorum Antistitum conveniret, neque cum hac fide convenire nisi illos Episcopos, qui cum iisdem summis Pontificibus communicarent: quod non minus communionis, quam fidei unitatem cum Romanæ sedis Antistitibus cuique catholico necessariam præsumit. Hæc interpretatio ne in mei systematis gratiam distorta credatur, explicatior fiet ex iis, quæ sub idem tempus in celeberrima Orientis ecclesia contigerunt.

Theodoret. l. 5. Hist. c. 2.

30. Sapor militum Magister cum laudata lege ab eodem Gratiano missus in Orientem, ut eam exequendam curaret, Antiochiæ tres Episcopos sacras ædes ab Euzojo Ariano ereptas sibi postulantes invenit; nimirum Meletium, Paulinum, atque Apollinarem, quem postremum e Laodicea, cujus erat Episcopus, Antiochiam profectum, suæ factionis præsulatum assumsisse Theodoretus testatur. Qui loco Apollinaris Vitalem ejus discipulum substituendum putant ex Hieronymi epistola ad Damasum, ubi non Apollinarem, sed Vitalem una cum Meletio, & Paulino nominat; ii non observarunt, Theodoretum loqui de trium factionum ducibus, quorum causa institutum fuit Saporis judicium, cum nondum Vitalis ab Apollinari fuerat Episcopus ordinatus; Hieronymum vero memorasse Vitalem jam Episcopum, cujus ordinationem post Saporis judicium Theodoretus refert. His igitur tribus competitoribus ante Saporem constitutis, cum ex imperiali lege ædes sacræ illi essent adjudicandæ, qui communicaret

Id. Hist. l. 5. c. 3.

cum

cum Damaso, *Paulinus quidem affirmare cœpit se Damaso communicare; idem quoque asserebat Apollinaris hæresim suam occultans.* At cum sileret Meletius, presbyter eius Flavianus Episcopi sui causam acturus, ut duos illos competitores repelleret, Paulinum in primis sic allocutus est: *Si Damasi communionem amplecteris, amice; doctrinæ nobis manifestam similitudinem ostende.* Non ignorabat, nec ignorare poterat Flavianus Paulinum habuisse a Damaso communionis litteras; sed hanc communionem per litteras nihil eidem suffragari posse intelligens, nisi jungeretur cum unitate doctrinæ; proposita diversa utriusque doctrina in quæstione de tribus hypostasibus, quas (1) Damasum *differte prædicare*, Paulinum vero tollere affirmabat, his verbis concludens institit: *Ostende igitur consensionem doctrinæ, & ecclesias suscipe ut lex jubet.* Tum con-

 versus

---

(1) Etsi a vocibus *trium hypostasum* Damasus & Occidentales abstinerent, metuentes ne nomen *hypostasis* Latinis inusitatum, & a nonnullis hæreticis loco *substantiæ* acceptum errori faveret; cum tamen Flavianus apud Theodoretum tam aperte affirmaverit, Damasum *unam eamdemque Trinitatis substantiam confitentem, tres hypostases differte prædicare*; expressam ejusdem Pontificis de tribus personis in una substantia confitendis doctrinam, quam idem Damasus indiderat *expositioni fidei* editæ in Romano concilio habito non serius ini ciis anni 378, & ante Valentis obitum per Dorotheum missæ in Orientem, annoque sequenti receptæ & subsignatæ in Antiochena synodo (Vid. Coustantium in monito ad Epist. 4. Damasi n. 4); hanc, inquam, doctrinam Damasi Flavianus de trium hypostasium prædicatione interpretatus videtur, maxime quia idem Pontifex in eadem expositione Sabellii simul & Marcelli placita respuens, iis verbis usus est (Vid. Ep. 4. Damasi n. 1. & 4.), quæ dum tres personas *in se . . . . semper manentes*, & Dei Filium *non in Patre remanentem, sed in æternum SUBSISTENTEM* pronuntiant, *hypostasim*, seu *subsistentiam* singularum propriam distinctamque declarant. Porro Paulinus, qui in subscriptione synodica concilii Alexandrini an. 362. declaraverat posse dici hypostases tres in significatione trium personarum, hac occasione *trinitatem hypostasum tollere* idcirco videri potuit Flaviano, quia fortassis cum ab ipso, uti & a Hieronymo Antiochiæ degente, exigeretur trium hypostasim nomen, Occidentalium morem & œconomiam sequens eo uti noluit.

versus ad Apollinarem, qui certo certius novam doctrinam ab ipso Damaso reprobatam invexerat, dixit: *Miror te, o amice, tam impudenter resistere veritati, cum probe scias, Damasum asserere perfectum hominem a Deo assumtum esse &c. Nunc saltem renuntia novitati, quam excogitasti, & Damasi doctrinam amplectere, ac tum demum sacras ædes obtine.* Præclare admodum & belle. Non solum enim hinc Flaviani Antiocheni tum presbyteri, postea vero Episcopi celeberrimi, qui S. Joannis Chrysostomi magister extitit, & in Sanctorum album relatus fuit, luculentissimum testimonium profertur; sed Imperialis etiam legis superius laudatæ genuinus sensus eruitur. Nam etsi unam communionem Damasi lex, uti a Theodoreto memoratur, per se expresse requireret; Flaviani tamen interrogatio unitatem potissimum fidei, sine qua communio constare non poterat, cum Romano Pontifice prærequisitam ostendit. Idque non ex unius Flaviani, sed ex ipsius Imperatoris mente fuisse illud suadet, quod cum Imperator hac lege favere vellet religioni catholicæ, & unitati fidei in suo regno prospicere; communionem cum Damaso non alia de causa quæsierat, nisi ut unitatem fidei catholicæ ab Arii hæresi jamdiu distractam per eam communionem ubique restitueret: quo aliter fieri non poterat, nisi eamdem cum Damaso fidem, quam communicatoriæ litteræ testabantur, ab omnibus, qui catholici essent, profitendam credidisset. Enimvero hoc idem unitatis fidei Imperiale consilium confirmat alia Imperatoris Theodosii lex Thessalonicæ data, Constantinopolique proposita, qua omnes Christianos cum fide Romanæ ecclesiæ convenire sancitum est. *Cunctos populos, quos clementiæ nostræ regit temperamentum, in tali volumus religione versari, quam divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis religio usque ad nunc insinuata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi claret & Petrum Alexandrinæ urbis Episcopum virum Apostolicæ sanctitatis.* Nonne hujus legis scopus in promovenda unitate Romanæ fidei utpote omnibus catholicis necessaria manifeste dignoscitur? Quodsi non tam Damasi Romani Pontificis, quam Petri Alexandrini fides ingeritur; non tamen eadem ratione. Damasus enim memoratur propter suæ sedis fidem a S. Petro Romanis traditam, quam eumdem sequi manifestum erat; Petrus autem Alexandrinus non ob fidem Alexandrinæ cathedræ profertur, sed quatenus fidem Romanæ sequebatur ecclesiæ, ac in eadem

Cod. Theod. lib. 16. tit. 1. L. 2.

fide

fide communicabat cum Damaso, cujus quidem communio & unitas in doctrina fidei (ut interpretatio Flaviani indicavit) in Antiocheno dissidio ex Gratiani lege quæsita fuit, ut ne communio & fidei unitas cum Petro Alexandrino quæreretur.

31. Hoc argumentum ut eliderct quidam * Anonymus, suasurus nihil peculiare Romano Pontifici ea Gratiani lege communionem ejus requirente fuisse tributum, satis erat, inquit, Imperatorem credidisse Damasum fuisse orthodoxum, ut ejus communionem præcipere posset. Hinc tres alias leges ingerit, in quibus de communione cum aliis Episcopis decretum fuit, nulla Romani Pontificis mentione, qui prætermittendus non erat, si catholicæ communionis centrum habitus fuisset. Prima est lex Theodosii, in qua undecim Episcopi, cum quibus communicandum esset, sine Romano recensentur. Altera Arcadii, qua eos ex ecclesiis pelli jubet, qui Theophili, Arsacii, & Porphyrii communionem recusarent. Tertia Theodosii junioris, qua eos similiter ab ecclesiis exturbari vult, qui cum Joanne Antiocheno nequaquam communicarent. At alia res est, si de communione cum catholicis in particulari agatur, alia vero si de catholica communione universim discernenda sermo sit. In primo casu communio cujusque catholici Episcopi, prout specialis ratio, vel occasio incideret, sufficere poterat: & ita in tribus objectis legibus, cur eorum tantum Episcoporum mentio fieret, specialis extitit causa. Lex a Theodosio majore post Constantinopolitanam synodum edita, & ab eodem subscripta, ad normam canonis secundi synodi ejusdem exacta fuit, in quo sicut pro Orientalium tantum ecclesiarum regimine de quinque Orientis provinciis statutum fuerat, ita ille eos tantum harum provinciarum Episcopos catholicos recensendos duxit, cum quibus communicandum esset ab iis, qui ecclesias ibidem recipere aut retinere vellent, ut vel ipse Jacobus Gothofredus observat. Nihil hinc opus erat Romanum Episcopum memorare, cujus tamen communionem nominatos ibidem Orientales Episcopos sequi, ut alia anteriori ejusdem Imperatoris lege cautum fuerat, exploratum erat. Porro ut Joannis Antiocheni communio Theodosii junioris lege præciperetur, ea peculiaris extitit ratio, quod iis tantum Nestorii fautoribus proposita, seu præscripta esset, qui cum eodem Joanne ad catholicam &

* *Traité de l'autorité du Pape. Haye 1720. tom. 1. pag. 189.*

Cod. Theod. lib. 16. tit. 1. L. 3.

L. 6. tit. De his qui super religione contendunt.

In synodic adversus Traged. Irenæi c. 143. p. 845. edit. Baluz.

Romanam communionem reverso communicare amplius nolebant. Miror vero aliam Arcadii Imperatoris legem obtrudi, quae in schismate contra S Joannem Chrysostomum Romana communione fultum lata fuit adversus illos, qui huic sanctissimo viro a Constantinopolitana sede pulso ut adhaererent constanter, cum Arsacio ejusdem sedis invasore, cum Theophilo Alexandrino, & Porphyrio Antiocheno, eidem Sancto infensis, communicare renuebant. Hinc autem quaenam specialis esset causa, ob quam horum trium Episcoporum mentio facta fuerit, manifestum est. Cur vero Romanae sedis communio, quam vel isti S. Joannis Chrysostomi hostes sibi retinendam duxerunt, hac in causa inculcaretur, nihil erat. At in Gratiani lege communionem cum Damaso idcirco fuisse praescriptam, ut ex ea discerneretur, quinam Orientis Episcopi catholici essent fideique unitatem tenerent cum eodem Damaso, nonne ex dictis antea ac praesertim ex Antiocheno facto manifestum est? Hinc autem aperte sequitur Romanam sedem non minus communionis, quam fidei catholicae centrum agnitam, & a quovis catholico utramque cum ea unitatem esse tenendam. Neque in lege Magni Theodosii, quae incipit *Cunctos populos*, alius ejusdem Principis scopus fuit, nisi unitas potissimum fidei, ut ex Sozomeno colligere licet. (Lib. 7. c. 4.) Ille ad imperium Orientis evectus, baptismate percepto statim pietatis ac religionis praecipuam curam gerens, ut totum Orientem variis fidei dissensionibus discissum tute componeret, unum certum exemplar proponendum agnovit, quod omnes tute sequerentur. Istud autem extra Orientem quaerens, non alia de causa ex una Romana ecclesia proponit, nisi quod unius Romanae ecclesiae fidem primatus causa totius catholicae unitatis centrum sciebat, quocum convenire omnes catholici debent, & ex quo in dissidiis circa fidem catholica fides dignoscenda est, ut Gothofredus quantumvis heterodoxus notavit: *Sic enim etiam olim quoque Irenaeus Lugdunensis de ipsamet sanctissima in fide ecclesia Romana, hujus, inquiebat, exemplo pravam omnem disciplinam profligamus*. Imperator licet catholicum haberet Alexandrinum Episcopum, non tamen Alexandrinae ecclesiae fidem tamquam exemplar proposuit, sed Romanam, quam cum idem Alexandrinus Episcopus sequeretur, catholicus erat & habebatur. Cum vero fides Romana alia non sit, nisi ea quam Romanos S. Petrus docuit, &

quam

quam S. Petri successores ab eo acceptam docent & profitentur; Damasum tum viventem Imperator nominavit eo consilio, ut ad ejus fidem & communionem cunctos populos speciali primatus praerogativa, in unitatis utique bonum, revocaret, quemadmodum laudatus Gothofredus ab adversariis non contemnendus fateri debuit. Hanc enim inter ceteras Romanae sedis praerogativas ex hac lege eruendas quarto loco posuit, *summam inter Episcopos Pontificis Romani dignitatem & auctoritatem semper fuisse, atque ideo* (nota consequentiam) *ad ejus fidem & communionem potissimum provocatum.* Quis post tanti viri, qui nemini suspectus esse potest, testimonium, Theodosianae legis interpretationem a sola veritate expressam aliorsum distorquere, aut in dubium revocare audeat?

32. Ne autem peculiari Magni Theodosii in Romanae sedis fidem observantiae id factum tribuatur, Ethnici quoque Imperatoris non absimilem sanctionem, seu sententiam hac occasione considerare plurimum juverit. In laudata Antiochena sede Aureliano Imperatore duo de Episcopatu decertabant, hinc Paulus Samosatenus, qui ob haeresim in synodo depositus fuerat, hinc autem Domnus qui eidem Paulo fuerat subrogatus. Cum ergo Paulus Domno Episcopales aedes & ecclesiam nollet cedere; catholici Episcopi de constituendo ibidem orthodoxae fidei Antistite maxime solliciti, ad ipsum Imperatorem, qui tum forte post devictam Zenobiam Antiochiae degebat, confugerunt. Is autem illi e duobus Antiochenam ecclesiam attribui jussit, *cui Italici Christiani sacerdotes & Romanus Pontifex scriberent.* Id *rectissime* praeceptum agnoscit Eusebius, seu, ut vertit Rufinus, *religiose de hoc satis & sancte*, idest ad catholicae religionis & justitiae normam. At si pro Domno interpellatus fuit Aurelianus, ut Paulum e sacris aedibus pelleret, quid rem velut ancipitem moratur? Si septuaginta, & eo plures Antiochenae synodi Patres rei ejusdem fuerunt aequi & legitimi judices, quid ex Italia ac ex Romano praesertim Antistite litterae quaeruntur, aut expectantur? Cur non potius, aut simul quaeruntur, aut expectantur ab Alexandrino, ad quem eodem, quo ad Romanum exemplo Antiochena synodus scripserat, ut Domni litteras susciperet, & ad eumdem rescriberet? Eadem videtur in hoc ratio, ac illa, qua in posteriori ejusdem Antiochenae sedis dissidio Imperator Gratianus ei sacras aedes tradi voluit, qui cum Damaso communicaret. Favere nimirum Aurelianus

Euseb. Hist. l. 7. c. 30.

relianus voluit catholicæ fidei, pro qua a catholicis Episcopis adversus Paulum fuerat interpellatus; & favere in eo voluit, ut catholicæ religionis Episcopus Antiochenæ sedi præficeretur. In duorum autem Episcoporum pugna, ne interpellantium favore erga Paulum ductus videretur, & rem satis caute transigeret, aliud judicium Antiochena synodo superius requirendum persensit. Audierat forte pro communicatoriis litteris, quæ fidem Domni probarent, Pauli autem errores repellerent, scriptum fuisse ab eadem synodo ad Romanum & Alexandrinum Episcopos; & Romani quidem potiorem rationem habitam sive ab Antiochenis ejusdem synodi Patribus, sive ex frequenti Christianorum, inter quos versabatur, sententia intellexisse videtur. Hinc non ab Alexandrino, sed a Romano tantum Episcopo, & ab Italicis Antistitibus Romanæ fere synodo interessentibus litteras expectandas præcepit, ut qui ex duobus competitoribus fidem Romanæ adhærentem tenere eisdem litteris probaretur, is haberetur catholicus, ac propterea dignus, qui Antiochenam ecclesiam regeret. Hoc autem Imperatoris Ethnici judicium, quod *rectissimum* affirmat Eusebius, *sanctum & religiosum* Rufinus, tanto magis æstimandum est, quod tritam ac certam divulgatamque etiam apud Gentiles Antiochenorum Patrum aut catholicorum, ex quibus id Aurelianus didicerat, sententiam exhibet de necessaria unitate communionis & fidei cum Romana sede, ut quis catholicus judicetur: id quod ex hoc facto deducendum intellexit etiam Cl. Bossuetus, cum ex praxi Christianorum illud rescriptum derivavit, *quia* Imperator, inquit, *Christianorum corpus in hac* (Romani Episcopi) *communione semper contineri viderat.* Et similiter Claudius Fleury: *Tam erat notorium etiam Paganis veræ Christianæ religionis notam esse communionem cum ecclesia Romana.*

Discours sur l'Hist. univers.

Tom. 2. Hist. lib. 8. c. 8.

32. Nunc ad Patres Ecclesiæ rediens, Prudentii antiqui Poetæ catholici testimonium proferam, breve illud quidem, sed pro unitate fidei cum Romana cathedra satis expressum. In hymno enim S. Hippolyti martyris unitatem commendat non communionis tantum, quam Novati schisma abruperat, sed etiam fidei, quam cum Romana Petri cathedra tenendam tradit.

Fugite, o miseri, execranda Novati
Schismata, catholicis reddite vos populis.

Una

Una fides vigeat, prisco quæ condita templo est,
Quam tenet cathedra Petri.

§. VII.

Hieronymi testimonia, Argumentum ductum ex necessaria unitate cum Petri cathedra, quo cathedræ vocabulo fidem Romanæ sedis a S. Petro ejusque successoribus traditam significari ostenditur. Ecclesia catholica & fides catholicæ Ecclesiæ dicta est Romana ob unitatem præsertim fidei cum Romana catholico cuique necessariam.

33. Sanctus & maximus Doctor Hieronymus plura suppeditabit. Primatum S. Petro unitatis causa delatum explorate fatetur. *Propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio.* Constituto autem hoc capite non tolleretur, nec auferri posset occasio schismatum, nisi eidem capiti vis ad unitatem obligans attributa credatur. Hanc sane vim idem S. Doctor satis indicavit, cum in dialogo contra Luciferianos n. 9. facultatem præcipuam & eminentem summo Sacerdoti afferendam affirmavit, ne, si negetur, schismata exoriantur. *Ecclesiæ salus*, inquit, *in summi Sacerdotis dignitate pendet; cui si non exors quædam & ab omnibus eminens tribuatur potestas, tot in Ecclesia efficientur schismata, quot Sacerdotes. Itaque ad vitandum schismata* (ut ex mente S. Scriptoris recte collegit Stephanus Baluzius) *necesse est, ut unitatem Ecclesiæ sequamur, idest, Romanam ecclesiam, ubi est origo & radix unitatis.*

L. 1. in Jovin. n. 26.

Baluz. in n. t ad Comonit. Vincent. c. 19.

34. Porro unitatem non solius communionis, sed potissimum fidei cum Romanorum Pontificum fide custodiendam S. Hieronymus pluribus in locis inculcat. Mitto quod præscripsit Demetriadi: *Illud te pio caritatis affectu præmonendum puto, ut S. Innocentii, qui Apostolicæ cathedræ successor est, teneas fidem; nec peregrinam, quatenus tibi prudens callidaque videaris, doctrinam recipias.* Luculentiora sunt quæ in controversia de tribus hypostasibus prodidit. Cum trium hypostasum nomen ab Orientalibus catholicis pro significandis tribus Trinitatis personis acciperetur, Occidentales

Epist. 130. n. 16.

vero ne cum hæreticis quibusdam sumeretur significatione substantiæ, vehementer timerent; male apud hos idem nomen audiebat, eodemque metu Ægyptii cum Episcopo Alexandrino tres hypostases dicere respuebant. Orientales interim Antiochenses, qui trium hypostasum appellatione utebantur, ne viderentur hæretici, Romanæ sedis communionem quærebant. *Campenses* (idest illi Antiocheni, qui Meletio addicti, ante ejus reditum in agris synaxes agebant), inquit ad Damasum Hieronymus, *cum Tarsensibus hæreticis copulati, nihil aliud ambiunt, quam ut auctoritatem communionis vestræ fulti tres hypostases cum antiquo, idest hæretico sensu prædicent.* Hæc quidem Hieronymi suspicio erat, eo quod Ariano sensu tres hypostases pro tribus distinctis substantiis dictæ fuerant At Campenses illi cum ii essent, qui Meletii catholici Episcopi, & Confessoris adversus Arianam perfidiam præstantissimi partes sequebantur, (quidquid Hieronymus metueret) a tam pravo & hæretico sensu erant alienissimi, uti & explicatio eidem Hieronymo ab ipsis significata patefacit. Hi ergo una cum suo Antistite Meletio Romanæ sedis communionem & unitatem necessariam videbant, ut se catholicos probarent, omnemque hæreseos suspicionem depellerent. Interim Hieronymus Antiochiæ degens, cum urgeretur tres hypostases dicere, in tres autem partes divisam cerneret Antiochenam ecclesiam ob tres Episcopos Meletium, Paulinum, atque Vitalem, quorum singuli suæ cuique parti præsidentes, Damasi communionem præferebant; ad hunc dedit litteras, ut intelligeret, num una, an tres hypostases dicendæ essent, & quocum Episcopo deberet communicare. Ita vero se se sollicitum in hoc exhibet, ut non minus fidei, quam communionis unitatem cum Romano Pontifice necessariam ostendat. In primis enim epist. 15. fidei negotium in hypostasum controversia agitari indicant illa, quibus *cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam* (idest Romanam laudatam a Paulo) sibi ea in quæstione consulendam censuisse n. 1. fatetur. Tum vero num. 2. addens: *Ego nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, idest cathedræ Petri communione consocior*; communionem utique intelligit, quæ unitatem ejusdem Romanæ fidei exigit atque præsumit, ejusdem, inquam, Romanæ fidei, cui firmissime adhærebat, quamque *cathedræ* nomine ab eodem acceptam post

Ep. 15. *n.* 5.

pauca

pauca videbimus. Rationem porro allaturus, cur huic *cathedræ*, ſeu Romanæ fidei, ſibi adhærendum putaret, & hanc præ ceteris ea in quæſtione conſulendam crediderit, illud ſubiicit, quod cum Evangelico textu apud Matthæum, & cum noſtra ejusdem textus explicatione ſuperius propoſita c. 12. §. 1. maxime concinit, nimirum: *Super illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio*, id eſt ſuper illius cathedræ doctrinam fidei. Quam belle in noſtram ſententiam! Cum enim ſuper fidem Romanæ cathedræ Eccleſiam ædificatam ſciret; in controverſia fidei Romanam fidem Apoſtolico item ore laudatam requirendam judicavit, ut dignoſceret fidem catholicæ Eccleſiæ, quæ Romanæ fidei tamquam petræ & fundamento adhæreſcit, ac ita perſpiceret, quam fidem ea in quæſtione deberet profiteri, ne ab ea recedens, ab Eccleſia ipſa recederet. Id manifeſtius oſtendunt ſubjectæ ſimilitudines, quibus ejusdem unitatis neceſſitatem multo apertius ingerit inquiens: *Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus eſt. Si quis in Noe arca non fuerit, peribit . . . . Non novi Vitalem, Meletium reſpuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, ſpargit; hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.* Tandem propoſita trium hypoſtaſeon quæſtione ſolutionem petit a Damaſo, nec non ut ſibi ſignificet, quocum ex illis tribus Antiochiæ debeat communicare. Similia urget epiſt. 16. ad eumdem Pontificem, ex qua hæc tantum exſcribo, quibus n. 2. in tres partes diſciſſam memorans Antiochenam eccleſiam, certum ſe ac tutum in ea parte pollicetur, quæ Damaſo ejusque fidei adhæreſceret. *In tres partes*, inquit, *ſciſſa eccleſia ad ſe rapere me feſtinat, monachorum circa manentium antiqua in me ſurgit auctoritas. Ego interim clamito: Si quis cathedræ Petri jungitur, meus eſt. Meletius, Vitalis, Paulinus tibi hærere ſe dicunt . . . . Obteſtor Beatitudinem tuam, ut mihi litteris tuis, apud quem in Syria debeam communicare, ſignifices.* Etſi vero quæſtio de vocibus trium hypoſtaſeon, quæ cum laudatis monachis potiſſimum a Hieronymo habebatur, modicum a nonnullis fiat, eo quod re omnes catholicos conveniſſe, ſolis autem verbis, vel ſuſpicione diſcrepaſſe exiſtiment; quæ tamen ille in medium profert pro aſſerenda communionis & fidei neceſſaria unitate cum Romana ſede, ne quis extra hanc unitatem exiſtens, Eccleſiæ petram deſeruiſſe, extra domum agnum comedere, ac profanus eſſe,

extra arcam naufragus fluctuare, inaniter fpargere, & Antichrifti effe convincatur; cum & traditioni Patrum, & Scripturae fententiis conveniant, maximae in rem noftram auctoritatis funt, tantique Doctoris teftimonium luculentiffimum exhibent.

35. Antequam alia ejusdem teftimonia profero, nomen *cathedræ*, cui adhærendum omnino effe S. Doctor (æque ac alii Patres) tam expreffe pronuntiavit, ex ipfius, nec non etiam aliorum Patrum interpretatione explicare libet, quod ad ftatuendam neceffitatem unitatis fidei maxime conferet. *Cathedræ* appellatio apud Ecclefiam ex Hebræis, ac præfertim ex Evangelico textu Matthæi c. 23. fumpta eft, ubi Moyfis cathedra memoratur, ex qua Scribæ & Pharifæi legem explicabant. Hic autem *cathedra Moyfis* non materialem aliquam cathedram a Moyfe quondam occupatam, fed doctrinam legis Mofaicæ, quam Scribæ quoque & Pharifæi docebant, palam fignificat, ut ipfe obfervavit Hiero-
Lib 3. in Matth. nymus. *Per cathedram doctrinam legis intelligit.* Quod idem & Athanafius confirmat in expofitione pfalmi primi ad illa: *Et cathedram peftilentiæ*, inquiens: *Per cathedram doctrinam fignificat, ut ipfe ait: Super cathedram Moyfis.* Itaque fimili fenfu & apud Ecclefiam cathedra five Epifcopalis, five Pontificia nihil aliud innuit nifi doctrinam legis & fidei Chriftianæ, quam Epifcopi atque Pontifices tradunt. Hinc idem Hieronymus epift. 15. ad Damafum Papam *cathedram Petri*, *&* *fidem Apoftolico ore laudatam* velut unum & idem accepit. & epift. 97. al. 78. ad Pammachium *prædicationem cathedræ Marci* nominat pafchalem epiftolam Theophili Alexandrini, in qua contra errores Origenis catholica fides explicabatur; & fimiliter *prædicationem cathedræ Petri* vocat Anaftafii Papæ litteras, quibus eam epiftolam ab hoc Pontifice confirmandam poftulabat. *Prædicationem cathedræ Marci Evangeliftæ cathedra Petri Apoftoli fua prædicatione confirmet.* Eodem quoque fenfu Rufinus in epiftola ad Gaudentium Epifcopum interpretationi *Recognitionum* præfixa *docendi cathedram* appellat, & fucceflorem in cathedra Petri, *doctrinæ* ipfius fucceflorem vocat. Similiter Auguftinus *doctrinæ falutaris cathedram* nominat epift. 105. n. 16. & Bachiarius quarti fæculi fcriptor In *Apologia* feu libello fidei edito primum a Muratorio tom. 2. Anecdot. dein a Cano-
Pag. 7. nico Francifco Florio in Bachiarii opufculis *cathedram Petri* inter-

interpretatur, *hoc est; sedem fidei*. Tandem, ut alia prætercam, cum S. Fulgentius in libro de Trinitate ad Felicem Nolanum illam fidem memorat, *quæ usque nunc per successionum seriem in cathedra Petri Apostoli Romæ, vel Antiochiæ, in cathedra Marci Evangelistæ in Alexandria, in cathedra Joannis Evangelistæ Ephesi, in cathedra Jacobi Hierosolymæ ab ipsarum Episcopis prædicatur*; cathedræ utique nomen ad fidem, quam Episcopi docent, evidentissime refert. Igitur quod ait Hieronymus *jungi cathedræ Petri* proprie est jungi doctrinæ fidei, quæ a Romanis Pontificibus Petri successoribus traditur; & quotquot Patres unitatem cum hac cathedra necessariam affirmarunt, unitatem cum fide ab ipsis tradita docuerunt necessariam.

36. Sed ut ad alia Hieronymi testimonia progrediar, non se solum, sed Alexandrinam etiam ecclesiam de hac unitate fidei cum Romana cathedra gloriatam prodit epist. 63. ad Theophilum n. 2. Cum scilicet Hieronymo, qui a Joannis Hierosolymitani communione desciverat in Origeniana causa, objecti fuissent a Theophilo sacri canones, qui Episcopo omnes adhærere jubent, nihil aliud respondit nisi se meminisse *Romanam fidem Apostolico ore laudatam, cujus se esse participem Alexandrina gloriatur Ecclesia*. Quibus indicare volebat, se quamvis separatum fidei causa ab Episcopo Hierosolymitano, unitum tamen esse fidei Romanæ, cujus unitatem Alexandrina ecclesia deprædicat, idque sufficere, ut se quis catholicum præstet. Catholicam quidem fidem, a fide Romanæ ecclesiæ non potuisse disjungi tam persuasum Hieronymo fuit, ut libro 1. in Rufinum n. 4. notam, qua distinguatur catholica fides, hanc esse constituat, quærere, utrum Romana sit, necne. *Fidem suam quam vocat? Eamne, qua Romana pollet ecclesia, an illa, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit, ergo catholici sumus.* Hinc effluxit catholicam fidem peculiari nota dici *Romanam* & *Romanam* item appellari Ecclesiam catholicam, ob unitatem scilicet fidei, quam cum fide Romanæ sedis universa Ecclesia peculiariter custodit ac profitetur. Etsi enim cujuscumque catholicæ ecclesiæ fides catholica est; præcipua tamen ratione catholica habita est fides ecclesiæ Romanæ, propterea quod omnium catholicarum ecclesiarum fides cum Romana convenire debet, ut Irenæus docuit, ita ut sicut non alia est Ecclesia catholica,

 nisi

nisi quæ Romanæ tamquam communi fundamento & centro unitatis adhæret, ita non alia sit catholicæ Ecclesiæ fides, nisi quæ fidei ejusdem Apostolicæ sedis tamquam petræ incumbit, & cum eadem omnino concordat: unde Hieronymus ad hanc unitatis fidei necessitatem adstruendam jure scripsit: *Super hanc petram ædificatam Ecclesiam scio.*

37. Non itaque novum hoc posterioris ætatis inventum est, ut *Romana* habeatur dicaturque catholica fides; neque ex schismate Græcorum (ut nonnulli perperam existimarunt) id originem duxit; sed vetustiora multo principia agnoscit. Ex Cypriani epist. 52. communicare cum Cornelio Papa idem habitum vidimus num 12. ac *cum catholica* Ecclesia communicare: hujusque rationem in unitatem fidei refert Stephanus Baluzius monens not. 6. *Ecclesiæ catholicæ vocabulo intelligi corpus Ecclesiæ universalis, quæ tenet fidem Christi, quæ tenet fidem Petri*, idest Romanam. Similia ex Satyro S. Ambrosii fratre observavimus num 25. Apud Augustinum lib. de Gratia Christi c. 43. ipse Pelagius S. Ambrosii fidem laudans, *Romanam* appellavit, ut ejus fidem Romanæ adhærentem *catholicam* significaret. Theodosius junior in epistola ad Acacium aliosque Episcopos & Anachoretas, quæ in Ephesino Concilio recitatur, *Romanam religionem* eodem sensu nominat. Hormisda epist. 10. ad Avitum Viennensem Romanæ sedis *Apostolicam, idest catholicam* (ut explicat) *sententiam*; & epist. 18. ad Ennodium & Peregrinum, *Qui cum sede Apostolica, hoc est Ecclesia catholica non communicant*; & apertius de fide loquens epist. 70. ad Possessorem illud inquiri vult circa doctrinam de gratia & libero arbitrio, *quod Romana, hoc est catholica sequatur & asseveret Ecclesia.* Eadem leguntur & approbantur a S. Fulgentio Ruspensi ceterisque Episcopis Africæ exulibus in Sardinia, ut liquet ex epistola ad Joannem & Venerium, quam in Appendice tomi decimi operum S. Augustini recusam invenies. S. Gregorius Papa II. in litteris ad Episcopos & Duces Germaniæ scribens se commisisse Bonifacio Moguntino, ut populos *ex Apostolicæ hujus sedis doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere instituat*, Romanam Apostolicæ sedis fidem seu doctrinam pro *catholica fide* accepit. Hæc omnia Græcorum schismate anteriora sunt testimonia. Ita porro Romani dicti sunt catholici, ut Ecclesia catholica *Romana* appellata est, nimirum ob unitatem potissimum fidei cum

Ro-

Romana, ut ipsi adversarii fateri coacti sunt. Romana enim dicitur catholica Christi Ecclesia non ob disciplinam, quæ varia esse potest in diversis locis, sed *maxime ab ipsa fide, quæ una esse debet cum Romana in omnibus & singulis ecclesiis.* Ita Honoratus Tournely de Ecclesia quæst. 2. a. 7. Hinc etiam Bossuetus in sermone habito ad Comitia Cleri Gallicani an. 1681. confessus est ingenue: *Fides Ecclesiæ catholicæ, quæ semper est fides ecclesiæ Romanæ.* Similia repetit tom. 3. Meditationum in Evangelium die 72. & in corollario ad Defensionem declarationis Cleri Gallicani §. 8. indubie pronuntiavit, *catholicam fidem ad finem usque sæculi non aliam quam Romanam futuram.* Ita ergo necesse est tenere Romanam fidem, ut necesse est tenere fidem catholicam, quæ non alia nisi Romana est. Specialis hæc prærogativa Romanæ sedis nulli alii particulari sedi convenit, quippe quod nulla alia particularis sedes primatu donata est, cujus unius causa omnes undique fideles, idest totam Ecclesiam catholicam cum Romanæ Ecclesiæ fide *convenire necesse est*, ut ex S. Irenæo Bossuetus statuit, & cum eodem statuerunt pariter Gallicani Episcopi in Comitiis Mediolanensibus anni 1579. quorum verba recitabimus capite sequenti num. 11.

§. VIII.

S. Augustini testimonia expenduntur, illa præsertim, quæ in libris contra Donatistas scriptis inveniuntur. Argumentum sumtum ex nota ecclesiæ uti Apostolica dicitur, quatenus necessariam adstruit unitatem fidei cum Romana Apostolica sede; aliaque aliorum Patrum in eamdem rem testimonia proferuntur.

38. S. Hieronymo subjiciendus S. Augustinus, de cujus mente circa auctoritatem Apostolicæ sedis ob unitatem communionis & fidei continendam in tota Ecclesia nemo ambiget, si ea perpenderit, quæ idem sanctus Doctor adversus Donatistas schismaticos & adversum Pelagianos hæreticos scripsit. In primis contra Donatistas catholicæ unitatis, seu communionis desertores libro tertio in Cresconium c. 34. Romanum Episcopum ejusdem communionis catholicæ centrum agnoscit, quocum qui non com-

communicarent, catholici haberi non possent. Cum enim Cresconius pro se allegasset Orientalium societatem & auctoritatem, quos ex Sardicensi Concilio ad Donatum suum Carthaginensem, uti ferebatur, Episcopum scribentes, a ceterorum Occidentalium, quos traditores vocabat, communione se se separasse dictitabat; S. Doctor, postquam affirmavit, illud Concilium non catholicorum fuisse, sed hæreticorum, qui Arianam hæresim propugnabant, eos hæreticos vel hac de causa fuisse probavit, quod Orientales catholici numquam ad quemquam magnæ licet sedis Episcopum scripsissent *Romano prætermisso. Africanam hæresim* (Donatistarum) *Orientalis hæresis* (Pseudo-Sardicensium) *sibi tentavit adjungere, quod hinc maxime credibile est, quod ad Carthaginis Episcopum Romano prætermisso numquam Orientalis catholica scriberet.* Fatetur ergo omnem ecclesiam, quæ catholica sit, cum Romana ita communione debere conjungi, ut si quæ ejus communionem prætermittat, catholica nequaquam esse convincatur. Hinc itaque communionis catholicæ centrum in Romano Pontifice positum perspicue novit Augustinus; immo & cum Augustino novit ipsa catholica Orientalis ecclesia, cujus morem hoc loco Augustinus profert.

39. Rursus cum Donatistæ Cæcilianum catholicum Carthaginensem Episcopum a suarum ecclesiarum *communione sejunxissent*, & ob id illum dicerent separatum ab ecclesia; Augustinus e contra ut eumdem in Ecclesia constitisse probaret, communionem ejus opposuit cum aliis totius orbis Ecclesiis, ac in primis cum Romana, cujus unitatem cum Cæcilianus teneret, nihil erat, quod ex Donatistarum separatione sibi metueret: *Non mediocris* Carthago *auctoritatis habebat Episcopum, qui posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se videret & Romanæ ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, unde Evangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias litteras esse conjunctum.* Ita epist. 43. n. 7.

40 Verum enim vero hanc cum Romana Ecclesia communionem, quam ex primatus prærogativa maxime commendavit, necessariam præ communione cum ceteris prorsus significat in *Psalmo contra partem Donati*, ubi allaturus certum argumentum, quo illos ab Ecclesia separatos demonstret, unam profert Romanam sedem, a qua palam erat eos esse præcisos. Postquam enim ipsos declaravit a catho-

catholica vera Ecclesia sejunctos; ad quam ut revertantur, si consulere sibi velint, hortatur inquiens,

Venite fratres, si vultis, ut inseramini in vite.
Dolor est, cum vos videmus præcisos ita jacere:

statim ad Romanæ sedis Pontifices eosdem provocat his verbis:

Numerate sacerdotes vel ab ipsa Petri sede,
Et in ordine illo Patrum quis cui successit videte.
Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.

Simile quidpiam legitur in epist. 53. n. 2. quam Fortunatus, Alypius, & Augustinus ad Generosum dederunt. Ut enim Donatistas ab ecclesia separatos ostenderent (quidquid secus quidam ex ipsis angelicam revelationem mentitus dictitasset) Romanæ sedis Pontifices in medium proferunt sic: *Si enim ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est; quanto certius & vere salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait*: Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. *Petro enim successit Linus, Lino Clemens*; & sequuntur ad Anastasium usque, qui eo tempore Romanæ cathedræ præsidebat. Tum concludunt quasi Donatistas hoc argumento ab Ecclesia præcisos confirmaturi: *In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus invenitur; sed ex transverso ex Africa ordinatum miserunt, qui paucis præsidens Afris in urbe Roma Montensium, vel Cutzupitarum vocabulum propagavit.* Mira profecto videri nonnullis poterit hæc argumentandi ratio. Quid enim ad separationem ab Ecclesia Donatistis probandam Romanorum Pontificum series, seu catalogus confert? Id quidem haud facile intelligetur in adversariorum sententia; in nostra autem fit omnino perspicuum. Considerandum scilicet est, Augustinum utrobique proponere Evangelicum textum, quo Romana Petri sedes, seu Petrus & successores ejus, quos recenset, constituti fuerunt a Christo illa petra, cui totius Eccclesiæ ædificium incumbit, & fidei communionisque unitate adhærescit. Ut quis ad hoc Ecclesiæ ædificium pertineat,

neat, hanc unitatem teneat necesse est. Cum ergo neque in horum Pontificum serie ullus Donatista Episcopus inveniatur, neque cum illis Petri successoribus Donatistæ communicarent, quippe qui cum Donatista Episcopo ex Africa Romam submisso, & a Romani Antistitis unitate separato solummodo communicabant; satis ex hoc Donatistarum factionem a Romanæ sedis unitate præcisam, ab ipsa quoque Ecclesia catholica præcisam Augustinus & Afri Episcopi argumento certissimo se demonstrare crediderunt. Adeo certum & exploratum illis fuit, non esse in Ecclesia catholica eum, qui hujus petræ non teneret unitatem. Quod si præterea animadvertas id in postremo textu tribui S. Petro ejusque successoribus, licet *totius Ecclesiæ figura* ipsis vindicetur; hanc *totius Ecclesiæ figuram* in Petro ac successoribus ejus ex Augustini mente jus cogendæ unitatis laudatis testimoniis assertum haudquaquam excludere, sed potius præsumere manifestissime intelliges.

41. Verum hæc S. Augustini argumentatio ducta ex serie ac successione Romanorum Pontificum mihi in mentem inducit animadversionem quamdam, quæ ad necessitatem unitatis fidei cum Romana sede statuendam maxime conferet. Fusius aliquanto exponenda erit, & ex aliis quoque Patribus testimonia afferenda. Patrum præsertim antiquorum, quando in hæreticos vel schismaticos disputabant, frequens mos fuit, ad continuam Episcoporum successionem jam inde ab Apostolis ductam eos provocare. *Cedant ergo origines ecclesiarum suarum*, inquiebat Tertullianus, *evolvant ordinem Episcoporum suorum ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris . . . habuerit auctorem & antecessorem.* Cumque illi hanc successionem in suarum ecclesiarum censu proferre non possent; apud ipsos veram Christi Ecclesiam nequaquam reperiri antiqui illi Patres collegerunt. Usi sunt hoc argumento tamquam certissimo præter Tertullianum S. Irenæus l. 3. adversus hæreticos c. 3. Optatus lib. 2. in Parmenianum contra Donatistas, contra quos egit etiam Augustinus duobus locis recitatis; qui idem argumentum pariter objecit Manichæis quinquies, vel sexies; Auctor quæstionum veteris & novi Testamenti quæst. 110. S. Ephrem apud Assemanum tom. 1. Bibliothecæ Orientalis pag. 129. S. Epiphanius ad Carpocratis hæresim 27. n. 6. & alii. At quid, amabo, ad veram ecclesiam dignoscendam

De Præscript. c. 32.

dam non interrupta ab Apostolis Episcoporum successio? Inter veræ Ecclesiæ notas semper hæc fuit, ut *Apostolica* sit, ob fidem scilicet, quæ in vera Ecclesia alia non est, nec esse debet, nisi quam Apostoli tradiderunt. Quam autem fidem tradiderint Apostoli, ubi Apostolicæ desint litteræ, non aliunde cognoscere & probare licet, nisi per Episcoporum successionem, qui jam inde ab Apostolis eamdem semper doctrinam non interrupta successione docuerint. Ne vero ecclesiæ, quæ multo post Apostolorum ætatem institutæ, hanc successionem in suis Episcopis nequeunt præferre, hac Apostolicitatis veræque Ecclesiæ nota careant; satis est, ipso Tertulliano explicante c. 20. ut, si nec ab Apostolis, nec ab Apostolicis viris originem ducant, fidei saltem traducem hauriant ab ipsis ecclesiis Apostolicis, *ut ecclesiæ fiant:* nam *per hoc*, inquit, *& ipsæ Apostolicæ deputantur, ut soboles Apostolicarum ecclesiarum. Omne genus ad originem suam censeatur necesse est.* At monet, acceptam semel ab iisdem ecclesiis doctrinam perpetuo teneant oportet, ut *tot & tantæ ecclesiæ illa habeatur ab Apostolis prima, ex qua omnes.* Sic enim *omnes primæ & Apostolicæ, dum unam omnes probant unitatem.* Itaque ex tot ac tantorum Patrum sententia tam necesse est fidei unitatem tenere cum aliqua Apostolica ecclesia, quæ non interruptam successionem Episcoporum exhibeat, quam necesse est veram ecclesiam & veram fidem esse & probari Apostolicam.

42. At dum ejusmodi Apostolicarum sedium successiones pro vera Ecclesia & vera fide discernenda inculcantur a Patribus; ceteris Apostolicis ecclesiis vel indicatis tantum, vel prætermissis, unius Romanæ sedis Pontifices distincto catalogo recensentur, & ad hos potissimum hæretici, vel schismatici provocantur, ut ex Irenæi, Optati, Augustini, & Epiphanii locis antea laudatis liquet: cumque nemo (quod observaverim) aliarum Apostolicarum sedium successionem sine Romana commemoret; tum vero multi solius Romanæ successionis mentionem faciunt. Quid ita? Rationem profert S. Irenæus antiquissimus omnium, qui hujus Romanæ successionis distinctum catalogum attulit. Is nimirum expositurus, cur e tam multis ecclesiis Apostolicam successionem suo ævo exhibentibus, quibuscum fidem conspirare debere affirmaverat ut probetur Apostolica, unius Romanæ ecclesiæ successionem doctrinamque hac non interrupta

ſucceſſione traditam in medium adduceret, hanc rationem ſubjicit §. 1. ſuperius fuſe explicatam: *Ad hanc enim eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam.* Optime. Si enim cum Romanæ eccleſiæ fide, de qua contextus loquitur, *neceſſe eſt omnem Eccleſiam*, ac proinde (1) etiam Apoſtolicas, convenire; ut quis ſe certum præſtet de Apoſtolica fide, ſatis eſt cognoſcat ac teneat Romanæ Apoſtolicæ eccleſiæ fidem, cum qua ipſæ Apoſtolicæ eccleſiæ debent convenire. Hæc autem neceſſitas conveniendi cum Romana fide ipſis quoque Apoſtolicis eccleſiis impoſita tanta eſt, ut cum iiſdem convenire debeat nemo, niſi quatenus cum Romana fide conveniant: a qua unitate fidei Romanæ ſi forte deſciſcant, non ſolum cum ipſis convenire amplius neceſſarium non ſit, ſed neceſſe potius ſit non convenire, uti ſane conveniendum non erat neque cum Alexandrina, neque cum Antiochena, Epheſina, aut aliis eccleſiis originis Apoſtolicæ, cum Epiſcopos alicujus hæreſis auctores, aut patronos habuere.

43. Afferri & hic poteſt Hieronymi ratio antea explicata num. 34. qua dubius de fide Antiochenorum Epiſcoporum in quæſtione de hypoſtaſibus, Romanam fidem conſuluit, propterea quod, inquit, *Super illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio*: cui ſi qua eccleſia non adhæreat in eadem fide; quantumvis Apoſtolicam originem habeat, ad veram Chriſti Eccleſiam amplius non pertinet. Adeo cum ſola Romana eccleſia convenire neceſſarium eſt, ut cum aliis quantumvis Apoſtolicis tamdiu conveniendum ſit, quamdiu conveniunt cum Romana; cum hac autem convenire ſemper neceſſe ſit, etiamſi ceteræ ab ipſa diſcordent. Id autem eo magis hoc tempore opus eſt, cum jam ceteræ omnes Apoſtolicæ eccleſiæ variis hæreſibus diſtractæ, ab

(1) Hinc quidem P. le Nourri in Appendice ad Bibliothecam veterum Patrum diſſert. 6. in Irenæum c. 5. §. 2. tom. 1. pag. 579. S. Doctoris textum fuſe exponens, poſtquam Apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ fidem ceterarum Apoſtolicarum fidei ab eodem præponi obſervavit; *Immo vero*, addit, *& has matrices & Apoſtolicas eccleſias ad Romanam in cauſis fidei jubet convenire.*

ab Apoſtolica fide defecerint. Si enim vera Chriſti Eccleſia Apoſtolica eſt ex fide Apoſtolica; fides autem, ut ſit Apoſtolica, ex tot Patrum ſententiis convenire debet cum aliqua eccleſia, quæ jam inde ab Apoſtolis non interruptam Epiſcoporum ſucceſſionem ac traditionem exhibeat; cum modo nullæ jam ſint Apoſtolicæ ejusmodi eccleſiæ niſi Romana; cum hac procul dubio conveniendum omnino eſt, ne Apoſtolicæ fidei nota per continuam Epiſcoporum ſucceſſionem ex laudatis Patribus probanda, Eccleſiæ nunc deeſſe dicatur. Hæc quidem præſumunt Romanam eccleſiam Apoſtolicæ fidei eo Patrum argumento demonſtrandæ hoc tempore neceſſariam, in tradita a Petro doctrina nec defeciſſe, nec defecturam umquam, ſicut aliæ Apoſtolicæ defecerunt. (1) Id quoque in eo argumento urgendo præſumſerunt inter ceteros S. Irenæus, & Auguſtinus, quorum

 poſtre-

(1) Præclarum in hanc rem ſubuectam teſtimonium Bahanis Patricii relatum in generali Concilio VIII. act. 8. tom. 10. Concil. Ven. edit. col. 612. ubi indicatis quinque Patriarchalibus ſedibus, in quibus Deum poſuiſſe ſuam Eccleſiam affirmat, & ſtatuiſſe *in Evangeliis ſuis, ut numquam* (illæ) *aliquando penitus decidant, eo quod capita Eccleſiæ ſint;* hanc rationem & explicationem ſubiicit. *Etenim illud, quod dicitur*, Et portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, *hoc denuntiat, quando duo ceciderint, currunt ad tria; cum tria ceciderint, currunt ad duo; cum vero quatuor forte ceciderint, unum quod permanet in omnium capite Chriſto Deo noſtro, revocat iterum reliquum corpus Eccleſiæ.* Certum eſt hoc textu præſumi, neceſſe quidem eſſe omnes catholicos concordare debere in fide cum ſedibus Apoſtolicis atque Patriarchalibus, quarum fides ex promiſſis Chriſti non eſt defectura: id tamen non ita ut ſemper conveniendum ſit etiam cum iis, ſi quæ ex ipſis a fide defecerint; ſed ita ut, ſi quibusdam deficientibus (quod fieri poteſt) una tantum rectam fidem cuſtodiat (quod ſaltem ex Chriſti promiſſis neceſſarium eſt); catholici debeant cum ea convenire in fide, & hac ratione conſervare unius & ejusdem Apoſtolicæ fidei unitatem. Cum igitur aliis Apoſtolicis & Patriarchalibus ſedibus jamdiu a fide dilapſis una Romana totius catholicæ Eccleſiæ caput ex omnibus Apoſtolicis & Patriarchalibus illa ſit, contra quam portæ inferi non prævaluerint; ex vi verborum Bahanis ſequitur, ad hanc totum Eccleſiæ corpus eſſe revocandum in ejusdem fidei unita-

postremus idcirco monuit successionem Romanorum Pontificum, ad quam provocavit Donatistas, esse illam *petram, quam non vincunt superbæ inferorum portæ*: primus vero non solum in ea successione conservatam semper traditionem affirmavit, verum etiam in ea *ab his, qui sunt undique* fidelibus, idest a tota Christi Ecclesia, conservatam aperte prodidit, quippe quod non alia ratione Ecclesia in Apostolica fide se tutam præstitit, nisi quatenus in unitate fidei Apostolicæ Romanæ constitit. *In qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio*: de quo argumento plura dicenda erunt cap. 15. §. 2. & 4. ubi de indefectibilitate Romanæ fidei ex proposito agetur. Hinc tandem etsi Apostolica universim dicatur ecclesia ob fidem ab Apostolis ad nos usque productam per non interruptam Episcoporum successionem in iis sedibus, quæ Apostolos habent auctores; non tamen peræque de aliis Apostolicis sedibus ac de Romana censendum est, specialisque de hac ratio habenda, ita ut ad Apostolicitatem fidei tuto præstandam, unitas fidei cum hac sit penitus necessaria, ut hactenus dicta demonstrasse videntur. Quo forte respiciens Clau-

Psal. in partem Donati.

Irenæus lib. 3. de hæres. c. 3.

tem. Quod peculiare Romanæ sedis privilegium præ ceteris Apostolicis in promissionem Christi Petro factam expresse retulit S. Anselmus Episcopus Lucensis in libro contra Guibertum Pseudo-Pontificem scripto: *Uno vel duobus* (e tribus præcipuis Patriarchis) *a fide corruentibus*, inquit, *Romanus in ejusdem fidei fundamento licet pulsatus, licet concussus, tamen stetit immobilis. Cælum enim & terra transibunt, verba autem ejus non transibunt. qui dixit: Tu es Petrus. & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* In hoc fundamento, quod Christus suæ Ecclesiæ posuit, & in hoc unitatis catholicæ centro stetit semper stabitque catholicæ Ecclesiæ fides; & ob hanc unitatem in Romana potissimum traditione ac fide semper conservata est illibata totius Ecclesiæ fides & Apostolica traditio, ut ex Irenæo accepimus Non ita conservata in aliis Apostolicis & Patriarchalibus sedibus, quæ jam defecerunt a fide: unde Christi promissio non ita alias uti Romanam respicit; & eatenus eadem promissio ad catholicam Ecclesiam refertur, quatenus hæc semper in unitate fidei Romanæ, seu in hoc fundamento ac centro stetit ac stabit.

Claudius Fleury in disputatione, quam præfixit sex priorum sæculorum historiæ, scripsit num. 12. Ecclesiam *Apostolicam agnosci per successionem Episcoporum præcipue earum sedium, quas Apostoli immediate instituerunt, nec non per unionem cum cathedra S. Petri, quæ est centrum unitatis catholicæ.*

44. Sed ut ad Augustinum redeam, is unitatem cum Romanæ sedis Pontificibus tanti fecit, ut non tam schismatis reprehenderit Donatistas, qui ab ea desciverant, verum etiam se ea successione in Ecclesia teneri affirmaverit in libro contra Epistolam fundamenti c. 4. *Tenet me (in Ecclesia) ab ipsa sede Petri, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum:* eo nimirum quod hæc Romanorum Antistitum successio, cui universum gregem, seu totam Ecclesiam Dominus in Petro commisit, tantæ penes ipsum auctoritatis esset, ut eidem tamquam firmissimæ petræ (quam alibi nominat, ut vidimus) omnino adhærendum ratus, vel ex hoc retineretur in Ecclesia, quæ pariter illi petræ ex Christi institutione adhæresçit. Hanc autem auctoritatem in doctrina præsertim fidei ab Augustino agnitam fuisse ostendit Psalmus contra partem Donati, ubi memorata eadem Romanorum Pontificum successione *petræ* vocabulo donata, *quam non vincunt superbæ inferiorum portæ,* subdit statim; *Talis si quis ad me veniat plenus catholicæ fidei, quales illos sanctos viros,* (idest Romanæ ecclesiæ sacerdotes) *omnes solemus audire:* quæ sane non tam Augustinum, quam *omnes* catholicos ei fidei, quæ Romanorum Pontificum esset, promte adhærentes significant.

§. IX.

§. IX.

Alia ejusdem Augustini testimonia ex scriptis contra Pelagianos pro unitate fidei cum Romana. Validissimum argumentum ductum ex antiquissimo more referendi causas fidei ad Romanam sedem. Innocentii I. trium Conciliorum Africæ, & aliorum Patrum auctoritates. Loca Augustini ex libris de baptismo objecta explicantur, ubi inter alia disquiritur, num in quæstione de baptismo extra ecclesiam percepto Stephanus ediderit proprie dictam definitionem fidei.

45. Nunc ex Augustini scriptis contra Pelagianos editis pro unitate fidei exploratiora educentur. Celebres sunt hac in re tres ad Innocentium I. epistolæ, duæ Conciliorum Carthaginensis atque Milevitani, tertia quinque Episcoporum Africæ, quæ omnes ab Augustino scriptæ, & inter ejusdem epistolas editæ non tam ipsius, quam totius Africanæ Ecclesiæ testimonium exhibent. Refertur in his de Pelagii Cælestiique erroribus ad Romanam sedem, ut hujus hac super re exquiratur sententia. Antiquus hic referendi mos est, cum præsertim fidei quæstiones inciderent, & a primis quoque sæculis accurate observatus: cujus quidem initia ad ipsa Apostolorum tempora Theodoretus refert in epistola ad S. Leonem, ejusque primum exemplum profert ex Apostolo Paulo, qui tametsi esset *præco veritatis & tuba Spiritus Sancti*; in prima tamen illa de legalibus controversia, ut exemplum posteris relinqueret, *ad magnum Petrum se contulit, ut iis, qui Antiochiæ de legali conversatione ambigebant, explicationem ab ipso referret.* Si antiquissima monumenta superessent, plura id genus exempla e quatuor primis sæculis produci possent. At pleraque devoravit tempus edax, unde nihil quoque reliquum est ex iis multis, quæ Hieronymus sub Damaso relata & responsa commemorat epist. 91. ad Ageruchiam n. 1. *Cum in chartis Ecclesiasticis juvarem Damasum Romanæ urbis Episcopum, & Orientis Occidentisque Synodicis consultationibus responderem*, &c. Quæ tamen conservata nobis fuere, satis in-

• *Inter Leonis epist. novæ edit. ep. 52. c. 1.*

innuunt omnium ejusmodi relationum scopum atque consilium: quod in rem nostram maxime congruens ex tribus laudatis Africanorum Antistitum relationibus cognoscimus. Duæ scilicet referendi causæ ibidem allegantur: prima, ut ex responsionibus sedis Apostolicæ cognoscatur, quænam sit in proposita controversia Romanæ ecclesiæ fides; altera, ut ejusdem sedis auctoritate compescatur error, & errantes ad catholicam mentem revocentur. Utrumque autem ad unitatem fidei cum Romanæ sedis fide necessariam pertinet.

46. Primam referendi causam præclare exprimit epistola 177. a quinque Episcopis Aurelio, Alypio, Augustino, Evodio, & Possidio scripta post duo Carthaginense & Milevitanum concilia, ubi num. 19. post petitam veniam prolixioris sermonis additur: *Non enim rivulum nostrum tam largo fonti augendo refundimus; sed in hac non tamen parva tentatione temporis . . . . utrum etiam noster licet exiguus, eodem quo etiam tuus abundans emanet capite fluentorum, hoc a te probari volumus, tuisque rescriptis de communi participatione unius gratiæ consolari.* Qua illi allegoria cum rectæ fidei fontem esse indicant Romanam fidem, tum vero fidei doctrinam sua relatione propositam rectam esse non posse innuunt, nisi ex eodem fonte in ejusdem fidei unitatem derivet; ac idcirco quidem se ad Romanam sedem in causa Pelagiana retulisse significant, non ut rectam fidem doceant eamdem Romanam sedem, sed ut intelligant, num sua fides cum fide ipsius sedis una & eadem sit, ac ex eodem fonte dimanet (*rivorum enim unitas servatur in origine*, ut loquitur S. Cyprianus de Unitate Ecclesiæ, ex quo fortassis hanc allegoriam Afri sumserunt): quod unitatis fidei necessitatem manifeste præsumit. Hæc autem cum scripserunt Africani, non per meram externam cæremoniam, seu officium, ut captarent Pontificis gratiam, scripserunt, eo scilicet animo, ut Pontifici assentirentur, si in ipsorum sententiam responderet, secus vero repugnarent. Hæreticorum & Pelagianorum proprium hocce consilium fuit, cum suam sententiam Romanæ sedis judicio submisere: quod vitium cum Africani Antistites in Pelagianis condemnarint, ut ex multis Augustini locis notum est; ab eo ipsi, sicut & catholici omnes, alienissimi fuisse dicendi sunt. Simplici ergo & sincera mente ea scripsere, ut si quid in datis epistolis a Romanæ sedis fide, quam Pontifex respondendo significaret, dissonum reperiretur; id tamquam aquam

cisternæ dissipatæ, alienam a nativo fonte, unde pura aqua dimanat, reprobarent atque corrigerent: quo sane consilio Augustinus ad Bonifacium Papam misit libros quatuor contra duas Pelagianorum epistolas, ut hæc ejus verba declarant:
Lib. 1. n. 3. *Hæc ergo, quæ istis, ut dixi, duabus epistolis illorum ista disputatione respondeo, ad tuam potissimum dirigere Sanctitatem non tam discenda, quam examinanda, &, ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui.*

47. Hanc eamdem mentem, quæ fidei unitatem cum Romana sede tamquam totius catholicæ doctrinæ originali fonte necessariam præsert, gessisse omnes catholicos in relationibus de controversiis fidei Innocentius I. testatur rescribens ad Patres concilii Milevitani, quibus proinde gratulatur, quod *super anxiis rebus quæ sit tenenda* (nota hanc vocem *tenenda*) *sententia* ab eadem sede quæsierint, *antiquæ regulæ formam sequuti, quam toto semper orbe mecum*, inquit, *nostis esse servatam*; id nimirum *scientes*, nec non *actione firmantes, quod per omnes provincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent*. Ubi vides Innocentium eidem Afrorum allegoriæ insistere. Et similiter in alia responsione ad concilium Carthaginense eamdem allegoriam repetens, *antiquæ traditionis exempla*, nec non *instituta Patrum* in eo aperte commemorat, ut *inde* ex Apostolica sede *sumerent ceteræ ecclesiæ (velut de natali suo fonte aquæ cunctæ procederent, & per diversas totius mundi regiones, puri latices capitis incorrupti manarent) quid præciperent, quos abluerent, quos veluti cœno inemundabili sordidatos mundis digna corporibus unda vitaret.* Hæc ex Africanorum loquutione ac sensu ab Innocentio sumta, nemo per excessum dicta criminetur. Quod si quis suspicaretur, Epist. 156. n. 2. eum statim revinceret Augustinus, cujus judicio *ad omnia ille rescripsit, eodem modo, quo fas erat atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem.* Quo rursum testimonio unitatis in fide necessitas, quæ ab eodem Pontifice in iisdem litteris enucleatius exprimitur, ab Africanis approbata confirmatur. Neque enim ea tantum, quæ de Pelagiana causa, sed illa etiam, quæ ex ipsorum allegoria atque sententia de suæ sedis prærogativa in unitatem fidei Innocentius respondit, approbasse dicendi sunt. Quæ sane ab eisdem comprobata vel ex eo Admonit. in epist. 26. Innocent. n. 3. pag. 865. convinci potest, ut P. Coustantius optime observavit, quod eorum posteri scripserunt in exordio epistolæ, quæ a tribus Africæ conciliis ad Theodorum Papam missa, postmodum

in

in Lateranensi concilio sub S. Martino I. act. 2 recitata fuit. Ibi enim eadem allegoria, iisdemque Innocentii sententiis ac fere etiam verbis utentes, *Magnum*, inquiunt, *& indeficientem omnibus Christianis fluenta redundantem apud Apostolicam sedem consistere fontem, nullus ambigere potest, de quo rivuli prodeunt affluenter, universum largissime irrigantes orbem Christianorum, cui etiam in honorem beatissimi Petri Patrum decretu peculiarem omnem decrevere reverentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & sollicite debent, maxime vero justeque ab ipso Præsulum examinari vertice Apostolico, cujus vetusta sollicitudo est tam mala damnare, quam probare laudanda. Antiquis enim regulis sancitum est, ut quidquid quamvis in remotis, vel in longinquo positis ageretur provinciis, non prius tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset deductum, ut hujus auctoritate justa quæ fuisset pronuntiatio, firmaretur: indeque sumerent ceteræ ecclesiæ velut de natali suo fonte prædicationis exordium, & per diversas totius mundi regiones puritatis incorruptæ maneant fidei sacramenta salutis.*

48 Huic formulæ, quæ fidei unitatem ingerit sub allegoria *fontis*, a quo fidei veritas in totum orbem manare debet, affinis est alia in aliis relationibus, qua Romana sedes tamquam *caput*, cui cetera membra debent adhærere, exhibetur. Legatur inter ceteras relatio synodi Sardicensis anni 347. ad Julium Papam. Cum enim ad eamdem sedem tamquam ad caput relationes mittebantur, non tam capitis requirebatur officium, cujus est ceterorum membrorum regimini, sanitati, unitatique prospicere, quam eorumdem membrorum declarabatur obligatio, quorum est, (1) caput se-

Unitas Romanæ sedi tamquam capiti debita.

 qui,

(1) Chalcedonensis concilii Patres in relatione ad S. Leonem, quem sibi *sicut membris caput præfuisse* testantur, postquam ex officio capitis eumdem commendarunt, quod *corpus Ecclesiæ unire festinasset*, hæc de suo ac membrorum officio prodidere: *Nos capiti in bonis adjecimus consonantiam.* Quibus similia leguntur de Ephesinis Patribus, quos, dum Cælestini judicio contra Nestorianam hæresim acclamarunt, *sancta membra sancto capiti se adjunxisse* Philippus Apostolicæ sedis legatus pronuntiavit. Vid. act. 2. Concilii Ephes. t. 3. col. 1147. edit. Venetæ. In hunc quidem finem capiti membra Ecclesiæ Christo instituente subjecta fuisse S. Hie-

qui eidemque adhærere. huc ſpectat illud Aviti Viennenſis epiſt. 36. *Scitis ſynodalium legum eſſe, ut in rebus, quæ ad Eccleſiæ ſtatum pertinent, ſiquid dubitationis fuerit exortum, ad Romanæ eccleſiæ maximum ſacerdotem quaſi ad caput noſtrum membra ſequentia* (quod unitatem indicat) *recurramus.* Et Juſtinianus, qui in cauſa fidei ad Joannem II. retulerat, *quia caput eſt omnium ſanctarum eccleſiarum*; ſe unitatis in hoc rationem habuiſſe diſſerte affirmavit in litteris ad Epiphanium regiæ urbis Epiſcopum, quem propterea monet de promulgato ea ſuper re edicto, *ſervato ſtatu unitatis omnium eccleſiarum cum ipſo ſanctiſſimo Papa veteris Romæ*, *ad quem*, inquit, *ſimilia hiſce præſcripſimus. Non enim patimur, quidquam eorum, quæ ad Eccleſiaſticum ſpectant ſtatum, non etiam ad ejuſdem referantur Beatitudinem, cum ea ſit caput omnium ſanctiſſimorum Dei ſacerdotum.* Confer Gregorii II. epiſtolam ad S. Bonifacium Epiſcopum Moguntinum inſerta in hujus vita ſcripta ab Otlone Fuldenſi, quam Henricus Caniſius edidit. Veriſſimum ſcilicet eſt, quod in hanc rem Antonius de Roſellis unus ex adverſariis prodidit in tractatu *De poteſtate Imperatoris & Papæ: Dicendum eſt quod poteſtas majorum cauſarum ſit in Petro & Apoſtolica ſede tamquam in capite, ita quod in ipſa habeatur reſpectus ad fidem Petri & illius beatiſſimæ ſedis tamquam ad ſolem, unde lumen fidei & ſplendor unitatis in totam cauſetur Eccleſiam*: ubi *unitatem*, & *fidei* quidem *unitatem* ex eo capite derivatam in totam Eccleſiam, relationibus fidei ad Romanam ſedem cauſam dediſſe fatetur. At de prima referendi cauſa nimis fortaſſe multa.

T. 5. Concil. col. 888. d.

Cod. Juſtin. lib. 1. tit. 1. L. 7.

Pag. 70. edit. Ven. an. 1487.

Quanta & quam peculiaris Romanæ ſedis auctoritas.

49. Brevius me expediam ab altera, quæ Romanæ ſedis auctoritatem reſpicit. Hanc cauſam Afri Carthagine congregati in litteris ad Innocentium I. expoſuerunt his verbis: *Hoc itaque geſtum, Domine frater, ſanctæ caritati tuæ intimandum duximus, ut ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ ſedis adhibeatur auctoritas pro tuenda ſalute multorum, & quorumdam perverſitate etiam corrigenda.* Et in eamdem ſententiam Mile-

ronymus teſtatur in libro contra Jovinianum, *ut capite conſtituto ſchiſmatis tolleretur occaſio*: & ut addit S. Leo ep. 14. al. 12. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem c. 10. *nihil uſquam a ſuo capite diſſideret.*

Milevitani concilii Patres: *Arbitramur ..... auctoritate sanctitatis tuæ de sanctarum Scripturarum auctoritate depromtæ* (quod auctoritatem primatus divini juris & in Scripturis probati respicit) *facilius eos, qui tam perversa & pernitiosa sentiunt, esse cessuros.* Hic auctoritatem primatus propriam in Pelagianos, ut ad sanam doctrinam revocentur, interpellatam vides. Quomodo vero auctoritas hæc in id consilium interpellata fuisset, si non præcipuam cogendi vim eidem ratione primatus competere Africani credidissent? Hæc potior causa, cur Romanæ sedi tam sollicite ex universis provinciis referretur. Nonnulla quidem exempla litterarum supersunt, quibus ab aliis ecclesiis consilium petitum fuit, ut Lugdunensis atque Viennensis ecclesiæ ab ecclesiis Asiæ ac Phrygiæ consultæ fuerunt, quid de Cataphrygis sentirent, teste Eusebio lib. 5. Hist. c. 2. & 3. Consulti etiam Metropolitani ab Episcopis provinciæ; immo & Episcopi, qui insigniores fama erant ab aliis extra provinciam quandoque consulti leguntur. At illi, tametsi fama celebres, auctoritate tamen intra suæ diœceseos fines circumscripta uti poterant, nec nisi rogati, quod perraro accidit, de alienis causis cognoscebant, ut ne tamen eorum responsa quemquam per se cogerent. Una Apostolica sedes ratione primatus omnibus ecclesiis prælata, auctoritatem in omnes exerere & ad unitatem omnes cogere poterat. Hinc si in causis gravioribus ad alios Episcopos ex libera voluntate quandoque relatum fuit; ad Romanam sedem ut referretur, necessitas & debitum semper agnitum: unde S. Cyrillus se in culpa futurum affirmavit, si de Nestorii dogmatibus ad Cælestinum non referret, additque se *scribere plane necessitate adactum.* Cui consonans Ephesina synodus se ad eumdem idcirco referre ait, *quoniam oportebat omnia ad scientiam tuæ Sanctitatis referri.* Et Innocentius I. in litteris ad concilium Milevitanum hujus necessitatis causam eo revocans num. 2. *quod per totum mundum possit Ecclesiis omnibus in commune prodesse*, & auctoritatem illam indicat, qua una omnes totius orbis ecclesiæ ad unitatem fidei cogerentur. *Nempe, ut postrema verba innuunt* (observat P. Coustantius), *oportuit unam aliquam & singularem ecclesiam a Deo constitutam esse, quæ præesset aliis, cujus ope atque auctoritate per orbem terrarum omnem innotescerent, quæ in provinciis peculiaribus detegantur hæreticorum flagitia, errores, doli, quæque his malis adhibenda sint remedia, ut* (nota scopum unitatis fidei)

Epist. 8. inter Cælestini epistol. edit. P. Coustantii n. 1.

Ibi ep. 20. n. 1.

In præfat. ad epist. Roman. Pontif. pag. XII.

dei)

dei) *UNA EADEMQUE omnium perstaret incorrupta FIDES*, *neque communionis aut pacis vincula solverentur*, Vis ergo coactiva unitatis fidei hisce in relationibus Romanæ sedis auctoritati attributa fuit, sine qua cur tantopere ad illam auctoritatis causa ex universo orbe referrentur controversiæ circa fidem, nihil fuisset.

50. Hac quidem de re ne quicquam dubitemus, ipsi Gallicani postremæ quoque ætatis Episcopi luculentissimum testimonium præbent, cum anno 1653. scribentes ad Innocentium X. in causa Janseniana, veterem referendi morem summæ Romanæ sedis *auctoritati* apud antiquam Ecclesiam *perspectæ* tribuunt, *cui Christiani omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium præstare tenentur:* quibus sane ad vim plane coactivam declarandam pressius dici nihil potuit. Hac sane eadem mente & persuasione Augustinum cum ceteris Africanis Episcopis de Pelagiano dogmate retulisse ad Innocentium I. quod certo crederent dogmaticum hujus responsum ex auctoritate Apostolica omnes catholicos cogere, manifestum fit ex illis ipsiusmet Augustini verbis, quibus post acceptum dogmaticum Innocentii responsum in publica concione edixit:
Serm. 131. n. 10. *Inde rescripta venerunt, causa finita est; utinam aliquando finiatur error!* quæ verba ab universa Ecclesia ita fuerunt suscepta, ut in solemnem quamdam veluti formulam identidem repetitam transierint. Rescripto Innocentii *causa finita* dici non poterat, nisi omnino cogeret, & obligaret. Quod apertissime confirmant etiam illa ejusdem Doctoris lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum c. 3. quibus eodem rescripto *totam dubitationem sublatam* testatus est; & ita sublatam credidit, ut quam hæresim duobus Africæ conciliis damnatam ante ipsum rescriptum (*) *non evidenter exclusam de ecclesia* confessus fuerat, propterea quod illa concilia omnem Ecclesiam non cogerent; eamdem post laudatum rescriptum, quod universalem cogebat Ecclesiam, ubique amputatam, & hæreticos ubique habitos, qui eidem rescripto non acquiescerent, in posterioribus libris passim tradiderit: tanta cogendæ unitatis vis ei auctoritati delata fuit.

51. Non

(*) Epistola 178. in qua leguntur hæc verba, *non evidenter, exclusa de Ecclesia*, fuit scripta post duo Africana concilia, & ante rescriptum Innocentii.

51. Non me latent adverfariorum cavillationes, quibus perfpicuum & peremtorium Auguftini teftimonium *caufa finita eft* extorquere & eludere ftudentes, contendunt, ad finiendam caufam tunc Apoftolicum judicium poffe fufficere, cum agitur de errore per fe manifefto, qui paucos patronos habeat, aut cujus damnationi Ecclefiæ difperfæ confenfus acceſſerit. Eæ autem cavillationes fi quid valerent, quis non videat, nullo umquam cafu refcripta Romanæ fedis vim habitura, cum exploratum fit, quam facile contumaces ac refractarii hæc & his fimilia effugia afferre queant, quam difficile fit definire, num error fit manifeftus, an obfcurus, num pauci & exiguæ auctoritatis fint, qui pro illo dimicant, & quantum hoc quoque tempore difputetur circa Ecclefiæ confenfum, & circa conditiones in eo requifitas &c. Ne autem in his, de quibus alibi fortaffis erit fufius dicendum, diftrahamur hoc loco; hæc profecto & alia fimilia, quæ proferri poffent effugia, ne cogitavit quidem Auguftinus, qui ficut in relatione Pelagianæ caufæ ad Romanam fedem nihil aliud intendit nifi ejusdem fedis auctoritatem; ita eamdem folam auctoritatem refpexit, cum eam caufam (*) *finitam* pronuntiavit refcripto ejusdem fedis, quæ fatis per fe fe propter primatum ad unitatem fidei omnes catholicos cogit. Hinc quidem libro 2. ad Bonifacium cap. 3. nihil fubindicans ejusmodi cavillationum, Innocentii refcripto *totam* omnino *dubitationem fublatam* declarans, ipfi per fe & abfolute cogendi vim afferuit. Si enim liberum aut licitum putaffet negari illi affenfum; quomodo ab eodem *totam dubitatioem fublatam* dixiffet?

(*) Id affirmavit ferm. 131. habito eodem anno 417. quo Innocentii litteræ datæ fuerunt; quæ quidem cum ad folos Africanos, non autem ad omnes totius Ecclefiæ Epifcopos fuerint transmiffæ; aliarum ecclefiarum confenfum, de quo Auguftinus nihil indicavit, ita afferre, ut ratione ejus *caufam finitam* dixerit, chimæricum eft. Adeo vero uni hujus refcripti auctoritati inftitit, ut licet deinceps fcripferit libros ad Bonifacium poft Tractoriam Zofimi ad omnes Epifcopos miffam, cui cum omnes catholici fubfcripferint, evidens in hoc erat totius Ecclefiæ, feu omnium Epifcoporum confenfus; *totam* nihilominus *dubitationem* anterioribus Innocentii litteris, quæ eo confenfu non erant præditæ, *fublatam* affirmavit l. 2. c. 3.

xisset? Certe non dixit totam sublatam, eo quod post illas litteras dubitaverit nemo; nam Pelagiani & in his aliquot etiam Episcopi, nedum post rescriptum Innocentii, verum & post Zosimi Tractoriam *per totum orbem missam ac Patrum subscriptionibus roboratam*, suam sententiam adhuc tueri & propugnare conati sunt; sed ex eo *sublatam* dixit, & *totam* quidem *sublatam*, non facto tamen, sed jure, eo quod nemo catholicus postea dubitaverit, nec potuerit dubitare, qui vellet esse catholicus, & unitatem fidei cum Romana sede perspicua traditione necessariam, fartam tectam servare. Hinc igitur palam fit, Augustinum existimasse Pontificia rescripta circa fidem ligare, & ad assentiendum, atque unitatem omnes catholicos cogere. Judicium in Pelagiana causa ante Innocentianum rescriptum tulerant duo Africana concilia Milevitanum & Carthaginense; sed quia hæc concilia particularia jus non habebant coactivum in omnes, ipsorum auctoritate *causa finita* nec dicta fuit ab Augustino, nec dici poterat. *Finitam* vero affirmavit rescripto & auctoritate Apostolicæ sedis, cui jus cogendi omnes competere ratione primatus ex constanti traditione non ignorabat. Stet igitur de vi Romanæ sedis ad fidei unitatem cogente Augustinum & Africanos certos fuisse, cum Pelagianam causam ad Romanam sedem retulerunt, & cum Augustinus omnium mentem explicans, Apostolico Innocentii rescripto eam *causam finitam, totamque dubitationem sublatam* pronuntiavit.

Marius Mercator p. 138. edit. Baluzii.

52. Video hic fortassis aliquem Augustini testimoniis hactenus propositis oppositurum illa ejusdem Doctoris loca ex libris *De baptismo*, ubi in causa de hæreticorum baptismate, in qua Stephanus Papa contra Cypriani sententiam decretum ediderat, Augustinus scripsit, se quoque * iturum fuisse in Cypriani sententiam, nec * ausurum contrarium asserere, nisi Ecclesiæ toto orbe diffusæ plenariique concilii auctoritate teneretur. Decretum ergo Stephani per se ad unitatem cogere nequaquam credidit, quoad Ecclesiæ conciliique plenarii judicium non accederet. Si hoc sensu objecta Augustini loca stricte intelligantur, S. Doctor sibimet ipsi contradixisse dicendus esset, cum in causa Donatistarum tanti fecerit auctoritatem Romanæ sedis ut hac sola eos satis perstringendos censuerit tum in Psalmo contra partem Donati, tum in Epistola ad Generosum, ut præcedenti paragrapho animadvertimus; in causa autem Pelagiana

* *Lib. 3. de Bapt. c. 4.*
* *Lib. 2. de Bapt. c. 4.*

lagiana decretum Innocentii I. per se se ita cogere crediderit, ut eo solo *causam finitam* affirmaverit. Immo non solum contra se pugnare videri potest, si ea loca nude sumantur, verum etiam contra catholicam doctrinam. Cur enim iturus fuisset in Cypriani sententiam hac ratione probans, *Non quia fieri non potuit, ut in obscurissima quæstione verius pluribus unus pauci ve sentirent; sed quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem religionis & unitatis viros, & magno ingenio & uberi doctrina præditos, nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus ferenda sententia est*; docere videtur his verbis, evenire posse, ut in rebus fidei ac religionis pauci veritatem teneant potius, quam innumeri, ut in illa de baptismo controversia innumeri erant, qui Stephani sententiæ adhærentes contra Cyprianum sentiebant: quod certe promissionibus a Christo factis Ecclesiæ sive per orbem dispersæ, sive in generali concilio congregatæ omnino repugnat. Hæc itaque verba non a nobis solum, sed ab ipsis etiam adversariis explicanda sunt, ne non tam Pontificiæ, quam ecclesiæ & conciliorum generalium auctoritati noceant. Quid igitur? Hic duplex solutio præsto est. Cedo primam. Cum Ecclesiæ catholicæ & conciliorum auctoritate certis Christi promissis constituta non fuissent convicti Donatistæ, quos Augustinus impugnandos susceperat; objectis verbis ratione naturali & humano more cum ipsis agendum credidit. Quam in rem recitata verba attente consideranti manifestum fiet, ibidem Augustinum vim argumenti non deducere ex auctoritate Ecclesiæ per se, quatenus divinis promissis innititur, sed ex manifestatione veritatis atque evidentia morali, *quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ..... nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus ferenda sententia est*. Eodemque humano ratiocinandi modo scripserat lib. 2. *De baptismo* c. 4. *Neque nos ipsi tale aliquid* (contra Cypriani sententiam) *auderemus asserere, nisi universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmati, cui & ipse sine dubio cederet, si jam illo tempore quæstionis hujus veritas eliquata & declarata, per plenarium concilium solidaretur*: ubi futurum Cypriani assensum non repetit ex Ecclesiæ auctoritate ac promissis Christi per se, sed ex eo repetit. quia moraliter rem æstimando fieri nequit, ut erret Ecclesia, tum cum post diutinas disputationes in variis regionibus, veritas tandem ita eliquata eluxit, ut ad plenariam synodum per-

Lib. 3. de Bapt. c. 4.

ducta, omnium Episcoporum consensu agnita & confirmata fuerit; unde ibidem subdit: *Quomodo enim potuit ista res tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii concilii luculentam illustrationem confirmationemque perduci, nisi primo diutius per orbis terrarum regiones multis hinc atque hinc disputationibus & collationibus Episcoporum pertractata constaret?* Augustini scopus in iisdem locis hic fuit, ut Cypriani auctoritatem Donatistis eriperet, ostenderetque, quam illi perperam ejus nomine abuterentur, cum mutatæ jam essent ejus temporis circumstantiæ: nam Cypriani ævo res erat magnis difficultatibus ac tenebris involuta; at postea ad ejusmodi manifestationem plenario etiam concilio cognitam jam erat perducta, cui cessisset ipse Cyprianus, *si illo tempore quæstionis hujus veritas eliquata & declarata* fuisset. Hanc autem humanam ratiocinandi viam, qua Donatistæ (si humano more uti vellent) debebant convinci, Augustinus eorum infirmitati se se quodammodo accomodans inire voluit, ut renitentem eorum mentem facilius expugnaret. Humano autem more acturus, ut moralem evidentiam demonstraret, non ita ingerere debebat decretum Stephani, uti plenariæ synodi decretum ingessit. Humano enim & morali modo rem perpendentibus, præscindendo ab auctoritate sacra, & promissis divinis, quibus (*) Pontificia fulcitur auctoritas, cum ex una parte absurdum plane videbitur, unius hominis præcepto & auctoritati in re multis adhuc altercationum nebulis involuta universum orbem debere cedere; tum vero ex parte alia perabsurdum plane judicabitur, totius orbis Episcoporum post diutinas concertationes eliquata jam veritate in unam sententiam conspirantium multitudini refragari. Hoc itaque more humano Augustinus differens ex sola evidentia morali, nihil mirum, si in illa verba excurrit, quibus se iturum fuisse ait in Cypriani sententiam, nisi

Lib. 1. de Bapt. c. 18. ea in quæstione discussis & solutis difficultatibus *universali concilio unum aliquid eliquatum sincerumque placuisset.* Mirandum citius erit illud, si quis Augustini mentem circa auctoritatem Pontificiam ex his locis elicere velit, in quibus non auctoritate sacra per se, sed evidentia morali adversa-

rios

(*) Vide quæ hac de re disseruntur pluribus cap. 15.

rios convincere nisus est; & non ex illis locis potius, in quibus contra Donatistas & Pelagianos propriam & Africanorum de eadem Romanorum Pontificum auctoritate sententiam expressit.

53. Nunc alteram solutionem proferam, quæ forsitan judicabitur (ut mihi quidem videtur) probabilior & verior. Certum est Augustinum, cum ea, quæ objecta fuerunt verba, scripsit, ut S. Cypriani auctoritatem Donatistis eriperet, considerasse hunc sanctissimum Martyrem in iis circumstantiis, in quibus res, de qua tum agebatur, nondum erat ita disputando eliquata, ut quid circa eam esset sentiendum, post multas discussiones in provinciis, in plenario tandem Concilio contra Cypriani sententiam decisum fuisset. Porro Cypriani ætate nullam definitionem proprie dictam fidei in eo negotio emanasse certum existimo. Neque enim decretum seu litteræ Stephani, quibus rebaptizantibus obstitit, dogmaticæ definitionis formam ac vim præferebant, quam si ille edidisset, cum Cypriano & ceteris contrariam & abs se proscriptam doctrinam propugnantibus non egisset solis excommunicationis minis, sed actu eos abscidisset a communione & unitate catholica, ut in edendis proprie dictis definitionibus dogmaticis fieri consuevit. Hac de re non cum solis Africanis Stephano quæstio fuit, sed * ante aliquanto etiam cum Asianis, ut ex Firmiliani epistola liquet. Asianos autem in decreto, quod eorum causa scripsit, non abscidit a communione; sed minatus solummodo est, *se se ob eamdem illam causam ab illorum communione DISCESSURUM*, quemadmodum discimus ex Dionysii Alexandrini litteris ad Xystum, ubi etiam se se interposuisse indicat, ne eos a communione sua segregaret. Rationem addit idem Dionysius in aliis litteris ad Philemonem Romanum presbyterum, quia hæc praxis baptizandi eos, qui ex hæresi ad Ecclesiam veniunt, cum apud populosissimas ecclesias jamdiu ante recepta, Iconii & Synnadæ conciliis probata fuisset, *quamplurimis placuit*; *quorum*, inquit, *subvertens sententias in jurgia & contentiones conjicere nolim*. Hæc circa Asianos scripta sub Xysto S. Stephani successore, nihil præter minas a Stephano cum iisdem gestum præferunt. Idem etiam actum cum Afris, in quos solas minas Stephanum pariter intendisse, non autem actu ipsos excommunicasse luculenter probavit P. Coustantius, satisque explicavit,

Stephanus definitionem proprie dictam non edidit.

* *Vid. vitam S. Cypriani novæ edit. Baluz. præmissam §. 29. col. 76. 77.*

Apud Euseb. Hist. l. 7. c. 5.

Ibid. c. 7.

Dissert. post epist. Stephani §. 7.

cavit; quæ vulgo opponuntur, concordante etiam Benedictino scriptore * vitæ S. Cypriani præmissæ editioni Baluzii. Enimvero cum Dionysius Alexandrinus eodem modo de Afris ac de Asianis scripserit ad Philemonem Xysti presbyterum, Stephani minas ulterius non processisse, sed potius eodem agente Dionysio omne dissidium, quod sub Stephano cœperat, plane sedatum sub eodem Xysto (quem idcirco fortassis *bonum & pacificum sacerdotem* in Cypriani vita Pontius nominat) conjicere licet. Communionem quidem inter Cyprianum & Stephanum actu non fuisse sublatam manifeste deducitur ex Augustino, qui de ambobus sermonem faciens, eos in unitate & communione perstitisse multis in locis pronuntiat, ac ita perstitisse affirmat lib. 5. *de Baptismo* num 36. *ut in tali disceptatione nullum inter eos malum schismatis oriretur*, idest nulla discissio unitatis ex parte Cypriani neque ulla ex parte Stephani communionis abruptio; cumque multi cum Stephano, aliqui cum Cypriano sentirent, *utrosque* tamen *cum eis in unitate constitisse* scripsit in libro *de Unico baptismo* c. 14. Verba quidem litterarum Stephani, quæ supersunt, & decreti formam exhibent, *Si quis ergo a quacumque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in pœnitentiam*, non dogma aliquod ex fide catholica credendum, nec fidei definitionem proprie dictam exprimunt, sed consuetudinem in Romana ecclesia receptam ac traditam, ut hæretici ad Ecclesiam venientes sola manus impositione recipiantur, declarant, & ne quicquam hac in re innovetur, præscribunt: quæ autem in materiis ejusmodi practicis, in quibus aliæ præsertim magnæ ecclesiæ, insignesque Episcopi alia consuetudine utentes dissentiant, ita præscribuntur, ut nihil ex fide credendum statuatur expresse, nec unitas atque communio actu abrumpatur, dissentientibus ab unitate catholica nequaquam præcisis, non sunt proprie dictæ definitiones fidei, si præsertim versentur in materia, quæ ad disciplinam referri queat. Consuetudo, qua hæretici ad Ecclesiam venientes baptizabantur, obtinebat non solum apud Africanos jam inde ab Agrippini Episcopi tempore, verum etiam apud præstantissimas Orientales ecclesias Cappadociæ, Ciliciæ, finitimarumque provinciarum Asiæ; eaque concilio Africano sub Agrippino, ac duabus aliis synodis Iconii & Synnadæ fulciebatur. Consuetudines autem ejusmodi diversæ, quæ salva unitate apud catholicos

* §. XXX.

Quæstio disciplinæ quatenus habita.

tholicos utrinque vigent, ita rem obſcuram faciunt, ut quamvis verſentur in materia ſacramentorum, incertum videri poſſit, num ad fidem, an vero ad diſciplinam diverſam pertineant. Licet enim Stephanus ſuæ eccleſiæ conſuetudinem Apoſtolicam, uti vere erat, affirmaret; non omnes tamen conſuetudines, quæ Apoſtolicam originem habent, ad jus divinum & dogma catholicum ſpectant; ſiquidem quædam etiam in ſacramentorum adminiſtratione meræ ſunt diſciplinæ, uti diſciplinæ quidem diverſæ tribuitur forma miniſtrandi baptiſmatis apud Græcos & apud Latinos diverſa, ac ſimiliter forma miniſtrandi ſacramenti pœnitentiæ per deprecationem, vel abſolutionem. Aliquæ vero conſuetudines, quæ reipſa per ſe includunt aliquod dogma juris divini, ita curſu temporis intermitti, & involvi difficultatibus potuerunt, ut contrariis hinc inde magnorum ſanctorumque Epiſcoporum ſententiis agitatæ, niſi definitio accedat Eccleſiæ (1), opinionum limites non excedant. Ad diſciplinam quidem totum hoc de modo recipiendi baptizatos ab hæreticis diſſidium retuliſſe videtur Firmilianus, dum in litteris ad S. Cyprianum hanc quæſtionem comparat cum quæſtione de die paſchatis aliiſque diverſis conſuetudinibus, quæ profecto ſunt diſciplinæ; cum quis *circa celebrandos dies paſchæ, & circa multa alia divinæ rei ſacramenta, videat eſſe apud illos* (Romanos) *aliquas diverſitates, nec obſervari illic omnia æqualiter, quæ Hieroſolymis obſervantur, ſecundum quod in ceteris quoque pluri-mis provinciis multa pro locorum & nominum diverſitate variantur.* S. Baſilius quoque eamdem rem diſciplinæ adſcripſit, cum pro varietate locorum & œconomiæ cauſa divetſam in

Ep. 75. inter Cyprian. col. 303.

 reci-

(1) Etſi quoad characterem ſacramenti eadem ſit ſacrorum ordinum ac baptiſmatis ratio; ob nonnullas tamen auctoritates, quibus rejectæ fuerunt tamquam irritæ ordinationes ſacræ nedum ab hæreticis, aut ſchiſmaticis, verum etiam ab excommunicatis, degradatis, & ſimoniacis peractæ, adhuc poſt deciſam circa baptiſmum quæſtionem ita quoad ordinationes ſacras veritas confuſa & involuta tenebris fuit, ut multi diutius easdem irritas opinati ſint, & nonnemo etiam materiem ejusmodi Eccleſiaſticæ diſpoſitioni ſubjiciens, ad diſciplinæ ſpeciem retulerit. Vide Morinum *De ſacris ordinationibus* Exercitat. 5.

recipiendis hæreticis consuetudinem obtinere posse prodidit in epistolis canonicis prima & secunda ad Amphilochium. In prima enim epistola can. 1. de Catharorum receptione loquens, ejusdemque Amphilochii sententiam approbans, *Recte admonuisti*, inquit, *uniuscujusque regionis morem sequi oportere, quod ii, qui tunc de illis statuerunt, in varias de ipsorum baptismate sententias abierint.* Et aliquanto post: *Si hoc generali œconomiæ impedimento erit; rursus consuetudine utendum est, & sequi oportet Patres, qui quæ ad nos pertinent dispensaverunt.* Et post recensitam Firmiliani & Cypriani sententiam, quæ Novatianorum, seu Catharorum baptismum rejiciebat, etsi eam per se non censuit improbandam; addit tamen, quasi res disciplinæ fuisset, *Sed quoniam nonnullis Asiaticis visum est propter multorum œconomiam, & dispensationem eorum baptisma suscipi, suscipiatur.* In secunda vero epistola canonica ad eumdem Amphilochium can. 47. Stephani Papæ rebaptizationem interdicentis decretum, non dogmaticæ constitutioni, sed œconomiæ tribuens, quæ apud suos effectum non erat consequuta, *Si apud vos*, ait, *prohibita est rebaptizatio, sicut & apud Romanos, œconomiæ alicujus gratia; nostra tamen ratio vim obtineat.* Dum porro subdidit, optare se, ut coiret plurium Episcoporum concilium, qui rem accuratius discutientes canonem conderent (1) omnemque dubitationem abigerent, rem

Epist. 1 S. Basil. tom. 3. col. 268.

col. 270.

Basil. epist. col. 296.

(1) Mirantur non pauci hæc Basilium de rebaptizatione scripsisse post Nicænam quoque synodum, a qua ejusmodi quæstionem terminatam fuisse plerique arbitrantur; sed crediderim illud accidisse Basilio, quod occasione alius Nicæni canonis contigit S. Augustino, quem vivente Valerio Episcopum ordinatum contra interdictum Nicænum, quod tum ignorabat, non solum tradit Possidius, sed ipse etiam Augustinus testatur epist. 213. n. 4. Noti quidem erant Africanis Nicæni canones, quos ex antiquissima versione Cæcilianus in Africam detulerat. Hos Augustinum numquam ante ordinationem legisse incredibile est. At interdictum memoratum nullo Nicæno canone expressum legitur, sed solum canone octavo, ubi de Catharis statuitur, ut ipsorum Episcopis ad unitatem venientibus, si iis in locis sint, ubi Episcopi catholici inveniuntur, presbyterii honor, aut nudum Episcopi nomen concedatur, hæc ratio additur, *ne in una civitate duo*

rem adhuc sub opinione versari indicavit, quoad definitio non prodiret. Hac de causa alios atque alios Episcopos in conciliis diversarum provinciarum hac de re nondum definita & obscura, salva pace utrinque disputasse, ac diversis opinionibus fluctuasse affirmavit Augustinus, *adeo ut diu in suis quibusque regionibus diversa statuta nutaverint, donec plenario totius orbis concilio, quod saluberrime sentiebatur, etiam remotis dubitationibus saluberrime firmaretur.* Lib. 1. de Bapt. n. 9. Disputando quidem factum est, ut ea Romanæ ecclesiæ consuetudo in recipiendis hære-

Episcopi prohentum existere: quæ quidem ratio interdicti generalis speciem involvit; at cum expressum interdictum non sit, Augustini considerationem fugit, cum olim ante ordinationem Nicænos canones legit. Id autem tunc tantum probabiliter detexit, cum incidit in Rufini historiam, quæ eosdem canones abbreviatos repræsentans, distinctum interdictum præfert canone decimo: *Ne in una civitate duo Episcopi sint.* Vide hac de re admonitionem præmissam cap. 2. Codicis canonum tom. 3. nostræ editionis Venetæ operum S. Leonis n. 8. col. 81. Non absimiliter in quæstione de hæreticorum baptismo nullus Nicænus canon expressum & generale decretum exhibet, sed ex canonibus duobus octavo & decimonono legitima deductione colligitur: quippe can. 8. Catharos ad Ecclesiam venientes impositione manuum recipi, canone vero 19. Paulinianistas omnino baptizari jubet. Discrimen si quis attente inquirat, in eo situm deprehendet, (ut notavit Innocentius I. in epistola ad Macedones n. 10.) quia Cathari, seu Novatiani in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizabant, Paulinianistæ vero non item. Hanc discriminis rationem quicumque observavit, quæstionem de baptismo Nicænis canonibus definitam deprehendit. Cum vero hæc discriminis ratio ex ipsorum canonum verbis non incurrat in oculos; nihil mirum, si non omnes, qui legerunt ipsos canones eamdem quæstionem ipsis canonibus definitam cognovere: nihilque pariter mirandum, si ob ejusdem animadversionis defectum S. Basilius ad eam quæstionem definiendam aliquod concilium desiderans, & a Nicænis Patribus definitam non animadvertens, causam varietatis ea in materia diversæ disciplinæ & œconomiæ vindicavit. Eadem animadversio pariter fugit S. Cyrillum Hierosolymitanum Episcopum, cum adhuc post Nicænum concilium scripsit in prologo ad suas catecheses: *Soli hæretici rebaptizantur, siquidem prius illud non erat baptisma.*

hæreticis legitima forma baptizatis sola impositione manuum sine novo baptismate, quam ab Apostolis deduxit Stephanus, detegeretur fuisse non solum Romana, sed etiam cererarum omnium ecclesiarum tum Occidentalium, tum Orientalium, quæ in ipsa Africa & in Asia quoque vigebat ante synodos Agrippini, Iconii, & Synnadæ, ex quibus rebaptizandorum hæreticorum consuetudo originem, & auctoritatem cœperat: ac proinde agnitum fuit, illam fuisse consuetudinem totius Ecclesiæ ab Apostolis omnibus traditam, quæ ad baptismi substantiam ex Christi institutione referenda est. Hinc canones, qui hac de re jam eliquata in plenario concilio, ac deinceps in aliis synodis editi sunt, dogma & definitionem fidei constituunt, a quo neminem catholicum descíscere licet. Cypriani autem ætate cum id non esset adeo exploratum, nec a Stephano ulla prodiisset proprie dicta dogmatica definitio (quam in materiis practicis, ubi magnarum ecclesiarum ac provinciarum consuetudines sunt diversæ, & magnos utrinque sanctosque Episcopos habent patronos, Apostolica prudentia (1) diferre solet); sed præcepto tantum solisque ex- commu-

(1) Notum est inter alia, synodum Tridentinam, cui propositum erat novatorum errores configere, maxime cavisse, ne, ubi incidebant gravium Theologorum hinc inde opiniones, definitivam in iisdem sententiam ferret. In quæstione autem, num matrimonium adulterii causa dissolvatur, veræ doctrinæ prospiciens sess. 24. can. 7. anathema quidem dixit in eos, qui dicerent Ecclesiam errare, cum docet ejusmodi vinculum ea de causa non posse dissolvi: at instantibus Oratoribus Reipublicæ Venetæ ob Græcos regnorum ejusdem Dominii, abstinuit ab anathemate iis infligendo, qui ob adulterium conjugis ad alias nuptias transirent, ne hoc anathemate nimium offenderet eosdem Græcos, qui licet alia consuetudine uterentur, Præsulibus tamen Romanæ sedi adhærentibus suberant, eorumque conversionem difficiliorem redderet, ut Cardinalis Pallavicinus lib. 22. Hist. Conc. Trid. c. 4. pluribus explicat. Porro in quæstione de hæreticorum baptismo Cypriani tempore nondum definita, in qua Asiani Cappadociæ & Ciliciæ finitimarumque provinciarum una cum Africanis majorum suorum traditionem & consuetudinem a sanctis doctisque Episcopis receptam, conciliorumque provincialium Orientis & Africæ approbatam conjunctis

communicationis minis, ut sanæ veræque doctrinæ satis provideret, laudatus Pontifex usus fuisset; hujus decretum, quo Romanam consuetudinem ab Africana diversam observandam urgebat, eam quæstionem dogmaticam, num ipsa consuetudo

studiis propugnabant; quid mirum, si instante S. Dionysio Alexandrino, & coadjuvantibus duobus præstantissimis Romanæ ecclesiæ presbyteris Philemone atque Dionysio, ad quos idem Dionysius Alexandrinus litteras dederat (apud Euseb. Hist. l. 7. c. 5.), Stephano Papa excommunicationem inferre volenti persuasum tandem fuit non expedire a præcepto & minis ad actualem excommunicationem procedere, cum ex una parte timeri posset, ne acerbiores concertationes atque scissuræ fierent, quod laudatus Dionysius Alexandrinus monuerat; ex alia vero parte Asianorum & Africanorum consuetudo in re nondum definita nullum animabus periculum afferret, cum baptizantes vel in simplici dubio de valore baptismi ante collati tutiorem partem sequerentur. Consultius itaque visum est in solo præcepto & minis sistere, definitionemque in aliud opportunius tempus remittere, quoad materies discussa & eliquata in variis conciliis, plenariæ tandem synodi sententia terminaretur. Cum semper dogmaticis definitionibus congrua discussio & a conciliis & a summis Pontificibus præmittatur; scite monuit cum Cardinali Perronio Eminentissimus Ursinus (t. 2. de Rom. Pont. auctoritate part. 2. c. 19. pag. 336.) fieri, aliquando posse, quæstionem aliquam tot esse altercationum ac difficultatum nebulis involutam, ut ad eam dogmatico certoque judicio finiendam *sibi ipse Pontifex opus esse judicet, non modo domesticæ & sibi jugiter adhærentis, verum etiam plenioris, immo & generalis synodi consultatione*: quo casu definitionem ad plenioris, aut generalis Synodi tempus remitti opus est, Deo utique sic inspirante, qui ob rationes nobis inscrutabiles ipsas magni momenti quæstiones non semper statim, nec uno semper modo definiendas disponit. Neque dubitare licet, quin eodem Deo pariter disponente & inspirante factum fuerit, ut de collato ab hæreticis baptismate contra Asianorum atque Cypriani sententiam non statim a Stephano prodiret expressa dogmatica definitio: *Pontifex* scilicet *noluit rem ipsam de fide facere sine generali concilio*: ut Bellarminus notavit lib. 4. de Rom. Pont. c. 7. Certe ut hac in re veritas aperiretur, multa hinc & inde in variis provinciis fuerunt disputata, ex quibus multæ veritates atque multa principia ad catholicam aliorum quoque dogma-

ad fidem, an ad disciplinam (1) pertineret, indecisam reliquit. His autem in circumstantiis cum salva fide & unitate ob veritatem detegendam rationum momentis agendum esset; momenta rationum, quæ pro Cypriani sententia allata fuerant, ita fortiora visa sunt Augustino, ut scripserit se cessurum fuisse in eamdem sententiam, nec ausurum quicquam contra illam afferere, si vixisset eo tempore, quo res nondum eliquata, nec in concilio plenario definita fuisset. Quod si hujus quæstionis definitionem non Stephano Papæ, sed plenario concilio adscripsit; non ea de causa factum est, quia summis Pontificibus definiendi auctoritatem deesse crederet, qua Pelagianam causam omnino finitam fuisse confessus est; sed quia non ita in causa de bæreticorum baptismo, uti in Pelagii causa definierat Apostolica sedes, sed concilium plenarium: vel etiam quia (ut hoc quoque cum priori responsione concinens addam) humano more differenti contra Donatistas ecclesiasticam auctoritatem nihili facientes, non ita efficax apud eos esse poterat unius Pontificis decretum, uti decretum concilii plenarii, in quo post multam multis in provinciis discussionem manifestata jam veritate, tot Patrum sententiæ in unam conspirarunt, cum præsertim ex his constiterit, consuetudinem, quæ Romæ vigebat, fuisse universalem totius Ecclesiæ catholicæ, ac proinde traditionis divinæ; quod ex solo decreto Stephani solam ingerente consuetudinem Romanam, quæ disciplinæ potuit adscribi, inferri evidenter, & convinci non poterat. Hæc

---

tum veritatem cognoscendam constituendamque, & ad varios errores refellendos patuerunt, ut vel ex iis, quæ contra Donatistas scripsit S. Augustinus, manifestum est. Lege hujus sancti Doctoris textum in Psal. 54. supra recitatum c. 12. n. 1, ubi occasione quæstionum in Ecclesia excitatarum, istam memorans de baptismo, multa obscura a catholicis tractatoribus in lucem deducta, & loca Scripturarum copiose & enucleate explicata testatur.

(1) Addi potest *vel ad opinionem*; rationes enim, & opiniones diversæ, etiam in materiis diversæ, disciplinæ locum habent; & in hac quidem controversia de baptismo extra Ecclesiam collato statutis diversis ab Augustino memoratis lib. 1. de Bapt. n. 9. cautam dederunt.

Hæc ob disiiciendam objectionem ex Augustini auctoritate ductam, quæ juncta cum facto S. Cypriani inter omnes præcipua & fortior, multisque etiam usibus aptata ab adversariis pluribus in locis urgetur, fusius dicenda fuere: ac ex his illud detectum arbitror, eamdem objectionem duplici falsa hypothesi innixam esse. Ut enim argumentum ex ipsa contra nos intortum vim habeat, duo ab adversariis præsumantur necesse est: primo Augustinum credidisse decretum Stephani fuisse proprie dictam definitionem fidei, dein existimasse eam definitionem in causa tot difficultatibus involuta non potuisse obligare ad assensum, nisi concilii plenarii confirmatio accederet. Cum porro ex dictis hactenus Stephani decretum non fuerit proprie dicta definitio; utraque hypothesis cadit. Difficultates autem, quibus eadem quæstio Cypriani ætate erat involuta, potuerunt quidem efficere, & probabiliter etiam fuerunt in causa, cur S. Stephanus non definierit; sed nec fuerunt, nec possunt credi rationes, ob quas definitio proprie dicta, si a Stephano, vel ab aliquo ejus successore ea in re edita fuisset, vim obligandi peremtoriam non haberet ex Augustini mente, antequam plenarii concilii judicio probaretur; cum idem S. Doctor causam Pelagianam non minoribus involutam (1) difficultatibus sola Innocentii I. definitione finitam, nec ad eam finiendam opus fuisse generali concilio disertissime pronuntiaverit. Cum itaque hæc potissima ex Augustino objectio falsis hypothesibus fulta, adversariis nihil prodesse queat; integrum relinquitur argumentum, quo ex aliis S. Doctoris testimoniis ipsius sententiam de vi cogente ad fidei unitatem Apostolicis definitionibus ab eo tributa explicavimus.

54. Ut autem de relationibus ad Romanam sedem, de quibus hoc in paragrapho fusius egi, paucis concludam, illud ex disputatis hactenus palam factum esse arbitror, Africanorum relationibus circa Pelagii hæresim spectatam fuisse fidei unitatem, eumdemque scopum præter Innocentium I. qui illorum probavit consilia, prospexisse etiam ce-

 teros

(1) Hinc in confutandis Pelagianis pluribus operibus laborandum fuit Augustino, quam in Donatistas.

teros omnes, quotquot in caussis fidei sedem Apostolicam consuluerunt. Eodem pariter collimat illa S. Hieronymi ratio, qua in quæstione de hypostasibus Romanam fidem se consulere scripsit ad Damasum, quia *super illam petram ædificatam Ecclesiam scio.* In quam sententiam Bonifacius I. in litteris ad Rufum Thessalonicensem num. 1. Apostolicam sedem consultam prodit, quippe *quam constat dignatione petræ spiritalis elatam*, ejus scilicet fidei petræ, cui totam Ecclesiam ex institutione Christi inniti & incumbere necesse est, ut explicavimus pluribus c. 12. §. 1.

§. X.

Pelagii Cælestiique textus. Argumentum ductum ex antiquo more subiiciendi opera præsertim dogmatica Romanæ sedis judicio.

55. Mirum cuipiam videbitur, me ob statuendam necessitatem unitatis fidei cum fide Romanorum Pontificum, allegare ea testimonia hæreticorum ante condemnationem producta, quibus iidem post condemnationem & facto & scriptis contradixerunt. At ne hoc testimoniorum genus imbecille credatur, illud animadvertendum est, quod ea, quæ ipsi ante condemnationem & antequam de Ecclesia pellerentur, confessi sunt, ex traditione & communi catholicorum sensu fuerunt expressa, dum catholicam illi mentem gererent, catholicosque se exhibere & probare catholicis vellent. Itaque ejusmodi ipsorum testimonia catholicorum sensum & praxim præferentia maximi facienda sunt, quibus sane non contradixere, nisi postquam a Romana sede condemnati, mentem & veritatem catholicam exuerunt, atque deseruere. Neque enim existimandum est Luthero ex. gr. magis deferendum, cum post condemnationem Romani Pontificis primatum sibi infensum negavit, quam cum illum ante condemnationem ex communi catholico sensu professus est. Id quidem nec adversarios ipsos judicare suadent illa cujusdam Anonymi nobis in hac causa contrarii: *Methodus priorum Reformatorum est argumentum magni ponderis adversus ipsos. Disputationis initio confessi sunt Papam esse supremum Christi vicarium; nec ejus auctoritatem in dubium revoca-*

Traitè de l'autoritè du Pape. Haye 1720. lib. 1. c. 3. n. 8. pag. 92.

vocare cœperunt, nisi cum contra ipsos definivit, perinde ac si judex desinat esse judex, cum adversus aliquam partem sententiam pronuntiat, vel ac si veritas, cum incommoda esse incipit, veritas amplius non sit. Quæ peræque in rem nostram faciunt, ut testimonia pro unitate fidei ab hæreticis ipsis initio producta maximi habenda credantur, nec ex iis, quæ post derelictam Ecclesiæ unitatem edidere, infirmentur.

56. Itaque Cælestius atque Pelagius, qui Romanam fidem tenentes pro catholicis habebantur, ut ceteris quoque, quibus idem persuasum erat, se probarent catholicos, eamdem fidem se tenere & sequi professi sunt. Hinc Cælestius, quamqnam objectos sibi a Paulino errores damnare noluit, *tamen Beati Papæ Innocentii litteris non est ausus obsistere: immo se omnia, quæ sedes illa damnaret, damnaturum promisit*, ut Augustinus testatur. Id quoque apparet ex libello fidei, quem Romæ Zosimo obtulit, Apostolicoque judicio ita subjecit, *ut si forte ut hominibus*, inquit, *quispiam ignorantiæ error obrepsit, vestra sententia corrigatur.* Immo cum a Zosimo interrogationibus urgeretur, eas responsiones adhibuit, *quibus se B. Papæ Innocentii litteris consentire professus est.* Pelagius quoque in libello fidei, quem cum litteris Romam ad S. Innocentium misit, in fidem suam ejus sententiæ subdidit, ut in Romanæ sedis fide *S. Petri fidem* agnoscens, *catholicum*, qui fidem ab ea sede probatam teneret; qui vero ab ea dissentiret, *non catholicum* seu hæreticum se existimare prodiderit. *Hæc est fides*, inquit, *Pater Beatissime, quam in Ecclesia catholica didicimus . . . . . in qua si minus perite, aut parum caute aliquid forte positum est, emendari cupimus a te, qui Petri fidem & sedem tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur, quicumque me maculare (al. culpare) voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non catholicum, non me hæreticum comprobabit.* Felix, si in hac sententia perstitisset, in qua quidem perstitere, quotquot catholici suam professionem Romano Pontifici subiicientes, a catholica Ecclesia noluerunt rebellare. Non igitur officiosa verba, & multo minus adulatorium quiddam haberi hoc debet, nec postremis tantum hisce temporibus invectum, ut opera præsertim ad fidem pertinentia, Romanæ sedis judicio potissimum subiiciantur. Catholicorum id semper proprium fuit, & eodem quidem consilio, quo in negotiis fidei ad eamdem sedem fuisse re-

Aug. l. 2. de peccato orig. c. 7.

Ibi. c. 23.

Aug. l. 2. cont. duas epist. Pelag. n. 6.

Append. Aug. t. 10. pag. 97.

latum explicavimus §. IX. ea nimirum præparatione animi, ut ejusdem ſedis judicium fidemque ſequerentur, eo quod fidei unitatem cum ipſa ſede neceſſariam ſcirent. Privati ſiquidem ſcriptores non minorem animi diſpoſitionem gerere & exhibere debent in ſuis ſcriptis ſubiiciendis Romanæ ſedis judicio, quam prætulerunt concilia Africana, quæ ea mente ad Innocentium I. remiſerunt ſuam de Pelagiano dogmate ſententiam, ut ſi Apoſtolico judicio conformem detegerent, ex hac conſonantia catholicam doctrinam cognoſcerent in ſua: ſecus autem, ad Apoſtolicam normam ſe ſe revocarent, emendarentque, ſi quid eſſet diſſonum, ut ſe facturum in ſuo fidei libello proteſtatus eſt Pelagius, dum catholicum ſenſum & animum prætulit; uti & Pelagii item verbis, ſed ſinceriori & firmo conſilio proteſtata eſt Univerſitas Pariſienſis Collegii Navarrici perorante Petro de Aliaco coram Clemente VII, qui a Gallicanis legitimus Pontifex habebatur: *Hæc eſt*, inquiebat, *fides, Beatiſſime Pater, quam in catholica Eccleſia didicimus; in qua ſi minus perite ac parum caute forte aliquid poſitum eſt*, EMENDARI *petimus a te, qui Petri fidem & ſedem tenes*: quæ ex profeſſione Pelagii ſumpta ſunt. Notanda etiam ratio, quæ ſtatim ſubiicitur: *Non ignoramus enim, ſed firmiſſime tenemus, & nullatenus dubitamus, quod ſancta ſedes Apoſtolica eſt illa cathedra Petri, ſupra quam fundata Eccleſia . . . . De qua ſede in perſona Petri Apoſtoli in ea ſedentis dictum eſt*: Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. *Hæc eſt igitur, ad quam determinatio fidei, & approbatio veritatis catholicæ, & hæreticæ impietatis deteſtatio maxime pertinet.* Non ſolum præmiſſa ratio, ſed & multo magis concluſio obſequentem & conſentientem animum, ac unitatis Apoſtolicis fidei decretis præſtandæ debitum ſatis aperte ſignificant.

T. 4 Hiſt. Univerſ. Paris. ad an. 1387. pag. 127.

§. XI.

Teſtimonia S. Cyrilli Epiſcopi Alexandrini, ſynodi Epheſinæ oecumenicæ, Cæleſtini I. Auctoris Capitulorum de Gratia, & Xyſti III.

57. S. Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus, etſi Neſtorii Conſtantinopolitani errorem ac pertinaciam exploratam haberet;

Y

beret; noluit tamen ſe ſe ab ejus communione ſeparare, antequam Cæleſtini Romani Pontificis ſententiam audiret. *Digneris igitur*, inquit in epiſtola ad eumdem Pontificem, *nobis declarare, quid tibi videatur, & utrum aliquando cum illo communicare oporteat, an libere denuntiare, neminem cum eo, qui talia ſentit ac docet, communicare*: ac propterea opus eſſe affirmat, ut ſuam ſententiam aliis quoque Epiſcopis ſignificet bono unitatis, *ut omnes uno animo in una ſententia perſiſtant.* En clare a tanto viro Apoſtolicæ ſedis expetitum judicium, ex quo non ſolum communionis regulam ſumeret, verum etiam catholici omnes ad fidei unitatem cogerentur. Cum porro Cæleſtini epiſtolas ſuſcepiſſet, eas, ad quos erant miſſæ, direxit, adjectis ad Joannem Antiochenum litteris ſuis, quibus eum hortatur, ut ejusdem Pontificis ſententiæ in Romana Occidentali ſynodo prolatæ acquieſcat, ut *neceſſarium eſt iis, qui a totius Occidentis communione excidere noluerint*: quod idem eſt ac dicere, ita neceſſe eſſe tenere Romani Pontificis & Epiſcoporum ei adhærentium fidem, uti eorum communionem unitatemque tenere catholicis omnibus neceſſarium eſt; unde ipſe de ſe concludit: *Nos enim ſequemur, quæ illi judicaverunt. Veremur enim, ne a tantorum communione excidamus.* Licet vero omnium Occidentalium, qui Cæleſtino adhærebant, communio nominetur; Cæleſtini tamen, qui catholicæ communionis centrum erat, potior eſt habita ratio, cujus quidem unius nomen præferebat epiſtola, quam Cyrillus ad Joannem Antiochenum direxit: ac propterea in antiqua verſione unius Cæleſtini mentio fit his verbis: *Nos enim ſequimur, quæ ab eo* (Cæleſtino) *ſunt judicata, formidantes ne tantorum communione labefactemur.* Ex quibus mirifice confirmatur, quod capite 12. §. 2. fuſe probavimus, communionis Romanæ neceſſitatem ab adverſariis non poſſe adſtrui, quin neceſſaria ſimul ſtatuatur unitas fidei Romanæ, ſine qua communio cum Romana ſede haberi non poteſt, ut S. Cyrillus hoc loco palam inſinuat.

Epiſt. 8. apud P. Conſtant. n. 7.

T. 3. Concil. Ven. edit. col. 928. c. 21.

58. Notanda in rem præſentem vel maxime ſunt ipſius Epheſinæ ſynodi verba in ſententia depoſitionis Neſtorii, quam ſe ferre Patres profeſſi ſunt COACTI (Græce ἀναγκαίως κατεπειχθέντες *neceſſario impulſi*) *per ſacros canones, & epiſtolam ſanctiſſimi Patris noſtri . . . . Cæleſtini Romanæ eccleſiæ Epiſcopi*: ubi adjectivum *coacti* vim coactivam declarat.

Cano-

Canonum vis referri nequit ad errorem dogmaticum Nestorii, de quo nulli anteriores canones decreverant, sed ad depositionem ejus tantum, cum canonibus cautum fuerit, ut servato judiciorum ordine pertinaces in hæresi deponantur. Vis autem cogendi Cælestini litteris attributa non modo ipsius depositionem respiciebat, sed hæresim etiam, quam idem Pontifex ita damnaverat, ut nisi ille infra decem dies resipisceret, deponeretur. Si enim Cælestini litteræ synodum cogebant ad depositionem Nestorii, cogebant etiam ad damnandum ejus errorem in fide, cujus causa ipsius depositio præscripta fuerat. Num forte cogi poterant Ephesini Patres ad deponendum Nestorium, quin ad errorem depositionis causa proscribendum, & ad fidei unitatem cum Romano Pontifice custodiendam cogerentur? Unitas sane in fide magis est necessaria, quam in depositionis sententia, quæ cum ad disciplinam pertineat, aliquibus nonnumquam de causis differri poterat, uti profecto post præscriptos decem Nestorio dies aliquamdiu dilata fuit.

59. Atqui, inquient adversarii, hæc Nestorii causa solius Cælestini litteris finita non fuit, sed generalis synodi Ephesinæ decreto: novumque de ea causa examen in eodem concilio institutum assentiente ipso Romano Pontifice, liberam assentiendi, vel dissentiendi facultatem fuisse præsetulit. Hæc si ita essent; male igitur Ephesini Patres se *coactos* dixissent ad ferendam sententiam, a qua liberum fuisset recedere. Quis id auserit affirmare? Quod si post Cælestini litteras a Cyrillo exequutioni mandatas ad generalem synodum causa delata est, idque ipso assentiente Pontifice, qui suos legatos ad eam synodum direxit: nihil tamen liberum quoad Apostolica decreta idem Pontifex esse voluit; unde hos se *direxisse*, ait, *ut iis, quæ aguntur, intersint, & quæ a nobis antea statuta sunt, exequantur*; jussit eos, si res ab aliquibus in disceptationem vocaretur, *de eorum sententiis judicare, non subire certamen.* Concilio quidem assensum præbuit, ac in eo novum causæ examen fuit institutum ante legatorum adventum actione prima. Hoc autem concilium ad finiendam causam absolute & per se non fuisse necessarium, sicuti neque necessarium fuit in causa Pelagianorum, ipsi adversarii fateri coguntur. Audiatur Bossuetus: *Plane confitemur Cælestini sententiam, ita ut Cyrillus speraverat, valituram fuisse ad novam hæresim compri-*

Epist. ad Syn. Ephes.

Commonit. dat. legatis.

Defens. decl. Cleri Gallic. part. 3. l. 7. c. 10. pag. 14.

men-

mendam, nisi graves suborti motus, resque ea visa esset, quæ ad universalem synodum deferretur. Nestorius regiæ civitatis Episcopus ea auctoritate pollebat, ea specie pietatis hominum animis illuserat, eos sibi conciliaverat Episcopos, ea denique gratia apud Theodosium juniorem Imperatorem & proceres erat, ut facile omnia commoveret. Ubi tam graves excitati sunt motus, quibus omnia perturbentur, generalium synodorum convocatio utilis, & quandoque etiam necessaria judicata est post Romani Pontificis sententiam, ut decepti ab hæreticis, aut præjudiciis atque difficultatum nebulis impediti, tot Patrum doctrinis & sermonibus instructi atque convicti, ad catholicum sensum & unitatem adducantur; ut ne tamen liberum ac licitum crederetur Apostolicæ definitioni, quam semper œcumenicæ synodi ratam habuerunt, numquam repudiarunt, contradicere ac repugnare. Novum examen in hujusmodi synodis eo tantum fine institutum, ut disjectis difficultatibus confirmatoque catholico ac definito dogmate, veritas clarius elucescat, dubitantesque vel etiam repugnantes convincantur, nihil præjudicat auctoritati præcedentis definitionis, neque vim coactivam juris eidem denegat, sed potius illam præsumit, cum renitentes ad debitum assensum hac faciliori via nitatur manuducere. Illud solum examen præjudicio esset auctoritati definientis, quo liberum & licitum fieret assentiri, vel dissentire. Quis autem probare queat, id liberum ac licitum fuisse habitum ab Ephesinis Patribus circa dogmaticas Cælestini litteras, quibus se ad ferendum judicium *coactos* protestati sunt? Esto quod prima actione actum fuerit de merito causæ; non tamen aliud, neque aliter actum, nisi ut error manifestius pateret, & definitum dogma apertius confirmaretur. Esto quod Nestorius evolutis decem diebus ipsius resipiscentiæ a Cælestino præstitutis, nondum ab Episcopali sede dejectus habitus fuerit a Patribus, sed solum post sententiam synodi; id indulgentiæ causa toleratum, ut resipiscentiæ ejus tempus concederetur longius, quo si abuteretur, pertinacia fieret manifestior, & potentium patrocinia expulsionem non impedirent. Quod si proposito hinc Nicæni concilii symbolo, & hinc Cyrilli epistola, quam Cælestinus plenissime probaverat, idem Cyrillus petiit a synodi Patribus, *ut exponerent, recte ne & inculpate sanctoque illi* (Nicæno) *concilio convenienter scripserim*, inquit, *an secus*: non id petiit

quasi dubius de exposita a se fide, & de confirmatione facta a Cælestino (jam enim antea professus fuerat: *Persuasum habeo, nihil me ab orthodoxa fide aut symbolo Nicæno discessisse*); sed idcirco petiit, quia ad convincendos adversarios expediebat ita rogare, ut non ex præjudicio aliquo, sed ex intima rei ac veritatis cognitione judicium ferretur. Ita quoque illi Theologi, qui canonicum aliquem librum ab heterodoxis e sacrorum albo expunctum ad examen vocant, ut decretum Tridentinum, quo sacris libris accensetur, vindicent, præscindunt a Tridentini auctoritate, aliisque documentis utuntur, ut ne tamen idcirco decreto Tridentino coactivam vim per se deesse arbitrentur. Nihil itaque novum examen post Pontificia decreta ad generales synodos delatum, eorumdem decretorum ac definitionum auctoritati detrahit: quod exploratius patebit ex iis, quæ circa hæresim Eutychetis a Leone I. damnatam, & in Chalcodenensi generali concilio novo examini subjectam afferentur infra num. 68. & seqq.

60. Unitatem communionis cum Apostolica sede tanti fecit Cælestinus Papa, ut iis, qui ea fruerentur, nihil metuendum esse affirmaverit, si a Nestorii Constantinopolitani communione se viderent præcisos, *scientes ab eo excommunicatos, vel dejectos in Apostolicæ sedis permanere communione*, ut ex ejusdem Pontificis litteris Liberatus disserte prodidit. Vide ipsius Pontificis epist. 11. n. 3. epist. 12. n. 2. & epist. 14. n. 7. editionis P. Coustantii. Confer etiam, quæ in similem S. Augustini sententiam contra Donatistas editam observavimus supra num. 40.

Liberat. Breviar. c. 5.

61. Auctor *Capitulorum de gratia Dei*, quæ subjiciuntur Cælestini epistolæ ad Venerium cæterosque Gallicanos Episcopos, quicumque ille sit, sive idem Cælestinus Papa, sive S. Leo Magnus, sive (quod (*) probabilius credimus) S. Prosper, ita sententias, seu auctoritates Romanæ sedis credendas proponit, *ut prorsus*, inquit, *non opinemur catholicum, quod apparuerit præfixis sententiis esse contrarium*. Tantam

(*) Lege nostras observationes in dissertationem tertiam Quesnelli tomo 2. nostræ Venetæ editionis operum S. Leonis col. 722. & seqq.

tam ergo necessitatem unitatis cum decretis fidei Romanæ sedis idem auctor agnovit, ut quidquid cum ejus definitionibus non conveniret, catholicum haudquaquam habendum crediderit.

62. Joannes Antiochenus Nestorio primum favens, a catholica communione segregatus fuerat. Cum vero Nestorio postmodum derelicto in communionem catholicam fuisset receptus, Xystus III. litteras ad ipsum dedit, in quibus unitatem fidei cum Romano Pontifice (*nobiscum sentire*) non modo utilem, sed necessariam etiam ea efficaci ratione adstruit, quod fides, quam Petri successores Romani Pontifices sequuntur & docent, eadem sit ac fides, quam S. Petrus de Christi ore acceptam Romanæ ecclesiæ tradidit; a qua profecto nemo catholicus separari potest. *Expertus es*, inquit, *negotii præsentis eventu, quid sit sentire nobiscum. B. Petrus Apostolus in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab ejus velit se separare doctrina, quem ipse inter Apostolos primum Magister edocuit? Non hunc auditus per alterum, non sermo lectus instruxit: doctus est cum aliis ore Doctoris. Non scripturæ, non scriptorum passus est quæstionem. Absolutam & simplicem fidem, & quæ controversiam non haberet, accepit.* In quæ verba observat egregie P. Coustantius: *Ubi obiter notanda vis argumenti, quo Xystus ab sedis Apostolicæ doctrina discedendum non esse probat: quia nimirum hæc ipsissima est doctrina, quam non ex incerta hominum relatione, aut ex libris obscuris & ambigue scriptis, sed ex primario veritatis fonte, hoc est ex ipso Christi ore, accepit Petrus, & exinde ecclesiæ suæ servandam impertiit. Unde sequitur absolutam, simplicem, & controversiæ expertem esse Apostolicæ sedis fidem.* Commentarium viri minime suspecti satis esto.

Præf. in epist. Rom. Pontif. n. 36.

§. XII.

Testimonia S. Leonis Magni.

63. S. Leo Magnus, qui S. Petri primatum ex Evangelico illo textu itentidem inculcat, *Tu es Petrus, & super hanc petram &c.* unitatem fidei cum fide Petri ex eodem textu ita necessariam elicit, ut eum ad ipsam unitatem in Ecclesia continendam *petram* constitutum, & in Ec-

clesiæ fundamento positum, Apostolisque ceteris prælatum agnoscat. Christum scilicet, qui *petra* est, cui tota adhærere debet Ecclesia, cum hinc migraturus esset ad Patrem, eamdem *petræ* vim communicasse Petro tradit, ut eadem, qua ipse, vi Ecclesiæ unitatem contineret. Proponam in-
* Al. 89. c. 1. primis insignem illum textum epistolæ 10. * ad Episcopos provinciæ Viennensis, ubi postquam de prædicatione Apostolorum, qua in ædificationem Ecclesiæ fundamenta toto orbe jacta fuerunt, pauca attigit, hæc de Petro addit: *Hujus muneris* (idest prædicationis Evangelii) *sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in Beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocarit, & ab ipso quasi quodam capite dona sua velit in corpus omne manare, ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere. Hunc enim in consortium individuæ unitatis assumptum, id quod ipse erat, voluit nominari dicendo:* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: *ut æterni templi ædificatio mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate consisteret.* Hæc quam belle primatum, & vim exigendæ unitatis fidei cum Romana tamquam potiorem ejusdem primatus prærogativam declarent, aliquanto fusius explicandum, aliisque Leonis textibus, qui apertiorem & constantem ejus mentem patefacient, confirmandum est.

64. Verba, quibus Petrus *Apostolorum omnium summus* dicitur, primatum ejus supra omnes Apostolos indicant. Hujus autem primatus vim præcipuam ad fidei unitatem a Petro & successoribus ejus Romanis Pontificibus conservandam potissimum referri totus contextus manifestum facit. Munus, de quo ibidem agitur, est prædicatio fidei in universo mundo, quam Christus Apostolis commisit, sicut scriptum est: *In omnem terram exivit sonus eorum &c.* Hoc autem munus ita *principaliter* delatum Petro dicitur, ut exors sit mysterii divini, quicumque ausus fuerit *a Petri soliditate recedere.* Quid porro *Petri soliditas* ex S. Pontificis mente, nisi soliditas prædicatæ ab eo fidei, ut declaravit sermone 62. c. 2. cum Petrum in professione fidei omnibus Apostolis Deo revelante idcirco præivisse docuit, *ut ad regimen totius Ecclesiæ præparatus, primum disceret quod doceret, & PRO SOLIDITATE FIDEI, QUAM ERAT PRÆDICATURUS, audivit: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam*

siam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. En soliditatem petræ, supra quam ædificanda erat Ecclesia, & adversus quam non prævalebunt inferorum portæ, ei *fidei* tribuit, quam Petrus *erat prædicaturus*, & quam prædicando ædificaturus erat Ecclesiam. Ob hanc vero fidem ipse quoque Petrus *petra* a Christo appellatus, *catholicæ fidei petra* a Leone dicitur epist. 119. ad Maximum Antiochenum c. 2. quia in fide ab eo prædicata universæ Ecclesiæ fides firma manet tamquam in fundamentali solida petra, cui omnes Christiani, qui pertinere velint ad Christi Ecclesiam, debent inniti & adhærere firmiter, ne si quis ab hoc fundamento, seu a soliditate Petri recedat, recedens a Christi Ecclesia super ipsum fundamentum ædificata, *divini mysterii exors*, & expers sit: quod necessitatem unitatis cum Petri fide manifestissime statuit. Idipsum confirmat ratio, quam S. Pontifex subiicit. *Hunc enim in consortium individuæ unitatis assumptum, id quod ipse erat, voluit nominari dicendo,* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, *ut æterni templi ædificatio mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate consisteret: hac Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas posset appetere; nec portæ contra illam inferi prævalerent.* Nonne hic exploratum est *individuæ unitatis consortium* illud significare, quod sicut Christus ob unitatem Ecclesiæ petra est & fundamentum, cui tota Ecclesia debet adhærere, ita ejusdem unitatis bono in hujus prærogativæ consortium Petrus assumptus fuit a Christo, cum hinc migraturus ipsum sui loco constituit Ecclesiæ petram, & petram ita solidam, ut contra ipsam portæ inferi non prævalerent. Unde similiter ait serm. 4. c. 2. *Cum ego sim inviolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio utraque unum* (en bonum unitatis); *ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere; tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut quæ mihi sunt propria, sint tibi mecum participatione communia.* Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. *Super hanc, inquit, fortitudinem æternum exstruam templum, & Ecclesiæ meæ cœlo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurget.* Quæ cum recitatis epistolæ decimæ verbis mirifice concinentia palam faciunt, S. Petrum petram Ecclesiæ constitutum ob prædicationem fidei, ea fidei soliditate ac firmitate

 tate

tate donatum fuisse a Christo, ut in ea Ecclesia corroborata consisteret, quod non nisi per unitatem fidei cum fide Petri fieri potest: ac propterea laudato serm. 4. c. 3. postquam S. Pontifex scripsit: *Specialis a Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tamquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit*; his verbis concludit: *In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur*, quæ pariter unitatem fidei cum Petri fide efflagitant.

65. Eadem porro ratio, qua S. Petrus post Christum relictus fuit visibilis Ecclesiæ petra ad formandam & custodiendam visibilem ejusdem Ecclesiæ & fidei unitatem, exigebat quoque, ut post Petrum alius atque alius succederet, qui eamdem unitatem custodiret. Id autem Romanis Pontificibus S. Petri successoribus competere notavit S. Leo serm. 5. al. 4. c. 4. *Soliditas enim illa, quam de petra Christo etiam ipse* (Petrus) *petra factus accepit, in suos quoque se transfudit heredes.* Ob hanc quidem soliditatem in Petri successores transfusam ipsum Petrum Romanæ sedi adhuc præesse, & præfuturum semper, semperque in ipsis successoribus vivere pronuntiavit. Id vero in Ecclesiæ & fidei unitatem factum indicant illa sermonis tertii c. 2. *Soliditas enim illa fidei, quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est:* quatenus scilicet perpetua est & esse debet Ecclesiæ unitas, quæ super ejusdem fidei petram constructa, non desinere cum Petro, sed perseverare usque ad finem mundi, atque consistere in ejus successoribus debet: unde sequitur: *Et sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit.* Petrus nimirum ob suam solidissimam fidem *petra* Ecclesiæ constitutus a Christo ob formandam continendamque in Ecclesia fidei unitatem, eadem ratione in successoribus ita permanet, ut cum ipsorum quoque fide, quam idem Petrus in Romana ecclesia æque solidam deposuit, & ad successores transmisit, totius Ecclesiæ fides unita permaneat, perinde ac si in successoribus ipse Petrus viveret, fidemque doceret, ut Leo pluribus in locis tradidit. Quam in rem serm. 3. c. 3. soliditatem petræ semper perseverantem Petro tribuens ait: *Manet ergo dispositio veritatis & B. Petrus in accepta fortitudi-*

tudi-

tudine petræ perseverans, suscepta ecclesiæ gubernacula non reliquit. Quoties igitur Romani Pontifices fidem docent, S. Petrus in ipsis docere, & (ut loquuti sunt Patres Chalcedonenses) per os ipsorum loqui credendus est; ac proinde recedet proculdubio a soliditate & fide S. Petri, quisquis a doctrina fidei Romanorum Pontificum, quæ eadem soliditate fidei Petri in successores ejus transivit, recedere voluerit. Hæc profecto necessitatem indicant conveniendi cum istorum fide, æque ac cum fide S. Petri: hocque sensu prædicatio fidei omnibus licet Apostolis commissa, S. Petro *principaliter* credita fuit, quia soli Petro ita fuit credita, ut eadem soliditas fidei ad successores eius transiens omnibus catholicis conveniendi necessitatem imponat: quod nullis aliarum etiam Apostolicarum sedium Episcopis concessum est.

§. XIII.

De gestis circa dogmaticam Leonis epistolam ad Flavianum præsertim in Concilio Chalcedonensi. Quale examen ejusdem epistolæ in eo institutum, & quæ concessa libertas examinis, Pontificiæ auctoritati nihil præjudicans. Testimonium Anatolii Episcopi Constantinopolitani.

66. Hanc quidem unitatem fidei cum dogmaticis Romanorum Pontificum decretis necessariam ostendunt evidentius gesta circa celebrem Leonis epistolam ad Flavianum, *Ep. 28. novæ edit.* qua hæresim Eutychis confixit. Cum Eutyches post Constantinopolitanum judicium, quo damnatus fuerat, turbas commovisset: S. Flavianus Episcopus CP. ad S. Leonem scribens, jam præmonuerat hanc *causam egere solummodo vestro solatio atque defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem & pacem* (ideft ad unitatem) *cuncta perducere. Sic enim hæresis, quæ surrexit, & turbæ, quæ propter eam factæ sunt, facillime destruentur; Deo cooperante, per vestras sacratissimas litteras.* *Ep. 26.* Additque hac ratione *remotum iri concilium, quod fieri divulgatur, quatenus nequaquam ubique sanctissimæ turbentur ecclesiæ.* Qui tantum Apostolicæ sedis aucto-

auctoritati tribuit, ut solam ejus sententiam requiri ac sufficere affirmaverit ad errorem destruendum, & conciliandam pacem fideique unitatem, eademque auctoritate remotum iri concilium, quod cogendum ferebatur, uti amplius non necessarium, immo ex quo majores turbas excitandas metueret; vim utique coactivam in Apostolica sententia inesse indicavit, qua Eutychis causa ita terminaretur, uti Pelagianam *finitam* Augustinus tradidit. Cum vero Eutyche omnia commovente, & agente in primis Chrysaphio magno ejusdem patrono, non expectato Apostolicæ sedis judicio, Theodosius Imperator indixisset synodum Ephesi, ut judicium in ea ferretur de Constantinopolitano S. Flaviani concilio, quod Eutychem condemnaverat; S. Pontifex, qui
Ep. 28. mox dogmaticam ad eumdem Flavianum epistolam exaravit, etsi in litteris ad Imperatorem affirmet, *rationabilius*
Ep. 37. *ab indicenda synodo fuisse abstinendum*; tamen ne ipsius voluntati videretur obsistere, ejusdem conciiii indictioni assentiens, *ut pleniori judicio omnis possit error aboleri*, in litteris
Ep. 33. ad synodi Patres legatos se direxisse ait, *qui vice mea sancto conventui vestræ fraternitatis intersint, & communi vobiscum sententia, quæ Domino sint placitura, constituant; hoc est, ut primitus pestifero errore damnato, etiam de ipsius, qui imprudenter erravit, restitutione tractetur*: & conditiones statim subjicit, ex quibus liquet, totam quæstionem, de qua in concilio agendum præstituit, non respexisse dogma in sua ad Flavianum epistola definitum, quod sartum tectum servari jussit; sed Eutychis restitutionem ita spectasse, ut restituendum concedat, si perversum errorem explorate & aperte condemnet. Similia leguntur in aliis epistolis a vigesima octava ad trigesimam quartam. Cum porro synodus indicta Ephesi ob illatam Patribus vim suppressamque dogmaticam Leonis epistolam evasisset in latrocinium; ita omnia contra jus & fas perturbata fuerunt, ut in tot malorum remedium judicatum fuerit necessarium aliud liberum generale concilium, necessarium, inquam, non necessitate juris, sed facti, quod jus habenti nihil præjudicat, ut pluribus explicavimus & constituimus in observationibus ad dissertationem octavam Quesnelli, quam una cum ipsa Quesnelliana dissertatione legere licebit tomo secundo Operum S. Leonis nostræ editionis Venetæ col. 1163. n. 14. & seqq. Etsi vero post Theodosii Imperatoris mortem, qui Eutychi & Pseu-

& pseudosynodo Ephesinæ impense patrocinabatur, evecto ad Imperium Marciano, quo catholicam fidem protegente multi lapsi ad satisfactionis remedia quotidie accedebant, dogmaticæque Leonis epistolæ Episcopi in toto Oriente subscripserant, idem Pontifex generale concilium non amplius ita necessarium videret, ut sub Theodosio visum fuerat; cum tamen Marcianus studio componendæ citius pacis generalem synodum indixisset Chalcedone, S. Leo ea tantum de causa assensum præbuit, *ne devoto obviare videretur arbitrio, & ut quæcumque in querelam perturbationemque venerunt, ad UNITATEM pacis & fidei, compressa omni dissensione, revocarentur*: non vero quod dubium putaret dogma in sua Epistola definitum, aut liberum crederet de dogmate ibidem definito quempiam ambigere. Jam enim ipsum Imperatorem monuerat, *ne cujusquam procaci imprudentique versutia quasi de incerto quid sentiendum sit fineret inquiri, nec cujusmodi sit fides tenenda, esse tractandum, sed quorum precibus, & qualiter annuendum*. Et similiter in aliis litteris eumdem Principem rogavit, ne pateretur fidem *quasi dubiam* in synodo *retractari*: quod in aliis item epistolis inculcat & repetit. Vide epist. 93. c. 2. & epist. 94.

Ep. 89. al. 69.

Ep. 82. al. 62. c. 1.

C. 2.

Ep. 90. al. 73. c. 2.

67. Neque Chalcedonensis concilii Patres aliquid tale tentarunt. Exacta enim in prima actione causa, circa personam Dioscori, & circa gesta latrocinii Ephesini, cum in secunda actione agendum esset de fidei dogmate, petita a judicibus formula, qua omnis circa fidem dirimeretur contentio; statim acclamatum fuit, sufficere *formam*, quam S. Leo in suis ad Flavianum litteris proposuerat. *Emerserunt, quæ ad Eutychem pertinebant, & super his forma data est a sanctissimo Archiepiscopo Romanæ urbis, & sequimur eam, & epistolæ omnes subscripsimus. Ita omnes dicimus: sufficiunt quæ exposita sunt: aliam expositionem non licet fieri*. Cum autem subinde lecta fuisset Leonis epistola, concilii Patres statim eam nullo instituto examine perinde susceperunt, ac si a S. Petro Apostolo edita fuisset. *Anathema ei, qui non ita credit. Petrus per Leonem ita loquutus est*. Nihil pro Apostolicarum definitionum auctoritate illustrius hoc generalis concilii testimonio, quod S. Petrum in suis successoribus definientem & loquentem agnoscit, ita ut ab eo discordare, aut de definitis addubi-

T. 4. Concil. Ven. edit. col. 1207. a.

Col. 1235. d.

Col. 1403 b.

tare non liceat: unde & actione 4. Patres iterum clamaverunt: *Qui non consentit epistolæ sanctissimi Episcopi Leonis, hæreticus est.* En consensus & unitatis necessitas.

T. 4. Conc. col. 1239. b.

Finis concessi examinis.

68. Tractatus quidem & examen aliquod ejusdem epistolæ institutum fuit sub finem secundæ actionis, *dubitantibus Illyricianis & Palæstinis*, non quod licitum crederetur de ea dubitare, sed *ut qui dubitabant docerentur.* Novum examen hoc consilio factum etiam circa sacras Scripturas & circa definitiones generalium conciliorum, nihil supremæ istorum auctoritati præjudicat, ut monuimus num. 59. Cum de docendis & convincendis dubitantibus aut repugnantibus agitur, non ea auctoritate, quæ in controversiam cadit, utendum est, sed ex aliis momentis & auctoritatibus apud ipsos minime dubiis doctrinæ ejusdem consonantia est declaranda, & difficultates, si quæ impediant, sunt disiiciendæ. Ita & S. Leo ad compescendos priores tumultus sub Theodosio excitatos auctoritates Patrum collectas, quæ in editione conciliorum epistolæ ad Flavianum subjici solent, * ad eumdem Imperatorem transmisit, ut ex ipsarum collatione ejusdem doctrinæ concordiam quisque perspiceret: unde in epistola ad ipsum Principem post indicatas ejusmodi auctoritates Patrum, *Non aspernetur*, inquit, *meam epistolam recensere, quam pietati Patrum per omnia concordare reperiet.* Idipsum fieri solet, cum de proprio judicio, & de ratione reddenda agitur, ne cæco modo, ac ex præoccupatione, sed ex intimo sensu ac persuasione judicium latum appareat, tametsi versetur circa rem, quæ summæ sit auctoritatis ac certissimæ fidei. Ita certæ fidei erat apud Patres Chalcedonensis doctrina Leoninæ ad Flavianum epistolæ, quam ante omne examen secunda actione susceperant veluti ab ipso S. Petro prolatam, cuique jam ante synodum omnes subscripserant. At cum proprium judicium declarandum fuit *ad omnem ambiguitatem auferendam ex omnium sanctorum Patrum concordia & consensu*, ita ut & qui videbantur non eadem *cum omnibus sapere, per veritatis agnitionem ad concordiam revocarentur*; sub finem secundæ actionis collatione facta ejusdem epistolæ cum Nicæno & Constantinopolitano symbolo, & cum Cyrilli epistola in Ephesino concilio approbata, consonantiam & concordiam contestati fuerunt Patres; & dein actione quarta eorumdem Patrum suffragium ita fuit expressum a multis, ut

* Ep. 77. al. 53.

Ep. 69.

con-

consensus ideo adhibitus dicatur, quia ea epistola cum dictis documentis concors inventa est. Nihil efficacius ad convincendos renitentes. Et hac quidem ratione Illyriciani & Palæstini, qui dubitaverant, edocti, omnique difficultate per anteriorem tractatum sublata, Leonis definitionem suscipientes, ad assensum & unitatem fidei perducti fuerunt; sicque pleniori tractatu examen utile expertum fuit, ut Leo ipse notavit in litteris ad Theodoretum cap. 1. *Gloriamur in Domino cum Propheta canentes, Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cœlum & terram: qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit; sed quæ nostro prius ministerio definierat* (in epistola ad Flavianum), *universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu; ut vere a se prodiisse ostenderet, quod prius a prima omnium Sede formatum, totius Christiani orbis judicium recepisset: ut in hoc quoque capiti membra concordent . . . . Nam ne aliarum sedium ad eam, quam ceteris omnium Dominus statuit præsidere, consensus assentatio videretur, aut alia quælibet subrepere posset adversa suspicio; inventi prius sunt, qui de judiciis nostris ambigerent. Et dum nonnulli a dissensionis incitati auctore ad contradictionum bella prosiliunt, ad majus bonum, malo ejus, auctore totius bonitatis dispensante, perventum est . . . Ipsa quoque veritas & clarius renitescit, & fortius retinetur, dum quæ fides prius docuerat* (in laudata epistola), *hæc postea examinatio confirmarit. Multum denique sacerdotalis officii meritum splendescit, ubi sic summorum servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas: & ad majorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc se accipit exerendi fiducia, ut vincatur adversitas.* Ep. 120. al. 93.

69. Nonnulli ex hoc textu ingerunt illa: *Quæ* (Deus) *nostro prius ministerio definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu*; ac si ante assensum & confirmationem fraternitatis universæ seu synodi œcumenicæ decretum dogmaticum sedis Apostolicæ per se se retractari, & ad calculos, seu examen liberum revocari queat. Addunt in confirmationem sequentia: *Sic summorum servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas*: ex quibus colligunt Leonem existimasse Episcopis in Chalcedonensi concilio licitum ac liberum fuisse suam definitionem in epistola ad Flavianum expositam ita retractare examinique subjicere, ut, si videretur, possent ab ea dissentire, & sen- Objectio.

Responsio. tentiam eidem contrariam dicere. At falluntur manifestissime. Leonem enim satis firmam per se se & irretractabilem agnovisse suam definitionem ex eo liquet, quod nullam in concilio de fide abs se definita moveri voluit quæstionem, quasi dubia & incerta esset doctrina, quam in laudata epistola definierat. Vide quæ attulimus sub finem num. 66. *Irretractabilem* solum appellavit *assensum* Patrum concilii, cum ea confirmassent, quæ Apostolica sedes prius definierat; quia tota vis irretractabilis decretorum concilii generalis potissimum circa fidem, ab unitate pendet cum Apostolica Romanæ sedis fide: ac proinde dum Patres Chalcedonenses, & dein Marcianus Imperator concilii confirmationem a Pontifice postularunt, ne dubium haberetur, quod in concilio fuerat definitum, concilii etiam generalis judicia, ut irretractabilia sint, primæ sedis confirmatione fidei unitatem probante indigere præsumserunt.

Ep 98. & 110. inter Leoninas.

Quæ libertas examinis post definitiones Apostolicas sine libertate dissentiendi.

70. Porro ad libertatem examinis quod pertinet, S. Leo indicare voluit tantum eam libertatem a Patribus Chalcedonensibus utiliter adhibitam, ut illis Episcopis, qui de Leonis definitione ambigebant, per tractatum & discussionem satisfacerent, eosdemque catholicum sensum, quem minus intelligebant, edocerent, & confirmarent in fide. Ita fit ut *ipsa veritas & clarius innotescat, & fortius retineatur, dum quæ fides prius docuit* (per summum Pontificem), *hæc postea examinatio confirmarit, & ad majorem Dei gloriam proficiat; finis examinis, quando ad hoc se accipit exercendi fiducia, ut vincatur adversitas*, eorum scilicet, qui definitis obsistebant. Cum vero hunc finem tantum ejusmodi *libertas* & *examen* spectent, ut quæ definivit summus Pontifex, Episcopi confirment in concilio, & oppugnantes edoceant, & ab errore deducant; facile intelligitur, quatenus *sic summorum servetur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas.* Qui hæc de libertate examinis cum potestate dissentiendi interpretantur, præcedentia, quæso, attente considerent. Ad Leonis definitionem referuntur profecto illa, *Quæ fides prius docuerat*, nec non & illa, *Quæ* (Deus) *nostro prius ministerio definierat.* Num ab iis, quæ fides docuit, quæ Deus definivit, per quodcumque examen dissentire cuipiam licet? Quid quod Chalcedonensis concilii tem-

Confirmatur exemplis.

pore agebatur non solum de definitione primæ & Apostolicæ sedis, verum etiam de definitione Episcoporum subscri-

fcriptionibus ab univerfa Ecclefia recepta, ut traditur Leonis epiftola 88. c. 1. & 3. ac epift. 91. Quis etiam in liberiori fyftemate definitioni ejusmodi contrarium fentire, & contrariam fententiam ferre licitum opinetur? Adverfarii quidem Galli cum dogmaticas Apoftolicas definitiones Ecclefiæ etiam difperfæ tacito quoque affenfu receptas certiffimæ auctoritatis & irreformabiles effe fateantur, a quibus citra fidei læfionem nemo recedere, ac de ipfis nemo licite ambigere queat; liberum de Leonis epiftola examen in Chalcedonenfi cum facultate diffentiendi admittere nequeunt, fiquidem ante ipfum concilium non modo tacitus, fed & expreffus Ecclefiæ confenfus Epifcoporum fubfcriptionibus firmatus accefferat. Inanis ergo & inefficax detegitur illorum labor, qui pluribus paginis ex Chalcedonenfis concilii geftis eam libertatem non folum examinis, fed etiam diffenfus Patribus conceffam probare nituntur, quam in data hypothefi ipfi quoque adverfarii debent excludere. Tota libertas examinis a Leone tributa concilii Patribus, cum id unum refpiceret, ut decepti *ad unitatem pacis & fidei compreffa omni diffenfione revocarentur;* affenfum requirebat, non permittebat diffentire. Nonne etiam poft œcumenicam Chalcedonenfem fynodum ad compefcendas, feu retundendas injuftas Eutychianorum de ejusdem fynodi definitione querelas novum examen Leone Imperatore poftulante inftitutum fuit? Promoto fiquidem ab Eutychianis ad Alexandrinam fedem Timotheo Æluro, & occifo S. Proterio, maximoque tumultu inter Eutychianos & catholicos Ægyptios excitato, utrique cum libellis fupplicibus ad laudatum Leonem Imperatorem confugerunt. Hic autem utrosque libellos cum fuis litteris ad omnes Metropolitanos direxit, petens ut concilium cogerent, ibique *de prædicto Timotheo,* inquit, *& de Chalcedonenfi concilio quid in commune fapitis, fine quolibet humano terrore, & absque gratia cujuscumque vel odio cum omni celeritate meam facite cognofcere pietatem.* Hæc in litteris ad Anatolium, quibus fimiles erant ceteræ ad alios Metropolitanos, ut ex *Codice encyclio* cognofcere licet. Mox habita a fingulis Metropolitanis concilia, & litteræ editæ quæ in eodem Codice continentur. Ex his novum examen, quod Imperator poftulabat, inftitutum apparet; fed poft definitionem non folum fummi Pontificis, verum etiam œcumenicæ fynodi Chalcedonenfis non alia proculdubio tri-

Ep. 89.

T. 5. Conc. Ven. edit. col. 33.

buta fuit; nec tribui potuit Episcopis novi examinis potestas, nisi ut quæ concilium prius definierat, hæc novo examine comprobarentur: ac proinde ejusdem synodi auctoritas nihil exinde detrimenti cepit. Neque nova est hæc concessi examinis ratio, qua novum examen sine libertate dissentiendi concessum irreformabili auctoritati nihil præjudicet. Tertullianus enim etsi in libro de præscriptionibus Apostolicarum sedium traditionem, quam *præscriptionem* vocat, irreformabilis & infallibilis auctoritatis ad revincendos hæreticorum errores efficacissimam esse contendat; nullo tamen hujus auctoritatis præjudicio fieri posse censuit, ut iidem errores certæ traditioni repugnantes novo examini subiicerentur. *Salva*, inquit, *ista præscriptione* (idest auctoritate traditionis sedium Apostolicarum) *ubique tamen propter instructionem & munitionem quorumdam dandus est etiam retractatibus locus, vel ne videatur unaquæque perversitas non examinata, vel præjudicata damnari.* Ex Tertulliani ergo mente potest aliquid esse irreformabilis auctoritatis; & nihilominus ob instructionem docilium, aut emendationem confusionemve refractariorum examini iterum subiici, ut ne cum libertate examinis libertas dissentiendi concessa dicenda sit. Non alia igitur libertas in recitato Leonis textu circa suæ dogmaticæ epistolæ examen intelligenda est; nimiumque ejus verbis abuteretur, qui ex ea libertate examinis ab eo concessi tantum in remedium & suasionem diffidentium, licitum fuisse colligeret dubitare, aliterque sentire. Adeo quidem hæc examinis libertas in eum finem asserta, unitatis necessitatem non destruit, ut assensum unitatemque necessariam potius adstruat, atque præsumat; dum hoc examen eo consilio concessum affirmatur, ut dubitantes aliterve sentientes *ad unitatem pacis & fidei* (catholicis utique necessariam) *revocentur*: nam, ut in epist. 101. ad Leonem c. 3. confessus est Anatolius Constantinopolitanus, apud quem novum illud examen, ad convincendos ambigentes Leonis verba & mentem minus assequutos, jubente concilio habitum fuit: *Opus erat, ut in rectæ fidei vestræ sensum omnium conveniret intelligentia*: ubi cum *rectæ vestræ fidei* nomine dogmaticam Leonis epistolam intelligit; tum vero cum ea conveniendi necessitatem *omnibus* impositam agnoscit.

Lib. contra Praxeam c. 2.

71. Ex hoc novo examine Eutychianæ causæ in tra-

ctatu,

ſtatu, qui apud Anatolium Chalcedonenſis concilii juſſu cum dubitantibus habitus eſt, ut hi adducerentur ad debitum ac neceſſarium aſſenſum, quis recte ratiocinans legitime inferri poſſe exiſtimet libertatem diſſenſus? Adverſarii, qui ita videntur ratiocinari, libertatem examinis confundunt cum libertate conſenſus vel diſſenſus, ac ſi una ſine altera ſtare non poſſit. Multis de cauſis liberum eſt novum examen, immo quandoque etiam eſt neceſſarium, uti cum agitur de ferendo proprio judicio expreſſaque approbatione atque ſententia, quæ ob aliquam rationem utilis, aut neceſſaria credatur, quæ ſane abſque cognitione & examine cauſæ recte ferri non poteſt. Hinc illa Concilii V. act. 6. quibus aſſeritur, generales ſynodos earum epiſtolarum, quæ ab ipſis approbatæ fuerunt, *comprobationem non ſimpliciter, nec ſine inquiſitione feciſſe, niſi per omnia cognoviſſent conſonare eas expoſitioni ac doctrinæ ſanctorum Patrum, ad quam collatio facta eſt.* Non tamen idcirco ubi novum examen, inquiſitio, & collatio nova utilis aut neceſſaria inſtituitur; ſemper adeſt conſenſus vel diſſenſus libertas. Si enim de re Eccleſiæ auctoritate nondum definita ſermo ſit; aſſentire, vel diſſentire liberum erit: ſecus vero, ſi agatur de re definita ab ea Eccleſiaſtica poteſtate, quæ definiendo vim habeat coactivam ad unitatem & aſſenſum. Cum itaque ex inſtitutione & natura Pontificii primatus ea vi præditas eſſe definitiones dogmaticas ſummorum Pontificum præſtituta principia, in quibus adverſarii conveniunt, plane convincant; in his libertas diſſenſus admitti nequit, ubi etiam novum examen ſit liberum, ſi præſertim non alia ratione conceſſum dici poſſit, niſi ut adducat dubitantes ad neceſſarium aſſenſum & unitatem, quemadmodum in examine Leoninæ epiſtolæ accidit. Ob hunc eumdem finem in novo examine contradicendi facultas repugnantibus quandoque data a catholicis, ut ne tamen id per ſe liberum aut licitum crederetur. Id patet ex ſexto concilio œcumenico, in quo de impia Monothelitarum doctrina agendum erat cum Orientalibus, qui poſt definitionem S. Martini in frequentiſſima Romana ſynodo editam tantæ auctoritati non acquieſcentes, ſchiſma confecerant. Ut iſti ad unitatem revocarentur, ab Imperatore Conſtantino * in litteris ad Donum propoſitum fuit, ut partes diſſentientes convenirent in ſynodo, ubi antiquiorum ſynodorum, veterumque Patrum

T. 6. Concil. col. 169.

* Hæ litteræ concilii geſtis præmittuntur.

trum

trum, de quibus nemo ambigebat, doctrina conferretur cum sententia in quaestionem adducta; & ne ex praejudicio Pontificiae auctoritatis disputari quispiam suspicaretur, nulla de Martino I. ejusque synodo mentione facta, disputandi plenissima libertas dissentientibus concessa fuit. In hanc quidem rem antiquiorum synodorum & Patrum producti collatique codices cum (1) dogmaticis Agathonis litteris; & hac methodo probata catholica veritate; contradicentes fere omnes convicti, & ad unitatem adducti, paucis exceptis, qui in pravo sensu pertinaces in eadem sexta generali synodo condemnati, vel etiam depositi, inter haereticos recensiti fuere. In hisce circumstantiis quis ejusmodi examen cum libertate quadam dissentiendi aut contradicendi hereticis, vel schismaticis bono unitatis concessum, in argumentum trahere potest contrarium auctoritati Apostolicae, ac si de Apostolica definitione licuerit ambigere, antequam concilium post examen & cognitionem concordiae ejusdem definitionis cum veterum conciliorum ac Patrum doctrina sententiam ferret? Nonne haec ratio si quid valeret, libertas quoque concessa dicenda esset dissentiendi vel a definitionibus synodi generalis, si ad persuadendos contumaces novum examen, novumque judicium instituatur, uti factum fuit a Leone Imperatore, cum post Chalcedonensis definitionem totius orbis Episcopos ad illud examen excitavit, de quo diximus antecedenti num. 70. Id nihil officere agnitum quoque a Clarissimo Bossueto patet ex iis, quae animadvertit in novum examen causae Donatistarum habitum in celebri Collatione Carthaginensi an. 411. Cum enim Africani duce potissimum Augustino Donatistas toties victos, & toties ab Ecclesia damnatos non solum adduxerunt ad ineundum novum causae examen, novamque discussionem coram Marcellino, sed praeterea ipsis proposuerunt hanc conditionem, *ut si nobis ii, cum quibus agimus, demonstrare potuerint .... subito Ecclesiam Christi nescio quo-*

Aug. ep. 128. n. 2.

(1) In illis litteris act. 4. synodi VI. descriptis, quae non solum Agathonis sed & Episcoporum Occidentalium nomine exaratae fuerunt, cavetur, ut de definitis, *qui vellent, non tamquam de incertis contenderent, sed ut certa atque immutabilia compendiosa definitione proferrent.*

quorum, quos illi accusant, peccatorum periisse contagio, & in sola remansisse parte Donati; si hoc, ut dictum est, demonstrare potuerint; nullos apud eos honores Episcopalis muneris requiremus, sed eorum sequemur pro sola æterna salute consilium, quibus tanti gratiam beneficii pro cognita veritate debebimus: numquid ex hoc novo examine atque propositione rem veluti dubiam, liberique dissensus eos credidisse Bossuetus putavit? *An cunctabundi* (inquit lib. 5. Defensionis Declar. c. 27.), *an dubii, an catholicæ Ecclesiæ ejusque auctoritatis incerti, qui eam tot tantisque documentis non modo certam, sed etiam perspicuam demonstrabant? Absit.* Id tantum indulgentiæ & œconomicæ caritativæ dispensationis causa gestum atque propositum * cum Augustino fatetur (1), *ut, si fieri potest, corda hominum vel infirma vel dura, pia caritas aut sanet, aut edomet*, ideſt ob restituendam necessariam pacem & unitatem. Desinant ergo adversarii novum examen atque judicium in generalibus conciliis post Apostolicas definitiones ob eosdem fines institutum opponere, agnoscantque ipsum nihil præjudicare Apostolicæ definitioni, sicut nec præjudicium creavit definitioni generalis concilii Chalcedonensis examen, quod post Chalcedonense judicium Leone Imperatore agente institutum diximus.

* Aug. ep. 128. n. 4.

(1) Simili quadam œconomia atque consilio antiquioribus Donatistis post judicium Romanum sub Melchiade Imperator Constantinus dedit aliud Arelatense judicium aliorum scilicet Episcoporum, *non quia*, inquit Augustinus epist. 43. num. 20. *jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omnimode cupiens tantam impudentiam cohibere.*

§. XIV.

Testimonium S. Petri Chrysologi. Argumentum ductum ex obedientia, quam Romani Pontifici deberi etiam adversarii fatentur.

72. Non leve necessariæ unitatis fidei cum fide Romanæ sedis testimonium est illud S. Petri Chrysologi in epistola ad Eutychem, quæ inter Leoninas nostræ editionis est epist. 25. Ibi eam integram dedimus, luculenterque in præmissa admonitione eam partem genuinam probavimus, in qua sequentia verba proposito nostro maxime congruentia leguntur. Scripserat ad ipsum Eutyches de exorta controversia, ob quam ad Romanum quoque Pontificem litteras se dedisse significasse videtur. Respondens autem ipsi S. Ravennas Archiepiscopus, cum se a dicenda sententia quibusdam nominibus subducit, tum vero respiciens Pontificium judicium, quod etsi ad eum missum præsumebat, nondum tamen scriptum in laudata admonitione ostendimus: *In omnibus*, ait, *hortamur te, frater honorabilis, ut his, quæ a beatissimo Papa Romanæ civitatis scripta sunt, obedienter attendas, quoniam B. Petrus, qui in propria sede & vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.* Notanda in primis hæc ratio, propter quam S. Episcopus Eutychem ad obedientiam Pontificio fidei decreto præstandam hortatur: *Quoniam B. Petrus, qui in propria sede & vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.* Cum hæc ille ante Pontificium decretum ad Eutychem scripserit; non sunt peculiaria ejusdem decreti, quo ea controversia a S. Leone definita fuit; sed generale exprimunt certumque principium omnibus Pontificiis definitionibus commune, nimirum S. Petrum præcipuo modo ita in Romanis Præsulibus suis successoribus vivere, ut in causis fidei *præstet quærentibus fidei veritatem.* Id ex traditione majorum acceperat S. Antistes, ut ex traditione acceperat etiam S. Leo Magnus, qui eamdem rem alicubi inculcat, ac præsertim sermone nostræ editionis tertio, alias secundo cap 3. Immo ante S. Leonem ex traditione quoque sumserat, & in Ephesino concilio ve-

luti rem vulgatissimam & omnibus saeculis traditam, atque omnino certam affirmaverat Philippus presbyter Apostolicae sedis legatus, *Nulli dubium*, inquiens, *immo saeculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus Apostolorum princeps & caput, fideique columna, & Ecclesiae catholicae fundamentum a Domino nostro Jesu Christo salvatore humani generis & redemptore claves regni caelestis accepit; solvendique & ligandi peccata potestas ipsi data est, qui ad hoc usque tempus & semper in suis successoribus vivit, & judicium exercet.* Hinc etiam Xystus III. post synodum Ephesinam in litteris ad Joannem Antiochenum doctrinam fidei a Petri successoribus traditam perinde suscipiendam indicavit, ac si tradita esset a S. Petro Apostolo, qui *in suis successoribus quod accepit hoc tradidit.* Vide integrum textum supra num. 62. Eadem traditione instructi Ceretius, Salonius, & Veranus Episcopi Gallicani in epist. 68. ad S. Leonem loquentes de dogmatica definitione ejusdem contra errorem Euthychis scripsere: *Merito illic principatum sedis Apostolicae constitutum, unde adhuc Apostolici spiritus oracula proferuntur:* ubi *oracula Apostolici spiritus* S. Petrum in sua sede ac successoribus fidei veritatem *adhuc* docentem indicant. Ex hac eadem traditione Chalcedonensis concilii Patres, qui S. Leonem catholicum dogma definientem *vocis B. Petri omnibus constitutum interpretem* confessi sunt, post lectam dogmaticam ejus epistolam ad Flavianum acclamarunt his verbis act. 2. *Petrus per Leonem ita loquutus est*: quae in quamdam solemnem veluti formulam a pluribus subinde usurpatam transierunt: unde Bossuetus in sermone habito ad Comitia Cleri Gallicani an. 1681. iisdemque Comitiis jubentibus edito fateri non dubitavit, *non posse dici Petri ministerium cum ipso extinctum . . . . Petrus loquetur semper in sua cathedra, ut confirmarunt Patres sexcenti in concilio Chalcedonensi.* Hinc & in sexta oecumenica synodo act. 8. Domitius Episcopus Agathonis Papae litteras contra Monothelitarum errorem editas, *tamquam ex Spiritu Sancto dictatas per os sancti ac beatissimi Principis Apostolorum Petri, & digito ter beatissimi Papae Agathonis scriptas* affirmavit. Quibus concinentes ejusdem synodi Patres in sermone prosphonetico de iisdem litteris dixerunt: *Charta & attramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.*

Conc. Ephes. act. 3. col. 1154. c. 3. Ven. edit.

Ep. 98. inter Leonin.

T. 4. Concil. Ven. edit. col. 1235. d.

73. Si autem S. Petrus in suis successoribus vivens, cum hi aliquod dogma definiunt, per os ipsorum Sancto Spiritu

dirigente loquitur, semperque (1) loquetur, & *præstat*, præstabitque *quærentibus fidei veritatem*; quidquid illi circa fidem definiendo decernunt, perinde accipiendum est, ac si a S. Petro Spiritu Sancto afflante decretum fuerit: & idcirco jure S. Petrus Chrysologus Eutychi suasit, ut decreto dogmatico, quod a S. Leone Pontifice editum putabat, obedientiam exhiberet; obedientiam utique non oris tantum, sed potissimum mentis & cordis, qualis præstanda est *veritati fidei*, quam ipse S. Petrus doceret: quod fidei assensum & unitatem requirit: unde in sexta synodo laudatus Domitius Episcopus, postquam dogmaticas litteras Agathonis memoravit *tamquam dictatas per os S. Petri*, subjecit statim: *Ita credo, ita sentio.* Hinc porro colligitur, obedientiam, quæ a cunctis Christianis Romano Pontifici debetur, deberi præcipue in definitionibus fidei. Etsi enim obedientia aliis quoque Episcopis & Præpositis ab eorum subditis debet impendi; cum tamen

(1) Indicata ratio obediendi dogmaticis Romanorum Pontificum definitionibus, quia in ipsis S. Petrus loquitur, semperque loquetur *præstans quærentibus fidei veritatem*, ipsarum definitionum infallibilitatem adstruit atque præsumit, quam quidem illis in definiendis fidei controversiis jure primatus, ex toto nostro systemate, nec non ex Christi promissis, ac traditione Patrum asserendam, expresse probaturi & vindicaturi sumus cap. 15. In definiendis fidei controversiis, inquam, non vero in opinionibus, etiamsi in materia fidei versentur, non in sententiis, aut præceptis particularibus, aliisque similibus, in quibus a proprie dicta definitione fidei distinguendis, ex memoratis principiis summi Pontifices non ita infallibiles sunt, ut in definitionibus fidei, quod in memorato capite fusius explicabitur: ac proinde intelligitur, cur obedientia Romanis Pontificibus debita simplex & absoluta, nullaque conditione restricta esse debeat generatim quoad definitiones dogmaticas, quibus infallibilitas convenit: non vero quoad opiniones, judicia, aut præcepta particularia & similia, in quibus illi eadem prærogativa generatim non gaudent. Canones quidam, aut alii textus, qui obedientiam ipsis deberi pronuntiant ea conditione, aut exceptione adjecta, nisi mandent aliquid contrarium legi Dei, aut Evangelio, vel fidei, de particularibus præceptis loquuntur, non de definitionibus fidei, ut ex toto ipsorum contextu cuivis manifestum fiet.

men ea ratio, quam S. Petrus Chryfologus indicavit in controverfiis fidei, non fit aliis Epifcopis aut Præpofitis communis (neque enim de aliis dici poteft, S. Petrum in ipfis *vivere, & præftare quærentibus fidei veritatem*), fed propria fit Romanorum Pontificum fucceflorum S. Petri; hinc obedientia iftis debita in decretis fidei, peculiarem obfequendi obligationem inducit: unde cum iifdem Pontificibus, in quibus vivit & loquitur S. Petrus, neceffaria eft unitas fidei; cum aliis autem Epifcopis eatenus eft neceffaria, quatenus cum fide Romanorum Pontificum concordent, a qua fi difcedant, nullum unitatis & communionis jus habent, ut Neftorio, Diofcoro, aliisque Romanam fidem deferentibus evenit.

74. Hujus quidem obedientiæ debitum, de quo ex Petri Chryfologi teftimonio incidit mentio, accuratius explicandum arbitror præfertim ex Gallorum teftimoniis, quæ adverfariis fufpecta effe non poffunt. Hoc debitum, quod ex neceffitate unitatis fidei cum Romana fede profluit, doctrinæ innititur S. Irenæi vetuftiffimi Epifcopi Gallicani, de qua multis egimus §. 1. Ex hoc eodem fonte nihil apud Gallicanos frequentius, quam obedientiam Romanæ fedi debitam profiteri; unde in ipfa quoque Declaratione Conventus Gallicani an. 1682. Romanis Pontificibus *debita ab omnibus Chriftianis obedientia* expreffe ftatuitur. Hoc odedientiæ debitum juris divini effe docuit Gilbertus Epifcopus Tornacenfis, qui unus e præcipuis ejufdem Conventus moderatoribus fuit. *Ipfis* (fummis Pontificibus), inquit, *obedire jure divino fe teneri Galli prædicant fuper tecta*; ac proinde idem obedientiæ debitum e divini juris primatu originem ducit, qui cum ob unitatem Ecclefiæ formandam cuftodiendamque fuerit a Chrifto inftitutus, ita ob eamdem unitatem illis deberi obedientiam Boffuetus aperte conftituit in celebri *Expofitione* doctrinæ Chriftianæ, ubi tamquam certum dogma, in * *Defenfione* quoque Declarationis Cleri Gallicani repetitum, pofuit, *tuendæ ac formandæ unitatis primatum S. Petri a Chrifto inftitutum, fedemque Apoftolicam hujus unitatis centrum ac radicem effe*; *ac propterea* (nota hanc confequentiam) *Petri fucceflorībus deberi obedientiam eam, quam Concilia & Patres femper agnoverunt.* Sicut autem unitas a fummis Pontificibus tuenda jure primatus, ipfis Gallis confitentibus eft potiffimum unitas fidei; ob quam quidem in tota Ecclefia continendam *propter potentiorem principalitatem* omnes undique fideles cum fide Romanæ

In epift. ad Steyaertium apud Charlas. t. 3. de Primatu R. P. pag. 355.

* *lib. 3. c. 12. Append. & differt. præviа. §. 93.*

manæ ſedis atque ſummorum Pontificum *convenire neceſſe eſt*, quemadmodum laudatus S. Irenæus tradidit; ita obedientia ob potentioris primatus prærogativam illis debita, eamdem præcipue fidei unitatem proſpiciens, neceſſitatem includit & infert parendi & adhærendi decretis fidei, quæ ob rectæ fidei unitatem cuſtodiendam a Romanis Antiſtitibus eduntur. Inanis & inepta hic eſt illa nonnullorum reſtrictio ſeu limitatio, qua obedientiam illis debitam & jurejurando etiam firmatam affirmant, *ſed ſecundum canones & jure ſervato*. Nulli enim canones, nullum jus reſtringit, aut certis conditionibus coercere poteſt obedientiam jure divino debitam definitionibus fidei ab Apoſtolica ſede editis, in quibus S. Petrus *loquitur & præſtat quærentibus fidei veritatem*. Immo omnes canones, concilia omnia definitiones ejus ſedis *obedienter* (ut Chryſologi voce utar) tamquam Petri ore prolatas ſuſceperunt ſemper, ut vel ex Epheſino & Chalcedonenſi conciliis ante memoratis liquet. In cauſis & definitionibus fidei omnes totius orbis Chriſtiani iis, quæ e Romana cathedra prodeunt, nulla exceptione, limitatione nulla obligantur; quia omnes undique fideles cum Romana fide iisdem definitionibus propoſita *convenire neceſſe eſt* (conveniendi neceſſitas idem eſt ac neceſſitas obediendi), ut ex S. Irenæo audivimus.

Boſſuet. Corollar. Defenſ. c. 10.

Obedientia debita cum aſſenſu interno.

75. Hæc obedientia ut vera & ſincera ſit, & non ſimulata, non ſolum externa eſſe debet, verum etiam interna, quæ cordis aſſenſum mentisque obſequium efflagitat. Id quidem Epiſcopi Galli profeſſi ſunt apertiſſime in litteris ad Innocentium X. datis anno 1653. die 19. Julii, ubi affirmarunt, dogmatica ſedis Apoſtolicæ judicia *divina æque ac ſumma per univerſam Eccleſiam auctoritate niti, cui Chriſtiani omnes ex officio IPSIUS QUOQUE MENTIS OBSEQUIUM præſtare teneantur*. Idem confirmarunt luculentius occaſione celebris *Caſus*, ut vocant, *conſcientiæ*, quo Pontificiis decretis obedientiæ nomine debitum aſſerebatur externum quidem obſequium, non vero aſſenſus internus. Contra hanc propoſitionem inſurrexerunt ſtatim plures Gallicani doctiſſimi Præſules, inter quos Boſſuetus & Cardinalis de Noailles. Re ad Apoſtolicam ſedem delata, die 14. Julii anni 1705. edita fuit conſtitutio *Vineam Domini Sabaoth*, qua declaratum eſt, obedientiæ, quæ conſtitutionibus Romanæ ſedis debetur, non ſatisfieri *obſequioſo*, ut auctores caſus vocabant, *ſilentio*, nec licere profeſſionem ore vel ſcripto edere, ſi diſcordet a ſenſu & obſe-

quio

quio cordis, in quo sita est *vera orthodoxi hominis obedientia.* Hæc constitutio ab universa * Gallicana ecclesia mox susce- pta, & in omnibus diœcesibus publicata, nihil dubii relinquit, quin eadem ecclesia idem cordis quoque obsequium Pontificiis constitutionibus ex obedientia debitum agnoscat. Insigne hac in re, quod præcesserat, Francisci de Salignac Feneloni Archiepiscopi & Ducis Cameracensis exemplum in frequentissimis Gallicani Cleri Comitiis maxime approbatum, hoc argumentum concludet. Hic piissimus æque ac doctissimus Præsul librum ediderat inscriptum, *Explications des Maximes des Saints.* Excerptæ ex ipso propositiones tres & viginti, ac Decreto Innocentii XII. die 12. Martii anno 1699. condemnatæ. Etsi ille ante condemnationem in ipsis vindicandis ab adversariorum censuris pluribus editis apologeticis libellis laborasset; ut primum tamen Apostolicum breve accepit, statim mandato diei 9. Aprilis anni ejusdem primus omnium constitutionem promulgans, eique *simpliciter, absolute, & absque ulla umbra restrictionis adhærens*, cordis obsequium ex obedientia debitum declaravit; publiceque librum suum & propositiones ab Apostolica sede proscriptas expresse damnans, ac interdicens, eamdem obedientiam ovibus sibi commissis commendavit his verbis: *Vos igitur toto animo ad sinceram obedientiam absolutamque docilitatem adhortamur, ne sensim contabescat simplicitas obedientiæ sanctæ Sedi debitæ, cujus exemplum per Dei gratiam ad extremum usque spiritum vobis præbere volumus.* Hoc tam eximium obedientiæ non tam theoreticæ, quam practicæ testimonium admirati Gallicani Præsules in Comitiis anni sequentis 1700. non solum laudarunt, sed rationes etiam ejusmodi obedientiæ summo Pontifici exhibendæ subdiderunt. In actis enim, uti appellant, verbalibus eorumdem Comitiorum post descriptum illud Feneloni mandatum, quo suam Apostolico Brevi obedientiam contra ea, quæ antea senserat, typis dederat, & vindiciis propugnaverat, publice declaravit, hæc subjiciuntur: *Ecclesiæ inimicos stupore perculit mutatio tam subita tamque exemplaris. Fidem ei habere nullam maxime exoptassent. Verum Ecclesia, quæ novit gratiam obedientiæ adnexam, agnovit in hoc Archiprœsulis obsequio effectum naturalem Christianæ humilitatis & subordinationis Ecclesiasticæ. Nempe unus est primus Episcopus, unus existit Petrus ad totum gregem regendum a Christo præpositus, una est mater ceterarum ecclesia ad illas omnes docendas*

* *Vid. Comitia Gall. 22. Septemb. an. 1705.*

Process. Verbal. an. 1700. pag. 296. & Memoir. du Clerg. tom. 1. pag. 415.

cendas

cendas constituta. Quicumque has sinceræ obedientiæ Apostolicis decretis ex Christiana humilitate & subordinatione Ecclesiastica exhibendæ rationes a frequentissimo Gallicani Cleri Conventu propositas serio consideret; non externum tantum, sed internum præcipue assensum ipsis deberi eodem Clero docente & confirmante intelliget. Sed interruptam traditionis seriem prosequamur.

§. XV.

De synodicis Episcoporum Galliæ & Italiæ ad S. Leonem Pontificem contra Eutychis hæresim. De Theodoreto Episcopo Cyrensi, & Maximo Antiocheno. Testimonium vetustissimi Sacramentorum libri ecclesiæ Romanæ.

76. In memorata Eutychis causa Galli Episcopi recepta S. Leonis dogmatica epistola ad Flavianum, ut ad retundendos hæreticorum conatus se se cum Romano Pontifice unirent, sic de ea ad eumdem Leonem scripserunt: *Multi itaque in ea gaudentes pariter & exultantes recognoverunt fidei suæ sensum; & ita se semper ex traditione paterna tenuisse, ut vester Apostolatus exposuit, jure lætantur. Nonnulli sollicitiores facti, Beatitudinis vestræ admonitione percepta, modis omnibus se gratulantur instructos, datamque sibi occasionem gaudent, qua libere & fiducialiter, suffragante etiam Apostolicæ sedis auctoritate, eloquantur, & asserat unusquisque quod credit.* Vides, Gallos gaudere, eo quod suam fidem eamdem, seu concordem cum fide Romani Pontificis recognoverint? Idcirco autem gaudent, quia ex hac concordia seu unitate suæ fidei cum Romana eam veram esse certo perspiciunt; ac proinde addunt posse unumquemque *libere & fiducialiter eloqui & asserere quod credit*; ac si antequam ea concordia constaret, de veritate ejus, quod credit, dubium posset incidere. Quare subjiciunt: *Doctrinæ post Deum vestræ debet fidelis, ut constanter teneat, quod credebat. Constanter*, inquiunt, quia ob consonantiam cum Apostolicis litteris quod quisque credebat, certæ catholicæ fidei esse dignoscitur.

Ep. 99. inter Leonin. nostræ edit.

77. Id ut clare intelligatur, notandum quidem est universa-

versalis Ecclesiæ traditionem ex omnium catholicarum ecclesiarum in unam eamdemque doctrinam conspirantium traditione coalescere. Num vero ad dignoscendum, utrum aliqua traditio catholica sit, cum omnium ecclesiarum traditione conferenda erit? Minime gentium. Id enim longum nimis ac fere impossibile. Sufficere autem consulere traditionem Romanam ex eo probavit S. Irenæus, quia, cum ob primatum ejus potentiorem omnes undique fideles & omnes ecclesiæ debeant cum ea convenire in fide, ut patet ex dictis §. I. cognoscere Romanam traditionem ac fidem idem erit atque cognoscere traditionem ac fidem aliarum omnium totius catholici orbis ecclesiarum, ac proinde traditionem fidemque catholicam. Hinc igitur signum & nota veræ traditionis catholicæ * est consonantia & unitas cum Romana. Quare S. Hieronymus lib. 1. in Rufinum, *Fidem suam quam vocat?* inquit: *Eamne, qua Romana pollet ecclesia?* Et mox ex concordia cum Romana intulit: *Si Romanam respondebit, ergo catholici sumus.* Hoc nimirum discrimen intercedit inter traditionem aliarum ecclesiarum & Romanam, quod illarum traditio, ut catholica sit, cum Romana debet convenire; & siqua non conveniat, debet ad Romanam revocari, cum qua omnes catholicæ ecclesiæ non solum conveniunt, sed etiam conveniant necesse est; at idcirco aliarum singularum ecclesiarum traditio per se se non probatur catholica nisi in unitate cum Romana: Romana autem per se se catholica satis probatur, quia cum omnes catholicæ ecclesiæ cum ipsa conveniant, traditio, quæ probatur Romana, simul catholica omnium aliarum & catholicæ ecclesiæ traditio probatur. Hoc sensu quicumque Episcopi, Romanæ sedis doctrinam aliqua dogmatica summorum Pontificum epistola definitam conferre possunt cum suæ cujusqne ecclesiæ traditione atque doctrina, ut si hanc cum illa concordem deprehenderint, catholicam esse agnoscentes lætentur. Hac sane methodo usi Gallicani Antistites S. Irenæi præcessoris sui principio necessariæ unitatis imbuti, suarum ecclesiarum traditionem cum Leonina seu Romana consentientem nacti, gaudium suum declararunt, & Leonis doctrinam, quam per os ejus Deum docuisse crediderunt, non judicarunt veram, quia concordabat cum sua, sed suam veram constanterque tenendam deprehenderunt, quia cum Romana Leonis fide concordare inventa est.

* *Confer supra n. 36.*

78. Hac eadem ratione eamdem S. Leonis epistolam cum suæ ecclesiæ & S. Ambrosii traditione contulisse dicendi sunt Episcopi provinciæ Mediolanensis, quin exinde aliquid præjudicii illatum judicetur Romanæ doctrinæ, quacum debere convenire omnem doctrinam, quæ catholica sit, eadem Mediolanensis traditio docuerat. Quod si illi præter S. Ambrosii traditionem collatis etiam cum Leonina epistola aliis antiquorum Patrum sententiis, Eutychianum errorem se damnasse affirmarunt, eo *quia omnia* (ejus epistolæ) *majorum fidei nobis antiquitus traditæ tota puritate conveniunt*; id se fecisse addiderunt, *auctoritatis vestræ* (* Leoni Papæ respondent) *præcedente sententia & & litterarum vestrarum formam sequutos*: quæ auctoritatis & unitatis rationem satis indigitant. Neque doctrinæ concordiam cum doctrina antiquorum laudare, neque concordiam ipsam tamquam rationem proferre quicquam officit. Nihil enim Ecclesiæ dogmatibus præjudicii creat, qui veritatem satis per se certam, aut aliunde probatam aliis atque aliis monumentis confirmat, si præsertim id faciat, uti & Galli & Mediolanenses fecerunt, ut ex concordia traditionis suarum ecclesiarum & antiquorum Patrum cum Romana, omnes uniti cum capite hæreticæ pravitati fortiori nisu resistant.

* *Inter Leoninas ep.* 97.

79. Quid dicemus de Theodoreto Cyrensi Episcopo? Depositus in Pseudosynodo Ephesina hæresis nomine, ad S. Leonem confugit, ut apud ipsum de sua fide, num Apostolicis vestigiis insisteret, judicium ferretur. Hinc in epistola ad eumdem Pontificem; *Oro, & obtestor sanctitatem tuam*, inquit, *ut mihi rectum ac justum tribunal vestrum invocanti opem ferat, jubeatque ad vos venire, & doctrinam meam Apostolicis vestigiis inhærentem ostendere*. Rationem hujus appellationis explicat in epistola 106. ad Renatum Romanæ ecclesiæ presbyterum. *Habet enim sanctissima illa sedes* (Romana) *ecclesiarum, quæ in toto sunt orbe, principatum multis nominibus, atque ante hæc omnia, quod ab hæretica labe immunis mansit, nec ullus fidei contraria sentiens in ea sedit, sed Apostolicam gratiam integram conservavit*. Hæc ratio cum Romanæ sedis primatum respicit, tum vero ejusdem sedis incorruptam fidem potissimum laudat; cui si suam ille doctrinam inhærentem ostenderet, se ab omni hæresis & erroris suspicione purgaret. Ipsum quidem cum post probatam ejusdem fidei unitatem in suam communionem S. Leo Pontifex rece-

Ep. 93. *c.* 5. *edit. Leon.*

recepisset, hac Apostolica communione, quæ non conceditur sine unitate fidei, eumdem Deus *ab omni hæreseos macula nunduin secundum Apostolicæ sedis judicium demonstravit*, & per Leonem in suum Episcopatum restituit: unde uti Episcopus catholicus in Chalcedonensi concilio statim prima actione susceptus fuit inter Patres: *Ingrediatur & Reverentissimus Episcopus Theodoretus, ut sit particeps synodi; quia & restituit ei Episcopatum sanctissimus Archiepiscopus Leo.* Quod si iterum de ipso actum est octava actione; id ad revincendos ejus adversarios actum, Apostolicumque de ipso judicium synodalis sententiæ ratio & regula extitit. Vide si libet, plura in nostris Observationibus ad dissertationem decimam Quesnelli tom 2. nostræ Venetæ editionis Operum S. Leonis col. 1257. & seqq. Non absimili ratione in eadem synodo Chalcedonensi sine ullo examine, sine protestatione ulla receptus quoque fuit Maximus Antiochenus; quia scilicet S. Leo eum, tametsi a Dioscoro ordinatum contra canones, post rectæ fidei probationem in suam communionem recipiens, Episcopatum ejus approbaverat, ut liquet ex testimoniis insertis act. 10. Confer nostras Observationes in dissertationem nonam Quesnelli eodem secundo tomo impressam. Hinc autem Apostolicæ sedis communio & unitas fidei cum eadem in Orientalibus quoque Episcopis etiam Patriarchalium sedium necessaria, sufficiens judicata est ab œcumenico Patrum sexcentorum & fere Græcorum concilio, ut qui ea gauderent, haberentur catholici; & inter catholicos ejusdem concilii Patres absque ulla alia discussione reciperentur.

Leo ep. 120. c. 5.

T. 4. Concil. col. 824.

80. Ab his non disjungam testimonium vetustissimi Sacramentarii Romanæ ecclesiæ, quod e manuscripto pervetusto Capituli Veronensis editum a P. Josepho Blanchinio, & dein a Muratorio recusum, novissime a nobis insertum fuit, & multis illustratum tom. 2. editionis S. Leonis, propterea quod Leoni Magno in antea vulgatis adscriptum, non pauca continet, quæ eumdem Pontificem habent auctorem. Hæc certe cum Leone concinentia in scopum unitatis fidei leguntur in præfatione Missæ XIV. diei natalis Apostolorum Petri & Pauli: *Qui* (Deus) *secundum promissionis tuæ inviolabile constitutum Apostolicæ confessioni superna dignatione largiris, ut in veritatis tuæ fundamine solidatæ nulla mortiferæ falsitatis jura prævaleant . . . . ipsaque sit sacri corporis ubique*

quæ vera compago, quæ te dispensante devota subsequitur quidquid sedes illa censuerit, quam tenere voluisti totius Ecclesiæ principatum. Notanda præsertim verba: *Te dispensante*, id est instituente, *devota subsequitur quidquid sedes illa censuerit*: quæ repetita etiam in præfatione Missæ XIX. non ad unam Petri confessionem, sed ad omnem Romanæ sedis doctrinam atque definitionem fidei proculdubio extenduntur. Similis sententia inferitur etiam in præfatione Missæ XX. in qua eadem unitatis fidei necessitas his verbis innuitur: *Qui ut hanc sedem regimen Ecclesiæ totius efficeres, & quod hæc prædicasset, ostenderes ubique servandum.* Romanæ fidei *eruditio*, quæ a SS. Apostolorum Petri & Pauli prædicatione manavit, *sicut per eos ab ipsa veritate* (idest a Christo) *suscepta, posterisque* (Romanis Pontificibus in Romana cathedra succedentibus) *mandata est; ita iisdem suffragantibus intemerata perdurat*: uti traditur in præfatione Missæ nonæ. Tum in præfatione Missæ decimæ eidem Romanæ ipsorum Apostolorum *eruditioni*, seu doctrinæ fidei in totum orbem diffusæ ea unitatis vis & prærogativa *jure Apostolici principatus* commemorato tribuitur, ut quod ex Apostolica Romanæ sedis traditione ad posteros transmissa, & in iisdem conservata manavit, *Christianæ devotionis sequeretur universitas, salubrique compendio & hi, qui ab illorum tramite deviassent, haberentur externi, & tantummodo filii veritatis existerent, qui a principali* (idest Romana) *nullatenus traditione discederent.*

§. XVI.

Testimonia S. Gelasii Papæ, ex libello fidei a S. Hormisda ad Orientales misso, & a tota Ecclesia recepto, ex Justiniano Imperatore, Avito Viennensi, Epiphanio Constantinopolitano, Stephano Larissæ, Menna Constantinopolitano, & Profuturo Bracarensi.

81. S. Gelasii epistolæ ad Orientales plenæ sunt sententiis, quibus de necessitate communionis cum Romana sede agitur. In epistola vero 14. recitatis tribus illis Evangelicis testimoniis, queis S. Petri primatum potissimum inniti diximus cap. 5. hujus primatus instituendi scopum fuisse unitatem Ecclesiæ hæc verba declarant, quæ statim subjecit.

jecit. *Quare igitur ad Petrum tam frequens Domini sermo dirigitur? Numquid nam reliqui sancti & beati Apostoli non erant similes virtute succincti? Quis hoc audeat affirmare? Sed ut capite constituto schismatis tolleretur occasio, & una monstraretur compago corporis Christi, quæ ad unum caput gloriosissima dilectionis societate concurreret, & una esset Ecclesia, cui fideliter crederetur*: ideſt eccleſia Romana in Petri fide fundata, cui eſſe credendum adhærendumque innuunt etiam illa, quibus poſt nonnulla affirmat, S. Petrum *præſtitiſſe ſedi, quam ipſe benedixit, ut a portis inferi numquam pro Domini promiſſione vincatur, omniumque ſit fluctuantium tutiſſimus portus, in quo qui requieverit, beata & æterna ſtatione gaudebit; qui vero contempſerit, ipſe videbit, qualia genera excuſationum in die obtendat judicii.* Et in decreto ejusdem Pontificis *de libris recipiendis, vel non recipiendis* eos tantum approbans orthodoxorum Patrum libros, *qui in nullo a ſanctæ Romanæ eccleſiæ conſortio deviarunt, nec ab ejus fide, vel prædicatione ſejuncti ſunt*, communionis & fidei unitatem cum Romana eccleſia orthodoxo neceſſariam patefacit.

T. 5. Conc. col. 341. c.

Ibi col. 342. c.

82. Utriusque hujus unitatis neceſſitas maxime confirmatuur ex iis, quæ occaſione ſchiſmatis Acaciani ſub Felice III. Gelaſio, & ſequentibus Pontificibus contigerunt. Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, qui primum ab Eutychianis abhorruit, eorumque communionem devitavit, cum ſenſim in communionem & favorem illorum, qui cum eis communicabant, difluxiſſet, ſuſpicionemque non levem injeciſſet Romanis; poſt nonnulla experimenta & monita, quæ incaſſum ceſſerunt, anathemate præciſus fuit ab Eccleſia, magnoque patrocinio fultus, plures totius Orientis ſecum in idem ſchiſma pertraxit, qui Romana item communione privati fuerunt. Hujus communionis neceſſitatem quidam agnoſcentes, ſe ſtatim ſepararunt a communione Acacii, nec ulla ratione, ullo aliorum Orientalium exemplo, vi ulla adduci potuerunt, ut cum Acacio, aut Acacianis communicantes, Romanæ ſedis communionem deſererent, quemadmodum de Dardaniæ Epiſcopis legitur. Alii etſi primo cum Acacianis communicaſſent; moniti ſubinde, ſuæ animæ periculum metuentes ab ipſorum communione receſſerunt, & in communionem Romanam rediere, ut Epirotis accidit. Poſt Acacii vero mortem fere omnes hanc communionem, quam catholicis neceſſariam ſciebant, ſum-

mis precibus enixe petiere, eamque concessissent Romani Præsules, nisi obstitisset nomen Acacii in sacris diptychis adhuc retentum, de quo plura in Appendicula ad caput xi. in calce hujus operis subiicienda num 8. & seqq. Cum tandem sub Hormisda Justino imperante illius nomen e diptychis fuisset expunctum; tunc communio S. sedis Orientalibus data fuit ea conditione, ut certæ formulæ, seu professioni subscriberent, qua de utraque communionis & fidei unitate caveretur. Initium hujus professionis est. *Prima salus est rectæ fidei regulam custodire, & a Patrum traditione nullatenus deviare; quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis:* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus; quia in sede Apostolica inviolabilis semper catholica custoditur religio. De hac igitur fide non cadere cupientes, & Patrum sequentes in omnibus constituta, anathematizamus omnes hæreses* &c. Et post nonnulla: *Quapropter sequentes in omnibus sedem Apostolicam, & prædicamus omnia, quæ ab ipsa decreta sunt, & propterea spero in una communione vobiscum, quam Apostolica sedes prædicat, me futurum, in qua est integra religionis & perfecta soliditas: promittentes in sequenti tempore sequestratos a communione ecclesiæ catholicæ, idest in omnibus non consentientes sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria . . . . . Huic vero professioni subscripsi mea manu, & direxi per scripta tibi Hormisdæ sancto & beatissimo fratri & Papæ magnæ Romæ:* quibus unitas communionis ab unitate fidei nequaquam disjuncta, & catholicæ professioni indita dignoscitur. In hæc autem præclara est Bossueti adnotatio: *Atque hæc professio,* ait, *ab Hormisda Pontifice dictata, ab omnibus Episcopis Orientalibus, eorumque antesignanis Constantinopolitanis Patriarchis est recepta. Qua de re Occidentales Episcopi præsertim Gallicani multum collætantur; ut certum sit hanc formulam a tota Ecclesia catholica comprobatam. Eamdem fidem Justinianus Imperator ad S. Agapetum Papam iteratis vicibus mittit. In secunda vero subscriptione sic legitur.* Quapropter, sicut præ„ fati sumus, sequentes in omnibus sedem Apostolicam, quæ „ ab ea statuta sunt, prædicamus, ac promittimus incon„ cusse servari, & compellere, ut juxta tenorem libelli istius „ omnes faciant Episcopi, ut sanctissimi quidem Patriarchæ „ ad vestram faciant Sanctitatem, Metropolitani vero Pa-

T. 5. Conc. col. 622. d. in epistola Joannis CP. ad Hormisdam.

Defens. decl. Cler. Gal. lib. 10. al. 15. c. 7.

triar-

„ triarchis, & alii ut suis faciant Metropolitanis, quatenus „ per omnia sancta catholica Ecclesia nostra suam habeat firmitatem “, *universali scilicet, ut sæpe diximus, consensione constantem.* Post quæ idem Bossuetus sic concludit. *Omnes ergo ecclesiæ subsignata formula profitebantur Romanam fidem sedis Apostolicæ, & ecclesiæ Romanæ fidem integra & perfecta soliditate constare, ac ne umquam deficiat, certa Domini pollicitatione firmatam. Nempe hanc fidem ab Episcopis ad Metropolitanos, ab his ad Patriarchas, a Patriarchis ad Papam mitti oportebat, ut omnium confessionem unus exciperet, ac pro confessione fidei communionem omnibus unitatemque rependeret. Hanc professionem eodem initio, eadem conclusione, additis subinde hæresibus atque hæreticis, qui suis temporibus ecclesiam conturbassent, per sequuta sæcula frequentatam scimus. Hanc uti Sancto Hormisdæ Papæ, Sanctoque Agapeto, ac Nicolao I. omnes Episcopi fecerant; ita iisdem verbis Hadriano II. Papæ Nicolai successori factam in concilio VIII. œcumenico legimus. Hæc ergo ubique diffusa, omnibus sæculis propagata, ab œcumenico concilio consecrata, quis respuat Christianus?* Tanti viri Testimonium eo in opere exhibitum, quo declarationem Cleri Gallicani defendendam sumsit, adversariorum nemo repudiare, ut arbitror, auferit. Si autem nullus Christianus hanc professionem unitatis fidei & communionis cum Romana sede ab universa Ecclesia confirmatam potest respuere; nonne utriusque unitatis necessitas manifestissime sequitur? (1)

83. Lau-

---

(1) Appendam hac in re aliud omnino concinens commentarium, quod eidem formulæ, seu professioni subjecit alius Gallicanus doctissimus Episcopus Franciscus Fenelonus Metropolita Cameracensis in pastorali instructione diei 20. Junii anni 1714. Post recitata laudatæ professionis verba hæc ille, quæ sic ex Gallico sermone Latine reddimus. *Utinam actum tam solemnem, quo Episcopi schismatici ad unitatem redibant, nemo accipiat tamquam vaga & ampullosa inanis obsequii verba, quæ nihil præcisum ac serium significent. Agitur hic de promissione Filii Dei S. Petro facta, quæ quotidie ipsis rerum probatur effectibus. Quinam vero sunt ejusmodi effectus? Idest quia in sede Apostolica inviolabilis semper catholica custoditur religio. Idest quia hæc ecclesia, ut audiemus ex Bossueto Episcopo Meldensi, semper est virgo, semper Petrus loquetur in sua cathedra, & Ro-*

83. Laudatus Justinianus Imperator aliis quoque testimoniis unitatem fidei cum eadem sede ejusdemque sedis auctoritatem in tota Ecclesia constitutam commendat, ac præsertim in epistola ad Hormisdam: *Unitas*, inquit, *sanctarum ecclesiarum per doctrinam & auctoritatem Apostolatus vestri provenit:* hujusque unitatis se sollicitum semper fuisse testatur in alia epistola ad Joannem II. *Semper nobis fuit magnum studium, unitatem vestræ Apostolicæ sedis & statum sanctarum Dei ecclesiarum custodire .... Itaque omnes sacerdotes universi Orientalis tractus & subjicere & unire sedi vestræ Sanctitatis properavimus.*

Tom. 5. Concil. Ven. edit. col. 649. b.

Ibi col. 588. c.

84. Avitus Episcopus Viennensis in epistola ad Hormisdam Papam scribens, *Jam securus non dicam de Viennensi, sed de totius Galliæ devotione, polliceor omnes vestram super statu fidei captare sententiam*, illustre testimonium præbet ejus obsequii, quo Gallicana ecclesia Apostolicæ sedis judi-

Inter epist. Hormisf. ibi col. 584. c.

mana fides semper est fides Ecclesiæ. Idest quando in ejus communione quis manet, integram & perfectam soliditatem Christianæ religionis tenet. Idest nihil differre inter eos, qui privantur communione Ecclesiæ catholicæ, & eos, qui sententiis non consentiunt omnimo cum eadem sede. Immo quicumque contradicit Romanæ fidei, quæ est centrum traditionis communis, contradicit traditioni totius Ecclesiæ: e contra quicumque unitur doctrinæ hujus ecclesiæ semper virginis, suam fidem nulli discrimini exponit. Hæc promissio quantumvis generalis & absoluta, nihil temerarium, nihil exorbitans continet relate ad Episcopos ipsos, qui ad ejus subscriptionem cogebantur, ut in communionem reciperentur. Cavete igitur, fratres dilectissimi, ne illis præbeatis aures, qui auserint dicere, hoc formularium Papæ Hormisdæ factum, ut afferretur remedium schismati Acacii, non fuisse nisi temporarium sedis Romanæ conatum. Hæc tam explicita fidei professio ob unitatem renovata fuit sub Adriano II. post annos trecentos & amplius ob finiendum Photii schisma, & universim fuit approbata in octavo generali concilio ..... Quisque episcopus in ea spondet se non separaturum unquam a fide & doctrina, sed sequuturum præsertim in omnibus decisiones ejusdem sedis Pontificum .... Hac conditione Episcopi ad unitatem rediere. Hoc pretio illi inter catholicos recensiti; sine hac subscriptione nemo sperare poterat locum in octava œcumenica synodo. Omnia tum communionis tum fidei unitatem cum Romana sede & in ea præsidentibus Romanis Antistitibus necessariam declarant.

judicia in materia fidei suscipiens, unitatem ejusmodi sedulo custodiebat.

85. Epiphanius Constantinopolitanus ad eumdem Pontificem de sua electione litteras tradens, adhæsionem dogmatibus a sede Apostolica potissimum traditis sic declarat: *Est mihi oratio* (al. *ratio*) *magnopere uniri me vobis, & divina amplecti dogmata, quæ ex beatis & sanctis discipulis, & Apostolis Dei, præcipue summi Petri Apostolorum sedi sanctæ vestræ sunt tradita, & nihil eis pretiosius existimare.* Ibi. col. 666. d.

86. Stephanus Larissæ Episcopus in libello, quem obtulit Bonifacio II. Pontifici & Romanæ synodo anno 531. *Auctoritas*, inquit, *sedis Apostolicæ, quæ a Deo salvatore nostro summo Apostolorum data est, sanctarum ecclesiarum privilegiis antecellit, in cujus confessione* (idest fide) *omnes requiescunt ecclesiæ.* Quid autem est, omnes ecclesias in sedis Apostolicæ confessione, seu fide requiescere, nisi omnes cum ejus fide cohærentes tute conquiescere? quippe quod *in hujus petræ fide, idest Apostolorum Principis firmitate Orientalis* (uti & Occidentalis) *ecclesiæ fundamenta solidantur*, quemadmodum ad Joannem Constantinopolitanum scripserat S. Hormisda. Ibi col. 841. b. Ibi col. 632. c.

87. Mennas Episcopus Constantinopolitanus in synodo Constantinopoli habita anno 536. actionem quartam his verbis claudit: *Nos enim, sicut scit vestra caritas, Apostolicam sedem sequimur, & obedimus, & ipsius communicatores, communicatores habemus, & condemnatos ab ipsa & nos condemnamus.* Ibi col. 1058. c.

88. Profuturus Episcopus Bracarensis quanti fecerit fidei unitatem cum sede Apostolica, explicavit in litteris ad Vigilium Papam, ex quibus hæc de ipso idem Pontifex retulit in responsione apud Labbeum epistola ejusdem Pontificis secunda: *Regulam catholicæ fidei iisdem studes tenere vestigiis, quibus eam in Apostolica fide cognoscis esse fundatam.* Hanc eamdem unitatem fidei idem Pontifex laudans in Menna Constantinopolitano Episcopo scripsit: *Quid est caritati tuæ dignius, quod conveniat, nisi a Romanorum Præsulum non deviare doctrina?* Ibi col. 1291. a. Epist. 5. Vigil ibi. col. 1298. e.

§. XVII.

Testimonia ex summis Pontificibus Gregorio I. & II. ex venerabili Beda, ex Auctore operis Carolini, Hadriano I., Alcuino, S. Nicephoro Constantinopolitano, Theodoro Studita, Nicolao I., & Hincmaro Remensi. Ex his antiquis traditionis argumentum concluditur, subjecta animadversione, qua uno ictu plures objectiones ex antiquis perperam ingestæ diluuntur.

89. Quid dicam de magno Gregorio, qui profecto reprehendi in eo nequit, quasi suæ sedis privilegia nimium extulerit? Is epist. 38. lib. 4. Indict. 12. ad Theodelindam Reginam, *Dignum est*, inquit, *ut de ecclesia B. Petri Apostolorum Principis nullum ulterius scrupulum habeatis, sed in vera fide persistite, & vitam vestram in petra Ecclesiæ, hoc est in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate, ne tot vestræ lacrimæ tantaque bona opera pereant, si a fide vera inveniantur aliena.* His verbis non obscure innuit, Romanæ ecclesiæ fidem, de qua in Theodelindæ animum aliquod dubium fortassis inciderat, solidam esse ecclesiæ petram, ac in ea tamquam in confessione ac fide ipsius S. Petri omnes catholicos debere consistere & solidari. Hæc de fidei unitate. Porro de unitate communionis notanda sunt illa verba expressa in *promissione cujusdam Episcopi hæresim suam anathematizantis*, quæ in Appendice epistolarum ejusdem Pontificis legitur. *Prona & spontanea voluntate ad unitatem sedis Apostolicæ divina gratia duce reversus sum; &, ne non pura mente, seu simulate reversus existimer, sub mei ordinis casu spondeo, & anathematis obligatione ..... semper me in unitate sanctæ Ecclesiæ catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permansurum*, &c. Quibus unitas cum Ecclesia catholica, & communio cum Romano Pontifice ita copulantur, ut altera sine altera stare non possit.

Tom. 2. col. 1300. edit. Maurinæ.

90. Gregorius II. unitatem fidei cum Romana sede ita credidit necessariam, ut scripserit ad Episcopos Ducesque Germaniæ, se ad ipsos mittere S. Bonifacium, qui popu-

los non ex alia quam *ex Apostolicæ sedis hujus doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere instituat.* Et in litteris ad eumdem Bonifacium idipsum inculcans ait: *Itaque non desinas, frater reverendissime, docere eos sanctam catholicam & Apostolicam Romanæ ecclesiæ traditionem.* Porro in vita ipsius S. Bonifacii scripta ab Othlone Fuldensi describitur juramentum, quod laudato Gregorio II. summo Pontifici idem Bonifacius præstitit, cum Episcopus electus fuit. *Promitto ego Bonifacius Dei gratia Episcopus tibi B. Petro, Apostolorum Princeps, vicarioque tuo B. Gregorio Papæ & successoribus ejus per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem inseparabilem; & hoc sacratissimum corpus tuum, me omnem fidem & unitatem sanctæ fidei catholicæ exhibere, & in unitate ejusdem fidei Deo operante persistere*: ubi verbis *unitatem sanctæ fidei* catholicæ, cohærens præmisso mandato, seu instructioni Gregorii, intelligit unitatem fidei, quam *ex sancta catholica & Apostolica Romanæ ecclesiæ traditione* didicerat. Eamdem potissimum fidei unitatem respiciunt & illa ejusdem S. Bonifacii in epist. 105. ad Cudbertum Archiepiscopum loquentis de statutis synodi abs se habitæ sub Pipino & Carlomanno: *Decrevimus autem in nostro synodali conventu, & confessi sumus fidem catholicam, & unitatem & subjectionem Romanæ ecclesiæ fine tenus vitæ nostræ velle servare S. Petro & vicario ejus velle subiici.* Vide tom. 8. Concil. Ven. edit. col. 281.

91. In sexta œcumenica synodo act. 4. debito cum honore lectæ & susceptæ fuerunt; atque actis insertæ Agathonis Papæ litteræ ad Imperatores Constantinum, Heraclium, ac Tiberium, in quibus Romanæ Apostolicæ ecclesiæ auctoritatem a S. Petro manantem, *semper*, inquit, *omnis catholica Christi Ecclesia, & universales synodi fideliter amplectentes, in cunctis sequutæ sunt, omnesque venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiæ Christi lumina claruerunt, & sancti quidem Doctores orthodoxi venerati atque sequuti sunt.* Audin' omnem catholicam Ecclesiam *in cunctis semper sequutam*, omnesque Patres atque Doctores veneratos & amplexos Apostolicæ Romanæ ecclesiæ auctoritatem atque doctrinam?

92. Venerabilis Beda inter homilias de tempore explicans illa cap. 16. Matthæi, *Et tibi dabo claves regni cælorum* ait: *Ideo B. Petrus, qui Christum vera fide confessus, vero* *T. 7. edit. Colon. pag. 112.*

est amore sequutus, specialiter claves regni cælorum, & principatum judiciariæ potestatis accepit (nota principatus, seu primatus Petro traditi scopum) *ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque AB UNITATE FIDEI, VEL SOCIETATIS ILLIUS quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi; nec januam possint regni cælestis ingredi*. Ita cum fidei, tum societatis, seu communionis catholicæ centrum, quocum omnibus catholicis adhærendum sit ratione primatus, in S. Petro, ac Petri sede collocat.

93. Auctor Operis Carolini lib. 1. c. 6. ex Gallicanæ & Germanicæ Ecclesiæ sensu scribens, *Hæc ergo* (sedes Apostolica), inquit, *sancta fidei spiritualibus munita armis, & a fonte lucis, & origine bonitatis salutaribus satiata fluentis, & horrendis atrocibusque hæresum obstitit monstris; & mellisluæ prædicationis pocula catholicis per orbem ministrat ecclesiis. Nam beatissimus Hieronymus vir divinis legibus & multarum linguarum peritia eruditus, dum Bethleemiticis moraretur in arvis, & a B. Papa Damaso Romæ posito de difficilibus consuleretur quæstionibus; eum pro causis fidei vice versa consuluisse dignoscitur, & sive tacendarum, sive dicendarum hypostaseon, vel quibus in Orientalibus partibus communicare debeat, humillimis apicibus, ut apices accipiat, deprecatur . . . Unde datur intelligi, sanctos & eruditos viros per diversas mundi partes prædicationis & scientiæ lampade coruscautes, non solum a S. Romana ecclesia non recessisse; sed etiam tempore necessitatis ob fidei corroborationem ab ea adjutorium implorasse. Quod regulariter, ut præfati sumus, & exemplis docuimus, omnes catholicæ debent observare ecclesiæ, ut ab ea post Christum ad muniendam fidem adjutorium petant; quæ non habet maculam neque rugam, & portentosa hæresum capita calcat, & fidelium mentes in fide corroborat, a cujus sancta & veneranda communione, multis recedentibus, nostræ tamen partis numquam recessit ecclesia, sed ea Apostolica eruditione instruente, & eo, a quo est omne donum optimum & omne datum perfectum, tribuente, semper suscepit reverenda chrismata.* Nonne hæc fidei communionisque unitatem cum sede Apostolica tenendam significant? Hoc autem testimonium tanto pluris faciendum est, quanto ecclesiarum Galliæ & Germaniæ sensum declarat eo quoque tempore, quo ob decretum synodi VII. contra Iconomachos inter ipsarum partium Episcopos & Roma-

Romanum Pontificem intercedebat non levis diſſenſio. Hac autem in diſſenſione, quæ in aliquot annos progreſſa eſt, vide ne exiſtimes eos reipſa deſciviſſe ab ea unitate fidei, quam cum ſede Apoſtolica tenendam tam manifeſtis verbis profeſſi ſunt. Etſi enim illorum ſententiam circa cultum imaginum multis ac diverſis circumſtantiis implexam, ad unum quiddam certum revocare. & explicare difficile ſit; in his tamen ambagibus certum affirmari poſſe arbitror, ipſam diſſenſionem quoad ſubſtantiam non tetigiſſe negotium fidei, ſed merum articulum diſciplinæ. Scite nimirum monuit Mabillonius cum Petavio, imagines ſacras, de quibus erat quæſtio, ex eorum *per ſe genere eſſe, quæ ἀδιάφορα nominantur, hoc eſt, quæ ad ſalutem omnino neceſſaria non ſunt, nec ad ſubſtantiam ipſam religionis attinent, ſed in poteſtate ſunt Eccleſiæ, ut eas vel adhibeat, vel ableget, prout ſatius eſſe decreverit:* quod refertur ad materiem diſciplinæ. Diſſenſio autem Gallorum Germanorumque non tangebat negotium fidei: damnabant enim & ipſi Iconomachos, qui ſacras imagines evertendas & ubique abolendas curaverant; easdemque ad docendos rudes, ad memoriam ſanctorum, piosque affectus excitandos, & alios ſalutares effectus promovendos utiles, atque in eccleſiis aliisque dignis in locis collocari ac retineri poſſe exiſtimabant. Solum diſſentiebant circa earum cultum externum, tametſi relativum, quem cum Patribus ſynodi VII. approbabat Romanus Pontifex. Hunc autem illos non idcirco noluiſſe approbare & in ſuas eccleſias inducere, quod honorarium cultum externum etiamſi relativum per ſe ſe, ideſt omni vitioſa circumſtantia expertem, illicitum crederent, ex eo manifeſtum ſit, quia Romanos aliosque hoc cultu relativo ac moderato utentes idololatras non haberent, nec ullo ſimili convicio, aut cenſura notare, neque ſe ab eis quaſi ab idololatris ſeparare voluerint. Hinc ergo in ſubſtantia fidei cum Romanis Pontificibus & cum ſynodi VII. Patribus erant concordes. Ipſum vero cultum, quem per ſe licitum agnoſcebant, ea de cauſa noluerunt practice approbare, ſeu recipere, quia apud ſuos non erat in uſu, & metuebant, ne ſi induceretur, cultus relativus ex abuſibus & ſuperſtitionibus, quæ ſicut apud aliquos Græcos irrepſerant, apud indoctam plebem facile poſſunt irrepere; cultus, inquam, relativus in abſolutum commutaretur, ac in ſuperſtitioſum deflecteret:

Mabil. præfat. 1. in ſæc. 4. ord. Ben. n. 16.

Petav. l. 15. c. 13. Theol. dog.

ret: cum præsertim quædam etiam voces, & quidam ritus honorarii cultus ex disciplina apud suos obtinente soli Deo tributi, si imaginibus concederentur, apud eosdem ad latreuticum cultum referendi crederentur. Cum itaque laudati Episcopi ob cavenda hæc superstitionum & abusuum pericula obstiterint cultui ceteroquin ex catholica religione minime necessario, quem per se licitum agnoscebant; quis non videat eorum dissensionem, non ad fidei, sed ad disciplinæ negotium referri opportere? *Et sane perspectam probatamque fuisse Romanis Pontificibus Gallorum religionem in imagines sacras* (verba sunt laudati Mabillonii loco citato num. 45.) *satis apparet tum ex responsis Hadriani I. qui eos nusquam erroris notat, tum ex aliis Pontificibus, qui nullum hac de re negotium ecclesiæ Gallicanæ facesserunt.* Ipsos scilicet in fide quoad substantiam concordes noluerunt vexare ob dissidium disciplinæ, in quo œconomica dispensatione, suasionibus, & explicationibus agendum crediderunt, quoad illos sensim ad externum illum & moderatum cultum recipiendum adducerent: uti prospere tandem obtinuere.

94. Hadrianus I. in epistola ad Tarasium CP. Episcopum lecta & approbata in septima generali synodo act. 2. cum de rebus fidei esset sermo; præmisso S. Petri elogio, *Tu es Petrus* &c. cujus vis & ratio ad successores Romanos Pontifices cum primatu transivit, *Nostræ*, inquit, *Beatæ & Apostolicæ sedi, quæ est omnium ecclesiarum Dei caput, velim beata vestra sanctitas ex sincera mente, & toto corde agglutinetur, utpote quæ revera sit recte sentiens, & pietatis incorrupta conservatrix.* Et in epistola ad Episcopos Galliciæ & Hispaniarum de fide S. Petri loquens, quæ non solum in Petro fuit, sed adhuc in sua sede & in successoribus ejus custoditur, illum, qui ab ea discordat, non esse in Ecclesia aperte pronuntiavit. *Qui se a B. Petri fidei communione dissociant, relicta (heu miseri!) inviolabilis petræ inconcussa firmitate, super lubrica & arenosa ruralia perfidiæ domum fabricare festinant.*

Pag. 1595. edit. Paris. 95. Alcuinus epist. 70. *Ne schismaticus inveniatur, & non catholicus, sequatur probatissimam S. Romanæ ecclesiæ auctoritatem; ut unde catholicæ fidei initia accepimus, inde exemplaria salutis nostræ semper habeamus; ne membra a capite separentur suo, ne claviger regni cælestis abjiciat, quos a suis deviasse intelligit doctrinis.* Et in epistola ad Leonem postquam

dixit

dixit commendatas Petro oves fuiſſe a Chriſto, & cupere ſe inter eas numerari, hæc addit: *Vere dignum eſſe fateor, omnem illius gregis multitudinem ſuo paſtori, licet in diverſis terrarum paſcuis immorantem, una caritatis fide ſubjectum eſſe.* *T. 2. Caniſii pag. 68.*

96. Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus in ſynodica ad Leonem III. Papam fidei unitatem his verbis profitetur: *veſtra fraternitas . . . . opportunis ſermonibus, & ipſis quoque verbis nos confirmet informetque, quo veſtris legibus, veſtraque ſuffulti doctrina, in hac fide ſtabiles, ſimplices, & ab omni defectu immunes perſiſtamus; & univerſum denique rationabilem noſtrum gregem ſummi paſtoris nomine & unctione inſignitum, intraque eccleſiaſticæ caulæ ſepta conſtitutum, manifeſta divinæ illius & Apoſtolicæ ſpiritualis doctrinæ fiſtulæ ebuccinatione, vocibusque divinitus inſpiratis IN UNUM congregemus.* Multi nimirum ob Iconomachorum hæreſim Conſtantinopoli a Romana catholica fide & communione receſſerant. Nicephorus vero patriarcha catholicum ſenſum nutriens, in Romana doctrina perſiſtendum, & ad eiusdem fidei unitatem ſuum gregem revocandum cenſuit. *Tom. 9. Conc. Lab. Ven. edit. col. 314. d.*

97. Theodorus Studita lib. 2. epiſt. 63. ad Neucratium Iconomachos ſeparatos tradit a Chriſti corpore, quod eſt Eccleſia, qui ſe ſe a Fide Romanæ ſedis ſeparaverunt. *Teſtor nunc coram Deo & hominibus: ſeipſos avulſerunt a corpore Chriſti, & ſupremo verticali throno* (Romana ſede), *in quo Chriſtus claves poſuit fidei, adverſus quem non prævaluerunt hactenus, neque prævalebunt uſque ad conſummationem portæ inferi, ora videlicet hæreticorum, ſicut pollicitus eſt ille qui non mentitur.*

98. Nicolaus I. in litteris ad Venilonem Archiepiſcopum Senonenſem ipſi & ſuffraganeis ejus eamdem unitatem commendans ſcripſit: *Vos, fratres cariſſimi, qui Sancto utique Spiritu revelante Apoſtolicæ ſedis auctoritatem ſenſu capere, & ad ſplendorem luminis ejus incedere laudabiliter inchoaſtis, cum illa uſque in finem ſapere, cum illa ſemper ambulare ſtudete, ab illa deviare nefas judicate, ab ejus diſcrepare ſenſu ne ad modicum quoque momentum conſentiatis. Quos illa recipit, & vos recipite quoque; & quos illa reſpuit, abigere ipſi, ſicut ipſa, mementote. Non enim illa reſpuit niſi membra, quæ ſibi non cohærent; nec a ſe recidit, niſi quos in ſcandalum multis poſitos comprehendit. Non, inquam, recidit vel eruit a ſe*

niſi

nisi membrum, quod sanis membris in offensionem & perniciem noscitur extitisse.

99. Hincmarus Remensis in præfatione opusculi de Divortio Lotharii & Teutbergæ, *De omnibus dubiis*, ait, *vel obscuris, quæ ad rectæ fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, S. Romana ecclesia ut omnium ecclesiarum mater & magistra, nutrix ac doctrix est consulenda, & ejus salubria monita sunt tenenda.* Et in libro de Prædestinatione cap. 4. *Sequimur autem, quæ catholica & Apostolica nos docet S. Romana ecclesia.* Et c. 24. *Piis, devotis, atque catholicis hoc debet sufficere, quod omnium ecclesiarum mater sancta, catholica, atque Apostolica docet Romana ecclesia.*

100. Multa alia similia aliorum testimonia subjicere possem, quæ hoc vel sequentibus sæculis eamdem tum communionis tum fidei potissimum unitatem cum Romana sede summisque Pontificibus pari ratione commendant, ac utriusque necessitatem declarant. Sed antiquiora, quæ hactenus protuli, apud adversarios antiquitatis maxime studiosos sufficere arbitror, ut traditio, quam hoc capite exponendam proposui, satis superque probata ab ipsis quoque judicetur: cum præsertim certum sit, subsequentibus ac posterioribus sæculis catholicos doctores de Romanæ sedis auctoritate ita scripsisse, ut in dogmaticis præsertim proprie dictis definitionibus eam plures amplioribus quam olim verbis atque nominibus commendarint, explicarintque luculentius; nec quisquam quoad unitatis cogendæ prærogativam, quam omnes ex principiis communibus antiquorumque doctrinis habebant exploratam, quæstionem moverit. (*) Ita porro traditio non minus quam Scriptura sacra comprobat rationem ac vim propriam Pontificii primatus, quem ad unitatem non communionis tantum, sed potissimum fidei in universa Ecclesia continendam & conservandam ab ipso Chri-

(*) Quamquam si quidam etiam movissent in eo quæstionem, Bossueti sententia lib. IV. *Defensionis declar. Cler. Gallic.* c. 16. part. 2. pag. 218. hic maxime locum haberet: *Theologi graves, postquam exploratam habent Patrum sententiam, non multum commoveri solent novellis Scholasticorum opinionibus*, quæ si novæ sunt, & antiquitati contrariæ, sunt repudiandæ.

Christo institutum, & vi apta ad hunc finem obtinendum, idest vi cogente prǽditum, ex * principiis, quibus adversarii quoque calculos addiderunt, demonstrasse videmur. Quid pluribus opus est, ut hoc systema ad certa principia ab ipsis adversariis concessa revocatum, ac exinde legitime deductum evolutumque, ac tum Scriptura, tum traditione comprobatum, omnino certum ac demonstratum dicatur? Quod si quǽdam pauca veterum facta, aut etiam testimonia systemati perinde demonstrato videantur difficultatem afferre; quicumque ejusmodi systematum naturam & vim intelligit, nihil movebitur. Veritatum enim Theologicarum systemata, quǽ ex multis testimoniis in unam sententiam conspirantibus demonstrationem accipiunt, ut demonstrata dicantur, haud opus est, ut omnia omnino, sed sufficit, si plura, vel pleraque testimonia satis aperta & concinentia idipsum constituant. Quǽ autem pauca videantur obesse, ea rectus ejusmodi systematum ǽstimator, vel congrue explicanda esse, & cum ipso systemate aliisque testimoniis concilianda cognoscet (uti sane (1) prǽstiti in re

* Supr. c. 9.

Quodnam systema Theologicum demonstratum dici possit.

(1) Ita ex. gr. me conciliasse seu explicasse arbitror objectionem, quǽ omnium maxima ac difficillima videtur, ex facto & verbis S. Cypriani circa decretum S. Stephani Papǽ de hǽreticorum baptismate, nec non ex illis S. Augustini de facto & verbis ejusdem Cypriani, ut videre licet ex cap. 13. §. 3. & 9. Si quǽ tamen adhuc difficultas apud aliquem supersit; contemnenda & nihili habenda erit, cum locus unus vel alter objectus, nequeat infringere, aut elidere vim systematis, quod tot aliis testimoniis cum Scriptura concinentibus probatum fuit; cumque prǽterea per omnes constet Cyprianum ea in sententia errasse, & ideo quidem errasse, quia unitatem cum Stephani sententia non tenuit. Nonne in aliis fidei doctrinis complurium Patrum traditione probatis nihil officit, si qui pauci textus alicujus etiam celebris & antiqui Patris contrarium videantur ingerere? Nonne complexus testimoniorum, quǽ ex Patribus sequentibus sanctum & antiquissimum Episcopum Irenǽum Romanǽ fidei unitatem omnino necessariam propter primatum tam expresse affirmantem recitavimus, quǽque cum institutione & fine instituendi primatus, & cum Evangelicis de Petro primo primate testimoniis conspirant, demonstrationem satis aptam exhibuit, qua nullam majorem

re præsenti quoad aliqua præcipua objecta nonnullorum Patrum facta, aut textus); vel si non ita facile explicari & conciliari posse credantur, non tanti facienda perspiciet, ut ipsum systema demonstratum, deserendum, aut in dubitationem adducendum existimet. Hæc in eorum præsertim gratiam monenda fuere, qui levioribus aliquot objectis moventur, quibus si voluissem singillatim respondere, traditionis seriem identidem importune abrumpere coactus fuissem, & morosius immorari in minimis, quæ ex difficilioribus suo loco solutis, ac præcipue ex ipso systemate bene percepto facilem solutionem accipiunt.

Textus, qui cum auctoritate Apostolica conjungunt conciliorum generalium, aut Ecclesiæ auctoritatem, nihil obsunt vi coactivæ illius.

101. Mirum vero maxime esset, si ad infirmandam vim traditionis hoc capite propositæ quempiam moverent adhuc ea antiquorum testimonia a Bossueto diligentius collecta & ingesta, quibus decreta fidei sedis Apostolicæ nunc conciliorum generalium, nunc Episcoporum Ecclesiæ catholicæ auctoritate firmata, roborata, irretractabilia, aut alio æquivalenti titulo donata præferuntur. Ex his quidem omnibus suffragiis Pontificiæ auctoritati additis vim coactivam exsurgere nemo negarit, & vim quidem majorem quam ex Pontificia auctoritate tantum; hocque sensu dictum illud obtinuit: *Orbis major est Urbe*. At num inferri etiam potest (quod Episcopi Meldensis commentarium ingerit), Pontificiam auctoritatem per se non cogere, quia cum conciliorum generalium, & Episcoporum totius Ecclesiæ auctoritate conjungitur, & ex hac unitate invictum robur elicitur? Num ubi duo vel plures vi coactiva & ineluctabili per se præditi, ad aliquid firmiter statuendum afferuntur, alter alteri præjudicium creat? Nonne cum sacræ Scripturæ auctoritate traditio jungi solet a Theologis, & cum Scriptura

in aliis non paucis dogmatibus quispiam requireret, aut inveniret? Objecta ex præsumptis quorumdam Pontificum erroribus in materia fidei, qui (ut in præfatione monuimus) ad caput ultimum hujus dissertationis, ubi de illorum infallibilitate agetur, pertinent, ibidem §. VI. & seqq. ita disjicientur, ut nihil exinde difficultatis contra systema hactenus constitutum superesse queat; vel, si quid videatur superesse, nequeat in dubium adducere eam primatus vim atque rationem, quæ tot exploratis documentis plane demonstrata videtur.

ra ac traditione jungitur etiam ſynodorum præſertim generalium auctoritas? Num hinc deduci poteſt nec ſolam Scripturam ſacram, nec traditionem ſolam; nec ſolam ſynodorum generalium auctoritatem ad vim coactivam ſufficere? Minime gentium, cum ſingularum vis omnino coactiva aliunde probetur, & explorata ſit. Solam vero Pontificiam auctoritatem per ſe pariter cogere ad fidei unitatem ratione primatus, propter quem omnes undique fideles cum Romana fide tamquam cum centro unitatis convenire neceſſe eſt, ex inſtitutione Chriſti, ex Evangelicis textibus, ac traditione ipſa, conciliorum quoque generalium ſuffragiis munita, una verbo ex toto ſyſtemate jam demonſtrato palam factum arbitror; idque ita ut ipſius Apoſtolicæ auctoritatis coactiva vis e ratione propria inſtituendi primatus proficiſcens, a conciliorum generalium, aut Epiſcoporum, & Eccleſiæ conſenſu non pendeat: quam conditionem conſenſus Eccleſiæ ab adverſariis requiſitam refellemus pluribus capite ſequenti n. 29. & ſeqq. Neque tamen ſuperflua fuit horum ſuffragiorum additio, quæ ad fortius argumentum utilis, ad infirmiores docendos, & ad pertinacium contumaciam revincendam neceſſaria quandoque habita eſt, ut plenius ſtatuetur laudato capite num. 34. cum præſertim definitione Apoſtolica per ſe ſe explicetur, quæ ſit fides centri catholicæ unitatis, cum quo tota cohæret Eccleſia; conciliorum vero generalium, ſeu Epiſcoporum totius orbis ſuffragiis fides totius catholicæ cum unitatis centro cohærentis declaretur Eccleſiæ, quæ declaratio ad faciliorem unitatis alias per ſe Apoſtolicis definitionibus debitæ conciliationem quantum valeat, nemo non videt. Quot objecta a Boſſueto teſtimonia hoc uno ictu cadunt, ſeu potius in ejus conſilium & ſcopum convincuntur inania (1);

Diſcrimen inter definitionem Apoſtolicam, & illam concilii generalis.

Ee 2 inte-

(1) Inania quidem non eſſent, ſi quæ ille attuliſſet antiquorum teſtimonia, quibus palam traderetur, Apoſtolicas definitiones non cogere, antequam conciliorum, aut Epiſcoporum totius Eccleſiæ approbatio & confirmatio accederet. At cum ne unum quidem ejuſmodi teſtimonium afferre nec invenire potuerit, quis non videat, in propoſitum ipſius ea tantum, quæ Pontificiis definitionibus, conciliis, Epiſcopis ſimul conſpirantibus, invictum robur tribuunt, nihil ſuffragari?

integramque relinquunt vim argumenti ex traditione hoc capite expositi, quod ex iisdem objectis nihil detrimenti capit. Ejusdem vero argumenti vis multo forsitan evidentior fiet, si ipsorum adversariorum, qui inter catholicos sequiori ævo Pontificiam auctoritatem certis limitibus restringere, & quasdam prærogativas ejus in controversiam studuerunt vocare, in adstruenda vi cogendæ utriusque unitatis consensum demonstravero, ex quo palam fiet, ipsos etsi in quibusdam aliis capitibus repugnantes, in hoc tamen satis apertis debuisse testimoniis convenire, ne ab antiquorum traditione ipsis quoque explorata recederent.

CAPUT XIV.

Adversariorum catholicorum testimonia, quibus utriusque unitatis cum Romana sede necessitatem professi sunt.

1 CUm non omnes Pontificiæ auctoritatis adversarios etiam hæreticos & schismaticos, sed catholicos tantum hoc in opere confutandos susceperim; horum testimonia tantummodo producenda erunt, quibus communionis fideique unitatem cum Romana sede ejusque Pontificibus necessariam, ut ex antiquorum traditione acceperant, satis aperte affirmarunt. Neque vero hos omnes & singulos (quod nimis esset longum) producere oportet: sufficit enim præstantiores atque præcipuos allegare, qui cum in hac thesi non particularem & controversam, sed omnino certam, omnibusque catholicis communem, atque ex antiquorum traditione, nec non ex Evangelicis de Petri primatu testimoniis elicitam protulerint sententiam; ceterorum pariter omnium, qui catholici fuerunt, mentem aperuisse judicabuntur, adeo ut soli hæretici atque schismatici sentire aliter queant. Hic quidem adversariorum consensus quoad utriusque unitatis necessitatem si idoneis eorumdem testimoniis statuetur, invictum contra ipsos argumentum suppeditabit ad ea revincenda, quibus alibi Pontificiam auctoritatem præsertim in fidei definitionibus limitant, atque ex parte etiam oppugnant: quod potissimum ego respiciens in præfatione monui, illos principia de primatu Romanorum Pontificum

omnino

omnino certa vidisse, consequutiones non vidisse. At de hoc in sequenti capite agendum erit. Nunc ipsa consentientia illorum testimonia promamus, nec dissimulabimus sub finem hujus capitis celebrem quamdam distinctionem inter Apostolicam sedem & sedentem, aliaque duo ipsorum effugia notare atque refellere, quibus consensum, quem non potuerunt itentidem non declarare, aliorsum distrahere ac distorquere frustra nisi sunt.

§. I.

Communis adversariorum formula, qua centrum unitatis in Romana sede positum agnoscunt, explicata præsertim ex comitiis Gallicanis anni 1682.

2. Unitatis cogendæ vim, ac *centrum* in Romana sede positum omnes Gallos etiam adversarios confiteri res vulgatissima est, totque ipsorum afferta testimoniis, ut omnia colligere satietatem pareret. Hanc autem receptissimam appellationem *unitatis centrum*, quæ ad primatum Romanæ sedis ab iisdem Gallicanis adversariis refertur, celeberrimus Gallicani Cleri conventus anni 1682. in ea *Declaratione de ecclesiastica potestate*, qua die 19. Martii famosi articuli constituti fuerunt, satis comprobaturus atque explicaturus, declaravit Romanam sedem illam esse, *in qua unitas servatur Ecclesiæ:* quæ sententia ex SS. Patribus præsertim Cypriano, Paciano, ac Optato similia scribentibus sumta fuit: unde in epistola encyclica ejusdem conventus ad omnes Archiepiscopos, & Episcopos regni hæc in rem præsentem ex S. Cypriano præfatur: *Fidenter cum B. Cypriano pronuntiamus, carissimi collegæ, Christum, ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituisse, & unitatis originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuisse, eumque, qui cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia non esse; qui vero unitatem non tenet, nec fidem habere:* quæ profecto verba ita centrum unitatis Ecclesiæ cum vi ad unitatem cogente positum præferunt in Romana cathedra, ut hanc cathedram ejusque unitatem quicumque deserat, in catholica Ecclesia, quæ eidem centro adhæret, esse non possit. Hæc *centri unitatis* notio & explicatio ex adversariorum

 fre-

frequentissimo conventu deducta, & ea quidem occasione edita; de ceterorum adversariorum mente non sinit ambigere. Ipse Dupinus, etsi inter adversarios Pontificiis praerogativis minus aequus fuerit, ut alibi vidimus; hoc tamen in dubium revocare minime potuit. Quin in praefatione ad Optatum §. 2. inter cetera fidei dogmata ab eodem Patre asserta istud adstruit, *Romanam ecclesiam ceterarum matrem & UNITATIS CENTRUM propter Petrum, qui caput Apostolorum fuit*, Optatus *agnoscit*; centrum scilicet ejusmodi, in quo *unitas* (ut idem ait Optatus) *ab omnibus servetur.* Hinc veluti in formulam solemnem transiit apud Gallos praesertim etiam adversarios *centrum catholicae unitatis* appellare Romanam sedem, Romanumque Pontificem S. Petri successorem, & ita appellare, cum primatum ejus profiteri volunt adversus haereticos atque schismaticos; quemadmodum sane adversus eosdem primatum Pontificium peculiaris juris asserturus idem conventus Gallicanus, vim praecipuam ob unitatem Ecclesiae continendam & conservandam eidem centro non obscure asseruit: unde & Rex ipse Galliarum Declarationem ejusdem Gallicani conventus confirmans die 23. Martii anni laudati, adversus Novatores Pontificium primatum oppugnantes constitutam ab eodem conventu agnoscit *potestatem legitimam visibilis Ecclesiae capitis, & centri unitatis ecclesiasticae.* Legitima *potestas centri unitatis ecclesiasticae* sine vi cogente ad unitatem cum eodem centro intelligi nequit.

3. Solum dubitari potest, num qui haec fatentur tamquam dogma fidei certum, de centro unitatis fidei intelligant, an vero de centro unitatis communionis tantum. De centro quidem communionis nihil cum ipsis controversiae est, cum Nicolius superius laudatus c. 11. n. 5. ex omnium etiam Gallorum doctrina ac fide certum tradiderit: *Nobis praeterea adhaerendum est per communionem expressam atque praecipuam cum capite Ecclesiae summo Pontifice.* Quibus concinens Claudius Fleury inter verae Ecclesiae notas recenset *Romanam, ut demonstretur*, inquit, *signum verae Ecclesiae esse communionem cum sancta sede Romana.* Hinc etiam memoratus Dupinus, licet plura Romanae sedi decerpere non dubitaverit, communionis tamen unitatem cum ipsa, quam unitatis centrum asseruerat, tenendam extra omnis dubitationis aleam posuit notatione 26. & 37. in Optati librum

Exposit. symb. part. 2. a. 9. c. 1.

Catech. histor. c. 2. par. 2. lect. 9.

brum ſecundum. Immo diſſertatione 5. *De antiqua Eccleſiæ diſciplina* cap. 2. recitato S. Hieroymi textu, qui unitatem cum Romano Pontifice neceſſariam apertiſſime efflagitat, in eo laborat, ut ab unitate fidei, quæ ibidem proprius intelligitur, illud teſtimonium abſtrahat; & ad ſolam communionis unitatem deflectat, inquiens: *Nihil id facit ad fidem, & judicium Romani Epiſcopi, ſed tantum ad communionem*: quam profecto Romanæ ſedis communionem adeo neceſſariam Clerus Gallicanus in laudata Declaratione expreſſit, ut eamdem illam habeat cum communione Chriſti; unde hæreticos, *qui ſimplices animas ab eccleſiæ matris* (ideſt Romanæ) *communione diſſociant, à Chriſti communione diſſociare* affirmavit. infinitum propemodum eſſet, ſi quæ pro hac unitate ab adverſariis catholicis aperta concordique ſententia afferuntur, agglomerare vellem. Sed præter quam quod nonnulla alia in ſequentibus ipſorum teſtimoniis occurrent, in theſi haudquaquam controverſa plura congerere opus non eſt.

4. Quidquid porro Dupinus ex Hieronymiani loci occaſione contra neceſſitatem unitatis fidei contenderit, id aliis plerisque & præſtantioribus adverſariis, quos deinceps proferemus, perſuaderi neutiquam potuit. In memorata Gallicani Cleri Declaratione nonnulla hujus neceſſariæ unitatis indicia inſperſa fuere. Primo enim Romanæ ſedis primatum ab hæreticorum dicteriis vindicans, eam appellat *ſedem Apoſtolicam, in qua fides prædicatur, & unitas ſervatur Eccleſiæ*: quæ poſtrema verba unitatis centrum in ea conſtitutum indicantia, cum *fidei prædicationi* ſubjiciantur; unitatem fidei, quæ fidei prædicatione ſervatur, quæque eſt præcipua Eccleſiæ unitas, ſpectare videntur, ita ut unitas fidei in eadem ſede, & cum eadem ſede ſervanda potiſſimum ſit. Numquid enim unitas communionis tantum, & non unitas fidei tenenda eſt cum ea ſede, quæ *fidem prædicat Eccleſiæ* (ſic nimirum hunc locum interpretatur Dupinus, *où l' on enſeigne la vraje foi de l' Egliſe, & qui conſerve ſon unitè*), eam videlicet fidem, quæ non minus Apoſtolicæ ſedis, quam totius Eccleſiæ fides eſt; quatenus non alia eſt fides Eccleſiæ, quam quæ in Romana ſede prædicatur, & traditur, ut cap. 13. n. 36. fuſius oſtendi? Ei ſane, qui *fidem prædicat*, fidei unitas ſubtrahi non poteſt, quin ipſi fidei, quæ prædicatur, & fides Eccleſiæ eſſe conceditur, unitas

Trait. de la puiſſanc. Eccleſ.

tas subducatur, quod profecto non licet. Gallicanum certe Clerum, dum ea verba scripsit, aliquid tale sensisse (ne dubitemus) satis indicat Bossuetus in oratione iisdem in comitiis habita, & encyclicis ipsius Cleri litteris approbata, ubi unitatem quidem commendans, Ecclesiæ catholicæ fidem eamdem esse affirmat ac fidem Romanæ Ecclesiæ, quæ scilicet in Romana sede a S. Petro, ut ait, in successoribus ejus loquente prædicatur. Verba ejus dabimus numer. 18.

5. Addam aliam observationem non contemnendam in ea ejusdem conventus Gallicani verba, quibus *potestatem, qua pax ecclesiæ continetur*, Apostolicæ sedi tribuendam fatetur adversus hæreticos: qui eam potestatem destruere molientes, *simplices animas ab ecclesiæ matris*, *Christique adeo communione dissociant.* Quæ etsi primo aspectu insinuent, *potestatem* primatus propriam, *qua pax*, seu unitas, *Ecclesiæ continetur*, infirmari vel negari non posse, quin ipsa Ecclesiæ pax seu unitas, *communionis* deinceps nomine appellata, quæ per eam non continetur amplius, discindatur; cum tamen hæc inculcentur adversus hæreticos, qui unitatem fidei proprie impetunt, de ea *communione*, *unitate*, ac *pace*, quæ fidem respicit, accipienda pariter sunt. Neque enim alia de causa communionis unitatem cum summo Pontifice dissociarunt hæretici, nisi quia unitatem fidei, ad quam ea potestate adigebantur, renuebant: quæ si ab ipsis exacta non fuisset, communionem cum eo tenere non recusassent: unde initio scissuræ communicare se cum eo velle dicebant, dum in fidei dissidiis aliter sentire liceret: neque istud propositum abjecere, nisi cum viderunt alterum sine altero se obtinere non posse. Sed apertiora adversariorum testimonia proferantur.

§. II.

Testimonia Gersonis, Cardinalis Cusani, Joannis de Parisiis, Alphonsi Tostati, & Petri de Marca.

6. Cum præcipuæ potestatis primatum Petro ac successoribus ejus a Christo delatum fuisse ob unitatem conser-

van-

vandam adversarii fatentur; tum vero *ob conservationem unitatis fidei* potissimum delatum Joannes Gerson adversariorum coriphæus disserte prodidit in opere *De potestate Ecclesiastica* consid. 9. ubi memorata *Christi ordinatione primaria, qua voluit Ecclesiam suam regi principaliter sub uno, & ab uno monarcha, sicut est una fides, unum baptisma, & una Ecclesia unitate capitis tam primarii, quam vicarii*, hanc rationem addidit: *Quoniam iste est optimus principatus præsertim in spiritualibus AD CONSERVATIONEM UNITATIS FIDEI, ad quam obligantur omnes.* Potestatem ergo hujus *principatus*, seu primatus, *unitati fidei conservandæ* institutam & collatam agnovit, qua omnes ad eam unitatem obligantur. Quibus concinens in tractatu *De statibus Ecclesiæ* tit. *de statu Prælatorum* consid. 13. ait: *Status Episcopalis habet rationabiliter monarcham supremum, scilicet Papam, ratione unitatis fidei.*

7. Neque omittendum est testimonium Cardinalis Cusani inter adversarios celebris, qui cum Basileensis synodi, cui maxime faverat, infelicem exitum deprehendisset, in epistola secunda de usu calicis ad Boemos, quam deinceps scripsit, non solum unitatem in genere cum Romana sede necessariam statuit ex S. Cypriano, cujus ex sententia *Erit*, inquit, *necessario catholica Ecclesia illa, quæ primæ sedi adhæret*; verum etiam unitatem in fide cum eadem sede adeo necessariam censuit, ut, cum observarit alias sedes, quæ ab ea se se diviserunt, in errores fidei fuisse prolapsas, nec rediisse ad veram fidem nisi eas, quæ ad unitatem fidei ejus reversæ sunt, tutum ab erroribus refugium *in unione* (utique fidei) *cum principe in Ecclesia* positum pronuntiaverit.

8. Joannes de Parisiis in tractatu *De potestate regia & papali* c. 3. postquam affirmavit, unum in tota Ecclesia post Christum debere semper præsidere ob unitatem, rationem refert in fidem, quæ quæstionibus & controversiis obnoxia hoc capite eget, ut ipsius fidei unitas vi hujusce capitis præcipua contineatur. *Nam post corporalem*, inquit, *subtractionem præsentiæ corporalis Christi, contigit interdum circa ea, quæ sunt fidei, quæstionem moveri, in quibus propter diversitatem opinionum, vel sententiarum discinderetur Ecclesia, quæ ad sui unitatem requirit fidei unitatem, nisi per unius sententiam Ecclesiæ, & fidei unitas servaretur. Hic autem unus principatum hujusmodi habens est Petrus successor Christi . . ., qui Ecclesiæ*

suæ noluit deficere in necessariis ad salutem. *Principatui* ergo *hujusmodi*, quo *unitas* Ecclesiæ ac fidei *servaretur*, vim profecto coactivam, sine qua unitas servari non posset, ex ipsa Christi institutione vindicat, ne idem Christus *Ecclesiæ suæ defuisse* dicendus sit *in necessariis ad salutem*: quod rationem pro vi coactiva adstruenda a nobis propositam cap. 9. n. 1. mirifice confirmat.

9. Subjiciam Alphonsum Tostatum, qui etsi in *Defensorio* adversariorum partibus patrocinatus; nihilo tamen minus in caput XVI. Matthæi proposita quæstione, cur Christo interroganti omnes Apostolos circa fidem, unus Petrus responderit, cum antea eidem Christo interroganti quid homines de se dicerent, omnes respondissent, hanc solutionem quinto loco ponit, quæ unitatem fidei cum Romana sede tenendam expresse ingerit. *Quinto quia cum Petrus futurus esset pastor, & populus debet tenere talem fidem, qualem pastor confitetur, & Petrus futurus erat universalis pastor; voluit Christus, quod confessio fidei esset per Petrum solum, ut insinuaretur, quod talis fides tenenda est, quam prædicat Romana sedes, quæ est caput & mater ecclesiarum, cui Petrus præfuit.*

10. Petrum de Marca apud adversarios celebrem, etsi non æque in omnibus cum iisdem sententem, præterire non possum, quippe qui in utriusque unitatatis bonum eximia testimonia suppeditat, quæ cum ipsorum adversariorum sententiis conveniunt, nostroque systemati maxime congruunt. In *Concordiæ* opere ab adversariis commendato lib. 2. c. 2. postquam num. 2. asseruit necessitatem communionis cum Romana sede, adeo ut *nulli licuerit, nec ipsis etiam Apostolis Episcopatum tenere alienum a communione & consortio unitatis, quæ viget in cathedra Petri*; & num. 5. affirmavit, *eum, qui alienus sit ab ecclesiæ Romanæ communione, a corpore totius Ecclesiæ avulsum in peregrinitatem quamdam redigi*; mox num. 6. cum communionis unitate fidei quoque unitatem jungendam præscriben s ait: *Commune hoc officium communionis cum ecclesia Romana, cui impendendo cum ceteris provinciis Gallia adstringitur, cognoverat ante omnes vetustissimus ille Lugdunensium Antistes Irenæus, qui unus scripsit QUOD OMNES SENTIEBANT.* Ad Romanam ecclesiam, *inquit*, propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam; *quasi diceret juxta sinceriorem*

illorum verborum interpretationem, eam esse vim unitatis, quæ principatum & originem a Petri sede trahit, ut cum ea sentiendi (utique in fide, de qua expresse ibidem Irenæus loquitur) *necessitatem ceteris imponat.* Propagatam in sequentes ætates apud Gallos hujus veritatis apertam professionem ex Avito confirmat. Alia plura ejusdem Petri de Marca testimonia suppetunt ex dissertatione *De discrimine clericorum & laicorum*, quibus primatum S. Petro præ ceteris Apostolis concessum ad conservandam Ecclesiæ unitatem, eumque vi coactiva præditum declarat. Sententiarum ejus summam indicabo. Clavium potestatem S. Petro supra alios Apostolos a Christo traditam affirmat *pro tuenda unitate in universalis Ecclesiæ regimine*, & ita quidem traditam, ut non solum ad hanc unitatem servandam possit omnes cogere; verum etiam nullam in aliis fore pronuntiet clavium potestatem, nisi in unitate cum Petro. Cum æquales fuisse ait omnes Apostolos potestate ipsis tradita in universum mundum, monet constanter excipiendam esse potestatem, seu jus cogendi totam Ecclesiam ad unitatem cum Petro, jus ita proprium istius ratione primatus, ut vel ipsi Apostoli in construendis prædicatione fidei totius orbis ecclesiis, has omnes subjicere deberent unitati, & petræ primariæ adjungere, idest ei fidei, quam S. Petrus in Romana principali sede deposuit; ne alioquin schismaticæ essent, ut docuit Optatus. Alia atque alia similia præteriens, selecta tantum ejus verba (1) in notatione descripta appendam. A testimo-

(1) Sic nimirum ait in laudato opere *De discrimine clericorum* cap. 3. n. 2. *Christus Dominus noster Apostolis omnibus & singulis in solidum Ecclesiam suam fundandam, docendam, & regendam commisit, ea tamen lege adjecta, ut Petrus inter eos primatum gereret, & caput esset collegii illius Apostolici, eo fine scilicet, ut præter communem cum aliis curam; unitatis conservandæ in exercendo regimine sollicitudo præcipua & specialiter illi competeret.* Vim autem coactivam declarat post pauca, ubi claves Ecclesiæ cum potestate ligandi atque solvendi ideo primum promissas soli Petro affirmat (licet aliis postea eadem potestas tradita fuerit), *ut scirent omnes Pontificii, potestatem semper cum Petri Ecclesiæ capitis communione & unitate retinendam, ad quod ipse præcipue cum potestate ligandi contumaces huic unitati cogere posset.*

monio Petri de Marca non disjungam teſtimonium ejus laudatoris Stephani Baluzii in notis ad Salvianum & Vincentium Lerinenſem editionis Venetæ 1728. pag 457. *Itaque ad vitandum ſchiſma neceſſe eſt, ut unitatem Eccleſiæ ſequamur, ideſt Romanam eccleſiam, ubi eſt origo & radix unitatis.*

§. III.

Et num. 3. conſiderans mandatum ter repetitum paſcendi Eccleſiam, *Quibus verbis*, ait, *promiſſa Petro capitis poteſtas pro tuenda unitate in univerſalis Eccleſiæ regimine, illi præ ceteris indulta eſt. aliquid enim ſpecialiter datum neceſſe eſt intelligi per ſententiam Domini ter repetitam, poſt acceptam communiter eamdem cum aliis poteſtatem. Ceteri quippe Apoſtoli ſic una poteſtate inſtructi ſunt in ſolidum, ut ejus inter ſe diviſionem faciendam . . . . non ignorarent . . . Petrus quoque partem ſibi excolendam aſſumſit, quemadmodum & Paulus, & reliqui Apoſtoli præſtitere. Sed Petrus præter ſpecialem ſibique aſſignatam partem, univerſum gregem a Chriſto paſcendum, & IN UNITATE regendum accepit.* Et num. 4. *Quare dicendum eſt ex Chriſti inſtituto regiminis eccleſiaſtici formam hanc, ut diverſis paſtoribus committatur, quorum unus ſit caput collegii ad tuendam unitatem.* Et num. 11. *Ex ſuperius dictis patet collatam collegio Apoſtolorum auctoritatem ea lege, ut Petrus præeſſet Eccleſiæ unitati, eamque cuſtodiret.* Quam prærogativam ad ſucceſſores ejus Romanos Pontifices traductam cum poteſtate præcipua in cuſtodiam unitatis, verbis ſequentibus pronuntiat ſcribens de Romano Epiſcopo: *Quare poterit ille ex officio & vi poteſtatis ſibi collatæ unitatem tueri, erudiendo ignaros, & contumaces ligando, ſive cenſuris percellendo, cujuſcumque ſint conditionis, ſive Epiſcopi & Clerici, ſive laici* &c. Et num. 13. *In executione paris illius poteſtatis tenebantur Apoſtoli fundare eccleſias in unitate, cujus caput cum eſſet Petrus, illius communioni eas ſubjicere tenebantur.* Et num. 21. ex Optati doctrina hæc tria colligit, *quæ non a catholicis ſolum, ſed neque a Parmeniano Donatiſta negari poſſe contendebat: a Chriſto unam ſolum cathedram conſtitutam in Eccleſia, eamque Petro collatam in urbe Roma, qui hac ratione factus eſt caput Apoſtolorum: porro unitatem ab omnibus Apoſtolis ſervandam in illa una cathedra, ne ſi ab ejus unitate recedentes in eccleſiis ædificandis aliam cathedram conſtituerent, ſchiſmatici, & peccatores haberentur. Nullum erat periculum, ne ſciſſa unitate Eccleſiæ proprias ſibi eccleſias defenderent ſejunctas a communione Petri. Sed regiminis ſemel conſtituti forma expoſcebat, ut ſciremus, Apoſtolos quoque ipſos huic regulæ a Chriſto præſcriptæ ſubdi-*

§. III.

Testimonia ex comitiis Cleri Gallicani, annorum 1579. 1650. 1653. & 1663.

11. Clerus Gallicanus, qui Fevreto teste magnam omni aevo dignitatem consequutus *ob indissolubilem cum sancta Romana sede unitatem, a quo numquam desciverat (ecclesia enim Romana erat veluti spiritus, seu mens principalis, quae cunctos ejus sensus ac facultates regebat; centrum, cum quo coibant omnes lineae ejus circumferentiae . . . . denique primum mobile, cujus omnes motus sequebantur)*; hic, inquam, Clerus Gallicanus S. Irenaei vetustissimi sui Doctoris & Episcopi sententiam amplexus, unitatem potissimum fidei cum eadem sede custodire antiquius habuit. Afferam verba comitiorum Medolunensium anni 1579. *Operam dabunt ii, quibus cura demandata est, Episcopi scilicet & eorum Vicarii, ut in omnibus tam diaecesanis, quam provincialibus, omnes & singuli tum clerici, tum laici amplectantur, & aperta professione eam fidem pronuntient, quam sancta Romana ecclesia, magistra, columna & firmamentum veritatis profitetur & colit.* Ratio vero subiicitur ex ejus primatu S. Irenaei verbis expressa: Lib. 1. c. 3. num. 4.

tos fuisse. Pares quidem in ceteris erant Petro, sed in retinenda unitate eum respicere debebant ut totius collegii caput, & rectorem unitatis. Et similiter num 23. ex Optati, & Hieronymi doctrina affirmat, *ad Apostolos quoque pertinuisse, ut unitatem cum Petro, qui origo illius & caput institutus erat a Christo, sibi necessario retinendam esse scirent.* Ac tandem num. 24. Petro prae ceteris Apostolis tributum ait, *quod esset caput unitatis, adeoque tenerentur Apostoli particulares ecclesias subiicere huic unitati, ut docuit Optatus, cujus specialis custodia in universa Ecclesia erat penes Petrum. Uno verbo res ista comprehendi potest. Pares Apostoli inter se, & in Apostolatu: sed ratione habita ad unitatem ecclesiarum servandam, Petrus EXIMIO JURE ET PRÆCIPUO erat caput unitatis, adeoque sub illo respectu erat caput Apostolorum*, caput scilicet *cum eximio jure & praecipuo ad unitatem ecclesiarum servandam*, quod vim utique coactivam ad unitatem in Ecclesia tuendam requirit.

pressa: *Ad hanc propter suam potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam.* Cum quibus concinentes Gallicani Episcopi concilii provincialis Aquensis anni 1585. tit. *De professione fidei*, eam vocarunt *catholicam fidem, quam S. Romana ecclesia colit & docet*; & addiderunt, *Universos, qui aliter quam catholica Apostolica & Romana credit & prædicat Ecclesia, credere & pertinaciter asseverare ausi fuerint, veluti hæreticos & pertinaces, atque a communione fidelium separatos declaramus*,.

T. 21. Concil. Ven. edit. col. 939.

12. Sæculo pariter decimo septimo idem Clerus Gallicanus in comitiis anni 1650. etsi litteris ad Innocentium X. diei VIII. Kalendas Novembris Gallicanas libertates tueretur, unitatem tamen fidei Romanæ sedi debitam confessus est tum initio, tum etiam in fine. Initio his verbis: *A cunctis retro sæculis regni hujusmodi Galliarum Christianissimi Episcopos primariæ sedi Apostolicæ tum amicitia ut fratres, tum obedientia ut filios, tum vero ut semper orthodoxos fidei communione conjunctos fuisse, & vestra non ignorat beatitudo, & nos fatemur universi.* In quibus Gallicani Episcopi a cunctis sæculis Romanæ sedi *conjuncti* dicuntur *communione fidei*; & conjuncti quidem ut *ortothoxi*, quod communionem ejusmodi omnibus orthodoxis, ipsique orthodoxiæ necessariam significat. In fine autem sic: *Is omnium nostrum sensus est, is animus singulorum, Romanæ scilicet matrici ecclesiæ & originali per doctrinæ consanguinitatem jungi* (hæc unitatem fidei indicant) *per disciplinæ tesseram & fœdus sociari, vobiscum seminare, vestris quoque cum messibus nostros in Episcopi magni animarum horreis manipulos colligere.*

Vid. Dupin Traitè de la puissanc. eccl. & tempor. pag. 606.

13. Neque minus illustre est ejusdem Cleri documentum anni 1653. Edita ab eodem Innocentio X. die 9. Junii celebri Constitutione in errores Jansenii, quos Gallicani Episcopi ad Apostolicam sedem detulerant, vix in Galliis ab Apostolico Nuntio exhibita fuit die 3. Julii, Cleri comitia statim coacta, quæ die 15. ejusdem mensis gratulatorias litteras ad laudatum Pontificem dederunt, his verbis unitatem fidei suæ declarantes: *Quo in negotio illud observatione dignum accidit, ut quemadmodum ad Episcoporum Africæ relationem Innocentius I. Pelagianam hæresim damnavit olim; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem hæresim ex adverso Pelagianæ oppositam Innocentius X. auctoritate sua proscripserit. Enim vero vetustæ illius ætatis Ecclesia catholica, sola*

Petri

Petri communione & auctoritate fulta, quæ in decretali epistola Innocentii ad Africanos data elucebat, quamque dein Zosimi altera ad universos Orbis Episcopos epistola subsequuta est, Pelagianæ hæresis damnationi absque cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat non solum ex Christi Domini pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversus Apollinarium & Macedonium nondum ab ulla synodo œcumenica damnatos a Damaso paulo ante jactis, judicia pro sarcienda regula fidei (ideſt pro vindicanda fidei unitate) *a summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione, sive suam in actis relationis sententiam ponant, sive ommittant, prout illis collibuerit* (ut hac quidem in causa omiſerunt) *divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoque mentis obsequium* (ideſt unitatem fidei) *præstare tenentur.* Et addunt ſe in eodem ſenſu ac fide contineri. Hoc teſtimonium, quod tam explorate declarat neceſſitatem unitatis fidei omnino præſtandæ dogmaticis Romanæ ſedis decretis vix editis, hoc eſt antequam ipſa nedum a generali concilio, ſed nec Eccleſiæ ſaltem diſperſæ conſenſu vel tacito approbata noſcerentur; hoc, inquam, teſtimonium in mea cauſa luculentiſſimum, ac ex priſcorum ſæculorum ſenſibus expreſſum, & ab iisdem Gallis commendatum, atque ipſo facto impletum diſplicuit nonnullis, qui illud ſuis principiis adverſum ſenſere; ac propterea eam epiſtolam veluti ſubreptam & incaute ſcriptam, nec a Gallicana eccleſia probatam traduxere. At ne hæc dicteria inaniſſima cuipiam ſucum faciant, ſatis erit monere eamdem epiſtolam juſſu comitiorum anni 1655. rurſus deſcriptam & actis inſertam, nec non iterum in actis Gallicani conventus anni 1675. ac in poſtremis Cleri Memoriis recuſam legi. Itaque non tam unius, quam omnium iſtorum Cleri comitiorum cognitione probata, inſigne pro neceſſaria fidei unitate Gallicanæ eccleſiæ teſtimonium exhibet.

14. Audiantur etiam comitia anni 1660. quæ, dum in litteris ad Alexandrum VII. Apoſtolicam ſedem *Montis* nomine appellant, in eo omnes catholicos debere paſci, doctrina utique fidei, de qua tum agebatur, ſatis inſinuant. *In hoc monte*, inquiunt, *nos ipsi pascimur, ut ait D. Augustinus ad populum suum, pascimus vos, pascimur vobiscum; & quia in eo Dominus docet, statuimus ibi secundum verba* *Ter-*

Procès verbal. Assembl. 1660.

Tertulliani finem quærendi, stationem credendi &c. Tum ad Pontificem: *Tu ille es, in quo, & per quem Episcopatus est unus. Tu jure vocaris suprema sacerdotii pars, unitatis Ecclesiasticæ origo .... Fac igitur, ut idem omnes dicamus, & ne qua inter nos divisio fiat. Fiat pax in virtute tua.* Vim ergo unitatis continendæ eidem attribuunt.

15. Eximium quoque est testimonium ejusdem Gallicani Cleri in conventu anni 1663. quod in encyclicis diei 2. Octobris ad omnes Regni Archiepiscopos & Episcopos legitur: *Obsequium, quod sancto Patri exhibere consuevimus, Episcoporum Galliæ veluti hæreditas est. Hoc est punctum solidum gloriæ nostræ, quod & nostram fidem invincibilem reddit, & nostram auctoritatem infallibilem, cum utramque inseparabiliter junctam tenemus cum centro religionis, nos colligantes cum Petri sede per fidem & disciplinam in unitate spiritus Ecclesiæ. Portæ inferi prævalere non possent adversus vim, quæ omnibus tenebrarum potestatibus terribilis est.*

16. In infinitum fere protrahendus esset hic paragraphus, si aliorum subsequentium comitiorum Galliæ, aliorumque Gallorum Episcoporum testimonia vellem proferre, quibus in celebrioribus controversiis fidei deinde excitatis Romanorum Pontificum decretis omnino adhærendum quam pluribus editis instructionibus edictisque propugnarunt. Hæc quidem cum ad primatus Pontificii prærogativam, quam universi Galliarum Episcopi certam de fide agnoscunt, referuntur; tum vero primatui ipsi vim coactivam unitatis fidei adeo concordi sententia attribuunt, ut hac super re de Gallicanæ ecclesiæ mente tot documentis declarata dubitare non liceat. Hæc animadversio necessaria visa est ob ea, quæ adversarii cum Bossueto identidem ingerunt, nimirum testimonia ejusmodi sive veterum, sive recentiorum Episcoporum Galliæ, quæ aliis in libris pro Romanæ sedis auctoritate editis collecta leguntur, ad primatum quidem, quem Galli ultro profitentur, non vero ad Pontificiam infallibilitatem, de qua eorum librorum Auctores disputant, revocari. Num, & qua ratione ea testimonia infallibilitatem Romanorum Pontificum adstruant, alibi expendendum erit. Nunc sufficit, si ex ipsis Gallis Episcopis evidens fit, ea ad primatum ita pertinere, ut ratio primatus vim unitatis coactivam, de qua in præsentiarum agimus, iisdem explicantibus involvat.

§. IV.

§. IV.

Testimonia Jacobi Benigni Bossueti Episcopi Meldensis.

17. Distinctum paragraphum reservavi Jacobo Benigno Bossueto Episcopo Meldensi, qui maximae apud Gallos praesertim adversarios auctoritatis habetur. Hujus ergo unius testimonia, quae in rem nostram non obscura subjiciam, satis erunt pro testimoniis ceterorum omnium, quae afferri ex adversariis possent, cum ipse contrariae nobis sententiae vindex & patrocinator praecipuus suscipiatur ab omnibus uti caput & princeps, qui omnium sententiam enucleatius expresserit, & propugnaverit. Incipiam ab eximia ipsisque Gallis probatissima *Expositione doctrinae catholicae*, ubi sepositis quaestionibus inter catholicos controversis, sola certa Ecclesiae dogmata proposuit. Circa Pontificium autem primatum hoc apud catholicos certum statuit c. 21. nimirum, *Dei filium cum suam Ecclesiam unam esse, & supra unitatem firmiter aedificatam vellet, tuendae ac firmandae unitati S. Petri Primatum instituisse, sedemq; e Apostolicam hujus unitatis centrum ac radicem esse* (Ita hunc locum Gallice scriptum ipsemet Bossuetus interpretatur Latine tomo 1. Defensionis declar. Cleri Gallic. lib. 3. c. 12. primae editionis pag. 85. in Appendice autem novissimae editionis legitur pag. 106. tomi 2. necnon in dissertatione praevia §. 93. tom. 1. pag. 81.); *ac propterea Petri successoribus deberi obedientiam eam, quam Concilia & Patres semper agnoverint.* Et post pauca reprehendit haereticos tamquam unitatis catholicae eversores, eo quod evertere student *auctoritatem Episcopatus, qui in ecclesiis particularibus unitatem custodit, & primatum sedis S. Petri, quae est commune totius unitatis catholicae centrum.* Id igitur in primatu Romanae sedis praecipuum agnoscit, quod in unitatem totius Ecclesiae tuendam atque firmandam institutus, ejusdem continendae in tota Ecclesia sit centrum. Vim ergo in hujusmodi unitatem tuendam primatui competere dogma catholicum esse, quod a solis heterodoxis in dubium vocari possit, explorate fatetur. (1) Si porro *totius*

(1) Hinc etiam in Catechismo pro diebus festis ad diem

unitatis catholicæ centrum ex catholico dogmate in primatu est collocandum, non solius communionis, sed fidei etiam, quæ potior est ecclesiæ unitas, centrum agnosci debet, vi ac potestate idonea ad utramque unitatem tuendam & continendam præditum, cui proinde cohærere omnes catholici debent in ejusdem communionis ac fidei unitate. Quod si, ob hanc unitatem Petro ac successoribus ejus debetur *obedientia, quam Concilia & Patres semper agnoverint*; obedientia ejusmodi non solum in rebus, quæ communionis, sed in iis etiam, quæ fidei unitatem sartam tectam servandam prospiciunt, Petro ac successoribus debita, ex primatus vi præcipua dimanat, sine qua totius unitatis catholicæ centrum frustra constitutus fuisset a Christo, cum sine hujusmodi vi totam catholicam unitatem tueri & custodire non posset.

18. Id autem adeo ex catholica fide certum habuit, ut in ipso sermone, quem recitavit in comitiis Cleri Gallicani, ubi de coercenda celebribus articulis Pontificia auctoritate actum fuit, hoc fere unum non tam ex Gallicanæ ecclesiæ doctrina, quam ex omnium Patrum traditione collegerit, fuseque exposuerit, primatum S. Petro ac Romanis Pontificibus in unitatem Ecclesiæ fuisse traditum, ac si hæc una, vel præcipua primatus vis atque prærogativa sit; unde & ad hanc vim unitatis statuendam retulit, quæcumque de Romana sede a Patribus illustriora primatus testimonia celebrantur. Longum nimis esset recitare singula. Ea tantum indicabo, quæ fidei unitatem ac centrum in Romana cathedra ratione primatus positum adstruunt. Postquam *unitatis* mysterium Ecclesiæ regimini necessarium, ac in eadem semper custodiendum exposuit; inter duodecim Apostolos unum bono unitatis a Christo præpositum ait, quem appellavit Petrum, propterea quod *super hanc petram suum ædificium erigere meditabatur*. Initio quidem in ejusmodi ædificationem Christus omnes Apostolos simul alloquutus legitur:

diem festum sanctorum Petri & Pauli proposita interrogatione, *In quonam consistat primatus ecclesiæ Romanæ;* secunda responsio est: *In hoc, quod omnes ecclesiæ debent cum ipsa servare unitatem.* Vide tom. 10. novissimæ editionis operum pag. 218.

tur: *Ite, prædicate, nisi vos.* At cum eidem constructioni supremam manum voluit imponere, in unitatis mysterium non omnibus simul, sed uni Petro verba fecit. Tum ad unitatem fidei propius accedens Bossuetus, affirmat Christum, *ut Petrum huic officio & honori præpararet, cum sciret fidem erga se esse fundamentum Ecclesiæ, inspirasse Petro fidem dignam, quæ huic mirabili ædificio fundamentum poneret.* Tu es Christus Filius Dei vivi. *Ob hanc gloriosam professionem fidei dignus fuit ea inviolabili promissione, qua Ecclesiæ fundamentum constitutus fuit. Jesus Christus verbis, quæ ex nihilo efficiunt quidquid libet, hanc vim mortali homini impertivit. Neque dicitur, aut cogitatur hoc S. Petri ministerium cum ipso desiisse. Quod perpetuæ ædificationis esse debet fundamentum, finem habere non potest. Petrus semper in suis successoribus vivet, semper in sua cathedra loquetur. Id Patres dicunt, id sexcenti & triginti Episcopi in Chalcedonensi synodo confirmant.* Et post multa iterum de fide Romanæ ecclesiæ loquens ait: *Petrus est adhuc in successoribus fundamentum fidelium*, eo quod nimirum petra sit, cui tota ecclesia omnesque fideles fidei unitate incumbunt; unde sub ejusdem sermonis finem hanc fidei unitatem expressius memorans, hæc maxime notanda verba ad Romanam ecclesiam convertit. *Sancta Romana ecclesia, ecclesiarum omnium, fidelium mater, ecclesia a Deo electa, ut filios suos in eadem fide atque caritate unires, nos semper tuam unitatem tenebimus.* Ob hanc unitatem fidei, quam omnes ecclesiæ catholicæ similiter tenent, *fidem ecclesiæ Romanæ esse semper fidem ecclesiæ* catholicæ profitetur, ad quam sane Romanæ ecclesiæ fidem *propter principalitatem omnes undique fideles convenire debere, & in qua omnes ecclesias traditionem conservasse.* ex Irenæo commemorans; hoc tanti Doctoris testimonium pro oraculo certissimo omnibus sæculis habitum pronuntiat. *S. Irenée prononcé cet oracle reveré en tous les siecles.* Oraculum ergo omnibus sæculis receptum judicavit, *omnes undique fideles* cum Romanæ ecclesiæ traditione ac fide *propter principalitatem ejus potentiorem* convenire oportere.

19. Idipsum apertius explicavit, libro 10. al. 15. *Defensionis* declarat. Cleri Gallic. c. 1. quod ipsius testimonium, cum fusius interpretetur locum Matthæi c. 16. in eamdem plane sententiam a nobis propositam cap. 12. §. 1. totum hic exscribendum est. *Ne quid tam necessariæ disputationi*

desit,

desit, placet exponere luculentius illud immotum, quod in fide Petri omnis ab origine novit antiquitas. Id duplici modo a Patribus intellectum: primum ut Ecclesia catholica in Petri fide immota consistat, tum ut immotum aliquid & invictum in ecclesiam quoque peculiarem Romanam ac sedem Apostolicam, Petri fide prædicatione, sanguine, auctoritate, ac successione translatum fuerit. Et quidem immotum illud, quod a Petri fide in universam Ecclesiam diffundatur, sancti Patres ducunt ab illa egregia S. Petri confessione, Tu es Christus, *& deinde subsequuta Christi sententia*, Tu es Petrus. *Petrus enim Apostolus jam primus Apostolorum a Christo constitutus, jam a Christo* Petrus *dictus, atque his caussis omnium primus ab Evangelistis appellatus, quod ipse textus Evangelii prodit legentibus, cum Christus quæreret*, Quem me esse dicitis? *omnium nomine confessionem hanc edidit, qua fidei Christianæ summa continetur*, Tu es Christus Filius Dei vivi. *Quæ cum Petrus dixisset, statim audivit a Christo*, Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Quibus verbis Christus, qui suam maxime UNAM volebat Ecclesiam, creavit magistratum amplissima præ ceteris potestate ac majestate præditum, qui omnes moveret ad UNITATEM MAXIME IN FIDE. Atque his duo quidem confirmavit; alterum, haud immerito Petrum omnium nomine respondisse, qui omnium princeps ab ipso magistro Christo constitutus esset; alterum, quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent, eorum decretum, prædicationem, fidem fore Ecclesiæ fundamentum. Hinc Christus pollicetur hac Petri confitentis fide ecclesiam æternum constituram.* Super hanc petram *inquit*, ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, *nempe Ecclesiam ea fide nixam. Quo loco S. Leo*, Super hanc, *inquit*, fortitudinem æternum extruam templum, & Ecclesiæ meæ cælo inferenda sublimitas, in hujus fidei firmitate consurget. *Hæc idem Pontifex passim inculcat; hæc omnes uno ore Romani Pontifices; hæc denique Patres omnes, ut in re clara, & confessa plures locos congerere supervacaneum sit. Omnino fixum illud est & immotum, cum ecclesia catholica ædificio comparetur, eam; quam Petrus confessus est fidem, æterni ædificii æternum fundamentum esse.* Hactenus ille. Fatetur ergo, ac ex *omnium* non tam *Pontificum*, quam *Patrum* certissima traditione fatetur, laudato *Evangelico textu Christum in Petro* creasse *magistratum am-*

Serm. 3. anniv. 4. c. 2.

amplissima præ ceteris potestate ac majestate præditum; quæ verba indicant primatum non tam peculiaris *majestatis*, seu honoris, quam *potestatis*, seu juris præcipui præ ceteris & personalis. Sequentia porro, *qui omnes moveret ad unitatem maxime in fide*, finem innuunt a Christo intentum in ea primatus institutione ob unitatem potissimum fidei. Potestas amplissima in hunc finem tradita sine vi coactiva esse non potest. Quod porro subdit *Ecclesiam ea fide nixam*, unitatem utique fidei totius Ecclesiæ cum Petri fide ex institutione Christi ad laudatum finem obtinendum necessariam significat. Neque vero hoc jus solius fidei a Petro prædicatæ proprium, sed successoribus quoque ejus, in quos idem primatus eadem cum potestate, & in idem unitatis bonum traductum fuit, agnoscit commune, dum ait: *Quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent, eorum decretum, prædicationem, fidem fore Ecclesiæ fundamentum*; cui scilicet Ecclesia ex eadem institutione Christi debet inniti tamquam ipsius Petri fidei. Nonne hæc unitatis debitum ingerunt decretis fidei, quæ Romani Pontifices edunt *pro officio*, seu in finem primatus ob tuendam fidei unitatem? Quid autem censendum de verbis, quæ conditionem quamdam insinuant, *quoties communem ecclesiarum fidem ex communi traditione promerent*, inferius hoc ipso capite expendetur §. 5. num. 26. Neque hic omittendi duo alii ejusdem libri textus de Romanæ ecclesiæ traditione ac fide: unus ex cap. 5. pag, 191. tomi secundi novissimæ editionis, ubi fatetur *Romanæ ecclesiæ fidem non distingui a Romanorum Pontificum fide, quam scilicet non aliter quam a Petro primo atque a Petri successoribus Romani didicerint*: alter ex cap. 14. pag. 206. ubi eamdem Romanæ ecclesiæ fidem, seu traditionem ex S. Irenæo eam esse affirmat, *in qua omnes unitatem servare debeant*. Quid clarius?

20. Idem Scriptor in prima pastorali epistola *De promissis Jesu Christi factis Ecclesiæ* agens adversus hæreticos, qui Ecclesiam visibilem in fide posse deficere autumant, ac proinde indefectibilitatem ejusdem Ecclesiæ in fidei doctrina ex Christi pollicitationibus demonstraturus, cum num. 32. *unitatis signum exploratissimum* statuit *in communione cum cathedra S. Petri*, in qua sola, *ut sanctorum Patrum formulis utar, unitas ab omnibus servata est*; unitatem utique fidei, de qua potissimum erat cum hæreticis controversia, in

ejus cathedræ communione ac unitate servatam insinuat; & ob hanc communionem & unitatem veram fidem ex promissis Christi tutam præstans, addit: *Si ergo firmi adhærebimus huic cathedræ, tuti erimus ex Jesu Christi promissis.* Rationem vero hujusce rei allaturus, Evangelicum textum allegat, ex quo Petrus prædicatione fidei constitutus fuit & evasit firmissima Ecclesiæ *petra*; cui omnes innitantur, & in qua confirmentur omnes. *Tum cum Apostolis*, inquit, *Christus dixit*, Ego vobiscum sum (hoc promissum jam exposuerat), *erat cum aliis sane etiam Petrus*; *sed non ita ut aut amitteret præstantissimam prærogativam primi ministri*, Primus Petrus, *aut mysticum Petri nomen*, *quod paulo ante de Christo acceperat*, *ut ministerii ejus firmitatem & præstantiam cognosceremus. Ad ipsum spectabat*, *ut primus aliorum etiam fratrum nomine fidem annuntiaret*, *& confirmaret ceteros*, *& sic evaderet petra*, *supra quam immortalis ædificatio erat construenda.* Id ob Ecclesiæ bonum non debuisse cum Petro desinere, sed perseverasse in ejus succcessoribus docet; ac proinde *In Pontificibus*, ait, *subsistit primatus*, *ac totius Ecclesiæ fundamentum.* Huic ergo petræ fidei, quam Petrus ex Christi institutione posuit fundamentum Ecclesiæ, quæque, cum ex primatus officio ab ejus successoribus traditur, eodem Bossueto in anterioribus locis explicante est pariter fundamentum Ecclesiæ, omnes debere adhærere adeo certum præsumsit, ut non aliter nos, nisi eidem *adhæreamus firmiter*, de vera fide *ex promissis Christi tutos* affirmet. Conferri possunt quæ in altera pastorali epistola ejusdem argumenti in eamdem rem similiter affert num. 84. & 85.

21. Addam & testimonium non obscurum ex opere inscripto *Refutation du Catechisme du sieur Paul Ferri*, ubi ex sanctis Hieronymo, Optato, & Cypriano unitatis centrum in Romana cathedra collocat. Responsurus enim Ministro heterodoxo, qui Romanam sedem Antichristo destinatam dixerat, Hieronymi testimonium in primis considerans in epistola ad Marcellam, in qua S. Doctor Romanam ecclesiam a civitate distinguens, cum illam laudibus extollit, tum vero istius tumultus & pericula deflet, quorum causa ex ea discedere & Bethleem se se recipere coactus fuit; hæc subiicit: *Quare quantumlibet aversaretur ab ea civitate*, *e Palæstina tamen confinio scribere non omisit ejus Episcopo & ecclesiæ*, „ Ego nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini „ tuæ,

Verità seconde cap. 3. pag. 416. edit. Venet. Operum t. 1.

Epist. ad Damasum.

„ tuæ, ideſt cathedræ Petri, communione conſocior. Super „ illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque ex- „ tra hanc domum agnum comederit, profanus eſt. Si quis „ in Noe arca non fuerit, peribit regnante diluvio . . . . „ Quicumque tecum non colligit, ſpargit; hoc eſt, qui „ Chriſti non eſt, Antichriſti eſt. *Quibus ex verbis tantum abſuit a credendo eccleſiam Romanam quaſi ſedem Antichriſti, ut potius crediderit Antichriſtum eum, qui cum illa non cohæret. Enimvero ſi conſideremus Romanam eccleſiam juxta antiquorum Doctorum principia, abſit ut credamus cum Miniſtris ipſam eſſe Babylonem, a qua recedendum ſit; nos cum Patribus ſanctis dicemus ipſam eſſe centrum, in quo uniendi ſumus. Id perſpicimus in egregio teſtimonio S. Optati, qui vivebat ſæculo quarto. Hic magnus Epiſcopus ſcribens contra Parmenianum Donatiſtam, Eccleſiæ unitatem explicat ex unitate cathedræ principalis, cui aliæ omnes unitæ eſſe debent*: „ Negare non potes, ſcire te in urbe Roma Petro primo cathedram Epi- „ ſcopalem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſto- „ lorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus eſt, in „ qua una cathedra unitas ab omnibus ſervaretur, ne ce- „ teri Apoſtoli ſingulas ſibi quisque defenderent, ut jam „ ſchiſmaticus, & peccator eſſet, qui contra ſingularem „ cathedram alteram collocaret " *Hic Sanctus vir negare non vult, omnibus aliis Apoſtolis ſuam cathedram fuiſſe tributam; erant enim omnes Doctores mundi. At ipſi non habebant, inquit, cathedram; ideſt, iſta cathedra unica & principalis*, in qua una unitas ab omnibus ſervaretur, *non pertinebat niſi ad S. Petrum. Et ne quis ſuſpicetur, ipſam debuiſſe deficere cum eodem Apoſtolo, recenſet ſucceſſores ejus, qui in ea poſt ipſum ſederunt,* „ Ergo cathedra unica eſt: ſedit prior Petrus, ſucceſſit „ Linus, *& omnes nominat ad Siricium uſque, & nos facile poſſumus hanc ſeriem proferre uſque ad Innocentium X. glorioſæ memoriæ, & ad eum, quem S. Spiritus eidem ſucceſſorem dabit: quibus recenſitis noſtris adverſariis dicemus cum S. Optato*: „ Veſtræ cathedræ vos originem reddite, qui vo- „ bis vultis ſanctam Eccleſiam vindicare. " *Nonne ſchiſmatici & peccatores vos eſtis, qui inſurgitis contra cathedram unicam & contra Petri* cathedram & eccleſiam principalem, unde umitas ſacerdotalis exorta eſt, *ut ait S. Cyprianus antiquior Optato? Quid reſpondere poteſtis duabus auctoritatibus tam præciſis? At ſi verum eſt, eccleſiam Romanam eſſe locum*

con-

concordiæ & pacis, in qua UNIRI debent filii Dei; undenam nostri adversarii docent ipsam esse illam Babel confusionis, a qua recedendum est? Vis traditionis laudatorum Patrum tam certa & efficax Bossueto visa est ad unitatis centrum in Romana sede & ecclesia statuendum, ut heterodoxis ipsis revincendis sufficiat.

22. Praeclarum tandem in nostrum systema est integrum caput Meditationum in Evangelium diei 72. cui hic titulus: *Fides S. Petri est fides Romanæ ecclesiæ, in qua centrum catholicæ unitatatis situm est*: ubi fides Romanæ ecclesiæ *catholicæ unitatis* (utique fidei) centrum adstruitur. Id ex ipso capite manifestius fiet. *Hæc verba* (Christi ad Petrum) Confirma fratres tuos, *non sunt merum præceptum Petri personæ factum, sed officium declarant, quod ipse Christus exigit, ac in ecclesia perpetuum instituit. Exemplar, quod Christus discipulis circa se adunatis proposuit, futurum est perennis regula Ecclesiæ Christianæ. Ex eo tempore, quo Simon Apostolici collegii caput constitutus fuit, appellatus est Petrus, factusque a Jesu Christo suæ Ecclesiæ fundamentum per eam fidem, quam omnium nomine annuntiare debebat. Ex eo tempore in persona S. Petri facta est ædificatio, seu designatio primatus in Ecclesia, dum Apostolis ait*, Ego vobiscum ero usque ad consummationem sæculi: *ubi formam inter ipsos constitutam in successores transituram significavit. Perpetua successio S. Petro perinde ac ceteris Apostolis designata fuit, atque decreta. Semper in Ecclesia Petrus debuit existere, qui fratres confirmaret in fide. Hoc erat medium oportunius, ut sententiarum* (idest fidei) *stabiliret unitatem, quam Salvator præ omnibus peroptabat; & hæc auctoritas* (confirmandi scilicet & cogendi ad fidei unitatem; auctoritas enim sine vi cogente non intelligitur) *eo magis necessaria erat Apostolorum successoribus, quo minus horum fides erat confirmata, quam fides Apostolorum.* Viden' S. Petri fidem ratione primatus fundamentum Ecclesiæ iterum affirmari, idque cum præcipua *auctoritate* in successores ejus transisse, ut fidei unitatem contineant, atque confirment? Hinc fatetur post pauca, S. Petrum Romam profectum *ibidem fixisse principalem Christianorum sedem, in qua fides confirmaretur.* Et paulo post Christum alloquens, *Quare*, ait, *Domine ita disposuisti negotium, ut S. Petri successores, quibus Papæ, idest Patris nomen per antonomasiam tribuitur, suos fratres confirmarint in fide, & sedes S. Petri unita-*

Matth. 28. 2.

unitatis sedes fuerit, in qua omnes Episcopi, omnes fideles, pastores omnes, omnesque oves in unum coiverunt. . . . In ipsa semper vera fides confirmata est: additque nonnulla, quibus Christum pro hujus sedis fide, ne deficeret, orasse profitetur: qua de re ultimo capite ex proposito agemus. Quod si conditiones quasdam interserit, quas ad calculos revocabimus paragrapho sequenti; nunc in rem præsentem sufficit, testimoniis ejus probasse, ipsum cum principiis hactenus constitutis penitus convenire. Ipsum enim palam profitentem audivimus, *tuendæ ac firmandæ totius Ecclesiæ unitati S. Petri primatum* fuisse *institutum*, eumque *amplissima præ ceteris potestate præditum* ad unitatis finem efficaciter consequendum: hunc primatum ex fide potissimum S. Petri pendere, ac respicere potissimum fidei unitatem, ac propterea ejus fidem fuisse petram & fundamentum Ecclesiæ, cui omnes catholici debent unitate fidei adhærere: hunc primatum non desiisse in Petro, sed ad successores ejus Romanos Pontifices transisse, quos eadem unitatis tuendæ prærogativa ac potestate præditos ita agnovit, ut & ipsi ob fidem præsertim, quam cum e Petri cathedra docent, S. Petrus in ipsis loquitur & docet, semperque loquetur, sint fundamentum Ecclesiæ & centrum totius catholicæ unitatis, ex quo omnes fideles debent cum Romana fide convenire, uti Irenæi textus ab ipso laudatus declarat. Quid plura, ut principiorum, quæ præstituimus, approbatio, tantique viri consensus demonstretur?

§. V.

Refellitur distinctio inter sedem, cathedram, vel ecclesiam Romanam & Romanos Pontifices ab adversariis ingesta, eaque inepta ostenditur in præsenti argumento, ubi de vi coactiva primatus propria & personali eorumdem Pontificum agitur. Refelluntur quoque duo alia adversariorum effugia, seu conditiones duæ, quas illi in Pontificiis decretis dogmaticis requirunt, ut cogant omnes ad fidei unitatem, nimirum, si ejusmodi decreta ex cathedræ Romanæ doctrina, ac traditione communi Ecclesiæ catholicæ edita sint, vel si ipsis accedat Ecclesiæ tacitus saltem consensus.

23. Post tam solemnia & expressa Episcoporum Gallicanorum, & præsertim Bossueti testimonia, quibus necessitas asseritur unitatis potissimum fidei cum Romana; quid opus est alia multa, quæ præsto mihi sunt, adversariorum Theologorum & Canonistarum recentioris quoque ævi testimonia in medium proferre, ut in eadem re communis istorum etiam consensus probetur? Iam enim omnes concordes cum laudatorum Episcoporum doctrina, unitatem fidei omnium Christianorum cum Romanæ sedis, cathedræ, atque ecclesiæ fide necessariam fatentur. Ne vero quidpiam dissimulem, quod istorum consensum posset infirmare, & minus cautis non levem difficultatem ingerere, animadvertendum est, ipsos apertissimis traditionis testimoniis coactos fateri quidem, Christianos omnes debere convenire cum Romanæ sedis, cathedræ, seu ecclesiæ fide; at simul ingerentes distinctionem celebrem inter Romanam sedem, cathedram, seu ecclesiam, ac inter Pontifices Romanos, qui eam sedem atque cathedram occupant, eique præsunt ecclesiæ, contendere, necessitatem, quam ex traditione negare non possunt, adhærendi fidei Romanæ sedis, cathedræ, seu ecclesiæ, non probare parem seu absolutam necessitatem conveniendi cum fide Romanorum Pontificum, de qua tantum quæstionem movent; hocque sensu se subtrahunt a testimoniis traditionis, quæ fere de Romanæ sedis, seu cathedræ, vel ecclesiæ fide loquuntur. Absolutam necessitatem inquiunt, quia conditionatam admittunt; necesse enim esse fatentur convenire cum fide Pontificum definitionibus constituta, si vel constet eos definisse ex communi Ecclesiæ Apostolicæ fide, aut traditione, vel si definitis accedat tacitus saltem Ecclesiæ consensus, ex quo eos ex communi fide ac traditione definisse cognoscamus. Ita & distinctio inter sedem atque sedentem, & duæ ejusmodi conditiones, quæ nostro systemati opponi queunt, disiiciendæ supersunt; & siquidem ex præstitutis concessisque principiis apte disiiciantur, inanissimæque probentur, nihil supererit, quominus demonstratum sit, necessitatem conveniendi cum fide Romanæ sedis, cathedræ, & ecclesiæ ex traditione ab ipsis adversariis assertam, idem esse ac necessitatem conveniendi cum Romanorum Pontificum fide, quam vi primatus definiunt; eademque necessitas nulli conditioni alligata vim absolutam parere cognoscetur.

24. Ut

24. Ut autem incipiam a distinctione apud adversarios pervulgata inter Romanam sedem atque sedentem; cum ei auctoritatem concilient e duobus S. Leonis testimoniis, horum testimoniorum vis atque sententia in primis explicanda est. Si attente legantur illæ duæ S. Pontificis epistolæ, ex quibus objecta testimonia sumta fuerunt; palam fiet S. Doctorem inter merita Præsidentium & sedium jura ita voluisse distinguere, ut quæcumque sint merita sive bona sive mala Præsidentis, nihil augeri, vel minui debeant sedium jura, quæ olim constituta, & a Nicænis Patribus confirmata, immota debent consistere. Primum testimonium, *Aliud sunt sedes, aliud Præsidentes*, quod eam distinctionem expressius exhibet, sumtum est ex epist. 106. al. 80. c. 5. ad Anatolium Constantinopolitanum, qui contra Nicænorum canonum constituta secundæ sedis locum & jus, quod Alexandrinæ sedi competebat; sibi in Chalcedonensi deferendum curaverat, illud tempus opportunum captans, quo, ut idem Leo ait c. 2. *secundi honoris privilegium sedes Alexandrina perdiderat*, ob nequitiam scilicet ejus Episcopi Dioscori, qui in eodem concilio depositus fuerat. Id autem nihil præjudicii creare posse eidem sedi S. Leo indicaturus cap. 5. postquam in eo institit, ne convellantur jura primatum, ne privilegiis a Nicæno constitutis Metropolitani fraudentur Antistites, subdit: *Nihil Alexandrinæ sedi ejus, quam per S. Marcum Evangelistam B. Petri discipulum meruit, pereat dignitatis; nec Dioscoro impietatis suæ pervicacia corruente* (ob memoratam ipsius depositionem) *splendor tantæ ecclesiæ tenebris obfuscetur alienis.* Post quæ verba hanc rationem mox subiiciens, *Aliud enim sunt sedes, aliud Præsidentes*, nonne manifeste respicit demerita & impietatem Dioscori, quæ cum pertineant ad vitium Præsidentis, juri ipsius sedis Nicænis canonibus munito præjudicare non possunt. Idipsum clarius elicitur ex epist. 119. al. 92. ad Maximum Antiochenum cap. 3. ubi legitur hæc alia sententia: *Etsi enim diversa nonnumquam sunt merita Præsulum, jura tamen permanent sedium*; *hoc est*, ut optime explicat P. Coustantius, *jura illa cum sint ipsis sedibus, non sedentium meritis concessa, pro sedentium diversitate non mutantur.* Viden' totam distinctionem collocari inter *merita Præsulum & jura sedium*? neque enim ex meritis Præsulum metienda sunt sedium jura, nec pro demeritis illorum aliquid juris ipsis sedibus

De distinctione inter sedem & sedentem.

S. Leonis locus male ab adversariis acceptus explicatur.

Alius S. Leonis textus exponitur.

Præfat. ad epist. Rom. Pont. n. 11.

 potest

poteſt auferri, aut deperire. Totus Leonis ſcopus fuit ſartos tectos cuſtodire canones Nicænos, qui ſua cuique ſedi jura cuſtodienda præfinierant; neque ſinebant, ut ob Dioſcori demerita ac depoſitionem ſecundæ ſedis jus adimeretur Alexandrinæ, & ad Conſtantinopolitanam ſedem atque Epiſcopum transferretur. Diſtinguere igitur inter ſedes & Præſidentes idem eſt ex Leonis mente ac diſtinguere inter jura ſedium ac merita, vel demerita Præſidum. Quid autem in hac diſtinctione ſubeſt, ex quo ſedis nomine aliquid a Præſidentis perſona diſtinctum excogitandum ſit? Nonne ipſa jura ſedium, quæ ſedis vocabulo indicantur, Præſidentis perſonæ ita ſunt alligata, ut nulli alii competant ex ipſo jure canonum niſi Præſidenti, qui ſedem pro tempore obtinet, licet nec ex ejus meritis originem habeant, nec ex ejus demeritis detrimentum patiantur, quamdiu ipſam ſedem legitime teneat?

Ratio primatus reſpuit diſtinctionem inter ſedem & ſedentem.

25. Id porro ſi verum eſt de cujuslibet ſedis Præſide, multo magis de Romano ratione primatus, cum primatus jura non ex canonum, ſed Chriſti inſtitutione perſonalia ſint, uti primatus ipſe eſt perſonalis. Vide cap. 3. Potiſſimum primatus Pontificii jus ſitum eſt, ut vidimus, in vi, ſeu poteſtate cogente ad conſervationem præſertim unitatis fidei in tota Eccleſia. Cum vero hæc coactiva vis ad unitatem fidei propria primatus ex ipſorum adverſariorum conſenſu tribuenda ſit fidei ſedis, cathedræ, & eccleſiæ Romanæ, cum qua neceſſe eſt omnes undique fideles convenire; his diverſis vocibus *ſedis cathedræ, vel eccleſiæ Romanæ fides*, quæ ea vi primatus propria gaudet, alia non eſt niſi Pontificum Romanorum fides, quam ex primatus officio ad cuſtodiendam fidei unitatem docent, prædicant, ſive definiunt. Cum de munere & jure primatus agitur, aliquid quærere extra perſonam Pontificum eſt ipſum primatum quærere extra eos, quorum perſonæ divino jure eſt alligatus. Hæc quidem ratio mihi demonſtrationis loeſt, omnibusque eſſe debet, qui primatum cum prærogativis ejus propriis eſſe perſonalem inficiari non poſſunt. Traditio ſane Patrum ſi conſulatur, cum hi neceſſitatem inculcarunt conveniendi cum Romanæ cathedræ, ſedis, vel eccleſiæ fide jure primatus, non aliam niſi (1) Romanorum Pon-

(1) Si quis forte hanc diſtinctionem inter Romanam ſe-

Pontificum personam, nec aliam fidem, nisi quam ipsi e Petri cathedra prædicant, intellexerunt. Ita S. Hieronymus Romanam fidem consulturus, Damasum consuluit; & de unitate fidei eumdem alloquens illis verbis, *Ego Beatitudini tuæ, idest cathedræ Petri communione consocior*, Damasum ipsum, cujus responsum e Petri cathedra petebat, pro eadem cathedra palam accepit. Ita & Augustinus modo Innocentium Papam, modo Apostolicam sedem contra Pelagianos pronuntiasse promiscue scribens, eumdem Pontificem pro sede Apostolica sumsit, judiciumque ipsius Pontificis *Apostolicæ sedis Episcopale judicium* vocavit; eo quod unum & idem sit hujus sedis, & summi Pontificis in ea Præsidentis judicium. Quo sensu S. Prosper scripsit, *Sacrosancta B. Petri sedes per universum orbem Papæ Zosimi sic ore loquitur.* Quin etiam Pelagius ipse cum ex communi Ecclesiæ loquutione Innocentium Papam *Petri fidem & sedem tenere* professus est; summum Pontificem in tradenda fidei doctrina a sede Petri nequaquam distinguendum agnovit: & similiter alii quamplures, qui allegari in rem præsentem possent. Unde *Apostolicam sedem pro Romano Episcopo* sumtam vel in indice ad Romanorum Pontificum epistolas notandum credidit P. Coustantius. Quod & de *Romanæ ecclesiæ* appellatione, cum de prærogativa personali primatus agitur, peræque valet. Ac pro-

De pecc. orig. c. 17.

Contra Collat. n. 15.

dem, & Romanum Pontificem vindicandam existimet ex Justiniani epistola ad Patres synodi V. in qua idem Imperator, licet e dyptychis expungi jubeat ipsum Pontificem, quasi Nestoriana hæresi infectum, adhuc tamen unitatem se servare protestatur cum sede Apostolica (Vide tom. 6. Concil. Venetæ edit. col. 597. d. e); animadvertat, quæso, ipsam epistolam supposititiam plane esse, sicut & cetera documenta actis quintæ synodi ex unico Juliano codice inserta, & a Baluzio edita, uti probavimus in defensione dissertationis Norisianæ de synodo quinta cap. 6. t. 4. Operum Norisii col. 1035. & seqq. Quæ ipsius epistolæ falsitas præter ibi scripta vel ex eo confirmari potest, quod in eadem allegentur duæ Vigilii epistolæ, altera ad Imperatorem, altera ad Theodoram ejus conjugem, quæ item falsæ eodem capite demonstrantur; cumque Monothelitarum errori faveant, a quopiam Monothelita, vel Monothelitarum præcentore creduntur conficta in patrocinium erroris: quem ejus distinctionis auctorem adversarii, ut arbitror, ingerere verebuntur.

propterea S. Petrus Damianus ad Alexandrum II. non dubitavit scribere: *Vos Apostolica sedes, Vos Romana estis ecclesia*; idipsumque etiam adversarii confessi sunt apud Andream Episcopum Magarensem in opere inscripto, *Gubernaculum conciliorum*, lucubrato concilii Basileensis tempore, ubi cap. 2. ex vulgato illorum dicto traditur: *Ipse Papa solet Romana ecclesia vocari.* Licet enim ecclesiæ nomen late non tam Episcopum, quam clerum, & plebem Episcopo adunatam significet ex celebri S. Cypriani doctrina, latius vero extendatur ad totam Ecclesiam catholicam Romano Episcopo adhærentem, quæ idcirco Romana dicitur, ut alibi animadvertimus; centrum tamen unitatis, quæ *ab uno* ducit exordium, in uno tantum Episcopo est; & sicut in particularibus ecclesiis suus cujusque Episcopus est centrum, cui & clerus & populus debet adhærescere; ita in universali seu catholica Ecclesia, centrum catholicæ unitatis est Episcopus Romanus & centrum quidem utriusque unitatis, communionis scilicet, & potissimum fidei, ex quo omnes catholicos cum Romano Episcopo communicare, & cum ejus fide convenire necesse est. Quod si id *propter potentiorem principalitatem* Romanæ ecclesiæ fidei tribuit S. Irenæus; Romanæ ecclesiæ nomen accepit pro Romanis Antistitibus, quibus solis eam *principalitatem* seu primatum competere noverat; unde mox indicaturus quibus id competat, subtexuit seriem Romanorum Pontificum, ad quos tantum S. Petrus primatum transmisit non minus, quam & docendi cathedram, quacum unitas omnino tenenda tantopere prædicatur. Ex tam exploratis & rationum, & auctoritatum momentis quis non inanissimam, & constitutis concessisque principiis contrariam illam distinctionem agnoscat, qua plures adversarii Romanam sedem, cathedram, seu ecclesiam in negotio fidei, & in prærogativa cogendi ad fidei unitatem propria primatus a Romano Pontifice distinguendam contendunt?

Opusc. 20. c. 1.

26. Bossuetus quidem accuratius rem introspiciens, maxime repugnantem hanc distinctionem pervidit, ac proinde lib. 10. al. 15. Defensionis declarat. Cleri Gallicani cap. 5. recitato S. Leonis textu, cui ea distinctio inter sedem & Præsidentem perperam superstructa fuit, *Neque propterea dicimus*, inquit, *ipsam sedem aliquid exercere posse potestatis, aut jurisdictionis aliter quam per ipsum Præsidentem*: quibus sedis jurisdictionem ac potestatem a jurisdictione ac potestate ipsius

Præ-

Præsidentis, qui solus eam potest exercere, haud distinguendam concedit. Tum vero de distinctione ecclesiæ Romanæ in doctrina fidei a Romano Pontifice addit: *Neque vero distinguimus a Romanorum Pontificum fide Romanæ ecclesiæ fidem, quam scilicet non aliter quam a Petro primo atque Petri successoribus Romani didicerint.* Qui ergo Romanæ ecclesiæ fidem non distinguit ab ea, quam Romani Pontifices tradunt, si cum prima necessariam fatetur unitatem, uti fatetur Bossuetus; cum fide quoque a summis Pontificibus tradita necessariam negare non potest. Ne vero hac ratione sententiam, quam propugnant adversarii, prorsus evertat, vide quomodo se subducat. Unitatem cum doctrina fidei Romanorum Pontificum obedientiæ nomine præstandam non negat. At eam cautionem seu conditionem adhibendam ait, *quousque pateat quid concilia, quid canones, quid ipsi Romani Pontifices, quid denique Scriptura, & Scripturæ interpres traditio poscat*: quod his aliis verbis * alibi expressit: *Quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent.* Hæc conditio apposita ab ipso fuit ex præjudicio fallibilitatis, ut vocant, Romanorum Pontificum in decretis fidei: quod præiudicium num concordet cum principiis hactenus constitutis atque concessis, & num aliquo certo errore definitionum Pontificiarum in negotio fidei nitatur, discutiendum erit capite sequenti. Nunc ut insistamus in vi coactiva unitatis fidei propria primatus, de qua in præsentiarum agitur, si ea conditio opposita fuisset ab eo, qui centrum unitatis catholicæ ad continendam potissimum fidei unitatem cum Petri cathedra ratione primatus positum minime agnovit, mitius ferendum videretur. At cum de ejusmodi centro, & de necessitate unitatis fidei cum eodem tam multa atque expressa multis in locis prædicaverit; horum pugna cum conditione memorata ut evidens fiat, velim primo Bossuetus in memoriam revocet, quæ contra sectarios Pontificiam auctoritatem paulo absimili conditione circumscribentes inseruit libro quinto *Variationum* n. 24. Melanchthonis locum recitaverat, quo Romani Antistitis primatum in Ecclesia necessarium professus fuerat *ad conservandam in nationibus unitatem doctrinæ.* At cum ille hanc potestatem unitatis fidei coactivam ea ratione restrinxisset, quatenus Papa sanam doctrinam non opprimeret; *si liceret,* subjicit Bossuetus, *dicere eam a Pontificibus opprimi, & hoc prætextu negare iisdem*

Lib. 1. Defen. decl. c. 1. in Append. novæ edit.

* *Lib. 10. al. 15. c. 1.*

Prima conditio ab adversariis ingesta.

Rejicitur.

debi-

debitam obedientiam; recidimus statim in pericula, quæ evitare studemus, & auctoritas ecclesiastica ludibrio est omnibus, qui se se eidem opponere velint: quibus verbis Cl. Auctor eam fidei unitatem, cui conservandæ Pontificiam auctoritatem necessariam Melanchthon affirmaverat, schismatibus patere, facileque discissum iri judicavit, si ea libertas & conditio permittatur. Absolutam itaque eam potestatem esse oportere censuit, ut vis in unitatem fidei tuendam apta & efficax sit. Vis & auctoritas, quæ in unitatem non mere repræsentandam, sed custodiendam instituta a Deo fuit, sitque per se se apta & efficax, ut [a] vel adversarii debere esse fatentur; nulli conditioni hominum judicio, aut arbitrio subjectæ alligari debuit; facile enim eluderetur, neque hæreticis succenseri invicte posset, si dogmaticis Pontificum decretis eorum errores condemnantibus, in quibus traditionem desertam opinentur, acquiescere nolint. Itaque ne unitati fidei male provisum a Christo dicamus in Romana cathedra, absolutam vim, quæ nulli conditioni subsit, Romanis Pontificibus ex primatu competere debemus agnoscere, si quidem in ea cathedra, seu in fide, quam illi ex officio proponunt jure primatus, unitatis centrum a Christo positum fateamur, ut Bossuetus, & adversarii Galli fatentur.

[a] *Vide allata* c. 9.

§. 27. Patres quidem cum docuerunt adhærendum Romanæ fidei ratione primatus, qui in tuitionem unitatis potissimum fidei institutus fuit, nullius conditionis meminerunt; & Apostolicam traditionem in Romana doctrina custoditam semper præsumentes veluti omnino certum, eidem adhærendum affirmarunt absolute sine conditione ulla, ut patet inter ceteros ex S. Irenæo, qui necessitatem absolutam conveniendi cum fide Romanæ Ecclesiæ apertissimis verbis professus *propter potentiorem ejus principalitatem*, num Apostolica traditio in ea servata esset, non vocavit in dubium; sed certum id omnino præsumens statim subdidit: *In qua semper conservata est ea, quæ ab Apostolis est traditio.* Idipsum quoque præsumserunt etiam generalia concilia, aliique subsequentium temporum Patres, dum loquentes de dogmaticis Romanorum Pontificum definitionibus dixerunt, [a] per os eorum loquutum fuisse S. Petrum, qui in ipsis suis successoribus vivit, & præstat quærentibus fidei veritatem; & ita semper præstitit, ut Romana fides ejus sedis semper incorrupta permanserit, ut constabit ex antiquorum testimoniis recitandis cap. 15. §. 4.

[a] *Vide supra* c. 13. §. 14. n. 72.

Hæc

Hæc enim non potuiſſent affirmare, niſi dogmaticas illorum definitiones ex traditione S. Petri deductas, & in ipſis ejusdem Petri traditionem ac fidei doctrinam conſervatam crediđiſſent. Confer adnotata cap. 12. n. 52. not. 1. Cum porro aliorum Apoſtolorum & aliarum catholicarum eccleſiarum traditio diverſa non ſit, neque fuerit, neque futura ſit a traditione & fide S. Petri, cum qua tamquam cum communi centro unitatis omnes catholicæ eccleſiæ conveniunt, & conveniant oportet; Romani utique Pontifices, dum definitiones dogmaticas edunt ex S. Petri in ipſis loquentis traditione ac fide, communem ſimul omnium catholicarum eccleſiarum fidem ex communi traditione pronuntiant; inanisque cognoſcitur Boſſueti conditio, *quoties ſucceſſores Petri communem eccleſiarum fidem ex communi traditione pro officio promerent*, ac ſi aliquando aliter poſſet contingere. Idem Boſſuetus lib. 10. al. 15. Defenſionis cap. 14. expendens S. Irenæi teſtimonium toties a nobis laudatum affirmavit, eumdem S. Doctorem *merito univerſali* (omnium ſcilicet catholicarum eccleſiarum) *traditione propoſita, partem ejus neceſſariam eccleſiæ Romanæ traditionem commendaſſe; cum profecto CERTUM ESSET NON POTUISSE FIERI, UT A RELIQUIS ECCLESIIS* (Romana traditio), *IN QUA OMNES UNITATEM SERVARE DEBEANT.* Si a catholicarum eccleſiarum traditione diſcrepare non poteſt Romana traditio, in qua omnes debent ſervare unitatem; Romani autem Pontifices, quoties aliquid definiunt circa fidem, id proferunt ex S. Petri in ipſis loquentis fide ac traditione Romana; in dubium revocari profecto nequit, quin illi, quoties definiunt ex officio aliquod fidei dogma, *communem eccleſiarum fidem ex communi traditione promant.*

Tom. 2. pag. 206. novæ ed.

28. Neque vero ex eodem Boſſueto reponas S. Petri fidem, & traditionem Romanam, cum qua omnes eccleſiæ debent ſervare unitatem, non id eſſe, *quod unus forte Pontifex, ſed quod ipſa Pontificum ſucceſſio & ſeries, & eccleſiæ Romanæ eccleſiarum matris perpetua & conſtans & firma profeſſio pro certo fidei dogmate tenuerit, docuerit, prædicat*: id enim in conditionem recidit paulo diſſimilem præcedenti, nimirum adhærendum fidei, quam Romanus Pontifex definiendo proponit, ſi ex fide ac traditione totius ſeriei ſuorum prædeceſſorum eum docere fidem conſtet. Hæc autem conditio cum æque ac præcedens iisdem periculis at-

Lib. 1. Defenſ. c. 16. in Append. novæ edit. pag. 43.

que incommodis sit obnoxia, iisdem responsionibus evertitur, ut conferenti patebit. Num vis coactiva & efficax ad conservandam in tota Ecclesia fidei unitatem primatui Pontificio a Christo tributa, toti seriei summorum Pontificum, non vero cuilibet Pontifici concessa fuit? Nonne sicut primatus cuilibet competit, ita & cuilibet asserenda est ea vis primatus propria? Nonne bonum unitatis æque sub quolibet Pontifice, ac sub tota Pontificum successione eamdem vim coactivam requirit, ne si liceat sub hoc vel illo Pontifice a fide ex primatus officio & ob unitatem conservandam proposita dissentire memoratæ conditionis prætextu, fidei unitas discindatur, & hæresibus atque schismatibus aditus pateat, ob quæ impedienda bono unitatis primatus institutus, & cuilibet Pontifici attributus fuit? Hæc porro conditio, quæ ex nonnullorum errorum Pontificibus attributorum præjudicio originem ducit, multo manifestius disjicietur * capite sequenti, ubi de infallibilitate eorumdem Pontificum in definitionibus fidei erit disputatio. Quæ vero ex constitutis principiis hactenus reposuimus, interim sufficere credimus.

Vid. præsertim n. 18.

De conditione consensus Ecclesiæ.

29. Nunc expendenda & expungenda restat alia ab adversariis ingesta conditio, quæ siquid valeret, omnis vis coactiva ad unitatem fidei cum Romanorum Pontificum fide a nobis propugnata, & unitati tuendæ ex primatus fine necessaria in irritum caderet. In quæstionibus scilicet fidei definiendis primas quidem partes iisdem Pontificibus adversarii tribuunt ratione primatus. At cum ipsorum definitiones irretractabiles solummodo velint, *si accedat Ecclesiæ consensus*; vim coactivam, quam illis ex primatu asseruimus, iisdem per se se denegant, ita ut putent eas non cogere ad unitatem, *nisi* postquam *Ecclesiæ consensus* accesserit. Hanc autem in rem illi jam non exigunt consensum Ecclesiæ in generali concilio coactæ, cum remedium ejusmodi hoc præsertim tempore difficillimum, ac fere impossibile sit. Sufficere vero existimant consensum Ecclesiæ dispersæ non solum expressum, sed etiam tacitum, quem satis prodire credunt, si definitioni a Romano Pontifice editæ nemo, vel pauci repugnent: qui enim non resistunt, consentire judicantur. Id autem ea de causa communi jam ipsorum adversariorum sententia concedendum censuerunt, propterea quod observarint, Apostolicis judiciis ad exscindendos non

Declar. Cleri Gall. an. 1682. n. 4.

De consensu tacito, quem adversarii sufficere existimant.

pau-

paucos, non solum antiquos, sed posteriores etiam errores coactivam vim fuisse attributam, etiamsi nulla generalia concilia eos profligassent; & in plerisque nullus quoque Episcoporum totius orbis, saltem plurium, expressus intervenisset consensus, qui catholicæ Ecclesiæ consensus dici posset; solus enim expressus consensus Antistitum unius, vel alterius provinciæ, seu regionis, Ecclesiæ catholicæ consensus appellari nequit. Ubi igitur neque generalis synodi, neque Episcoporum per orbem dispersorum expressus adfuit consensus; coactivam vim, quam illi Pontificio decreto per se se non concedûnt, tacito saltem Ecclesiæ, seu Episcoporum consensui tribuendam contendunt.

30. Huic vero excogitatæ adversariorum adinventioni conditionique consensus saltem taciti Ecclesiæ manifeste opponuntur principia, quæ adversariis concinentibus præstituimus, ac præsertim Scripturæ sacræ testimonia, atque traditio Patrum. Enimvero nonne ex præmissis principiis, quæ ipsi adversarii concesserunt, Pontificius primatus uniendæ Ecclesiæ institutus a Christo, ne inanis hæc institutio cederet, vim eidem fini obtinendo congruentem & efficacem ipsi primati ab eodem Christo traditam exigit, qua ad unitatem cogere possit universam Ecclesiam? Si autem in definitionibus fidei, quæ ad ipsius fidei unitatem custodiendam a Romanis Pontificibus eduntur, vis ipsarum coactiva penderet ab Ecclesiæ consensu, ita ut ante exploratum detectumque ejusmodi consensum, illæ non cogerent ad unitatem, agnito autem consensu cogerent; vis & jus cogendi ad unitatem non esset prærogativa personalis & propria primatus, sed potius Ecclesiæ, cujus consensus eam cogendi vim laudatis definitionibus tribueret. Adde hac in sententia remedium conservandæ unitatis, quod a Christo commissum fuit ipsi primati, inutile plerumque futurum, cum ad cognoscendum ejusmodi consensum non solum requiratur aliquod non breve tempus, & non exigua, nec facilis indago; verum etiam ob injectas plerumque facultates ab iis, qui definitioni adversentur, nec non ob conditiones ejusdem consensus, de quibus adversarii invicem disputant, dubitari facile possit, num sufficiens consensus totius orbis Episcoporum præsto sit: & ita lata pateret fere refractariis via impediendæ ejus unitatis, cui Christus prospicere voluit. Falsum est itaque eam vim cogendi ad unitatem, quam

Consensus conditio rejecta.

Christus Petro ac successoribus ejus attribuit ratione primatus, conditioni consensus Ecclesiæ fuisse alligatam.

31. Sed quam hæc conditio contraria quoque sit testimoniis sacræ Scripturæ ac traditionis Patrum, quæ jam exposuimus, facile intelligere licet. Cum Romani Pontifices in controversiis fidei dogmaticas definitiones promulgant, quibus ex primatus institutione ac officio unitati fidei in tota Ecclesia custodiendæ prospiciant; * illas S. Petrus, qui in ipsis vivit, per os eorum pronuntiat, & loquitur fidei veritatem, ac judicia ejusmodi habita semper fuerunt in Ecclesia veluti judicia ipsius S. Petri, seu illa S. Petri fides, quam Christus posuit *petram* & fundamentum Ecclesiæ. Non est autem hæc Petri, seu successorum ejus fides fundamentum Ecclesiæ ex ipsius Ecclesiæ consensu, sed per se se ex institutione Christi, quæ profecto exigit, ut illi absolute omnes adhæreant, & consensum præstent bono unitatis, quæ in hac fidei petra tamquam in centro formatur & continetur. Quid quod Christus, cum Petri fidei commisit, ut in periculis & dissensionibus circa fidem confirmaret fratres, commisit, ut eos ad assensum cogeret, & in unitate contineret, non vero cogendi vim ex eorum consensu derivavit: alias non commisisset, ut ipse confirmaret fratres, sed ut ipsi, si ei præstarent assensum, se se confirmarent. Idem itaque confirmandi mandatum, quod ex primatus officio Romanos quoque Petri successores similiter afficit, a fratrum & Ecclesiæ consensu cogendi vim expectare dici non potest.

* *Vid. c. 13. §. 14.*

32. Quid dicam de traditione Patrum? S. Irenæus, qui cogendi vim Romanæ fidei tam disserte attribuit, ut scripserit omnes undique fideles cum ea convenire oportere; hanc conveniendi necessitatem atque vim coactivam ad unitatem ejusdem fidei non deduxit ex consensu Ecclesiæ, vel Episcoporum: quod cum idem fuisset, ac dicere *Necesse est omnes undique ecclesias convenire in fide cum Romana, quando earum accedat consensus*; ridiculum plane, illusorium, ac tanto doctore fuisset indignum; (*) sed eam necessitatem deduxit

(*) Confer, quæ in hanc rem animadvertimus cap. 13. num. 5. sub finem.

duxit ex prærogativa primatus, quæ quidem cum ab aliarum ecclesiarum consensu non pendet, tum vero ad compingendam continendamque unitatem instituta, non ex earumdem ecclesiarum consensu, sed per se se vim cogendi habeat necesse est. Ea igitur coactiva vis, qua omnes undique fideles convenire debent cum Romana fide propter ejus sedis primatum, ex Irenæi mente illi utique competit, qui ejusdem sedis primatu fruitur. Mirum maxime si Gallicani Auctores cum hoc vetustissimo doctissimoque Episcopo communem sui ævi doctrinam exponente concordare renuerent. Neque dissimiliter alii Patres, cum primatus prærogativam afferrent, ob quam fidei unitas cum Romana sede traditur necessaria, nullam mentionem faciunt consensus Ecclesiæ; neque ejus unitatis debitum ingerunt, quia Ecclesiæ accessit consensus, sed vel quia *Super hanc petram ædificatam Ecclesiam scio*, ut S. Hieronymus scripsit; vel quia *Illa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum petræ*, ut S. Augustinus; vel quia est *fides illa Apostolica ore laudata, ad quam perfidia habere nequit accessum*, ut S. Cyprianus; vel quia S. Petrus per os successorum loquitur, ut Patres Chalcedonenses; vel quia Petrus in suis successoribus vivens, ut ajebat S. Petrus Chrysologus, *præstat quærentibus fidei veritatem*; ac propterea omnium catholicorum obedientiam & assensum exigit per se se, antequam aliarum ecclesiarum aut Episcoporum catholicæ Ecclesiæ innotescat consensus, quo nomine sinceram obedientiam definitioni S. Leonis ab Eutyche præstandam exegit laudatus S. Petrus Chrysologus, ut cap. 13 §. 14. ostendimus.

33. Ceterum catholica Christi Ecclesia adhæsit semper semperque adhærebit cathedræ S. Petri, seu doctrinæ fidei, quam Petrus & successores ejus proponunt, ac docent: neque alia erit aut esse poterit vera Christi Ecclesia, nisi quæ huic cathedræ unitatis catholicæ centro adhærescit, & adhærebit: ob quam quidem fidei unitatem, sicuti semper in Romana fide ac traditione conservatam fuisse Apostolicam traditionem ac fidem docuit S. Irenæus; ita & semper in ea esse conservandam nihil est dubitandum. Vide notata superius n. 27. Igitur proposita ab iisdem Petri successoribus doctrina fidei, Ecclesiæ assensus, sicut semper adfuit, ut [a] Nicolaus I. notavit, ita & aderit semper, semperque erit præsumendus, nihilque morosius expectandum vel re-

Ecclesia catholica semper adhæsit, & adhærebit definitionibus Apostolicis.

[a] *Epist. ad Clerum CP.*

quirendum, ut se quis hoc prætextu ab assensu & obsequio, atque ab unitate debita eximat. Ecclesiæ consensum expressum ipsi adversarii non requirunt, uti paulo ante observavimus, sed tacitum sufficere existimant, quem adesse aiunt, si post editam Pontificiam definitionem nulli, vel pauci refragentur. Ipsis autem definitionum decretis per se ante omnem Ecclesiæ consensum obedientiam & obsequium deberi non inficiantur, & obsequium quidem non solum externum, sed etiam internum, quod idem est ac mentis assensus. Vide quæ in hanc rem ex Gallicanis attulimus cap. 13. §. 14. n. 75. & hoc ipso cap. 14. §. 3. n. 13. (1) En igitur

(1) Notanda hoc loco Bossueti explicatio lib. 10. *Defensionis*, alias 15. c. 17. pag. 216. ne cuipiam fucum faciat. Recitato eo textu epistolæ trium & triginta Episcoporum Galliæ ad Innocentium X. quo affirmarunt, *non solum ex Christi Domini pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & anathematismis adversus Apollinarium & Macedonium, nondum ab ulla œcumenica synodo damnatos, a Damaso paulo antea jactis, judicia pro sancienda regula fidei, a Summis Pontificibus lata, super Episcoporum consultatione (sive suam in actis relationis sententiam ponant, sive omittant, prout illis collibuerit) divina æque ac summa auctoritate niti: cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoque mentis obsequium præstare teneantur;* hanc explicationem subiicit: *Quo loco id volebant, non esse semper necessariam synodi œcumenicæ sententiam, ut Christiani ad fidei officium tenerentur; sed omnino sufficere, consulentibus Episcopis, Romani Pontificis auctoritatem; siquidem* (nota conditionem) *decretum ejus reciperetur, ut ipsi fecerant, atque a se factum esse gestis indiderant ad rei memoriam.* Hæc autem conditio, quam Bossuetus ex mero sui systematis præjudicio ingerit, ab ipso Episcoporum Gallorum contextu expungitur. Ratio enim, cur omnes Christiani Apostolicis definitionibus præstare teneantur mentis obsequium, eo ab ipsis refertur, quia *divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate nituntur.* Num summa æque ac divina isthæc auctoritas ex ea conditione a Bossueto ingesta pendet, *siquidem decreta recipiantur*, an potius *ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta*, cujus mentionem iidem Episcopi antecedentibus verbis fecerunt? Nonne pollicitationes Christi, de quibus agemus capite sequenti, absolutæ sunt, nullique Episcoporum recipientium conditioni alligatæ? Esto illi Apostolici judicii receptio-

igitur vel ipsi Auctores Galli hunc assensum debent præsumere in Ecclesia, & in Ecclesiæ filiis. Quinam enim nisi refractarii & inobedientes filii debitam obedientiam & obsequium mentis denegare dogmaticis Apostolicæ sedis definitionibus possunt? Quod siqui Episcopi in recipiendis decretis fidei ejusdem sedis uti velint libertate examinis, atque judicandi de materia definita (nam de ipso superioris judicio inferiores non posse judicare vel adversarii fatentur); semper adhuc in Episcopis catholicis assensus ex obedienta debitus erit præsumendus; ea enim examinis & judicandi libertas cum ipsos quoque Episcopos non eximit a debito obedientiæ, quam sancte jurarunt; tum eos non liberat ab eo cordis obsequio & assensu, quem ex obedientia omnes debere iidem Galli professi sunt. Adde quod ea sola libertas examinis atque judicii post editas Apostolicas definitiones catholicis Antistitibus Ecclesiæ filiis concessa est, qua usi sunt Patres Chalcedonenses post promulgatam dogmaticam S. Leonis epistolam contra errores Eutychis, qua scilicet non

---

nem abs se factam gestis indiderint, & receptionem quidem non nudi tantum obsequii, sed etiam judicii; non tamen sibi atrogarunt libertatem dissentiendi a judicio *divina æque ac summa auctoritate, & Christi pollicitatione nixo*, cui sicut omnes Christianos obsequium mentis debere præstare in epistola ad Innocentium professi sunt; ita Episcopos ex ipsa hierarchica subordinatione debere *unitatem*, in litteris ad Episcopos regni ab eodem Bossueto recitatis expresse declararunt, dum scripsere: *Episcopos congregatos, ut deliberarent, quid in hoc negotio facto opus esset, uno spiritu, uno corde, uno ore consensisse ad recipiendum illius judicium, cui PER UNITATEM Christiani Episcopatus Hierarchica subordinatione colligati essent, ut merito crediderint, propositionum condemnationem una cum eo a se quoque esse prolatam, ac pronuntiatam.* Hæc *hierarchica subordinatio* Episcoporum erga summum Pontificem obedientiam ab ipsis debitam atque juratam respicit, quæ in decretis, seu definitionibus fidei *mentis obsequium* ab illis æque ac ab omnibus Christianis ita requirit, ut si judices velint agere, in unitate cum summo Pontifice judicent, quemadmodum antiquieres Galliæ Episcopi sub S. Leone & omnes alii catholici Antistites in ipsis generalibus conciliis fecerunt, nemini unquam data dissentiendi libertate, ut alibi vidimus.

non licuit de definitis ambigere, sed post receptaam ipsam epistolam ac definitionem actione prima, licuit examen instituere actione tertia, ut suum judicium cum Pontificio unientes, dissentientes docerent, & ad unitatem facilius adducerent. Vide quae adnotavimus fusius cap. 13. §. 13. numero praesertim 68. & sequentibus. Cum Episcopi in suis sedibus residentes hoc examen instituunt, suarum ecclesiarum traditionem ac fidem potissimum expendunt, & cum definitione Apostolica conferunt; & siquidem eam cum hac concordare inveniant, suam laetitiam declarare suo calculo solent, eo quod hac ex concordia certi fiant, se & suas ecclesias veram fidem tenuisse atque tenere. Hac ratione olim Episcopi Galli examen fecerunt transmissa ad se S. Leonis epistola, ut constat ex dictis supra cap. 13. §. 15. n. 76. (1) eademque pariter ratione ac iisdem fere formulis usi sunt posteriores Gallicani Episcopi, cum receperunt dogmaticas constitutiones posteriorum Pontificum. Quod si quo casu deprehenderent suarum ecclesiarum doctrinam a Romana definitione discrepare; hoc ipso monerentur, eam a veritate abhorrere; quia Romana fides est lydius lapis, ad quem ex S. Irenaei regula exigenda est cujusque ecclesiae tradititio, ut discernatur, quae vera sit fides, vel quae errori deputanda: & ita illi semper & se, & suas ecclesias ad unitatem cum Romana fide, quae catholicae unitatis est centrum, deberent revocare, ne ab ea fidei petra

(1) Hoc nimirum loco recitatis eorumdem Episcoporum verbis animadvertimus, ipsos facta collatione fidei, quam S. Leo suis in litteris definierat, cum traditione suarum ecclesiarum, hanc idcirco cognovisse se certam & catholicam fidem, quia cum Romana definitione concordabat; non vero e contra collegisse, Leonis definitionem esse veram; quia cum suarum Ecclesiarum traditione convenire inventa est: & multo minus indicasse hanc consensionem illam esse, *quae judiciis Pontificiis firmum & ineluctabile robur conciliet*, uti Bossuetus ex suis systematis praeoccupatione intulit lib. 9. al. 14. c. 1. pag. 114. Confer aliud recentiorum Gallicanorum testimonium editum in comitiis anni 1663. recitatum supra hoc eodem capite §. 3. n. 15. quo ex unitate & concordia suae fidei cum fide sedis Apostolicae eamdem suam fidem invincibilem infallibilemque deducunt, non autem e contra.

tra descíscerent, cum qua omnes undique fideles convenire necesse est ratione primatus, uti cum eodem S. Irenæo toties monuimus. Eadem igitur consensus præsumtio est in iis catholicis Episcopis, qui cum aliquo examine Pontificia fidei decreta recipiunt (pauciores semper erunt), non minus quam in illis, qui plurimi numero ea recipiunt ex obedientia: ex quibus omnibus elicicitur Ecclesiæ consensus. Inanis ergo illa tergiversatio atque conditio cognoscitur, qua quis ad vim coactivam dogmaticarum constitutionum sedis Apostolicæ adstruendam expectandum affirmet Ecclesiæ consensum, qui semper præsumendus est.

34. Quid porro censendum sit de iis antiquorum testimoniis a Bossueto congestis, quibus cum decretis dogmaticis Romanorum Pontificum jungitur vel generalis synodi, vel totius orbis Episcoporum auctoritas, & ex utrisque simul coactivum prorsus atque irreformabile seu irretractabile ejusmodi judicium declaratur, & quatenus ex his nihil præjudicii creetur auctoritati omnino coactivæ per se se eorumdem decretorum; intelliges ex dictis capite præcedenti num. 101. At enim, inquies fortassis, si coactiva vis per se se inest definitionibus Apostolicis, cur post editas ejusmodi definitiones congregatæ fuerunt aliquando synodi œcumenicæ? Cur in aliquot testimoniis Patrum earumdem synodorum addita auctoritas, aut Episcoporum totius orbis consensus? Id expedire creditum est adversus refractarios, aut dubitantes, ut tot Patrum concursu veritatem facilius edocerentur, & revocarentur ad sanum sensum, atque obedientiam debitam; vel, si in errore adhuc persisterent, contumacia eorum palam innotescente, tamquam hæretici ab omnibus haberentur. Hoc remedium obedientibus Ecclesiæ filiis necessarium non fuit. S. Augustinus exorta Pelagiana hæresi sufficere credidit solam Apostolicam Innocentii Pontificis sententiam, qua *causam finitam* pro concione affirmavit; & affirmavit, cum nondum haberi poterat tacitus saltem universalis Ecclesiæ consensus. Crescente vero Pelagianorum tumultu, Zosimus etsi nihil minus tribueret Apostolicis Innocentii litteris, quam Augustinus; ad illorum tamen nisus fortius toto orbe retundendos, Episcoporum subscriptiones Tractoria edita obtinuit: & ita catholici Patres utramque Apostolicæ sedis omniumque Episcoporum cum ea conspirantium auctoritatem eidem hæresi opposuere, ut

Objectio.

Solvitur.

Vid. sup. c. 13. n. 51.

ne tamen de vi coactiva litterarum Innocentii quicquam ambigerent. In causa Eutychis dogmatica S. Leonis epistola cogendi vim apud catholicos habuit: eam solam sufficere credidit S. Flavianus, ut ne opus esset convocatione generalis synodi commovere universas ecclesias. Renitentibus nihilominus Eutychianis, Leoninae epistolae additae fuerunt subscriptiones Episcoporum tum Orientis, tum Occidentis, quae expressum declarabant istorum Episcoporum consensum. Cum tamen id quoque apud refractarios non fuisset satis; convocata synodus Chalcedonensis, in quà ex ipsorum adversariorum sententia dubitari a catholicis non poterat de dogmate, quod & Apostolicis litteris, & expresso tot Episcoporum consensu fuerat firmatum. Sicut ergo cum sancti Patres contra Eutychianos opposuerunt ejusdem concilii auctoritatem, non propterea inferendum est ipsos vim coactivam non cognovisse in expresso illo Episcoporum subscribentium consensu; ita nec quicquam efficaciae ademisse dicendi sunt Leonis decreto, cum utramque & Leonis & synodi auctoritatem iisdem haereticis opposuere. Hoc quidem decretum per se se coactivum & irreformabile ratus S. Pontifex, in examen & quaestionem adduci noluit in laudata synodo: sicut neque de Apostolica definitione contra errores Nestorii S. Caelestinus dubitationem moveri permisit in generali concilio Ephesino, ut cap. 13. suo loco observavimus. Generalium igitur conciliorum convocatio ob refractarios quandoque necessaria, vi coactivae Apostolicarum definitionum nihil praejudicat, quibus sane per se se tanta vis tribuenda est cum S. Irenaeo, ut cum Apostolica Romana fide iisdem litteris proposita omnes Christianos necesse sit convenire; idque unum, ut ex eodem vetustissimo Patre audivimus, per se se ad haereses discernendas ac revincendas sufficiat. Ne vero tantam vim tribuentes definitionibus Apostolicis quicquam videamur detrahere synodorum generalium auctoritati, recolendum maxime est discrimen, quod alibi indicavimus, inter definitiones Romanorum Antistitum, ac inter definitiones generalis synodi, aut expressum Episcoporum totius orbis consensum. Illae per se fidem ac traditionem proponunt centri ejus ecclesiae, quae jure primatus omnibus undique fidelibus conveniendi, seu unitatis, & consensus necessitatem imponit. Istae autem proferunt fidem ac traditionem omnium eccle-

Vid. Epist. 26. inter Leon. novissimae edit.

Vid. c. 13. n. 66.

Vid. ibi n. 59.

Vid. c. 13. n. 101.

siarum

ſiarum totius catholicæ Eccleſiæ, quæ conveniens, ut neceſſe eſt, cum fide ac traditione Romana, demonſtrat evidentius fidem a Romana ſede propoſitam ac definitam eſſe ſimul fidem totius Eccleſiæ catholicæ, adeo ut nemo ab illa deſciſcere queat, quin ſimul deſciſcat a totius Eccleſiæ catholicæ fide: quod ſi maxime eſt utile ad perſuadendum, non tamen abſolute neceſſarium eſt, cum per ſe ſufficere debeat Romanæ cathedræ fides, quæ jure primatus unitatem requirit.

35. Neque hic quiſpiam exiſtimet, in definitionibus Pontificiis ad fidei unitatem vi coactiva exigendam certum ſaltem eſſe debere Romanæ ſynodi, aut Romani Cleri conſenſum. Ratio enim, ob quam cogendi vim S. Irenæus cum ceteris Romanæ fidei tribuit, in *potentiori* ipſius ſedis *principalitate* fundata, illum tantum reſpicit, in quo primatus reſidet. Hic autem primatus perſonæ unius Petri ac ſucceſſorum ejus alligatus a Chriſto, ut capite conſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio, & fidei potiſſimum unitas ab eo vindicetur; vim coactivam primatus propriam ipſi uni ita adjudicat, ut ad eam exerendam in tota Eccleſia nullius conſortium aut conſenſum efflagitet. Hac de cauſa definitiones dogmaticæ, quæ ex veteri conſuetudine in Romana ſynodo condi ſolebant, cum ederentur in publicum, non ejuſdem ſynodi, ſed ſolius ſummi Pontificis nomine inſcribebantur; quia ſcilicet earum tota vis coactiva in univerſam Eccleſiam, non ex Romanæ particularis ſynodi auctoritate atque conſenſu, ſed ex ſolius Pontificis perſonali primatu atque juriſdictione originem ducit. Sed ut concludamus tandem hocce caput, rejectis jam omnibus adverſariorum effugiis, nihil debet impedire, quo minus unitas præſertim fidei, quam ipſa Gallicana eccleſia cum Romana fide conſtanter tenendam fatetur, fidei a Romanis Pontificibus propoſitæ ac definitæ ratione primatus, ex adverſariorum quoque catholicorum doctrinis & confeſſione exhibenda ſit.

CAPUT XV.

COROLLARIUM, quo constituitur, quid ex præstitutis principiis sequatur in ea quæstione, num dogmaticæ Romanorum Pontificum definitiones fidei infallibiles sint & haberi debeant. Adversariorum incohærentia notata. Antiquorum sensus ac testimonia Christi promissis innixa. Unum negandæ infallibilitatis fundamentum, quo adversarii fortius impediuntur, e præsumptis quorumdam Pontificum erroribus ductum excutitur, atque disiicitur.

§. I.

Synopsis principiorum, quæ præmisimus, & consequens proximum ex ipsis legitime deductum quoad infallibilitatem Romanorum Pontificum in definiendis controversiis fidei.. Quam incohærenter adversarii concessis laudatis principiis Pontificiarum definitionum infallibilitatem, quæ ex iisdem legitime sequitur, inficientur.

1. HActenus principia proposuimus, in quibus nobiscum, seu potius cum Ecclesiæ catholicæ sententia, cum Scripturæ ac traditionis sensu adversarii catholici vel omnes, vel fere omnes, & sapientiores conveniunt. Primo enim * convenit, S. Petri primatum in Romanos Pontifices ejusdem S. Petri successores transiisse, eumque esse primatum * non meri ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis, ex quo præcipua ipsis jura primatus propria, seu aliqua præcipua jurisdictio tribuenda est. Convenit pariter hunc jurisdictionis primatum * soli S. Petro, Romanisque Pontificibus ejus successoribus ita fuisse alligatum, ut jurisdictio propria primatus iisdem tantum competat, & personalis ipsorum sit, nec alii cuipiam communis. Convenit etiam hanc jurisdictionem primatus propriam & personalem * non humanæ, sed divinæ

* Vid. cap. 1.
* Vid. cap. 2.
* Vid. cap. 3.
* Vid. cap. 4.

vinæ institutionis esse, quæ * celebribus Evangelicis testimoniis de S. Petro innititur; in quibus idem primatus, seu ratio & jurisdictio propria primatus & institutionis divinæ * ita contineri dicenda est, ut eadem testimonia, licet aliis quoque Apostolis, vel etiam Episcopis Apostolorum successoribus aliqua ratione aptari possint & convenire; non tamen in ratione & jurisdictione propria primatus, qui cum sit personalis, propria ejus ratio & jurisdictio soli Petro & successoribus ejus competit. *Vid. c. 5. *Vid. c. 6.

2. Quænam porro sit hæc jurisdictio propria & personalis primatus S. Petri & successorum ejus Romanorum Antistitum in laudatis Evangelicis testimoniis contenta, * ex fine instituendi primatus, seu jurisdictionis præcipuæ & propriæ solius primatis colligenda est traditione interprete ac duce. Ex traditione autem ipsi adversarii fatentur, * finem primatus instituendi fuisse unitatem catholicæ Ecclesiæ, ob quam formandam & custodiendam primatus uni tantum concedendus, soli Petro ejusque successoribus ab ipso Christo traditus fuit. Jus ergo, seu jurisdictio propria & personalis primatus spectare debet hanc totius Ecclesiæ unitatem, cujus quidem centrum Romanus Pontifex seu Romana cathedra ab iisdem adversariis agnoscitur. * Jus itaque proprium primatus huic unitati formandæ & conservandæ idoneum in Petro ejusque successoribus agnosci pariter debet, nimirum jus, quod ad unitatem Ecclesiæ necessariam omnes catholicos cogat. Porro * duplex unitas, scilicet unius fidei, & communionis unius adeo catholicæ Ecclesiæ necessaria est, ut inter omnes etiam adversarios conveniat, eum esse extra Ecclesiam, qui vel per hæresim deserit fidei unitatem, vel a communione Ecclesiæ separatur per schisma. Ut ergo Romanus Pontifex utramque hanc unitatem catholicæ Ecclesiæ necessariam ex primatus institutione conservet in universa Ecclesia; idoneum jus ipsi afferendum est primatus causa, quo cogere possit omnes ad utramque fidei & communionis unitatem, seu ad tenendam secum communionem & eamdem fidem. Hoc quidem jus, in quo præcipua ac personalis primatus ratio & jurisdictio sita est, ne quid ex ingenio, aut assentatione videremur comminisci, pluribus constituimus non solum * ex obvia Evangelicorum testimoniorum sententia, sed potissimum * ex traditione constantissima Patrum, quam decem & septem paragraphis enuclea- *Vid. c. 7. *Vid. c. 8. *Cap. 9. *Cap. 10. *Cap. 11. & 12. *Cap. 13.

 tius

tius digeſſimus. Quin cum hanc traditionem a majoribus acceptam adverſarii catholici & docti manifeſtiſſimam noverint; idipſum aliquot teſtimoniis fateri coacti ſunt, quorum inſigniora capite decimo quarto collegimus, detectis ſubinde in eodem capite, ac refutatis inaniſſimis quibusdam effugiis, quæ non ſolum carent traditionis ſubſidio, verum etiam ex traditione repelluntur. Hæc ſunt principia, quæ in præcedentibus capitibus atque paragraphis conſtituimus.

3. Quid autem ex his ſequatur in eam ſententiam de inerrantia & infallibilitate ſummorum Pontificum in definitionibus fidei, quam adverſarii maximo conatu impetunt & impugnant; quisque omni præjudicio vacuus facile intelliget. Si enim Romani Pontificis jus præcipuum, proprium, & perſonale ratione primatus eſt jus cogendi omnes catholicos totamque catholicam Eccleſiam ad eamdem ſecum unitatem præſertim in fide; ſi hoc jus Petro tributum ob continendam & conſervandam fidei unitatem ratione primatus, non debuit in Petro deſinere, ſed ad ſucceſſores ejus tranſivit; ſi ob hujusmodi finem S. Petri fides a Chriſto poſita fuit tamquam petra & fundamentum Eccleſiæ, cui tota Eccleſia incumberet & adhæreret unitate ejusdem fidei; ſi ob eumdem finem Chriſtus voluit, ut in periculis & controverſiis fidei, quibus dæmon cribrare niteretur Chriſtianos, Petrus ſua fide confirmaret fratres, ſeu contineret in ejusdem ſuæ fidei unitate; ſi ob eumdem finem & officium, quod etiam poſt Apoſtolorum mortem Eccleſiæ in perpetuum duraturæ neceſſarium futurum erat, Petri fides ac doctrina fidei non debebat deſinere in Petro, ſed tranſire ad ejus ſucceſſores, in quibus ipſe ſemper vivens, ac per eorum os ſemper loquens & docens veram fidem, hujus unitatem contineret; ſi hac de cauſa Romanorum Pontificum fides habenda eſt uti fides Petri, & veluti ore ipſius Petri tradita, cui obedientia & obſequium etiam cordis præſtandum eſt; ſi hinc orta eſt illa prærogativa Romanæ fidei peculiaris, quam omnes profiteri neceſſe eſt, ut ſe catholicos probent, & a qua qui abſunt, minime catholici habiti, & habendi ſunt; Romanæ autem fidei nomine intelligitur doctrina non ſolum a Petro, verum etiam a ſucceſſoribus ejus tradita ac definita, quæ ratione primatus ad ipſos traducti eodem jure cogit omnes ad unitatem, ac cogebat fides Petri; & idcirco quod S. Irenæus dixit neceſ-

ſe

ſe eſſe omnes undique fideles convenire cum Romana fide, idem eſt ac dicere neceſſe eſſe omnes convenire cum fide, quam Romani Pontifices ex officio tradunt atque definiunt: ſi hæc inquam, & alia ejuſdem generis, quæ ex præmiſſis fluunt, vera ſunt, & conſequenter verum eſt, dogmaticas eorumdem Pontificum definitiones cogere totam Eccleſiam ad aſſentiendum eisdem, & ad ejuſdem fidei unitatem omnino præſtandam; quis non videat, ejusmodi definitiones debere eſſe infallibiles? Boſſuetus ſermonem faciens de doctrina Eccleſiæ catholicæ hoc principium certiſſimum quarto loco ponit, *non licere diſcedere ab ejus Eccleſiæ doctrina idem eſſe aliis verbis ac dicere eam doctrinam eſſe infallibilem.* Similiter igitur fateri neceſſarium eſſe convenire & non deſerere unitatem cum definitionibus, ſeu doctrina fidei Romanorum Pontificum idem eſt ac fateri hanc eſſe infallibilem. Enimvero ſiqua ejusmodi definitio eſſe poſſet erronea; Eccleſia, quæ ad unitatem ejuſdem fidei ratione primatus cogitur, cogeretur ad aſſentiendum errori, quod ex promiſſis Chriſti Eccleſiæ factis eſt impoſſibile. Vel ergo negandum eſt primatus jus præcipuum non reſpicere unitatem Eccleſiæ cum fide Petri & ſucceſſorum ejus, quod ex Scriptura ac traditione ipſi adverſarii concedere ac fateri compulſi ſunt: vel ſi hoc extra dubium eſt; definitionum, quæ in unitatis bonum a Romanis Pontificibus prodeuntes vi coactiva præditæ ſunt, inerrantia in dubium revocari non poteſt. Videant ergo adverſarii, num cum laudatis principiis, quæ ipſi quoque confitentur, cohæreant; quando conceſſis principiis inerrantiæ ſeu infallibilitatis conſequentiam ceteroquin legitimam ac neceſſariam impugnant.

Lib. 15. Variat. n. 3.

Inane adverſariorum effugium rejectum.

4. Neque vero hanc incohærentiam ſe declinare exiſtiment, eo quod fateantur neceſſe quidem eſſe omnes Chriſtianos convenire cum fide Romanæ ſedis ſeu eccleſiæ, (1) quam erroris expertem & infallibilem agnoſcunt; non vero convenire etiam cum fide, quam definiunt ſummi Pontifi-

(1) Vide Launojum part. 5. epiſt. 2. ad Antonium Varill. Nicolii inſtructionem in articulum 10. ſymboli c. 10. Dupinum *De antiq. Eccleſ. diſciplina* c. 2. &c.

tifices, quibus tantummodo infallibilitatem denegant. Hæc enim diſtinctio inter Romanam ſedem, aut eccleſiam & Romanos Pontifices, cum de doctrina fidei & de jure cogendi ad fidei unitatem agitur, ex principiis jam conſtitutis ita refellitur, ut qui eam obtrudunt, cum iisdem principiis per ipſos quoque conceſſis haud concordantes, in idem incohærentiæ vitium recidant, quod vitare contendunt. Enimvero cur, rogo, neceſſarium eſſe fatentur, omnes Chriſtianos convenire, ſeu unitatem ſervare cum Romanæ ſedis & eccleſiæ fide; hancque prærogativam ſoli Romanæ & nulli alii particulari eccleſiæ vel ſedi attribuunt? Utique *propter potentiorem principalitatem* reſpondebunt cum S. Irenæo, ideſt propter primatum ejus unius proprium, qui quidem ob unitatem potiſſimum fidei conſervandam inſtitutus, vi cogendi præditus ipſam neceſſitatem conveniendi in fide omnibus vere Chriſtianis imponit. Quæ autem vis ac prærogativa Romanæ ſedi, aut eccleſiæ propter primatum concedenda eſt, Romanis Pontificibus competit, in quibus tantum eſt tota ratio primatus, ita ut neminem in eo conſortem, aut coadjutorem requirat, ut pluribus explicavimus & conſtituimus capite præcedenti §. 5. Fides ergo Romanæ ſedis vel eccleſiæ, quæ eam conveniendi neceſſitatem affert ratione primatus, alia non eſt niſi fides a Romanis Pontificibus tradita, & in unitatis bonum, cum opus eſt, ex ejusdem primatus officio ac jure definita. Qui igitur apertiſſimis traditionis teſtimoniis convicti, neceſſarium fatentur convenire cum Romanæ ſedis, ſeu eccleſiæ fide, neceſſarium quoque fateri debent cum doctrina fidei a Romanis Pontificibus propoſita ſeu definita convenire; ac propterea infallibilem agnoſcant oportet eam, quam iidem proponunt definiuntque doctrinam fidei, quæ eadem eſt ac Romanæ ſedis & eccleſiæ doctrina ac fides, cum qua totam Eccleſiam convenire neceſſe eſt. Si quis adverſariorum in hoc adhuc repugnet, quomodo cum conceſſis principiis concordet, non video.

§. II.

§. II.

Antiquorum traditio Christi promissionibus innixa, eamdem infallibilitatem atque inerrantiam satis declarat. Patrum testimonia deducta ex illa Christi promissione: Portæ inferi non prævalebunt adversus eam.

5. Quid refert, si apud antiquos, quos adversarii jure laudant, hæc quæstio ex proposito discussa non legitur, num Romani Pontifices in definiendis controversiis fidei sint infallibiles? Idcirco enim id apud ipsos non legitur, quia nemo id in dubium & quæstionem adduxit. Certam vero apud antiquos viguisse sententiam, Pontificias ejusmodi definitiones per se se errori non fuisse obnoxias ex certis Christi promissis, duo præsertim probationum genera ex antiquis petita prorsus evincunt. Vulgatissima est illa promissio Christi, qua postquam affirmavit se ædificaturum Ecclesiam supra S. Petri Confessionem, seu fidem, quam * *petræ* nomine designavit, spopondit, *& portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Ipsum *petræ* vocabulum firmitatem soliditatemque indeficientem ejusdem fidei indicat; ex quo plures Patres eamdem soliditatem, quæ in Petri fide fuit, ad successores ejus transisse affirmarunt. Hinc S. Leo, *Soliditas illius fidei*, inquit, *quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est; & sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet, quod in Petro Christus instituit.* Et recitato Evangelico textu, *Super hanc petram* &c. concludit: *Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit.* Et alibi: *Soliditas enim illa, quam de petra Christo etiam ipse* (Petrus) *petra factus accepit, in suos quoque se transfudit hæredes.* Tanta autem, ac tam indeficiens soliditas Romanæ fidei, quæ a S. Petro in successores ejus Romanos Pontifices transfusa est, debetur illi promissioni Christi: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Hæc quidem verba proprie referri ad eam petram, supra quam Christus Ecclesiam ædificandam constituit, ex obvio contextus sensu manifestum est. *Petræ* autem nomine significatam S. Petri confessionem ac fidem, quam prædicans fundamentum jecit Ecclesiæ, ex

* *Vid. c.* 12. §. 1.

Serm. 3. *al.* 2. *c.* 2.

Serm. 5. *al.* 4. *c.* 4.

Patrum traditione probavimus cap. 12. §. 1. Cum itaque Chriſtus ſuper hanc Petri fidem, cujus depoſitum in Romana ſede reliquit, & ad ſucceſſores transmiſit, ſuam Eccleſiam ædificari vellet; ut hoc ædificium in hujus fidei fundamento firmum conſiſteret, *petræ* ſoliditatem eidem fidei attributum iri promiſit, contra quam portæ inferi non prævalebunt: cumque hoc ædificium perpetuo eſſet duraturum, eidem fidei perpetua ſoliditas attribuenda erat, contra quam inferorum portæ non prævalerent, non ſolum quoad S. Petrus viveret, verum etiam ſub ſucceſſoribus ejus, ne ſub his nutante eo fidei fundamento, & contra hoc prævalentibus portis inferni, contra ipſum ædificium Eccleſiæ eidem fundamento innixum prævalerent. Ita illa Chriſti verba, *& portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*, dum fundamenti ſtabilitati proſpiciunt, ipſi quoque proſpiciunt Eccleſiæ; ac propterea ad utrumque commode referri queunt, uti ſane a Patribus nunc ad petram, ſeu ad fidem Petri & ſucceſſorum referuntur, nunc ad ipſam Eccleſiam, ne duæ iſtæ interpretationes invicem pugnare credantur, aut una alteram iudicetur deſtruere: unde Origenes utraque explicatione propoſita, utramque veram aſſeruit: *Nec enim*, inquit, *adverſus petram, ſupra quam Chriſtus Eccleſiam ædificat, nec adverſus Eccleſiam portæ inferi prævalebunt.*

In cap. 16. Matth. t. 2. edit. Huet. p. 276.

6. Profero jam ſelectiora Patrum teſtimonia, quibus illa promiſſio Chriſti refertur ad Petrum, ſeu ad Petri fidem, quæ in ejus ſucceſſoribus æque ſtabilis eodem privilegio fruitur.

S. Hilarius Petri fidem laudans lib. 6. de Trinit. c. 37. *Hæc fides*, ait, *Eccleſiæ fundamentum eſt. Per hanc fidem infirmæ adverſus eam ſunt portæ inferorum.* quibus illa, *& portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*, ideo ad Eccleſiam pertinere innuit, quia non prævalebunt adverſus fidem Petri; neceſſe enim omnino eſt, ne portæ inferi prævaleant contra eam fidem, per quam fiet, ne adverſus Eccleſiam prævaleant. Cum nimirum Eccefia ſuper Petri fidem ædificata, ipſi tamquam fundamento ex Chriſti inſtitutione debeat adhærere & incumbere; tuta non eſſet ab inferi portis, niſi hoc fundamentum ab iiſdem nihil metueret.

S. Ambroſius de Incarnat. c. 5. n. 34. cum Petri fidem agnoſcat fundamentum Eccleſiæ, ipſam contra omnes hæreſes debere prævalere affirmat hac ratione: *Non enim de carne*

carne Petri, sed de fide dictum est, quia portæ mortis ei non prævalebunt.

S. Augustinus in *Psalmo contra partem Donati* Romanorum Pontificum serie laudata scribens, *ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ*, non ad unum Petrum, sed ad successores etiam ipsius in Romana sede eam Christi promissionem pertinere ostendit. Id quidem affirmavit probaturus *nullum Donatistam in illo ordine fuisse*; quod recte consequitur, quia cum Romani Pontifices successores S. Petri, non minus quam Petrus, sint illa petra, contra quam inferorum portæ non prævalebunt; fieri non potuit, ut inter illos quispiam Donatistarum schisma & errores propugnans irreperet.

S. Cyrillus Alexandrinus lib 4. de Trinit. exponens locum Matthæi c. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram &c.* ait: *Petram opinor, nihil aliud, quam inconcussam & firmissimam discipuli fidem vocavit, in qua ecclesia ita fundata & firmata esset, ut non laberetur, & esset inexpugnabilis inferorum portis.*

S. Leo epist. IV. ad Episcopos Gallicanos provinciæ Viennensis cap. I. *Hunc* (S. Petrum), inquit, *in consortium individuæ unitatis assumptum, id quod ipse* (Christus) *erat, voluit nominari dicendo*: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam, *ut æterni templi ædificatio mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate consisteret, hac Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas posset appetere, nec portæ contra illam inferi prævalerent:* ubi soliditatem Ecclesiæ, contra quam portæ inferi non prævalebunt, ex Petri firmitate deducit. Quod item confirmans serm. 52. novæ editionis c. 1. Petri fide commemorata, *Tantum*, ait, *in hac fidei sublimitate complacuit, ut . . . . sacram inviolabilis petræ acciperet firmitatem, supra quam fundata Ecclesia, portis inferi & mortis legibus prævaleret.* Et serm. 83. c. 2. Christi verba, *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, sic exposuit: *Super hanc inquit* Christus, *fortitudinem æternum exstruam templum, & Ecclesiæ meæ cælo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurget. Hanc confessionem inferi portæ non tenebunt.*

Confer, quæ de Leonis mente plenius exposuimus cap. 13. §. 12.

Cum his concinit vetustissimum Sacramentarium Romanum, quod S. Leoni primo attributum, in nova Leonis editione recudimus In prima enim oratione Missæ XVII.

t. 2. Leon. oper. p. 42. diei festi sanctorum Petri & Pauli haec leguntur. *Deus, qui Ecclesiam tuam in Apostolica soliditate fundatam ab inferorum eruis terrore portarum.* Et similiter in praefatione Missae XXI. festi ejusdem: *Tui enim muneris tuaque virtutis est, ut Ecclesia tua in Apostolica soliditate fundata, infernarum non vincatur terrore portarum.*

Simplicius Papa epist. 4. ad Zenonem Augustum eamdem Christi promissionem, non ad solius Petri, sed etiam ad successorum ejus Romanorum Pontificum fidem extendi testatur. *Perstat enim*, inquit, *in successoribus suis haec & eadem Apostolicae norma doctrinae . . . cui Dominus . . . se usque ad finem saeculi minime defuturum, cui portas inferi numquam praevalituras esse promisit.* (tom. 5. Concil. Ven. edit. Coleti col. 98. c.)

Ibid. col. 297. c. S. Gelasius in Commonitorio ad Faustum: *Cogitantes Christi vocem non esse superfluam, quae confessioni B. Petri Apostoli inferni portas numquam praevalituras asseruit.* Idem habet in epist. I. ad Euphemium. Ne autem id solius Petri confessioni, seu fidei concessum credatur, legi poterit epistola 14. ipsius ad Acacium, in qua S. Petrum, qui Romae requiescit, Romanae *sedi*, idest successoribus suis in eadem sede, istud *praestitisse* affirmat, *ut a portis inferi numquam pro Domini promissione vincatur.*

pag. 10. cap. 2. tit. 1. In Romano Diurno, quem P. Garnerius edidit, profertur vetus formula litterarum Romani Cleri ad Exarchum de morte Pontificis, in qua de Romana Ecclesia scribunt, se confugisse ad Christum, ut ipse dignetur dare illi rectorem, *a quo fundata est, qui etiam est pollicitus non ei praevalere portas inferi.*

Concordat inter Graecos Patres S. Theodorus Studita lib. 2. epist. 63. ad Neucratium, ubi mentionem faciens Apostolicae sedis, *in qua Christus claves posuit fidei*, haec addit: *Adversus quam* (fidem in ea depositam) *non praevaluerunt hactenus, nec praevalebunt usque ad consummationem portae inferi, ora scilicet haereticorum, sicut pollicitus est ille, qui non mentitur.* Hinc nihil mirum debet accidere, si idem Sanctus ex hac Romana fide Christi promissis firmata in gravissimis dissensionibus inter catholicos derivandam scripserit certitudinem fidei. Eodem nimirum libro 2. epist. 129. ad Leonem Sacellarium scribens de quaestione circa cultum sacrarum imaginum, quae Graecos diviserat, si ad partes conciliandas generalis synodus convocari non posset, *Mittenda est*, inquit,

ad

ad Romanum ex utraque parte legatio, & inde fidei accipienda est certitudo: ea scilicet pars certa erit se tenere veram fidem, quæ suam fidem cum Romana consentientem, aut a Romana sede approbatam inveniet.

Ne prolixior sim, omitto testimonia Leonis IX. ex epist. 9. ad Michaelem Cerularium cap. 7. Innocentii III. S. Anselmi Lucensis, Menologii Armeni, S. Brunonis Astensis, Cardinalis Bessarionis, & aliorum, qui eadem Christi verba, *& portæ inferi* &c. ad S. Petrum, vel ad ejus fidem, aut ad Romanam sedem referunt. Quæ hactenus ex antiquis retulimus, sufficere debent.

7. Ex hac prima Christi promissione quatenus infallibilitas Romanorum Pontificum definitionibus asserenda sit, quis non intelligat? Si enim Ecclesiæ infallibilitatem ipsi quoque adversarii ex eo colligunt, quia Christus promisit fore, ne contra eam inferi portæ prævaleant; nonne exinde pariter deducenda est infallibilitas fidei a Romana Sede propositæ, cum eadem Christi promissio ex Patrum traditione & contextu ipso Evangelico referenda sit ad eam fidei petram, cui tota Ecclesia superstructa est? Præclare in hanc sententiam S. Franciscus Salesius in opere ms. contra hæreticos Gallica lingua exarato, quod in * Bibliotheca Chigiana custotum inscribitur: *De l' auctorité & primaute de S. Pierre & des souverains Pontifes ses successeurs.* Recitato enim textu, *Tu es Petrus* &c. verbis illis *& portæ inferi* &c. quæ ad petram refert, hoc commentarium subiicit. *Par ces paroles Nostre Seigneur monstre la perpetuité & immobilité de ce fundement. La pierre, sur la quelle en releve l' edifice, c' est la premiere: les autres s' affermissent sur elle. On peut bien remuer les autres pierres sans ruiner l' edifice; mais qui leve la fondamentale, renvers la maison. Si doncque les portes d' enfer ne peuvent rien contre l' Eglise, elles ne peuvent rien contre son fondement, & Chef, le quel elles ne sauroient lever & renverser, qu' elles ne mettent sens dessus dessous tout le bastiment.* Idest: *His verbis Dominus noster hujus fundamenti perpetuitatem & immobilitatem ostendit. Petra, supra quam constructum est ædificium, primaria est: ceteræ supra ipsam consistunt. Fieri quidem potest, ut dimoveantur, & corruant alii lapides absque ædificii ruina: at qui fundamentum submovet, ædificium subvertit. Si ergo portæ inferi nihil possunt contra Ecclesiam; nihil possunt contra ejus fundamentum & Caput, quod ipsæ non possent submovere & evertere, quin totum subverterent ædificium.*

* *Ibi plutco A. ms. rc.*

§. III.

De altera Christi promissione Petro facta, Oravi pro te, ut non deficiat fides tua &c. *quid Patres tradiderint, unde adstruenda est Romanorum Pontificum inerrantia.*

8. Alterum promissum Christi exhibetur illis ejus verbis, quibus postquam de communi omnium discipulorum tentatione & periculo monuit, *Ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum*, remedium subjecit ex fide Petri, pro qua se orasse ait, ne deficeret, ut fide sua alios confirmans, omnes diaboli molitiones irritæ fierent: *Ego autem oravi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* De hoc textu in vim cogendæ & conservandæ unitatis omnium Christi fidelium non solum cum fide Petri, verum etiam cum fide successorum ejus, vide quæ disseruimus cap 12. §. 2. Nunc ad infallibilitatem & inerrantiam quod attinet, ut aliquid dicam, certum est, hunc textum, qui in conservationem unitatis fidei idoneum remedium præscribit eorum scandalorum, quæ ad discindendam eam unitatem diabolus excitaturus esset in Ecclesia, non minus ad Petrum esse referendum, quam ad successores ejus, quibus sane vi hujus mandati onus incumbere confirmandi fratres in fide, Patrum traditio & adversarii quoque fatentur ipso testante Bossueto: *Hoc ergo ex officio Petrus habet, hoc Petri successores in Petro acceperunt, ut fratres confirmare jubeantur.* Si autem ea pars textus recitati, qua Christus jussit Petrum confirmare fratres in fide, ad Romanos quoque Pontifices Petri successores ob vindicandam custodiendamque in tota Ecclesia fidei unitatem ratione primatus pertinet; ad ipsos etiam referenda est pars alia, *Ego autem oravi pro te, ut non deficiat fides tua*: quæ in gratiam laudati præcepti de confirmandis fratribus præmissa fuit; cum præsertim hujus remedii major sub Petri successoribus, quam sub Petro, necessitas futura esset, ut vel Bossuetus, quem loco memorato laudavimus, confessus est.

Luc. 22. v. 32.

lib. 10. al. 15. Defens. declar. c. 3.

9. Aliis quidem Episcopis idem confirmandi officium commissum, si quando suis in ecclesiis aliquod scandalum contra fidei unitatem excitaretur; nec tamen idcirco pro cu-

jusque

jusque Episcopi fide ita orasse Christus dicendus est, ne deficiat, ut pro fide Petri oravit; nec exinde cuique Episcopo infallibilitas asseri potest. Magnum siquidem est inter alios Episcopos & Romanos Pontifices discrimen. Cum illi singularibus præsint ecclesiis, si in fide deficerent, in errorem non traherent totam Ecclesiam; ac propterea infallibilitatis promissio totam Ecclesiam respiciens, ipsis necessaria non fuit. At Romani Pontifices cum non minus quam Petrus, ex primatu universæ præsint Ecclesiæ, & in periculis fidei unitatem ejusdem fidei debeant in ea tueri & continere confirmandorum fratrum officio: quod dum ex jurisdictione sibi competente & in finem primatus necessaria exercent, non sine vi coactiva unitatis exercent: si deficerent in fide, in errorem traherent totam Ecclesiam, quæ jure primatus ipsorum fidei debet adhærere; ac idcirco ne & ipsi deficerent in fide, oratio Christi interposita dicenda est. Evangelicus quidem textus specialem rationem pro fide Petri a Christo habitam præfert. Etsi enim is ad omnes Apostolos loqueretur, & de tentatione omnibus communi ageret; *Satan expetiuit, ut cribraret VOS*; huic tamen omnium periculo prospecturus, pro Petri fide, ne deficeret, se orasse subjiciens, hanc promissionem ad solius Petri personam speciali primatus ratione referendam significavit, ut monuit S. Leo serm. 4. al. 3. c. 3. ubi recitato testimonio Evangelico; *Ego oravi pro te* &c. hanc observationem explicationemque subtexuit. *Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, & divinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen* (1) *specialis*

(1) Cum his concinit etiam Bossuetus in *Meditationibus* super Evangelium die 70. Sic enim Christi verba explicat. *Satan expetivit, ut cribraret vos: ego autem, Petre, oravi pro te, pro te speciatim, pro te distincte, non quod alios neglexerit, sed, ut explicant Sancti Patres, quia firmato capite impedire volebat, ne membra nutarent.* Quem in finem paulo post declarat, *S. Petrum ob orationem Christi recepisse fidem constantem, invincibilem, inconcussam, & ita abundantem, ut ipsa apta fuerit ad confirmandum non solum alios fideles, sed etiam fratres suos Apostolos & pastores gregis.* Hæc autem ad primatum pertinere, qui ad successores transivit, & exinde Romanam fidem invincibilem efficere, adstruit in Meditatione diei 72.

lis a Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tamquam aliorum status certior sit futurus, si mens PRINCIPIS victa non fuerit. Quæ ratio ex primatu S. Petri ducta, ut vox *Principis* indicat, cum aliis Petri successoribus sit communis, ad ipsos quoque eumdem orationis Christi effectum transisse non est dubitandum; adeo ut cum Christus *proprie supplicavit* pro Petri fide, pro fide quoque successorum ejus, in quibus vivit & loquitur S. Petrus, proprie supplicarit, tamquam aliorum totius orbis fidelium & Episcoporum status certior sit futurus, si mens *Principis* successoris S. Petri victa non fuerit: quod aliis Episcopis aliorum Apostolorum successoribus singillatim non competit.

10. Hinc sicut jure non minus præceptum confirmandi fratres, quam Christi orationem pro Petri fide, idest totum Evangelicum textum de Petro, Romanis Pontificibus eius successoribus aptarunt (1) Gelasius, (2) Pelagius II. (3) Vitalianus, & (4) Hadrianus I. Pontifices; ita pariter ex eadem oratione & promissione Christi pro indefectibilitate & inerrantia fidei Petri, inerrantiam & indefectibilitatem Romanæ sedis, seu Romanorum Pontificum in doctrina fidei collegerunt S. Agatho in epistola ad Imperatorem Constantinum, quæ in sexta synodo œcumenica a Patribus suscepta & approbata fuit, S. Leo IX. in epist. ad Petrum Antiochenum, * Arnulfus Historiæ Mediolanensis lib. 5. c. 7. Paschalis II. in Concilio Lateranensi * apud Urspergensem; & Innocentius III. in litteris ad Patriarcham Cp. apud Bosquetum in *Gestis* ejusdem Pontificis pag. 41. Concordant Sancti Ecclesiæ Patres, qui cum confirmandi præceptum Petro impositum ad Romanos etiam Pontifices ejus successores extenderunt; orationem quoque Christi pro fide Petri, ne deficiat, ut fratres tute confirmaret ad illorum pariter fidem, dum confirmandi officio & præcepto satisfaciunt, referri præsumserunt, uti ex vetustiorum utique Patrum traditione expresse inter ceteros declaravit S. Bernardus epist. 190. al. opusc. XI. ad Innocentium II. *Oportet*, ait, *ad vestrum referre Apostolatum pericula quæque & scandala emergentia in regno Dei, & præcipue quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quidem hujus prærogativa sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est.* Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua? *Ergo quod sequitur, a*

Petri

(1) *epist.* 14. *t.* 5. *Concil. col.* 341.
(2) *epist.* 5. *ad Eliam. t.* 6. *Concil. col.* 426.
(3) *epist. ad Paulum Episc. Cretensem.*
(4) *epist. ad Carolum Regem.*
* *tom.* 4. *Rer. Ital. col.* 43. *a.*
* *t.* 12. *Concil. Ven. edit. col.* 1227.
t. 1. *edit Ver. Mabil. col.* 649. *e.*

Petri successore exigitur: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. " Vides confirmandi officium in Petri persona Romanis Pontificibus impositum, non disjungi a Christi promissione, ob quam certum præmiserat, in Romana sede *non posse fidem sentire defectum*? Quod utrumque paucis complexus venerabilis Guido Majoris Cartusiæ Prior in litteris ad eumdem Pontificem * tomo 3. Operum S. Bernardi insertis, sedis Apostolicæ fidem atque constantiam, *ipso, qui eam dedit prædicente, & prædicendo roborante* (Christi promissionem Petro factam respicit) *non solum non defecturam, sed & alios confirmaturam* scripsit. Et S. Anselmus Episcopus Lucensis in opusculo adversus Guibertum: *Cum pro fide Petri, ne deficiat, a Christo oratum sit; unius Romani Patriarchæ fides, in qua fratres suos confirmet, numquam deficiet.* * col. 1164. e.

12. Hanc traditionem Patrum exceperunt Scholastici, inter quos satis erit audire testimonium Angelici doctoris S. Thomæ Aquinatis, qui in caput 6. Matthæi Christi orationem S. Petri ecclesiæ aptans, *Sola Petri ecclesia*: inquit, *inviolata permansit; unde Lucæ* 22. Ego rogavi pro te &c. Et 2. 2. quæst. 1. a. 10. id summo Pontifici necessarium fuisse insinuans, ut ad fidei unitatem omnes tute cogeret, ait: *Dominus Lucæ 22. Petro dixit, quem summum Pontificem constituit*, Ego pro te rogavi &c. *Et hujus ratio est, quia UNA FIDES debet esse totius Ecclesiæ secundum illud* 1. *Cor.* 1. Idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: *quod servari non posset, nisi quæstio fidei exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest, ut sic ejus sententia a tota Ecclesia firmiter teneatur*. Concinit vetustior auctor Gallicanus Iacobus Cardinalis de Vitriaco in Historia Orientali cap. 75. inquiens: *Cum super hanc petram, pro qua Dominus rogavit, ut non deficeret fides ejus, post Christum ædificata sit & fundata Christi Ecclesia* &c. Neque dissentiunt Episcopi Galli, qui anno 1653. loquentes de vetustissimo more referendi caussas majores, præsertim fidei, ad sedem Apostolicam, dum scripserunt ad Innocentium X. *Quem* (morem) *fides Petri numquam deficiens, perpetuo retineri pro jure suo postulat*; verbis *numquam deficiens* orationem & promissionem Christi Petro factam, ad successores quoque ejus propagatam respexere. Quod clarius explicarunt triginta ex iisdem Episcopis, cum paulo post in litteris ad eumdem Pontificem affirmarunt, sum-

morum Apostolicæ sedis Antistitum decreta circa fidem *divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti*, idque deduxerunt *ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta*, ex illis scilicet verbis *oravi pro te* &c. quam utique sententiam ex antiquorum traditione susceperunt. Antiqui igitur cum Romanorum Pontificum, seu Romanæ ecclesiæ fidem illam habuerint, *contra quam portæ inferi non prævalebunt*, & pro qua Christus oravit, *ne deficeret*; nonne eam ex memoratis Christi promissis esse infallibilem credidisse satis aperte declarasse dicendi sunt? Id expresse collegit S. Franciscus Salesius, cum in mss. opere, quod in Bibliotheca Chigiana Romæ inveni, cap. 10. consideratis periculis fidei, quæ cum identidem incidant, remedio semper prompto & infallibili indigent, scriptum reliquit: *L' Eglise a tousjours besoin d' un confirmator infaillible, en quel on puisse s' adresser, d' un fondement que les portes d' enfer, & principalement l' erreur ne puisse renverser, & que son pasteur ne puisse conduire a l' erreur ses infans. Les successeurs doncque de S. Pierre ont tous ces mesmes privileges, qui ne suivent pas la persone, mais la dignité & la charge publique.* idest: *Ecclesia semper eget confirmatore infallibili, ad quem confugere liceat, & fundamento, quod portæ inferi, & præcipue error nequeat subvertere, & pastore, qui suos filios ad errorem ducere nequaquam possit. Successores ergo S. Petri his omnibus privilegiis potiuntur, quæ non personæ* (ita scilicet ut cum persona intereant) *sed dignitatis & muneris publici* (ad successores traducti) *privilegia sunt.* In his verbis cum voces *confirmatoris*, & *fundamenti* ad ea duo Evangelica loca Romanis Pontificibus aptata referuntur, quæ duas infallibilitatis promissiones continent; tum vero infallibilitatem eorumdem in definitionibus fidei ex iisdem promissis Christi agnitam manifestissime adstruunt: unde etiam in sermonibus de quibusdam controversiis part. 3. serm. 10. idem Sanctus summum Pontificem *Christi Vicarium & interpretem infallibilem* vocat.

Ms. in Pluteo A. n. 71. pag. 42.

§. IV.

§ IV.

Traditio Patrum de indefectibilitate & integritate constanti fidei in Romana cathedra.

13. Hinc quidem Apostolicam fidem numquam defecisse in cathedra atque ecclesia Romana, intemeratamque semper fuisse custoditam perpetua Patrum traditio docuit. S. Irenæus, postquam affirmavit necesse esse, omnes undique fideles convenire cum Romanæ ecclesiæ fide; addidit: *In qua semper ab iis, qui sunt undique conservata est ea, quæ ab Apostolis est traditio.*

S. Cyprianus epist. 55. cum Pontifici & Clero Romano nihil se metuere affirmavit a Novatianorum fraudibus, qui ausi fuerant *navigare ad Petri cathedram & ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis orta est*; hanc veluti rationem adjecit: *Eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Non dixit tantum *non habet accessum*, sed *habere non possit.* Censuit itaque Romanam fidem non solum non defecisse umquam, sed nec posse deficere. Confer, quæ in hunc textum animadvertimus cap. 13. n. 15. ubi etiam objectum resistentiæ ejusdem Sancti contra decretum Stephani de non rebaptizandis venientibus ab hæresi, vel schismate disjecimus. Pag. 183. a. edit. Ven.

S. Hieronymus lib. 2. in Rufinum n. 12. Romanam fidem, quam laudavit S. Paulus, nec decipi, nec mutari posse pronuntiavit. *Scito Romanam fidem Apostolica voce laudatam istiusmodi præstigias non recipere. Etiamsi angelus aliter annuntiet, quam semel prædicatum est; Pauli auctoritate munitam non POSSE mutari.* In epistola ad Damasum scribens, *Apud vos solos incorrupta Patrum servatur hereditas*, fidem a Petro & successoribus traditam in Romana sede tantum *incorrupte* custoditam significat. Pag. 543. edit. Veron.

Bachiarius in Apologia de fide, quam Muratorius vulgavit, eamdem Romanæ cathedræ indefectibilitatem in fide testatur. *Si pro culpa unius totius provinciæ anathema iz anda generatio est; damnetur & illa beatissima discipula, hoc est, Roma, de qua nunc non una, sed duæ, vel tres, aut eo amplius* T. 2. Anecdot. Lat.

 ha-

hæreses pullularunt; & tamen nulla earum cathedram Petri, hoc est, sedem fidei aut tenere potuit, aut movere.

Theodoretus epist. 116. ad Renatum Romanæ ecclesiæ presbyterum intemeratam & incorruptam Romanæ sedis fidem ex primatu eliciens, scripsit: *Habet sanctissima illa sedes ecclesiarum, quæ in toto sunt orbe, principatum multis nominibus: atque ante hæc omnia quod ab hæretica labe immunis mansit, nec ullus fidei contraria sentiens in ea sedit, sed Apostolicam gratiam integram conservavit.*

Id persuasum fuisse antiquæ Romanæ ecclesiæ liquet ex vetustissimo Sacramentario Leonis nomine in priori editione inscripto, ubi hæc præfatio legitur in Missa IX. diei natalis SS. Petri & Pauli: *Tui est operis, tuæque virtutis, ut Beatorum Apostolorum Petri & Pauli gloriosa confessio nec capiatur umquam falsis, nec perturbetur adversis; sed cælestis eruditio sicut per eos ab ipsa veritate suscepta posterisque mandata est, ita iisdem suffragantibus intemerata perduret.*

Sanctus quoque Gelasius in epist. 8. ad Imperatorem Anastasium inquiens, *Hoc est, quod sedes Apostolica maxime cavet, ut quia mundo radix est* (idest centrum unitatis fidei) *Apostoli gloriosa confessio, nulla rima pravitatis, nulla prorsus contagione maculetur. Nam si (quod Deus avertat, quod fieri non posse confidimus) tale aliquid proveniret; unde cuiquam resistere auderemus errori? vel unde correctionem errantibus posceremus?* Nonne verbis, *quod fieri non posse* (1) *confidimus*, indefectibilitatem in fide certissimam prætulit?

T. 5. Concil. col. 309. d.

Neque

(1) Hunc Gelasii textum Bossuetus lib. 10. al. 15. *Defensionis* c. 9. part. 2. pag. 199. eludere nititur affirmans verbum *confidimus* designare quidem *pium votum*, *piam fiduciam*, ne aliquid tale contingat, non vero certitudinem. Cum S. Paulus scripsit 1. Cor. c. 7. *Puto autem quod & ego spiritum Dei habeam:* num ex verbo *puto* opinionem tantum & fiduciam, non autem certitudinem divini Spiritus in Paulo loquentis scribentisque quispiam colliget? Gelasium vero ea de re veram certitudinem gessisse quis dubitet, cum indefectibilitatem Romanæ sedis & Pontificum Romanorum in fide duabus Christi promissionibus innixam tradiderit aliis in epistolis quas ante memoravimus n. 6. & 10. Cavendum itaque, ne aliæ similes, vel etiam moderatiores aliorum Pontificum de eo privilegio loquentium formulæ, quæ a modestia proficiscuntur, in argumentum incertitudinis transferantur.

Neque hæc constans traditio excidit sub Hormisda Pontifice, quippe qui eam professionem ab Orientalibus subscribendam direxit, in qua id aperte asseritur & ad Christi promissa refertur. *Prima salus est rectæ fidei regulam custodire & a Patrum traditione non deviare. Quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis,* Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. *Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus; quia in sede Apostolica inviolabilis semper catholica servatur religio.* Hæc autem ipsa professio a cunctis Orientis Episcopis subsignata, & a Justiniano etiam Imperatore ad Agapetum missa, nec non totidem verbis expressa & recepta legitur in concilio generali VIII. *ut certum sit* (utar * Bossueti verbis) *hanc formulam in tota Ecclesia catholica comprobatam, omnesque ecclesias subsignata formula professas.... sedis Apostolicæ & ecclesiæ Romanæ fidem integra & perfecta soliditate constare, ac ne umquam deficiat, CERTA Domini POLLICITATIONE firmatam.* Illam igitur propositionem, *in sede Apostolica inviolabilis semper catholica servatur religio*, insertam formulæ fidei *ubique diffusæ, omnibus sæculis propagatæ, ab œcumenico concilio consecratæ quis respuat Christianus?* Sunt pariter laudati Bossueti verba. Confer, quæ in hanc celebrem fidei professionem diximus cap. 13. n. 82.

* *Lib. 10. al. 15. Defens. c. 7.*

Sexta quoque generalis synodus Agathonis litteras recepit tamquam a Spiritu sancto dictatas, & S. Petri manu scriptas, in quibus de sede Apostolica traditur: *Numquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, & a tramite Apostolicæ traditionis numquam errasse probabitur, nec hæreticis pravitatibus depravata succubuit; sed ut ab exordio fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus permanet, idque secundum ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem; qui fidem Petri non defuturam promisit*: eo nimirum textu *Oravi pro te*, &c. quem totidem verbis recitavit. Hæc autem verba *concilii Patres audisse & suscepisse* Bossuetus fatetur.

Lib. 7. al. 12. Defens. c. 24.

Post tam illustria & antiqua testimonia, quæ vetustam traditionem abunde comprobant, alia atque alia permulta subsequentium sæculorum, quæ eamdem traditionem ad nos usque perductam ostendunt, addere superfluum existimo. Hæc vero omnia, ex quibus exploratum fit antiquos tradidisse catholicam fidem semper intemeratam fuisse custoditam

tam in sede S. Petri & in Ecclesia Romana, hancque prærogativam retulisse in duo illa Christi promissa, *Et portæ inferi non prævalebunt* &c. *Ego autem oravi pro te* &c. nonne satis superque demonstrant, eos credidisse Romanos Pontifices in tradendis fidei dogmatibus esse infallibiles?

§. V.

Effugia Episcopi Meldensis, quibus memoratas Christi promissiones antiquorumque traditionem aliorsum distrahere & interpretari studuit, reiciuntur.

14. Cum hisce promissis Christi antiquorumque testimoniis, quæ ad inerrantiam & infallibilitatem asserendam efficacissima vidimus, premeretur contrariæ nobis sententiæ vindex præcipuus Jacobus Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis; ut ab iisdem se se expediret, aliquot interpretationes attulit, quibus aliqua testimonia soli S. Petro convenire affirmavit, quædam Ecclesiæ catholicæ, quædam ecclesiæ seu cathedræ Romanæ, non autem solis Romanis Pontificibus successoribus S. Petri: & siquidem nonnulla de istis loqui negare non potuit; ea non de singulis seorsim sumtis, sed de ipsorum serie ac successione ita esse accipienda ingessit, ut in ea serie semper fides a Petro tradita fuerit custodita, & custodienda semper sit usque ad consummationem fæculi, semperque ab ea confirmandi sint fratres in fide; & hac ratione verum esse contra ipsam non prævaluisse umquam inferi portas, nec posse prævalere, efficacemque fuisse orationem Christi pro fide S. Petri, ne vel in successoribus ejus deficiat: ut ne tamen hinc sequatur, neminem ipsorum seorsim posse aliquando errare in doctrina fidei; hoc enim casu, quo quispiam illorum nutaret, aut deficeret in fide, vel mox correctus per se se resipisceret, vel error ejus corrigeretur a concilio, aut ab Ecclesia, aut a successore ipsius, sicque in serie Pontificum fides S. Petri numquam deficiens immota stabit & conservabitur usque in finem. Vide præsertim Bossueti librum 10. al. 15. *Defensionis* c. 5.

15 Hæ vero interpretationes, seu potius effugia quam vana & inutilia sint ad rem, de qua agimus, facillime detegetur, ni præjudicia justum rectumque judicium impediant.

diant. Promissiones illas divinas Petro factas de indefectibilitate fidei, quas antea explicavimus, ipsius Petri fidem præcipue respicere nemo negaverit. Id tantum dico eas non ad unius Petri, sed ad successorum quoque ejus fidem referri. Cum enim illa testimonia Evangelica, quæ laudatas Christi promissiones continent, ex traditione ab adversariis quoque approbata ad constituendum Petri primatum pertineant; id autem, quo primatus S. Petri constitutus fuit, non soli Petro, sed etiam successoribus ejus Romanis Pontificibus ejusdem primatus heredibus competat, ut iidem adversarii fatentur; necessario sequitur, ea testimonia atque promissiones Christi ipsis testimoniis contentas, quo sensu conveniunt fidei S. Petri, fidei etiam successorum ejus pariter convenire; & sicut fidei S. Petri conveniunt ratione primatus ob formandam & conservandam in tota Ecclesia unitatem potissimum fidei; eadem ratione de fide Romanorum Pontificum, quam ob vindicandam fidei unitatem eodem primatus jure atque officio definiunt, esse accipiendas.

Rejicitur primum effugium, quo promissiones Christi dicuntur spectare ad solam personam S. Petri.

16. Qui porro ea testimonia accomodant fidei Ecclesiæ catholicæ, si modo non excludant fidem a Petro & successoribus ejus catholicæ Ecclesiæ propositam, quæ ipsius Ecclesiæ fidem ex institutione Christi & jure primatus continet in catholica unitate, nemo reprehenderit. Ita enim promissiones Christi ad Petri & successorum ejus fidem pertinentes, ad ipsius Ecclesiæ catholicæ fidem bonumque revocantur, quatenus Ecclesiæ catholicæ fides adhærens fidei Petri & successorum ejus, ex hac adhæsione atque unitate perinde firma & indefectibilis futura sit, ut (1) ex laudatis Chri-

De altero effugio, quo illæ ad Ecclesiam catholicam solummodo referendæ dicuntur.

(1) Id sane innuere videntur illa Bossueti, cum in prima pastorali epistola *de Christi promissis factis* Ecclesiæ scripsit n. 32. *Si ergo firmiter adhærebimus huic cathedræ* (de Romana cathedra S. Petri loquitur, idest de ea doctrina fidei, quæ e cathedra S. Petri traditur) *tuti erimus de Jesu Christi promissis.* Si adhærentes cathedræ Romanæ, unde eduntur definitiones & decreta fidei, *tutos* affirmat ex promissis Christi; promissiones utique Christi laudatas Romanæ cathedræ, seu fidei ex ea cathedra editæ factas agnovit: cumque distinctio inter fidem cathedræ & fidem Romanorum Pontificum ei cathedræ insidentium ex ipso Bossueto repudianda sit, ut ex ejus verbis mox

Christi promissis firma & indefectibilis erit Petri & successorum ejus fides. Si autem negent convenire ei fidei, quæ est petra & fundamentum Ecclesiæ, certumque catholicæ unitatis & fidei centrum; repugnent necesse est Christi institutioni atque rationi primatus, qui ob unitatem potissimum fidei firmandam & custodiendam institutus, omnium fidelium unitatem cum Petri ac successorum ejus fide necessario requirit, ut ex Scriptura ac traditione probavimus.

De tertio effugio, quo explicantur de ecclesia, vel fide Romana quasi a Pontifice distinguenda.

17. Cum porro hujus primatus ratio & vis S. Petri & successorum ejus sit personalis, nec ad hujusmodi jus personale exerendum a ius cujusquam consortium atque subsidium efflagitet, ut ante observavimus; quidquid ejusmodi primatus causa ob unitatem fidei vindicandam, Romanæ sedis, seu ecclesiæ fidei tribuendum negari non potest; ipsorum Romanorum Pontificum personæ ac fidei adscribendum est, nec perinde ei sedi, cathedræ, vel ecclesiæ potest attribui; ac si aliquid a persona & fide Pontificum distinctum intelligendum sit. Confer dicta supra n. 4. Bossuetus itaque cum lib. 10. al. 15. c. 5. expresse fateatur, se *non distinguere a Romanorum Pontificum fide Romanæ ecclesiæ fidem*; dum traditione coactus Romanæ ecclesiæ fidei inerrantiam & indefectibilitatem asserit; eamdem Romanorum Pontificum fidei debet asserere: cum præsertim Romanæ ecclesiæ fidem eam esse affirmet, *quam scilicet non aliter quam a Petro primo atque a Petri successoribus Romani didicerint*.

Tom. 2. pag. 291.

De quarto effugio, quo seriei Pontificum aptantur.

18. Restat ultimum Bossueti effugium, quo indefectibilitatem in fide sedis Apostolicæ & Romanæ ecclesiæ a traditione assertam, non singulis Romanis Pontificibus, sed ipsorum seriei ac successioni adscribendam putavit. Vir in antiquorum lectione apprime versatus vidit, ex certa constantique omnium sæculorum traditione Christi promissis innixa, quam §. 4. explicavimus, fateri oportere numquam defecturam Romanæ ecclesiæ fidem, ac proinde in fide ejusdem ecclesiæ aliquid immotum & firmum esse admittendum, quod numquam deficiet. Id satis perspicitur ex ipso

in textu recitandis audiemus; laudatæ promissiones, si referuntur ad Romanæ cathedræ fidem, fidei Romanorum Pontificum ex ipsa cathedra propositæ competere dicendæ erunt.

ipso titulo capitis sexti libri decimi, al. 15. *Defensionis*, ubi haec leguntur: *Traditio Patrum de fide & ecclesia Romana, deque sede Apostolica numquam defectura*; & apertius in textu ejusdem capitis his verbis: *Sancti Patres ab ipsa Christianitatis origine dum quaerunt illud IMMOTUM in fide, quod ecclesiae principali, Romanae scilicet, inesse necesse sit*: quibus fidem omnino *immotam*, & consequenter indefectibilem Romanae ecclesiae Sanctorum Patrum traditione ab ipsa Christianitatis origine tributam, & necessario tribuendam fatetur. Cum porro haec peculiaris praerogativa non alio nomine a Patribus Romanae fidei fuerit attributa; nisi ratione primatus, qui ipsorum Pontificum personalis est; idem vir Clar. necessarium quoque intellexit, hoc *immotum* & indefectibile ex traditione admittendum in Romana fide, non esse a fide ipsorum Pontificum distinguendum, ut in textu quinti capitis sub finem praecedentis numeri recitato expresse declaravit. Ne autem hoc *immotum* & indefectibile Romanae fidei a fide, quam Romani tradunt Pontifices, haudquaquam separandum, assereret cuique Pontifici fidem docenti ac definienti, quod infallibilitatem omnium & singulorum in nostram sententiam adstrueret; illud non singulis seorsim sumtis, sed toti seriei ac successioni adjudicandum putavit. Ita conciliari posse censuit traditionem Patrum cum sua & adversariorum nostrorum sententia, si vi traditionis veram fidem in ea serie ac successione immotam & numquam defecturam credamus, quae licet vacillare & deficere possit, & de facto nutaverit in nonnullis, mox tamen revictura, & vel ab ipso qui erravit, vel saltem a successoribus vindicanda, in ea serie ac successione nequaquam deficiet. Hoc sensu laudato cap. 5. scripsit: *Accipiendi ergo Romani Pontifices tamquam una persona Petri, in qua NUMQUAM fides Petri DEFICIAT. Atque ut in aliquibus vacillet, aut concidat, non tamen DEFICIT in totum, quae statim revictura sit . . . . Nec porro aliter ad consummationem usque saeculi in tota Pontificum successione eventurum esse CERTA FIDE credimus. In tota Pontificum successione*, inquit, non in singulis Pontificibus: & similiter in Corollario §. 8. de sola successione affirmavit: *Neque successionem ejus* (S. Petri) *umquam a fide abrumpendam*; idque inter ea refert, quae *certa traditione constare* professus fuerat. Haec fusius proponenda, ne quid tanto Scriptori perperam affictum putetur.

Tom. 2. pag. 192.

Tom. 2. pag. 191.

Tom. 2. pag. 310.

Contradictio notata. 19. Num vero de una eademque Romana fide a fide Romanorum Pontificum non distinguenda absque contradictione manifesta affirmari potuerint hæc duo, nimirum eam fidem in serie ac successione immotam numquam defecturam, numquamque a vera fide abrumpendam certa traditione constare; & nihilominus eamdem in aliquibus ejus successionis Præsulibus potuisse deficere & defecisse, etsi *non in totum*, nec diutius, sed defecerit *mox revictura*, & saltem, ut ibidem ait, *a successoribus statim vindicanda*: num, inquam, hæc duo absque evidenti contradictione potuerint affirmari, nemo, ut arbitror, recte ratiocinans intelliget. Cum enim series seu successio Romanorum Pontificum non tam omnes, quam singulos, qui post S. Petrum Romanam cathedram obtinuerunt, & obtenturi sunt, complectatur; ut Romana fides a S. Petro Romanis tradita in hac serie *immota*, & *numquam defectura*, *numquamque abrumpenda sit*, opus est, ne quispiam ejus successionis in fide deficiat. Si quis enim inter eos deficeret in fide, non tacendo tantum, cum fidem loqui ac definire deberet (id siquidem esset deesse officio docendi, non autem errare in fide), sed docendo ac definiendo aliquid contrarium fidei; hic error in illa serie licet unius, aut alterius Pontificis, sufficeret, ne Romana fides in ea serie atque successione dici posset intemerata & immota, numquam defecisse, numquam contra eam prævaluisse inferi portas: quæ tamen omnia de eadem fide ex Christi promissis traditio docuit. Cum S. Augustinus Donatistis seriem Romanorum Pontificum opposuisset tamquam illam indefectibilem & inconcussam petram, *quam non vincunt superbæ inferorum portæ*; scribens, *In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus invenitur*, satis profecto futurum existimavit ad eam seriem vitiandam, si vel unus ejus successionis Pontifex in Donatistarum errorem incidisset. Hæc de adversarii ceteroquin præstantissimi incohærentia & contradictione satis: quam quicumque vitandam existimabit, primum illud, quod de Romanæ sedis immota & indefectibili fide ex traditione certum posuit, recipiendum agnoscet; quod porro de eadem fide in nonnullis ejusdem seriei Pontificibus nutante ac deficiente ex suo præjudicio, nec cum traditione cohærens subjecit, rejiciendum.

Psal. contr. part. Donat.

20. Alia vero non desunt ad hoc effugium refellendum opportuna. Si nimirum aliquis in ea successione errasse pos-

fet

ſet docendo fidem, nullius Pontificis certa eſſet definitio, antequam (ut adverſarii vellent) Eccclefiæ conſenſus accederet; ſicque nullius Pontificis definitiones per ſe cogerent ad aſſenſum, nec in primatu remedium idoneum fuiſſet a Chriſto inſtitutum ad ſopienda ſcandala contra fidem, & ad conſervandam in Eccleſia fidei unitatem: quod ex conſtitutis conceſſisque principiis neque ab adverſariis poteſt admitti. Certe primatus ſingulis Petri ſucceſſoribus eadem ratione competit, qua in Petro Chriſti inſtitutione fuit conſtitutus. Singulorum itaque doctrina fidei, quam ad continendam fidei unitatem ex officio primatus Eccleſiæ proponunt, eſt illa *petra*, cui tamquam fundamento tota Eccleſia debet adhærere & incumbere bono unitatis, ut ex traditione probavimus. Nonne ſemper, ut monuit S. Franciſcus Saleſius, hoc confirmandi officio Eccleſia indiget, cum ſemper ſatan eam unitatem diſcindere & fratres cribrare nitatur? Si autem Eccleſia ſemper indiget hoc officio, quicumque ſit legitimus Petri ſucceſſor, qui huic officio ſatisfacturus, ut unitatem fidei vindicet, fratresque confirmet, aliquod dogma declaret atque definiat, ejus doctrina accipienda erit uti doctrina S. Petri, pro qua Chriſtus oravit, ne deficeret: unde non ſolum concilia & Patres S. Petrum in ſucceſſoribus loqui profeſſi ſunt, dum fidem docent, ſed ipſe quoque Boſſuetus in celebri ſermone ad comitia Cleri Gallicani an. 1681. & in Meditationibus ſuper Evangelium die 72. fateri debuit certiſſimum, ex Chriſti mandato Petro intimatum, ſemper ipſum Petrum in ſuis ſucceſſoribus loqui, & loquuturum ſemper, qui fratres confirmet in fide. Vide ejus verba capite præcedenti num. 18. & 22. Quod ſi definitiones ſucceſſorum Petri habendæ ſunt uti doctrina edita a S. Petro; habendæ profecto ſunt uti ea doctrina ac fides, pro qua Chriſtus oravit. Neque vero ſi quis inter hos S. Petri ſucceſſores in hac doctrina proponenda aliquando erraret, nihil præjudicii rediret in eam ſucceſſionem, etiamſi vel ipſe ſubinde ſe corrigeret, vel corrigeretur ab aliis. Semper enim verum eſſet petram, & fundamentum Eccleſiæ in eo Pontifice aliquando defeciſſe, eamque ſeriem ac ſucceſſionem aliquando fuiſſe contaminatam; ipſaque Eccleſia ei adhærens (uti ex inſtitutione Chriſti, ac jure primatus deberet), in fide deficeret; vel renuens illi adhærere, Chriſti inſtitutionem desereret, & ineptam declararet.

21. Neque dicas: Hac ratione dicendum videtur, non ſolum Romanos Pontifices eſſe indefectibiles in fide, verum etiam eſſe impeccabiles. Fundamentum enim Eccleſiæ a Chriſto poſitum non eſt niſi fides a S. Petro prædicata, & ad ſucceſſores ejus transmiſſa, & ab iisdem, quando opus eſt, definitionibus dogmaticis aſſerta & vindicata; unde ſufficit, ſi in ejusmodi definitionibus ac doctrina fidei nequaquam deficiant. Si in aliis materiis practice labantur, facta ejusmodi non ſunt petra ſeu fundamentum Eccleſiæ, ſed ſola doctrina, quæ etiam in criminoſo Pontifice indefectibilis, ad cuſtodiendam fidei unitatem ſufficit. Idem eſt, ſi quidam Pontifices, non doctrina falſa, ſed omiſſione rectæ doctrinæ, cum definienda eſſet, labantur, & peccent: omiſſiones enim hujus generis non ſunt petra Eccleſiæ, ſed definitiones; ſatisque eſt, ſi non peccent id definiendo quod falſum eſt, qui poſſunt peccare tacendo, cum loqui ac definire neceſſe eſſet. Hinc etiam detegenda eſt alia Boſſueti æquivocatio, cum libro 1. *Defenſionis* in Appendicem noviſſimæ editionis rejecto cap. 3. pag. 88. ſuaſurus Romanam fidem, quæ numquam defectura eſt, non eſſe intelligendam fidem ſingulorum Pontificum ſcripſit: *Neque vero Romana fides in ſola aliquo Pontifice eſt; alioquin intereunte Pontifice Romana interiret fides. At etiam vacante ſede viget, vigeretque profecto, etiamſi Pontifex plusquam mortuus quocumque tandem modo a fide deficeret.* Cum Romanam fidem ex promiſſis Chriſti numquam defecturam, eodem Boſſueto docente, diximus non diſtinguendam a fide, quam docent Romani Pontifices; Romanæ fidei nomine accipiendas diximus non phyſicas, ut ita dicam, ipſorum perſonas, ſed fidei definitiones ab ipſis editas in unitatis bonum jure primatus; quæ cum non intereant morte Pontificum, his obeuntibus & ſede vacante non deficit Romana fides in ipſis definitionibus vigens, nec defectura umquam, quocumque alio perſonali errore quisquam illorum laberetur, dummodo in definiendo nemo illorum deficiat.

§. VI.

§. VI.

Potissimum adversariorum objectum ex præsumptis Romanorum Pontificum erroribus circa fidem expungitur, eo quod ea, quæ obtruduntur facta, non sint errores definitionum fidei. Præmittitur explicatio, quænam sint proprie dictæ definitiones fidei, seu, ut ajunt, ex cathedra editæ, quibus ex Christi promissis & Patrum traditione inerrantia, & infallibilitas tribuenda est.

22. At enim, inquiunt, certum est aliquot Pontifices in doctrina fidei defecisse. Hic postremus est adversariorum recessus, atque conatus: & maxima quidem ex factis, seu erroribus hujusmodi oppositio ab ipsis obtruditur, in qua pluribus destinentur. Ad hanc sane objectionem tamquam invictam confugit Episcopus Meldensis, cum sacræ Scripturæ, Patrumque testimoniis adstrictus, allatas interpretationes suas, seu potius effugia per se se minus sufficientia deprehendens, scripsit inter cetera lib. 10. al. 15. *Defensionis declarat.* cap. 5. quod si ea, quæ ad explicandas Scripturæ & Patrum auctoritates Pontificiam inerrantiam adstruentes produxit, nostræ sententiæ defensoribus *non sufficiunt, ii, ut se se in minuta atque oppido absurda & falsa conjiciant, non ratiociniis, sed jam experimentis vidimus*: idest iis factis, erroribusque quorumdam Pontificum, quos identidem & ibidem, & aliis ejusdem libri capitibus ingessit, aliis autem in libris studuit fusius demonstrare. Hæc scilicet errorum facta, ita certa & evidentia credidit, ut testimonia, quæ ex Christi promissis ac traditione inerrantiam & infallibilitatem fidei Romanæ sedis, & Romanorum Pontificum generatim pronuntiant, aliquam interpretationem requirant. Nolebam in hanc vastissimam silvam ingredi, quæ multis facti quæstionibus implicata & involuta, longam molestamque disputationem postularet. At cogitavi posse sufficere, si potiora, & quæ evidentiora creduntur, facta ex proposito discutiantur: quibus si perspicue satisfactum erit, de ceteris imbecillioribus, quid sit sentiendum, paucioribus expedietur, cum præsertim quædam hac

in re notiones ac principia ſint præmittenda, ex quibus quisque per ſe ſe de quamplurimis aliis, qui opponuntur, vel opponi poſſunt, erroribus facile judicium ferat, ut ne in ſingulis rejiciendis tempus ſuperflue & inaniter conteramus.

Quænam ſint definitiones fidei.

13. Antequam igitur ad objectos errores accedo, ne qua confuſio lectores impediat, explicandum eſt, quænam ſit illa Romanæ ſedis, ſeu Romanorum Pontificum fides, quæ omnes undique fideles cogit ad unitatem, quæque ob hanc vim coactivam ex promiſſis Chriſti eſſe debet ab errore immunis. Id autem non obſcure intelligetur, ſi perpendatur, quænam in inſtitutione primatus fuerit ea S. Petri fides, contra quam ne inferi portæ prævalerent, Chriſtus promiſit, & pro qua idem oravit, ne deficeret, utrumque, ut vidimus, ob formandam conſervandamque in Eccleſia fidei unitatem, cujus gratia Petri & ſucceſſorum ejus primatus fuit inſtitutus. S. Petri fides, contra quam ne prævalerent inferorum portæ, Chriſtus promiſit, fuit illa, qua inter diverſas opiniones, ſeu potius errores hominum de Chriſto, aliis dicentibus ipſum eſſe Eliam, aliis Hieremiam &c S. Petrus veram ſententiam Deo revelante edoctus, dixit: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi:* quam quidem fidem continentem omnem doctrinam a Chriſto traditam, idem Petrus in ædificanda Eccleſia, præſertim Romana, erat prædicaturus, cuique tamquam petræ inconcuſſæ & fundamento totius ædificii, bono unitatis tota catholica Eccleſia debebat immobiliter adhærere, & incumbere. Cum autem in dubiis circa fidem quæſtionibus a diabolo ſubinde excitandis, ut eam fidei unitatem diſcinderet, Chriſtus præcepiſſet Petro, ut fratres confirmaret in fide, & ita unitatem fidei in Eccleſia cuſtodiret; oravit, ne in his confirmandis & vindicanda fidei unitate deficeret ejus fides, quæ in eccleſia præſertim Romana debebat eſſe tamquam petra ſtabilis, in qua a cunctis fidelibus fidei unitas ſervaretur. Cum porro diabolus non ſolum Apoſtolorum ætate, verum etiam poſtea conniſurus eſſet, ut fidei diſſenſiones inter Chriſtianos commoveret, eamdemque fidei unitatem dirimeret, quæ ſemper conſervanda erat in Eccleſia Chriſti; idem officium confirmandi fratres, tuendæque unitatis, quod Petro commiſſum fuit, ad Romanos Antiſtites ejus ſucceſſores tranſiſſe omnes fatentur; ac propterea cum eadem vis cogens ad conſervandam fidei unitatem in iisdem agnoſcenda ſit ratione primatus; pro ipſorum quoque fide a Petro

tro tradita, & ad eosdem transmissa, qua in memoratis dissensionibus a diabolo excitandis fratres confirmarent, Christus orasse dicendus est. Ea igitur fides, seu doctrina fidei, quæ in controversiis fidei ab ipsis Pontificibus ita proponitur, ut fratres & fideles omnes confirment in fide, & unitatem ejusdem fidei exigant, atque conservent in Ecclesia catholica, illa est (1), cui inerrantiæ privilegium ex promissis Christi est vindicandum. Solas itaque fidei definitiones id respicit a summis

(1) Bossuetus quidem lib. 10. *Defensionis* al. 15. c. 1. tom. 2. pag. 186. novæ editionis explicans Evangelicam Christi promissionem, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, *petræ* nomine habendam non solam illam Petri confessionem, *Tu es Christus Filius Dei vivi*, sed quamcumque etiam successorum ejus dogmaticam, quam ex officio proponunt, doctrinam fidei exerte fatetur. *Quoties successores Petri communem ecclesiarum fidem ex communi traditione pro officio proponunt*; *eorum decretum*, *prædicationem*, *fidem fore*, *Ecclesiæ fundamentum*: cui nimirum fundamento tamquam petræ immobili tota Ecclesia debet adhærere, & de quo nunquam de Ecclesia ipsa verificari debet promissio: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Quod ait *communem ecclesiarum fidem*, & *ex communi traditione* verificatur etiamsi Pontifices definiant potissimum ex traditione, quam in ecclesia Romana S. Petrus deposuit: hæc enim est simul omnium catholicarum ecclesiarum fides atque traditio, ut probavimus cap. 14. num. 27. Romanos autem Pontifices in suis decretis dogmaticis semper traditionem a S. Petro per successionem prædecessorum ad se usque perductam sequutos, complura ipsorum testimonia confirmant, quorum aliqua recitat P. Constantius in præfatione ad Epistolas Romanorum Pontificum. Neque aliter eos, posse circa fidem decernere, indicare videntur illa S. Augustini lib. 1. in Julian. c. 2. quibus scripsit Innocentium in Pelagianorum causa non solum haud aliter respondisse, sed *nec potuisse respondere* conciliis Africæ: *Quid enim*, inquit, *POTUIT ille vir sanctus Africanis respondere conciliis*, *nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseveranter ecclesia?* Hinc in ipsis decretis fidei semper Petrus loquitur, cum exprimant doctrinam a Petro traditam; eademque decreta sunt ea Petri fides, petra & fundamentum Ecclesiæ, *quam*, eodem Augustino testante in Psal. contra partem Donati, *non vincunt superbæ inferorum portæ.*

summis Pontificibus Ecclesiæ propositas contra insurgentes dissensiones & errores in materia fidei; non autem (1) opiniones, quibus etsi aliquid statuant, nihil tamen decernunt credendum ex catholica fide, nihilque damnant tamquam alienum ab eadem (de quo plura dicentur inferius num. 40. & 41.); non simplicia * præcepta, quæ ad fidei definitionem referri non possint; non judicia (2) de personis tantum; non decreta disciplinæ, quæ ad fidem non pertinent; non tandem omissiones definitionum fidei, quæ si omittantur, cum definiendum esset, culpa omissionis non esset error definitionis dogmaticæ, nec error in fide.

* *Vid. supra p. 196. not. 1.*

24. Præterea fidei definitiones debent esse actus plane liberi & voluntarii: si quæ enim verba fidei contraria exteriori vi extorquerentur ab invito, etsi culpam involverent, manifesta tamen exterior vis satis patefaceret, ea verba non exprimere veram sententiam & fidem ejus, qui sic exterius adigitur ad id dicendum, quod ipse interius non credit, nec diceret, si non cogeretur. Hinc actus metu extorti tamquam non omnino liberi ex ipso civili jure nulli judicantur. Cum ergo Romani Pontifices nulla vi exteriori cogente ob vindicandam catholicæ fidei unitatem quibusdam dissensionibus impetitam aliquod dogma circa fidem credendum proponunt, atque constituunt, vel errorem aliquem fidei contrarium iis formulis damnant, quibus non opinionem privatam, sed catholicam doctrinam se exponere,

---

(1) P. Angelus de Nuce Abbas Cassinensis in Excursu historico ad Chronicon Cassinense tom. 4. Rerum Italic. pag. 482. scite monuit, distinguenda quæ Pontifices tradunt ex opinione ab iis, quæ de fide credenda constituunt. *Non enim*, inquit, *quæcumque Pontifex quamquam in conciliari oratione loquitur, dogma fidei constituunt, aut fidei regulam intellectibus præscribunt, sed tunc tantum, cum ex cathedra loquitur, & sufficienter declarat, se id velle definire:* & mox nonnulla exempla subjicit. Vide quæ inferius addemus n. 38.

(2) De judiciis circa personas agens Innocentius III. in cap. *A nobis*, *de sent. excomm.* ait: *Judicium Dei veritate, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur: judicium autem Ecclesiæ nonnumquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contigit, & falli.*

nere, erroremve ei doctrinæ contrarium proscribere ita significent, ut quicumque aliter sentiant, a catholica, vel Romana fide abesse, & ab ecclesiæ Romanæ communione & unitate separatos declarent; anathemate percellant, aut hæreseos, vel aliis æquivalentibus censuris propositiones, quas damnant, inurant; hæc erit illa proprie dicta definitio fidei, qua cum ex Christi mandato confirmandi sint fratres in fide, ex ejusdem Christi promissis error ipsi nequit inesse. Hujus generis sunt omnia exempla definitionum antiquarum Innocentii I. contra Pelagianos, Cælestini I. contra Nestorium, Leonis I. contra Eutychem, Agathonis I. contra Monothelitas &c. atque similiter aliæ definitiones Apostolicæ etiam recentiores, quæ omnes infallibiles habendæ sunt, & jure habentur. Hæ autem sunt illæ definitiones, quas editas dicunt *ex cathedra*. Cathedræ enim Romanæ vocabulum, etsi latius sumtum, omnem auctoritatem Apostolicam e cathedræ primatu manantem complectitur; proprius tamen & primario fidei doctrinam circa speculativa aut practica dogmata significare ostendimus cap. 13. n. 35. Non omnia igitur, quæ eduntur auctoritate Apostolica, vel etiam iis formulis, quæ e clavium potestate, vel primatus jure proveniunt, etiamsi nihil statuant credendum, vel damnandum ex catholica fide, ad definitiones fidei *e cathedra* editas referri queunt.

25. Scio quosdam adversarios, qui observantiam suam erga Romanam cathedram præferentes, ipsius definitiones erroris expertes fatentur, eas tantum e cathedra editas & infallibiles dicere, quas summi Pontifices edunt in unitate fidei totius Ecclesiæ catholicæ; eas vero nec e cathedra editas, nec infallibiles judicare, nisi postquam constiterit fidem ejusdem Ecclesiæ cum ipsis concordare. Id ex eo ipsorum præjudicio dimanat, quo ipsi vim coactivam ad unitatem, & infallibilitatem exinde consequentem Pontificiarum definitionum alligant conditioni expressi, vel saltem taciti consensus Ecclesiæ, quod præjudicium fuse rejecimus capite præcedenti n. 30. & seqq. Cum Christus S. Petri, ac Romanæ cathedræ, seu Romanorum Pontificum fidem ratione primatus & ob unitatis bonum constituit petram & fundamentum fidei totius catholicæ Ecclesiæ, in quo omnium fides consisteret atque confirmaretur; non constituit ex conditione consensus quasi liberi, sed potius eo fine constituit, ut ob illud unitatis bonum consensus omnium fidelium semper accederet, & hac debita unitate

omnes confirmarentur in fide. A qua Christi institutione cum Ecclesia numquam recedet, semper fides catholicæ Ecclesiæ erit in unitate cum fide Romanorum Pontificum; & semper fides ab his definita ratione primatus, erit fides in unitate fidei Ecclesiæ catholicæ; ut ne umquam sit ambigendum, num illi, cum ex officio primatus ob vindicandam continendamque unitatem fidei aliquod dogma definiunt, in unitate fidei ecclesiæ definierint, nec ne. Infallibilitas, quæ fidei cathedræ Romanæ tamquam petræ inconcussæ asserenda est, ex promissis Christi antea memoratis traditione explicante deducitur, quæ ad Ecclesiam eatenus pertinent, quatenus Ecclesiæ fides eidem Romanæ fidei superstructa & inhærens, inhæret fidei, contra quam portæ inferi non prævalebunt, & pro qua oravit Christus, ne confirmandis fratribus & unitati continendæ destinata aliquando deficeret. Semper itaque fides in eumdem finem a Petri successoribus definita, habenda erit (1) *ex cathedra*, & erroris periculo expers.

26. Nemo

---

(1) Meldensis Episcopus in *Corollario defensionis* §. 8. t. 2. pag. 309. expendens formulam definitionum, quæ vocatur *ex cathedra*, non diffitetur posse concedi summos Pontifices, dum fidem docent *ex cathedra*, esse infallibiles. At cum non semper doceant *ex cathedra*, inter conditiones & signa definitionis *e cathedra* editæ Ecclesiæ consensum requirit, additque; *decorum magnificumque Pontifici id esse, cum hac ratione pari fere loco atque concilia generalia habeatur. Certum est apud catholicos concilia generalia infallibilia esse. At cum dubitari possit, conciliumne aliquod generale sit; id ex Ecclesiæ consensione repetatur. Ita certum firmumque, si velint, habeatur Pontificem pro cathedra docentem esse infallibilem. At cum dubitari possit, an pro cathedra dixerit adhibitis omnibus conditionibus; ultima nota & thesera sit Pontificis ex cathedra docentis, cum Ecclesiæ catholicæ consensus accesserit.* Quam multum in rem nostram hæc paritas seu comparatio impar, & exorbitans est! Si quo casu dubitetur, num aliquis sit verus & legitimus Pontifex, uti dubitaretur, num aliquod concilium esset generale; æqualis utrobique paritas esset, & utrobique decisionem ex Ecclesiæ consensione repetendam non repugnarem. At si sermo sit de definitione fidei, sicut conciliorum certo generalium definitiones ex ipsis verbis & notis definitionem exprimentibus satis dignoscuntur, ita etiam definitiones Pontificum Romanorum ex cathedra editæ satis ex eo discernuntur, si iis verbis sint

26. Nemo hic mihi eam quæstionem curiosam magis quam necessariam ingerat, num aliæ quædam conditiones a nonnullis recensitæ prærequirantur, ut definitio edita dicatur *ex cathedra*, nimirum oratio, examen Scripturarum & traditiones, consultatio &c. Cum enim ex indicatis Christi promissis ac traditione ipsa de indefectibilitate fidei Petri ac successorum ejus, cum qua necesse est totam convenire Ecclesiam ratione primatus ob custodiendam fidei unitatem; cum, inquam, ex his, nec non ex principiis adversariorum quoque assensu præstitutis certum haberi debeat, non errare Pontifices, cum definiunt fidei causas: si liqueat eos proponere aliquid tamquam dogma credendum ex fide, quibuscumque utantur verbis aut formulis, sufficit, ut conditiones ad id rite & recte præstandum requisitas non defuisse credamus. Deus siquidem sapienter suaviterque disponens omnia; dum finem prospicit, media etiam prospicit ad finem necessaria. Si ergo ex constitutis hactenus promissa est summis Pontificibus inerrantia & infallibilitas, quando ex primatus officio aliquam fidei controversiam definiunt ob fidei unitatem servandam; promissum etiam fuisse intelligitur, ne ipsis, cum definiunt, quidquam desit, quod ad definitionem edendam necessarium fuerit. Eadem sane quæstio moveri posset, quoad definitiones editas in generali concilio. Si autem hæreticis semel hæc licentia permittatur, ut in quæstionem vocent, num Ecclesiæ judices eam diligentiam curamque, quæ opus erat, adhibuerint; quis non videat, omnia mox non tam Pontificum, quam ipsorum œcumenicorum conciliorum judicia labefactatum iri? Sicuti ergo cum eduntur definitiones concilii generalis, de conditionibus necessariis nemo catholicus dubitat, quo minus veritatem contineant; ita & de summorum Pontificum definitionibus iudicandum. Quæ humanæ rationi & industriæ innituntur, etiamsi nihil omissum sit diligentiæ, errori subesse queunt; non vero, quæ incumbunt promissis divinis, Deo satis prospiciente ne quid erroris obrepat, & ne quid omitta-

Quid de conditionibus requisitis ad definitiones.

propositæ, quibus ex officio & jure primatus fidei unitatem in Ecclesia custodiendam, & ab omnibus catholicis præstandam declarent.

omittatur, vel desit, quod ad veritatem cognoscendam ac definiendam requiratur. Hinc etiam metus eorum retunditur, qui dicunt rem plenam periculi infallibilitatem in definiendis controversiis fidei unius Pontificis personæ attribuere, quæ pro aliquo præjudicio vel affectu posset aliquando opinionem minus veram, quam in animum induxerit, veluti certum dogma definire. Hi profecto, qui id timent considerata unius Pontificis persona, definitiones dogmaticas metiuntur humano more; nec cogitant dogmata fidei esse rem divinam, & infallibilitatem Romanorum Pontificum divinis promissis Petro factis ac traditione confirmante ad successores ejus una cum primatu traductis inniti, divinamque providentiam variis & occultis modis posse efficere, & (ne divinæ promissiones sint irritæ) certo effecturam, ut si qui Pontifices pro aliqua præoccupatione, aut affectu vellent aliquid falsum definire, vel mutent consilium, contrariumque definiant, vel a definiendo impediantur omnino vel contineantur inter eorum decretorum limites, quæ definitiones non sunt.

§. VII.

Quatenus præsumpti & objecti errores Pontificum non pertineant ad definitiones fidei. Duo vel tria molestiora, quæ præcipue tamquam evidentiora opponuntur errorum facta, expresse solvenda. Primum de lapsu S. Petri explosum.

Quam pauci objecti errores ad rem præsentem referantur.

27. His præmissis objectos errores Pontificum disiicere non difficile fuerit. Plures ex illis errores facti præferunt, vel judicia circa personas tantum, ex quibus, etsi non pauci congrua explicatione ab erroris nota vindicari queant; cum tamen ad definitiones fidei proprie dictas nequaquam spectent, in præsenti controversia nec comemoratione indigent, nec responsione. Soli errores, qui circa fidem opponuntur, in rem, de qua agimus, considerandi sunt; & siquidem illi, qui majori conatu quasi omnium evidentissimi ab adversariis ingeruntur, inepti prorsus & inanes demonstrari queant, haud opus erit in ceteris levioribus & infirmioribus, qui facilius dijudicari poterunt, diutius distineri.

ri. Episcopus Meldensis, * qui in ejusmodi erroribus colligendis & inculcandis exactius laboravit, scribens *Meditationes* in Evangelium die 72. fateri debuit, facta errorum potiora, quæ in tota serie ac successione summorum Pontificum molestiam & negotium facessere queunt, esse tantum duo, vel tria. Postquam enim Christi promissionibus ex Evangelio perpensis & expositis in eam sententiam, qua illæ ad successores quoque S. Petri in unitatis bonum extendendæ sunt, Romanæque cathedræ inerrantiam insinuant; postquam, inquam, affirmavit, S. Petri fidem in Romana cathedra & ecclesia depositam *semper inviolabiliter conservatam fuisse, & fuisse semper fundamentum Ecclesiæ catholicæ, nec umquam fuisse corruptam;* mox, ne cum his pugnare credantur præsumpti, seu objecti quorumdam Pontificum errores, hæc verba subjecit: *Quid refert, si in tota hac præclara successione* (1) *duo aut tria loca molesta forsitan inveniantur? Fides S. Petri non defecit, etiamsi eclipsim aliquam passa sit iterata negatione . . . . Idem est de Petro, si in suis successoribus consideretur. Omnes ejus successores sunt unus Petrus. Quicumque defectus in aliquo ipsorum deprehendi credatur, satis est Evangelicam veritatem perstitisse omnino, nec ullum dogma erroneum fixisse radicem, aut obtinuisse in successione & cathedra S. Petri; adeo ut Romana fides, idest illa fides, quam Petrus prædicavit, & Roma constituit, suoque sanguine obsignavit, numquam perierit, nec peritura umquam sit.* His respicit ea, quæ in *Defensione declar.* lib. 10. al. 15. fusius explicat, ubi ne repugnet Scripturæ ac traditioni indeficientiam tribuentibus fidei, quam S. Petrus in Romana ecclesia depositam ad successores transmisit, hanc in istorum serie incorruptam contendit, quia etsi quidam ipsorum in fide, ut putat, aliquando defecerint, citius tamen emendato errore integra fides in ea serie perstitit: quam interpretationem

* *In Defensione declarationis Cleri Gallic.*

 Chri-

(1) *Unum* tantum, aut *duo* facta molesta idem clarissimus Auctor notavit in sermone habito in comitiis Cleri Gallicani an. 1681. *Contra morem omnium prædecessorum unum aut duos summos Pontifices aut per vim, aut per subreptionem non defendisse constanter, aut non satis aperte explicasse doctrinam fidei,* (quorum alterum ad Liberium, alterum ad Honorium referri videbimus) *hi particulares lapsus in Sancti Petri cathedra nullam* (ut vocavit) *impressionem facere potuerunt.*

Christi promissis ab eodem Bossueto concessis repugnantem superius probavimus num. 18. & seqq. Eodem porro in libro explicat, quinam sint illi duo lapsus successorum molesti, lapsus scilicet Liberii, atque Honorii, quos ut magis exploratos atque præcipuos causa exempli expresse nominat tribus in capitibus 2. 5. & 9. aliis aliorum Pontificum indicatis tantum confuse generalibus verbis. Unum textum hic referam ex cap. 5. in quo ille, ne his erroribus obiectis quicquam afferre videatur promissis Christi contrarium, exemplum præmittit ex lapsu S. Petri, cui promissio Christi facta fuit. *Accipiendi ergo*, inquit, *Romani Pontifices tamquam una persona Petri, in qua numquam fides penitus deficiat. Atque ut in aliquibus vacillet, aut concidat; non tamen deficit in totum, quæ statim revictura sit. Nam & Petrus negavit, & incredulus fuit, postquam audivit illud*, Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; *sed statim exsurgit, confirmaturus fratres, atque omnium nomine communem prædicaturus fidem, sicut in Actis legimus. Sit ergo in Leone, sit in Agathone, sit in aliis egregiis Pontificibus Petrus fratres confirmans: sit etiam in Liberio, sit in Honorio Petrus ad horam nutans & negans, sed statim respiciente Domino convalescens, seque ipso validior, ut firmitudini, Domino providente, etiam lapsus ipse serviat; neque supersit ullum errati vestigium.* Et hac ratione eos errores nihil obesse Romanæ sedis fidei paulo ante affirmaverat: *Stat enim Romana fides ab eorum antecessoribus stabilita, ab eorum successoribus vindicanda, ut factum in Liberio, Honorio, aliisque vidimus, nullo Romanæ fidei, aut Romani primatus detrimento.* Quantum hi, si vere essent errores in definitionibus fidei in bonum unitatis jure primatus editis, promissis Christi opponerentur, & quantum adversarentur institutioni & fini primatus, fuse ostensum est hoc eodem capite n. 18. & seqq. Nunc videndum, num quod de Liberio & Honorio veluti magis exploratum urgetur, ad definitiones fidei proprie dictas pertineat, paucis tamen præmissis de lapsu S. Petri, quem præsenti quæstioni incongruum facile est demonstrare.

t. 2. Defens. p. 191. novæ edit.

28. Hic de definitionibus fidei agimus, quæ eduntur a Pontificibus, ut confirmentur fratres in fide. Num S. Petrus, cum in atrio Principis sacerdotum Christum negavit, Ecclesiam docebat ex officio? Num quidquam credendum decernens fidei dogma edidit, quo fratres suos confirmaret? Præterea fidei definitiones, ut vidimus, liberæ omnino ac

pla-

plane voluntariæ esse debent, non metu extortæ. Num metus Petro incussus negationis causa non fuit? Quid porro quod promissiones Christi, ex quibus inerrantia fidei S. Petri & successorum ejus ratione primatus colligitur, referuntur ad tempus & officium ejusdem primatus, quo, cum negavit Christum, nondum fruebatur? Primatum scilicet Petro ante Christi mortem promissum quidem, non vero actu traditum satis innuunt verba, quibus prima promissio expressa fuit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves* &c. ubi omnia futuri temporis sunt, uti S. Hieronymus animadvertit libro 3. in Matthæum c. 16. n. 23. Similiter paulo ante passionem prædicens futuros diaboli conatus, ut dissensiones inter fideles spargeret in negotio fidei, prospecturus unitati ejusdem fidei, oravit pro ea Petri fide, qua post negationem conversus, fratres confirmaret, quod post conversionem ex primatus officio præstandum, futurum quoque tempus respicit, quo primatum obtinuisset. Vide Theophilactum & Euthymium in ipsum textum Evangelicum Lucæ 22. necnon S. Ambrosium in psalmum 43. n. 40. Ipsum tandem primatum Petro actu collatum, cum Christus post resurrectionem hinc abiturus, eum vicarium suum relinquens, totius Ecclesiæ, ovium & agnorum omnium pastorem constituit iis verbis *pasce agnos meos, pasce oves meas*, Patres & interpretes observarunt. Ineptus ergo in re præsenti est ille S. Petri lapsus, qui non solum non fuit definitio fidei, verum etiam primatus tempus antecessit; ad quod cum Christi promissa Petro facta, & ad successores ejus transmissa pertineant, inerrantia doctrinæ fidei pariter referenda est. Certe S. Hieronymus loco laudato considerans primum Christi testimonium de primatu, qui *in futuro* promissus, non in præsenti datus Petro fuit, *Tu es Petrus* &c. *omnia de futuro*, inquit, *quæ si statim dedisset ei, numquam in eo pravæ opinionis error invenisset locum:* quibus in eum, qui primatum actu consequutus, effectum pariter divinæ promissionis primatui alligatæ debuit obtinere, errorem non posse cadere in negotio fidei satis significavit.

§. VIII.

§. VIII.

Lapſus item Liberii non fuit lapſus definitionis fidei.

29. Sepoſito itaque S. Petri lapſu, qui tot nominibus in præſenti quæſtione obtrudi non poterat, videamus, num lapſus Liberio & Honorio attributi aptius ingerantur. Si certum non eſſet ex Scriptura ac traditione neceſſariam eſſe omnium fidelium unitatem cum fide, quam Romani Pontifices Petri ſucceſſores ex officio primatus docent, & docent quidem in diſſenſionibus fidei, ut ex Chriſti mandato ejusdem unitatis bono veram doctrinam declarantes, confirment fratres in fide; dubitari poſſet, num quidam errores aliquibus Pontificibus impacti, eſſent veri errores fidei; aut definitionum fidei, ob quos unitas his adhiberi nec poſſit, nec debeat. At cum illa unitatis neceſſitas ex propoſitionibus ante conſtitutis ſit omnino certa; manifeſte ſequitur, doctrinam fidei, quam Romani Pontifices jure primatus definientes tradunt, non poſſe errori deputari; ac proinde errores ipſis adſcriptos non eſſe errores in fide, vel ei fidei doctrinæ non eſſe accenſendos, quæ ad fidei definitiones jure & officio primatus in bonum unitatis editas referenda ſit, ſed ad alia capita pertinere, in quibus ſicut non debetur cum ipſis Pontificibus unitas, quemadmodum debetur in doctrina fidei; nec locum habent Chriſti promiſſiones, quæ fidem reſpiciunt; ita errorem aliquem poſſe eisdem aliquando ſubeſſe non eſt impoſſibile. Hinc poſt probatam, ſeu potius demonſtratam neceſſitatem ejus unitatis, ut objecti errores vim haberent idoneam, adverſarii certis documentis demonſtrare deberent, eos eſſe certos errores definitionum fidei, de quibus tantummodo inpræſentiarum eſt ſermo. Contra certam unitatis neceſſitatem, quæ certam inerrantiam omnino efflagitat, probabiles tantum conjectationes, quæ certos definitionum errores non demonſtrent, haudqauquam ſufficiunt. Semper enim prævalere apud catholicos debet illa unitatis neceſſitas, cui & Scriptura & traditio apertiſſimis teſtimoniis ſuffragantur. & ex qua Romanæ cathedræ inſallibilitas Chriſti promiſſis ac Patrum traditione innixa ita conſequitur, ut per ſe ſe errores fidei

non

non omnino certos ac demonstratos a Pontificiis definitionibus prorsus excludat.

30. Ut autem omnino certus ac rei præsenti congruens evinceretur lapsus Liberii, tria ab adversariis probanda essent penitus certa. I. certum esse ejus lapsum, II. certum item esse ipsum fuisse lapsum in definitione fidei, III. si idem lapsus aliquid præferre credatur, quod ad fidei definitionem revocari queat, certum præterea esse nihil intercessisse, quod a vera & legitima definitione ipsum extrahat atque repellat. Num hæc tria omnino certa ab adversariis probantur? Lapsum quidem ejus satis certum probari existimant testimoniis Athanasii, Hilarii, Hieronymi, atque Sozomeni. At alii eruditi homines hunc lapsum, uti vulgo narratur, non ita certum putant, ut de eo gravissimis quidem momentis jure dubitari non possit. Ea narratio, qua Bossuetus in eo *Defensionis* exemplo, quod prima editione prodiit, Liberium post exilium redeuntem *a maxima Cleri & populi parte fuisse rejectum*, eoque die, quo ille Romam ingressus est, maximam in Clerum persequutionem exarsisse prodidit; hæc, inquam, narratio sumpta fuerat ex * spuriis Actis S. Eusebii presbyteri, quæ cum subinde ipsi Bossueto in suspicionem venissent, * integrum illud caput, quo hæc gesta descripserat, in plerisque mss. Defensionis exemplis *ab ipso Auctore deletum fuit*, quippe qui intellexit, ea acta *illa esse; quæ aut nullius, aut infirmæ admodum auctoritatis* apud doctos habentur, uti traditur in nova Defensionis editione anni 1745. ubi idcirco idem caput e loco, in quo primum erat, submotum, in Appendicem rejectum fuit. Eadem vero ratione delenda erant in ejusdem libri capite 33. & alibi etiam quandoque inspersa, quæ iisdem actis innituntur. Liberii quidem reditum a cunctis Romanis summo gaudio & plausibus decoratum tradiderunt Marcellinus & Faustinus in precibus ad Imperatorem: *Cui Liberio cum gaudio populus Romanus exivit*, adeo ut ejus ingressus veluti victoris triumphus videretur, ut Hieronymus scripsit in Chronico: *Romam quasi victor intravit*, Ex hoc tam festivo ac triumphali Liberii ingressu, quo Clerus populusque Romanus ipsum excepit, Felice Pseudo-pontifice expulso, nonne gravissimum exoritur argumentum dubitandi, num ea quæ de ejus lapsu narrantur, commentitia sint? Romani enim Nicænæ fidei ejus-

Num lapsus Liberii sit certus.

* Vide Tillemont. not. 59. in Arian.

* Lib. 9. al. 14. c. 34.

T. 2. Append. pag. 115.

que defensori S. Athanasio maxime addicti, & ab Arriana hæresi summopere aversi, ea potissimum de causa Liberio & restitutioni ejus impense faverunt, quia pro fide Nicæna Athanasiique innocentia strenue pugnaverat; sicuti e contra Felici in Liberii locum intruso fuere infensi, quia cum hæreticis communicare non erubuit. Quomodo igitur hic Clerus & populus potuissent tam festive Liberium excipere, si is relicta pristina constantia Nicæno symbolo Sirmiense prætulisset, & ab Athanasii defensione & communione transisset ad communionem hæreticorum Orientalium, ac præsertim Valentis & Ursacii, Epicteti atque Auxentii, quorum nomina cunctis Occidentalibus erant detestabilia? Si vera esset Liberii epistola e Berea ad Romanum presbyterium missa, qua suæ prævaricationis notitiam, seu potius infamiam declarabat; nonne stomachum, indignationem, & horrorem ejus lectio commovisset in Romani catholici Cleri animo, ut ne credibile sit post tam insignem ejus lapsum, quo magna ignominia Romanæ sedi creabatur, Romanos potuisse eum, qui tam turpiter victus fuerat, tamquam victorem & gloriosum athletam recipere? Nonne hoc gravissimum argumentum est, ne hæc epistola & similiter aliæ eodem pertinentes, quæ inter *Fragmenta* S. Hilarii insertæ sunt, genuinæ credantur, & non potius habeantur suppostitiæ; sicuti certo suppositititia est illa, quæ Liberii item nomine inscripta ad Orientis Episcopos apud Hilarium fragmento quarto legitur? Et siquidem hanc Hilarius in Fragmentis incaute retulit, quidni æque incaute potuit recipere & ceteras ejusdem generis Liberio attributas, tametsi ab Arianis aut Semiarianis similiter confictas & editas, ut Liberium sibi faventem præferrent? Neque mirum debet accidere, si in ea istorum præpotentia atque violentia epistolæ Liberio affictæ, & toto in Oriente disseminatæ apud Hilarium atque Athanasium longius constitutos, atque ab Arianis vexatos, nihilque doli suspicantes fidem invenerint, & ex his lapsum ejus tum ipsi, tum alii atque alii posteriores crediderint. Illud potius mirum post tantorum ejus ævi testimonia (quæ tamen alias exceptiones patiuntur) non omnes lapsui ejus fidem adhibuisse. *Lib. 2. Hist. c. 15. & 17.* Theodoretus enim, qui in sua Arianorum historia Athanasii operibus usus est, cum Liberii restituendi causam refert in matronarum Romanarum officia, non autem in præsum-

fumtum ipsius lapsum ; tum vero eumdem Pontificem cum laude semper nominans, nunc vocat *celeberrimum Liberium*, nunc *gloriosum veritatis athletam* ; & ne credatur aliqua minus digna actione rediisse in suam sedem, ipso in reditu mirabilem testatur: *Post has Christianæ plebis acclamationes* (Liberium ab Imperatore postulantis in Circo) *reversus est admirandus ille Liberius :* quæ laus redeunti lapsus turpissimi causa nequaquam convenit. Sulpicius Severus, qui ex Hilarii fragmentis multum decerpsit in texenda Arianorum historia, ne verbum quidem innuit de Liberii lapsu, ejusque restitutionem seditioni ac turbis Romanorum attribuit, de quibus non solum in fragmentis Hilarii nullum indicium est; verum si genuinæ essent habendæ epistolæ, quæ in illis inscribuntur Liberio, hæc ratio omnino esset rejicienda, cum ex iisdem epistolis colligatur, Constantium in ejus restitutionem fuisse difficilem, eamque tandem concessisse petitionibus Valentis, Ursacii, atque Germinii, Vincentii Capuani, & Fortunatiani Aquilejensis, aliorumque Orientalium. Socrates etiam, qui Liberii restitutionem seditioni populari adscribit, lapsum ejus non solum non memorat, sed videtur potius impugnare, cum Imperatorem seditione Romanorum permotum restitutioni *assensum præbuisse* scribit *licet invitum* ; libenter enim perfidus eum restituisset, si constantiam ejus frangens obtinuisset, ut is tam turpi lapsu libertatem sibi compararet. Certum saltem non fuisse ineunte quoque sæculo quinto lapsum ejusdem, exploratum sit ex Rufino, qui libro 2. Hist. Eccl. scripto circa an. 402. c. 27. ait: *Liberius urbis Romanæ Episcopus Constantio vivente regressus est. Sed utrum quod acquieverit voluntati suæ ad subscribendum, an ad populi Romani gratiam, compertum non habeo.* Ni certiora & Rufino ignota documenta adversarii proferant, quibus idem lapsus certus probetur, nihil conficient. Vide hac de re plura in Historia Eccles. Cardinalis Ursii lib. 14. n. 72. & seqq.

Socr. l. 2. c. 37.

31. Quod si lapsus ejusdem Pontificis certus præsumatur, numquid lapsus dici potest definitionis fidei? Duo capita in hoc lapsu notantur, I. quod S. Athanasii defensionem deferens, eum a sua communione separatum declaraverit, & e contra in communionem receperit Arianorum principes, ac se cum iisdem pacem tenere professus sit; II. quod subscripserit formulæ Sirmiensi, quam Arianam perfidiam Hilarius

Num lapsus fuerit definitionis fidei.

larius appellavit. Primum ad rem meri facti pertinet; facti enim crimen est deserere innocentem Athanasium, cujus defensio constanter vindicanda erat, & ad hæreticorum communionem transire; in neutro autem invenitur erronea fidei definitio. Potuit enim utrumque fieri ab eo, qui humana aliqua ratione ex infirmitate ad utrumque agendum ducatur, quin hæreticum dogma crederet, defenderet, vel doceret. Athanasio ab Arianis imputabantur crimina, quæ falsa erant, nec pertinebant ad doctrinam fidei; eorumdemque criminum nomine ab illis depositus fuerat. Liberius in præsumptis epistolis se melius edoctum prætulit, cum ipsum deseruit, & ad inimicorum ejus partem transivit. Hæc caussa aliena per se a dogmate fidei, defectum quidem constantiæ in Liberio probat, non vero errorem in fide, multo minus definitionis errorem. Ex hoc quidem facto magnum scandalum oriebatur in ipsam fidem; at error fidei per se, & definitionis error hoc scandali crimen dici non potest.

Vid. Tillemont. n. 55. in Arian.

Quoad subscriptionem vero formulæ Sirmiensis jam convenit fere inter omnes eruditos etiam adversarios, illam fuisse primam formulam Sirmii editam contra Photinum, quam in libro *De synodis* ipse S. Hilarius uti catholicam excusat: ideo autem *in Fragmentis* vocat *perfidiam*, quia ex ejus sententia *quidquid præter fidem unam* (Nicænam) *est*, *perfidia est*, ut ait in libro contra Constantium num. 24. Quidquid sane exprimebatur in hac formula, verum erat, si catholico sensu acciperetur. Illud tantum Liberio vitio datur *subscripsisse ei fidei, qua Christus consubstantialis ejusdemque cum Patre substantiæ taceretur*: quod in erroris patrocinium ab hæreticis transferri poterat. Tacere autem quod catholicum, & a catholicis profitendum est, crimen est omissionis; & subscriptio, quæ ex omissione ejusmodi trahebatur in confirmationem erroris, est peccatum scandali, definitio autem proprie dicta erroris nequit appellari. Liberius itaque subscribens formulæ, quæ tacebat quod erat confitendum, non esset excusandus; sed formulæ id tacenti subscribere, fuisset omittere debitam confessionem, non autem *falsa definire*: quod tamen illi * Bossuetus perperam imputat.

Bossuet lib. 9. Defens. c. 33.

* Lib. 9. c. 34. tom. 2. pag. 146.

De vi illata, quæ definitionem excludit.

32. Multo autem minus dici potest erraſſe in definitione fidei, qui ad eam subscriptionem & lapsum non liber omnino, sed per metum externum notoriumque deductus fuit. Neque enim definitio fidei est, aut dici potest illa,

Vid. sup. n. 24.

quæ

quæ non libera planeque voluntaria, sed per vim manifestam metu extorta est. Ubi de solemnibus Pontificum & conciliorum dogmaticis decretis agitur, eorum vis & auctoritas e sensu ac sententia Spiritu sancto inspirante edita proficiscitur: *Visum est Spiritu sancto & nobis*; ac propterea ubi constet decretum vi ac metu externo fuisse expressum, & non ex intima decernentis sententia; idem decretum potiori ac prorsus necessaria & essentiali conditione caret. Aperta in re præsenti & efficax omnino est S. Athanasii ratio, atque judicium in Historia Arianorum ad Monachos num. 42. quod & a P. Coustantio laudatur: *Porro Liberius*, inquit S. Doctor, *extorris factus, post biennium denique fractus est, minisque mortis perterritus subscripsit. Verum ea ipsa re comprobatur cum violentia eorum, tum Liberii in hæresim illam odium, ejusque pro Athanasio suffragium, quamdiu scilicet libere arbitrioque suo agere licuit. Nam quæ tormentorum vi præter priorem sententiam eliciuntur, ea non reformidantium, sed vexantium sunt placita.* Ne pluribus in re & ratione manifesta immorer, addam confessionem celeberrimi Bossueti, qui in secunda instructione de promissis Christi factis Ecclesiæ contra hæreticos agens, non absimiliter Liberii lapsum ab iisdem quoque ingestum ita excusandum putavit, ut Christi promissis nihil præjudicet, cum *certum sit ipso facto*, ait num 105. *eum nonnisi manifestæ violentiæ cessisse, & mox ex semetipso ad officium rediisse.* Cum autem Minister heterodoxus opposuisset, violentiam ipsi injectam fuisse levem, & exaggerasset tamquam veram causam recuperandi Episcopatus cupidinem; reponit Bossuetus: *At tacenda non erat crudelis Imperatoris sævitia, cujus minæ non exilium tantum, sed tormenta etiam atque mortem secum trahebant. Scitur nimirum testimonio constanti S. Athanasii omniumque ejus ætatis auctorum Constantium sparsisse multum sanguinem, eisque, qui repugnabant ejus voluntati circa Arianismum, ipsius iram fuisse metuendam. Ego id non dico, ut Liberium excusem, sed ut sciatur, omnem actum, qui vi extorquetur, ex quolibet jure nullum esse.* Manifestam autem interfuisse violentiam, ex qua quisque dignoscere poterat, num actibus ejusmodi quolibet jure nullis, utpote non omnino liberis & voluntariis quicquam deferendum esset, etiamsi aliquid præferrent definitionis erroneæ circa fidem (quod tamen non est), idem Bossuetus confirmat num 110. *Violentia enim manifestatur,*

Act. Apost. c. 15. v. 28.

In præfat. ad Epist. R. P. pag. XXXV. n. 35.

cum quis non mutatur nisi per vim, & quando ad pristinum redit sensum, statim ac in libertatem restituitur: ut in Liberio evenit, qui non solum ante exilium, sed statim etiam post restitutionem contra Arianismum strenue dimicavit. Cur ergo hic Auctor Liberii lapsum toties opposuit, qui cum tot ex capitibus nutet, certe autem non fuerit in definitione erronei dogmatis circa fidem, nec in definitione libera; ad praesentem thesim non pertinet, qua infallibilitas Romanis Episcopis asseritur tantummodo in liberis & proprie dictis fidei definitionibus: ad quae solum referuntur promissiones Christi?

§. IX.

Lapsus, qui Honorio tribuitur, quantum absit a definitione fidei.

33. Videndum nunc de lapsu Honorii. Tota ejus culpa, quaecumque fuisse credatur, in omissione definitionis ex officio edendae collocari ad summum potest, non vero in erronea definitione. Excitatis enim iis turbis circa duas Christi operationes & voluntates, quae omnes Orientales dividebant ecclesias, & nisi citius sopirentur definitione catholici dogmatis de duabus operationibus & voluntatibus in Christo haud pugnantibus invicem, pernitiosus error circa fidem late irrepsisset & obtinuisset; re a tribus Patriarchis ad Apostolicam sedem delata, summi Pontificis erat ob unitatem fidei custodiendam, & ad confirmandos fratres in re minime obscura definitionem e Petri cathedra edere. Id autem Honorius haudquaquam praestitit, non quod aliquid catholico dogmati contrarium sentiret (duplicem enim voluntatem & operationem indicavit sufficienter, cum in S. Leonis sententiam rescripsit, ut mox videbimus); sed quod oeconomiae causa expedire judicavit definitionem suspendere, ne definiendo majores turbae excitarentur, & major scissura fieret. Deceptus fuit hac spe: & interim error ex hac omissione latius propagatus, profundiores radices egit. At cum haec omissio non fuerit fidei definitio; non erravit definiendo, sed tacendo, & omittendo, quod definiendum fuerat.

34. Sed

34. Sed eja expendamus ipsum lapsum, qui Honorio tribuitur ex epistolis, quas de una vel duabus Christi operationibus ac voluntatibus ad Sergium CP. Episcopum scripsit. In his autem nec Monothelitarum errorem docuisse, nec definitionem fidei edidisse demonstrandum aggredior. Quoad dogma catholicum recte quidem sensisse eumdem Pontificem evidens fit ex iis ipsarum litterarum verbis, quibus operationes & voluntates utriusque naturæ humanæ & divinæ proprias satis distinxit. In sexta œcumenica synodo act. 2. recitatur tamquam peremptorium contra Monothelitarum hæresim illud S. Leonis testimonium ex celebri dogmatica ad Flavianum epistola nostræ editionis 28. *Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium est, Verbo quidem operante quod Verbi est, carne autem exequente quod carnis est.* In quæ notarunt Apostolicæ sedis legati: *Ecce, benignissime Domine, MANIFESTE duas naturales operationes inconfuse & indivise in Domino nostro Jesu Christo præsens sanctissimus prædicat Pater.* Si ea Leonis verba *manifeste* adstruunt duas operationes & voluntates in Christo; nonne æque *manifeste*, & forte etiam *manifestius* eas adstruunt hæc apertiora Honorii verba in secunda ad Sergium epistola: *Quantum ad dogma ecclesiasticum pertinet, utrasque naturas in uno Christo unitate naturali copulatas cum alterius communione operantes atque operatrices confiteri debemus, & divinam quidem quæ Dei sunt operantem, & humanam quæ carnis sunt exequentem, non divise, nec confuse, aut inconvertibiliter Dei naturam in hominem, & nec humanam in Deum conversam edocentes.* Et post pauca affirmat, *duas naturas; idest divinitatis & carnis assumptæ in una persona unigeniti Dei Patris inconfuse, indivise, & inconvertibiliter PROPRIA operari.* Quid in recitato & laudato S. Leonis testimonio legitur, quod non in Honorii verbis satis aperte inveniatur expressum? Si primus ait, *Agit utraque forma cum alterius communione*; secundus peræque scripsit: *utraque natura cum alterius communione operatur.* Si primus ad distinctionem operationum addidit, *Verbum operari quod Verbi est, carnem exequi quod carnis est*; Honorius ex catholico dogmate confitendum tradidit, *Divinam naturam, quæ Dei sunt, operari, & humanam, quæ carnis sunt, exequi*, & utramque naturam *propria* operari. Quid, rogo, est dicere *divinam naturam operari quæ Dei sunt*, nisi fateri operationem divinam? Quid est

Quoad dogma Honorius non erravit.

Rectum dogma satis exposuit.

est pronuntiare naturam *humanam exequi quæ carnis sunt*, nisi humanam operationem profiteri? Quid est affirmare *duas naturas divinitatis & carnis* inconfuse & indivise *operantes propria*, nisi operationes uniuscujusque naturæ proprias, ac proinde duas operationes agnoscere? Testimonium Leonino tam simile, & aliquatenus manifestius, nonne catholicam Honorii sententiam in tuto ponit: unde ipse Bossuetus fateri compulsus est, ea Honorii verba *orthodoxa esse MAXIME videri*? Quod si in prima epistola ad Sergium *unam voluntatem* memorat; ne cum duarum operationum distinctione in aliis ad eumdem litteris tam clare expressa, secumque pugnare credatur, non divinitatis & humanitatis unam voluntatem intelligere potuit; sed unam tantum humanitatis voluntatem intellexit, ut duas humanas voluntates invicem repugnantes excluderet, quas nonnullos admittere Sergius suis in litteris significaverat. Id satis aperte colligitur ex ipso epistolarum contextu, in quibus solam voluntatem carnis spiritui ac divinæ repugnantem, & ex Adami vitio in nos traductam, fuisse negat in Christo, hac ratione inter ceteras subjecta, *quia profecto a divinitate assumpta est nostra natura, non culpa, illa profecto quæ ante peccatum creata est, non quæ post prævaricationem vitiata*: & recitatis aliquot Scripturæ testimoniis, quæ carnis voluntatem vitiatam atque rationi repugnantem innuunt, hanc tantum se in Christo negare ostendens concludit: *Non est itaque assumpta, sicut præfati sumus, a Salvatore vitiata natura, quæ repugnet legi mentis* &c. Ita non violenter, sed proprie locum, qui unam voluntatem memorat, explicarunt Joannes IV. in Apologia ad Imperatorem Constantinum, & S. Maximus martyr in Dialogo cum Pyrrho, qui postremus testimonium etiam attulit ejus Secretarii, qui eamdem epistolam *ex persona Honorii scripsit, & vivit adhuc. Cum enim*, inquit idem Secretarius, *scripsisset Sergius esse, qui dicerent in Christo duas contrarias voluntates, rescripsimus Christum non habuisse duas contrarias voluntates, carnis, inquam, & spiritus, sed unam tantum, quæ naturaliter humanitatem ejus signabat.* Neque moveant illa, quibus Honorius affirmavit, *Dominum Jesum Christum unum operatorem divinæ atque humanæ naturæ*: hæc enim referuntur ad personam Verbi, quæ una erat in Christo; unde non absimilia leguntur in aliis Patribus, ac præsertim in synodica S. Sophro-

Lib. 7. al. 12. Defens. c. 22. t. 2. pag. 37.

Quo sensu, Honorius *unam voluntatem* memoravit.

phronii Hierosolymitani Episcopi, * qua Monotheliticum errorem fuse rejecit. Nihil ergo dubium superesse potest de catholica Honorii sententia.

* *Concil. VI. act. 12. inserta.*

35. Illa tantum notari posse videntur, quibus Honorius in iisdem epistolis unius aut duarum operationum, seu voluntatum voces novitatis, seu novæ adinventionis accusans, utramque a prædicatione fidei ex æquo sustulit: cum tamen duarum operationum & voluntatum professionem catholica fides doceat. Hanc autem vocum unius aut duarum voluntatum ac operationum reticentiam, seu etiam inhibitionem Honorii non fuisse definitionem fidei, sed prudentem, uti videbatur, dispensationis œconomiam, in qua errare possunt summi Pontifices, ut ne tamen errasse dicantur in doctrina, seu definitione fidei, ex Sergii Constantinopolitani ad Honorium litteris, quæ hujus rescriptis causam dederunt, exploratum fiet. Exponit siquidem in ipsis litteris Sergius quæstionem coram Heraclio Imperatore a Severianis seu Acephalis excitatam, num una, an duæ operationes & voluntates dicendæ essent in Christo, in qua quæstione idem Sergius ab eodem Imperatore interrogatus pro una operatione & voluntate responderat, Heraclio huic responso eo libentius assentiente, quod speraret fore, ut facilius hac via Severiani ad unitatem Ecclesiæ adducerentur. Narrat porro Cyrum antea Episcopum Lazorum, mox ad Alexandrinam sedem promotum, eidem unitati procurandæ feliciter insudasse, constitutisque septem capitulis, quorum unum erat de una voluntate & operatione in Christo, obtinuisse, ut omnes populi per Ægyptum, Libyam, finitimasque provincias variis hæresibus impliciti, præsertim Eutychiana, abdicatis erroribus ad catholicam fidem reverterentur. Huic conciliationi unum Sophronium tunc monachum Alexandriæ restitisse affirmat, qui cum apud Cyrum nihil profecisset, mox Constantinopolim veniens secum egit, ut memoratum capitulum tollendum curaret. Id durum nimis sibi visum addit, metuenti ne scinderetur iterum unio cum Severianis aliisque hæreticis eo capitulo inducta. Subjungit postea, Sophronium quamvis rogatum nulla prorsus afferre potuisse testimonia Patrum pro gemina in Christo voluntate & operatione. *Ille autem hoc facere penitus non valuit.* E contra vero pro una operatione ac voluntate non pauca collecta præfert in opusculo, quod olim Mennas CP. Vigilio Papæ in regia urbe degenti obtulisse dicebatur.

Præscripta ab Honorio reticentia unius aut duarum voluntatum ac operationum non fuit definitio fidei.

Cur ad œconomicam dispensationem referenda.

ebatur. Huic porro *verborum*, ut vocat, *conflictui*, qui in præjudicium compositæ unitatis vergebat, ut finem imponeret, se scripsisse ait ad Cyrum Alexandrinum, ut bono pacis de una vel gemina operatione ac voluntate silentium præciperet, eo præsertim nomine, quod *unius* voluntatis & operationis vocabulum duarum naturarum dogma videri potest impetere, duarum vero voluntatum & operationum mentio contrarias ac repugnantes voluntates in Christo videtur adstruere. Huic expositioni & conciliationi pacis Sophronium ipsum acquievisse significat; ac tandem Apostolicum hac in re responsum efflagitat. Cum apud Honorium ne levis quidem suspicio esset de Sergii fide, memoratis vero litteris pacem initam nuntiantibus solius catholicæ fidei & unitatis conservandæ studium ita præferretur, ut Sergius a sola vocum quæstione, quæ scandalum pareret, & utrinque periculo videbatur exposita, abstinendum contenderet; nihil mirum, si Honorius rescribens, de inita pace gratulatus, utriusque vocis silentium se posse, vel etiam debere præcipere existimavit, dum satis videbatur consultum catholico dogmati, si in Christo profiteretur duas naturas divinam & humanam indivise, inconfuse, & inconvertibiliter junctas, declararetque Jesum Christum operantem *propria* utriusque naturæ, adeout rem ipsam confiteri noscatur, tametsi novas voces ob vitanda scandala velit reticeri. Iis in initiis nova hæresis nascens, parum nota Orientalibus, in Occidente erat omnino ignota. Certum erroris systema nondum prodierat ex ejus auctoribus, qui unius æque ac duarum operationum ac voluntatum silentium requirebant: neque tunc eo res progressa erat, ut non sine scandalo duarum operationum ac voluntatum voces possent omitti, ut postea accidit. Hinc ex interdicto earumdem vocum usu Honorius erroris, seu hæresis reus in iisdem initiis traductus non fuit, nec ullo modo damnatus: immo & a Joanne IV. & a Maximo martyre vindicatus invenitur luculentissimis apologiis. Cum porro sensim hac Honorii dispensatione seu œconomia Monothelitæ abutentes, suo errori patrocinium exinde deduxissent; detectum fuit, eum a Sergio inani spe & mendaciis fuisse deceptum, & contra pravam illorum interpretationem atque sententiam necessariam esse expressam confessionem duplicis voluntatis, non tamen repugnantis in Christo, ac operationis item duplicis: & tunc Honorius ejusque epistolæ ad Sergium male audiri cœperunt;

Honorius ante sextam synodum defensus.

Cur in synodo VI. damnatus.

eadem-

eademque de causa idem Pontifex una cum Sergio, Cyro, aliisque Monothelitis fuit in sexta generali synodo condemnatus, non tamen ob hæresim, sed quia ea œcumenica improvida dispensatione, & nonnullis minus cautis locutionibus, quas illi in suum pravum dogma obtrudebant, eidem hæresi favorem impendisse visus est. Ita Leo II. qui post sextam synodum Agathoni successit, scribens ad Imperatorem pro confirmatione laudatæ synodi, cum anathematizavit alios, quos appellavit *novi erroris inventores*, tum vero Honorium addidit, quippe *qui*, ait, *hanc Apostolicam ecclesiam non Apostolicæ traditionis doctrina illustravit, sed profana traditione immaculatam maculari permisit*; & in epist. ad Episcopos Hispaniæ, *qui flammam hæretici dogmatis, non, ut decuit Apostolicam auctoritatem, incipientem extinxit, sed negligendo confovit.* Similiter in professione Romanorum Pontificum in *Diurnum* inserta post ceteros ejusdem erroris auctores anathema fertur in Honorium, *qui pravis eorum erroribus favorem impendit.* Lapsus ejusmodi in Honorio notatus, est error negligentiæ & omissionis, eo quod ad præcavenda scandala catholicam doctrinam non definierit, ut oportebat; quod officio sibi commisso confirmandorum fratrum defuerit; quod hæresi nascenti se se non objecerit, nimiumque credulus Sergiique litteris circumventus silentium indixerit, & loquutiones quasdam minus cautas usurpaverit; quæ in patrocinium hæresis traductæ fuerunt. Error hic Honorii fuit error subreptionis & facti, seu œconomicæ dispensationis, quæ ad disciplinam refertur; non fuit error dogmaticæ definitionis, quæ ad fidem e cathedra editam pertineat. Expendantur singula Honorii verba, & cum dogma duarum operationum & voluntatum quoad substantiam satis propositum, tum vero silentium solius œconomiæ causa, non tamen definiendo, sed hortando (*hortantes vos*, inquit,) invenietur præscriptum, ad quod revocantur nonnullæ minus cautæ loquutiones (1) meram vocum quæstionem ac novitatem sugillan-

Non tamen damnatus ob hæresim.

Qualis fuerit Honorii error & lapsus.

Epist. 1. act. 12. syn. VI.

(1) Cum Honorius in secundis ad Sergium litteris insertis synodo VI. act. 13. scripserit, *Unius autem operationis vel duarum esse vel fuisse mediatorem Dei & hominum Do-*

gillantes, quæ ad definitionem dogmaticam trahi nulla ratione queunt: cum præsertim idem Pontifex scribens, *Non nos oportet, unam vel duas operationes DEFINIENTES prædicare*, fidei definitionem se non edidisse declaret. Quis ipso Pontifice definitionem abs se editam negante, fidei definitionem,

Epist. 2. ad Sergium act. 13. synod. VI.

---

minum Jesum Christum, sentire & promere satis ineptum est; non tam voces catholicas duarum operationum *promere*, quam rem ipsam & sensum ad dogma pertinentem *sentire* tamquam *ineptum proscripsisse* Bossueto visus est lib. 7. al. 12. *Defensionis* cap. 23. Hæc vero objectio duplici ex capite nutat. Primo, fulcitur verbo *sentire*, quod tamen inductum a Latino interprete ex Græca earum litterarum versione, num legeretur in originali Latino ipsius Honorii, quod desideratur, nemo probaverit. Deinde ei verbo affigitur sensus, qui nec possibilis est, nec cum Honorii litterarum contextu cohæret. Ea enim in explicatione, quæ non meras *unius, vel duarum operationum* voces, sed ipsarum etiam sensum proscriberet, nec unam, nec duas operationes in Christo *sentire* opus esset, quod est plane impossibile. Porro ex toto ambarum Honorii litterarum contextu liquet, hunc Pontificem, etsi unius, vel geminæ operationis voces supprimendas contenderit, duas tamen operationes in Christo re ipsa quoad substantiam & sensum, aliis licet verbis, apertissime fuisse confessum, ut notavimus supra num. 34. Alia itaque interpretatione intelligendum est verbum, quod in versione Latina ex versione Græca redditum est *sentire*, ita scilicet ut non referatur ad proscribendum geminæ operationis sensum, quem idem Honorius tam expresse approbavit, sed ad supprimendum tantum earum vocum usum, quem quidem unum pacis conciliandæ nomine Sergius suffollendum petierat, & de quo uno tollendo Honorius ab eo deceptus, se se sollicitum toto contextu exhibet. Si primigenium ipsarum litterarum Latinum exemplum præsto esset, nihil dubito, quin verbum præferret, quod merum earum vocum usum in præsumtis circumstantiis paci & unitati, uti ferebatur, in sensum, *satis ineptum* traduceret: quam quidem in sententiam idem Pontifex se scripsisse ait, tum ad Cyrum, qui pro una, tum ad Sophronium, qui pro gemina operatione pugnabat, se, inquam, scripsisse ait ibidem post pauca, *ne novæ vocis, id est unius, vel geminæ operationis VOCABULO insistere & immorari videantur.* En quid ineptum credidit, his in vocabulis insistere & immorari.

tionem, erroremque definitionis fidei in ejus litteris contineri audeat affirmare?

36. Nonnulli nec levibus quidem argumentis contendunt, Honorium in iisdem litteris privatam gessisse personam, non publicam; ac proinde eas vel hoc nomine non posse haberi tamquam Apostolicæ cathedræ definitionem atque doctrinam, ut videre est inter alios apud Thomassinum dissert. 20. in synodum VI. œcumenicam. Quod si id non arrideat iis, qui in litteris de re gravissima & ad fidem pertinente exaratis, duobus Patriarchis Apostolicam sedem consulentibus, Honorium silentium præscribentem praximque dirigentem privatam personam gessisse haudquaquam intelligunt; non idcirco definitionem fidei in iisdem litteris contineri evincere queunt. Sicut enim non omnia, in quibus summi Pontifices Apostolicam auctoritatem interponunt, sunt definitiones dogmaticæ, quibus immunitas ab errore tribuenda sit; uti sane fidei definitiones ab omni errore immunes haudquaquam habentur judicia circa personas, statuta disciplinæ, & alia ejusmodi a negotio fidei aliena, quæ ex Apostolica auctoritate subinde proferuntur; ita fidei definitiones dici nequeunt epistolæ Honorii ad Sergium, quæ etsi circa negotium fidei versantur, & publicam personam creduntur præferre; nihil tamen credendum decernunt, nihil damnant uti contrarium fidei, uti definitio proprie dicta exigeret (confer dicenda num. 41.); sed œconomiæ causa unius & geminæ voluntatis atque operationis silentium ob impedienda scandala præscribentes, definitionem dogmaticam expressis, quæ indicavimus, verbis excludunt. Si autem in illis nulla fuit proprie dicta definitio fidei, extra præsens propositum evagantur, qui ipsas maximo nisu opponunt, ac si error, quem in illis inesse putant, pertineat ad definitionem fidei, de qua una nunc agimus.

37. Hic autem animadvertere libet, quam facile ex dictis hactenus intelligatur, quomodo hic Honorii lapsus, qui non dogmaticæ definitionis lapsus fuit, sed omissionis, subreptionis, improvidæ credulitatis, & œconomiæ, quæ in bonum cessura credebatur, & sola Monothelitarum malitia in scandalum conversa est; quomodo, inquam, hic Honorii lapsus nihil præjudicet ei promissioni Christi, *Oravi pro te* &c. ex qua in Petri persona indefectibilitatem fidei successorum ejus traditione testante deduximus. Distingue in eo

textu promiſſionem Chriſti, ne deficiat Petri fides ad ſucceſſores ejus transmiſſa, a præcepto ejusdem ſucceſſoribus æque impoſito, *confirma fratres tuos*; & vide, quid inter promiſſionem & præceptum interſit. Illa promiſſio, *Ne Petri fides deficiat*, ut monuit etiam Boſſuetus, ſemper implenda eſt, quia Chriſti promiſſiones infallibilem effectum habent. Præceptum vero confirmandi fratres, non ſemper implendum, quia hujus præcepti ſemper implendi nulla fuit Chriſti promiſſio. Cum promiſſum illud, ne deficiat Petri fides, factum fuerit a Chriſto bono unitatis fidei, ut excitatis a ſatana controverſiis ob ſcindendam hanc unitatem, fratres edita doctrina fidei confirmarentur ab eo, qui vindicandæ eidem unitati toti Eccleſiæ præpoſitus fuit; ſemper implebitur, neque defectura erit umquam Petri fides etiam in ſucceſſoribus ejus, quandocumque in iisdem ſatanæ moliminibus fidei unitatem vindicaturi, ex præcepto Chriſti ac præcipuo primatus officio dogmaticam definitionem edent, ut fratres confirment, contineantque in veræ fidei unitate. Num vero huic præcepto & officio, de quo nulla promiſſio ſuppetit, illi ſint ſemper ſatisfacturi, necne, æque certum non eſt; ac propterea ſi qui huic muneri deſint, etiam cum opus eſſet confirmare, ſive quod negligant, ſive quod exiſtiment non expedire, ut in Honorio accidit; deerunt quidem officio, non tamen dici poterunt defeciſſe in fide, ſeu in definitione fidei, quod unum ne eveniat, promiſſum fuit. Honorii itaque lapſus, quem non fuiſſe lapſum definitionis fidei luculenter, ut arbitror, conſtituimus, promiſſionem Chriſti, quæ ad ſolam fidei definitionem extenditur, intactam relinquit.

Notabilis diſtinctio inter promiſſiones Chriſti, & præcepta. Lib. 10. al. 15. Defenſ. c. 35.

§. X.

§. X.

De lapsibus, qui aliis Pontificibus tribuuntur, & de nonnullis antiquorum testimoniis, quæ errores Pontificum indicant, quædam attinguntur, ex quibus pateat nullos pertinere ad definitiones fidei.

38. Si porro duo illa, vel tria objecta, quæ veluti potiora & magis explorata ex S. Petri, ex Liberii & Honorii lapsibus obtruduntur, in rem præsentem nihil probant; quid censendum de ceteris, quæ ex aliis Pontificibus ducta, minoris momenti & imbecilliora sunt multo, evidentioribusque responsionibus apud alios inerrantiæ Pontificiæ eruditos doctosque vindices uberrime diluta inveniuntur? Ne morosius percurramus singula, & ne deseramus plane omnia, animadversionem proferam, ex qua quisque exploratius cognoscet, quatenus aliis atque aliis objectis responderi queat. Illud apud non paucos præjudicium obtinet, quo omnia Pontificum dicta, vel scripta tamquam fidei definitiones existimant; nec cogitant, se hac ratione ipsis Pontificibus, dum favere nimium volunt, obesse plurimum, adversariisque Pontificiæ inerrantiæ plurium objectorum occasionem præbere. Præjudicium ejusmodi si deponatur, cum obvia erit quamplurium objectorum solutio; tum facilior adversariorum catholicorum conciliatio. Ex quo summi Pontifices ad Petri sedem promoti sunt, sicut non idcirco exuerunt humanam naturam; ita neque humanam agendi & opinandi rationem deposuerunt. Quam multa agunt ex prudentiæ regulis, quæ ex varietate circumstantiarum judicium mutandum præscribunt, quæque illud sectari jubent, quod (ut scholæ loquuntur) in pluribus accidit, licet in paucioribus possit deficere? Quam multa decernunt ex opinione, quæ omnibus expensis longe probabilior, & certior judicatur, unde est illa juris canonici regula in Sexto: *Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius?* Ad hæc fere revocantur pleraque rescripta Pontificum non tam circa personas & judicia particularia, quam in responsis ad dubia eisdem proposita circa practicos casus, ut ne ullum definitionis dogmaticæ judicium præseferant. *Respondent enim sæpe Pontifices,* inquit * Melchior Canus, *ad privatas hujus,*

Præjudicium detectum, & deponendum.

* *Lib. 6. De locis Theol. c. 8. ad 8.*

jus, aut illius Episcopi quæstiones suam opinionem de rebus propositis explicando, non sententiam ferendo, qua fideles obligatos esse velint ad credendum. Et similiter * Cardinalis Bellarminus notavit *multa esse in epistolis decretalibus, quæ non faciunt rem aliquam esse de fide; sed solum opiniones Pontificum ea in re nobis declarant.* His Apostolicis rescriptis summa quidem observantia debetur pro summa rescribentium dignitate atque auctoritate; & si quæ forte videantur aliquid difficultatis pati; explicanda, concilianda, & vindicanda sunt, si salva veritate fieri possit: at cum in ejusmodi responsis ad prudentiam, & opinandi regulas pertinentibus nullum fidei dogma (in quo continetur & (1) morum naturalis ac divini juris doctrina) definitum dici queat; objectæ, sicubi opponantur, difficultates non sunt necessario solvendæ ab illis, qui Pontificiam inerrantiam solis fidei definitionibus promissam vindicandam sumserunt. Quid quod multæ etiam sententiæ, quæ in Pontificum sive epistolis, sive concionibus, sive aliis quibuslibet eorum operibus insperſæ, etiamsi veritatem, aut (2) aliquod dogma contineant, & verissimæ sint; non tamen fidei definitiones dici queunt; sicuti similes sententiæ in aliis Patribus inventæ, opinionis, vel dogmatis, uti materies fert, testimonia sunt, definitiones autem fidei non item. Fidei enim definitiones proprie dictæ, quibus per se debetur unitas fidei, illa tantum, ut antea explicavimus, Apostolica decreta sunt habenda, in quibus ob excitatas controversias vel dogma aliquod de fide credendum decernitur, vel error alicui dogmati contrarius damnatur, ut ex primatus officio unitas fidei servetur, fratresque confirmentur in fide; quibus tamen ipsis siqua obiter inferantur

* Lib. 4. de Rom. Pontif. c. 14.

Nota discrimen inter testimonia traditionis ac definitiones dogmaticas.

(1) Hinc Clerus Gallicanus *Censuram & declarationem* scriptam in conventu anni 1700. his verbis exorditur. *Religionem Christianam fide & moribus constare; dogmatum autem tum fidei tum morum eumdem esse fontem, & bene vivendi regulam ad ipsum fidei caput pertinere Ecclesia catholica semper intellexit.*

(2) Sententiæ ejusmodi aliquod dogma exprimentes ex Pontificum operibus sumtæ, ad probandam quidem Romanæ ecclesiæ traditionem, non vero ad probandam proprie dictam definitionem fidei referenda sunt.

rantur, vel ut objectioni respondeatur, vel explicandi gratia præter præcipuam propositionem, ea non pertinere ad definitionem fidei Melchior Canus animadvertit. *Lib. 5 de Locis c. 5.*

39. Hisce observationibus, si penitus intelligantur, quam inania detegentur plura objecta ex aliquot rescriptis aliisque Pontificum documentis, quæ ex prudentiæ regulis, vel ex opinione scripta, ad fidei definitiones non sunt revocanda? Ita ex. gr. perperam opponitur factum Vigilii, qui in Constituto diei 14. Maii anni 553. defendit tria Capitula, & postea damnavit; cum certum sit ex S. Gregorio Magno, in ea quæstione *de quibusdam solummodo personis fuisse ventilatum*, & *nihil aliud quam de personis* fuisse disceptatum, uti affirmavit Pellagius II.; ac proinde quæstionem fuisse *extra fidem*, ut Pelagius I. scripsit ad Childebertum Regem Francorum. Egit autem in hac de personis controversia Vigilius ex prudentiæ regulis, quæ pro temporis & circumstantiarum ratione consilium esse sumendum tradunt. Tunc enim tria Capitula fortiter defendenda, seu non damnanda credidit, cum censuit ea non posse damnari absque injuria & periculo concilii Chalcedonensis. Cum vero post multam discussionem exploratum ipsi fuit, Nestorianos iisdem Capitulis perperam abuti cum evidenti periculo, ne damnatus eorum error vehementius repullularet; eadem astutum damnavit inflicto in eos anathemate, qui secus opinarentur, quod anathema in Constituto pro ipsorum defensione non tulerat. Vide hac de œconomia peculiarem dissertationem Petri de Marca de decreto Vigilii, & Cardinalem Ursium in Hist. eccles. lib. 41. n. 84. ubi is etiam ostendit, post hoc postremum peremptoriumque Vigilii decretum quintam synodum inter œcumenicas haberi cœpisse, quæ prius Apostolicæ confirmationis defectu ea auctoritate caruerat.

De facto Vigilii.

Greg. lib. 2. epist. 10. ad. Salvinum.

Pelag. II. ad Episc. Istr.

40. Cum Joannes XXII. aliqua dixit pro ea sententia, qua animabus justis visio beatifica diferenda tradebatur post extremi judicii diem; id dixit opinando, vel potius, ut * declararunt Theologi Parisienses, referendo; & (si malis) favendo sententiæ nondum finali judicio proscriptæ, non vero definiendo. Immo in diplomatibus canonizationis SS. Thomæ Aquinatis, Ludovici Tolosani Episcopi, & Thomæ Herfordiensis Antistitis ab eadem sententia decedens, Sanctorum animas in cælum receptas, ac beata visione donatas

De Joannis XXII. sententia circa visionem beatificam.

* *Vid. Tournel. de Deo t. 1. pag. 578. edit. Venet.*

professus est. Vide de hoc plura apud Odoricum Raynaldum ad annos 1333. & 1334. Ad opinionem quoque referenda sunt alia multa cum in sermonibus, tum in rescriptis asserta, quando non expresse definiunt, nec docent aliquid credendum, vel damnandum ex fide. Nonne Clemens V. in ipso Viennensi Concilio agens de quodam effectu baptismi inter auctores diversis opinionibus controverso alteram *opinionem tamquam probabiliorem* amplectens, a definitione abstinuit? Hinc scite profecto Melchior Canus, postquam de decretalibus scripsit: *quarum nonnullas constat a posterioribus meliori consilio refutatas*, hanc rationem subjecit: *Quoniam non ex firmo decreto, sed ex Pontificum opinione prodierunt.* Cum Gregorius XI. in testamento declaravit: *Volumus, dicimus, & protestamur ex nostra certa scientia, quod si in Consistorio, aut in concilio, vel in sermonibus, vel in collationibus publicis, vel privatis, vel lapsu linguæ, aut alias ex aliqua turbatione, vel etiam lætitia inordinata, aut præsentia Magnatum ad eorum forsitan complacentiam, seu ex aliqua distemperantia, vel inadvertentia, aut superfluitate, aliqua dixerimus erronea contra fidem catholicam, quam coram Deo & hominibus, ut tenemur præ ceteris, profitemur, colimus, & colere cupimus, seu forsitan adhærendo opinionibus contrariis fidei catholicæ scienter; (quod non credimus), vel etiam ignoranter aut dando favorem aliquibus contra catholicam religionem obloquentibus; illa expresse & specialiter revocamus, detestamur, & haberi volumus pro non dictis*: cum hæc, inquam, declaravit, nonne manifestum fecit, se loqui de dictis ex opinione, vel subreptione, vel infirmitate aliqua humana, quibus error subesse potest; quæque proinde cum non sint habenda definitiones fidei, si quem errorem involverent, jure [a] revocavit? Uti fecit etiam Joannes XXII. qui propterea omnia ejusdem generis judicio Ecclesiæ ac suorum successorum subjecit. Hæc profecto testimonia perperam obtruderentur ad statuendum, eos credidisse errori obnoxias definitiones fidei, cum solum probent, non omnia, quæ a Pontificibus aguntur, dicuntur, vel scribuntur, ad fidei decreta debere, aut posse referri. Hinc superfluum agnoscitur, alia multa objecta ex responsis, scriptis, aut dictis Pontificum expendere, quæ aliquibus ex memoratis exceptionibus ad fidei definitiones non pertinent. Ubi quidem agebatur de definitionibus dogmaticis, eas semper a Roma-

Lib. 5. de Locis c. 5. sub finem.

Apud D' Acher. in Spicil.

[a] *Apud Raynald. ad an. 1334. n. 17. Vid. epist. 1. ejusdem Papæ in Concil. collect.*

nis Pontificibus irretractabiles atque infallibiles habitas invenimus, ut patet ex dictis ex. gr. de definitione Cælestini contra Nestorium, Leonis I. contra Eutychem &c. nec unus Pontifex Romanus afferri poterit, qui aliquam ejusmodi definitionem revocaverit, aut novo judicio Ecclesiastico veluti dubiam submiserit, ut in aliis rescriptis, aut documentis Pontificiis, quæ a definitionum natura absunt, reperire licebit.

41. Sed quid pluribus opus est distineri in re, quam, idem Bossuetus satis confessus est? Libro enim tertio *Defensionis* al. 7. cap. 1. quædam testimonia decretorum sibi molesta rejecturus in ea materia, de qua nobiscum non est quæstio; nonne ea decreta Pontificia ad fidei definitiones non pertinere contendit; allatisque Theologorum infallibilitatis Pontificiæ defensorum auctoritatibus, ad fidei definitionem duo requiri statuit: *alterum ut res sit ad fidei & morum essentialia pertinens, idque per se, & proxime, non accidentario & remote; alterum ut expressum sit id de fide credendum.* Cum Romani Pontifices ad Petri cathedram evecti, non idcirco opinandi facultatem amiserint, sæpe autem ex opinione ac prudentiæ regulis respondeant, ut monuimus num. 38. & omnes etiam Pontificiæ auctoritatis defensores fatentur; non omnia eorum responsa atque decreta definitiones fidei haberi debent, nisi in eo, quod respondent decernuntve, satis exprimatur aliquid credendum aut reprobandum ex catholica fide. Id præsertim locum habet in quæstionibus & (1) casibus practicis, qui variis hinc inde difficultatibus sunt impliciti; & a certis divini ac naturalis juris principiis remoti, in quibus nisi de dogmate expresse

Quid ex Bossueto requiratur ad definitionem proprie dictam.

Bossuet. t. 1. Defens. novæ edit. pag. 271. Vide Odoric. Raynald. loc. cit. n. 32.

(1) In his quidem practicis casibus a principiis juris naturalis ac divini valde remotis, cum nec habeatur, nec haberi soleat omnimoda certitudo, nec certitudo fidei ad licite agendum sit necessaria, sufficiat autem illa certitudo moralis, quæ ex opinione moraliter certa proveniens in rebus moralibus sufficit, responsa summorum Pontificum vel probabiliora morali certitudine prædita continere solent, vel, ubi hæc certitudo desit, ad tutiora remittunt, ut ex aliquot decretalibus liquet: nec fidei dogma constituere credenda sunt, nisi cum aliquid ex fide credendum vel damnandum satis declarant.

agatur & statuatur, ex opinione responderi solet: ac propterea jure Bossuetus eam defensorum Pontificiae infallibilitatis regulam laudavit, qua ad fidei definitionem discernendam requirunt, ut res, de qua Pontifices decernunt, non solum ad fidei & morum essentialia pertineat, idque *per se & proxime, non accidentario & remote*, verum etiam *ut expressum sit id de fide credendum.* Quid ergo tam multa ex aliquot Pontificiis responsis, seu decretis congessit objecitque, quibus satisfit hac una interrogatione, (1) *Num quod ibidem respondetur, aut decernitur, expressum sit id de fide credendum?* Tria ab adversariis praestanda sunt, ut erratum probent in definitione fidei. Primo decretum, quod opponunt certum esse debet, non supposititium, aut dubium; quo nomine nihil certi probant quaedam responsa Stephani II. seu potius III. quae non solum (2) a P. Harduino, verum etiam ab uno ex ipsis adversariis (3) P. Natali Alexandro non satis certa, vel etiam supposititia judicantur. Secundo error, qui obiicitur, debet esse error non facti, sed fidei, & hic quidem ita evidens, ut verba nequeant aequa interpretatione explicari: nimis enim iniquum esset in pravum & erroneum sensum accipienda contendere, quae sine errore explicari queunt: quo ex capite nihil obest error Zosimi, qui a Caelestio per subreptionem deceptus, mero errore facti laboravit; nihilque pariter obsunt aliquae decretales, quarum verba aequum sensum ab errore fidei remotum commode ferunt, uti sane laudatus (4) Natalis Alexander explicat Gregorii II. responsum ad S. Bonifacium de infirmitate & impotentia antecedente matrimonium, at post matrimonium detecta, quae matrimonium antea contractum irritum reddiderat. Ubi vero fidei error inveniretur in certo Pontificio documento, & ita apertus, ut nulla ratione pos-

Tria requisita ad probandum errorem definitionis fidei.

fet

(1) Id valet vel maxime in objectis Honorii litteris, in quibus error, qui ipsis perperam appingitur, nullibi de fide credendus traditur.

(2) Differt. de baptismo in vino.

(3) Theol. dogm. moral. lib. 1. *De materia baptismi* regul. 2. ubi responsum de baptismo in vino corruptum & facili correctione emendandum ostendit.

(4) Hist. eccl. saec. VII. artic. 2.

set congrue explicari, restaret adhuc tertium, num ex documenti verbis pateat hujusmodi erratum proponi & decerni tamquam credendum ex fide, ut in definitione fidei erratum fuisse probetur. Quo vel maxime nomine idem Bossuetus loco laudato a definitionibus dodmaticis aliena quoque cum Bellarmino agnoscit decreta in Formosum, nec non cum Odorico Raynaldo celebrem decretalem *Exiit* a Nicolao III. editam, quam tamen multo cum nisu * alibi fusius obtrudit. In prævia autem dissertatione, quæ Posterius ab eodem Bossueto scripta, novissimæ editioni Defensionis præfixa fuit, * §. 46. ubi Nicolai ejusdem decretum ex decretis Joannis XXII. erroris notavit, objectum ejusmodi valde ambiguum saltem declaravit scribens: *Ceterum neque hic sollicite quærimus, qua de re præcise ageretur, & an revera Nicolaus pro cathedræ auctoritate ista decreverit, nec magis curamus hic, recte ne, an secus ipse ac Joannes egerint, & an summa consentiant, verbis litigent:* quæ sane non solum defensores Pontificiæ auctoritatis fuse agitarunt, sed inter celebriores adversarios agitavit etiam P. Natalis Alexander diss. XI. in sæculum XIII. & XIV. art. 1. ubi Nicolai decretum decretis Joannis XXII. quoad substantiam non contraire constituit. Certe vero in decretali *Exiit* Nicolai mentem non fuisse proferre definitionem fidei late demonstravit Cardinalis Ursius tom. 2. de Romani Pontificis auctoritate lib. 3. cap. 42. pag. 268. In his & similibus decretis (quod * antea monui) potissimum cavendum, ne idem esse credatur, aliquid pertinere ad materiam fidei, & decreta, quæ a Pontificibus eduntur, ut respondeant interpellantibus Apostolicam sententiam & auctoritatem, si quo hujus auctoritatis charactere muniantur, semper esse definitionem fidei. In re enim, quæ referri queat ad jus naturale, vel divinum, respondere possunt quod ex opinione probabilius judicant, vel tutius, nisi exprimant aliquid credendum, aut damnandum ex catholica fide; idque possunt, etiamsi ad compescendas acriores contentiones sub excommunicationis pœna vetent constitutis glossas addere, & aliter interpretari, ut Nicolaus vetuit. Potest enim excommunicatio ferri ob præsumptionem & inobedientiam, quæ pacem turbet, & scandala foveat; tametsi circa articulum nondum definitum ex catholica fide nullum læsæ fidei periculum sit. Hoc uno principio quam multæ Pontificum constitutiones aliquem characterem auctoritatis

Tom. 1. Defens. lib. 3. al. 7. c. 7.

De decretali *Exiit.*

* *Lib. 9. al. 14. Defens. c. 41. & seq.*

* *T. 1. pag. 42.*

* *Supra hoc cap. n. 36.*

Apostolicæ præferentes, a proprie dictæ definitionis fidei catalogo excluduntur, ex quibus objectæ difficultates, si quo casu maxime probarent, non probarent errores in definitione fidei.

42. Ex hactenus dictis inepta ad propositum detegentur etiam pauca quædam objecta ex nonnullis antiquis Patribus, qui dum aliquorum Pontificum sententias, aut epistolas vellicant, dogmaticas definitiones non respiciunt, sed facta & scripta in causis a definitione fidei alienissimis; uti ex. gr. duo illa, quæ Bossuetus ingerit, testimonia (1) S. Basilii pertinent ad causam inter Paulinum & Meletium de Episcopatu Antiocheno contendentes, in qua tota quæstio erat personalis & facti. Nec minus inepta est objectio ex textibus quorumdam mediæ ætatis Scriptorum, in quibus * obedientiam Pontificibus debitam ea conditione coercent, nisi quid præciperent contrarium Evangelio, aut divinis mandatis, vel contra fidem. Primo enim ad errorem probandum non sufficiunt propositiones vagæ, & conditionatæ; sicuti illa verba Apostoli Pauli ad Galatas c. 1. v. 8. *Licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis*, &c, quæ hypotheticæ propositioni æquivalent, non probant, ipsum Paulum aut bonos angelos de cœlo quidpiam tale Apostolicæ doctrinæ contrarium evangelizasse aut posse evangelizare. Dein illi textus agunt de præceptis particularibus, in quibus sicut Papæ non ita certo sunt infallibiles, ut in definitionibus dognaticis; ita si quid forsitan præciperent contra fidem, aut Evangelium, errarent quidem, nec per devia sequendi essent, ut dixit * Auxilius; sed error definitionis fidei dici non posset.

Loca objecta ex S. Basilio soluta.

* *Vid. supr. c. 13. pag. 196. not. 1.*

* *Lib. 2. cap. 18.*

43. Pauca nunc cursim indicanda de iis, quæ quosdam movent, dum ea Pontificia decreta, quæ aliquot propositio-

De propositionibus damnatis in globo.

(1) Ex Basilii epist. 314. ad Terentium Comitem, & epist. 239. ad Eusebium Samosatenum testimonia Bossuetus profert, in quibus rerum Orientalium, seu gestorum & sensuum ignorantia tamquam diffidii causa notatur. Nec mirum si Basilius, qui cum Orientalibus Meletio favebat, acrius aliquanto contra Romanos scripserit, qui cum Occidentalibus & Alexandrinis Paulino patrocinabantur.

tiones *in globo* variis censuris respective damnant, erroris accusant, si inter propositiones ejusmodi aliquæ veræ, & a piis sanctisque viris usurpatæ videantur. Id autem quam sit inane, facile quivis agnoscet, si animadvertat peculiarem horum decretorum, & harum condemnationum naturam. Cum enim censuræ plures sunt, & propositiones item plures damnantur *in globo & respective*, nulla censura cuivis propositioni singillatim afficta; ut justitia & veritas proscriptionis constet, haud necesse est omnes censuras & notas singulis propositionibus convenire; sed sufficit, si (1) aliqua saltem censura huic, vel illi conveniat, ut ex duabus Clementis XI. constitutionibus colligere licet. Porro inter censuras diversas, non omnes falsitatem aut hæresim notare solent, sed temeritatem, piarum aurium offensionem, æquivocationem, scandalum, vel captiosum sensum &c. quæ notæ cadere possunt etiam in propositiones aliquo sensu veras per se, sed quæ ob temeritatem, offensionem piarum aurium, scandalum, ac præsertim ob æquivocationem, ac falsum sensum, in quem trahi possunt, ac tractæ fuerunt a quibusdam, jure ab Ecclesia damnantur, ut ne idcirco verus sensus, quem sana interpretatione habere queunt, & in quod a viris piis sanctisque fuerint acceptæ, damnatus credatur. Hac in re, quæ laudata Pontificia proscriptionum decreta ab errore satis superque vindicat, si quis plura desideret, adeat Melchiorem Canum *de Locis Theolog.* lib. 12. c. 10. Confer etiam Cardinalis Norisii dissertationem II. apologeticam (2) Monachorum Scythiæ cap. 1. ubi quasdam pro-

(1) Clemens XI. in Brevi diei 26. Novembris 1716. ait; *Censuris variis, quas respective, ut ajunt, hoc est, singuli* (articuli) *eorum SALTEM ALIQUAM merebantur, injustos usitato more proscripsimus.* Et in Constitutione *Pastoralis officii* clarius explicans scribit: *Constitutionem promulgavimus, in qua plures noxios articulos ex eodem libro excerptos censuris variis, quas respective, ut ajunt, hoc est, singuli ALIQUAM SALTEM eorum notatos promiscue pro hujusce sanctæ sedis more proscripsimus.*

(2) Horum Monachorum propositionem *de uno ex Trinitate* &c. ab Hormisda Papa haudquaquam damnatam, & quid in ipsis reprehensum, idem Norisius fuse explicat differt. I.

propositiones, immo & verba æquivoca in diverso sensu Ecclesiam modo approbasse, modo reprobasse ostendit, ut ne infallibilitati ejus præjudicium creetur.

Objectum ex epist. S. Columbani. 44. Quid morer in respondendo objectis S. Columbani verbis ex epistola ad Bonifacium IV. ubi scripsit: *Multi dubitant de fidei vestræ puritate*; rogatque, *ut caligo suspicionis tollatur de cathedra S. Petri*; & addit: *Jam vestra culpa est, si vos deviastis de vera fiducia, & primam fidem irritam fecistis. Merito vestri juniores* (idest *inferiores*) *vobis resistunt, & merito vobiscum non communicant.* Ita sanctus vir, novus homo ex Hibernia vel Scotia in Italiam vix adductus, ignarus rerum gestarum circa quæstionem de tribus Capitulis, deceptusque a schismaticis istarum partium; ita, inquam, læsæ fidei a Romanæ sedis Pontificibus, qui eadem Capitula jam inde a Vigilio damnaverant, dubium & suspicionem inspersit, ex schismaticorum utique sensu, a quibus ipsorum Capitulorum condemnatione, impetita venditabatur Chalcedonensis concilii fides. Quid autem nobis obesse possunt verba ex schismaticorum sensu a S. viro per subreptionem scripta in causa, cujus definitio jam ab annis circiter sexaginta a generali Concilio V. edita, & approbata; atque confirmata non solum a Vigilio, sed a pluribus etiam continuatæ successionis Romanis Antistitibus, nec non a tota Ecclesia catholica eisdem consentiente recepta, ex ipsis adversariorum principiis in dubium revocari non poterat? Qua cohærrentia objectum hoc ab illis ingeritur? Erravit profecto S. Columbanus criminationes schismaticorum incaute suscipiens, cum præsertim indicarit dubium de Pontificum fide in quæstione, quæ proprie non versabatur circa fidei materiam, sed circa personas, ut notavimus supra num. 39. qui porro ingerunt verba ejus per subreptionem ex schismaticorum erroneo sensu improvide suscepta, velim potius animadverterent illa ex suo sensu ab eodem Columbano in eamdem epistolam inserta: *Ego enim credo semper columnam Ecclesiæ* (idest fidem) *firmam esse in Roma*; sicut & ista: *Nos enim* (idest Scoti & Hiberni nationales sui) *devincti sumus cathedræ S. Petri*: quæ communem suæ nationis, immo traditionis catholicæ sententiam, debitamque cum Romana cathedra unitatem, fidei ejusdem cathedræ firmitatem declarant.

45. Ad

45. Ad hoc idem trium Capitulorum negotium pertinet non absimilis objectio * Bossueti ex epistolis Pelagii I. de cujus fide cum dubitassent nonnulli ob eorumdem trium Capitulorum condemnationem, uti S. Columbanus dubitationem ingessit de fide Bonifacii IV. rationem suæ fidei reddidit idem Pelagius, numquam allegato privilegio infallibilitatis. Huic autem objecto facilis responsio est. Qui enim de fide alicujus dubitant, de ipsius infallibilitate saltem dubitent oportet. Ad ejus vero fidem purgandam nihil apud dubitantes prodesset infallibilitatis privilegium proferre, quod iisdem certum non est. Rationes propriæ fidei, quæ in dubium vocatur, ab eo sunt afferendæ, omisso infallibilitatis argumento, quod in ejusmodi circumstantiis esset inefficax & ineptum. Dubium porro in re præsenti versabatur, non circa aliquam definitionem fidei a Pelagio I. editam (quod tamen propositum nostrum exigeret), sed circa decreta Pontificia, quæ in quæstione de quibusdam solummodo personis, &, notante eodem Pelagio I. *extra fidem posita*, tria Capitula condemnaverant, perinde ac si dubium esset, num hæc Capitula condemnantes, fidem a S. Leone & a Chalcedonensi concilio definitam tenerent. Id ut revinceretur, professio fidei, quæ cum S. Leonis, & Chalcedonensis synodi definitione conveniret, necessaria fuit; nec infallibilitatis privilegium solas proprie dictas definitiones respiciens fuisset opportunum. Neque reponas, apud eos saltem ex antiquis, qui de ipsis proprie dictis definitionibus Pontificum aliquando dubitarunt, istorum infallibilitatem certam non fuisse. Numquid enim quia nonnulli antiqui dubitarunt de quibusdam dogmatibus definitis in generali concilio, hæ definitiones re ipsa non erant infallibiles? Erant utique, quia eorumdem generalium conciliorum infallibilitas, apud illos licet incerta, ex certis principiis certa est. Num vero Romanorum quoque Pontificum infallibilitas in proprie dictis definitionibus fidei sit pariter certa, ex principiis hac in dissertatione constitutis Lector judicet: & siquidem ex iisdem principiis totoque systemate probe demonstrata ac per se certa judicetur; dubitationes nonnullorum etiam veterum nihil præjudicii afferre poterunt. Et sicut qui dubitarunt, vel etiam olim contradixerunt definitionibus conciliorum generalium, errasse

* *L. 9 Defens. al. 14. c. 24.*

Cur a R. Pontificibus non allegatum privilegium infallibilitatis contra dubitantes.

se probantur; ita etiam erraſſe dicendi ſunt, qui dubitarunt, vel ſe ſe oppoſuerunt proprie dictis definitionibus Pontificiis (ut illis accidit, qui in Chalcedonenſi difficultates moverunt contra dogmaticam S. Leonis epiſtolam; unde * corrigendi fuere, & ad debitam unitatem adducendi): nec errantium quantumvis antiquorum auctoritas adverſariis Pontificiam infallibilitatem negantibus prodeſſe poteſt.

* Vid. ſup. §. 13. n. 68. & ſeqq.

§. XI.

Concluſio Operis.

46. **Interim ut concludamus, cum nulla Pontificum facta, nulli, qui objiciuntur, ipſorum errores, qui ſoli contra Pontificiam inerrantiam efficaces videri poterant, ſint errores definitionum fidei; ſtare igitur debet eorumdem Pontificum infallibilitas in definiendis controverſiis fidei, quam tum ex promiſſis Chriſti, tum ex Patrum traditione aſſerendam vidimus Apoſtolicæ cathedræ Romanisque Antiſtitibus, cum ex primatus officio aliquid decernunt ob vindicandam fidei unitatem, & ob confirmandos fratres in fide: nihilque excuſationis ſupereſt errorum prætextu, quominus definitionibus ejusmodi, cum e S. Petri cathedra eduntur, ea fidei unitas adhibeatur, quam jure primatus eisdem præſtandam toto hoc opere demonſtravimus.**

Theologica demonſtratio infallibilitatis Pontificiæ in definitionibus fidei unde deducta.

47. Nolim hic quempiam adverſariorum offenſionis & querelarum occaſionem capere ex verbo *demonſtravimus*, aliisque ſimilibus, quæ Pontificiæ infallibilitatis theſim omnino certam ac evidenter demonſtratam præferunt. Is autem, quicumque ſit, animadvertat, quæſo, me hujus demonſtrationis naturam ex duobus deduxiſſe; primo ex principiis de vi ac ratione primatus, quæ ab ipſis adverſariis conceſſa, demonſtrationi gignendæ aptiſſima ſunt: dein ex promiſſis Chriſti, quæ Petri fidei facta, fidei quoque ſucceſſorum ejus æqua ratione conveniunt. Quoad primum nonne ipſis adverſariis concedentibus primatus, qui eſt prærogativa perſonalis ſolius Petri & ſucceſſorum ejus, juriſdi-

jurisdictionem personalem iisdem attribuit primario directam ad vindicandam, & perpetuo conservandam in Ecclesia fidei unitatem? Nonne hæc jurisdictio ut ad eum finem ex Christi institutione consequendum apta sit, ut esse debet, vim coactivam involvit, sine qua unitas fidei vindicari & custodiri non posset? Hæc vis coactiva, ratione primatus competens, quæ non uni Petro, sed & successoribus ejus eodem primatu præditis tribuenda est, nonne affert necessitatem, seu obligationem conveniendi cum ipsis in fide? Hanc necessitatem nonne aperte declaravit S. Irenæus, & similiter aliorum quoque Patrum traditio, quorum textus si non omnes singillatim ipsam necessitatem exprimunt, uti S. Irenæus, aliique expresserunt; ita tamen inculcant atque commendant unitatem ejusdem fidei Romanæ, ut æquivalenter necessitatem declarent, cum præsertim ex claris expressisque testimoniis minus clara in eamdem sententiam interpretanda sint, ut omnia cum principiis præstitutis atque concessis vim coactivam exigentibus probe concordent? Nonne hæc vis coactiva ratione primatus fidei Romanæ sedis, cathedræ, atque Ecclesiæ attributa, cum ita sit personalis Romanorum Pontificum, uti personalis est ipse primatus, de ea fide Romanæ sedis, cathedræ, & ecclesiæ intelligenda est, quam ipsi Romani Pontifices ex primatus fine & officio docent ob continendam vindicandamque fidei unitatem, ut idem Bossuetus interpretari coactus fuit? Vide supra hoc ipso capite num. 17. Mirum, si quis hanc coactivam vim, eam conveniendi necessitatem afferens, quæ ex primatu fluit, *propter potentiorem*, ut ait Irenæus, *principalitatem*, quispiam abjudicet iis, in quibus tantum est vis ac ratio personalis primatus, ut attribuat aliis, qui primatu carent! Ex hac tandem necessitate conveniendi cum fide, quam summi Pontifices jure primatus docent atque definiunt, nonne eorum infallibilitas in fidei definitionibus necessario sequitur? Vide supra hoc eodem capite num. 3. Hæc ex principiis expositi systematis de vi ac ratione primatus. Promissa vero Christi, quæ explicavimus, facta S. Petro, & successoribus ejus aptata traditione Patrum, qui idcirco Romanam fidem immotam & indefectibilem adstruunt, nonne multo evidentius hanc infallibilitatis prærogativam Pontificiis definitionibus vindicant? Quid ad Theo-

logicam demonstrationem constituendam desiderari amplius potest?

48. Quod si adhuc adversarii antiquitatem laudantes, quæstionem de infallibilitate Pontificum, quæ apud antiquos ex proposito agitata non legitur, nolunt discutere; prætereant per me licet, dum in praxi eos imitentur. Quoties enim aliqua definitio dogmatica e Romana sede emanavit, illam statim semper ab Ecclesia & ab Ecclesiæ filiis obsequentissime susceptam legimus, neque potuisse quemquam de ea ambigere, aut ipsam quasi dubiam examini subiicere, nisi forte ad monendos & convincendos dubitantes, ut ad unitatem ejusdem fidei catholicis omnibus necessariam revocarentur, antiquorum exemplis fusius propositis vidimus. Hæc itaque illustria & notissima antiquorum exempla imitantes nostri catholici doctique adversarii, qui eamdem fidei unitatem cum Romanæ sedis fide penitus necessariam coguntur fateri, iis, quæ edentur, Pontificiis decretis circa fidei doctrinam prompte obsequentes, dicant cum Patribus Chalcedonensibus: *Anathema ei, qui non ita credit. Petrus per N. summum Pontificem loquutus est.* Dicant cum S. Petro Chrysologo: *His, quæ a beatissimo Papa Romanæ civitatis scripta sunt, obedienter attendas; quoniam B. Petrus, qui in propria sede & vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.* Quod si quidam ex pertinacia tumultus excitent, dicant cum Augustino: *Inde rescripta venerunt; causa finita est: utinam error aliquando finiatur!* Et rationem, si velint, sumant ex illa ejusdem Augustini sententia, qua de ejusdem sedis indefectibili doctrina haud ambigendum ostendens, dixit: *Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ:* vel ex illis concinentibus S. Hieronymi: *Super hanc petram ædificatam Ecclesiam scio.* Ex quo repeti poterunt etiam illa de quovis Pontifice, quæ de Innocentio I. idem Hieronymus Demetriadi præscripsit: *Ut S. Innocentii, qui Apostolicæ cathedræ successor est, teneas fidem, nec peregrinam, quamvis tibi prudens callidaque videaris, doctrinam recipias.* Quicumque aliis utatur verbis atque sententiis, quæ de doctrina fidei Apostolicorum Romanæ sedis Pontificum dubitantem, aut renitentem præferant, nullo catholicorum veterum sanctorum Patrum legitimo exemplo purgabitur; & siquidem debitam obedientiam pertinaciter recu-

Antiquorum exempla imitanda circa definitiones Pontificias.

Vid. cap. 13. n. 67.

Epist. ad Eutych.

Vid sup. cap. 13. n. 72.

Ps. contra partem Donati.

Epist. ad Damasum.

set,

fet, unitatem fidei deferet non folum Romanæ, quacum omnes undique fideles convenire neceffe eft, ut ex S. Irenæi vetuftiffimo Gallicanæ ecclefiæ Epifcopo audivimus, verum etiam totius Ecclefiæ catholicæ, quæ cum Romana femper adhæfit, & adhærebit femper in fide. Caveant autem omnes quam maxime, ne cum quibusdam (1) proteftentur, fe toto corde adhærere Romanæ cathedræ tamquam centro catholicæ unitatis, communionemque non folum velle, fed etiam tenere cum fede Apoftolica, Romanoque Pontifice fucceffore S. Petri, dum definitionem dogmaticam ab ifto editam reiiciunt, vel ab ea appellationem interponunt. Fruftra enim communionis unitatem jactant, quæ nequit fubfiftere fine unitate doctrinæ, feu fidei: unde valet hic illud Flaviani ad Paulinum: *Si Damafi communionem amplecteris, o amice; doctrinæ nobis manifeftam fimilitudinem* (ideft *unitatem*) *oftende.* Separatio, feu præcifio a communione fedis Apoftolicæ fummopere timenda eft præfertim ab eo, qui fidei unitatem tenere nolit; unde fcribebat S. Cyrillus Alexandrinus ad Joannem Antiochenum: *Nos enim fequemur, quæ illi,* (Occidentales fcilicet, & præcipue Romanus Pontifex) *judicaverunt; veremur nempe, ne a tantorum communione excidamus.* Cuique vero catholico fervanda funt illa Hieronymi ad Damafum: *Ego nullum primum nifi Chriftum fequens, Beatitudini tuæ, ideft cathedræ Petri communione confocior. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus eft. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit . . . . Quicumque tecum non colligit, fpargit; hoc eft, qui Chrifti non eft, Antichrifti eft.* Hæc antiquorum doctrina, hæc antiquorum exempla funt. Hæc fequantur, qui antiquos laudant, &

Theodoret. Hift. lib. 5. c. 3.

Vid. fupr. c. 13. n. 57.

(1) De hac proteftatione notanda funt, quæ Honoratus Tournely fcripfit in relatione actorum facræ Facultatis Parifienfis eruta ex actis ejusdem Facultatis, & Parifiiis impreffa an. 1730. *Verbis quidem in fpeciem catholicis proteftantur illi fe Apoftolicæ fedi tamquam unitatis centro adhærere, fed meræ verba funt (pace eorum dictum fit) illufione ad fucum populis faciendum plena.*

& se sequi gloriantur; nec ad inania quædam commenta antiquis prorsus ignota confugiant, quæ qui sectantur & ingerunt, ut practice se subtrahant ab obedientia dogmaticis præcipue definitionibus sedis Apostolicæ debita, eam unitatem fidei convincuntur deserere, quam ex primatus præcipuo jure cuique Christiano necessariam me plane demonstrasse crediderim.

F I N I S.

APPEN-

APPENDIX

Ad §. I. Capitis XI.

De Sanctis viris, qui floruerunt in schismatibus Meletii Antiocheni, & Acacii Constantinopolitani. Num & quatenus caruerint communione sedis Apostolicæ.

1. PRobata capite undecimo libri præcedentis necessitate communionis omnium catholicorum cum Romanæ sedis Pontificibus, uti ex catholico dogmate confitendum est, & adversarii quoque catholici adversus schismaticos & hæreticos fatentur, memini me spopondisse Appendiculam, in qua declararem latius, num & quatenus in duobus schismatibus Meletii Antiocheni, & Acacii Constantinopolitani quidam fuerint Apostolicæ communionis expertes, & nihilominus inter sanctos etiam a Romanis habiti sint, & adhuc habeantur. Meletius nimirum Antiochenus Episcopus a Romana quoque ecclesia sanctorum fastis adscribitur, licet Romanus ejus temporis Antistes non cum ipso, sed cum Paulino eidem ecclesiæ præfecto communicaret; unde Antiochenum schisma, quod multos in partes distraxit, conflatum est, aliis Meletium, aliis Paulinum Antiochenæ sedis Episcopum agnoscentibus. In Acaciano porro schismate, quod Orientis ecclesias a Romana communione sejunxit in annos circiter triginta quinque, inter Orientales sanctos extiterunt S. Macedonius Episcopus Constantinopolis, S. Daniel Stilita, S. Sabas, S. Theodosius Cœnobiarcha, S. Elias Episcopus Hierosolymorum, S. Flavianus Antiochenus, & S. Joannes Silentiarius.

De Sancto Meletio Antiocheno.

2. Verum quoad S. Meletium Antiochenum, qui absens ad eam sedem promotus fuit, quæcumque fuerint circumstantiæ electionis ejusmodi, coeuntibus in hanc non solum catholicorum, sed Arianorum etiam suffragiis, e quibus postremis timendum erat, ne si ipse huic electioni non acquiesceret, aliquis Arianus ad eam sedem eveheretur, cum maximo periculo catholicæ fidei; certum est eum statim,

tim, ut catholicæ doctrinæ prospiceret, publice professum Nicænam fidem, eamdemque ita forti animo propugnasse contra Arianam perfidiam, ut hac de caussa in Arianorum odium incurrerit, ac tria exilia subierit. Exilii autem tempore habita fuit synodus Alexandrina, in qua editum celebre decretum, ut illi quoque in communionem reciperentur, qui Arianorum communione fuerant polluti, dum Nicænam fidem profiterentur. Hinc S. Meletius, qui tam apertam Nicænæ fidei professionem etiam exilio confirmatam ediderat, ab omnibus catholicis in communionem & uti Antiochenus Episcopus fuisset receptus cum suis, qui se se jam ab Arianorum communione separaverant, nisi Lucifer Calaritanus ante ejus decreti notitiam nimium præceps, Antiochenæ sedi præfecisset Paulinum, ex qua ordinatione Orientalis ecclesia in partes abiit, paucis Paulino, aliis autem pluribus Meletio adhærentibus. Quod si Romanus Pontifex cum Occidentalibus & Ægyptiis Paulinum recepit; non tamen pollutæ communionis, nec ab ecclesia præcisus ab iisdem est habitus S. Meletius, quocum omnes fere Orientis Episcopi communicabant, & in his S. Basilius, S. Gregorius Nazianzenus, S. Gregorius Nyssenus, & alii, qui profecto Romanæ sedis communione gaudebant; neque idcirco hi a Romanis Pontificibus Apostolica communione privati, aut reprehensi, perinde ac si Meletii communione contaminati fuissent. Qui autem cum illis communicat, qui immediate communicant cum sede Apostolica, satis per hos cum eadem sede communicat, ut perspicue colligitur ex illis Optati, quibus Donatistis ajebat: *Si inde habetis aliquem unum* (qui communicet cum Ecclesiis Apostolicis); *per unum communicatis & ceteris Angelis* (Angelorum nomine Episcopos ex Apocalypsi intelligit) *& per Angelos supra memoratis ecclesiis, & per ipsas ecclesias nobis.* Neque absimiliter S. Hieronymus epist. 82. ad Theophilum scripsit n. 11. se satis communicare cum ecclesia Hierosolymitana, a cujus actuali communione erat disjunctus, quia communione actuali jungebatur Romanæ ecclesiæ, ipsique Theophilo, nec non & presbyteris degentibus in vicu o Bethleem, qui cum Joanne Hierosolymorum Episcopo immediate communicabant. *Quod scribit nos per te & Romanam ecclesiam communicare ei, a qua videmur communione separati, non est necesse ire tam longe. Et hic in Palæstina eodem modo*

Numquam fuit præcisus ab unitate catholica, nec caruit umquam catholica communione saltem mediata cum sede Apostolica, quæ ad catholicam unitatem sufficit.

Lib. 2. c. 6.

modo ei jungimur . . . . In viculo Bethleem presbyteris ejus, quantum in nobis est, communione sociamur. Non ergo defuit S. Meletio omnis cum Romano Pontifice unitas atque communio, quæ saltem mediata negari non potest.

3. Solum defuit, seu potius suspensa fuit communio immediata, sive quod communionis litteræ immediate a sede Apostolica tradi non possent ad ipsum tamquam Antiochenum Episcopum, cum datæ fuissent Paulino, nec duobus concedendæ essent, ne contra Nicænum canonem duo ejusdem urbis Episcopi probarentur; sive quod in turbulentissimis ejus temporis circumstantiis, Romanis tanto intervallo discretis, haud satis perspecta esset Meletii fides, quæ falsis suspicionibus a nonnullis impetebatur; unde ob Orientalium rerum apud Occidentales ignorationem, hos Paulino datis litteris communionis, attribuisse Episcopatum Antiochenum, frustratos autem *virum Dei admirabilem Meletium* scripsit S. Basilius epistola 349. nunc 214. ad Terentium Comitem: quæ omnia cum immediatæ comunionis impedimentum culpa ejus vacuum præferunt, tum vero nec ipsi mediata saltem communione fruenti, nec sanctitati ipsius pluribus documentis comprobatæ quicquam præjudicii exinde inferri posse patefaciunt.

Immediata communio ipsi a Romano Pontifice negata, vel suspensa quæ, & cur.

4. Ceterum immediatam quoque Romanæ sedis communionem eidem aliquando concessam dubitandum non est, siquidem Paulino, qui ea immediate fruebatur, pacem abs se sedulo quæsitam & æquis conditionibus oblatam conciliavit, ut Socrates & Sozomenus testantur. Hac sane conciliatione in Occidentem allata, acceptisque utriusque partis, Meletii scilicet & Paulini, litteris Occidentales Episcopi congregati in Aquilejensi concilio an. 381. S. Ambrosio præside, Theodosium Imperatorem pro utraque parte rogarunt, perinde ac si utraque in communione catholica existeret. Certe vero Meletium Romanæ sedis communione haudquaquam privatum non solum illud adstruit, quod, cum in disputatione quadam communio cum Romano Pontifice probanda esset, Damaso se adhærere Meletius professus est, ut liquet ex Hieronymi epistola 16. ad eumdem Damasum; idque ita probavit, ut Sapores ab Imperatore Missus, controversas ecclesias eidem adjudicaverit Theodoreto teste, verum etiam, immo multo apertius adstruit illud (ut Tillemontius fatetur) quod plures Meletii litteræ in Occidentem missæ, rejectæ ab Occidentalibus non fuere,

Immediata communione aliquando donatus.

In Meletio *art. 9.*

re, uti rejecissent proculdubio ex veteri constantique eorum temporum disciplina, si eum a catholica & Romana communione avulsum judicassent. Quod siqua difficultas circa Meletii fidem falsis rumoribus disseminata immediatam communionem aliquamdiu suspendit; ea satis disjecta atque sublata fuit ex gestis in Antiochena synodo anni 379. ubi Meletius primus omnium recepit subsignavitque litteras synodi Romanæ antea allatas in Orientem a Sabino Mediolanensis Ecclesiæ diacono, & recentiora decreta Damasi missa per Dorotheum presbyterum, quæ errores ejus temporis expresse proscribunt. Hæc quidem Antiochenæ synodi gesta exhiberi in documento edito e codice, quem vidit Holstenius, & recuso in editione Veneta Conciliorum P. Labbei tom. 2. col. 1043. ubi primum illa epistola, tum ista decreta, seu decretorum fragmenta, ac tandem Meletii & aliorum Episcoporum Orientalium subscriptiones afferuntur cum hac clausula: *Explicit synodus Romana & Antiochensis*, satis probasse nobis videmur in *Tractatu de antiquis collectionibus canonum* part. 2. c. 9. in quo manuscriptam collectionem Veronensem eadem gesta continentem, & cum Holsteniano codice concinentem descripsimus. Hæc porro gesta & subscriptiones, quæ *tomi* nomine laudantur a Patribus Constantinopolitanæ synodi anni 382. can. 5. & in eorumdem Patrum epistola ad Damasum (ut ibidem animadvertimus), ad ipsum Pontificem a Meletio & ceteris Antiocheni concilii Patribus missa, omnem circa fidem ejus suspicionem deterserunt, ac propterea adeo fuerunt suscepta, ut in scriniis Romanæ ecclesiæ authenticum eorum exemplum repositum & custoditum fuerit, quod immediatæ communionis argumentum est. Nihil ergo obest, quin tantum Episcopum de catholica fide, pro qua ter in exilium missus fuit, optime meritum, & ob eximias virtutes a sanctissimis viris Basilio, utroque Gregorio Nazianzeno & Nysseno, Joanne Chrysostomo, aliisque maximis laudibus celebratum inter Sanctos Confessores non solum Græca sed Latina etiam recensuerit ecclesia.

Vid. tom. 3. operum S. Leonis edit. Ven. an. 1757. pag. CXXV.

De schismate Acaciano.

5. Difficultas autem in Acaciano schismate major videtur quoad eos sanctos, qui ejus schismatis tempore in Oriente floruerunt. Quam ut facilius disiiciamus, quædam principia præstituenda videntur. Schisma proprie dictum, uti monuimus c. 11. n. 3. illud est, quo quis ab unitate

Eccle-

Ecclesiæ catholicæ, ejusque centro Romano Pontifice sponte sua se separat, ut perspicue docuit S. Thomas 2. 2. q. 39. a. 1. *Proprie schismatici dicuntur, qui propria sponte & intentione se ab unitate Ecclesiæ separant . . . . Ecclesiæ autem unitas in duobus attenditur, scilicet in connexione membrorum ad invicem, seu communicatione, & iterum in ordine omnium membrorum ad unum caput . . . . Hoc autem caput est ipse Christus, cujus vicem in Ecclesia gerit summus Pontifex; & ideo schismatici dicuntur, qui subesse renuunt summo Pontifici, & qui membris Ecclesiæ ei subjectis communicare recusant.* Quod siquis non se separavit ab unitate Ecclesiæ, nec a communione summi Pontificis membrorumque Ecclesiæ summo Pontifici adhærentium, sed vel præcisus fuit ab unitate Ecclesiæ & communione capitis ac membrorum ejusdem Ecclesiæ per excommunicationis sententiam, vel iis in locis & circumstantiis est, in quibus summus Pontifex communionem aliqua de causa ipsi denegat, tunc distinguendum est. Vel enim sic præcisus ab unitate & communione nihil curat, ut in unitatem & communionem recipiatur: & ita separationem ex propria contumacia approbans, schisma implicite vult, & veluti schismaticus jure habendus erit, uti aperte inter ceteros fatetur Nicolius lib. 2. *de Unitate* c. 10. his verbis: *Car le desir de l' union actuelle avec tout le corps est essentiel & indispensable, de sorte qu' un fidele, quelche injustement excommunié qu' il eut été, diviendroit schismatique dès lors qu' il ne prendroit, & ne rechercheroit pas toutes les voyes possibles & justes de se reunir avec l' Eglise.* Id est latine: *Desiderium unionis actualis cum toto corpore essentiale & necessarium est, adeo ut Christifidelis, quantumvis esset injuste excommunicatus, schismaticus fieret ex eo, quod non adhiberet, nec quæreret omnia media possibilia ac justa, quibus in unitatem Ecclesiæ rediret.* Vel unitatem & communionem quibuscumque rebus quærit, nec obtinere potest, eo quod aliquod impedimentum obsistat: & tunc iterum est distinguendum. Vel enim impedimentum, quod interponitur, ne ad communionem & unitatem, quam expetit, recipiatur, ob culpam ejus non tollitur; & tunc non excusatur, voluntatique & contumaciæ ejus, qua impedimentum tollere abnuit, tribuenda erit separatio, quæ idcirco schismatis malitiam involvet. Secus autem dicendum, si interjectum impedimentum ipsius culpa careat, nec ejus

De præcisis ab unitate per excommunicationem.

De impeditis ab obtinenda communione.

culpa fiat, quo minus tollatur. Præclarum hac in re illud Auguftini in libro *De vera religione n.* 11. *Sæpe etiam finit divina providentia per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum feditiones expelli de congregatione Chriftiana etiam bonos viros. Quam contumeliam vel injuriam fuam cum patientiffime pro Ecclefiæ pace tulerint, neque ullas novitates vel fchifmatis vel hærefis moliti fuerint; docebunt homines, quam vero affectu, & quanta finceritate caritatis Deo ferviendum fit. Talium ergo virorum propofitum eft, aut fedatis remeare turbinibus: aut fi id non finantur, vel eadem tempeftate perfeverante, vel ne fuo reditu talis, aut fævior oriatur, tenent voluntatem confulendi etiam eis ipfis, quorum motibus perturbationibusque cefferunt, fine ulla conventiculorum fegregatione usque ad mortem defendentes; & teftimonio juvantes eam fidem, quam in Ecclefia catholica prædicari fciunt. Hos coronat in occulto Pater, in occulto videns. Rarum hoc videtur genus; fed tamen exempla non defunt; immo plura funt quam credi poteft.* Iufti ergo & fancti effe poffunt, ita ut a Deo coronentur, qui fine proprio reatu a communione & unitate Ecclefiæ præcifi, recipi expetunt, atque contendunt, fed aliunde impediuntur. Hic vel maxime locum habet illa ejusdem Auguftini ratio epift. 78. n. 4. *Quid enim obeft homini, quod ex illa tabula* (nimirum e facris diptychis, e quibus delebantur excommunicatorum nomina) *non vult eum recitare humana ignorantia, fi de libro viventium non eum delet iniqua confcientia?*

Actualis communionum femper actu neceffaria.

6. Neque vero ex his colligas, actualem communionem & unitatem externam cum Ecclefiæ corpore ejusque vifibili capite Romano Pontifice ad falutem non effe penitus neceffariam. Eft enim actu neceffaria Ecclefiæ vifibili, ut inter varias focietates Ecclefiæ nomen præferentes difcernatur, quænam fit vera Chrifti Ecclefia; uti ftatuimus n. 1. & 2. Quod autem Ecclefiæ vifibili neceffarium eft actu, fingulis quoque ejus membris, quoad fieri poteft, actu eft ad falutem neceffarium, adeo ut cuique nitendum fit, ut eam communionem actu teneat. At fi quis iis in circumftantiis verfetur, in quibus, etfi maxime velit, ab ea communione actuali non fua culpa, fed aliunde impediatur; ipfi, quoad duret ejusmodi impedimentum, ad falutem actu neceffaria non eft. Idem fcilicet dicendum de communionis actualis neceffitate ac de baptifmo actuali. Hoc omnes catholici actu neceffarium fatentur, ut quis fit in corpore Ecclefiæ.

clesiæ. At impeditis ab eo percipiendo, actu non est ad salutem necessarium; *cum ministerium baptismi non contemtus religionis, sed articulus necessitatis excludit*, ut Augustinus tradidit lib. 4. de Bapt c. 22. cui concinit S. Bernardus in tractatu de Baptismo ad Hugonem de S. Victore c. 2. Hinc catechumenus, seu quicumque alius, qui baptizari desideret, sed impotentia, vel impossibilitate prohibeatur, cetera autem ad salutem necessaria non desint, eo in voto decedens salutem consequetur. Idem accidet etiam præcisis ab unitate & communione Ecclesiæ, si ad eam omnibus modis contendant, & in ceteris recte se se gerentes aliunde impediantur. Utrique nimirum unitatem & communionem Ecclesiæ, qua actu carent, affectu tenent; & quamvis non sint in visibili unitate & corpore Ecclesiæ, unitate tamen spiritus sunt intus in ipsa Ecclesia, cui voto & caritate adhærent; unde Augustinus de probis viris atque spiritualibus absque ipsorum vitio ab Ecclesia præcisis scripsit: *Spirituales autem, sive ad hoc ipsum pio studio proficiscentes, non sunt foras; quia & cum aliqua vel perversitate, vel necessitate hominum videntur expelli, ibi magis probantur, quam si intus permaneant, cum adversus Ecclesiam nullatenus eriguntur, sed in solida unitatis petra fortissimo caritatis robore radicantur.* Qui hanc unitatem spiritus habet, unitatem quoque actualem cum Ecclesiæ corpore & capite quærere omni nisu debet, ut Nicolius loco laudato tradidit. *Nam essentiale est spiritui unitatis catholicæ ad actualem unitatem & communionem, quæ est naturalis status corporis Ecclesiæ, tendere*, ita scilicet ut per hominem non stet, ne actu fiat. Sola impossibilitas, seu impedimentum, quod absque hominis culpa aliunde obsistat, eum poterit excusare, & saluti ejus, dum adsint cetera, nihil præjudicii afferre. Lib. 1. de Bapt. c. 17.

7. Videant ergo, quam perperam se se nonnulli purgare eo nomine existiment, quod a communione sedis Apostolicæ non se separarint, sed ab ipsa sede separati fuerint; dum hæc separatio ex eorum culpa originem duxit, cum pertinacia ipsorum in causa est, ne in communionem recipiantur. Hac eadem ratione se a schismate defendere conati sunt plures recentiores hæretici, sicut olim hæreticos Montanistæ, cum se non exisse de Ecclesia, sed ab ea invitos fuisse exclusos atque communi... causa se se studuerunt purgare inter ceteros ar... [illegible] ...atos, & ... exin-

exinde satis tutos præferebant, ut probat Cardinalis Ursus in dissertatione Apologetica pro SS. Perpetua & Felicitate c. 2. §. 7. Quæ excusatio si non probatur ab adversariis catholicis, dum pro vindicanda illorum separatione ab Ecclesia affertur; quomodo eamdem probare poterunt, dum adducitur ob excusandam separationem a sede Apostolica per excommunicationis sententiam, quæ dum sejungit ab unitate & communione ejus sedis, quæ catholicæ Ecclesiæ est fundamentum, ab unitate & communione ipsius Ecclesiæ ei fundamento incumbenti uno eodemque ictu præcidit? Confer quæ in hanc rem luculenter protulit Illustrissimus Fenelonus Archiepiscopus Cameracensis in Instructione pastorali diei 25. Junii Anni 1714.

8. His præmissis ad schisma Acacii Episcopi Constantinopolitani accedamus. In eum, qui ob communionem cum Petro Mongo hæreseos notato nec satis purgato in ejusdem hæreseos suspicionem venerat, anathema a Romana Synodo publice latum fuerat; ipse vero hoc facto indignatus, Romanum Pontificem e diptychis expungens, se se quoque ab ejus communione sejunxerat, & apertum schisma confecerat. Quæstio autem præsens non circa personam Acacii versatur, sed circa quosdam eo in schismate implicitos, ac primo circa Euphemium, & S. Macedonium, qui Acacio in eamdem sede succesfere. Hi porro non foverunt ipsum schisma, sed potius omni nisu conati sunt, ut Apostolicæ fedis communionem jamdiu vivente Acacio interceptam revocarent. Annuissent votis Romanæ sedis Antistites: at quominus id facerent, in causa fuit nomen Acacii, quod e sacris diptychis expungendum judicabant. Ne autem illi ipsum expungerent, non ea ratio fuit, quod nutarent in fide, pro qua ambo ita dimicarunt egregie, ut hostibus ejus se se objecerint aperte, & in exilium pro eadem pulsi, præclare ibidem obierint; sed aliæ fuerunt causæ, quæ pro ejus temporis & loci circumstantiis satis æquæ iisdem videbantur. Inter multiplicia fidei dissidia, quæ totum Orientem discindebant, atque turbabant, delere e diptychis Constantinopolitanæ ecclesiæ nomen Acacii videbatur dissidium non leve dissidiis addere non sine gravi periculo fidei. Populus enim Acacii nomen audire solitus, si deleretur, offensus, graves tumultus, & scandala excitaturus credebatur: quæ scandala subindicat Imperator Anastasius in litteris ad Hormisdam Pontificem, eisdem

De Euphemio & S. Macedonio CP.

t. 5. Concil. Ven. edit. col. 573. 6. Confer col. 311. c.

demque scandalis ipse Imperator Acacii amantissimus favorem præstiturus fuisse videtur. Notæ sunt turbæ pares in Asia aliisque Provinciis excitatæ, cum aliquot annos post de expungendis aliis Episcopis Acacii quondam communicatoribus ageretur, *Apud quos*, inquit Epiphanius ad eumdem Hormisdam, *nomina quorzdam sacerdotum suorum tacere difficile & impossibile esse videtur, tantaque eorum obstinatio est, ut omne periculum pro tali facto parati sint sustinere.* Idipsum testatur etiam Justinus Imperator earumdem provinciarum memorans *clericos & populos omnibus pertentatos minis & persuasionibus; qui tamen nequaquam flexi sunt, ut tollant Antistitum & repellant nomina, quorum apud eos opinio floruit; sed morte vitam duriorem æstiment, si mortuos condemnaverint, quorum gloriabantur vita superstitum.* Idem Constantinopoli quoque timendum erat, ut ipse Justinus suggerit; multo autem magis initio erat timendum, cum Anastasius Imperator Acacii memoriæ patrocinaretur. Has porro turbas ab hæreticarum partium Episcopis atque patronis in fidei detrimentum conversum iri catholici præsentiebant. Tantum autem malum ut isti impedirent, dissimulandum interim censuerunt nomen Acacii, & commodius tempus expectandum, nec Romanæ sedis præceptum hisce in angustiis & cum tanto fidei præsertim atque animarum periculo cogere judicarunt. Id consilii eruitur ex Orientalium Episcoporum epistola ad Symmachum, ubi communionis restitutionem implorantes, eam dissimulandi nominis Acacii causam afferunt, ne, si contra nitantur Episcopi catholici, ejiciantur, vel cogantur creditas sibi ecclesias deserere, sicque *in loca . . . hæretici ingredientes, lupi discerpant oves . . . Putas isti amore vitæ hoc faciant, an amore animarum.*

Ibi col. 669. c.

Ib. col. 692. c.

Tom. 5. Conc. col. 435. c.

9. Hæc quidem ratio haud satis probata Romanæ sedi, quæ sub hoc velamine simulationem & hæresim latere suspicabatur, ut apparet ex Hormisdæ epistola 32. At cum hæc simulationis & hæreseos suspicio reipsa a veritate abhorreret, propterea quod Euphemius & Macedonius non simulate, sed ex animo profitebantur fidem catholicam, pro cujus confessione ac defensione exilium etiam subierunt; Acacii autem nomen in diptychis dissimulandum crederent fidei & caritatis causa, quam explicavimus; quis non videat, eos in hisce circumstantiis potuisse credere se coram Deo excusatos a delendo nomine Acacii? Id sane ipsi etiam Romano Pontifici

col. 615. 6.

fici Anastasio fuisse perspectum videri potest, si modo vera sunt, quæ de eodem tradit Bibliothecarius. In eo enim ipsum fuisse tradit, ut, retento licet Acacii nomine, communicatorias litteras ad CP. Episcopum mitteret. Istud autem ne fieret, Romani Cleri dissensio effecit, quam idem Bibliothecarius indicat. Romanis scilicet animo insederat, reum fuisse Acacium, ac propterea indignum, qui in diptychis legeretur; eos vero, qui ipsius nomen retinendum contenderent, dubiam fidem præferre, vel saltem magnum inferre præjudicium fidei, quæ ex Acacii nomine non leve ab Eutychianis detrimentum captura credebatur. Hæ autem causæ etsi satis justæ pro Romana sede habendæ sunt, nequis ejus œconomiam atque constantiam, quæ cursu temporis expungendum obtinuit nomen Acacii, nimiæ severitatis, aut vitii coarguat; non tamen impediunt, quominus Acacii successores, qui rectam fidem tenebant, & propugnabant etiam acerrime, præsentius ac majus fidei & animarum periculum in delendo, quam in dissimulando ejus nomine ex circumstantiis sibi cognitis timere, ac proinde se fortiori præcepto adstrictos judicare potuerint, ut ne Apostolicæ sedis præcepto aliis præsumtionibus nixo obligarentur.

10. Hac vero in hypothesi quis interjectum restituendæ communionis impedimentum in Euphemii & Macedonii culpam (1) rejiciat, vel saltem in talem culpam, quæ con, ubi communionis restitutionem imploraantes, ea a dissimulandi nominis Acacii culpam [illegible]ferent, ne, si contra

(1) Euphemius & Macedonius, quibus nulla propria culpa præcisis ab unitate, suspensa fuit communio Apostolica ob nomen Acacii, non multum distare videntur ab iis, quibus sine propria culpa existentibus in loco interdicto vetitum est sacra ibidem facere & ministrare, vel etiam ab iis, quibus per se haud excommunicatis interdicta est cum excommunicatis communio. Nihilo tamen minus si spiritualis, vel etiam corporalis justa necessitas, jure quoque canonum approbante, a culpa eximere aliquando potest celebrantes vel in loco interdicto, vel præsente, & non expulso excommunicato alias vitando, dum id non vergat in grave scandalum, aut in ecclesiasticæ auctoritatis, seu religionis contemtum; nonne illæ causæ scandalorum & periculi animarum ac fidei, ob quas Euphemius & Macedonius dissimulandum crediderunt in diptychis nomen Acacii, excusare ipsos poterant, dum vacarent Episcopalibus officiis?

nec exilio, quod pro fide catholica ad mortem usque fortiter perpessi sunt, purgari potuerit? Siqua nimirum culpa in ipsis admittenda sit (quæcumque illa fuisse credatur) eo quod dissimulaverint in diptychis nomen Acacii, dum Constantinopolitanæ sedi præfuerunt; nulla certe nova culpa ex eo nomine ipsis tribui potest, cum ab ea sede pulsi, expungere ipsum amplius non poterant. In exilio autem, quod pro Chalcedonensi concilio subierunt, cum liberi ab Episcopalibus curis atque periculis, in sanctis operibus vitam transigentes anterioribus maculis abstergendis operam dederint; quis non videat, ipsos deleta ea, siqua fuerit, vel quæcumque fuisse credatur culpa, sanctitatem potuisse colere, & ad æternam gloriam pervenire? Hac sane ratione S. Hormisda summus Pontifex disparem multo cognovit ab Acacii causa successorum ejus causam, quippe quod *propter confessionem Chalcedonensis synodi aliqui eorum* (nempe Euphemius & Macedonius) *fuerint exilio deportati.* *Ib. col. 613. c.*

De SS. Flaviano secundo Antiocheno, & Elia Hierosolymitano.

11. Hac quoque de causa inter Sanctos relati sunt etiam Flavianus II. Episcopus Antiochenus, & Elias Hierosolymorum Episcopus, licet non solum communicaverint cum Euphemio & Macedonio Romana communione carentibus ob nomen Acacii, verum etiam aliis quibusdam maculis tradantur aspersi gravioribus proculdubio, quam dissimulatio nominis Acacii, cum iidem ferantur se aliquando non ita fortes præstitisse in vindicanda synodo Chalcedonensi, reprimendisque inimicorum ejus conatibus, uti se se constantes exhibuerunt Euphemius & Macedonius. Etsi vero has graviores maculas præsertim quoad S. Eliam imposturæ tribuendas non immerito existimem; communionis vero litteræ Euphemio ac Macedonio ab iisdem traditæ fuerint, propterea quod eos in vindicanda fide synodi Chalcedonensis fortes deprehenderint, timendumque esset, ne, si eas non darent, inimici laudatæ synodi a catholicis Orientalibus haberentur, ut de S. Elia colligitur ex S. Sabæ Vita; certum tamen creditur hos ob communionem (quæcumque fuerit) cum Euphemio & Macedonio, Romanæ sedis communione caruisse. Quidquid autem fuit, aut fuisse præsumatur in ipsis maculæ, delevit saltem exilium, quod fidei causa pertulerunt, cujus quidem gratia eorum memoria commendatur in Romano Martyrologio his verbis die quarta Julii: *Natalis Sanctorum Flaviani secundi Episcopi Antiocheni,*

ni, & Eliæ Episcopi Hierosolymorum, qui pro synodo Chalcedonensi ab Anastasio Imperatore in exilium acti, victores migrarunt ad Dominum. Licet vero obierint eo tempore, quo Romanæ sedis communione Orientalibus nondum restituta, expertes credantur actuali ejusdem sedis communione, a qua consequenda non proprio vitio, sed aliunde fuerunt prohibiti; communionem tamen & unitatem spiritus constanter retinuerunt, & ornarunt sanctitate vitæ, quam cum Deus miraculis notam fecerit, in Sanctorum album ab Occidentali & Romana etiam Ecclesia relati fuerunt. Hæc ad vindicandos Euphemium & S. Macedonium Constantinopolitanos, S. Eliam Hierosolymitanum, & S. Flavianum secundum Atiochenum sufficiunt.

12. Faciliores sunt ceterorum Sanctorum vindiciæ, nimirum S. Danielis Stylitæ, S. Sabæ, S. Theodosii Cœnobiarchæ, & S. Joannis Silentiarii. S. Daniel, qui supra columnam sanctissime vitam exegit, & pro catholica fide plura certamina subiit, communicaverit necne aliquando cum Constantinopolitanis Episcopis post invectum schisma, ex vita ejus aliisque documentis non liquet, uti Tillemontius fateri coactus fuit in S. Daniele pag. 449. Conjectura autem ex eo ducta, quod Euphemius, cum de supremo ejus agone audivit, ad ipsum cum aliis accessit, ut interesset ejus morti, nihil evincit. Is enim eo pervenisse videtur, postquam idem Sanctus spiritum Deo reddiderat. Quod si ipsum accessisse credas ante ejus mortem; num cum eodem communicasse dici potest S. Daniel, qui supremum spiritum agens illum præsentem habuit, non abs se accitum, sed sua sponte ac fama ejus sanctitatis impulsum? Quoad funus ac sepulturam idem Sanctus caverat, ne Imperatoris aut alius cujusquam munera reciperentur eo forte consilio, ut contaminatæ communionis oblationes excluderet; sed omnia Rais insignis pietatis feminæ dispositioni curæque commisit. Num vero siquid egit Euphemius, cum funus prosequutus, sacrum corpus suis manibus deposuit, Daniele consentiente factum dici potest?

De SS. Saba, Theodoro Cœnobiarcha, & Joanne Silentiario.

13. Porro Sancti Sabas, Theodosius Cœnobiarcha, & Joannes Silentiarius, in quorum potestate non erat delere e diptych s nomen Acacii, non communicarunt cum Episcopis Constatinopolitanis schismatis tempore, sed cum Elia Hierosolymitano, qui ad Euphemium & Macedonium

com-

communicatorias litteras dederat ob eam fidei caufam, quam ex S. Sabæ vita indicavimus; cum Elia, inquam, fui cœnobii Epifcopo communicarunt ob caufas fidei utiles, vel neceffarias, quæ fanctitati nihil officiunt. Cum porro iidem omnes poft conciliatam cum Romana fede communionem diutius fanctiffime vixerint, fupremumque diem clauferint; hæc exempla nihil conferunt, ut probetur, etiam extra communionem Romanæ fedis, Romanorumque Pontificum poffe quempiam Sanctorum albo adfcribi, ac proinde illam non effe neceffariam ad confequendam falutem. Illud autem ex dictis hactenus patere exiftimo, hanc actualem communionem per fe neceffariam effe rariffimis cafibus tantum exceptis, in quibus aliquis eamdem omnibus ftudiis quæfitam, fi absque fua culpa ab ea actu obtinenda aliunde impediatur, fpiritu teneat, ut de excommunicatis ex falfi criminis præfumptione, vel etiam de cathechumenis a baptifmo percipiendo impeditis traditur: qui rariffimi cafus ad eos frequentiores traduci non debent; ubi non exterior caufa, fed propria voluntas, & refractaria inobedientia, vel alia culpa impedimentum apponat. Ceterum ficut rariffimorum cafuum exceptio, in quibus aliqui fine proprio vitio impediantur a percipiendo baptifmate, non deftruit generale principium de neceffitate baptifmatis; ita exceptio pariter rariffimorum cafuum, in quibus nonnulli citra proprium crimen fuerunt aliunde impediti ab obtinenda actuali communione Romanorum Pontificum fedisque Apoftolicæ, generale principium de ejusdem communionis neceffitate etiam ab adverfariis afferta haudquaquam evertit, immo potius aliqua ratione confirmat, juxta illud vulgatum, *Exceptio firmat regulam in contrarium.*

14. Antequam huic fectioni finem impono, haud prætermittendam arbitror * Nicolii fententiam, qua Acacianos eo nomine excufare nititur, quod excommunicatio Papæ in Acacium & communicatores ejus lata, ab Ecclefiæ corpore probata non fuerit. Juftam quidem Romanæ fedi fuiffe caufam fatetur excommunicandi Acacium: at cum tam multi Orientales, qui fe ab ejus communione non fepararunt, magna fuerint Orientalis ecclefiæ pars; hos, quibus haud probatam fuiffe putat Pontificiam fententiam, Ecclefiæ nomine videtur intellexiffe, ita ut iidem communicantes invicem, nihilum obftante eadem fententia, in Ec-

*Nicolii fententia de excommunicatione in opere. *De unitate Eccl. l. 2. c. 10.*

U u 2 cle-

clesiæ corpore & unitate perstiterint. Nihil excogitari absurdius potuit. Hac enim in sententia vel excommunicatio Pontificis in Acacium ejusque participes lata, eo quod ab Ecclesiæ corpore probata non fuisse credatur, irrita ab initio præsumenda est, antequam constaret de Ecclesiæ approbatione atque consensu, vel non. Qui primum velit, is fateri debet, omnem excommunicationem etiam justam manere suspensam, atque tamdiu vim non habere, quamdiu ab Ecclesiæ corpore recepta & probata non sit: si enim ante probationem Ecclesiæ valeat, & excommunicatum ab Ecclesiæ corpore actu præcidat; nihil est, cur ad vim ejus Ecclesiæ approbatio requiratur. Ita quidem aliquatenus sentire videtur idem Nicolius, cum haudquaquam dubitandum esse ait de excommunicationibus sive a Romano Pontifice, sive a particulari synodo, sive ab Episcopo latis, *Quando hæc judicia . . . . . deinceps a tota Ecclesia probata & recepta fuerunt*, hac ratione subjecta: *Nam hoc in casu non solus Papa, nec solum concilium, aut Episcopus particularis ille est, qui separat ab Ecclesia, quos excommunicat; sed integrum corpus Ecclesiæ separat, & excommunicatio ejusmodi totius corporis auctoritate nititur.* Aliter vero sentiendum esse ait de excommunicationibus, quando alii Episcopi aliæque ecclesiæ iis non consentiant; has enim si non omnino irritas affirmat, certe in dubium vocat: *Ces excommunications n' ont point été reguardees come certains & indubitables. Hæ excommunicationes haud habitæ sunt tamquam certæ & indubitabiles.* Id autem præter quam quod ad eludendas excommunicationes etiam justissimas ipsis quoque hæreticis facilem aditum aperit, ab Ecclesiæ mente & praxi quam sit alienum, perfacile agnoscitur; excommunicationes enim statim ac latæ sunt, ab Ecclesiæ corpore excommunicatum separare, semper judicatum fuit a catholicis, ut ne Ecclesiæ consensus sit expectandus. Solum cum ab inferiori judice feruntur, si judici superiori non probentur, rescindi possunt; non autem latæ ab initio suspenduntur, quoad Ecclesiæ consensus accedat. Immo nec per subsequentem appellationem suspenduntur, si vel injustæ sint; sed superiori judici per causæ cognitionem rescindendæ reservantur. Enimvero duplici tantum ex capite dubitari potest de excommunicationum valore, scilicet ex potestatis, seu jurisdictionis, vel ex materiei, seu causæ defectu. Non valet excommu-

Refellitur.

Ubi sup.

municatio, si potestas non sit legitima, aut jurisdictio aliqua ex parte (ex. gr. per reservationem) sit impedita. At si potestas legitima sit, & jurisdictio non sit impedita; nullus dubitat de excommunicationis valore, etiamsi fortassis in causa vel materia defectus aliquis subsit: unde ratae habentur excommunicationes ab inferiori quoque judice per errorem latae injusta de causa, nisi error intolerabilis sit (hoc enim casu ejus potestas, seu jurisdictio ipso jure disponente impeditur) uti palam praesumitur in can. *Per tuas*, *De sent. excom.* Sic ex. gr. vere ab Ecclesiae corpore abscissi traduntur can. *Inquisitione*, *eodem tit.* qui idcirco excommunicantur, quod debitum noluerunt reddere ob impedimentum dirimentis sibi exploratum, quod tamen in foro externo probare non potuerunt; & similiter S. Augustinus in libro *De vera religione* c. 6. injuste quidem per seditionem atque calumniam, at valide expulsos notavit *de congregatione Christiana* etiam bonos viros, quos proinde ipse Nicolius ab Ecclesiae corpore actu separatos concordi *totius mundi* sententia fatetur. Ad dignoscendum itaque excommunicationum valorem, quas legitimae potestates non impeditae ferunt, Ecclesiae approbatio non est expectanda, nemoque ex probatis auctoribus invenietur, qui id uspiam docuerit. Novum hoc inventum est, quo eluderetur summorum Pontificum auctoritas, quae per omnes est legitima, & cum sit divini juris, impedita a quopiam dici nequit, nisi primatus ipse divini juris impediri posse dicatur. *Loc. cit.*

15. Quod si rata ab initio fuit Apostolicae sedis sententia in Acacium & participes seu communicatores ejus; num siquae ecclesiae ipsam postea non approbassent, ex rata irritam reddidissent? Fieri quidem potest, ut aliquae ecclesiae excommunicatos a sede Apostolica in communionem recipiant; quod tamen antiquissimis etiam canonibus adversatur, quibus cautum erat, ne quis ab uno excommunicatus, ab aliis in communionem reciperetur. Vide inter ceteros canonem quintum Nicaenum. At ex concessa ab aliis communione excommunicatis a sede Apostolica, non idcirco hujus sedis sententia fuisset sublata, nec ipsius communio invito Pontifice illis fuisset restituta. Orientales quidem ipsi orthodoxi, qui non expunxerunt nomen Acacii, licet aliarum ecclesiarum Orientis communione fruerentur, sententiam tamen Romani Pontificis latam in Acacium & com-

 muni-

municatores ejus, qua se quoque noverunt comprehensos ob Acacii nomen e diptychis non expunctum, ita habuerunt validam, ut se ab Apostolicæ sedis communione separatos agnoscentes, * in eamdem communionem restitui multis precibus contenderint; quod profecto non fecissent, si eam ob defectum approbationis ecclesiarum Orientalium irritam & effectu vacuam judicassent. Idipsum quoque satis fateri videtur laudatus Nicolius, cum separationem Romanæ ecclesiæ ab ecclesiis Orientis omnimodam, & ejusmodi fuisse loco allegato affirmet, ut ne unam quidem inter has invenire liceat, quæ cum utraque parte communicaret; ac præterea in iis, quos vindicare studuit, sincerum agnoscat communionis recuperandæ desiderium, quod satis per se eam actu jam ademtam confirmat. Neque vero ii, qui a Romana sede actu separati, cum tam multis Episcopis & ecclesiis totius Orientis communicabant, communicasse dici possunt cum Ecclesia catholica, & in ejusdem Ecclesiæ unitate perstitisse, nisi Ecclesiæ catholicæ nomen tribuatur iis, qui a Romanæ sedis communione erant sejuncti; cum Ecclesia catholica ex Christi institutione alia non sit, nisi quæ cum Papa communicat, qui catholicæ communionis radix & centrum ab ipsis adversariis agnoscitur. Adde etiam quod, cum non negetur, nec negari ab iisdem adversariis possit Ecclesiæ catholicæ nomen illis competere, qui cum Romanæ Apostolicæ sedis summo Pontifice communicant; statueretur hac ratione duplex Ecclesiæ corpus, aliud quod cum Papa communicabat, aliud quod a Papæ communione erat segregatum; & ita statueretur duplex Christi Ecclesia, quo absurdius dici nihil potest adversus certissimam Ecclesiæ traditionem, quæ ecclesiæ nomine non nisi unicam unius communionis societatem semper accepit, ut ipse Nicolius statuit lib. 1. *De unit. Eccles.* c. 5. & sequentibus. Hæc itaque opinatio veram Christi Ecclesiam statuens extra petram a Christo positam, & extra communionem non solum immediatam, verum etiam mediatam cum Romana sede Romanove Pontifice totius unitatis catholicæ centro collocans, nulli catholicorum probari poterit; verendumque est maxime, ne hac eadem ratione hæretici atque schismatici similiter abutantur, ut suos quoque cœtus a nobis separatos per anathemata, quæ ab ipsis non approbantur, veram Christi Ecclesiam esse, & in ipsis adhuc non minus, quam in nobis

* *Vid. epist. Orientalium ad Symmachum post hujus epist. 8.*

bis Romana communione fruentibus, veram catholicam communionem reperiri contendant. Hac igitur sententia eliminata, quorumdam Sanctorum, qui tempore Acaciani schismatis floruerunt in Oriente, vindiciæ alia prorsus via ineundæ sunt, quam satis probabiliter indicatam hac in Appendicula existimo, ut ne tamen negem aliam forte probabiliorem & veriorem quoad nonnullos Sanctos afferri potuisse, si omnes nunc obscuræ facti circumstantiæ paterent.

FINIS APPENDICIS.

IN-

INDEX
RERUM MEMORABILIUM.

A.

S. Au-

Condi-

D.

G.

G.

H.

I.

L.

Liber-

O.

P.

Q.

R.

S.

potior

X.

DE

POTESTATE ECCLESIASTICA

SUMMORUM PONTIFICUM

ET

CONCILIORUM GENERALIUM

LIBER.

UNA CUM

VINDICIIS AUCTORITATIS PONTIFICIÆ

CONTRA OPUS

JUSTINI FEBRONII.

AUCTORE

PETRO BALLERINIO

PRESBYTERO VERONENSI.

ACCEDIT *APPENDIX* DE INFALLIBILITATE EORUMDEM PONTIFICUM IN DEFINITIONIBUS FIDEI.

AUGUSTÆ VINDELICORUM.

MDCCLXX.

Sumptibus FRATRUM VEITH Bibliopolarum.

SUPERIORUM PERMISSU.

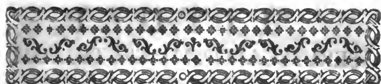

AD LECTOREM.

Cur confutatio Februniani operis, quo Pontificia auctoritas multis nominibus impetitur, tamdiu dilata fuerit, non obscuram rationem afferre licet. Cum totum Febronii opus falsis principiis innitatur; nisi ipsorum falsitas antea detegeretur, & principia contraria apte constituerentur; inanis prorsus inutilisque fuisset omnis confutandi labor. Explicanda primo erat natura & ratio Pontificii primatus, a quo omnis Pontificia auctoritas dimanat, & præcipua primatus prærogativa in materiis fidei, idest infallibilitas definitionum dogmaticarum, quæ ab adversariis catholicis in magnam controversiam adducitur, ex fine & ratione primatus, ac ex principiis, quæ ab iisdem adversariis probentur concessa, ita erat deducenda, ut qui concesserunt principia, cohærenter nequeant repugnare. Num id ex æquo præstitum sit in libro an-

te biennium vulgato, cum titulo *De vi & ratione primatus* &c. lector non præoccupatus dijudicet. Secundo explicanda erat Poteſtas Pontificia comparata cum poteſtate Conciliorum generalium, de qua non levis eſt cum iisdem adverſariis quæſtio præſertim in Canonibus diſciplinæ antiquæ, pro quibus Febronius maxime laborat; & in hanc rem diſcutienda erant multa circa jurisdictionem Epiſcoporum, jurisdictionisque originem atque propagationem, & circa celeberrima decreta Concilii Conſtantienſis, quæ longam meditationem atque diſputationem poſtulabant. Hoſt eſt argumentum ejus operis, quod mox ſubjicietur inſcriptum: *De Poteſtate Eccleſiaſtica Summorum Pontificum & Conciliorum generalium.* His principiis præmiſſis & præſtitutis brevior & evidentior fiet Febronii confutatio hoc titulo edenda: *Vindiciæ auctoritatis Pontificiæ contra opus Juſtini Febronii.* Accedet tandem *Appendix de infallibilitate Pontificia in definitionibus dogmaticis*, quæ in hoc themate non pauca utilia, vel etiam neceſſaria ſuppeditabit. Ita pro uno tria opera hoc tomo prodeunt.

APPRO-

APPROBATIO CENSORIS.

Cum Liber isthic singularis *de Romanorum Pontificum Potestate* a D. PETRO BALLERINIO, Presbytero Veronensi, conscriptus Fidei & Religionis orthodoxæ principiis neutiquam adversetur, & ad dilucidandas de Primatu Romanorum Pontificum controversias plurimum serviat; dignum illum censeo, ut iteratis typis evulgetur. Augustæ Vindelicorum, die 22. Nov. 1769.

JOSEPHUS HERZ,

S. Theol. Licent. Revmi ac Sermi Elector. & Archiepisc. Trevir. nec non Episc. August. Consil. Eccl. Visitat. Gen. Consistor. Assess. ac Libror. Censor.

TITULI
OPERUM, CAPITUM ET SECTIONUM,
Quæ hoc in Tomo continentur.

va

 opinio-

CAPUT IX.

§. I.

§. II.

§. III.

§. IV.

§. V.

II.

VINDICIÆ AUCTORITATIS PONTIFICIÆ CONTRA OPUS JUSTINI FEBRONII INSCRIPTUM: *DE STATU ECCLESIÆ ET DE LEGITIMA POTESTATE ROM. PONTIFICIS.*

CA-

CAPUT VII.

CAPUT VIII.

§. V.

§. V.

§. VI.

§. VII.

§. VIII.

III.

§. I.
PRIMA PROPOSITIO.

§. II.
SECUNDA PROPOSITIO.

§. III.
TERTIA PROPOSITIO.

§. IV.
QUARTA PROPOSITIO.

§. V.
QUINTA PROPOSITIO.

§. VI.

§. VI.

SEXTA PROPOSITIO.

§. VII.

SEPTIMA PROPOSITIO.

§. VIII.

OCTAVA PROPOSITIO.

§. IX.

§. X.

 ut

DE
POTESTATE ECCLESIASTICA
SUMMORUM PONTIFICUM
ET
CÓNCILIORUM GENERALIUM.

PRÆFATIO.

IN præfatione operis præcedentis inſcripti, *De vi ac ratione primatus Romanorum Pontificum, & de ipſorum infallibilitate in definiendis controverſiis fidei liber ſingularis*, ubi utrumque explicavi atque conſtitui ex principiis conceſſis ab iis ipſis adverſariis catholicis, contra quos tantum agendum ſuſcepi; memini me promiſiſſe alias, ſi vacabit, diſputaturum de eorumdem Pontificum poteſtate collata cum poteſtate concilii œcumenici: quod ad eam quæſtionem refertur tantopere inter catholicos Theologos agitatam, num Romano Pontifici ratione primatus jus & poteſtas ſit ſupra ipſa concilia generalia, an generali concilio jus & poteſtas ſit ſupra ſummum Pontificem. Nunc promiſſum libens ſolvam. Adverſarii catholici, quibuſcum tantummodo non minus in hoc quam in præcedenti opere eſt diſputatio, dum contendunt concilia poteſtatem habere in ſummos Pontifi-

 ces,

ces, non conciliis particularibus, ſed generalibus tantum hanc prærogativam vindicandam exiſtimant. Ultro enim fatentur, alia quævis concilia, quæ non ſint œcumenica, jurisdictionem non habere in ſummum Hierarcham, quem cuique perſonæ, ſeu concilio particulari, etiam amplioris regionis, & ex pluribus provinciis coacto, quod univerſalem Eccleſiam non repræſentat, nec totius Eccleſiæ jurisdictionem continet, jure univerſalis primatus ſuperiorem agnoſcunt; nullus ſiquidem inferior in ſuperiorem ſuum jus habet, aut habere poteſt.

Adverſariorum ſententia explicata.

2. Neque aliter ſentire queunt, qui in hac materia Conſtantienſis ſynodi Patres duces ſuos præferunt, atque ſequuntur. Hi enim cum ex una parte ſolis conciliis generalibus, quæ univerſam Eccleſiam repræſentant, jus in ſummos Pontifices aſſerunt celebribus ejusdem ſynodi decretis actionum IV. & V., tum ex parte altera act. VIII. propoſitionem 41. Joannis Wicleffi, *Non eſt de neceſſitate ſalutis credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias*, cenſura *erroris* notarunt, *pro quanto negaret primatum ſummi Pontificis ſuper alias Eccleſias particulares*. Primatum, qui ex catholica doctrina tribuendus eſt Romanæ Eccleſiæ, eique præſidenti Romano Pontifici, non eſſe meri ordinis & honoris, ſed præcipuæ jurisdictionis, propriæ & perſonalis ſolius Petri & ſucceſſorum ejus, * libro præcedenti, catholicis quoque adverſariis concedentibus, probatum fuit. De primatu ergo jurisdictionis accipienda ſunt Conſtantienſium Patrum verba in memorata cenſura, ita ut *erroris* notam affixerint Wicleffianæ propoſitioni 41. quatenus negaret ſummis Pontificibus primatum jurisdictionis, ſeu jurisdictionem propriam *ſuper alias Eccle-*

* *De vi primat. c. 2. & 3.*

Ecclesias particulares. Hinc in eamdem Constantiensium censuram * Bossuetus animadvertit: *En ut Ecclesias particulares . . . . Pontifici submiserint;* additque exinde Gallicanos cum Gersone illa sumpsisse, *Dandam esse supremam & plenam Pontifici potestatem, sed in comparatione ad fideles singulos, &* (1) *ad particulares Ecclesias*: quod idem est ac profiteri, Ecclesias particalares, seu particularium Ecclesiarum concilia, quæ non ita repræsentant universam Ecclesiam, uti repræsentatur a conciliis œcumenicis, subjici *supremæ* & *plenæ* potestati Pontificum, nullumque in eos jus ac potestatem habere. Hac de causa * lib. 10. *Defensionis* al. 15. c. 20. expresse docuit: *Sit ergo profecto NOBIS ETIAM AUCTORIBUS Romani Pontificis sacrosancta majestas. Nulla eam synodus particularis judicare audeat.* Hoc pariter sensu malos quoque Pontifices * *non subesse particulari concilio* affirmavit lib. 11. cap 4. illudque vulgatissimum axioma *Prima sedes non judicatur a quoquam*, ne suæ & adversariorum nostrorum sententiæ obsit, ita * interpretatur, ut valeat *de Romana & particularibus Synodis* tantum, non autem de generali, cui soli memorata Constantiensia decreta ceterique adversarii catholici potestatem in summos Pontifices tribuunt (2).

* lib. 5. al. 9. Defens. declarat. Cler. Gallic. c. 15. t. 1 pag. 416. noviss. edit.

*. tom. 2. p. 224 Confer infra notam subjiciendam

* Ib. p. 260.

* laudat. lib. 10. al. 15. c. 20.

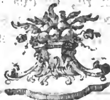
3. Hac vero in re, de qua una nunc superest quæstio (num scilicet concilium œcumenicum potestatem habeat supra Romanos Pontifices) antequam decida-

(1) Vide, si placet, eumdem Bossuetum lib. 1. *Defensionis*, nunc in Appendicem novæ editionis traducto c. 3. pag. 9.

(2) Hac de causa idem Bos-

decidatur, præmittenda sunt nonnulla de Ecclesiasticæ jurisdictionis origine, ac de distinctione juris inter Episcopos ac summum Pontificem; sine quibus Romani Antistitis & generalium conciliorum jus probe discerni ac definiri non posset. Cum porro editum nuper Justini Febronii opus, quo Pontificia auctoritas pluribus impetitur, *Vindiciis* ejusdem auctoritatis lucubrandis ac subjiciendis occasionem dederit, in quibus non pauca mox constituenda, aliis identidem momentis confirmanda fuere; aliquot *Vindiciarum* loca sive ad marginem, sive in notationibus aliquando allegabuntur, ut ea, quæ ibidem adjicientur, lector, si libuerit, conferat, veritasque quoad fieri possit, magis magisque elucescat. Præcedentem vero librum *De vi & ratione primatus*, cum opus erit, allegaturi, brevius indicabimus sic: *De primatu*, vel *De vi primatus*.

fuetus lib. 10. *Defensionis* c. 12. pag. 204. affirmare non dubitavit: *Sedes Apostolica, tametsi subjecta est universali Ecclesiæ, eamque repræsentanti concilio generali; tamen suprema est respectu singularum Ecclesiarum, quemadmodum tradit, non modo schola Parisiensis, verum etiam ipsum Constantiense concilium, ut sæpe diximus.*

DE POTESTATE ECCLESIASTICA

SUMMORUM PONTIFICUM
ET
CONCILIORUM GENERALIUM.

CAPUT I.

De jurisdictionis Ecclesiasticæ origine, & de discrimine juris inter S. Petrum & ceteros Apostolos eorumque successores, qui in varios Episcoporum gradus distinguuntur.

§. I.

Jurisdictio Ecclesiastica Petro & Apostolis immediate collata fuit a Christo, nec Ecclesiæ immediate tradita dici potest, perinde ac si Petrus & Apostoli illam acceperint ab Ecclesia quoad merum ministerium.

1.

JURISDICTIO ECCLESIASTICA a Christo ducit originem, qui eamdem S. Petro & Apostolis immediate tradidit, quando ipsis una cum clavibus regni cœlorum dedit potestatem ligandi atque solvendi, quæ potestas idem est ac jurisdictio; ac propterea hæc in origine est juris divini. Hæc quidem potestas, seu jurisdictio S. Petro & Apostolis immediate tradita fuit in ædificationem & bonum Ecclesiæ; at tradita antequam

Christus in cœlum ascenderet, & (1) antequam ab iisdem Apostolis ipsa ædificaretur Ecclesia: ac proinde dici non potest immediate collata eidem Ecclesiæ, quæ nondum ab illis erat ædificata, nec ita immediate tradita Ecclesiæ dici potest, ut illam Petrus & Apostoli acceperint ab Ecclesia, quos ab ipso Christo eam accepisse Evangelica verba testantur. Id autem multo minus dici potest, si Ecclesiæ nomine tota Christi-fidelium societas intelligatur comprehensis etiam laicis atque mulieribus, quos omni spirituali Ecclesiastica jurisdictione carere omnibus catholicis certissimum est.

2. Hocce commentum ab hæreticis inductum, & a refractariis deinde susceptum, ut Pontificum & Episcoporum auctoritatem sibi infensam eluderent, plures Theologi etiam ex adversariis disertissime confutarunt. Hinc etiam Richerianum systema, quo Ecclesiastica jurisdictio primario & proprie & essentialiter Ecclesiæ data & convenire traditur, Romano autem Pontifici atque aliis Episcopis *ministerialiter* competere, & *quoad executionem* tantum; hoc, inquam, systema ab Edmundo Richerio propositum in libro *De Ecclesiastica potestate*, ut primum in Galliis prodiit, statim in duobus provincialibus Conciliis Senonensi & Aquensi reprobatum fuit, & a doctis Gallicanis Scriptoribus, manifestis Scripturæ & traditionis documentis confutatum. Vide inter alios P. Dionysium Petavium lib. 3. *De Hierarchia Eccles.* c. 14. & seqq. Quodsi S. Augustinus aliique nonnulli Patres alicubi affirmant, claves regni cœlorum, idest jurisdictionem Ecclesiasticam, a Christo datas fuisse Ecclesiæ in S. Petro, qui Ecclesiæ figuram gerebat; non ea mente affirmarunt, ac si claves, seu

(1) Ita sane S. Cyprianus scribens in epist. 73. *Ecclesia una est, & super unum qui & claves ejus accepit, Domini voce fundata*, Petrum claves Ecclesiæ, seu jurisdictionem Ecclesiasticam a Christo accepisse indicat, antequam idem Christus super ipsum ædificaret Ecclesiam. Petro quidem, non autem *Ecclesiæ* claves a Christo traditas, ipsa Christi verba palam significant, cum post verba *Ecclesiam meam* non dixerit *Ei*, sed *TIBI dabo claves regni cœlorum.*

ſeu jurisdictionem ipſi immediate Chriſtus non dederit, nec promiſerit (quod repugnat verbis, *Tibi dabo claves*); ſed duplici ratione affirmarunt, tum quia Petro (2) unitatis & Eccleſiæ typum gerenti datæ fuerunt in bonum & ædificationem Eccleſiæ (neque enim illas Petrus accepit ſui cauſa, & propter ſe, at Eccleſiæ gratia, ut Chriſtianis omnibus in commune prodeſſet); tum etiam quia voluerunt intelligi veram jurisdictionem Eccleſiaſticam non inveniri niſi in Eccleſia, & in unitate cum Petro, quem Chriſtus catholicæ unitatis & Eccleſiæ caput centrumque conſtituit: qua de re poſt pauca redibit ſermo. Alia ratio ſatis congrua ex Petavio ſubjicietur numero 4.

3. Neque vero moveant illa Chriſti verba apud Matthæum c. 18. v. 15. quibus Petro dixit, *Dic Eccleſiæ*. Hæc quam male a nonnullis afferantur ad confirmandum ſyſtema de clavibus immediate datis univerſæ ſocietati Eccleſiæ, non vero Petro & Apoſtolis niſi tamquam miniſtris Eccleſiæ, ex toto contextu & ex perpetua Eccleſiæ praxi manifeſtum eſt. Agitur ibidem de correctione fratris, qui Petrum offendiſſet. Hunc privatim primo fraterno amore corrigendum Chriſtus docuit. Quodſi inutiliter cedat, juſſit adhiberi unum teſtem vel duos; & ſiquidem hi quoque nihil proficiant, *dic Eccleſiæ*, inquit; addensque ſtatim, *ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus*, excommunicationem aperte ſignificavit, qua ille præciſus ab Eccleſiæ corpore habendus ſit velut Ethnicus & publicanus. *Eccleſiæ* igitur nomine, cui denuntiandi ſint criminoſi, ut, ſi non acquieſcant ejus judicio,

(2) Unitatis & Eccleſiæ figuram ac typum in Petro non eſſe disjungendum a jure coactivo ad unitatem, probavi in præcedenti libro *De vi & ratione primatus* c. 9. pag 39. & 42. ibidemque præterea oſtendi Chriſtum ipſi non merum officium repræſentandæ unitatis tribuiſſe, ſed vim præcipuam ad eam formandam, continendamque in Eccleſia, quæ vis primatui non meri honoris & ordinis, ſed veræ jurisdictionis neceſſaria eſt. Quam in rem conferenda erunt adnotata in Pacianum & Optatum ibi cm c. 13. n. 17. & 19.

dicio, excommunicandi ſint, quinam intelligendi niſi illi, qui jus clavium & ligandi ſolvendique poteſtatem acceperunt a Chriſto? Hos autem non fuiſſe totam ſocietatem Eccleſiæ laicis quoque feminiſque comprehenſis, ſed Petrum & Apoſtolos, patet ex iis quæ mox ipſe Chriſtus ſubdidit: *Amen dico Vobis : Quæcumque alligaveritis ſuper terram* &c. *Vobis*, inquit, non omnibus Eccleſiæ membris. Jure ergo S. Joannes Chryſoſtomus in Matth. c. 18. illa *dic Eccleſiæ* explicavit *de Præpoſitis Eccleſiæ* (3), quibus tantum ea clavium poteſtas data fuit. Ipſa praxis, quæ in Eccleſia univerſa perpetuo fuit cuſtodita, idipſum confirmat. Inobedientes enim & contumaces Eccleſiæ Præpoſitis delati fuerunt, nec aliis quam Petro & Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, quibus non nudum miniſterium tantum, ſed jus ipſum clavium a Chriſto traditum catholica Eccleſia perpetuo credidit. Hinc maneat certum hoc principium, Eccleſiæ nomine, cum de poteſtate clavium & jurisdictionis Eccleſiaſticæ agitur, intelligi Præpoſitos Eccleſiæ; ea item omnia, quæ jurisdictionem eamdem involvunt, cum dicuntur proficiſci atque pendere a conſenſu & approbatione Eccleſiæ, ex eorumdem ſucceſſorum Petri & Apoſtolorum conſenſu vel approbatione vim habere: quæ animadverſio non exiguum abuſum vocis *Eccleſiæ* apud nonnullos adverſarios non infrequentem deteget. Quare cum S. Petrus & Apoſtoli eorumque ſucceſſores appellati inveniuntur *Eccleſiæ miniſtri*; non idcirco hic titulus iisdem tributus intelligi poteſt, quaſi ab Eccleſia acceperint poteſtatem clavium, quam illos non ab Eccleſia, ſed a Chriſto immediate accepiſſe vidimus (unde frequentius vocantur *miniſtri Chriſti*); ſed quia poteſtas ejusmodi ipſis immediate tradita a Chriſto fuit, ut in Eccleſiæ bonum ea poteſtate uterentur, ipſique Eccleſiæ ſacra miniſtrarent.

§. II.

---

(3) Hac de cauſa ſi S. Auguſtinus ſerm. 195. num. 2. ſcripſit, claves *non homo unus, ſed unitas accepit Eccleſiæ*, ſe ſe explicans ſerm. 24. de Sanctis al. 147. n. 2. *unitatem omnium Paſtorum* in Petro ſignificatam prodidit, propterea quod corpori paſtorum clavium jurisdictio a Chriſto data fuit.

§. II.

Eadem jurisdictio Petro & Apostolis immediate tradita in bonum Ecclesiæ non debebat cum Petro & Apostolis extingui, sed in Petri & Apostolorum successores debebat transire, ac in istis æque immediate residere & permanere usque ad consummationem sæculi, sicut usque ad sæculi consummationem debet permanere Ecclesia, ob cujus regimen a Christo fuit instituta.

4. Cum porro regimen Ecclesiæ, cujus causa hæc jurisdictio S. Petro & Apostolis tradita fuit, ex Christi institutione ita futurum esset perpetuum, ut perpetua futura erat Ecclesia; jurisdictio, Petro & Apostolis collata ob regendam Ecclesiam, non debebat cum illis extingui, sed ad eorum successores debebat transire. Hac de causa optime Petavius lib. 3. de Hier. Eccl. c. 16. n. 8. hanc maxime congruam rationem addidit, *cur interdum a Patribus antiquis non tam Petro quam toti Ecclesiæ communicata dicatur Ecclesiastica jurisdictio: ut hoc pacto demonstrent non sic affixam & addictam uni illi fuisse, & quasi circumscriptam unius persona, ut eo sublato, etiam illa periret, nec amplius in Ecclesia maneret. Ergo eatenus Ecclesiæ traditam fuisse intelligunt, quod perpetuo habet illa successores potestatis ac dignitatis istius. Quemadmodum qui dicit Francorum populo regiam potestatem concessam fuisse, nihil significat, aliud, nisi esse ibi semper aliquem qui regnet, & potestatem illam non exequatur modo, sed in se hærentem ac residentem circumferat.* Hoc quidem sensu Christus perpetuam durationem significaturus, Petro & Apostolis dixit: *Ecce ego vobiscum sum* (utique in successoribus) *usque ad consummationem sæculi.* Matth. 28. 20. Eadem itaque potestas seu jurisdictio Ecclesiastica, ex Christi institutione in Petri & Apostolorum successores propagata, ad Romanos Pontifi-

ces, qui succedunt S. Petro, & ad alios, quos Apostoli constituerunt Episcopos, quique Apostolorum successores existunt, pervenit: atque idcirco eodem divino jure his competit; ac in iisdem, qui constituunt corpus primorum Pastorum, immediate residet, ut in Petro & Apostolis residebat. Hinc autem liquet quam iners & inane sit illud quorumdam adversariorum argumentum, qui ut probent claves immediate non fuisse collatas Petro & Apostolis, hac ex sententia sequi dictitant, ipsas claves cum eorum morte defecisse in Ecclesia: neque enim defecisse dicendæ sunt, quæ post illorum mortem Christo instituente in eorum successores debebant transire, & in successoribus ipsis semper manere *usque ad consummationem sæculi* (4).

§. III.

Jurisdictio propria S. Petri ratione primatus ipsius singularis ac personalis ea fuit, ut ceteris omnibus etiam Apostolis potestate ceteroquin æqualibus præesset non mera ordinis & honoris, sed peculiaris in ipsos juris prærogativa bono unitatis, jusque ipsi esset in omnes non distributive solum, sed etiam collective sumptos ad custodiam unitatis. Idem omnino jus competit similiter Romanis Pontificibus successoribus S. Petri, ad quos idem primatus ob idem unitatis bonum jure successionis pervenit.

5. Discrimen potestatis inter Petrum & Apostolos, nec non inter Romanos Pontifices S. Petri successores & alios

(4) Ipse primatus, licet singulari personæ S. Petri tributus a Christo, cum ejus morte non desiit, quia debebat ad successores ejus transire; vis autem primatus in unitatem fidei, quæ Ecclesiæ est maxime necessaria, sede etiam vacante, viget in Pontificiis definitionibus decretisque dogmaticis, quæ Pontificibus mortuis vim suam non amittunt.

alios Episcopos successores Apostolorum notandum maxime est. S. Petrum & Apostolos omnes potestate pares fuisse excepto tantum jure proprio ac personali primatus, qui fuit non meri honoris & ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis primatus, exploratum fecimus ex iis, quæ annuentibus quoque adversariis catholicis probavimus libro *De vi ac ratione primatus* c. 2. & 3. Ex hoc autem præcipuæ jurisdictionis primatu, quem uni Petro inter Apostolos Christus tribuit, jus aliquod peculiare ipsi debuit competere, quod aliis commune non fuerit: alias primatus ipsius inane nomen fuisset meri honoris, non juris. Hoc porro jus primatus proprium ex fine instituendi ipsius primatus est colligendum: qui cum ob formandam & perpetuo custodiendam in tota Ecclesia unitatem fuerit institutus a Christo, jus ad hanc totius Ecclesiæ unitatem compingendam atque tuendam præcipuum S. Petro collatum fuisse dicendum est, quo omnes Christiani ad unitatem cogantur. Hoc jure S. Petrus præstabat omnibus etiam Apostolis ratione primatus, adeo ut licet hi aliis Apostolicis facultatibus Petro essent æquales, in jure tamen cogendi ad unitatem subessent Petro, quippe qui debebant unitatem cum ipso tanquam unitatis catholicæ centro servare necessariam Ecclesiæ, nimirum non solum unitatem communionis, sed etiam, immo potissimum fidei unitatem, quæ potior est Ecclesiæ unitas; & in eamdem unitatem Ecclesias, quas ædificabant, & Episcopos, quos præficiebant Ecclesiis, debebant informare, ut ostendi in memorato opere cap. 12. n. 49. & seqq. Ita & ab Apostolis, & ab Episcopis, & a cunctis fidelibus eadem unitas cum Petro tenenda erat, ac in eamdem unitatem ab omnibus exigendam jus erat Petro peculiare ratione primatus.

Vid. lib. De vi ac ratione primatus c. 8 & 9.

Jus proprium primatus S. Petri.

Jus fuit in omnes etiam collective sumptos.

6. Hinc porro jus istud primatus proprium fuit jus in omnes Episcopos & fideles omnes, non distributive tantum sumptos, sed etiam collective: neque enim obtineri potuisset finis a Christo sibi propositus in instituendo primatu, unitas scilicet totius Ecclesiæ, nisi omnes & Episcopi & fideles, qui sunt Ecclesiæ membra, ad eam cogerentur. Ex his principiis de jure primatus S. Petri clare deprehenditur, quodnam jus peculiare Romanis Pontificibus S. Petri successoribus competat ratione primatus, qui in ipsos

tantum

Jus idem in Rom. Pontificibus.

tantum eadem cum jurisdictione transivit: est enim jus in omnes totius Ecclesiæ Episcopos & fideles omnes idem omnino ac fuit in Petro; inanisque cognoscitur illa quorumdam adversariorum distinctio, qua idem Pontificium jus in totam Ecclesiam ex primatu proveniens institutione divina, in omnes quidem Episcopos & Christianos distributive, non autem collective sumptos accipiendam comminiscuntur, de qua re plura dicenda erunt cap. 4. §. 3.

Quomodo ex hoc proprio primatus jure ceteræ prærogativæ R. Pont. dimanent.

7. Ex hoc proprio primatus jure in universam Ecclesiam, quod bono unitatis S. Petro & successoribus ejus jure divino tribuendum est, dimanant ceteræ prærogativæ jurisdictionis Pontificiæ in totam Ecclesiam, quas hic recensere non vacat, nec opus est. Ideo enim iis prærogativis & facultatibus Romani Pontifices uti possunt in universa Ecclesia, quia ex primatu universæ Ecclesiæ Christo instituente præpositi sunt. Id autem verum est agnoscendum non tam ex jure divino, quod divinæ institutioni primatus annexum est, quam ex naturali ordinis jure, quo si (5) Paulo docente inferiores quicumque subesse, & subordinati esse

---

(5) Cum ait Paulus ad Hebr. c. 13. v. 17. *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis*, verbo *subjacete* subordinationem, quæ naturali lege ordinis æque ac divina præscribitur, indicat; verbo autem *obedite* non meri honoris externi, sed actualis jurisdictionis subordinationem cum debito obedientiæ conjunctam declarat. Cum duo Episcopi in una civitate facultatibus omnino pares esse non possint sine subordinatione unius ad alterum, ne ex omnimoda æqualitate oriantur dissidia & scissuræ contra bonum unitatis Ecclesiæ necessarium; Nicænum Concilium c. 8. de Catharis statuit, ut ipsorum Episcopis ad catholicam Ecclesiam accedentibus, si sint iis in locis, ubi inveniuntur Episcopi catholici, presbyterii honor, aut merum Episcopi nomen absque Episcopali jure tribuatur, *ne in una civitate duo Episcopi probentur existere*, quorum neuter alteri sit subordinatus. Hanc subordinationem unitati conservandæ penitus necessariam, suo cuique Episcopo ab omnibus inferiorum clericorum gradibus præstandam S. Ignatius Martyr, aliique Patres maxime commendarunt. Huic quoque subordinationi erga S. Petrum Apostolorum Principem, & ex pri-

esse debent præpositis suis, multo magis summo omnium præposito, atque pastori subordinati esse debent omnes inferiores Ecclesiæ pastores etiam Episcopi: sublata enim sub-

matu jurisdictionis superiorem suum ipsi Apostoli fuerunt obnoxii & obligati, non quod in Apostolicarum facultatum usu, & in Ecclesiarum regimine iidem afflati S. Spiritu, qui caritatis & unitatis Spiritus est, possent a Petro deficiscere, sed in Episcoporum, qui sibi succederent, nec eodem Sancto Spiritu futuri erant confirmati, institutionem & exemplum: ac propterea Gallicani Episcopi ad Apostolicam sedem detulerunt, jureque damnatam agnovere propositionem de bicipiti Ecclesiæ capite Petro & Paulo eo sensu proscriptam *& explicatam, ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum & Paulum* SINE SUBORDINATIONE *& subjectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema & regimine universalis Ecclesiæ.* Enimvero si nemo dubitare potest quin S. Petrus Apostolorum omnium, ac ipsius S. Pauli princeps fuerit veræ & propriæ jurisdictionis primatu; neque poterit ambigere quin S. Paulus superiori & supremæ potestati S. Petri fuerit subordinatus in regimine universalis Ecclesiæ. Vide quæ hac de re notavi lib. *De vi & ratione primatus* c. 3. n. 2. Hanc eamdem S. Pauli subordinationem ad S. Petrum ex primatu debitam, quam adversarii nequeunt inficiari, nisi contra Constantiensis doctrinam primatus jurisdictionem negent etiam in Apostolos & Apostolorum successores distributive sumtos ex adnotatis in proœmio hujus operis; hanc, inquam, subordinationem S. Pauli ad S. Petrum satis indicasse videtur S. Cyprianus epist. 71. ad Quintum, ubi laudans S. Petri moderationem, dum Sancto Paulo sibi in faciem resistente nihil sibi arroganter assumsit, animadvertit eum primatum suum non opposuisse, ex quo *sibi a novellis & posteris* (id est ab ipso Paulo) *obtemperari oportebat.* Id subordinationem inferioris superiori debitam innuit. Quodsi aliquam ipsius Petri subordinationem erga Paulum fraterna correctione utentem in contextu indicavit, ea non est subordinatio Petri quasi inferioris Paulo, sed pertinet ad subordinationem debitam divino ac naturali juri, quod *veritati & rationi legitimæ* a Paulo licet inferiore propositæ ipsum Petrum consentire & acquiescere jubebat: de qua subordinatione eidem divino ac naturali juri a summis quoque Pontificibus præstanda inferius plura.

ordinatione inferiorum pastorum ad summum pastorem superiorem suum, & omnimoda æqualitate juris inter ipsos constituta, quis non videat facilem patere aditum ad dissensiones & schismata, ex quibus regimen & unitas Ecclesiæ detrimentum capiant? Qua vero moderatione hac summa potestate uti oporteat, cum potestas a Deo sit in ædificationem, non in destructionem; ad aliam disputationem pertinet, de qua hic mihi agendum non est, * alibique dicentur plura. In rem enim præsentem de primario tantum & radicali, ut vocant, primatus jure statuisse sufficiat.

* Vid. infra cap. 3. §. 3. & vindicias c. 3. n. 10.

§. IV.

In Episcopos Apostolorum successores non idem omnino jus Apostolorum transivit. Jus quod illis in initiis competebat Apostolis in universam Ecclesiam, extraordinarium fuit, quod in Episcopos eorum successores non transiit: in solo autem S. Petro fuit ordinarium ratione primatus, & idcirco competit Romanis Pontificibus ejusdem primatus heredibus jure ordinario. Nulli Episcopo nisi successoribus S. Petri competit jurisdictio in alios Episcopos Apostolorum successores institutione divina, sed jure tantum Ecclesiastico quibusdam insigniorum sedium Episcopis tributa fuit, ita tamen ut omnes cum successoribus S. Petri in unitatis bonum conspirent: nihilque hæc institutio Ecclesiastica *præjudicare potest juri S. Petri & successorum ejus, quod est institutionis divinæ.*

8. Præstituto & explicato hactenus præcipuo ac radicali

cali jure primatus Romanorum Pontificum successorum S. Petri, ut aliqua dicamus etiam de jure Episcoporum, qui successerunt Apostolis, non eadem omnino potestas ad ipsos pervenit, quæ in Apostolis extitit. His enim jus fuit in totum mundum, cum æque omnes in totum mundum missi fuerint a Christo, ut Evangelium prædicarent omni creaturæ: sic enim illis in initiis utile vel necessarium erat. At cum Apostoli Episcopos certis in locis constituerint, ut iis suam curam & operam impenderent; expediret autem hos iisdem locis alligari; ipsorum jurisdictio non in totum mundum, ut Apostolorum erat, sed intra certos fines circumscripta & circumscribenda fuit ob Ecclesiæ bonum, ut quilibet suo cujusque gregi studiosius vacaret, juxta illud Petri, *Pascite, qui in vobis est gregem Dei*, nec distraheretur in greges aliis Episcopis assignatos, quod scissurarum & dissensionum seminarium esse solet non sine magno unitatis, pacis, & boni publici detrimento. Quodsi ob hoc unitatis bonum, Episcoporum, qui succedunt aliis Apostolis, jurisdictio certis locis alligata & circumscripta esse debebat; non idem dicendum de Romanis Pontificibus, qui cum in divinæ institutionis primatum succedant S. Petro, ex eadem institutione divina ob catholicæ unitatis custodiam jus obtinuerunt in universam Ecclesiam, æque ac obtinebat S. Petrus; nec quispiam poterat aut poterit eidem divino ejusmodi juri aliquid detrahere aut derogare. Hinc Apostolorum jus in totam Ecclesiam *extraordinarium* quodammodo fuit, quod in Episcopos eorum successores non descendit, uti cum Petro de Marca alii docti Gallicani etiam adversarii appellarunt: Petri autem fuit *ordinarium*, quod una cum primatu transivit in Romanos Pontifices ejusdem primatus & juris heredes.

I. Pet. c. 5. v. 2.

9. Sicuti porro nullus Apostolorum, qui inter se potestate erant æquales, jure divino aliis Apostolis præerat nisi solus Petrus, qui ratione primatus ex institutione Christi non tam universæ Ecclesiæ, quam ipsis etiam Apostolis Ecclesiæ Principibus peculiari jure præstabat; ita nulli quoque Episcoporum, qui in Apostolorum locum successerunt, jure divino competit jurisdictio in alios Episcopos nisi Romano Pontifici, in quem idem S. Petri primatus divinæ institutionis descendit. Hac quidem de causa nulli

Patriarchæ, Metropolitæ nul.i (6) jure divino instituti sunt, quibus jurisdictio in suæ regionis aut provinciæ Episcopos eodem divino jure competat; sed omnes Ecclesiasticæ aut Apostolicæ institutioni sicut originem, ita & auctoritatem referunt. Cum enim S. Petrus, ejusque successores Romani Pontifices nec ubique præsto esse, nec omnibus Episcopis per orbem dispersis, quotiescumque opus esset, possent pro suo jure æque & immediate prospicere; Ecclesiastica vel Apostolica institutione provisum fuit, ut in singulis provinciis singuli, & alii rursum in amplioribus regionibus majorem, quam simplex Episcopatus fert, in ipsos provinciæ aut amplioris regionis Episcopos haberet auctoritatem, quæ soli Petro ejusque successoribus jure divino competebat; & hac ratione, quam verissimam arbitror, jurisdictio Petri & successorum ipsius peculiaris ex institutione divina jure primatus, Ecclesiastica quodammodo delegatione aliis, qui subinde appellati sunt Patriarchæ, Exarchæ, vel Metropolitæ, communicata fuit. Huic profecto Ecclesiasticæ institutioni, & quasi delegationi bono publico maxime necessariæ S. Petrum ac successores ejus aliqua ratione consensisse dubitare non licet: nemo enim alius per se ea jurisdictione expers, illam potuisset cuipiam communicare, eo inscio vel invito, qui eamdem solus non humano, sed divino jure obtinebat, ut notavi in Observationibus ad dissertationem V. Quesnelli tom. 2, editionis S. Leonis col. 979. Quodsi Apostoli pro extraordinario Apostolatus jure in universam Ecclesiam, quod in successores ipsorum non transivit, cum supra Episcopos jurisdictionem haberent, poterant hanc aliquibus communicare; eamque reipsa quibusdam majorum sedium Episcopis communicasse præsumantur; quandoquidem hac in hypothesi communicassent jurisdictionem, quæ jure ordinario ac divino uni Petro & successoribus ipsius competebat, non sine aliquo saltem tacito istorum consensu eam communicasse dicendi essent; vel saltem sine ipsorum Petri successorum præju-

(6) Vide S. Petri Damiani Epistolam ad Hildebrandum Archidiaconum tom. 4. Rerum Italic. col. 27, 2.

præjudicio, ne jurisdictio, quæ ordinario ac divino jure ad ipsos pertinet, detrimentum caperet.

10 Memorati porro gradus hierarchici inter Episcopos cum peculiari ipsorum jurisdictione constituti fuerunt in idem unitatis bonum, cui tuendo primatus S. Petro ejusque successoribus divino jure tributus fuit: ita ut hi omnes gradus in promovendam & custodiendam communionis & fidei unitatem cum S. Petri sede unitatis catholicæ centro debeant conspirare. Ipsi sunt centrum unitatis earum provinciarum vel ampliorum diœceseon, quibus præsunt: at centrum unitatis omnium est sedes Petri, cui ut omnes, qui ipsis subsunt, adhæreant, debent contendere, maximeque cavere ne quis ab ea unitate desciscat. Hæc est explorata S. Leonis Magni doctrina, quam cohærentem cum aliorum Patrum traditione alibi fusius exposita idem Sanctus Pontifex in litteris ad Anastasium Thessalonicensem *Ep. 14. al. 12. c. 11.* perspicue declaravit his verbis: *Hæc connexio totius quidem corporis unanimitatem requirit; sed præcipue exigit concordiam Sacerdotum, quibus cum dignitas sit communis, non est tamen ordo generalis: quoniam & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio, uni tamen datum est, ut ceteris præemineret. De qua forma quoque Episcoporum est orta distinctio, & magna ordinatione provisum est ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidam in majoribus urbibus constituti, sollicitudinem susciperent ampliorem, PER QUOS* (nota scopum unitatis) *AD UNAM PETRI SEDEM universalis Ecclesiæ cura conflueret, & NIHIL USQUAM A SUO CAPITE DISSIDERET.* Id intelligendum esse, ne quis præcipue dissideret a fide capitis vi ac ratione primatus, qui unitatem fidei potissimum respicit, colligere licet ex ejusdem epistola 10. ad Episcopos provinciæ Viennensis c. 1. ubi sermonem faciens de fidei prædicatione, *Hujus muneris sacramentum*, inquit, *ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo PRINCIPALITER collocarit, & ab ipso quasi quodam capite dona sua velit in corpus omne manare, ut exortem se mysterii intelligeret esse*

ſe divini, qui auſus fuerit a Petri ſoliditate recedere. Adverbium *principaliter* ſubjectum vocibus *Apoſtolorum omnium ſummo* ad primatum refertur; verba autem *a Petri ſoliditate* ſolidam fidem a Petro prædicatam, & in Romana ſede depoſitam, quam idem Petrus ex Chriſti inſtitutione fundamentum totius Eccleſiæ poſuit, & ſemper in ſuis ſucceſſoribus loquutus eſt, atque loquetur, eam, inquam, fidem innuunt, a qua nemo ob neceſſariam fidei unitatem absque ſalutis periculo recedere poteſt.

Omnes hierarchici gradus ſubordinati Romanis Pontificibus in bonum unitatis.

11 Ex his omnibus patet Epiſcoporum & ſummi Pontificis jurisdictionem eſſe quidem juris divini, ſed ita ut jus in Epiſcopos ipſos, ſoli Romano Pontifici competens inſtitutione divina, aliis majorum ſedium Epiſcopis in ſuæ provinciæ aut amplioris regionis Antiſtites Eccleſiaſtica tantum inſtitutione communicatum ſit ea lege, ut cum eodem ſummo Pontifice omnes unitatem communionis & fidei, quam primatus ratio ab omnibus exigit, cuſtodiant atque conſervent, nihilque ex hac Eccleſiaſtica inſtitutione (ſicut neque ex jurisdictione divini juris ipſis Epiſcopis competenti) præjudicii inferatur utrique unitati cum Romano Pontifice ex primatu debitæ, & nulla jurisdictio majorum ſedium poſſit huic Pontificiæ auctoritati & unitati reluctari quocumque nomine, aut eam impedire. Hinc quorumcumque Epiſcoporum jus jurisdictioni Pontificiæ in unitatis bonum ſubordinatum ita ſubeſt, ut nihil illi poſſint niſi in unitate cum Apoſtolica ſede, numquam vero contra eam unitatem. *Bono* enim *unitatis*, ut notavit Optatus, *B. Petrus & præferri omnibus Apoſtolis meruit; & claves regni cælorum communicandas ceteris* (7) *SOLUS accepit:* poteſtas autem ligandi & ſolvendi, quæ e clavium poteſtate pendens Eccleſiaſticam jurisdictionem ſignificat, etſi ceteris

l. 7. in Parm. c. 3.

(7) Id factum ob conſervationem unitatis affirmat S. Thomas lib. 4. adverſus Gentes c. 6. *Petro SOLI promiſit* (Chriſtus): Tibi dabo claves regni cælorum, *ut oſtenderetur poteſtas clavium per eum ad alios derivanda ad conſervandam Eccleſiæ unitatem.* Idem indicavit etiam S. Anſelmus in cap. 16. Matth. *Eam poteſtatem* (clavium) *quaſi uni Petro conceſſit ſpecialiter; ut ad unitatem nos invitaret.*

teris quoque Apostolis ab ipso Christo tradita fuit; non tamen ita cuilibet singillatim fuit tradita, ut S. Petro *, sed in commune & collective cum Petro, qui utique cum aliis erat, cum Christus dixit: *quæcumque ligaveritis super terram* &c. (8) ut omnes intellgerent Episcopos Apostolorum successores nihil posse nisi in unitate cum Petro & successoribus Petri, qui *solus* claves aliis communicandas acceperat, quemadmodum animadverterunt inter adversarios Petrus de Marca, Bossuetus, atque Nicolius. Primus in differt. *De discrimine cleric. & laic.* c. 3. n. 2. considerans Ecclesiasticam jurisdictionem Petro promissam illis verbis, *Tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ligaveris* &c. quæ ceteris quoque Apostolis eorumque successoribus communicata fuit, idcirco ea verba ad unum Petrum directa affirmat, *ut scirent omnes Pontificii potestatem semper cum Petro Ecclesiæ capitis communione & unitate continendam, ad quod ipse præcipue cum potestate ligandi contumaces huic unitati cogere posset.* Clarius autem Bossuetus in celebri sermone de Unitate Ecclesiæ ad Comitia Cleri Gallicani an. *1681. Discimus ex doctrina S. Episcopi Ecclesiæ Gallicanæ* (allegat in margine S. Cæsarium Arelatensem in epistola ad Symmachum t. 1. Conciliorum Galliæ *auctoritatem Ecclesiasticam, primum constitutam in unius persona, non fuisse propagatam nisi sub conditione, ut revocetur semper ad principium suæ unitatis & quicumque eam exercendam susceperint, omnes debeant se præstare inseparabiliter unitos cum eadem cathedra*, id est cum Romana, de qua multa statim subjicit. Nicolius tandem in articulum 9. Symboli Apostolorum part. 1. c. 2. brevius & expressius idipsum declarat. Interroganti enim, *Nonne Apostoli ceteri eamdem Petri potestatem accepere?* respondet: *Verum est ipsos eam accepisse, sed ut eamdem exer-*

* *Quodcumque ligaveris* Matth. 16. Matth. 18.

(8) Alvarus Pelagius, quem adversarii quoque maximi faciunt, lib. 1. *de Planctu Ecclesiæ* c. 55. id paucis explicat: *Petro ergo dictum est sine aliis, & non aliis sine Petro, ut intelligatur sic ei attributa potestas ejusmodi, ut alii sine ipso non possint, ipse sine aliis possit ex privilegio sibi collato, & concessa sibi plenitudine potestatis.*

exerceant in unitate cum S. Petro. Num si qui potestate clavium uterentur contra voluntatem Petri aut successorum ejus eadem prærogativa fungentium, eam exercerent in unitate ipsius Petri, an contra unitatem? Recolatur illud principium, centrum & radicem unitatis catholicæ ratione primatus situm esse in Petro & successoribus ejus, ut unitas servetur ab omnibus, & schismatum ac dissensionum occasio eorumdem auctoritate auferatur. Nonne si quidam Episcopi contra istos aliquid molirentur & auderent, aperta scissurarum causa contra bonum unitatis prodiret? Quis in hoc conflictu prævalere dicendus esset? nonne ille, cui vindicandæ unitatis cura jure primatus fuit a Christo commissa cum potestate ad ipsum finem obtinendum idonea? ut ex adversariorum consensu probavi lib. *De vi & ratione primatus* c. 9. Irritum ergo & inane esse deberet, quidquid alii Episcopi contra hanc unitatem tentarent; illaque tantum rata, quibus jus suum exererent in unitate cum Petro & successoribus Petri.

§. V.

Episcoporum jurisdictio, licet sit institutionis divinæ, subest tamen juri Romanorum Pontificum, ita ut Episcopales illorum facultates in bonum Ecclesiæ possint ab istis limitari & restringi quoad usum & exercitium.

Suprema potestas Ponif. & plenitudo potestatis.

12. Ex hac porro divini juris potestate summorum Pontificum supra ipsos Episcopos in bonum unitatis Ecclesiæ catholicæ dimanat illa suprema potestas, & plenitudo potestatis Ecclesiasticæ iisdem Pontificibus tributa a SS. Patribus atque Conciliis, ob quam Episcoporum jurisdictio tametsi institutionis divinæ (9), ita subest jurisdictioni summorum

(9) Hæc summorum Pontificum potestas eam subordinationem ipsorum Episcoporum requirit, qua inferiores jure

morum Pontificum, ut ab his justas ob causas in Ecclesiæ bonum tendentes moderari & restringi queat. Episcoporum quidem potestatem a Christo in Apostolis institutam, non omnino illimitatam, sed ob subjectionem & subordinationem sedi S. Petri, in qua est potestatis Ecclesiasticæ plenitudo, posse ab hac aliquot limitibus circumscribi, notavit Clerus Gallicanus in Comitiis extraordinariis diei 8. Maii an. 1728. Loquens enim de Episcopali potestate a Christo instituta ait: *At Jesus Christus ipse sua institutione limites præscipsit huic potestati, quam subjecit sedi Petri, in qua posuit plenitudinem Apostolicæ potestatis.*

---

divino ac naturali superioribus subjiciuntur. Cum enim Deus sit Deus ordinis, ordinem inter Potestates omnino servandum constituit. Ordo autem naturalis omnino exigit, ut inferiores sint superioribus subordinati atque subjecti juxta illud Petri ep. 1. c 2. v. 13. *Subditi igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi quasi præcellenti, sive Ducibus* &c. nec non ex illis Pauli ad Romanos c 13. v 1. *Omnis anima Potestatibus SUBLIMIORIBUS subdita sit; non est enim Potestas nisi a Deo: quæ autem sunt, a Deo ORDINATÆ sunt.* En ordinem inter Potestates a Deo ita dispositum, ut inferiores quantumvis potestate aliqua præditi, *sublimioribus* sint subordinati atque subjecti. Vide, quæ attuli supra not. 5 ubi ipsum S. Paulum Petro Apostolorum principi aliqua ratione subordinatum ostendi; & confer quæ addentur in *Vindiciis* c. 2. n. 3. & seqq. Hinc inane prorsus agnoscitur illud nonnullorum argumentum pro asserenda æqualitate juris Apostolorum & Episcoporum cum S. Petro & successoribus Petri ductum ex illis Christi verbis ad Apostolos Jo. c. 20. v. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos:* quasi Apostoli eorumque successores Episcopi ita sine ulla restrictione potestatis, sine subordinatione ulla mittendi fuerint, uti sine ulla restrictione Pater Christum, & Christus Apostolos misit. Hac autem ratione primatus jurisdictio Petri supra Apostolos, & Romanorum Antistitum peculiaris supra Episcopos omnes, & quævis istorum subordinatio jure divino instituta, ac primatui jurisdictionis adnexa, esset excludenda: quod neque adversarii catholici admittent, qui in æqualitate potestatis ac juris inter ipsos Pontificium primatum (utique jurisdictionis) excipiunt, uti ex catholico dogmate excipiendus est.

Perspicue Gerson in tractatu *De statibus Ecclesiasticis* sermonem faciens de statu Prælatorum, postquam docuit Episcoporum institutionem esse juris divini, tradit eorum *Statum* subesse summis Pontificibus, non ita tamen quod *illum possit Papa annullare*, sed ita ut *quoad usum & exercitium* possit potestatem illorum *limitare & arcere.* Et consideratione tertia: *Status prælationis Episcopalis habuit in Apostolis & successoribus usum vel exercitium suæ potestatis sub Petro & successoribus ejus, tamquam sub habente vel habentibus plenitudinem fontalem Episcopalis auctoritatis. Unde & quoad talia minores Prælati subsunt Episcopis, a quibus usus suæ potestatis quandoque limitatur vel arcetur: & sic a Papa posse fieri circa Prælatos majores ex certis & rationabilibus causis non est ambigendum.* Similia habentur in ejusdem Gersonis dialogo *De potestate ligandi & solvendi* tom. 2. part. 3. pag. 399. *Cujus potestatis* (loquitur de potestate jurisdictionis) *plenitudo residet penes summum Pontificem, & est in ipso tota potestative: ceteris vero per partes derivatur juxta determinationem legitimam istius fontalis & primæ potestatis*, id est ejusdem Pontificis; insertque hunc idcirco posse prohibere Prælatis absolvere a quibusdam casibus, quod est restringere solvendi facultatem. Hunc adversariorum ducem alii Gallicani adversarii sequuti paria tradidere.

13 Id quidem omnes catholici exemplis evidentibus maximeque probatis fateri coguntur. Ita ex. gr. potestas ligandi & solvendi, quam in Episcopis Apostolorum successoribus esse institutionis divinæ nemo potest negare, per reservationes quorumdam graviorum criminum potuit a Pontificibus restringi; & ita pariter intra diœceseon Episcopalium fines quædam loca & personæ a jurisdictione Episcoporum potuere subduci; quorum utrumque etsi parce faciendum visum est, alterum vero [a] ob irrepentes nonnullorum abusus exemptionis nomine inductos quorumdam Sanctorum querelas incurrit; pro suprema tamen Romanorum Antistitum potestate ac potestatis plenitudine ratum per se se præsumpsit Tridentina Synodus, ubi de casibus reservatis, & de Regularium exemptionibus statuit. Hæc nimirum Synodus sess. 14. c. 7. casuum Apostolicæ sedi reservandorum facultatem refert non in consensum Episcoporum

[a] *Vid. S. Bernar. l. 3. de Consid. c. 4.*

porum, sed in supremam Romanorum Antistitum potestatem his perspicuis verbis: *Merito Pontifices Maximi PRO SUPREMA POTESTATE sibi in Ecclesia universa tradita causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare.* Qua in re illud præsertim animadvertendum est, quod si quæ potestas Episcopis jure divino tradita videri poterat intacta relinquenda, ea procul dubio est potestas absolvendi a quibuscumque peccatis, quam sine restrictione ulla ab ipso Christo Apostolis & Episcopis Apostolorum successoribus collatam liquet. Si ergo hæc tanta ac tam illimitata potestas ita (divino utique jure) subest auctoritati Pontificiæ, ut *pro suprema* Romanorum Antistitum *potestate* restringi per reservationes *merito* potuerit; quidni aliæ eorumdem Episcoporum facultates, cum expedire visum fuerit, eadem suprema potestate moderari seu restringi similiter poterunt? Dum porro eadem Tridentina Synodus exemptionum abusibus prospectura, locorum Episcopis non omnes, sed quasdam tantum facultates concedens in loca & personas exemptas, eas fere non ordinariæ ipsorum jurisdictioni concessit, sed tanquam sedis Apostolicæ delegatis; nonne exemptiones ejusmodi ratas præsumpsit? Certe quoad exemptionum privilegium si nemo jure succensere potest duabus antiquis Synodis, Carthaginensi anni 525. & anteriori Arelatensi in ipsius Carthaginensis actis laudatæ, quarum altera sibi competere non dubitavit facultatem eximendi in quibusdam capitibus a jure diœcesani Episcopi monasterium Lerinense, prima vero quoddam monasterium provinciæ Byzacenæ primati Africæ addictum confirmavit; quis in dubium revocet similem potestatem Romanis præsulibus, quibus suprema plenissima potestas in universam Ecclesiam jure divino concedenda est?

T. 5. Concil. Ven. edit. Coleti col. 772. & seqq.

14 Neque vero quoad istorum auctoritatem in moderandis vel restringendis Episcoporum facultatibus vetustiora desunt exempla. Nihil apud adversarios frequentius ingeritur, quam Episcopos jure divino esse judices in controversiis fidei. At nonne S. Petrus Chrysologus suam sententiam rogatus ab Eutyche in materia ad fidem pertinente, se excusavit rescribens: *Nos enim pro studio pacis & fidei extra consensum Romanæ civitatis Episcopi causas fi-*

Ep. 25 inter Leoninas nov. edit.

 dei

dei audire (seu ex Græco *dijudicare*) *non possumus*. Hæc manifesta restrictio est juris Episcopalis, cujus similem Ægyptii allegarunt in concilio Calcedonensi act. 4. *ut nihil absque ipso* (Antistite Alexandrino) *ageretur ab aliquo subjacente Episcopo*. Vide nostram adnotationem in recitatum Chrysologi locum. Divino quoque jure pertinere ad Episcopos conferre sacros ordines iis, qui regimini suarum Ecclesiarum utiles, & multo magis si necessarii sunt, quis ignorat? Africanæ autem ecclesiæ sub finem quarti & initio quinti sæculi magna sacrorum ministrorum laborabant penuria, adeo ut multæ earum plebes essent desertæ, nec unus saltem diaconus alicubi reperiretur. Provideri huic necessitati poterat partim recipiendo in suis gradibus eos, qui e Donatistis ad catholicam unitatem revertebantur, partim vero promovendo ad ordines saltem illos, qui apud Donatistas baptizati in infantia, rationis usu præditi ad catholicam redierant. Duo autem interdicta Romanorum Antistitum in transmarino concilio edita obstabant, unum quod memoratur in synodo Carthaginensi anni 401. Id. Septembris, *ut ordinati in parte Donati, si ad catholicam correcti transire voluerint, non suscipiantur in suis honoribus*; alterum indicatum in alia synodo Carthaginensi anni ejusdem XVI. Kal. Julias, ne infantes Donatistarum ad ecclesiam redeuntium ad ordines promoverentur. Vide Codicem canonum ecclesiæ Africanæ can. 57. ejusque procemium; ubi traditur decreta legatio ad papam Anastasium, & Venerium Mediolanensem, uti necessitate exposita ad ordinationem infantium dispensatio peteretur, *quia ab his sedibus hoc fuerat prohibitum*. Hæc duo interdicta restrictionem potestatis Episcopalis evidentissimam præferunt; quam cur Africani non uni Romanæ, sed Mediolanensi etiam sedi tribuant, explicandum est, ut appareat Romanæ auctoritatis in ipsis Episcopalium facultatum restrictionibus præcipuam habitam fuisse rationem. Concilium transmarinum, in quo a memoratis sedibus ea interdicta manaverant, non aliud fuisse quam Capuanum anni 391. probabilissimum est. Hæc synodus coacta potissimum ob extinguendum celebre schisma Antiochenum. Ut expetita ab omnibus, & maxime necessaria restitueretur Antiochenæ Ecclesiæ unitas non solus S. Ambrosius, qui a Theodosio Magno plurimi habebatur,

T. 4. Concil. Ven. edit. col. 1402.

Can. 68. Codicis Afric.

Vid. Tillem. in Ambros. t. 68.

batur, sed & summus Pontifex apud eum Imperatorem egerunt. Captum tandem consilium de convocando Capuæ concilio. Cum mos olim non esset ut Episcopi Romani extra Urbem ad Concilia accederent, S. Ambrosio præcipuam curam fuisse commissam, eumdemque forsitan ipsius Romani Episcopi vices quasdam gessisse satis credibile est. Etsi vero idem Ambrosius omnium quidem actorum moderator & quodammodo auctor habeatur; summi tamen Pontificis auctoritatem in iisdem gestis potissimum valuisse, ipsumque S. Ambrosium eidem auctoritati summam vim detulisse patet ex ejusdem epist. 9. ad Theophilum. Capuanæ enim Synodi Patres in causa indicati schismatis, quæ ab ipsis terminari non potuit, totius negotii cognitionem & examen Theophilo aliisque Ægypti Episcopis ita demandarunt, ut de gestis hujus examinis referrent *ad S. Fratrem nostrum Romanæ sacerdotem Ecclesiæ* (sunt ipsius Ambrosii verba), *ut cum id gestum esse compererimus, quod ECCLESIA ROMANA haud dubie comprobaverit, læti fructum ejusmodi examinis adipiscamur.* Cur non ad Mediolanensem, sed ad Romanam solam sedem relatio decreta; nisi quia hujus auctoritas ab Ambrosio, aliisque Capuanis Patribus maximi habita, ac si ad ipsam referre de examine, quod ab iisdem fuerat commissum Egyptiis, sit referre ad eam, cujus solius auctoritas in Capuano Occidentali concilio ita præstabat, ut cum sola ob universalem primatum in Patriarchales etiam Orientis ecclesias verum jus haberet, ejus solius comprobatio ad Antiochenum dissidium extinguendum crederetur sufficere? Hujus quidem sedis auctoritas id obtinebat, ut decreta etiam in frequenti Romana Synodo constituta solius fere Pontificis nomine inscriberentur, quod unus pro omnibus ad vim decretis gignendam valeret. Hinc quoque cum Orientales Apollinaris atque Timothei depositionem petierunt ab Occidentalibus, quos S, Basilius generatim memorat, eam a Damaso Pontifice bis petiisse (*a me denuo postulatis*) affirmat idem Pontifex epist. 14. apud Constantium num. 3. idque *ut debitam Apostolicæ sedi reverentiam præstarent*, ex ejusdem epistolæ num. 1 quæ verba potiorem hujus auctoritatem significant.

15. Expressius vero Africani hanc potiorem Romanæ

sedis auctoritatem declararunt, cum ob memorata transmarinæ synodi interdicta decrevere, ut *litteræ mittantur ad fratres & Coepiscopos nostros, & MAXIME* (nota hoc adverbium) *ad sedem Apostolicam*; ad eam scilicet sedem, *unde nobis auctoritas præsto est*, ut jamdiu ante Tertullianus Afer scripserat. Ceteri enim licet magnarum urbium Occidentis Episcopi, nullum per se jurisdictionis titulum in Africam obtinebant, nisi quatenus uniti Romano Antistiti in aliqua synodo unam cum eo sententiam ferebant. In ea autem, quam exposuimus, animarum necessitate, nonne potuissent Afri providere suis plebibus ex Donatistis conversis, nihil obstantibus interdictis synodi transmarinæ, a quibus ipsa necessitas justam dispensationis causam præbebat? Ita quidem egissent, qui hanc restringendi facultatem Apostolicæ sedi denegassent. Sed Africani hoc jus eidem competere non ignorantes, etsi magnis premerentur angustiis, nihil ausi sunt ipsis interdictis contrarium facere, nisi prius missis legationibus transmarinam Ecclesiam, & *MAXIME* Romanam sedem consulerent. Confer quæ in hanc rem notavimus in Tractatu *De antiquis canonum collectionibus* part. 2. c. 3. Qui autem vel in maxima clericorum inopia conversos ex Donatistis ordinare noluerunt, *ne interdictum in transmarinis partibus factum dissolverent*, nisi prius eorum, qui interdictum sanxerant, & *MAXIME* Romanæ sedis consensum obtinerent; nonne legitimam profecto interdicendi, seu restringendarum facultatum Episcopalium potestatem agnoverunt?

c. 65. Cod. Afric.

De præscript. c. 36.

T. 3. edit. S. Leonis.

§. VI.

Hæc limitatio ac restrictio, licet versaretur circa facultates Episcoporum, quæ in origine sunt juris divini, quomodo referatur, ac referenda sit ad materiam disciplinæ, & ad jus Ecclesiasticum.

16. Supremæ Pontificiæ potestatis plenitudinem, cui Episcopalium facultatum modus & exercitium subjicitur,

alia

alia animadversione clarius forsitan explicare & confirmare libet. Jurisdictio, prout distinguitur a potestate ordinis, absque subditis, in quos exeratur, sterilis est, omnique usu & exercitio caret. Hinc designatio & attributio subditorum, seu regionis, aut diœcesis, in qua Episcopale jus exerceatur, ad jurisdictionem actualem est necessaria: & qui subditos Episcopo aut diœcesim assignat, is Episcopo jurisdictionis ejus, quæ in origine est institutionis divinæ, usum & exercitium tribuit. Romanorum Pontificum jus in totum orbem, ipsaque totius orbis subjectio ex Christi institutione, ac jure primatus iisdem, ut vidimus, competit. Eadem vero jurisdictio etsi aliis quoque Apostolis in universum mundum a Christo missis extraordinario jure comunicata, ut illis in initiis opus erat; soli tamen Petro & successoribus ejus competit jure ordinario ex institutione divina, cui nulla Ecclesiastica institutio derogare quidpiam potest, ut paullo ante observavimus. Porro sicut designatio subditorum hujus vel illius regionis aut provinciæ, quæ Patriarchis, Exarchis, aut Metropolitis attributæ fuerunt, non pendet a divino jure, quia Christus ejusmodi partitionem aut designationem non instituit; sed pertinet ad institutionem Ecclesiasticam, quippe quod eam partitionem ac designationem Apostolis, eorumque successoribus Christus reliquit; ita etiam diœceseon Episcopalium institutio, subditorumque designatio, quæ Christum non habuerunt auctorem, ac propterea jurisdictio Episcopalis, quæ in origine est juris divini. quoad designationem attributionemque diœcesis ac subditorum, & quoad actualem ipsius jurisdictionis facultatumque Episcopalium usum in subditos, qui ab earumdem diæceseon attributione dimanat, Ecclesiasticæ institutioni referenda est; & eatenus pertinet ad disciplinam, cujus materies variari, mutari, augeri, vel restringi potest, prout expedire judicetur ab iis qui superiori in eas diœceses auctoritate fruuntur. Cum scilicet Episcopalis potestas in bonum Ecclesiæ instituta fuerit a Christo jure divino; si in idem bonum expediat Episcopalium facultatum usum & exercitium moderari vel restringere, hæc moderatio vel restrictio, quæ publicum Ecclesiæ bonum a Christo præcipue intentum respicit, iis procul dubio attributa dicenda est, quibus eas diœceses & subdi-

Jurisdictio uti distincta a potestate ordinis cur limitabilis.

ſubditos deſignare, atque huic & illi Epiſcopo attribuere, eumque Epiſcopalium facultatum uſum & exercitium, quod Eccleſiæ eſſet utile vel neceſſarium, præfinire ab ipſomet Chriſto relictum fuit, ut ne divinæ inſtitutioni Epiſcoporum quicquam detractum credatur; cum ejusmodi moderatio ſeu reſtrictio non verſetur circa id quod in Epiſcopis eſt originis ac inſtitutionis divinæ, ſed circa id quod a Chriſto Apoſtolorum, & Eccleſiæ præpoſitorum diſpoſitioni relictum, a jure Eccleſiaſtico profiſciſcitur, & ad diſciplinam refertur.

17. Si vero hanc poteſtatem nemo negaret Apoſtolis, qui in univerſum orbem miſſi a Chriſto extraordinario jure jam explicato §. 4. fruebantur; nemo, inquam, hanc poteſtatem ipſis negaret, ſiquidem in Epiſcopales diœceſes, & facultates Epiſcopis tributas pro varietate circumſtantiarum, & Eccleſiæ bono moderationem, aut reſtrictionem aliquam inducendam putaſſent: quis eamdem poteſtatem negare poterit ſucceſſoribus S. Petri, qui jure eodem, ſed ordinario in totum mundum a Petro manante primatus cauſa potiuntur; eademque de cauſa (utique inſtitutionis divinæ) in omne jus aliorum Apoſtolorum extraordinarium, Petri autem ordinarium ita ſuccedunt, ut ei per ſe ſe nulla potuerit aut poterit Eccleſiaſtica inſtitutio derogare? Nullus, credo, ex adverſariis catholicis in dubium vocabit antiquiſſima provincialia concilia potuiſſe Epiſcopalium facultatum uſum præfinire, moderari, vel reſtringere, prout bono publico expedire videbatur. Jus quidem antiquarum ſynodorum, quæ fere fuerunt particularium provinciarum, vel regionum ampliorum ita illi legitimum habent, ut ad harum normam noſtri quoque temporis diſciplinam revocandam contendant. Ratio veri & proprii earum juris alia non eſt, niſi quia eadem concilia, licet particularia, non autem œcumenica fuerint; cum tamen ejusdem provinciæ vel regionis Antiſtitibus jurisdictione præſtarent, poterant ipſis eum Epiſcopalium facultatum uſum præſcribere vel mutare, qui utilior eſſet, & in ædificationem Eccleſiæ conferret. Hoc jus ſi tribuitur conciliis particularibus, quæ ſolo jure Eccleſiaſtico toti provinciæ vel regioni, ejusque Epiſcopis jure divino in origine inſtitutis præſident; quanto magis concedendum ſucceſſoribus S. Petri, qui omnibus Epiſco-

piſcopis, ipſisque particularibus ſynodis præſunt jure divino? Poterunt ergo & hi, ſi ex varietate circumſtantiarum expediat, in ædificationem Ecclesiæ Epiſcoporum facultates moderari, vel etiam reſtringere. Ex his autem omnibus facile eſt intelligere, quo æquo ſenſu jurisdictio Epiſcoporum, quæ quoad inſtitutionem a jure divino provenit, a jure ſimul Eccleſiaſtico quoad ſubditorum ac diœceſeon deſignationem, & quoad facultatum Epiſcopalium moderationem & exercitium dependeat, & Petro ac ſucceſſoribus ejus Romanis Pontificibus aliquatenus ſubſit: quod ſi adverſarii ſuum anteſignanum Gerſonem ſequentes non inficientur, licet verbis videantur diſcrepare, nobiſcum reipſa convenient.

18. Nolui hoc loco contendere, quonam ſenſu intelligenda ſint illa Patrum & antiquorum Pontificum teſtimonia, quibus claves per Petrum ipſis Apoſtolis communicatas & Epiſcopatum a Petro & per Petrum originem ducere pronuntiantes, Epiſcopalem jurisdictionem a Petro & Petri ſucceſſoribus in alios dimanare, videntur innuere. Sententiam enim de ſuprema & plena iſtorum poteſtate ſupra Epiſcopos ex minus certa & controverſa interpretatione nolim pendere & arguere. Dum Epiſcoporum jurisdictio ſeu auctoritas, quæ juris divini negari non poteſt, Pontificiæ ſubordinata & ſubjecta concedatur quoad ſubditorum deſignationem, & quoad Epiſcopalium facultatum exercitium atque limitationem, ut adverſarii ex conſtitutis concedant oportet; ſatis mihi nunc eſt, quocumque modo explicanda ſit ejus origo & propagatio.

CAPUT II.

De jure Romanorum Pontificum & Generalis Concilii. Num alterum alteri præstet in materia fidei.

§. I.

Num Romani Pontificis definitio si præcessit ipsum Concilium generale, cogat Patres Concilii, ita ut non possint ab ea dissentire, & quatenus Episcopi sint in Conciliis judices, etiamsi eidem definitioni unitatem & consensum debeant præstare.

1. NUNC veniamus ad Concilia generalia, in quibus & summi Pontificis & Episcoporum intervenit & concurrit auctoritas. Ut autem clarius decidatur quæstio, quodnam sit jus Papæ & Episcoporum in ejusmodi synodis, & utrum generalis Synodus auctoritate præstet summo Pontifici, an e contra, distinguendum est. Vel enim agitur de materia fidei, vel de negotio disciplinæ. Si de primo agatur, iterum est distinguendum. Vel enim in materia controversa ad fidem pertinente edita præsumitur ante Concilium Apostolicæ sedis proprie dicta definitio, vel non. Si sermo sit de fidei definitione a summo Pontifice edita ante convocationem aut definitionem generalis Concilii; ex principiis jam constitutis in libro præcedenti *De vi & ratione primatus* decisio manifesta est. Cum enim ea Pontificis definitio per se se ad unitatem cogat omnes fideles & universam Ecclesiam,

De vi definitionum, quas ediderunt Pontifices ante Concilium.

siam,

fiam, si præsertim (1) infallibilitatis privilegio gaudeat, uti eam gaudere probavi in eodem libro cap. 15. coget etiam ad assensum & unitatem omnes generalis Concilii Patres. Adversarii catholici, quibuscum agimus, si concedant præstituta principia, ut ex ipsorum sententiis ea comprobavi eodem in opere potissimum c. 14. cohærenter loquentes non poterunt repugnare, & quæstionem movere in hac thesi, quæ exinde fluit, nisi concessis principiis contradicentes, secum ipsi pugnent.

2. Neque vero his refragatur, sed potius suffragatur quam maxime primæ Hierosolymitanæ synodi exemplum. In ea S. Petrus primus omnium sententiam tulit; alii autem omnes eamdem amplexi, unam cum eo definitionem edidere. Idem dicendum de Romanis Pontificibus, qui eadem, qua Petrus, definiendi potestate atque auctoritate fruuntur. Si nimirum in fidei quæstionibus eorum præcedat definitio; cum ea omnes Concilii Patres ita debent concinere, uti Hierosolymitanæ synodi Patres cum Petri sententia convenerunt. Omnes quidem definitiones Pontificiæ in materia fidei inveniuntur semper receptæ a Conciliis vere œcumenicis, nullæ rejectæ. Quodsi quandoque ad novum examen res deducta fuit in Conciliis, id factum non cum libertate dissentiendi, sed ut nova discussione dissentientes aut dubitantes ad unitatem debitam revocarentur. Vide præcedentem librum *de primatu* c. 13. §. 13. & conferre pariter juverit §. 11. num. 59. Excitati sane nonnunquam non exigui tumultus per eos, qui errori ab Apostolica sede prædamnato favebant; sed semper ratum est habitum, quod a summo Pontifice fuerat definitum; & qui definitioni noluerunt acquiescere, inter hæreticos recensiti. Adde quod pauci semper fuerunt, qui repugnarunt definitioni Pontificiæ, præ illis qui acquieverunt & præstiterunt

D 2 debi-

(1) Bossuetus quidem *in dissertatione prævia Defensioni Declarationis*, quæ præmissa est novæ editioni anni 1745. c. 2. pag. 2. sententiam illius, qui sit infallibilis, neque generali Concilio subesse fatetur. *Infallibilem, qua quidem in re talis est, cuiquam subesse nefas.*

debitam obedientiam atque unitatem; neque ex illis paucis a capite & centro unitatis catholicæ diſſidentibus, qui non poterant dici aut haberi generale Concilium, jus generalis Concilii ſupra Papam colligere licet. Quodſi etiam complures contra Apoſtolicam definitionem conſpirarent (quod nonniſi per dolum aut vim poſſet accidere); nemo his œcumenicæ ſynodi nomen & jus poſſet attribuere, ſed Pſeudo-ſynodi & Conciliabuli, uti Ariminenſi & Pſeudo-Epheſinæ ſynodis evenit, quæ ſane nullum habuerunt jus in ſummum Pontificem, aut in Epiſcopos eidem adhærentes, qui ex unione cum capite & centro unitatis generalis Concilii titulo ac jure potiri poterant.

Epiſcopi quatenus ſint in Conciliis judices.

3. Atqui, inquies, ſi Patres in Conciliis etiam generalibus ſequi debent definitionem fidei, quam antea Romanus Pontifex edidiſſet; quomodo ibidem erunt veri judices, uti eos eſſe nemo inficiari poteſt? Quidni? Num judicis ratio in libertate diſſentiendi collocanda eſt, ita ut cum obligatione aſſentiendi ſtare non poſſit? Nonne Epiſcopi in Calchedonenſi judices fuerunt, tametſi Leonis definitioni in Eutychis errorem antea editæ, & ab Epiſcopis tum Orientis tum Occidentis ſubſcriptæ, & ita catholicæ Eccleſiæ non ſolum tacito, ſed etiam expreſſo conſenſu approbatæ, ex noſtrorum quoque adverſariorum ſententia aſſentiri opus eſſet? Nonne * judices itidem egerunt illi totius Orbis Epiſcopi, qui poſt Calchedonenſem definitionem utique peremptoriam, Leone Imperatore poſtulante, novum judicium protulere litteris, quæ in *Codice encyclio* continentur? Nonne judices haud dubie fuerunt Apoſtoli & ſeniores in Hieroſolymitano Concilio, cum omnes in S. Petri ſententiam tranſierunt, ut notavit S. Hieronymus, etiamſi idem S. Petrus Spiritu Sancto certiſſime afflatus, controverſiam ante omnes definierit ea utique ſententia, contra quam licite nemo catholicus poterat reluctari? Nonne (ut alia omittam) in ipſo Tridentino Concilio veri judices fuerunt Epiſcopi quoad ea quoque fidei decreta, quibus damnarunt hæreſes a novatoribus repetitas, & pluries etiam antea damnatas, etſi nemo de juſta illarum condemnatione poſſet ambigere? Si adverſarii non negent, Epiſcopos in hiſce circumſtantiis fuiſſe veros judices, licet de definitis antea non poſſent dubitare, vel ab iis diſſentire; non ergo judi-

* *Vid. lib. de vi & rat. primat. c. 13. n. 70.*

Epiſt. 75. inter Auguſtin. n. 7.

judicii proprie dicti in materia fidei essentiale est, ita posse Episcopos in utramlibet partem sententiam ferre, ut si id quandoque non possint licite, veri judices nec sint, nec haberi queant. Non inficiandum Episcopos posse, immo etiam debere dissentire a definitione, si eam doctrinæ fidei contrariam cognoscerent. At cum hæc hypothesis in memoratis circumstantiis sit omnino falsa (certum quippe est & S. Petrum Spiritu Sancto afflatum, & definitiones in generalibus Conciliis editas, seu comprobatas, vel Episcoporum subscriptionibus atque consensu receptas errori obnoxias esse non posse): falsum pariter est Episcopos in dictis circumstantiis, in quibus judices agebant, potuisse ab iisdem definitionibus dissentire, perinde ac si judicii ratio dissentiendi potestatem semper requirat.

4. Idem est de fidei definitionibus Romanorum Pontificum, quos *ex Christi pollicitatione Petro facta* ita a Deo dirigi, *ut ipsorum judicia pro sancienda regula fidei DIVINA. æque ac SUMMA auctoritate nitantur, cui Christiani OMNES ipsius quoque mentis obsequium præstare tenentur*, testati sunt tres ac triginta Episcopi Galliæ in litteris ad Innocentium X. an. 1653. Gallicani, qui ita credebant, dum in recipienda definitione Apostolica judices egerunt, ut adversarii cum Bossueto contendunt; judicii utique rationem cum potestate ambigendi vel dissentiendi connexam non judicarunt. Nunquid enim liberum ac licitum credere poterant dissentire vel dubitare *de judicio divina æque ac summa auctoritate*, nec non *Christi pollicitatione nixo*? Egerint quidem illi in recipienda definitione, de qua tunc agebatur, tamquam veri judices, non tamen independentes, sed subordinati, ea scilicet *hierarchica subordinatione*, cujus iidem Gallicani Antistites meminerunt * in aliis litteris ad Episcopos regni in eodem negotio scriptis. Hæc autem subordinatio, dum juris æqualitatem inter inferiorem & superiorem excludit, cum generatim efficit, ut inferior, qui superiori judici est subordinatus, nequeat contra istius judicium legitimam ferre sententiam: tum multo magis efficit, ne id possint Episcopi subordinati summo Pontifici, cui cum Christus in finem custodiendæ unitatis præsertim in fide idoneam auctoritatem dedit, ut in dissensionibus circa fidem definitionem ederent,

Vide lib. de primat. pag. 254. not. 1.

* *Ibid. pag. 255.*

quæ omnes obligaret ad unitatem atque assensum; Episcopis profecto etiam judicum personam post Pontificiam definitionem gerentibus, eam solam potestatem dedisse credendus est, ut in eumdem unitatis finem cum Pontificis judicio conjungerentur, non vero ut contrariam ferentes sententiam, unitati obicem ponerent, & unitatis centrum in Romana auctoritate a se constitutum desererent. Hoc sensu memorati Episcopi Galliæ in laudatis litteris ad Episcopos regni scripserunt, se ita recepisse Apostolicum judicium, *cui per UNITATEM Christiani Episcopatus hierarchica SUBORDINATIONE colligati erunt* (nota *hierarchicæ subordinationis* debitum in bonum unitatis) *ut merito crediderint propositionum condemnationem UNA CUM EO* (Romano Pontifice) *a se quoque esse prolatam & pronuntiatam*, eo nimirum mentis obsequio, quod etsi ab ipsis Episcopis, etiam cum judices agunt, *divinæ æque ac summæ auctoritati Christique pollicitationi nixæ*, hierarchica subordinatione *præstandum est*; non tamen idcirco judicii rationem exuit vel excludit. Et jure quidem.

5. Judicium enim proprie dictum tunc fertur, cum quis ex causæ cognitione sententiam pronuntiat: fertur autem sententia ex causæ cognitione etiam post auditum summi Pontificis judicium, cum habito sufficienti materiei controversæ & momentorum examine illud judicium cum veritate convenire dignoscitur & judicatur; tametsi alio nomine, ex gr. ob prærogativam primatus atque ob debitam fidei unitatem ad assensum cogat. Quodsi expendamus accuratius quænam causæ cognitio sufficere possit ad ferendum judicium seu definitionem fidei; inveniemus satis esse cognoscere, num sententia aliqua conveniat nec ne cum traditione Ecclesiæ catholicæ. Cum vero traditionem omnium ecclesiarum inquirere nimis longum & fere impossibile sit; S. Irenæus in celebri textu quem fuse explicavi in præmisso libro c. 13. §. 1., & quem ipsi Gallicani adversarii laudant, satis esse duxit ad veritatem catholicam discernendam & ad hæresim dijudicandam cognoscere Romanam traditionem. Hanc autem cum exhibeant definitiones Romanorum Pontificum, * in quibus S. Petrus loquitur, & explicatur Romanæ Ecclesiæ fides; judicium

* *vid. lib. de primat c. 13 n. 72.*

cium fidei satis idoneum feretur ab his qui sententiam, de qua sit controversia, catholicam, si cum definitione Pontificia concordem; secus vero a catholico sensu judicent alienam, si discordem inveniant. Hoc quidem judicii genere usi Gallicani Episcopi in Eutychis causa scribentes ad S. Leonem Pontificem, nonne ex concordia cum definitione ejusdem Pontificis suarum Ecclesiarum doctrinam judicarunt veram atque catholicam; Eutychianam vero ex discordia jure damnatam suo quoque calculo comprobarunt? Hæc ab iis potissimum animadvertenda sunt, qui credunt non agere tamquam judices eos Episcopos, qui Apostolicis definitionibus acquiescentes, aliud examen ad ferendum sententiam necessarium non arbitrantur. *Quæ ratio si quid valeret* (inquiunt Gallicani in Comitiis Parisiensibus anni 1728. diei 8. Maii); *nullum esset amplius generale Concilium, cujus decreta similiter impugnari non possent; cum a Pontifice antea fuissent proposita: semper enim dicerentur plerique Episcopi ipsis subscribentes non aliud fecisse, nisi submittere se auctoritati, quam infallibilem judicant.*

Ibi n. 76. & 77.

6. Præclare admodum D. Fenelonus Archiepiscopus Cameracensis in epistola, seu instructione pastorali diei 20. Aprilis anni 1715. explicat qua ratione assensus Episcoporum Pontificiis definitionibus adhibitus & adhibendus judicii naturam induat, exemplisque subscriptionum, quæ generalis Concilii decretis pariter subjiciuntur, confirmat. *Judicare post judicium Pontificis est suum judicium cum Pontificio conjungere. Hac ratione Episcopi olim subscripserunt ipsorum Conciliorum generalium decretis. Eorum submissio erat judicium, & eorum judicium erat submissio. Subscribentes se se submittebant simul & confirmabant decisionem synodi.* Id constat ex actis, & ex his aliisque similibus subscriptionum formulis. *Judicans subscripsi; recognoscens consensi . . . . . Obtemperans sententiæ sanctissimorum & beatissimorum Episcoporum . . . . . . consentiens & ego subscripsi. Cognoscens discussionem Sanctorum Patrum, & cum sequi debeam eorum judicium, subscripsi* &c. Si in Conciliis judicant Episcopi tunc etiam, cum *obedientes* subscribunt definitioni, quam *sequi debent*, quidni eadem judicii ratio habebitur, cum in iisdem Conciliis Patres definiunt, quod antea definivit summus Pontifex, quamvis

vis ſequi debeant ejus judicium? Quodſi quidam inter hos non ex intrinſeco cauſæ & momentorum examine, ſed ex auctoritate Pontificia atque ex debito unitatis & obedientiæ conſentientes, ferrent ſententiam; nonne rationes, quæ ad hujusmodi conſenſum movent ex pimatus fine, & ex Chriſti inſtitutione atque promiſſis, nec non ex traditione Patrum, quibus unitatis debitum, & inerrantiam Pontificiam in definitionibus libro præcedenti ſtatuimus, certum & dogmaticum proprie dictum judicium eliciunt? Hoc ſane ſi extra occaſionem concilii vel per adverſarios ſufficere dicendum eſt ad ſtatuendum tacitum illum Eccleſiæ diſperſæ conſenſum, quem judicio œcumenicæ ſynodi æquivalere, & æque cogere omnes Chriſtianos fatentur (Epiſcopi ſiquidem in tota Eccleſia diſperſi non ob alias fere rationes Pontificiis, quæ extra Concilium generale eduntur, definitionibus aſſentiuntur & parent); haud video quomodo in Concilio œcumenico judicium ejusmodi inſufficiens judicari queat.

ſ. II.

Quid dicendum cum generali Concilio nulla præceſſit Pontificia definitio.

7. Si porro agatur de quæſtione fidei, quam ante Concilium non definierit Romanus Antiſtes, quid ſentiendum, ſi qua inter Concilii Patres & ſummum Pontificem oriretur diſſenſio? Contingere quidem poteſt, ut in diſcutiendis ante definitionem momentis, & in veritate inquirenda multi & plures Concilii Patres aliter atque aliter opinando diſcrepent & inter ſe, & ab ipſo Romano Pontifice. At quoad diſcutiendo & inquirendo diſſentiant, ac definitio nulla ex parte proferatur; erit hæc diſſenſio opinionis, non definitionis, nec fidei: nec quisquam utrinque alterum coget ad aſſenſum, cum coactio ex definitione edita atque Eccleſiæ propoſita oriatur. In ejusmodi diſſenſionibus, quæ ex difficultatibus hinc inde ingeſtis, dum veritas quæritur, provenire ſolent, illud fere accidit, ut definitio

nitio differatur, quoad veritas manifeste elucescat. in definiendo autem numquam factum est, & numquam fiet, ut Concilii generalis Patres aliter circa fidem definiant, aliter Papa: ac proinde in hypothesi, quae numquam fuit aut erit, immo nec esse potest, non est laborandum. Dixi *numquam fuit* (2) in generali scilicet synodo libera, ut excludantur Pseudo-synodi, in quibus fraus, seu vis, & metus dominetur; ut de Ariminensi & Pseudo Ephesina diximus, quae generalis Concilii nomen & vim nequeunt obtinere. Addidi *nec esse potest*. Sicut enim fieri nequit ut Petri ac successorum ejus fides vel momento desinat esse illa *petra*, cui bono unitatis ex Christi institutione tota Ecclesia catholica, seu totius catholicae Ecclesiae fides superstructa, in unitate ejusdem fidei debet consistere; ita fieri nequit, ut eadem Ecclesia & Episcopi catholici, saltem plerique, desciscant ab ea petra, & ab unitate fidei Petri ac successorum ejus dissentiant sive in Concilio, sive extra Concilium, cum institutionem Christi nec Ecclesia, nec Episcopi catholicae Ecclesiae infringere & mutare, aut deserere umquam possint. Semper itaque generalis ac liberi Concilii Patres, qui unacum capite legitime adunati universam Ecclesiam repraesentant, si non omnes, saltem plerique in definiendo conspirabunt cum definitione summi Pontificis: & si qui pauci dissentiant, horum judicium extra petram & centrum catholicae unitatis, immo contrarium unitati fidei, quae Apostolicae sedi debetur, nullo jure coactivo gauderet, jurisdictione nulla, quae solum habet locum & vim in unitate cum Petro, & cum successoribus Petri, ut in eam unitatem conspirent & conferant,

Vid. de vi primat. c. 12.

Ballerinius de Potestat. Eccl. E non

(2) Inepta hoc loco, ubi de definitionibus fidei agimus, esset oppositio ex quinta Synodo, quae si separatim a Vigilio judicium suum protulit, non tamen discordia fuit umquam in substantia fidei, sed in quaestione de personis tantum; & in ipsa quaestione Patrum ejusdem Concilii decreta vim generalis synodi non habuere, nisi postquam Vigilius, qui prius dissentiebat, peremptorio judicio consensum praebuit. Vide librum *De primatu* cap. 15. §. 10. num. 37.

non vero contra unitatem, quemadmodum ſtatui cap. 1. num. 11. Hæc ex præmiſſis certa.

8. Cum adverſarii vim & auctoritatem in ſummum Pontificem tribuunt definitionibus fidei, quas Epiſcopi congregati in generali Synodo ante ſententiam ipſius Pontificis ederent; idcirco tribuunt quia cenſent dogmatica ejusmodi decreta tametſi Pontificio ſuffragio carentia, vere eſſe & vim habere decretorum concilii œcumenici. At hæc ipſorum hypotheſis falſiſſima eſt. Concilium enim vere œcumenicum, quod ex tota Eccleſia convocatum, repræſentat univerſam Eccleſiam, non ex ſolis Eccleſiæ Epiſcopis conſtat, ſed ejusdem Eccleſiæ Caput Romanum Antiſtitem requirit, idque non ob meram ejus materialem præſentiam, ſed præcipue ob directionem & auctoritatem, quæ ſine aſſenſu & vi coactiva ejusdem intelligi nequit. Vide quæ in hanc rem animadvertentur cap. 4. §. 2.. nec non addenda cap. 6. §.2. & 3. Hac de cauſa ſicut generalis concilii definitionem non conſtitueret præcedens ſolius Papæ ſententia, niſi Epiſcoporum quoque ſuffragia cum ipſius definitione jungerentur; ita nec iſtorum concors licet decretum dogmaticum ante Pontificis approbationem editum ſufficeret ad conſtituendum proprie dictum œcumenici Concilii judicium, quod ex concordi Epiſcoporum & capitis judicio coaleſcit, & vim ejusdem ſynodi propriam obtinet. Certe ſi in materia diſciplinæ decreta cujuscumque frequentiſſimæ ſynodi, quibus deſit Pontificia approbatio, vim non habuerunt nec habere poterant generalis concilii, nec coegerunt, nec cogere poterant ſummum Pontificem, uti capite quarto probabitur latius, idipſum multo magis dicendum de ſanctionibus in materia fidei, in qua fides a Concilii Patribus definita, niſi concordiam præferat cum fide ſucceſſorum S. Petri, nequit dici illa *petra* Eccleſiæ, quæ in Romanæ ſedis fide a Chriſto conſtituta, eſt fundamentum illud, cui totam Eccleſiam adhærere & incumbere neceſſe eſt, ut in libro *De vi primatus* demonſtravi. Negari quidem nequit, quin Epiſcopis in generali concilio definientibus conveniat illud prolatum in Hieroſolymitana ſynodo, *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*: at id ipſis non convenit, niſi in eo concilio Epiſcoporum ſententiæ ita conſpirent cum ſententia ſummi Pontificis, uti Apoſtoli atque ſenio-

Act. Apoſt. c. 15. v. 28.

seniores in Hierosolymitana synodo conspirarunt cum S. Petri sententia. Neque dicat quispiam: Cum Ecclesia catholica sit *columna* & fundamentum *veritatis*; nonne columna pariter & fundamentum veritatis haberi debent generalia Concilia & Patres, qui in generali Concilio universam Ecclesiam repraesentant? Ea enim praerogativa sicut convenit Ecclesiae, quatenus fundata & aedificata est super eam *petram, quam*: ut ait Augustinus, *non vincunt superbae inferorum portae*; ita non aliter ipsis oecumenici Concilii Patribus convenire potest. Hinc ad eos, qui etiam in generali synodo non aedificarent super ipsam petram, seu in unitate fidei Petri & Apostolicae cathedrae, ea praerogativa & Christi promissiones non pertinerent: cum Christus prius de Petri fide dixerit, *Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*, ac dein promiserit, *Et portae inferi non praevalebunt adversus eam*, id est adversus eam petram, sive etiam (si velis) adversus eam Ecclesiam, quae tamen super illam petram fidei aedificanda, ipsi tamquam fundamento & unitatis centro debebat incumbere & adhaerere.

Ps. in part. Donat.

9. Infallibilitas definitionum & doctrinae fidei, quam Christus promisit Ecclesiae docenti, seu Episcopis docentibus Ecclesiam, cum fuerit promissa Apostolis non separatis a Petro, sed una cum Petro, cui omnes quoque Apostoli ratione primatus, ut * probavimus, debebant in unitate fidei adhaerescere; promissionem quidem hujusmodi ad Episcopos Apostolorum successores extendi certum est, quando una cum Petro, seu cum Petri successoribus in unitate ejusdem fidei definiunt & judicant: non autem omnino certum pariter est, num Episcopi in hujus fidei unitate definierint, eaque infallibilitatis praerogativa gaudeant, nisi ex consensu vel confirmatione summi Pontificis constet, ea Episcoporum judicia cum Apostolicae sedis fide convenire. Ferrandus Carthaginensis Ecclesiae diaconus in altera epistola Pelagio & Anatolio Romanae Ecclesiae diaconis tradita c. 9. ad certitudinem & plenam confirmationem statutorum concilii generalis sufficere scripsit, si *perducta in notitiam totius Ecclesiae . . . . . Apostolicae fidei CONVENIRE firmentur, Apostolicae sedis roborata CONSENSU*. Lege etiam capita 6. & 7., ubi iisdem conciliis universalibus.

* *l. De primatu c. 12. n. 49. & 50. & c. 14. n. 10.*

libus.

libus secundum auctoritatis locum post canonicos libros tribuit ex accedente Romanæ sedis consensu; definitionibus autem fidei ex eodem consensu vindicat *robur invictum*. Adversarii quoque, qui cum Bossueto conciliarium definitionum * *robur invictum* eliciunt ex consensu Episcoporum cum Apostolicæ sedis sententia, & in hac unitate plenam firmitatem sitam prædicant, nequeunt profecto tantam vim asserere Episcopis, si cum horum judicio sedes Apostolica nequaquam consentiat; *a qua* (3)*fidei certitudinem esse petendam* Joannes Gerson in sermone coram Alexandro V. affirmare non dubitavit. Consensus quidem vel dissensus capitis non æque æstimandus est, ac dissensus vel consensus cujuslibet alius Episcopi, cujus assensus si desit in generali concilio, ubi alii Patres cum capite concordent, nihil præjudicat firmitati sententiæ; uti præjudicaret, si Romani Pontificis assensus vel deesset, vel vocaretur in dubium.

* *lege Bossueti textus c. 4. n. 4.*

10. Hac de causa Marcianus Imperator sollicitus de confirmatione definitionis Concilii Calchedonensis, eamdem uti necessariam ad tollendam omnem, quam maligni interpretes

(3) Gerson serm. in die Ascens. Domini t. 2. edit. Dupin, pag. 135. de Indis scripsit: *Facile in eis sinceritas corrumpitur, cum Ecclesiæ Romanæ non cohæreant, a qua fidei certitudo petenda est.* Cur verum sit certitudinem fidei ex Romana fide esse petendam, non solum ex eo patet, quia Romana fides certis Christi promissis munita indefectibilis est, ut in lib. *De vi primatus* c. 15. probavimus, & in Appendice hoc tomo edenda confirmaturi sumus; verum etiam quia ex antiquorum traditione ac dogmate catholico certum est, veram Christi fidem esse Apostolicam, quæ scilicet ab Apostolis tradita, & ab Apostolicis Ecclesiis suscepta, ac per successionem Episcoporum conservata, ad nos usque intemerata pervenit. Olim quamdiu certum fuit Ecclesias Apostolicas acceptam ab Apostolis fidem incorruptam servasse; ut discerneretur vera fides Apostolica, receptum erat ad sedes Apostolicas provocare, ut ex Irenæo liquet. Cum autem inter Apostolicas jamdiu omnes defecerint a catholica fide, una Romana sede excepta, quæ sola avitam traditionem custodivit; hinc jure ab hac fidei certitudinem esse petendam Gerson prodidit. Confer *De vi primat.* c. 13. n. 42. & 43.

pretes ſparſerant, dubitationem, his verbis enixe petiit: *Quod nonnullorum animis, qui Eutychetis etiam nunc pravam opinionem & perverſitatem ſectantur* (4), *ambiguitatem multum injecit, utrum tua Beatitudo, quæ in ſynodo decreta ſunt, confirmaverit. Et ob eam rem tua pietas litteras mittere dignabitur, per quas omnibus eccleſiis & populis manifeſtum fiat, in ſancta ſynodo peracta a tua Beatitudine rata haberi.* E contra vero Nicæna Synodus II. generalis VII. act. 5. Pſeudo-ſynodo Iconomachorum Epiſcoporum CCCXXXVIII. auctoritatem abrogavit, propterea quod *non habuerat adjutorem illius temporis Romanum Papam, vel eos, qui circa ipſum ſunt, ſacerdotes, nec etiam per vicarios ejus, neque per encyclicam epiſtolam, quemadmodum LEX DICTAT conciliorum.* Ex conciliorum itaque generalium *lege* in materia potiſſimum fidei, ut eorum ſtatuta vim œcumenicæ ſynodi habeant, aliquam Pontificum Romanorum approbationem neceſſariam eſſe ſeptima generali ſynodo affirmante dubitare non licet.

Epiſt. 110. *inter Leon. al poſt ep.* 88.

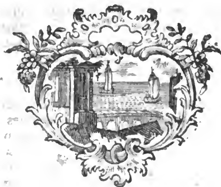
E 3 11. In-

(4) Omnis quidem ejusmodi ambiguitas de Pontificio aſſenſu definitioni Calchedonenſi cunctis Patrum ſuffragiis editæ debebat excludi ex Leonis epiſt. 28. ad Flavianum, ad cujus normam ipſa definitio exacta fuerat; & multo magis ex epiſt. 106. ad Anatolium, in qua geſta concilii quoad fidem expreſſe approbata leguntur. Sed cum in iisdem geſtis ad Pontificem miſſis præter definitionem fidei continerentur canones aliquot diſciplinæ, in quibus unus circa prærogativam ſedis CP. a Patribus editus, a Leone fuerat reprobatus; occultata Patribus hac epiſtola, maligni interpretes Eutychiani erroris fautores ſparſerunt in vulgum, ea geſta Pontificiam confirmationem non potuiſſe obtinere; & ita definitionem fidei, etſi a Leone certo approbatam, in dubium adducere niſi ſunt. Huic ambiguitati extirpandæ aliam epiſtolam 117. ad ipſos ſynodi Patres idem Pontifex dirigendam credidit, ne *in firma aut dubia* haberentur, *quæ nulla*, inquit, *ſunt consenſus mei ſententia roborata.* Hæc dubitatio a perverſis licet interpretibus ingeri non potuiſſet, niſi eo quoque tempore apud catholicos obtinuiſſet ſententia, ad vim dogmaticæ definitionis a generalis quoque concilii Patribus editæ neceſſarium eſſe Apoſtolicæ ſedis conſenſum ſive confirmationem.

l. 7. Defens. al. 12. c. 13. t. 2. p. 18. 19. 20.

11. Ingerat nunc Bossuetus illa, quibus verbum *confirmare stylo Ecclesiastico* (seu ex Ephesinæ synodi actis) *nihil aliud esse* ait, *quam plenam & manifestam suam assensionem facere:* cumque id non soli Apostolicæ sedi, dum conciliorum decreta confirmat, sed omnibus etiam Ecclesiis aptans, allatis verbis Philippi legati Apostolici, qui sententiam in Nestorium ab omnibus Orientis & Occidentis Episcopis approbatam, *firmam*, seu plane confirmatam dixit *juxta omnium ecclesiarum decretum*, subdit: *Hinc elucet, ut se se mutuo ipsa ecclesiarum decreta confirment. Ea enim omnia vim habent confirmandi, quæ ecclesiarum omnium consensionem unitatemque declarant, cum ipsa unitate & consensione mutua decretorum Ecclesiasticorum firmitudo constet.* Quidnam hinc contra nos? Decretorum confirmationem fieri declaratione consensus nemo negaverit. Decreta item non solum Apostolicæ sedis, sed Episcoporum quoque ecclesiarumque ceterarum consensu confirmari, ita ut ipsæ definitiones Apostolicæ ab Episcopis sive in concilio præsertim generali adunatis, sive per orbem dispersis subsignatæ, seu receptæ & conprobatæ, ex hac omnium unitate, unanimique consensu maximum robur acquirant, in præcedenti opere *De vi primatus* pluribus affirmavimus. Nulla igitur in hoc vertitur quæstio. Solum videndum ne quis vim coactivam ad unitatem Apostolicæ sedis definitionibus neget, quamdiu non pateat hæc Episcoporum & ecclesiarum consensio; tribuat vero definitionibus Patrum generalis synodi, antequam ejusdem sedis confirmatio seu consensus accesserit. Eam vim coactivam ad unitatem ratione primatus ex institutione Christi competere Pontificiis definitionibus ante omnem consensum Ecclesiæ, in memorato libro probatum est. Vide præcipue cap. 14. §. 8. Num vero definitiones Patrum concilii vi coactiva fruantur, etiamsi quovis assensu sedis Apostolicæ careant, hactenus dicta, ut arbitror, satis declarant. Hic autem mirum maxime debet accidere, quosdam adversarios, qui ad vim propriam generalis concilii necessariam existimant consensionem Episcoporum cujusque saltem notabilis portionis, seu regionis Ecclesiæ catholicæ, ita ut ob defectum hujusmodi generalia habita non fuisse putent Concilia VI. & VII. quamdiu defuit Hispanorum & Gallorum consen-

ſus: e contra vero neceſſariam non credere conſenſionem capitis ejusdem Eccleſiæ, licet caput negari nequeat pars præcipua & maxime neceſſaria corporis, ac in materia fidei fides Romanæ ſedis ex inſtitutione Chriſti ſit *petra* & fundamentum Eccleſiæ, ac *centrum unitatis* fidei, cum quo totius Eccleſiæ fides conveniat & in unum coaleſcat neceſſe eſt.

CA-

CAPUT III.

De jure fummorum Pontificum & generalium Conciliorum in materiis difciplinæ.

§. I.

De Canonibus difciplinæ editis in generali Concilio, quibus acceffit affenfus, feu confirmatio fummi Pontificis. Hos canones ipfe debet obfervare non jure eorumdem canonum, fed altiori naturali ac divino, quibus iidem Pontifices obftringuntur.

1. SI loquamur de altera quæftione in materiis difciplinæ, circa quas plerique canones generalium Conciliorum verfantur, quæftio, num in his Concilium generale fit fupra Papam, huc revocatur, num ejusmodi Conciliorum decreta in materia difciplinæ fummos Pontifices obligent per fe fe, id eft num jure generalis fynodi iftos obftringant, nec ne. Hac autem in re eft diftinguendum. Vel enim eft fermo de canonibus difciplinæ, quos Papa una cum Patribus Concilii fanxit, feu a Patribus jam conftitutos fua quoque auctoritate confirmavit; vel de iis qui ftatuti a folis Concilii Patribus, Papæ affenfu & confirmatione carent. Hoc capite agetur tantum de primis. Certum eft autem canones in œcumenicis fynodis conftitutos, quibus ipfius Pontificis affenfus vel confirmatio acceffit, obligare ipfum Papam. At ejusmodi obligatio non provenit ex humano jure, cui fummus quoque Pontifex fubfit. Concurrunt enim in ftatuendis ejusmodi canonibus & fummus Pontifex & Concilii Patres. Obligatio autem humani juris, quod in fubditos & inferiores tantum vim habere poteft, fummum Pontificem afficere nequit, neque ex jure ipfius affentientis aut confirmantis

mantis Pontificis, neque ex jure Patrum concilii. Non ex jure ipsius Pontificis; neque enim is in se aut in successores suos sibi æquales habet imperium. Non ex jure Patrum Concilii; hi siquidem per se, etiamsi collective accipiantur, cum subditi & inferiores sint summo Pontifice, uti capite sequenti §. III. demonstraturi sumus; nullam in ipsum superiorem suum jurisdictionem proprie dictam obtinent, aut obtinere queunt. Solum iis canonibus, quibus summi Pontifices assensi sunt, ita obstringuntur, uti suis & prædecessorum legibus obligantur, quas æque ac sacros canones se servaturos olim in solemnibus professionibus etiam jurejurando firmatis pollicebantur. Id autem non juri humano coactivo tribuendum, sed *vi directivæ*, ut ajunt, id est altiori juri naturali atque divino, quod exigit ut in iis, quæ bono publico constituta sunt, superior præcedat exemplo, nec aliis violandarum legum viam aperiat, quod in magnum scandalum cederet.

2. Bossuetus in sermone ad celebria Comitia Cleri Gallicani habito Parisiis an. 1681. distinguens inter potestatem Apostolis & Petro traditam, illam, quam *super omnes sine restrictione* S. Petro a Christo collatam confessus est, nullos alios terminos habere affirmavit, nisi quos præscribit *REGULA*: *Elle n' a des bornes que celle, que donne la REGLE.* Hæc autem regula, cui suberat idem S. Petrus, qui *super omnes sine restrictione* præfectus fuerat, nulla lex humana esse poterat, sed naturalis tantum ac divina, quam indicavimus. Hac de causa Gelasius epist. 13. ad Dardanos scripsit: *Uniuscujusque synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, non aliquam magis exequi sedem præ cæteris oportet, quam primam, quæ & unamquamque synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit.* Alia similia aliorum Pontificum leguntur. Nullus est Princeps, qui licet nulli humano coactivo juri subsit, eodem tamen directivo, & naturali ac divino jure suis quoque legibus non obstringatur, ne destruat exemplo, quod in bonum publicum statuit. Quare S. Ambrosius epist. 32. ad Valentinianum, *Quod præscripsisti aliis*, inquit, *præscripsisti & tibi. Leges enim Imperator fert, quas PRIMUS ipse custodiat.* Et Theodosius, ac Valentinianus ipse L. 1. Cod. tit. 14.

t. 5. Conc. Ven. edit. col. 326.

De leg. & Const. Digna vox est majestate regnantis, legibus obligatum se profiteri: quin tamen idcirco se iisdem aut prædecessoribus suis sibi æqualibus, vel sibimetipsi coactivo jure subesse dici possit. Hoc ergo sensu cum Romani Pontifices se obnoxios affirmarunt sacris disciplinæ canonibus, non idcirco conciliorum quandoque etiam non generalium, in quibus dicti canones fuerunt constituti, & ab Apostolica sede recepti, jus in ipsos exinde deduci potest, cum ad eorum observantiam non humano, sed naturali ac divino jure obligentur.

§. II.

Adeo vero hoc altiori naturali divinoque jure ad exequutionem & observantiam canonum disciplinæ, quamdiu vigent, obligantur summi Pontifices, ut licet pro suprema sua potestate possint in ipsis dispensare, vel eosdem etiam aliquando restringere vel mutare; non tamen debeant, nec licite id possint absque legitima causa.

3. Potestatem dispensandi in materiis disciplinæ constitutæ canonibus conciliorum etiam generalium, quæ antiquissimis exemplis probatur, summis Pontificibus competere adversarii negare non possunt. Hanc quoque a Chalcedonensi œcumenica synodo agnitam & approbatam demonstrat exemplum Maximi Antiocheni, qui tamquam Episcopus in ea fuit receptus ex sola Apostolicæ sedis auctoritate, atque dispensatione a rigore canonum, ex quibus illegitima illius ordinatio ipsum repellebat. Quia tamen eumdem S. Leo dispensatione usus tamquam Episcopum receperat, synodus quoque inter Patres recepit. Actionem, quæ hoc factum apertissi-

pertiſſime probat, in dubium revocare ſtuduit Paſchaſius Queſnellus. Eam vero cum & ex diverſæ originis codicibus, & aliis monumentis vindicarimus luculentiſſime in Obſervationibus ad diſſertationem IX. Queſneli inſertam noſtræ editioni Operum S. Leonis tom. 2. adſtipulantibus cum * Tillemontio aliis doctiſſimis criticis; exinde concludendum eſt ipſius Queſnelli verbis: *Jam præclariſſimum antiquiſſimumque præ manibus habemus teſtimonium ſummæ auctoritatis Pontificis Romani tum IN SYNODOS, tum in Orientales Epiſcopos, majorum, inquam, ac primariarum ſedium.* Hoc & alia ſimilia diſpenſationum exempla ſunt. Quodſi hæ diſpenſationes non paſſim, nec temere, nec ſine juſta cauſa a Pontificibus conceſſæ aut concedendæ ſunt; id non ex eo pendet, quod canones Conciliorum, in quibus eſt diſpenſandum, jus coactivum in ipſos Pontifices habeant; ſed ne diſpenſantes ſine juſta cauſa, poteſtate in ædificationem Eccleſiæ a Deo collata utantur, aut potius abutantur in deſtructionem: quod in divinam ac naturalem legem pugnaret. Huc pertinent illa S. Bernardi ad Eugenium Papam: *Non ſum tam rudis, ut ignorem, poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem. Denique quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur. Ubi neceſſitas urget, excuſabilis diſpenſatio eſt. Ubi utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt, utilitas, dico, communis, non propria. Nam cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.* Qui autem ex cauſa neceſſitatis, vel publicæ utilitatis in canonibus diſciplinæ a generalibus quoque ſynodis conſtitutæ poteſt propria auctoritate diſpenſare; ſuperior utique, vel ſaltem non inferior probatur: neque enim facultas diſpenſandi in legibus ſuperioris ulli unquam inferiori competit, niſi forte ex interpretativo ſaltem ipſius ſuperioris conſenſu, quo nomine Epiſcopos in ordinariis & frequentioribus caſibus potuiſſe ac poſſe ne dum in canonibus diſciplinæ, ſed aliquando etiam in votis diſpenſare, Theologi docent. Summis autem Pontificibus facultas diſpenſandi in generalium ſynodorum canonibus ab iiſdem ſynodis conceſſa, & quodammodo delegata probari nullo ipſorum Conciliorum teſtimonio poterit. Immo cum Tridentina ſynodus ſeſſ. 25. c. 21. declaratum voluit, ea, quæ ſtatuit,

* *Nota 54. in Leonem. Queſnel. diſſert. 9. n. 3.*

lib. 3. de Conſid. c. 4. n. 18.

ita decreta fuisse, ut in his (1) *salva semper auctoritas sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur*; hæ formulæ, Apostolicæ auctoritatis præservativæ, auctoritatem eidem proprio jure competentem, non autem ab ipsa synodo concessam seu delegatam significant: potestas enim *salva* dici nequit illa quæ cuipiam tribuitur, sed quæ eidem aliunde competere præsumitur. Hac de causa assentiri non possum iis qui ea verba ita interpretantur, ac si idem concilium verbis ipsis facultatem summis Pontificibus concesserit, qua alias caruissent. Nisi prius probetur Papam, æque ac Episcopos reliquos, inferiorem ac subditum esse conciliis œcumenicis; suo jure dispensare poterit, neque hac concessione atque consensu indigebit. Tridentina certe synodus, quæ Apostolicæ sedi plurimum detulit, ejusque consensum & approbationem quæsivit, de hac facultate concedenda ne cogitavit quidem.

4. Ea porro auctoritate, qua Romanus Pontifex dispensare, ubi expedit, in generalium etiam Conciliorum canonibus ad disciplinam pertinentibus potest, potest etiam, ubi æqua causa adsit, abrogare vel mutare disciplinam canonum, ut aliquot exemplis etiam vetustis probare liceret; quod ad supremam ejus potestatem declarandam confert. Cautius id & multa cum moderatione agendum, atque ita ut ex abrogatione vel mutatione vitentur scandala, publicumque bonum promoveatur: quæ (2) conditio jure ipso naturali ac divino imposita, summos Pontifices non

---

(1) Huc referuntur illa etiam sessionis 7. in procemio decretorum *de Reform. Salva semper in omnibus sedis Apostolicæ auctoritate.*

(2) S. Bernardus epist. 131. quasdam Pontificis facultates extraordinariæ & supremæ potestatis recensens, necessitatis vel utilitatis conditiones adjicit, *si utile judicaverit, si necesse visum fuerit, quoties expedire videbit.* Et e contra Gelasius in decretali epistola ad Episcopos per Lucaniam & Brutios ac Siciliam constitutos c. 9. scribens, illa decreta non immutanda, *quæ nec ulla necessitas, nec Ecclesiastica prorsus extorquet utilitas*, dispensationes, aut mutationes nonnisi ex utilitate vel necessitate Ecclesiastica esse faciendas significat.

non canonibus conciliorum, seu humano juri, sed naturali ac divino subjectos adstruit. Hac de causa etsi multa possint Romani Pontifices pro summa ipsorum potestate in universam Ecclesiam; si tamen non expediat, animadvertenda erunt illa Apostoli: *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt*; ex quibus S. Bernardus sermonem faciens de quibusdam privilegiis, quæ non omnino nec universim expedire judicabat, non dubitavit modeste scribere ad laudatum Eugenium Papam: *Sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed justitiæ forte non ita. Facitis hoc, quia potestis; sed utrum & debeatis quæstio est.* Qui potestatem non negat, sed adesse profitetur; & solum ejus exercitium & usum contineri vult intra justitiæ limites, ne ad id excedat, quod (3) non expedit; eamdem non canonum juri subesse censet, sed naturali atque divino, quod supremam quoque potestatem Principum non absimiliter obstringit. Ita etiam cum S. Irenæus in quæstione de die paschatis S. Victorem Papam removere studuit a ferenda excommunicationis sententia contra Asianos, ni Romanam ac ceterarum Ecclesiarum consuetudinem amplecterentur, non negavit illius potestatem, sed ostendens non expedire eos hac de causa separare a corpore Ecclesiæ, usum tantummodo potestatis intra eosdem limites, non humano, sed naturali divinoque jure, cuique supremæ etiam potestati præfinitos, coercendum indicavit.

1. Cor. 6. v. 12.

L. 3. de Consid. c. 4.

(3) Confer, si libet, quæ in hanc rem explicavi in Observationibus ad dissertationem V. Quesnelli tom. 2. Operum S. Leonis edit. Ven. part. 1. c. 7. pag. 979. n. 5. & seqq. Vide etiam c. 6. ibidem n. 30. plura de his invenientur in sequentibus Vindiciis c. 3. & 4.

§. III.

Criminatio, quæ multorum odio & invidiæ Apostolicam auctoritatem exponit, disjecta.

5. Ex his facile, ut arbitror, agnosces lector, quam perperam quidam adversarii ad invidiam nostræ sententiæ conflandam jactitent, Pontificiam potestatem ab ejusdem sententiæ defensoribus ita efferri, quasi summis Pontificibus tribuant posse ad se attrahere omnia, Episcoporum auctoritatem posse ad libitum extenuare, sacris canonibus universalis Ecclesiæ veneratione consecratis pro arbitrio contraire, nullisque limitibus supremam & plenam potestatem eorumdem Pontificum coerceri. Nonne hæc satis jure illo divino ac naturali constringitur, quod eam solam potestatem ipsis traditam concedit, quæ in Ecclesiæ ædificationem vergit; vetat autem eam, seu eum potestatis abusum, qui cederet in destructionem? Immo cum canones in ædificationem Ecclesiæ fuerint constituti; iisdem quoque aliqua ratione constringi dici possunt summi Pontifices, quatenus cum ipsis, si vigeant, copulatur naturale ac divinum jus prohibens, ne sine justa causa in iis dispensetur, aut aliqua mutatio arbitraria inducatur: siquidem in ipsis particularium quoque ecclesiarum moribus nullo canone, sed sola consuetudine firmatis, ubi de mutatione etiam utili inducenda agatur, magna circumspectione utendum est: *Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat*, ut Augustinus recte monuit epist. 54. al. 118, ad Januarium num. 6. Velim hæc adversarios attente perpendere: & num ii qui potestatem plenissimam & supremam quidem, at indicatis divini ac naturalis juris limitibus circumscriptam, neque a canonum receptorum norma, nisi ubi expediat aut necesse sit, omnino solutam Romanis Pontificibus asserunt, nimium & per excessum asserant, æquo judicio decernant; &, ut confido, objectam criminationem odii plenam agnoscent ac respuent. Id autem multo magis præstabit, quisquis consideret potestatem dispensandi, derogandi, aut mutandi in canonibus disciplinæ,

Confer Vindicias c. 4.

næ, quæ ex ſola juſta cauſa publicæ utilitatis aut neceſſitatis Papæ tribuitur, ipſos canones reipſa nequaquam impetere: *quia* (ut in epiſtola ad Avitum docuit Symmachus Papa laudatus a Boſſueto) *quod ſit præter Regulam, modo ſit* *EX JUSTA CAUSA*, *non infringit regulam* (canonum regulam intelligit) *quam ſola pervicacia & antiquitatis contemtus lædit. Nam quamvis a Patribus ſtatuta diligenti obſervatione, & obſervanti diligentia ſunt cuſtodienda; nihilominus propter aliquod bonum de rigore legis aliquid relaxatur; quod & ipſa lex caviſſet, ſi prævidiſſet: & ſæpe crudele eſſet inſiſtere legi, cum obſervantia ejus eſſe præjudiciabilis Eccleſiæ videtur; quoniam leges ea intentione latæ ſunt, ut proficiant, non ut noceant.* Quo uno teſtimonio diligens lector noſtram ſententiam firmatam comperiet.

lib. 10. Diſ. ſenſ. c. 19.

CA-

CAPUT IV.

De canonibus disciplinæ in generali concilio editis, qui Pontificio consensu seu confirmatione carent.

§. I.

Canones ejusmodi non approbati auctoritate summi Pontificis ipsum non obligant.

1. EXpedita præcedenti capite prima quæstionis parte de disciplinæ canonibus in generali concilio editis, quos Apostolicæ sedis probavit auctoritas, nunc agendum de altera parte quoad eos scilicet generalium conciliorum canones, quibus summi Pontificis assensus aut confirmatio defuit. Hos autem non obligare ipsum Pontificem nemo jure vocabit in dubium, si memoria recolat celebrem canonem pro Constantinopolitanæ sedis prærogativa Chalcedone constitutum, qui tamdiu per se irritus & inanis fuit, quamdiu Romanæ sedis caruit assensu. S. Leo quidem adeo se eo canone non obligari credidit, ut eidem repugnarit acerrime. Neque dicas eumdem canonem etiam contradicente S. Leone effectum obtinuisse. Obtinuit sane in Oriente, obtinuit, sed facto, & cessione atque assensu eorum, quorum intererat, non autem jure obtinuit, ita ut Occidentales aut Orientales ipsos cogeret; multo autem minus ut cogeret S. Leonem, qui ab adversariis quoque laudatur ob zelum atque constantiam, qua restitit. Neque vero eo solo nomine ei canoni potuit repugnare, quia Nicænos canones impetebat, verum etiam quia canon in quacumque frequentissima sy-

odo editus, quoad desit Pontificia approbatio, œcumenicæ synodi canon nec est, nec appellari potest. Cum generalium conciliorum sit æqualis auctoritas, in rebus autem disciplinæ, quæ varietati sunt obnoxiæ, synodus, quæ vere sit generalis, abrogare possit atque mutare, quod in alia generali synodo statutum fuit; cur Chalcedonensi in edendo canone pro Constantinopolitanæ sedis prærogativa Nicænis canonibus derogare non potuit, nisi quia hi confirmati a Romana sede infringi non poterant Chalcedonensi decreto, quod ejusdem sedis approbationem non obtinuerat? Quid ita? Quia scilicet illi ob opprobationem Romanæ sedis vim & auctoritatem generalis synodi fuerant consequuti, & idcirco totius Ecclesiæ veneratione erant consecrati. memoratum vero Chalcedonense decretum, ejus approbationis expers, carebat generalis Synodi auctoritate, qua accedente (uti postea tandem accessit) Nicæni Concilii disciplina in Chalcedonensi mutari potuisset.

2. Ad hoc apertissimum argumentum elidendum quam infirma sunt illa duo, quæ Bossuetus reposuit. Ait primo eos, qui *hæc objiciunt, ne statum quidem quæstionis intelligere. Defendimus enim constantiense Concilium, quo nempe Concilii potior auctoritas agnoscatur in fide, in schismate, in reformatione generali promovenda. At Orientales Episcopi isto canone Episcopo Constantinopolitano consulebant, Imperatori gratificabantur, non fidei, non schismati, non reformationi generali providebant: immo vero rectum ordinem, & primarum sedium honorem ab antiquo institutum evertebant, qui rei universæ Ecclesiasticæ conducere videretur . . . . . ac proinde ad nostram quæstionem non pertinet quiquid actum ab illis fuit.* Nihil hæc nisi fucum & confusionem rei, de qua disputamus, offundere queunt. Nonne vera & genuina præsens quæstio in eo sita est, num Concilium generale per se sit potioris auctoritatis auctoritate summi Pontificis, ita ut ejus decreta ipsum Pontificem obligent etiam invitum, & ad eumdem obligandum ipsius approbatione & consensu non egeant? Qui per se se Pontifice superior, & potioris auctoritatis esset, num in tribus illis gravioribus & extraordinariis casibus tantum, de quibus Constantiense Concilium loquitur, & non in aliis etiam potiori auctoritate frueretur? Scio Bossuetum alibi

lib 8. Defens c. 8. §. 2. pag. 85.

alibi conciliorum generalium necessitatem ad eos tantum tres casus extraordinarios atque rarissimos restringere, ne, si extendisset ad omnes etiam frequentiores & obvios, improbis hoc tribunal, quod semper præsto non est, nec facile præsto esse potest, appellantibus favere videretur. Ipsorum vero conciliorum generalium auctoritatem, quacumque occasione coeant, si per se sint supra Papam, intra eosdem rariores casus coercere non licet; & canones disciplinæ ab illis editi ligare deberent ipsum Pontificem, si per se iisdem esset inferior, sicut alios quoslibet inferiores Episcopos ligant. Rectus ordo ac primarum sedium honor a Nicæna institutus seu confirmatus, cum nec divini nec naturalis sit juris, mutatis rerum circumstantiis, a posteriori æqualis auctoritatis œcumenico concilio potuissent mutari non assentiente Romano Pontifice, si ad vim generalis concilii hujus approbatio aut assensus non requireretur. Canon controversus legatis absentibus conditus actione XV. cum Patres nihil de contradictione cogitarent. Cum vero in sequenti actione XVI. legatis petentibus relectus, istorum contradictionem incurrit; num Patres Concilii contenderunt, canonem omnium consensu statutum ob dissensum ejusmodi generalis concilii vim non amittere, nec posse ab ipso summo Pontifice, utpote inferioris auctoritatis, irritum fieri? immo tota synodus, ipse Imperator, & Anatolius CP. Episcopus ad Leonem scripsere petentes, ut eum canonem probare dignaretur; & synodi Patres iis verbis sunt usi, quibus se inferiores, Papam vero superiorem prætulerunt. *Rogamus igitur*, inquiunt, *& tuis sententiis nostrum honora judicium; & quemadmodum nos consensum in bonis CAPITI contulimus; sic & CAPUT FILIIS, quod decet, adimpleat.* Nonne *caput* membris superius est, patre autem *filii* sunt inferiores? Quis ergo neget Pontificium consensum requiri, quem tam expresse & adeo necessarium agnovere ipsi generalis Concilii Patres, ut Anatolius testatus sit, *vim omnem & confirmationem auctoritati vestræ Beatitudinis fuisse reservatam?* Neque enim alia de causa fuit reservata post decretum a Patribus absolute editum, nisi quia audita legatorum contradictione ad vim generalis Concilii Pontificis approbatio necessaria habebatur.

Ep. 98. al. 77. inter Leon. c. 4.

Inter Leonis epist. 132. al. 105. c. 4.

3. Alte-

3. Alterum porro, quod Boſſuetus ſubdit, theſin, quam debebat ſtatuere, quodammodo deſtruit. *In eo canone ſtatuendo*, inquit, (Patres Concilii, qui erant Orientales) *nequaquam Concilii generalis auctoritate gaudebant, a quorum decretis in ea actione cum ſede Apoſtolica univerſus Occidens recedebat:* quia ſcilicet concilio præter Orientales ſoli ex Occidente Pontificis legati aderant, qui contra eum canonem Pontificis nomine proteſtati fuerant. Si hi, aut Pontifex aſſenſiſſet laudato decreto, nonne generalis concilii vim & auctoritatem obtinuiſſet, tametſi alii Occidentales Epiſcopi, qui non acceſſerant ad eam ſynodum, aſſenſum ſuum non declaraſſent? Id ſane ſufficiens crediderunt Patres, dum ſolius Papæ approbationem confirmationemque petierunt, & vim quidem totam ejus judicio reſervatam declaravit Anatolius: idipſumque adverſarii, ut arbitror, non inficiabuntur. Orientalium ergo frequentiſſima ſynodus, ejusque canones indigent Papæ confirmatione & aſſenſu, ut generalis concilii vim & auctoritatem conſequantur; carent vero tali auctoritate ac vi, ſi deſit ejusmodi aſſenſus, pateatque diſſenſus. Id autem dum theſim noſtram, quæ Pontificiam approbationem requirit, Chalcedonenſi facto ſatis evidenter probatam adſtruit, contrariam a Boſſueto præſumptam, eodemque Chalcedonenſi facto reprobatam deſtruit. Sed alia in id evidentiora adjiciam. *Ep. 98.*

§. II.

De neceſſitate approbationis Pontificiæ in canonibus diſciplinæ, ut generalis concilii vim & auctoritatem obtineant.

4. Neceſſitatem quidem pontificiæ approbationis ſive conſenſus ipſa generalium Conciliorum communis notio atque natura demonſtrat. Quid enim eſt generale Concilium, niſi Epiſcoporum ex toto Chriſtiano orbe convocatio atque conventus ſub Romano Pontifice totius Eccleſiæ capite? Ut habeatur ſynodus vere œcumenica, haud neceſſe eſt omnes omnino Epiſcopos convenire, cum id pene impoſ- **Concilii generalis notio.**

 ſibile

ſibile ſit; & ſiquidem eſſet poſſibile, non expediret omnes ſimul ubique locorum proprias eccleſias deſerere. At Romanum Pontificem vel per ſe vel per legatos œcumenico concilio adeſſe ita neceſſarium eſt, ut, ſi deſit, ſynodus etiamſi Epiſcoporum numero frequentiſſima, generalis non ſit, nec eſſe poſſit. Synodus nimirum generalis idcirco per ſe maximi eſt præ quibuſcumque particularibus conciliis, quia ob Epiſcopos ex tota Eccleſia congregatos repræſentat univerſalem Eccleſiam. Hæc autem cum ſit Corpus Chriſti viſibile, viſibili capite prædita eſt, quod ipſi a Chriſto in S. Petro ejusque ſucceſſoribus conſtitutum fuit. Hocce caput per ſe Eccleſiæ perſonam gerens (ut de S. Petro Auguſtinus loquitur) quomodo Eccleſiam repræſentare queat, commode explicare & intelligere licet: ſolum vero corpus non ita; cum corpus ſine capite truncus ſit, qui totum hominem nec repræſentat, nec repræſentare poteſt. Epiſcopi, qui ſuarum cujusque eccleſiarum, metropoleon, vel ampliorum diœceſeon ſunt capita, earum perſonam repræſentare queunt; totius vero Eccleſiæ, cujus nemo illorum eſt caput, nequeunt perſonam gerere, nec eamdem univerſalem Eccleſiam repræſentare (1), niſi cum ipſis ſit ſummus Pontifex, qui ſolus jure divino eſt totius catholicæ Eccleſiæ caput. Hoc porro caput non ob materialem tantum præſentiam generali concilio neceſſarium eſt, ſed præcipue ob directionem & aſſenſum, qui capiti præ ceteris membris potiſſimum competit. S. Cyprianus, qui Eccleſiam definivit, *Plebs ſacerdoti adunata, & paſtori ſuo grex adhærens*, vocibus, *ſacerdotis* & *paſtoris* Epiſcopum

Romanus Pontifex quà neceſſarius

Cur.

Ep. 69.

(1) Cum veriſſima ſit illa S. Ambroſii ratiocinatio, de qua in opere præcedenti *De vi & ratione primatus* c. 11. n. 2. & 3. egi: *Ubi ergo Petrus, ibi Eccleſia;* ſi loquamur de Concilio generali, quod Eccleſiam repræſentet, vera pariter erit iſta: *Ubi ergo Petrus, aut Petri ſucceſſores* (qui eodem jure conciliis generalibus præſident) *Ibi concilium generale:* & conſequenter vera erit pariter hæc: *Ubi ergo nec Petrus, nec Petri ſucceſſores adſint, quæcumque ſit Epiſcoporum congregatio, ibi generale concilium nec erit, nec eſſe poterit.*

pum cujusque Ecclesiæ designans, ita hunc cuique particulari Ecclesiæ necessariam & essentialem ejus partem habuit, ut non dubitarit statim subjicere, *Episcopum in Ecclesia esse, & ecclesiam in Episcopo*: quæ non obscure significant, sine Episcopo, qui tamquam caput præsit Ecclesiæ, corpus Ecclesiæ mysticum atque visibile constitui atque intelligi nequaquam posse. Num caput, quod in qualibet particulari ecclesia necessarium est, in sola generali Ecclesia, & in generali synodo, quæ visibile universæ Ecclesiæ corpus repræsentat, non erit necessarium? Necessitatem Episcopi capitis in quavis particulari ecclesia, non in meram præsentiam aut repræsentationem ipsius ecclesiæ retulit idem Cyprianus, sed in auctoritatis necessitatem, *Ut ecclesia super ipsos constituatur, & omnis actus ecclesiæ per eosdem præpositos gubernetur*: & in hunc finem jurisdictionem ac potestatem clavium a Christo traditam præmissum ab eo testimonium ex Matthæo c. 16. satis indigitat. Idipsum clarius explicans Clerus Romanus in litteris ad ipsum Cyprianum datis post S. Fabiani mortem, innuit se non posse quidquam decernere in causa de lapsis, de qua Africani scripserant, hac ratione allata, quia nondum Fabiani successor fuerat constitutus, *qui omnia ista moderetur, & eorum, qui lapsi sunt, possit cum AUCTORITATE & CONSILIO habere rationem*. *Consilium* ad directionem, *auctoritas* ad jurisdictionem & vim coactivam refertur. Si in concilio particulari Romanæ Ecclesiæ tanta capitis necessitas est, nonne in universalis quoque Ecclesiæ synodo, si non major, eadem saltem capitis necessitas, eademque necessitatis ratio est agnoscenda, ita, ut S. Petri successores tamquam universalis Ecclesiæ & generalium Conciliorum capita potestate sibi a Christo tradita utentes, omnia gesta non minus consilio dirigant, quam muniant auctoritate atque consensu? Hunc quoque consensum profecto exigit illud pluries repetitum & ingestum adversariorum veluti axioma, quo generalium Conciliorum vim omnium maximam ac plane invictam collocant in consensu corporis Episcoporum cum capite. Quo respiciens Bossuetus lib. 7. *Defensionis* al. 10. c. 13. n. 9. post laudata quædam ex actis Ephesini & Chalcedonensis concilii verba, quibus idem consensus exprimitur, scripsit: *Hæc ergo summa auctoritas,*

Ep. 32. inter Cyprian.

T. 2. pag. 20.

summa vis, quod membra & inter se, & Romano Pontifici conjunguntur: quod ex consensione invictum Ecclesiastici judicii robur. Et similiter lib. 8. c. 9. constitutivum & quasi caracterem, *quo synodi œcumenicæ asserantur, esse*, ait, *Ecclesiæ universalis consensum cum Apostolicæ sedis confirmatione conjunctum.* Ubi igitur desit consensio, seu approbatio capitis, ex solis Episcoporum suffragiis non erit summa decretorum vis, nec robur illud invictum, quod generalis synodi proprium sit.

Ibi pag. 87.

5. Quodsi consideretur jurisdictio Ecclesiæ collata a Christo Domino, ex qua eorumdem conciliorum generalium vis maxime pendet; cum adversarii hanc Ecclesiæ immediate collatam affirmant in Petro & Apostolis; *Ecclesiæ* nomine proculdubio intelligunt Episcopos Apostolorum successores, & Romanos Pontifices successores S. Petri, ex quibus cum constet generale concilium, generali quoque concilio eamdem jurisdictionem immediate traditam & competentem pronuntiant. Ipsam vero jurisdictionem cum clavibus & potestate ligandi atque solvendi S. Petro promissam & datam per se se independenter ab aliis Apostolis, his autem postea traditam non separatim a Petro, sed simul cum Petro superius observavimus c. 1. num. 11. quia nimirum Apostoli & Episcopi istorum successores jurisdictionem quidem habent in unitate cum Petro & successoribus ejus, non vero extra, & multo minus contra hanc unitatem, nec contra ipsum caput, centrum, & radicem unitatis: hoc autem caput cum jurisdictionem & claves separatim sine aliis, seu ab aliis independentem acceperit, ligare alios poterit, ligari autem non poterit ab aliis qui nonnisi in unitate ejus jurisdictionem obtinuere. Ubi ergo in conciliorum decretis Romani Pontificis assensus seu confirmatio desideratur; deest id quod est maxime necessarium, ut decreta vim & jurisdictionem generalis concilii habeant. Cum scilicet Ecclesia a Christo jurisdictionem non acceperit nisi in Petro, & in unitate cum Petro; quomodo concilia œcumenica universam Ecclesiam repræsentantia jurisdictionem exerere poterunt decretis, quæ nec edant cum Petro, nec in unitate cum ipso? Hinc quidem frequentissimæ quoque synodi decretis, assensu aut confirmatione sedis Apostolicæ carentibus, vis generalis synodi

Vid. supr. c. 1. §. 1.

tribui

tribui non poteſt ; & licet quædam diſciplinæ decreta Romano Pontifice non contradicente aut non irritante obligare & cogere potuerint eos, qui ejusdem ſynodi Epiſcopis ſuberant; non tamen cogere & obligare potuerunt ſupremum caput ſummum Pontificem, in quem nemini illorum jus erat, ut vel ex Chalcedonenſi canone antea laudato manifeſtum eſt. Hac de cauſa conſenſus & approbatio Romanæ ſedis a ſynodis œcumenicis quæſita fuit etiam in canonibus diſciplinæ, ut (2) ex Nicænæ, & Epheſinæ, Chalcedonenſis &c. geſtis liquet, nec non ex noviſſimo Tridentino generali Concilio. Cur tanta confirmationis obtinendæ ſollicitudo fuit, niſi quia ob ejus defectum vis œcumenicæ ſynodi decretis & canonibus deeſſe perſuaſum erat? Vera eſt ſiquidem illa S. Leonis ſententia epiſt. 104. al. 78. ad Imperatorem Marcianum ſcripta occaſione memorati canonis Chalcedonenſis pro Conſtantinopolitanæ ſedis prærogativis conſtituti, quem idem Pontifex approbare noluit: *Nec præter illam petram, quam Dominus in fundamento*

(2) Nicænos quidem Patres omnia geſta miſiſſe ad Papam Silveſtrum, tradit præfatiuncula Nicænis canonibus præfixa in quibusdam antiquis diverſæ originis verſionibus, quæ ex Græco fonte proficiſcuntur; *confirmationemque rerum atque auctoritatem Romanæ Eccleſiæ* ab iisdem petitam, affirmare non dubitarunt Patres Romanæ ſynodi anni 485. uti explicavimus tomo III. noſtræ editionis Venetæ Operum S Leonis col. 45. not. 43. Quod ſi hæc confirmatio a Nicænis Patribus non credatur miſſis geſtis quæſita; aſſenſus ſaltem per Pontificios legatos ipſis canonibus præſtitus, & ſubſequenti receptione eorumdem canonum comprobatus, ad vim generalis ſynodi ſufficere potuit. Non recenſui hoc loco in textu Conſtantinopolitanum concilium, quod generale ſecundum appellari ſolet; hoc enim ex ſolo Oriente congregatum, per ſe ab initio generale non fuit ; nec poſtea inter generalia computari cœpit quoad canones, quos ſedes Apoſtolica non approbaverat, ſed quoad ſymbolum fidei tantum, cum deinceps huic ſymbolo ejusdem ſedis approbatio acceſſit. Vide hac de re *Tractatum de antiquis canonum collectionibus*, quem præmiſimus tomo tertio memoratæ editionis pag. LIII. & ſeqq.

mento posuit, stabilis erit ulla constructio. Ipsi adversarii id sane præsumpserunt, cum in declaratione Cleri Gallicani an. 1682., ut Constantiensibus decretis vim & auctoritatem œcumenicæ synodi assererent, ea *a sede Apostolica comprobata* affirmarunt num. 2. quod vere ne, an falso affirmarint, postea expendemus c. 7. Quæ generalis Concilii vim & auctoritatem obtinent, accedente approbatione & assensu summi Pontificis, ejus sunt generis, de quo egimus capite præcedenti, nullumque in ipsum Pontificem jus coactivum, nullam ipsius concilii jurisdictionem in eumdem adstruunt: vis enim omnis, quæ ex alicujus assensu pendet, omnem coactionem & imperium excludit. Quæ vero ejusmodi approbatione & consensu carent decreta, & ob ejusmodi defectum generalis concilii vim non habent, quomodo obligare & cogere possint Papam, quem soli generali concilio subjectum adversarii existimant; nemo cohærenter ratiocinans intelliget. Numquid enim generalis concilii decreta sunt & dici possunt, quæ ob eum defectum generalis Concilii vi & auctoritate privantur?

6. Sed quid morosius in his distineor, si vim coactivam in Papam hujusmodi decretis inesse nemo suaserit, nisi prius ostendat, Patres Concilii, cum aliquid statuunt in materia disciplinæ, non assentiente vel etiam dissentiente summo Pontifice, licet per se se inferiores sint ipso supremo Hierarcha, jus tamen in eumdem superiorem suum habere, quod plane repugnat: nemo enim nisi superior in inferiores, sibique subjectos jus coactivum habere aut exercere potest. Hanc potissimam rationem, & *a priori* (ut scholæ appellant) nisi adversarii æqua responsione solvant, inani conatu laborabunt.

§. III.

De jure summi Pontificis in omnes Episcopos etiam collectos in generali synodo, ex quo omnibus superior, conciliaribus ipsorum decretis in materia disciplinæ ejus approbatione carentibus cogi non potest. Distinctio inter Episcopos distribu-

ſtributive, aut collective ſumptos ab adverſariis ingeſta, quam ſit inanis, & rationi primatus repugnans.

7. Vide autem quid illi excogitarint, ut memoratum efficaciſſimum argumentum eludant. Dicunt nemini quidem Epiſcoporum & Patrum Concilii, ſi ſeparatim ac diſtributive conſiderentur, jus coactivum competere in Papam, qui ſingulis ſuperior eſt; ſed aliter ſentiendum de omnibus ſumptis collective & adunatis in generali Concilio. Velim adverſarios, qui antiquitate gloriantur, hanc diſtinctionem aliquo antiquo textu probare. Vetus certe Eccleſiæ traditio contraria eſt. Romanis enim Pontificibus jus attributum fuit ab antiquis non modo in ſingulos Epiſcopos diſtributive ſumptos, verum etiam collective in omnes & univerſalem Eccleſiam. Sicut enim antiqui paſſim affirmant S. Petrum fuiſſe præpoſitum omnibus Apoſtolis, totique Eccleſiæ catholicæ; ita & de ſucceſſoribus S. Petri, quos pariter pronuntiant cunctis non ſolum fidelibus, ſed etiam Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus, totique præfectos Eccleſiæ. Audiantur ex antiquis Gallicani Epiſcopi Metropolis Arelatenſis, qui in Epiſtola ad Leonem Magnum non dubitarunt ſcribere: *Per Beatum Petrum Apoſtolorum principem ſacroſancta Eccleſia Romana* (in ſucceſſoribus ejusdem Petri) *tenet SUPRA OMNES TOTIUS MUNDI ECCLESIAS principatum.* Audiatur quoque pro cæteris alius Gallicanus S. Bernardus, qui anteriorum Patrum, ac Gallicanæ, immo & catholicæ Eccleſiæ doctrinam expreſſit: *Plenitudo ſiquidem poteſtatis SUPER UNIVERSAS ORBIS ECCLESIAS ſingulari prærogativa Apoſtolicæ ſedi donata eſt.* Non *ſuper ſingulas*, inquit, ſed *ſuper univerſas*, quod poteſtatem in omnes collective acceptas deſignat. In his Epiſcopos eccleſiarum capita comprehendi, & omnes quidem collective, declarant illa ejusdem Sancti ex libro ſecundo *de Conſideratione* ad Eugenium Papam c. 8. n. 15. *Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ ſunt. Sunt quidem & alii cœli janitores, & gregum paſtores: ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius utrumque præ ceteris nomen hereditaſti.*

Huic diſtinctioni contradicit traditio.

Ep. 65. al. 29. c. 2.

Plenitudo poteſtatis Apoſtolicæ ſedi data.

Habent illi singuli sibi assignatos greges, singuli singulos: (3) tibi universi crediti, uni unus. Non modo ovium, sed ET PASTORUM tu unus OMNIUM pastor. Unde id probem quaeris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute & indiscrete totae commissae sunt oves? Si me amas, Petre, pasce oves meas. *Quas? Illius vel illius populos civitatis, aut regionis, aut certi regni?* Oves meas, *inquit. Cui non planum non designasse aliquas, sed assignasse OMNES.* Et post pauca de Episcopis n. 16. *Alii in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arctatur limitibus; tua extenditur & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt.* Et dein: *Quisque ceterorum* (Episcoporum) *habet suum, tibi una commissa est grandissima navis facta ex OMNIBUS ipsa UNIVERSALIS ECCLESIA toto orbe diffusa. qui universali Ecclesiae*, omnibusque etiam pastoribus & Episcopis jurisdictione praeest, nonne in omnes collective jus habet?

8. Hinc in decreto pro unione Graecorum, cui subscripserunt ipsi Graeci in Florentino Concilio, jure *definitum* legitur *Sanctam Apostolicam sedem & Romanum Pontificem in UNIVERSUM ORBEM tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiae caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi UNIVERSALEM ECCLESIAM a D. N.*

(3) In hanc sententiam S. Gregorius lib. 5. epist. 20. ad Imperatorem Mauritium, *Voce Dominica*, inquit, *sancto & omnium Apostolorum Petro Principi TOTIUS ECCLESIAE cura commissa est.* Et antiquus Gallicanus Episcopus sub Eusebii Emiseni nomine vulgatus, in Natali SS. Petri & Pauli Sanctum Petrum *non solum Pastorem, sed & pastorum pastorem constitutum* affirmans, addit: *Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oves; pascit filios, pascit & matres; regit & subditos & Praelatos. OMNIUM igitur pastor est, quia praeter agnos & oves in Ecclesia nihil est.*

D. N. Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, (4) *quemadmodum etiam in gestis conciliorum & canonibus continetur*. Si Romanus Pontifex ex Christi institutione *plenam potestatem* accepit pascendi, regendi, & gubernandi *universalem Ecclesiam*; non in singulas & particulares tantum Ecclesias distributive & separatim acceptas, sed (5) in omnes collective sumptas, ex quibus sane sumptis collecti-

Lectio decreti Florentini vindicata.

---

(4) Quidam adversarii præferentes hoc loco lectionem editionis anni 1526. his verbis expressam, *juxta eum modum, qui & in gestis conciliorum, & canonibus continetur*, contendunt potestatem Pontificiam in universam Ecclesiam vi eorumdem verborum subjici canonibus conciliorum, damnantque alias editiones, ac si textum corruptum exhibeant. Verum editionibus non est opus, tibi quinque, vel potius sex originalia exempla latinum & græcum textum proferentia cum originalibus, seu autographis subscriptionibus supersunt, quæ verba a me exhibita vindicant, illa vero editionis anni 1526. ignorant. Vide hac de re fuse disserentem Cardinalem Ursium cum P. Thoma Mamachio lib. 6. de Romani Pontificis auctoritate cap. 11. art. unico, ubi quinque originalibus exemplaribus laudatis (sextum, quod addidi ex nostro Maffeio Hist. diplom. l. 1. p. 87. custoditur in archivo publico Bononiensi) genuinum quoque eorum verborum sensum, cohærentemque cum textu græco, & cum ipsis etiam conciliorum gestis demonstrat, omneque effugium de medio plenissime tollit. Quamquam etiamsi recipienda esset lectio editionis 1526. *juxta eum modum* &c. nihil nos turbaret, offenderet nihil. Quis enim negavit umquam Pontifices in pascenda, regenda, & gubernanda universali Christi Ecclesia debere adhibere modum contentum in sacris canonibus, quos abs se quoque sequendos ipsi Pontifices professi sunt? Nulla in hoc quæstio, sicut & nulla ex hujusmodi professionibus Pontificum, de quibus dixi capite præcedenti num. 1. & 2. Tota autem quæstio est, num id debeant jure ipsorum canonum, & eorum quidem canonum, quibus assensus Pontificum defuit, ac si juri ipsorum coactivo subsint; an vero altiori illo divino ac naturali jure, quod sine præjudicio supremæ auctoritatis obligat, uti eodem capite explicavimus.

(5) Hanc eamdem potestatem Romani Pontificis in omnes Ecclesias satis clare præsumpsisse atque indicasse videtur

ve constat universalis Ecclesia, potestatem habet, ac proinde habet etiam in Patres quoque Conciliorum generalium, quæ illam repræsentant, nec majori quam ipsa universalis Ecclesia privilegio gaudent.

Censura in propositionem Wicleffi, quatenus non obsit, explicatur.

9. Non deerunt fortassis, qui hisce testimoniis opponent decretalem *Inter cuncta* Constantiensi concilio approbante editam a Martino V. sessione ultima, ubi Wicleffi propositio, *Non est de necessitate salutis credere, Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*, hac censura configitur: *Error, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.* quibus postremis verbis *Ecclesiæ* quidem *particulares*, non vero ipsa universalis Ecclesia, aut generale Concilium eam repræsentans, primatui seu Pontificiæ jurisdictioni subjicitur. Hæc Martinus V. totidem verbis exscripsit

---

ipsa generalis synodus Nicæna I. cum decrevit paschalem diem quotannis ab Alexandrina ecclesia ob peculiarem ipsius in paschali calculo peritiam Romanæ Ecclesiæ significandum, ut hæc *pro sua auctoritate* in universam Ecclesiam omnes adigeret ad eumdem diem sine ulla disceptatione ubique celebrandum. Sic enim de hoc decreto Nicœno scribit S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus in prologo paschali apud Bucherium: *Cum iis igitur, atque hujusmodi dissensionibus* (circa diem paschæ) *regula turbaretur; sanctorum totius orbis synodi consensione decretum est, ut quoniam apud Alexandriam talis esset reperta Ecclesia, quæ in hujus scientia clareret, quota Calendarum vel Iduum, quota Luna pascha debeat celebrari, per annos singulos Romanæ Ecclesiæ litteris intimaret, unde APOSTOLICA AUCTORITATE UNIVERSALIS ECCLESIA per totum orbem definitum paschæ diem SINE ULLA DISCEPTATIONE cognosceret.* Vides *Apostolicæ auctoritati in universalem Ecclesiam* eam vim coactivam attribui, quæ omnem dubitationem de medio tolleret? Cur id non Alexandrino, sed Romano Pontifici adtributum, & huic quidem adtributum non ex delegatione quadam ipsius concilii, sed ex *Apostolica* ipsius *auctoritate*, nisi, quia non Alexandrini, sed Romani tantum Antistitis *Apostolicam auctoritatem* ad universam Ecclesiam omni sublata dubitatione cogendam per se sufficere Nicæni Patres certissime noverant?

ſcripſit ex actis Patrum Conſtantienſium in condemnandis erroribus Wicleffi; Patres autem Conſtantienſes jure notarunt erroris, & erroris ſane contra fidem, de qua tum decidendum fuit, negare primatum & jus Pontificium ſuper particulares Eccleſias. Num vero par error contra fidem dici poſſet negare primatem & jurisdictionem Pontificis ſuper univerſalem collective Eccleſiam, de qua re tunc tanta erat controverſia; quis non videat non fuiſſe pariter decidendum ab iisdem Patribus in eo concilio, in quo jus ſupra ipſum Pontificem generali ſynodo tribuere ex circumſtantiis ejus temporis neceſſarium videbatur? Cum itaque Martinus V. ſub finem ſynodi ea verba ſuæ conſtitutioni inſerta recepit confirmavitque, illud recepit & confirmavit, quod certum & verum erat ex catholica fide; neque hoc approbare idem eſt, ac negare poteſtatem Pontificis in univerſam Eccleſiam, ſed eſt tantum id prætermittere, quod tum in magnam controverſiam adductum apud catholicos, ita certum de fide affirmari non poterat, uti certum erat ex ea parte, quæ particulares eccleſias reſpicit. Hinc ergo deduci tantummodo poteſt, primatum & poteſtatem Papæ ſupra univerſalem collective Eccleſiam, & ex conſequenti ſupra generales ſynodos eam repræſentantes tunc non fuiſſe definitum. Num vero quod tunc definitum non fuit, ex teſtimoniis antiquorum Patrum aliisque momentis hactenus allatis, & mox adjiciendis ſatis manifeſte colligatur, quivis haud præoccupatus adverſariorum præjudiciis facile dignoſcet.

Primatus ratio exigit vim in omnes.

Vid. De vi primat. c. 8. & 9.

10. Ratio quidem Pontificii primatus idipſum exigit. Cum enim primatus non meri honoris & ordinis, ſed peculiaris jurisdictionis inſtitutus fuerit a Chriſto in bonum unitatis Eccleſiæ, ut capite conſtituto ſciſſurarum & ſchiſmatis tollatur occaſio; vim profecto coactivam in omnes collective debet habere, ſine qua latus ſciſmatibus & ſciſſuris aditus pateret, unitatisque bonum obtineri non poſſet. Hinc qua ratione ea vis in ſingulos ab adverſariis conceditur cauſa primatus, eadem in omnes collective concedenda eſt, cum univerſæ Eccleſiæ unitas non ex ſingulis tantum, ſed ex omnibus collective ſumptis & in unum coactis redeat. Quodſi hæc non valere credantur in materia diſciplinæ, in qua non ita unitas omnium neceſſaria eſt,

ut in negotio fidei; nonne ex primatu Romanis Pontificibus jus a ſanctis Patribus & poteſtas tribuitur non ſolum præcipiendi ſingulis, verum etiam ferendarum legum diſciplinæ, quæ ex legum natura non ſingulos tantum, ſed omnes etiam obligant? Caput, quod præeſt non tam ſingulis quam omnibus membris, non tam ſingula quam omnia pro ſuo jure regit & moderatur. Cum Patres Chalcedonenſes de ſe in Concilio collectis ſcripſerunt ad Leonem Papam, *Quibus tu quidem ſicut membris caput præeras*; nonne verbo *præeſſe* ſuperiorem in ſe collective ſumptos auctoritatem eidem tribuerunt, qualis capiti in membra collective ſumpta competit? Patres quoque in Epheſina ſynodo adunati; cum ſe *coactos litteris* Cœleſtini affirmarunt ad depoſitionem Neſtorii, nonne poteſtatem in ſe coactivam pariter agnoverunt? Summus paſtor, cui ſubordinati ſunt atque ſubjecti inferiores paſtores, imperare utique non ſolum ſingulis verum etim omnibus poteſt. Obedientiæ quoque debitum, quo ſinguli obligantur ſummo Pontifici, cum neminem excipiat, omnes etiam collective ſumptos adſtringit. Jure propterea inter ipſos recentiores heterodoxos Jo. Laurentius Moshemius (6) in diſſertatione *De Gallorum appellationibus ad concilium univerſæ Eccleſiæ unitatem Eccleſiæ viſibilem tollentibus*, hanc eorumdem celebrem diſtinctionem de poteſtate ſummorum Pontificum in omnes ſingillatim ſeu diſtributive, non vero collective ſumptos paucis refellens ſcripſit: *Quod univerſis, ſive ſingulis Eccleſiis præeſſe Pontificem dicunt, non univerſæ Eccleſiæ, id tam mihi ſcitum videtur, ac ſi quis affirmaret, membra quidem a capite regi, non vero quod ex membris conſtat corpus, aut urbes quidem omnes, villas, & prædia ſubeſſe Regi, non vero, quæ his continetur ipſam provinciam.* Boſſuetus etſi diſtinctionem diſtributivi & collectivi alicubi ingerit; tamen in *Defenſione* lib. 10. al. 15. c. 5. Romanos Pontifices *univerſæ Eccleſiæ præeſſe* affirma-

---

(6) Legitur inter ejus *Diſſertationes ad hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinentes* edit. Altonaviæ 1733. t. 1. pag. 612.

affirmare non dubitavit: quod ex antiquorum formula communique ſenſu totam Eccleſiam collective acceptam denotat.

11. Audirem libenter, undenam adverſarii colligant probentque, Pontificium jus, quod negare nequeunt in ſingulos, non æque poſſe vim ſuam in omnes in œcumenica ſynodo collectos exerere. Dicent fortaſſis ex natura concilii generalis, in quo totum jus Eccleſiæ reſidet? Qui id aſſereret concilio ſejuncto a capite, cui ſcilicet caput non præbet aſſenſum, principii, quod negatur, & in quæſtionem venit, vitioſam, ut vocant, petitionem incurreret; decretis enim editis ſine aſſenſu capitis, concilii generalis vim & auctoritatem detraximus, quippe quam ipſis adverſariis docentibus ſitam eſſe vidimus in conſenſu membrorum, ſeu corporis Epiſcoporum cum capite. Num ex ſola convocatione legitima, cui Papæ aſſenſus ſit, generalis concilii vis Patribus collective ſumptis ita acquiritur, ut etiam ſine capitis aſſenſu, vel potius cum diſſenſu, illorum decreta omnes ipſumque Pontificem obligent? Nonne concilium Epheſinum II. convocatione legitimum, deficiente aſſenſu capitis nihil potuit non ſolum in materia fidei, ſed neque in negotio diſciplinæ? Nonne Chalcedonenſe fuit legitime convocatum? Cur ergo canon de prærogativa Conſtantinopolitanæ ſedis, cui Papa aſſenſus non eſt, vim generalis ſynodi, qua Leonem cogeret, ex ipſa legitima convocatione non eſt conſequutus? Nonne ipſi Patres Chalcedonenſes, cum Pontificiam approbationem præſertim pro eo canone ſollicite poſtularunt, Pontificii aſſenſus neceſſitatem agnoſcentes, ſolam convocationem legitimam ad vim coactivam nequaquam ſufficere præſumpſerunt?

12. Nemo hic omni alio ſubſidio deſtitutus, ut ſuadeat a diſtributivo minus recte argumentum deduci ad collectivum, exemplum afferat ejus, qui poteſt per ſe movere, ac ferre ſingulos cujusdam magni acervi lapides, non tamen omnes collective; vel ejus, qui poteſt pugnando ſingulos hoſtes vincere, non tamen collective omnes &c. Inepta enim prorſus hæc ſunt in rem præſentem, in qua non de potentia virium corporalium, aliorumque ſimilium agitur, ſed de poteſtate auctoritatis atque jurisdictionis nemini

mini (7) subordinata; atque suprema, qua qui fruitur in singulos distributive, fruitur etiam collective in omnes, cum non tam singulis, quam omnibus jurisdictione præsit. Ita Dominus non tam in singulos alicujus familiæ homines, quam in omnes collective jus habet; Rex non tam in singulos, quam in omnes sui regni subditos; pater non minus in singulos, quam in omnes filios &c. neque ullum reperietur exemplum, quo is, qui auctoritatem seu jurisdictionem habet in singulos, non habeat etiam collective in omnes. Quomodo igitur hæc distinctio adstruatur in summo Pontifice, qui vi primatus universæ Ecclesiæ præpositus fuit a Christo, & in unitatis bonum ita præpositus

(7) Excipiendus quidem esset casus, quo quis a suæ potestatis auctore ita præpositus esset singulis alicujus magistratus, vel communitatis, ut omnium collectioni subordinatus fuisset. Quis autem hoc de S. Petro, aut de Romanis Pontificibus suspicetur? S. Petrus, qui non ab Ecclesia, sed a Christo institutus fuit Apostolorum princeps jure primatus ob custodiendam totius Ecclesiæ unitatem, jus non tam in Apostolos singulos, qui Petro erant subordinati ex cap. 1. §. 3. not. 3. quam in omnes collective obtinuit (*super omnes sine restrictione*, inquit Bossuetus laudatus supra c. 3. n. 2.): & similiter dicendum de Pontificibus Romanis, qui in idem jus primatus succedunt. Bonum enim unitatis, ob quam jurisdictio primatus ipsi, ejusque successoribus tradita fuit, exigebat, ut qui ob custodiendam unitatem omnibus fuissent præpositi, nulli ipsorum, nec omnium collectioni essent subordinati, ne facilis dissidiis aditus pateret: quæ si sua auctoritate ille non posset componere, munus unitatis conservandæ sibi commissum defectu potestatis ad id sufficientis non posset implere. Romanorum Pontificum potestatem in spiritualibus cum *supremam* vocat Tridentina synodus ex traditione Patrum, qui eos præpositos affirmant *UNIVERSÆ ECCLESIÆ*, jurisdictionem Pontificiam nemini subordinatam declarat, ac proinde omnibus etiam collective sumptis superiorem significat: neque distinctio antiquitati ignota inter distributivum & collectivum hac in materia induci cœpit, nisi postquam ob remedium pertinacissimi schismatis necessarium visum est illorum potestatem concilio generali subjicere: quod quam sit infirmum ex sequentibus patefiet.

tus, ut nisi omnes collective posset cogere ad ea, quæ omnium unitatem Ecclesiæ necessariam respiciunt, id est ad fidei & communionis unitatem, inanis & inefficax esset auctoritas, Christique institutio? Ex hac autem Pontificia potesta e in omnes collective ob unitatem communionis & fidei profluit, ut alibi monuimus, illa suprema & plenissima Romanorum Pontificum potestas in universam Ecclesiam in rebus ceteris, quæ regimini ejusdem Ecclesiæ utilia vel necessaria videantur, etiamsi in ipsis omnium unitas non perinde sit necessaria, uti in materia communionis & fidei: neque enim idem, qui singulis distributive sumptis præpositus sit, ex parte præesse omnibus collective dici potest, ex parte autem subesse. Si vero ex constitutis Romano Antistiti jus est in omnes etiam Episcopos collective sumptos, non minus quam in universam Ecclesiam; quomodo Episcopis in generali synodo collectis jus esse potest in ipsum Pontificem? Num jus juri repugnans utrinque æquale licet adstruere? Cum ergo jus summorum Pontificum in omnes collective Episcopos, & super ipsa generalia Concilia tot momentis probatum nutare non possit; irritus semper erit eorum conatus, qui jus eorumdem Conciliorum super Pontifices nulli antiquo firmo fundamento innixum, immo toti antiquitati repugnans, nec non rationi jurisdictionique propriæ primatus, defendere student. Id autem quod dixi *nulli antiquo firmo fundamento innixum, immo toti antiquitati repugnans*, multo patebit evidentius, si opinionis adversariorum feram originem novitatemque detegamus.

Ceteræ potestates Papæ quomodo ex primatu dimanent.

CAPUT V.

De sera origine & novitate opinionis, quæ Conciliis generalibus auctoritatem & jus tribuit coactivum in summos Pontifices.

1. SI tota lustretur antiquitas, cum multa documenta supremam illam summorum Pontificum auctoritatem indicant in universam Ecclesiam, quæ ex divini juris primatu fluit; & indicant quidem in totam Ecclesiam etiam collective sumptam, uti primatus ratio & scopus exigunt; tum vero nullum antiquum documentum licebit reperire, quod illos generalis concilii jurisdictioni subjiciat. In hanc rem demonstrandam juverit vetusta gesta recolentes, initia ejus sententiæ inquirere, quæ memoratis conciliis jus supra Pontifices asserit.

Novitas erroris nota in materiis fidei.

2. Novitatem & seram opinionum originem in materiis fidei certam esse erroris notam inter omnes Catholicos convenit ex principiis Tertulliani, Vincentii Lirinensis, & aliorum Patrum: dogmata enim fidei cum ex revelatione divina, seu ex doctrina, quam Christus aut Spiritus Sanctus Apostolos docuit, provenerint, nova esse non possunt: quidquid autem posterius inductum antiquam originem nequit ostendere, non revelato dogmati, sed errori deputandum. Fieri quidem potest, ut doctrina aliqua a Christo & ab Apostolis tradita, quæ ab initio Ecclesiæ explorate cognita, erat certum dogma, ita cursu temporis hominum opinionibus disputationibusque obfuscetur, ut quamdiu inter catholicos controvertatur ante definitionem Ecclesiæ, neutra ex parte dogma certum suppetat, nec hæretici habeantur propugnantes sententiam, quæ subinde definitione Ecclesiæ error & falsa declaretur, Ita S. Cypriani & alio-

& aliorum Africæ Asiæque Episcoporum opinio de baptismo extra Ecclesiam collato hæresis non fuit, antequam Ecclesiæ definitio prodiret: & similiter hæreseos notari nequit eorum ceteroquin catholicorum sententia, qui re nondum definita summos Pontifices Conciliorum generalium jurisdictioni & auctoritati subjiciunt. Juvat nihilominus disputando hujus opinionis originem quærere; &, si mihi succedat ostendere, eam inter catholicos noviter inductam atque susceptam occasione schismatis pertinacissimi sub tempus Conciliorum Pisani & Constantiensis, falsitas ejus ipsa novitate demonstrabitur.

§. I.

De gestis Conciliorum generalium usque ad octavam synodum œcumenicam.

3. Cum jam inde ab initio Ecclesiæ ex perspecta divina Pontificii primatus institutione exploratum inter catholicos esset, Romanos Pontifices jurisdictionem habere in universam Ecclesiam; num eisdem subessent ipsa generalia concilia, quæ universalem Ecclesiam repræsentant, apud illos dubium non fuit. Soli hæretici post condemnationem suorum errorum appellantes a Papæ sententia ad synodum œcumenicam, hujus auctoritatem Pontificia superiorem prætulere: appellatio enim proprie dicta ab inferiori ad superiorem defertur. At cum ipsi ad id proruperint non ex catholico sensu (omnes enim catholici ejusmodi appellationes damnabant), sed ex pertinacia in errore, ut se a legitima sententia appellationis titulo subducerent; hæc errantium & pertinacium hominum exempla apud catholicos nihil probare & evincere poterunt. Conciliorum quidem generalium Patres quantum detulerint auctoritati Apostolicæ non solum in materiis fidei, verum etiam in negotiis disciplinæ, cum non minus in istis, quam in illis ad generalis synodi vim Pontificio assensu indigerent, patet ex constitutis cap. 2. & seqq. Cum Ephesini Patres se dixerunt

runt *coactos* Cœleſtini litteris ad ferendam contra Neſtorium ſententiam, quæ ex parte definitionis pertinebat ad fidem, ex parte autem judicii circa perſonam Neſtorii ſpectabat ad diſciplinam; utraque in materia jus Pontificium ſuper ſe & ſuper generalem ſynodum plane coactivum ſatis declararunt.

4. Boſſuetus ut antiquitatem contrariæ nobis ſententiæ conſtitueret, licet expenderit diligentiſſime omnia vetera generalium ſynodorum acta & documenta; nihil tamen potuit reperire, ex quo jus earum ſupra Romanos Pontifices uſpiam colligeret. Solum excerpſit quædam geſta, quibus (1) novum examen, novumque judicium poſt Apoſtolicam definitionem inſtitutum fuit. Iſtud autem cum non fuerit inſtitutum, niſi ut dubitantes ad unitatem Pontificiis definitionibus debitam revocarentur, aut hæreticorum pertinacia apertius revinceretur (vide quæ in hanc rem attulimus *De vi & ratione primatus* cap. 13); nihil hæc evincunt pro aſſerenda ejuſmodi Conciliorum poteſtate ſupra ipſas definitiones Pontificis, ſi præſertim infallibiles dicendæ ſint ex late conſtitutis cap. 13. ipſo Boſſueto explorate affirmante, *infallibilem, qua quidem in re talis eſt, cuiquam ſubeſſe nefas.*

Diſſert. præ- via Defenſioni c. 2.

5. Ex generalibus antiquis ſynodis unum opponi poſſe videtur ſextum Concilium, quod in Papam Honorium anathema tulit. Id autem opponeretur omnino inepte. Ut enim hoc factum probaret generalis concilii juriſdictionem in ſummos Pontifices, duo probanda eſſent, nimirum & Honorium, jamdiu ante e vivis ſublatum, adhuc fuiſſe ſummum

De Concilii VI. ſententia in Honorium.

(1) Hoc quidem uno argumento idem Boſſuetus lib. 10. *Defenſionis* c. 22. tom. 2. pag. 216. revinci poſſe credidit S. Gelaſium, cum ſcripſit nulli licuiſſe de judicio ſedis Apoſtolicæ judicare: *Neque tantus Pontifex ignorabat anteceſſorum ſuorum Cœleſtini Leoniſque ſententias in Epheſina & Chalcedonenſi ſynodis retractatas, deque iis canonice judicatum.* Verum hoc argumentum quam ſit imbecille patebit ex iis, quæ tum de Cœleſtini Leoniſque ſententiis, tum de actis Epheſinis atque Chalcedonenſibus diſſeruimus in opere *De vi primatus* c. 13. §. 11. & 13.

ſummum Pontificem actuali primatu fungentem, & Concilium eo anathemate veram in ipſum jurisdictionem exercuiſſe. Utrumque autem falſum eſt. Summi enim Pontifices, una cum vita Pontificatum actualem amittentes, ſecum non deferunt primatum, ſed in ſede Apoſtolica relinquunt ad ſucceſſores transferendum: & ſicut nullam primatus jurisdictionem habent amplius, nec exercere poſſunt in Eccleſiam; ita Eccleſiaſtica proprie dicta jurisdictio atque poteſtas, quæ Petro & Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus a Chriſto tradita fuit *ſuper terram* tantum, ad mortuos non extenditur, quorum judicium ſoli Deo reſervatur, ut monuit S. Gelaſius in epiſtola ad Dardanos de cauſa Acacii, & in geſtis ſynodalibus de abſolutione Miſeni. Damnatio vero & anathema, quod aliquando latum fuit ab Eccleſia in mortuos, ſicut & quorumdam, qui obierant, abſolutio, non fuerunt actus jurisdictionis proprie dictæ in ipſos, quaſi mortuos extra Eccleſiæ judicium conſtitutos ipſa poſſet ligare vel ſolvere, nec ſortem ipſorum, cui poſt mortem divino judicio fuere addicti, potuit mutare (indulgentiæ pro animabus purgantibus *per modum ſuffragii* impertitæ ab Eccleſia, ad jurisdictionem proprie dictam, non ſunt referendæ); ſed tota eorum vis ac jurisdictio quædam vivos reſpicit, ut abſolutos ex. gr. ab excommunicatione donare poſſint Eccleſiaſtica ſepultura, atque juvare ſuffragiis; vel damnatos ex. gr. ob errorem, quem docuerunt, vel cui favorem præſtitere, ita caveant, ne ipſorum ſcriptis aut auctoritate decipiantur. Ita Honorius damnatus, quia ſua minus recta œcumenica diſpenſatione, de qua diximus * antecedenti opere, Monothelitarum hæreſi faviſſe judicatus eſt, (2) non eam quidem approbando, ſed expreſ-

* *De vi & ratione primat. c. 15. §. 9. Vid. Append. §. X.*

 ſam

(2) ſi quid gravius in Honorii condemnatione perſtrinxiſſe credantur ſextæ ſynodi Patres, non eum litterarum ejus ſenſum perſtrinxerunt, quem obvia earumdem litterarum verba præferunt, ſed illum, quo eadem verba œconomica quadam diſpenſatione minus caute expreſſa, in pravum ſenſum a Monothelitis fuerunt detorta, ut ſuo errori patrocinium ex ipſo Pontifice quærerent. Non ergo obvium

ſam condemnationem ommittendo, licet ob implexas tunc circumſtantias facti ita bona fide omiſiſſe videatur, ut coram

---

verborum ſenſum, qui, ut alibi oſtendimus, ab hæreſi Monothelitica abeſt, damnarunt concilii Patres, ſed eum, quem Honorii litteris prava interpretatione affixerunt Monothelitæ; eademque de cauſa ipſe Pontifex cum iisdem Monothelitis concinere, novæque hæreſi favorem præſtitiſſe, ac idcirco una cum illis damnandus viſus eſt. Hoc quidem ſenſu tantummodo condemnationem ejus factam in ſexto concilio approbavit Leo II. in litteris ad Imperatorem Conſtantinum, quæ cum ejusdem concilii confirmationem contineant, unde conciliorum generalium vis pendet; non alio ſenſu condemnatio concilii rata dici poteſt. Enimvero harum litterarum Leonis latinum originale exemplum non ſuppetit, ſed græca tantum interpretatio actis concilii ſubjecta, ex qua ſubinde duæ antiquæ verſiones latinæ factæ fuerunt: ita ut Græcus ejus epiſtolæ textus pro originali habendus ſit, ſicuti & pro originali habetur textus Græcus epiſtolæ Agathonis, & ſynodicæ Romani concilii, quæ e latino originali, quod deſideratur, tempore concilii in Græcam linguam traductæ actisque inſertæ leguntur. Porro antiqua verſio latina epiſtolæ Leonis ad Imperatorem in editis conciliorum recepta, minus accurata invenitur, ut patet ex emendationibus, quas Harduinus ex Græco ad ſuæ editionis marginem notavit. Ex his corrigendus ille textus latinæ antiquæ verſionis in conciliis editus, quo Honorius Monothelitis idcirco accenſetur, quippe *qui hanc Apoſtolicam Eccleſiam non Apoſtolicæ traditionis doctrina luſtravit, ſed profana traditione immaculatam pervertere conatus eſt*. Pro verbis *pervertere conatus eſt*, quæ hæreticam pravitatem innuunt, Harduinus ex Græco legendum notavit, *immaculatam maculari permiſit*. Hanc quidem lectionem Leonis menti congruentem, & omnino præferendam vulgatæ verſioni comprobant aliæ duæ ejusdem Pontificis originales epiſtolæ latinæ eodem tempore, & eadem de cauſa ſcriptæ, quæ ex originali latino in Hiſpaniam miſſo conſervatæ fuerunt in codicibus amplioris collectionis Hiſpanicæ, de qua vide *Tractatum de antiquis collectionibus & collectoribus canonum* præmiſſum tomo III. noſtræ Venetæ editioni Operum S. Leonis part. 3. cap. 4. §. 4. num. 12. ubi etiam earumdem epiſtolarum germanitatem vindicavimus. Una ex his Leonis II. epiſtolis ad Epiſcopos Hiſpanos miſſa eſt: altera ad Regem Ervigium. Lectio, quæ in memoratis ad Imperatorem litteris

ram Deo a culpa ſaltem gravi excuſari potuerit. Itaque anathema, latum a ſynodo VI. in Honorium poſt mortem, ad probandum jus ejusdem generalis ſynodi in ipſum Pontificem mortuum nihilum confert.

6. Notanda potiſſimum hac in re verba tertiæ allocutionis Hadriani II. ad Romanæ ſynodi Patres, quæ lecta ſubinde, & inſerta fuerunt geſtis octavi Concilii œcumenici act. 10. *Romanum Pontificem de omnium eccleſiarum Pontificibus judicaſſe legimus, de eo vero quemquam judicaſſe non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus POST MORTEM* (cum ſcilicet non erat amplius actualis Pontifex) *anathema ſit dictum; ſciendum tamen eſt, quia* T. 10. Concil. Ven. edit. Colet. col. 397.

ex græco præfert, *Immaculatam maculari permiſit*, concinit cum originali latino epiſtolæ ad Hiſpanias, *Flammam hæretici dogmatis, non, ut decuit Apoſtolicam auctoritatem, incipientem extinxit, ſed negligendo conſovit:* & non abſimiliter cum originali epiſtolæ ad Regem: *Immaculatam Apoſtolicæ traditionis regulam .... maculari conſenſit.* Verba *maculari permiſit*, & *negligendo conſovit*, ſeu hac permiſſione ac negligentia *maculari conſenſit*, non expreſſam erroneam definitionem ſignificant, ſed omiſſionem definitionis, reſpiciuntque ea minus cauti ipſarum litterarum verba, quibus fraude Monothelitarum in erroris favorem traductis, Honorius fidem immaculatam maculari permiſit, atque conſovit, ſeu (ut legitur in profeſſione Pontificum *Diurno* inſerta) *pravis eorum* Monothelitarum *erroribus favorem impendit.* Quodſi ex ejus condemnatione facta a Patribus concilii VI. id ſaltem inferri dicas, eos non judicaſſe Papam infallibilem in materia fidei, cum eum in dogmate Monothelitico erraſſe crediderint; niſi antea probetur Honorii litteras continere definitionem fidei, & tales habitas a Patribus ſextæ ſynodi; nihil aliud ex ea condemnatione deduci ad ſummum poteſt, niſi eosdem Patres cenſuiſſe Papam erraſſe, & potuiſſe errare circa fidem extra definitionem fidei, quod nec ego prorſus inficior, cum ſolis proprie dictis definitionibus infallibilitatis Privilegium aſſerendum contendam. Hanc animadverſionem, quam ſatisfacturus objectioni ſumptæ ex Patribus concilii VI. omiſi in præcedenti opere, huc reſervavi, ubi de eorumdem Patrum ſententia in Honorium ex propoſito diſſerendum fuerat.

quia fuerat super hæresi accusatus, (3) *propter quam solum licitum est minoribus majorum suorum motibus resistendi, vel pravos sensus respuendi: quamvis & ibi* (in casu Honorii) *nec Patriarcharum, nec ceterorum Antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferendi sententiam, nisi ejusdem primæ sedis Pontificis consensus præcessisset auctoritas.*

7. Adeo vero octavæ synodi Patribus persuasum fuit, neminem posse contra primæ sedis Antistites sententiam ferre, ut nec ipsis œcumenicis conciliis hanc potestatem attribuerint. Sic enim illi act. 10. can. 53: *Si qua vero œcumenica synodo collecta de Romana etiam Ecclesia controversia exstiterit; licebit cum decenti reverentia de proposita quæstione veneranter percontari, responsumque admittere, & sive juvari sive juvare, non tamen impudenter contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere.* In textu græco verbum ἀποφέρεσθαι legitur, quod hic redditur *sententiam dicere.* At si vim ejus verbi propriam spectemus, significat potius *in jus vocare* subintelligendo γραφὴν, vel δίκην, quæ formula est usitatior. Cur vero generali synodo non lieat nisi per impudentiam atque temeritatem Romanos Pontifices in judicium vocare, aut contra ipsos sententiam dicere, ubi rebus expensis causa justa credatur, si legitimam super ipsos generale concilium jursdictionem habeat? Hoc œcumenicæ synodi testimonium nulli obnoxium controversiæ quantum præstet aliis quibuslibet posterioris ævi, & inferioris multo, aut nutantis auctoritatis, quæ ab adversariis opponi solent, facile est judicare. Hic certe generalis Concilii canon, quo Romani Pontfices ab œcumenicæ quoque synodi sententia atque jurisdictione subtrahuntur, satis superque omnem excessus, aut assentationis notam detergit ab eo generali axiomate, *Prima sedes non judicatur a quoquam*, quod ex antiquitate ac ex quodam principio naturali depromptum, generalis quoque concilii jus in summorum Pontificum personas evidenter excludit. Ea vero Bossueti explicatio, qua eumdem octavi Concilii cano-

Ibi, col. 879. d.

De illo axiomate *Prima sedes a nemine judicatur.*

lib. 10. Def. c. 21.

(3) De exceptione casus hæresis inferius erit sermo n. 15.

canonem restringendum putat ad eos casus, de quibus Photius contra Nicolaum Pontificem egit, haudquaquam congruit generalibus illius canonis verbis, quæ de quibuscumque controversiis & casibus circa Romanam Ecclesiam aut summos Pontifices aliquando excitandis, & ad œcumenicam synodum afferendis generalem regulam constituunt. Neque cum eodem Meldensi Episcopo reponas, ipsum canonem accipiendum de casibus vulgaribus & ordinariis, quorum causa convocatione synodi generalis Pontificiam majestatem lacessere *esset revera impudentissimum*; non autem intelligendum de casibus extraordinariis a Constantiensi synodo memoratis, in quibus tantum œcumenicam synodum posse de summis Pontificibus judicare pluribus in locis pronuntiat. Id enim etsi in speciem conciliaris auctoritatis restrictionem ac moderationem præferat; * re tamen cum principiis juris non convenit. Si enim Concilio generali per se jus esset supra Papam in extraordinariis casibus; nonne in ordinariis & minoris momenti multo magis? neque enim ex causarum qualitate extraordinaria vel ordinaria supremi judicis jurisdictio pendet; nec qui in extraordinariis & gravioribus causis superior legitimus est, in vulgaribus desinit esse superior. Id vero magis multo dicendum, si non agatur de generali Synodo convocanda ob casum vulgarem & ordinarium, cujus causa omnes Ecclesiæ convocatione generali non essent commovendæ, sed agatur, ut canon loquitur, *de œcumenica synodo collecta*, & ad quam quæstio delata, in discussionem etiam sit adducenda, ut innuunt illa: *Licebit cum decenti reverentia de proposita quæstione veneranter percontari, responsumque admittere* &c. Cur in hac quæstione, quæ non versaretur circa casus extraordinarios in Constantiensi indicatos, *impudens* dici potuisset, generale concilium *contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere*, si Patres credidissent ipsam generalem synodum per se jus habere supra Romanos Pontifices? Quot minores aliorum Episcoporum causæ inter extraordinarios casus non referendæ in generalibus synodis fuerunt definitæ? In causis autem circa sedem Apostolicam aut Romanos Pontifices in hypothesi, qua non solum delatæ essent ad œcumenicam synodam jam collectam, sed ad examen etiam deductæ; num impudentiæ adscribi posset

* *Confer infra c. 9. n. 2.*

ſet ſententia, quam cognita cauſa ſuperior in inferiorem ferret? Hæc utique generalis cenſura canone laudato alia de cauſa affiĉta non fuit, niſi quia generali quoque concilio jus per ſe ſe in Romanos Antiſtites nullum competere crediderunt oĉtavæ œcumenicæ ſynodi Patres, qui cum fere Orientales fuerint, quanto magis ab omni præjudicio & affeĉtu liberi, tanto minus ſuſpeĉti eſſe queunt.

§. II.

De geſtis ſynodorum particularium, ac de aliquot inſignioribus teſtimoniis quæ præiverunt ſchiſmati ſæculi XIV. conciliisque Piſano & Conſtantienſi.

8. Quodſi nulla generalium ſynodorum teſtimonia aut geſta adverſariorum ſententiæ proſunt; multo minus ſuffragari poterunt particularium ſynodorum geſta. Cum enim ex conſtitutis in Conſtantienſi, adverſariis quoque confitentibus, certum omnino ſit particulares ſynodos, ſicut & eccleſias particulares ſubeſſe auĉtoritati ſummorum Pontificum; nullæ profeĉto ejusmodi ſynodi poſſunt legitimam in ipſos jurisdiĉtionem exercere, ne ſimul eidem ſubeſſe & præeſſe dicantur: ex quo Boſſuetus ultro conceſſit, *Romanos Pontifices, etiamſi peccaſſe videantur, non tamen ſubeſſe particulari concilio.* Hac de cauſa quæ aliquando a conciliis non generalibus geſta leguntur circa ſummos Pontifices aliquot criminibus accuſatos, etſi valere potuerunt ad vindicandam probandamque eorum innocentiam, accuſatorum autem pravitatem declarandam; ad ipſorum tamen conciliorum jus in illos adſtruendum nihil conferre queunt. Hinc quoque irritæ omnino habendæ nonnullæ depoſitiones Pontificum a particularibus ſynodis, ſeu verius Pſeudo-ſynodis geſtæ. Quodſi ipſi ſummi Pontifices ſua innocentia confiſi ſe ſe particularis ſynodi judicio voluntarie

Vid. proœm. huj. operis, & c. 4. n. 9.

Lib. 11. Defenſ. c. 4. t. 2. pag. 1260.

rie subjiciant; id voluntati ipsorum Pontificum, non autem juri ejusdem synodi tribuendum erit; ut declaravit Romana synodus, quam in causa Leonis III. congregandam Carolus magnus censuit: *Visum est piissimo Principi, & universis Episcopis, & sanctis Patribus, qui ibi adfuerunt, ut si ejus* (summi Pontificis) *VOLUNTAS fuisset, & ipse petiisset, non tamen per eorum judicium, sed SPONTANEA VOLUNTATE se purificare debuisset: & ita factum est.* Verba sunt Annalistæ Lambeciani, qui eo tempore vixit. Hac eadem ratione se quoque purgare voluit S. Pontifex Damasus, cum calumniis impetitus, *ad prædicandam Episcopi conscientiam severioribus SE DEDIT IPSE judiciis sacerdotum*, uti testantur Romani Concilii Patres in litteris ad Gratianum & Valentinianum Imperatores: *Severioribus*, inquiunt, *judiciis*, quia in synodalibus judiciis non ea solum fuerant expensa, quæ accusator protulit, sed mores etiam accusati, ac tota vitæ ejus ratio ad calculos revocata: unde additur: *A quibus non nominis, sed etiam morum ratio pensatur, ne quis iterum calumniator existens, dum memoratum conatur appetere, virum quidem ipsum non queat lædere, quem innocentia sua munit.*

Epist. 6. inter Damasi apud Constant. n. 10.

9. Si porro considerentur quæ in particularibus, nec illegitimis ejusmodi synodis evenerunt, deprehendetur magis magisque confirmari illud principium, quo summorum Pontificum auctoritas omnibus eminens nulli Ecclesiasticæ potestati subjicitur. Notæ sunt accusationes in Symmachum Papam ad Romanam synodum III. impellente etiam Theodorico Rege delatæ; Episcopi autem ejus synodi hoc judicium sibi non competere ea de causa declararunt, quia *Nec antedictæ* (Romanæ) *sedis Antistes minorum subjacuisse judicio in propositione simili facile forma aliqua testaretur:* quibus verbis & principium laudatum proferunt, hocce judicium *minoribus* seu inferioribus in superiorem suum nequaquam competere, & præterea addunt nullo anteriorum temporum exemplo id probatum iri. Licet vero ipse Symmachus se se illorum judicio subjecisset, *affectu purgationis suum culmen humilians*, paratus coram illis causam agere (non quod jus supra se aliquod in synodi Episcopis agnosceret, sed ut hac purgatione innocentiam suam palam faceret);

ceret); adhuc tamen illi solum Deum summis Pontificibus superiorem rati, *totam causam Dei judicio reservarunt, arbitrio divino remiserunt.*

10. Idem principium ingessit etiam Ennodius postea Episcopus Ticinensis in ejusdem Symmachi Apologia scribens: *Si vera est Episcoporum assertio, sedis Apostolicæ Præsules minorum numquam subjacuisse sententiæ, cur ad judicium districta conventione productus est? Numquid gloriabatur securis contra eum, qui secat in ea?* Et post aliquanto laudata Pontificis humilitate, qua *venerando concilio auctoritatem etiam contra se, si mereretur, indulsit*, summi Pontificis causas a Deo ipso suo judicio reservatas pronuntiat: *Aliorum forte hominum causas Deus voluerit per homines terminare. Sedis istius Præsulem suo sine quæstione reservavit arbitrio.*

11. Ne vero Ennodii Ticinensis, aut Romanæ synodi verba in favoris & gratiæ suspicionem adducantur, subdam testimonium Aviti Archiepiscopi Viennensis; quod totius gallicanæ ecclesiæ sententiam & principium cunctis nationibus naturali lumine notum similiter protulit in eadem Symmachi causa. Primo omnium Gallicanorum nomine scribens ad Senatores Urbis ait: *A cunctis Gallicanis fratribus meis ad hoc ipsum non minus per mandata, quam per litteras oneratus, quæcumque vobis omnes ambimus, unus suggerenda suscepi.* Tum omnium item nomine conqueritur concilium congregatum fuisse in causa Pontificis memorati, qui *si sæculo primum fuerat accusatus, Consacerdotum suorum solatium potius asciscere, quam recipere debuisset judicium*: & rationem subjicit: *Quia sicut subditos nos esse terrenis potestatibus jubet arbiter cæli, staturos ante Reges & Principes in quacumque occasione prædicens; ita non facile datur intelligi, qua vel ratione vel lege ab inferioribus eminentior judicetur.* Audin', nec ex ratione naturali, nec ex lege ulla posse inferiores de superiori judicare?

Epist. 31.

12. Hoc idem principium satis indicavit etiam S. Nicolaus I. in epistola 8. ad Michaelem Imperatorem scribens: *Cum secundum canones, ubi est major auctoritas, judicium inferiorum sit deferendum, ad dissolvendum scilicet, vel ad roborandum; patet profecto sedis Apostolicæ, cujus*

aucto-

auctoritate major non est; judicium a nemine fore retractandum; nec cuiquam de ejus licet judicare judicio. Eadem scilicet est de judiciis Pontificum, ac de ipsorum personis ratio, ita ut nemini inferiori competat de illorum, qui majoris auctoritatis sunt, sententiis vel personis judicare.

13. Hoc quoque principium, quo summi Pontifices a quolibet Ecclesiastico judicio subducuntur, cum ex primatu toti Ecclesiæ superiores sint, non obscure significavit Quintilineburgense concilium, de quo hæc referre libet ex coævo scriptore Bertoldo presbytero Constantiensi in Appendice ad Hermannum Contractum ad an. 1085. *Cum omnes juxta ordinem suum consedissent, prolata sunt in medium decreta SS. Patrum de primatu sedis Apostolicæ* &c. *Quidam Barbengensis clericus nomine Cunibertus, Romani Pontificis primatui derogare volens, in mediam synodum se contulit asserens Romanos Pontifices hunc sibi primatum adscripsisse, non aliunde concessum hereditasse, videlicet ut nullus de eorum judicio judicare debeat, nec illi alicujus judicio subjaceant. Qui cum aperte a tota synodo confutaretur, præcipue tamen a quodam laico convictus est per illud Evangelicum*, Non est discipulus supra magistrum. *Cum enim hoc generaliter in omnibus Ecclesiasticis ordinibus observandum deputetur, NE MAIOR A MINORE JUDICETUR: qui hoc Vicario Sancti Petri denegare potuit, quem omnes catholici pro Domino & magistro venerantur?* Non solum præmissa primatus ratio, sed etiam Evangelicum illud, *Non est discipulus supra magistrum*, referuntur ad principium omni jure notum, quo superior ab inferiorum jurisdictione eximitur.

14. Hanc eamdem doctrinam viguisse etiam apud Gallicanos sæculo XII. ex Ivone Episcopo Carnotensi discimus. Privilegium de investituris a Paschali II., per vim licet extortum, magnas toto Christiano orbe turbas excitaverat, multisque hæc quæstio ad fidem pertinere videbatur. Hac de causa aliquot Episcopi zelo permoti eumdem Pontificem duxerunt excitandum, ut ipsum privilegium revocaret. Guido Viennensis Archiepiscopus & Apostolicæ sedis legatus an. 1112. coacto in sua Metropoli provinciali concilio, in quo aderant S. Hugo Gratianopolitanus & S. Go-

S. Godefridus Ambianenſis Epiſcopi, idem privilegium reſcidit; & data ad Pontificem epiſtola una cum ſynodi decretis, quibus omnes privilegium reſciderant, confirmationem omnium nomine petiit hac comminatione addita: *Si, quod minime credimus, aliam viam aggredi cœperitis, & noſtræ paternitatis aſſertiones roborare nolueritis; propitius ſit nobis Deus, quia nos a veſtra obedientia repelletis.* Id autem etſi aliquid ſchismatis redoleat, non tamen jus aliquod in Pontificem indicat. Ita vero nihilominus exorbitans Ivoni viſum eſt, ut (quod [a] P. Natalis Alexander notavit) ſummo Pontifici erranti non minas ſciſſuræ intentandas, nec de eo aut contra eum ab inferioribus ferendum judicium, ſed meris caritativæ correctionis ſuaſionibus cum ipſo agendum ſcripſerit: *Quia verenda patris debemus potius velare quam nudare; familiaribus & caritatem redolentibus litteris admonendus mihi videtur, ut ſe judicet, aut factum ſuum retractet. Quod ſi fecerit, referamus Deo gratias, ac gaudeat nobiscum omnis Eccleſia, quæ graviter languet, dum caput ejus laborat tanta moleſtia. Si autem in hoc languore inſanabiliter ægrotaverit, NON EST NOSTRUM JUDICARE DE SUMMO PONTIFICE. Habemus enim Evangelicam ſententiam, quæ ſecuros hos* (al. *nos*) *facit:* Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi. Quæ dicunt, ſervate & facite: ſecundum vero opera eorum nolite facere. *Vult enim hæc ſententia præcepta præſidentium ad cathedram pertinentia obedienter impleri (etiamſi tales ſint, quales erant Phariſæi) non eos factioſa conſpiratione a ſuis ſedibus removeri. Si vero ea præcipiant, quæ ſint contra doctrinam Evangelicam vel Apoſtolicam, ibi non eſſe eis obediendum exemplo docemur Pauli Apoſtoli, qui Petro ſibi prælato non recte incedenti ad veritatem Evangelii in faciem reſiſtit, non tamen eum abjecit.*

[a] *Diſſert. 4. in ſæc. XII. art. 12.*

Epiſt. 233. ad Henricum Abbatem.

Matth. 23.

15. Cum ob hanc eamdem quæſtionem ſub idem tempus convocatum fuiſſet Lugdunenſis provinciæ Concilium, & ad ipſum invitati fuiſſent etiam Epiſcopi provinciæ Senonenſis, inter quos erat laudatus Carnotenſis Epiſcopus Ivo, horum omnium nomine ſcripta fuit epiſtola ad Joannem, ſeu melius [a] cum Noriſio ad Jotſeranum Lugdunenſis primæ ſedis Archiepiſcopum, in qua illi inter rationes

[a] *Noris Iſtor. delle Inveſtit. t. 3. Oper. col. 455. a.*

tiones; cur ad synodum non accederent, hanc tertio loco posuerunt, quia in eadem synodo de privilegio Romani Pontificis decernendum erat, quod inferiorum potestati non convenit: *non videtur nobis utile consilium ad illa concilia convenire, in quibus non possumus eas personas, contra quas agitur, condemnare vel judicare: quia nec nostro, nec ullius hominum probantur subjacere judicio.* Et post pauca: *Hæc dicentes non instruimus prudentiam vestram, sed excusamus innocentiam nostram, quia & principales Ecclesiæ claves nolumus potestate sua privare, quæcumque persona vices Petri habeat, nisi manifeste ab Evangelica veritate discedat.* Haud credo Joannem, seu Jotseranum, qui non solum Lugdunensis erat Archiepiscopus, verum etiam Pontificia Legatione fungebatur, quicquam tentare voluisse in personam Pontificis, sed tantum de privilegio, quod extortum fuerat, judicium a Viennensi non dissimile edendum putasse, quo Papa ad revocationem conjunctis cum Viennensi stimulis impelleretur. At ratio ab Ivone allata principium comprobat quod statuimus, neminem Episcoporum, nullumque concilium sibi arrogare posse neque hac nec quacumque alia de causa personam Pontificis sua auctoritate ac dignitate spoliare, quia nullus ipsi superior est: cui rationi cum in responsione satis prolixa ad Ivonem idem Archiepiscopus, qui ceteris, ut potuit, respondit, nihil reposuerit; eamdem satis certam & ipse cognovisse videtur. Notanda autem exceptio, qua eo solo casu posse privari potestate clavium ipsum Pontificem innuit, *si manifeste ab Evangelica veritate discedat*; nimirum ob hæresis manifestæ crimen, quo cum a Pontificatu ipso facto decidens Pontifex amplius non esset, nihil mirum si subjectus concilio, potestate clavium spoliari, seu potius spolitus atque depositus posset declarari, ut pluribus explicabitur c. 9. §. 2. Epist. 236. Ivonis.

16. Eamdem exemptionem summorum Pontificum ab omnium hominum judicio confessus est etiam Philippus, qui de imperio certabat cum Ottone: sic enim scripsit ad Innocenrium III. in epistola apud Raynaldum an. 1206. num. 16. *Si nos in aliquo vos, vel Romanam Ecclesiam offendisse videamur nos pro honore Domini nostri Jesu Christi, cujus vicem in terris geritis, & ob reverentiam B.*

Petri

Petri Principis Apostolorum, cujus vicarius estis, & ob salutem nostram nos ad satisfaciendum vobis supponimus. Si vero vos in aliquo nos vel imperium læsisse videmini; conscientiæ vestræ super iis vos relinquimus. Cum enim nos pie credamus & ante passionem & post passionem Dominum nostrum Jesum Christum B. Petro claves regni cælorum contulisse, & tradidisse jus ligandi atque solvendi; scimus & protestamur, quod vos, qui in locum suum cum plenitudine potestatis successistis, in hujusmodi articulis ab homine non estis judicandus, sed judicium vestrum soli Deo reservatur, cujus judicium & examen, quod sibi soli debetur, nobis non quærimus usurpare. Qui judicum de summis Pontificibus *soli Deo* reservatum juxta antiquorum traditionem affirmavit; eosdem exemptos procul dubio censuit a quorumcumque etiam generalium conciliorum judicio. Mirum autem maxime accideret, si quidam adversarii eam S. Cypriani sententiam, qua in concilio Carthaginensi III. pronuntiavit judicia de Episcopis soli Deo reservata, ingererent atque laudarent, ut ipsos Episcopos a Romani Pontificis judicio subducerent, in reprehensionem autem vocarent non dissimilem Ivonis aliorumque doctrinam, qua Romanus Pontifex subtrahitur a judicio Episcoporum, quibus ille jure primatus superior est.

Confer Vindicias in Febronium c. 8. §. 4.

17. Sub hoc tempus audiri cœperunt appellationes a decretis Pontificum ad generale concilium. Sed catholici, qui sic appellarunt, cum non intellexerunt concilium generale, quod careret consensu Pontificis; tum non cogitarunt concilium, quod vim coactivam haberet in eumdem etiam invitum quasi subjectum & inferiorem concilio, nec ad eum, si opus esset, deponendum; unde appellationes ejusmodi eo consilio tantum interpositæ, ut in quibusdam gravaminibus opem Patrum concilii quærerent, non vero quasi jus istis in summum Pontificem esse arbitrarentur, tamquam extraneæ a nostro proposito prætermittendæ sunt; jureque Petrus de Marca veri nominis appellationes a Papa ad synodum œcumenicam quoad catholicos a veteri disciplina alienas prodidit. Hujus generis appellationes in remedium gravaminum propius novam causæ recognitionem requirunt, quæ vel olim supremi Principis indulgentia concedebatur, ut eadem auctoritate, qua gravamen illatum fuit,

fuit, tolleretur, nec superiore auctoritate opus esset.

18. Ad hanc speciem procul dubio referenda pariter est illa appellatio, quam occasione celeberrimi dissidii inter Bonifacium VIII. & Philippum Regem, Galli a decretis ejusdem Pontificis interposuerunt non solum ad generale concilium, verum etiam ad futurum indubitatum parisque cum Bonifacio auctoritatis Pontificem, quae ab inferiori ad superiorem delata dici nequit. Neque ob provocationem primo loco ad concilium generale hujus auctoritas auctoritate Pontificia superior habebatur ab illis Gallicanis, qui in ejusmodi synodis ad decretorum robur ac vim requirebant assensum Pontificis, ut liquet * ex libello a Bonifacii accusatoribus oblato Clementi V. ubi significant, ad damnandam, uti petebant, Bonifacii memoriam haud esse opus generali concilio, sed sufficere solius Pontificis auctoritatem, hac ratione allata: *Estis enim vos, Pater sanctissime, Jesu Christi Vicarius totam Ecclesiam repraesentans, qui claves regni caelorum habetis: nec congregatum TOTUM GENERALE CONCILIUM SINE VOBIS, ET NISI PER VOS potest cognoscere de negotio.* Cur autem iidem Galli appellationem ad Papam vocarint appellationem *ad futurum indubitatum*, seu *verum & legitimum Pontificem*, qualem habuerunt Bonifacii VIII. successorem Clementem V. ea de causa factum est, quia dubium inter ipsos excitatum fuerat, num vivente Coelestino V. quem non potuisse pontificatui renuntiare quidam censebant, ipsius Bonifacii legitima fuisset electio. Hoc quidem dubium erat inane: definitum enim fuerat Coelestini constitutione licitum esse etiam summo Pontifici renuntiare; idque confirmatum alia constitutione Bonifacii VIII. in sextum librum decretalium inserta, & a tota Ecclesia recepta, sicut & Bonifacius ipse tamquam legitimus ab eadem Ecclesia receptus fuit. Addi potest in confirmationem Paschalis I. auctoritas & exemplum. Hic enim jamdiu ante Coelestinum in Pontianam insulam secedens, pontificatui renuntiare se posse credidit, ipsamque renuntiationem iterum in concilio Lateranensi publice declaravit, ut ex duobus coaevis scriptoribus Sugerio & Hildeberto refert * Cardinalis Norisius; nec reasumpsit Ecclesiae regimen, nisi prius e solitudine revocatus a Romanis, dein precibus eorum cessisset.

Num liceat pontificatui renuntiare.

* *Extat inter probationes historiae hujus dissidii.*

* *Istor. delle Investit. t. 5. Oper col. 444. & seqq.*

19. Interim dum Bonifacius VIII. Anagniæ esset, Galliæ Rex Guillelmo de Nogareto, qui in Italia erat, in mandatis dederat, ut concilii generalis convocationem abs se & a Gallicanis expetitam, nec non eorum appellationem ad ipsum concilium illi coram significaret: nam *ad hoc dumtaxat* mandatum acceperat, ut Nangii Continuator testatur. Verum ille mandati limites prætergressus, conspiratione facta cum conjuratis, ipsum Papam appellatione denuntiata captivum fecit, ut in Galliam ad concilium adduceret. Sed ereptus post triduum e conjuratorum manibus, Romæque receptus, cum mox lethali morbo e vivis excessisset, nihil de appellatione ad generale concilium agendum fuit; satiusque visum est agere cum successoribus ejus, ad quos pariter fuerat provocatum. Et primo quidem immediatus Bonifacii successor Benedictus XI. ad quem missa tum a Rege, tum a Clero Gallicano legatio, ipsi Regi nec petenti excommunicationem relaxavit, rescidit que quidquid Bonifacius in Regis, regnique dignitatem statuerat. Dein mortuo post paucos menses Benedicto, Clemens V. isti suffectus, omnia Bonifacii occasione ejusdem dissidii gesta atque decreta erasit, ut ex istis Regestis Raynaldus probat. Nihil hic tentatum de Bonifacii depositione, sed de rescissione decretorum, quæ regiis juribus obesse visa sunt. Solum Joannes de Parisiis in libro, quem *De potestate regia & Papali* ob idem dissidium lucubravit, primus, quem invenerim, depositionis indicium præbuit. In memorato enim dissidio inter Bonifacium & Regem Galliæ Pontificis deponendi facultatem non obscure attribuit non solum generali concilio, sed etiam Cardinalium (4) Collegio, immo

(4) Potestatem Collegii Cardinalium in depositionem summi Pontificis hac ratione adstruit, quia ex quo *consensus eorum facit Papam loco Ecclesiæ, videtur quod simpliciter possit eum deponere, siquidem fuerit causa rationabilis.* Hæc vero ratio cum pontificatus seu primatus collationem tribuat Cardinalibus electoribus ipsius Pontificis, qui primatu expertes nequeunt ipsum electo tribuere, evidenter falsa est. Esto enim illi Papam eligant sede vacante, hac tamen electione tamquam conditione posita, non ipsi, sed Deus pri-

mo & ipsi Principi sæculari, at *indirecte* tantum, (5) subtrahendo scilicet subditos ab obedientia Papæ etiam certi, *si esset criminosus, & scandalizaret Ecclesiam, & incorrigibilis esset, inhibendo omnibus & singulis, ut nullus obediret vel serviret Papæ; unde compelleretur cedere.* Hanc vero sententiam idem Gallicanus Theologus non absolute decidendo, sed potius inquirendo & opinando paucis indicavit: nullumque alium (quem noverim) vel inter Gallos ob Bonifacii gesta (6) male animatos suffragatorem tunc habuit. Non defuisse quidem inter Gallicanos hujus quoque temporis Theologos, qui antiquam tenerent sententiam quoad ipsum generale concilium, liquet inter cetera ex (7) opusculo tempore ejusdem dissidii scripto, ubi auctor utique Gallicanus aperte professus est, Pontificatum a nullo homine posse adimi summo Pontifici, quia omnes etiam co-

 acti

matum divini juris electo confert, ex quo cum Papa electoribus fiat superior jure divino, nequit ab ipsis judicari atque deponi. Hac quidem in re neque adversarii nostri repugnabunt, quippe qui solum generale Concilium universam Ecclesiam repræsentans summis Pontificibus jurisdictione præstare, eosdemque posse deponere arbitrantur. Neque illud ipsum Collegium Cardinalium utriusque obedientiæ, qui tempore schismatis paullo post memorandi duos de papatu contendentes deponendos censuerunt, hanc sibi potestatem attribuere ausum est, sed in id generalem synodum Pisis convocandam censuit.

(5) Subtractio obedientiæ a Papa, non tamen juris certi, sed dubii, ut in obscurissimi schismatis circumstantiis accidit, illa via est, quam ad ipsum schisma auferendum Rex Galliæ duxit recipiendam in conventu Parisiensi an. 1398. Vide tom. 15. Concil. Ven. edit. Coleti col. 1072.

(6) Nihil itaque mirum, si sub hujus gravissimi dissidii tempus, Gallicanis in Bonifacium VIII. male animatis, sicut semina sparsa fuerunt, ex quibus subsequutum pertinacissimum ac exitiosum schisma originem duxit; ita principia quædam auctoritati Apostolicæ minus obsequentia apud nonnullos Gallos audiri cœperunt, uti sunt illa Joannis Parisiensis, & alia nonnulla Durandi Episcopi Mimatensis.

(7) Huic opusculo titulus est: *Rationes, ex quibus probatur, quod Bonifacius legitime ingredi non potuit Cælestino vivente.*

acti in Concilio Papa inferiores sunt. En ipsa illius verba, quæ in memorato opusculo leguntur pag. 453. *Summus Hierarcha Romanus Pontifex superior est omnibus, ipse verus prælatus & pastor est Dominici gregis* &c. *Subditorum subtractio nullo modo cadit in summum Hierarcham, nec possibile est per hominem sibi subtrahi subditos, quoniam non habet superiorem in terris; sed omnis anima sibi subdita est, ejusque curæ commissa, neque a quopiam judicari potest, sed cunctos judicaturus a nemine judicandus est, nisi deprehendatur a fide devius: & hæc superioritas non est humano privilegio, sed divino, a quo est institutio, & qui sibi pascendi gregis curam commisit. Omni enim Clero & populo IN UNUM CONGREGATO manet obsequendi sibi necessitas, & non auctoritas imperandi.* Ex hac itaque gestorum serie, quam ex antiquitate deduximus, apparet manifeste, nihil vel fere nihil hactenus inter catholicos potuisse obtinere, quod Pontificiam auctoritatem cuipiam Ecclesiasticæ jurisdictioni subjiceret, sed semper apud ipsos valuisse principium illud, quod antiqui variis occasionibus ingesserunt constanter, judicium de summis Pontificibus nemini hominum competere jure primatus, quo cum ipsi superiores sint omnibus, non possunt ab inferioribus judicari.

§. III.

De schismate cujus occasione adversariorum sentententia orta est paullo ante synodos Pisanam & Constantiensem.

20. Solum tempore pertinacissimi ejus schismatis, quod post electionem Urbani VI. per annos fere quadraginta discidit Ecclesiam, de subjiciendis contendentibus jurisdictioni concilii œcumenici serio cogitari cœpit. Sed jurisdictio ejusmodi in eosdem adeo nova visa est, & primatus ratio-

ni

ni a majoribus traditæ adeo contraria, ut non facile fuerit hanc sententiam recipere firmoque decrero statuere. Generalis quidem concilii auctoritatem initio ejusdem schismatis agnoscens ipse Urbanus ac tres Cardinales Itali, (8) convocationem faciendam proposuerunt Cardinalibus Gallicanis, ut statim synodi judicio schisma impediretur: (9) iterumque post electionem Clementis ad comprimendum schisma hac electione conflatum ipsam generalem synodum statim indicendam & congregandam postularunt. Hac autem convocatione illud unum jus tribuendum erat concilio, quod & ab antiquis probatum fuit, nimirum (10) cognoscere & judicare, num & cujus electio fuerit legitima, ut reciperetur ab omnibus legitime electus, & reprimeretur intrusus: quod nullum coactivum jus concilio in verum legitimumqne Pontificem, sed in intrusum tantummodo vindicat. Cum vero Gallicani Cardinales huic convocationi (11) se semper opposuissent, ad alia remedia confugiendum fuit. In id variæ consultationes, & aliquot concilia, seu conventus præsertim Gallicani habiti sunt; in quibus dum aliæ atque aliæ viæ schismatis exscindendi fuissent propositæ, & incassum cessissent; ita res inquirendo & disputando in plures annos distracta, & involuta fuit implicatissimis difficultatibus juris & facti, ut spe omni sublata decidendi, cujusnam contendentis legitima fuisset electio, necessarium visum fuerit jus asserere generali concilio ad deponendos etiam contendentes, si alias vias æquas refugerent.

12. Hoc consilium primi proposuerunt Gallicani Do-

---

(8) Raynald. an. 1378. n. 42. & 43. pag. 331. ubi Itali Cardinales scribentes ad Urbanum; dum se cum Cardinalibus Gallicanis de convocanda synodo loquutos affirmant *juxta condicta coram vestra præsentia*, Urbanum ipsum hac in re consentientem significant.

(9) Idem ann. 1379. num. 2. & 3.

(10) De hac quæstione agendum ac decidendum in concilio liquet ex documento apud eumdem Raynaldum an. 1379. num. 4. pag. 371.

(11) Raynald. loc. cit.

ctores Universitatis Parisiensis an. 1395. id est annis decem & octo post exortum schisma, cum ob recusatam a Benedicto XIII, cui adhærebant, viam omnium optimam renuntiationis, inter quæstiones varias hanc octavo loco discutiendam posuere: (12) *Utrum Papa subjiciatur concilio generali suæ obedientiæ in casu recusationis prædictæ cum sequela usque ad depositionem inclusive in casu pertinaciæ.* Adhuc tamen hoc jus generali concilio tribuere multis dissentientibus non statim obtinuit; dilataque res usque ad an. 1409. quo synodus Pisis celebrata fuit: in qua nihilominus Patres non ausi sunt quemquam e duobus contendentibus sua auctoritate deponere, nisi postquam eos alio titulo depositos ex communi sententia existimarunt: sicuti etiam in Constantiensi evenit, ut ex sequentibus capitibus patefiet. Ipsa quidem novitas opinionis, quæ jus coactivum deponendi contendentes in schismate concilio quantumvis generali tribuens, in tota antiquitate nulla congrua auctoritate, nullo exemplo fulcitur, satis per se ipsius opinionis falsitatem detegit. Ne vero moveant earumdem synodorum Pisanæ & Constantiensis gesta, quibus adversarii maxime insistunt; quænam vis auctoritatis hac in re iisdem synodis tribuenda sit, enucleatius expendendum est.

(12) Idem an. 1395. n. 9. pag. 390.

CA-

CAPUT VI.

Num Pisana synodus celebrata ad exscindendum schisma, fuerit certo œcumenica. Cur gesta ejusdem, ac depositionis sententia in duos contendentes edita adversariorum opinioni nihilum prosint, sed potius obsint, confirmentque antiquam sententiam, quæ generali quoque concilio jus supra Pontifices denegat.

1. SI affirmem ex Pisana synodo nihil certæ auctoritatis deduci posse, ut certum afferatur jus conciliorum generalium supra Romanos Pontifices, nemo facile revincere poterit. Ideo certam auctoritatem ex ea synodo adversarii colligendam existimant, quia ipsam œcumenicam fuisse arbitrantur: frustra enim certum argumentum quærerent ex particulari, seu non generali concilio, quod juri Pontificio subjectum, ex eorumdem adversariorum principiis * nihil supra Pontifices posset. Ut autem statuatur aliquam synodum esse vere œcumenicam, tria sunt decernenda. Primo a quonam concilium vere œcumenicum sit convocandum: secundo quot & quinam Episcopi debeant in eo convenire, ut sit & dicatur vere œcumenicum: tertio quot & quorum Episcoporum in eo convenientium suffragia in unum confluentia sint necessaria, ut decreta vim generalis concilii obtineant.

* *Vid. procemium.*

§. I.

§. I.

De jure convocandi Concilia generalia.

2. Quoad primum, cum concilium generale ex tota catholica Ecclesia sit convocandum, ad eos tantum pertinere potest jus convocandi, quibus in totam Ecclesiam, & in omnes totius Ecclesiæ Episcopos jurisdictio competit. Quodsi convocandarum synodorum jus in spirituale bonum Ecclesiæ refertur ad potestatem clavium; negari a quopiam non poterit quin summo Pontifici, cui ratione primatus competit jus & potestas clavium in universam Ecclesiam, ob eumdem primatum competat quoque jus indicendi synodos generales: quod jus si tribuendum est etiam conciliis generalibus, quæ pariter jus habent in universam Ecclesiam, id rarissimis in casibus accidet, nec in indictione ab istis conciliis facienda deerit umquam auctoritas summi Pontificis, quæ generalium synodorum gestis, ut rata sint, semper necessaria est. Papæ quidem hoc jus convocandi concilia generalia competere nemo adversariorum negat; immo inter præcipuas ejus prærogativas ac jura ratione primatus hoc esse fatentur, synodos œcumenicas, quando expediat vel necesse sit, indicere, & ad eas Episcopos e tota Ecclesia convocare. In Constantiensi quoque tres nationes Italica, Gallicana, & Hispanica convocationem synodorum ejusmodi, ut legitimæ haberentur, a Papa esse faciendam adeo necessarium crediderunt, ut protestatæ fuerint: *Vix congregaretur indubitatum concilium deficiente capite, ad quod pertinet convocare.*

T. 16. Concil. edit. Ven. col. 692. e.

4. Quodsi antiquæ synodi generales fere fuerunt indictæ ab Imperatoribus, quorum ditioni olim suberant fere omnes totius Ecclesiæ partes; id non ex jure proprio clavium Ecclesiæ, quæ illis non fuerunt a Christo traditæ, sed ex zelo, quo favere & consulere volebant Ecclesiæ ac fidei

contra

contra exortas hæreses, consopire dissensiones & auctoritate conciliorum scandalis obviam ire, præstito, ubi opus esset, sumptuum subsidio: cui indictioni atque consilio summi Pontifices annuentes præbuerunt assensum, & legatos ad synodos direxerunt, quo satis de legitima convocatione cautum fuit. Ita ex gr. Chalcedonensi synodo indicta a Marciano Imperatore S. Leone inconsulto, cum ad hujus notitiam venit indictio, statim assensit, ne videretur optimo ejus consilio repugnare, & legatos qui suo nomine præsiderent transmisit. *Leo ep. 84. al. 69.* Quicumque porro alius cujusvis gradus & dignitatis Ecclesiasticæ, at expers juris in universam Ecclesiam, generalem synodum convocaret; hæc indictio, quæ ipsius juri non convenit, legitima haberi non posset, nisi accederet subsequens saltèm Papæ consensus; multo autem minus, si Papæ dissensus seu contradictio pateret. At enim adversarii fortassis cum Bossueto contendent, in aliqua summa necessitate etiam *renuente Papa concilium absque eo convocari posse*. Num si convocetur ab iis qui carentes jure clavium in totam Ecclesiam, carent quoque jure convocandi totius Ecclesiæ Episcopos; hujusmodi convocatio legitima haberi queat, eo potissimum obsistente, cui in totam Ecclesiam jus est, quivis æquus principiorum juris æstimator judicet.

§. II.

Quinam convenire debeant, ut Concilium sit vere œcumenicum.

4. Ut autem præscindamus a jure convocandi, negari non posse videtur eam convocationem (a quocumque fiat) sufficere, qua ii conveniant, quos necesse est convenire, ut constituant concilium vere œcumenicum. Id quæstionem secundo loco propositam respicit. Cum concilium generale sit concilium non ex aliqua provincia, vel re-

gno, nec ex aliquot tantum Ecclesiæ partibus, sed ex tota Ecclesia convocatum, quod universam Ecclesiam repræsentat; totiusque Ecclesiæ jurisdictionem continet; omnes quidem Episcopi in unitate Ecclesiæ viventes, quibus in Petro & Apostolis claves cum potestate ligandi & solvendi datæ fuerunt a Christo, eo accedere possunt, ita ut ipsorum nemo excludi queat. Verum cum impossibile sit omnes ibidem adesse, nec expediat ab omnibus Episcopis integras vastissimasque regiones penitus deseri; satis est habitum, si ex pluribus Ecclesiæ provinciis ad concilium accurrerent non pauci, & ex nonnullis locis remotioribus aut difficilioribus saltem aliqui, prout rei, de qua agendum erat, visum fuit expedire; nec creditum fuit quicquam officere, si ex aliquot etiam magnis regionibus nulli nec per se nec per legatos adessent. Hac de causa antiquæ generales synodi habitæ sunt legitimæ & œcumenicæ, tametsi fere ex solis Orientalibus coaluerint, ex Occidentalibus autem fere nulli vel pauci, in quibus tamen semper Romanus vel per se vel per legatos interfuit.

5. Si autem quispiam quærat, cur creditum sit sufficere, si hic unus ex Occidente adesset; dicam paucis: quia hic unus per se totius Ecclesiæ personam gerens (uti pluries ingerit S. Augustinus de S. Petro, cui Romani Pontifices eodem jure succedunt) totam repræsentat Ecclesiam tamquam ejus caput, & peculiari quoque nomine tamquam Patriarcha Occidentis totam repræsentat Occidentalem Ecclesiam. Concilia igitur quamplurium Episcoporum Orientalium unacum Papa repræsentante totam catholicam, ac præsertim Occidentalem Ecclesiam, jure pro œcumenicis totam catholicam Ecclesiam repræsentantibus, ac totius Ecclesiæ jurisdictionem continentibus habita sunt.

Cur in generali concilio necessarius Papa.

6. Romani quidem Pontificis tanta præ ceteris Episcopis ratio, tantaque in generalibus conciliis necessitas fuit antiquis etiam temporibus habita, ut si abessent alii quicumque etiam Apostolicarum ac Patriarchalium sedium Antistites, nihil præjudicii creatum putaretur concilio œcumenico: Romanus vero si nec per se nec per legatos adesset, synodus quælibet etiam frequentissima non censeretur œcumenica. Rationem præcipuam indicavit Bossuetus, cum non dubitavit affirmare generale concilium *ipsum etiam*

Lib. 10. Defens. c. 23. t. 2. pag. 227.

com-

complecti Papam, & quidem tamquam caput. Sicut enim caput necessarium est integritati corporis; ita Papa tamquam caput Ecclesiæ necessarium est concilio œcumenico, quod universam Ecclesiam repræsentat, quo quidem capite si careret, corpus esset monstrosum atque acephalum. Quodsi negari non potest, nec revocari in dubium quin ipsi capiti competat generali concilio præsidere; qua de causa Patres Chalcedonenses confessi sunt Leonem Papam sibi præfuisse, quemadmodum caput membris præest; quis non videat parem rationem haberi non potuisse de alio quocumque majorum sedium Episcopo, qui non ita universalis Ecclesiæ atque concilii generalis caput constitutus dici potest, uti Papa ex institutione Christi constitutus fuit? *Vid. sup. c. 4. n. 4. pag. 52.*

7. Hanc eamdem hujusce capitis necessitatem alia efficaciori ratione insinuant Parisienses, de quibus hæc laudatus Bossuetus prodidit: *Parisienses ultro* (1) *consentiunt, ex antiquissimis regulis synodos generales absque Romano Pontifice nullas esse & irritas.* Adeo igitur necessarium est in generalibus conciliis istud totius catholicæ Ecclesiæ caput, ut sine ipso nulla & irrita futura sint, quæcumque in illis absque eo agerentur. Id innuit necessitatem Pontificiæ auctoritatis atque consensus, ut decreta quæcumque in ipsis edita vim & auctoritatem generalis synodi obtineant, quod tertiæ quæstioni solvendæ reliquum est. *Differt. præv. Defens. §. 84. pag 74.*

M 2 §. III.

(1) Hæc sane Parisiensium sententia convenit cum illis Gregorii XII. in indictione generalis synodi 6. Nonas Julii an. 1408. (tom. 15. Concil. Ven. edit. col. 1103. d.) quibus pronuntiavit, generale concilium *congregare solius Romani Pontificis esse dignoscitur, sine cujus auctoritate factum, non concilium, sed conciliabulum, aut conventiculum dicitur,* id est nullius auctoritatis ac roboris.

§. III.

De jure & qualitate suffragii Episcoporum & Papæ in synodis generalibus.

8. Omnia acta, decreta, vel sententiæ in conciliis edita vel ad fidem pertinent, vel ad disciplinam. In his suffragii jus cuilibet Episcopo competit quidem jure divino, ita ut non meri sint consiliarii Papæ, sed * veri & proprii conjudices. Papæ autem suffragium ita præstat ceteris, & ita necessarius est ejus consensus, ut absque isto vim non habeant concilii œcumenici propriam acta quæcumque neque in materia fidei, neque in negotio disciplinæ. Cum id fuse probaverim cap. 2. 3. & 4. nihil hoc loco addere oportet. Hinc sane ipsi adversarii invictam vim decretorum concilii generalis deducunt ex consensu corporis Episcoporum cum capite, quod Episcopis in concilio adunatis *præesse* fatendum est ab omnibus * cum patribus Chalcedonensibus, & præesse quidem non mera prærogativa ordinis vel honoris, sed jure præcipuo primatus proprio, quo se *coactos* capitis, seu * Cœlestini litteris professi sunt Ephesini Patres.

* *Vid. sup. c. 2. n. 3.*

* *Relat. ad Leonem Papam.*

* *Relat. synodi ad Cælestinum.*

9. Animadvertere præterea juvat, adeo ex Pontificio præsertim consensu pendere vim generalis Concilii, ut Constantinopolitanum I. quod licet ex convocatione & Episcopis in ipso coactis fuit generale solius Orientis, non autem totius Ecclesiæ catholicæ, cum nulli occidentales Episcopi in eo convenerint; inter generalia tamen subinde fuerit accensitum quoad symbolum fidei tantum, non vero quoad canones disciplinæ, propterea quod Romana sedes ipsum symbolum tantum recepit. Vide quæ in hanc rem observavimus in tractatu *De antiquis canonum collectionibus* præmisso tom. 3. Operum S. Leonis novissimæ Vene-

tæ

tæ editionis part. 2. §. 2. n. 5. & feqq. (2) Et fimiliter fynodus quinta inter generalia Concilia numquam fuiffet recenfita, nifi Vigilius Papa, qui ejus geftis primo contradixit, * poftea præftitiffet affenfum.

* *Confer De vi primatus c. 15. n. 39.*

§. IV.

Cur Pifana fynodus auctoritate generalis Concilii careat.

10. His præmiffis, ut de Pifana fynodo dicamus, quis certam œcumenicæ fynodi vim & auctoritatem tribuat concilio in caufa fchifmatis congregato Pifis, quod non ex uno tantum, fed ex tribus memoratis capitibus laborat? Quoad jus convocandi, Pifanam fynodum convocarunt Cardinales utriusque obedientiæ, quarum una Grego riumXII. altera Benedictum XIII. tamquam verum Pontificem agnofcebat; & convocarunt non folum (3) absque cujusquam iftorum affenfu, verum etiam cum aperta fingulorum reprobatione; ac præterea convocarunt obfiftente fimul duplici alia indictione generalis fynodi ad duo loca diverfa, Gregorius enim XII. Forojulii, Benedictus XIII. Perpiniani concilium celebrandum indixit. Ex hac triplici convocatione in diverfas urbes, quis legitimam contendat & probet illam, quam fecerunt Cardinales primatus jure nequa-

 quam

---

(2) Affentitur quo ad fubftantiam Boffuetus lib. 8. *Defenf.* c. 3. fcribens: Damafi & Romanæ fynodi *confenfu Conftantinopolitana œcumenica facta eft.*

(3) Gregorius quidem XII. poft fynodum Pifanam ipfis fuis adverfariis conceffit *plenam & liberam facultatem & poteftatem fuper concilio generali ab omnibus partibus convocando, & locum etiam ad illud celebrandum eligendi:* tom. 15. Concil. col. 1109. c. Sed iis conditionibus hanc facultatem alligavit, quibus non obfervatis, ea facultas irrita intelligeretur & nulla.

quam præditi, licet reprobata a cujusque obedientiæ Pontificibus, in quibus unus, licet ignotus, verus & legitimus fuisse cap. IX. videbimus? Esto illi Concilium Pisis indixerint bona fide ex necessitate remedii, quod aliunde sperari non posse arbitrabantur: non tamen bona fides nec remedii necessitas poterant convocandi jus illis tribuere, quibus non competebat.

11. Si porro ex numero Episcoporum, qui in concilio conveniunt, de ipsius (si ita loqui liceat) œcumenicitate judicium ferendum sit; etsi plures Pisis convenerint, quam aliis in locis, quæ a duobus contendentibus ad generalem synodum celebrandam fuerant præstituta; cum tamen non pauci ex diversis provinciis Pisas non accesserint, sive quod hi suæ cujusque obedientiæ Pontifici, quem legitimo jure præditum bona fide judicabant, parendum crediderint; sive quod Cardinalium convocationem legitimam non existimaverint defectu juris: quommodo Pisana synodus tot Episcopis, ac præsertim capite destituta certo generalis, universamque Ecclesiam repræsentans haberi potest? Nullus scilicet Episcopus adfuit ex Hispania sequente Benedictum XIII. quæ (ut in Constantiensi ajebat Cardinalis S. Marci) *erat non minor Christianorum portio, quam Græcia Christiana.* Absuerunt quoque omnes Episcopi Scotiæ, & multi ex Italia ac Germania, adeo ut idem Cardinalis memoret *multas Germaniæ & Italiæ gentes*, quæ in Gregorii XII. obedientia perstabant. Hinc non immerito Jabobus Lenfant licet Calvinista in præfatione ad historiam Concilii Pisani confessus est num. 5. si ex nationum numero judicandum sit, idem Concilium non fuisse omnino completum. Quodsi Cl. Episcopus Meldensis non dubitavit negare œcumenicum Concilium VI. eo quod absuerint Hispani; qua dein cohærentia tribuere potuit nomen & vim œcumenici concilio Pisano, in quo præter Hispanos aliæ *multæ Germaniæ & Italiæ gentes* defuere? Num generalis synodi nomen tribuendum, cum rei propriæ interest; cum non juvat negandum?

T. 16. Conc. col. 34. e

Ibid.

12. Ego vero cum ex antiquis conciliis celebratis in Oriente observaverim nihili habitum fuisse a Patribus omnium vel fere omnium provinciarum Occidentis defectum, siquidem supplevit Romanns Pontifex totius Ecclesiæ caput

put

put, qui rebus gestis assensum seu confirmationem præbuit; haud intelligo quo novo jure concedendus credatur titulus œcumenici concilio Pisano, in quo non solum tot Episcopi, sed neuter etiam e contendentibus Pontificibus interfuit, in quibus unum saltem ante depositionem verum & legitimum fuisse negari non potest: & non tantum neuter rebus gestis assensum & confirmationem generali synodo necessariam dedit; sed potius dissensit & contradixit uterque. Neque existimes sufficere confirmationem Alexandri V. qui post depositionem amborum contendentium electus acta hujus synodi approbavit. Si enim hæc synodus ex hactenus observatis certam œcumenici Concilii auctoritatem non habet; Alexandri quoque V. in ea electi auctoritas incerta idoneam confirmationem præbere non poterit. Nihil itaque certi ex Pisana synodo, quæ tot ex capitibus nutat, pro adversariorum sententia suppetit, quod certam œcumenici concilii auctoritatem præferre queat.

13. Hinc sane neque schismatici neque hæretici habiti sunt, qui alterutri contendenti adhuc post Pisanam synodum bona fide adhærebant, & Alexanro V. noluerunt obsequi, nec Pisanam tamquam œcumenicam voluerunt agnoscere. Hac de re initio Constantiensis disputatum vehementer, cum Joannes XXIII. Alexandri successor volebat in ea ratum & œcumenicum propugnari concilium Pisanum, ne suimet electio in dubium vocaretur. At id (4) non potuit obtinere obsistente præsertim Cardinali de Alliaco, qui licet concilii generalis potestati favens, legitimum crederet Pisanum concilium, & omnia in eo canonice gesta; rerum tamen & gestorum veritate victus fateri debuit, non minores difficultates superfuisse post ipsum Pisanum concilium circa electionem Alexandri V. ejusque successoris

(4) Hinc etiam in Constantiensi cautum videtur, ne Pisana synodus vocaretur absolute concilium generale; sed *congregatio* fere appellata: *Fuitque ibidem* (Pisis) *magna congregatio, quam vocarunt concilium generale utriusque obedientiæ.* Vide articulos, quos proposuerunt commissarii concilii circa Benedictum XIII. t. 16. Concil. col. 641. d.

cessoris Joannis XXIII. quam illæ fuerant, quæ ante eam synodum dubiam reddebant electionem & auctoritatem duorum contendentium Gregorii XII. & Benedicti XIII, ac idcirco nihil exinde superesse certi; sed omnia in dubio hinc inde probabili versari: *Quare*, inquiebat, *licet concilium* (Pisanum) *fuerit legitime & canonice celebratum, & duo olim contendentes de papatu juste & canonice condemnati, & electio D. Alexandri V. fuerit canonice & rite facta, & dicta electio ab illis, qui fuerunt in dicto concilio, fuerit legitime & canonice accepta, prout hæc omnia tenet obedientia Domini nostri Joannis XXIII. tamen duæ obedientiæ duorum contendentium probabiliter tenent contrarium, in qua opinionum diversa & adversa varietate non sunt minores difficultates juris & facti, quam ante concilium Pisanum erat de justitia duorum contendentium.* Hac de causa Jacobus Lenfant testatus est easdem difficultates, quæ perstant adhuc post Pisanam synodum, hujus auctoritatem adhuc incertam efficere. Adversariæ quidem sententiæ propugnatores vel nunc, etsi defendant Pisanum concilium tamquam œcumenicum, non tamen pro schismaticis, nec pro hæreticis habent, aut habere possunt eos qui negarunt, aut adhuc negant œcumenicum. Vide quæ hac de re fusius differit S. Antoninus part. 2. Summæ Theologicæ tit. 3. c. 11. §. 6. & seqq. ubi etiam Cancellarii Parisiensis conclusiones a tota Parisiensi Universitate probatas describit. Certa igitur œcumenicæ synodi auctoritas Pisanæ defuisse ac deesse jure defenditur: quæcumque autem vis ipsi probabilis tribuenda credatur, rebus gestis probabilitatem aliquam vindicare, non vero omnimodam certitudinem potest.

T. 16. Conc. Ven. edit. col. 38. e.

Lib. 3. Hist. Conc. Pisani n. 77.

§. V.

§. V.

Quatenus Pisana gesta adversariorum sententiæ obsint potius, quam prosint.

14. Quodsi ipsa Pisanæ synodi gesta expendantur; nullus canon, quo concilii generalis potestas supra Pontifices decreta fuerit, statutus invenietur, uti factum est in Constantiensi synodo, de qua in sequentibus differemus. Solæ depositiones duorum contendentium Gregorii XII. & Benedicti XIII. editæ, quæ factis & circumstantiis involutis inuixæ, non pertinent ad fidem, uti ex Bossueto didicimus. Ipsa vero acta, methodum, & principia, quibus ad eorum depositionem Pisani Patres processerunt, non prodesse adversariis, sed potius obesse facile est demonstrare. Ideo Pisanæ synodi gesta sibi prodesse adversarii censent, quia præsumunt ipsam synodum ea de causa deposuisse contendentes duos, quod Patres certum crederent generale concilium jus habere supra summos Pontifices. Verum hanc sententiam iisdem Patribus non fuisse exploratam & certam ex eo manifeste colligitur, quod licet ageretur de duobus non certi, sed dubii juris Pontificibus; non tamen ausi sint illos absolute deponere, nisi eos aliunde, idest ob crimen schismatis & hæresis, indicassent a semetipsis *ipso facto* depositos excidisse ab eo Pontificio primatu, quo solo a concilii jurisdictione eximebantur. Neque id temere ab ipsis factum absque maturo examine atque consilio. Jam ante hoc concilium plerique Theologi, canonumque Magistri præcipue Gallicani & Universitatis Parisiensis omni studio investigantes, qua ratione tam pernitiosum & inveteratum schisma posset aboleri, primo indicarunt unicam viam legitimam esse contendentium cessionem: & in hanc procurandam tota cura intendendum, cum nondum obtineret opinio de jure concilii œcumenici ad deponendos incerti saltem juris Pontifices. At postquam ob contendentium

repugnantiam hæc via inutilis inventa eſt; & ſimiliter non omnino facilis videretur ſubtractio obedientiæ ab utroque, qui in ſua cujusque obedientia habebatur verus legitimusque Pontifex; aliam viam excogitarunt, quam Piſanum concilium inivit. Ex actis enim ac documentis ejusdem concilii liquet, in ipſo prius Doctorum Patrumque requiſita ſententia, hos vero in eo conveniſſe, Gregorium XII. & Benedictum XIII. incerto Pontificatus jure fungentes, cum ſe ſe antea jurejurando obligaſſent ad ipſius Pontificatus ceſſionem, ſi tollendo ſchiſmati neceſſaria eſſet, hujus promiſſionis exequutionem diutius diferentes, veluti fautores pertinaciſſimi ſchiſmatis, habendos eſſe tamquam ſchiſmaticos, immo etiam hæreticos juxta illud ſcholarum, quod invaluerat, principium, quo pertinax in ſchiſmate ab hæretico practice non diſtinguitur. Eosdem porro ob notorium ſchiſmatis & hæreſis crimen ante omnem ſententiam *ipſo facto* ab Eccleſia eſſe præciſos, & a Pontificatu conſequenter decidiſſe; ac propterea Romana ſede jam vacante licere ad novi certique Pontificis electionem tranſire. Hæc fuit ſententia Theologorum atque Canoniſtarum 103. qui Concilio jubente in prima congregatione conſulti fuerant a Cardinali Mediolanenſi. Idem quoque cenſuerunt alii Doctores Univerſitatis Florentinæ numero 120. a quibus non diſcreparunt Univerſitates Bononienſis, Andegavenſis, Aurelianenſis, Toloſana, & potiſſimum Pariſienſis, quæ eamdem ſuam ſententiam per legatos Concilio ſignificarunt.

T. 15. conc. col. 1216. c. Confer col. 1136. a, b.

15. Hæc autem tot Theologorum, Canoniſtarum, Univerſitatumque ſuffragia atque principia Piſani Patres ſequuti noſcuntur, non ſolum cum in prima & ſecunda ſeſſionibus citari voluerunt duos contendentes, non nominibus Gregorii XII. & Benedicti XIII., ſed Angeli Corrarii & Petri de Luna, eo quod ipſos ob dictas cauſas *ipſo facto* depoſitos, actuales Pontifices non haberent; verum etiam, & multo apertius cum poſt aliquot actus intermedios in definitiva ſententia eosdem ut notorios ſchiſmaticos & hæreticos *ipſo facto* a Deo & a ſacris canonibus fuiſſe depoſitos, & ab Eccleſiæ corpore præciſos declararunt ſeſſione quartadecima, antequam in ipſos depoſitionis ſententiam ferrent, ſeu potius antea latam declararent. Quid

tam

tam longe quæsito principiorum circuitu laudati Theologi ac juris Doctores, nec non cum ipsis Concilii Patres usi fuissent, ut contendentes aliunde *ipso facto* depositos, & tamquam Pontificatu exspoliatos Concilio subesse adstruerent, antequam in eosdem auctoritate concilii agerent; si ipsos in casu schismatis tamquam dubii juris Pontifices concilium generale per se absolute posse deponere existimassent? Quomodo hæc acta, quibus Pisani Patres egerunt in eos, quos præsumebant a Pontificatu depositos, & non esse amplius Pontifices, prodesse possunt adversariis, ut exinde probetur jus concilii generalis supra actuales Pontifices? Nonne ideo excogitata videtur hæc methodus, quod ejusmodi jus supra Pontifices etiam tituli dubii synodo generali certo competere nequaquam crederent? Non solum igitur hujus synodi auctoritas, quæcumque sit, adversariorum systemati non suffragatur, sed potius obest reipsa, cum ad solum concilii jus in eos, qui actu Pontifices amplius non esse credantur, referri aliquatenus queat.

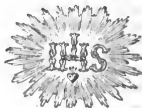
16. A Pisana synodo antequam transeo, aliam non levis momenti observationem addendam arbitror. Quæstio, de qua in eo synodo actum est, appellata fuit *causa schismatis & fidei.* Fidei autem causa cum schismate non ob aliam rationem fuit copulata, nisi quia contendentes non acquiescentes cessioni necessariæ ad tollendum schisma, pertinaciter fovere ipsum schisma, & qua tales, ex principio tunc vulgato tamquam hæretici traducebantur, ac si articulum *Unam sanctam* Ecclesiam impeterent. Hinc in depositionis sententia ambo contendentes ex schismate & hæresi ab Ecclesia præcisi, & ipso facto depositi præferuntur, ut paulo ante explicavimus. Hoc autem principium proprium (5) solius casus schismatis pertinacissimi inter contendentes dubii & incerti juris, hypothesi innititur, quæ

 omni-

(5) *Proprium*, inquam, *solius schismatis*, quod ob pertinaciam contendentium aliquam hæresim fidei contrariam involveret: neque enim ipsum principium potest referri ad casus corruptorum morum, qui reformationem requirerent, nec ullo schismatis aut hæresis vitio inficiebantur. Hinc

omnino certa probari nequit. Sicut enim nec ſchiſmatici, nec hæretici fuerunt, qui alterutrum ex contendentibus legitimum verumque Pontificem exiſtimantes, bona fide ſequebantur; ita nec hæretici, nec ſchiſmatici proprie dicti judicari certo poſſunt ipſi contendentes, ſiquidem ſe quisque verum legitimumque Pontificem bona fide ratus, ſuam dignitatem tuebatur, nec promiſſam ceſſionem volebat præſtare, quamdiu conditio in promiſſione appoſita impleta non fuiſſet. Si autem hypotheſis, qua illud principium fulciebatur, certo vera non eſt; quomodo principium illud certum dici poteſt; & quomodo certa auctoritas poteſt tribui concilio, quod principio tam incerto, ſeu potius falſo nixus, ambos tunc de Papatu contendentes vel depoſuit, vel potius depoſitos præſumpſit & declaravit? Hæc ad abundantiam. Nunc ad Conſtantienſem ſynodum venio.

ſeſſ. 8. in ſolo ſchiſmatis caſu tributum legitur Cardinalibus jus convocandi ſynodum generalem *hac vice in hac cauſa deteſtandi & antiquati ſchiſmatis & fidei* (tom. 15. Concil. col. 1272. e.) id eſt, ut habet editio Achcriana, *ad providendum huic negotio.* Ibi col. 1212. b.

CA-

CAPUT VII.

Decreta Conſtantienſia ſeſſionum quartæ & quintæ de Synodorum generalium auctoritate ſupra Romanos Pontifices vim non habent generalis Concilii ob plures defectus, ac præſertim quia carent ſaltem confirmatione Apoſtolica.

I. GALLICANI Auctores celebris *Declarationis* anni 1682. aſſerturi generalium ſynodorum auctoritatem ſupra Romanos Pontifices, non multum fidiſſe videntur geſtis concilii Piſani, quæ pluribus difficultatibus capite præcedenti indicatis obnoxia forſitan præſentientes, in ipſa Declaratione ſilentio prætereuntes omnino, ſola Conſtantienſia decreta ſeſſionum quartæ & q intæ putarunt ingerenda; eisdemque ut inconcuſſam vim generalis concilii vindicarent, ea *a ſede Apoſtolica confirmata* expreſſe pronuntiarunt num. 2. Hoc potiſſimum adverſariorum fundamentum (ex quo tantummodo ea, quæ validiſſimis rationum & auctoritatum principiis, ac potiſſimum cum tota antiquitate conſtituimus, infirmari poſſe videntur) quam ipſis difficile eſt idoneis certiſque argumentis probare, tam mihi evidenti argumento efficaciſſime evertere facillimum fore confido. Multa nimirum hac in re multis circumſtantiis implicita in quæſtionem veniunt, quæ niſi apte ab adverſariis ſtatuantur, incerta ſemper erit earum ſeſſionum ac decretorum auctoritas, adeo ut ex his nihil certi contra nos & contra ea explorata momenta, quæ in præcedentibus pro Pontificia auctoritate attulimus, elici poſſit. Diſcutiendum ſiquidem & conſtituendum eſſet, num Joannes XXIII. cujus auctoritate Conſtantienſe concilium indictum fuit, potiori certiorique

Quæſtiones & difficultates circa Conſtantienſia decreta.

jure uteretur ad ipsum indicendum, quam alii duo competitores Gregorius XII. & Benedictus XIII. huic indictioni repugnantes; & num de illius electione ac jure minores difficultates juris & facti vigerent post Pisanam synodum, ac erant illæ, quæ obtinebant ante eamdem synodum in causa Benedicti XIII. & Gregorii XII. Num Constantiense concilium, quod initio ac tempore sessionum IV. & V. ex sola Joannis XXIII. obedientia constabat, fuerit & habendum sit vere œcumenicum universam Ecclesiam repræsentans, duabus aliis obedientiis deficientibus, quæ tunc nec schismaticæ, neque a catholica Ecclesia avulsæ probantur, nec probari queunt? Num decreta earumdem sessionum, quæ a sola Joannis XXIII. obedientia prodierunt, generalis concilii vim & nomen jure possint obtinere, cum editio ipsorum facta fuerit eodem Joanne non solum nec per se, nec per Legatos præsidente, sed palam repugnante; ac præterea in iisdem ferendis exclusum fuerit (1) suffragium Collegii Cardinalium, quod absente Pontifice Romanam Ecclesiam aliqua ratione repræsentat? Num de iisdem decretis fuerit pro rei gravitate ac difficultate mature deliberatum, an potius temere & præcipitanter, neglecto in re tam nova accurato examine eaque conciliari discussione, quam Cardinales petierant, quæque postea causa Wicleffi & Hus negata istis non fuit? Quid si præter alia multa irregularia considerentur ea, quæ Joannes XXIII. iisdem gestis objecit in litteris ad Ducem Aurelianensem & Academiam Parisiensem, ubi queritur, Constan-

T. 16. Concil. col. 805. & seqq.

(1) Ob defectum distincti suffragii Collegii Cardinalium decreta synodi *Conciliariter* facta non credebantur a multis, ut notavit unus e Patribus Cardinalis de Alliaco in Tractatu *De potestate Ecclesiastica*, qui in Constantiensi editus & Cardinalium nomine Cæsari ac synodo oblatus fuit: *Deliberatio, exclusa deliberatione dicti Collegii, & non facta in communi sessione collatione votorum, videtur multis non esse censenda deliberatio CONCILIARITER facta.* Suffragium Collegii Cardinalium fuisse exclusum questi sunt etiam Oratores Regis Galliæ in protestatione exhibita Concilio die 3. Martii an. 1417. sess. 28. tom. 16. Concil. col. 558. e.

ſtantienſes Patres ad ſuffragia ferenda fuiſſe diſtributos (2) in quatuor nationes, easque inæquales; ſuffragia vero non ſingillatim, & per capita, ſed per nationes in publicis ſeſſionibus ita fuiſſe computata, ut eadem vis eſſet ſuffragii nationis Anglicæ, quæ ex pauciſſimis, ac Italicæ & Gallicæ, quæ ex plurimis Epiſcopis conſtabant: cumque ex ſacris canonibus ſoli Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi in generalibus Conciliis gauderent jure ſuffragii; in hoc ad ſuffragium nationum ferendum omnes indiſcriminatim eſſent admiſſi & clerici, & laici etiam matrimonio juncti, nec ſolum nobiles, ſed & infimæ abjectæque plebis.

2. Ad tot tantosque eorum decretorum etiam eſſentiales, quibus laborant & nutant, defectus ſanandos Apoſtlica approbatio, ſeu confirmatio, ſi umquam alias, fuiſſet maxime neceſſaria; eaque non obſcura aut ambigua, ſed expreſſa & omnino certa, quæ una decretis tam incertæ auctoritatis poſſet certitudinem parere: unde & adverſarii, qui alias coſtituta concilii generalis Apoſtolica confirmatione non indigere exiſtimant, hanc Conſtantienſibus neceſſariam agnoſcentes, in *Declaratione Cleri* edita an. 1682. iisdem decretis certam auctoritatem vindicaturi, Apoſtolicam ipſis confirmationem acceſſiſſe affirmandum putarunt. *Valeant & immota conſiſtant ſanctæ œcumenicæ ſynodi Conſtantienſis a ſede Apoſtolica comprobata . . . . . decreta.* Hoc itaque principium ſtet immotum & certum, Conſtantienſium decretorum ſeſſionum quartæ & quintæ Apoſtolicam confirmationem debere eſſe exploratam, expreſſam, & minime dubiam, ut certa conſtet ipſorum auctoritas; ſicque Pontificiæ juriſdictioni, quæ ex conſtitutis ſupra ipſas generales ſynodos indubitata videtur, iſtarum ſynodorum jus ex certa œcumenicæ ſynodi & Apoſtolicæ confirmationis auctoritate prævaleat. Unde vero ab adverſariis petetur atque probabitur expreſſa & indubitata eorum decretorum

(2) De hac inæquali ſuffragiorum diſtributione vide quoque laudatam proteſtationem Oratorum Galliæ tom. 16. col. 557. a, nec non col. 552. & ſeqq.

Decreta Constantiensia sessionũ IV. & V. carent approbatione Joannis XXIII.

rum Apostolica confirmatio? Hæc proculdubio afferri nequit ex Joanne XXIII. qui earum sessionum tempore a Constantiensibus habebatur legitimus Pontifex. Is enim ante tertiam sessionem se subtraxerat a concilio nec interfuit memoratis sessionibus, nec earum decreta probavit; & quamdiu liber extitit, se ab ipsis alienissimum prætulit, ut vel ex indicatis litteris ad Ducem Aurelianensem, Universitatemque Parisiensem manifestum est. Quodsi quandoque ei synodo ejusque decretis aliquid detulisse visus est; præterquamquod nihil hinc certæ & expressæ approbationis ipsorum decretorum erui potest; id accidit, cum captivus Cæsaris & Concilii vim patiebatur, quæ approbationem (ut esse deberet) omnino liberam & voluntariam excludit.

Et Martini V.

3. Neque legitima approbatio colligi potest ex Martino V. qui ab eodem Concilio electus, certus & legitimus Pontifex fuit. Si quæ is fecisset pro memoratis decretis, cum tamquam Cardinalis ipsi synodo adfuit, nihilum adversariis prodesset: neque enim gesta Cardinalis Pontificiæ auctoritatis & confirmationis nomine donari queunt. Quæ vero gessit post promotionem ad Pontificatum, nisi approbationem eorum decretorum expressam, & sanandis defectibus apprime necessariam exhibeant, cum aliis atque aliis causis tribui possint, nihil pariter juvant. Porro eum expresse quidem approbasse gesta contra Joannem Wiclefsum, Joannem Hus, & Hieronymum Pragensem certum est ex duabus ipsius Constitutionibus datis ante finem Concilii 8. Kal. Martii; & in una ipsarum quæ incipit, *In eminenti Apostolicæ dignitatis specula*, omnes defectus, quicumque in condemnandis eorum erroribus fuissent admissi, abs se sanari, & quidquid defuisset, suppleri affirmavit. Nullum vero uspiam indicium approbationis eorum decretorum, quæ generale Concilium supra ipsum summum Pontificem præferunt sessionibus IV. & V. Adeo vero eum non approbasse ejusmodi decreta exploratum est, ut ipsa potius certissime reprobaverit, cum in eodem Concilio Polonis Oratoribus sub pœna excommunicationis prohibuit ne a Pontifice ad generale Concilium provocarent, & speciali quoque Bulla declaravit nullo umquam casu licere per hujusmodi appellationem se ab Apostolicis judiciis subducere: quam Bullam eorum decretorum Constantiensium *fun-*

T. 16. Conc. col. 765.

damne-

damentale penitus robur destruxisse Joannes Gerson ipsorum præcipuus promotor & vindex conquestus est. Cum itaque iisdem Polonis petentibus cujusdam libri condemnationem Martinus respondit, se *omnia & singula determinata, conclusa, & decreta IN MATERIA FIDEI per præsens Concilium conciliariter tenere & inviolabiliter observare velle, ipsaque sic CONCILIARITER facta approbare & ratificare, & non aliter, nec alio modo*: id de fidei decretis in Wicleffum, Hus, & Hieronymum Pragensem intelligendum est, quorum approbatio est certa; non vero de decretis sessionum IV. & V. quæ ab ipso Pontifice non perinde fuerunt approbata, sed potius reprobata in radice & *fundamento*, ut Gerson animadvertit; cum præsertim hæc per se se a Patribus Concilii non fuerint edita veluti decreta fidei formulis usitatis in definitionibus dogmaticis, sed *per modum constitutionum synodalium*, ut in procemio quintæ sessionis declaratum fuit: qua de re vide quæ sequenti capite pluribus differentur.

Dialog. apolog. tom. 2. pag. 390.

T. 16 Conc. col. 746. a.

4. Neque satis expressæ ac certæ approbationis nomine afferantur illa ex Bulla ipsius Martini ad Sigismundum Imperatorem, quibus depositionem Joannis XXIII. *canonicam* appellans, auctoritatem Concilii in Papam deponendum legitimam declarasse videtur. Cum enim facta depositionum ejusmodi per se se, fatente Bossueto, *ad materias fidei non pertinere constet*; neque ad fidem proculdubio pertinebit eorum approbatio; carentque prorsus ea certitudine divini juris, quæ rejiciendo Pontificio divini juris primatui supra Synodos generales necessaria esset. Præterea adjectivum *canonicam*, quod ad servatum in depositione Joannis canonum ordinem referri potest, cum (3) obiter & narran-

Facta depositionum cur non probent jus.

Lib. 1 Defens. c. 28. p. 439.

(3) Hæc scilicet Bulla, qua Martinus V. liberavit Imperatorem ab onere custodiæ Joannis XXIII. his verbis incipit: *Dudum præsens generale concilium Constantiense personam Baltassaris Cossæ - olim Joannis - XXIII. in sua obedientia nuncupati, post illius a Papatu per definitivam sententiam ejusdem Concilii CANONICAM depositionem, per eamdem sententiam ad standum & morandum in aliquo bono & honesto loco sub custodia tuta.* &c.

narrando, non autem decernendo, in Bullæ exordio adhibitum fuerit; vim definitionis & approbationis dogmaticæ, qua jus Concilii approbetur, tamquam dogma fidei, obtinere non poteſt. Tandem hoc jus concilii veluti *legitimum* peculiari ratione approbari poterat a Martino in caſu Joannis; qui cum ſe ſubmiſerit ſententiæ ferendæ a ſynodo, jurisdictionem eidem in ſe ipſum quodamodo tribuit propria voluntate; cumque poſtea latæ ſententiæ aſſenſiſſet, ut promiſerat, non ſententia propria ſynodi, ſed ſua ſe voluntate Pontificatu abdicavit, ut in ſequenti capite explicabimus num. 16. Hujus peculiaris caſus approbatio nihil confert ad ſtatuendam approbationem juris coactivi & univerſalis Conciliorum generalium ſupra Pontifices etiam invitos: quod ſtatutis Conſtantienſibus univerſim decernitur.

Nequit aſſerri approbatio Eugenii IV.

5. Difficiliorem porro operam aggrederetur, qui deſertus approbatione Martini V. in Pontificiæ confirmationis argumentum produceret eas ſaltem Eugenii IV. litteras datas die XVIII. Januarii an. 1433. & deſcriptas in actis Baſileenſis concilii ſeſſione XVI, quibus dum ſcripſit: hocce Baſileenſe concilium a tempore, quo inchoavit, legitime continuaſſe, & debere continuare, revocatis Bullis, quæ ipſum ante ſecundam actionem ſolutum declaraverant, approbaſſe videtur tamquam legitima antecedentium actionum geſta, nec non decreta Conſtantienſia ſeſſionum IV. & V. quæ in Baſileenſi repetita fuerant actione ſecunda. Num declarare continuationem ſynodi in actionibus præcedentibus decimam ſextam, perinde ac ſi nulla diſſolutio præceſſiſſet, idem eſt ac decreta in iisdem edita approbare, & præſertim ea ex Conſtantienſi concilio repetita actione ſecunda, quibus Legatus Eugenii nec præſentiam, nec aſſenſum præbuerat, & de quibus idem Pontifex tum per Nuntios tum per epiſtolas apud omnes nationes conqueſtus fuerat? Ea declaratio ad ſummum ipſa decreta in eum locum ac ſtatum reſtituit, in quo fuiſſent, ſi nullam Eugenius diſſolutionem edidiſſet. Tunc vero non fuiſſent omnino rata, niſi Apoſtolica, quæ deerat, confirmatio expreſſa acceſſiſſet. Quid porro ſi Pontifex ejusmodi declarationem * vi quadam coactus eo concilio fecit, ut intentata contra ſe molimina declinaret, impediretque enormia ſcan-

* *Card. Turrecrem. Sum. de Eccleſ. c.* 100.

ſcandala, in ſpem erectus fore ut hac via facilius alio transferretur Concilium, ubi Eccleſiæ neceſſitatibus æquius proſpiceretur, nec Apoſtolicæ ſedis auctoritas detrimentum caperet? Hinc autem jure idem Pontifex in ſolemni congreſſu Florentiæ habito Juliano Cardinali objicienti litteras memoratas pro continuatione Baſileenſis Concilii reſpondit (uti teſtatur Cardinalis Turrecremata qui eidem congreſſui interfuit) : *Nos quidem bene progreſſum concilii approbavimus, volentes ut procederet, ut inceperat; non tamen approbavimus ejus decreta:* quæ verba omnino certum efficiunt inanem eſſe prorſus eorum niſum, qui Conſtantienſia decreta in Baſileenſi reproducta, ab Eugenio IV. approbata fuiſſe contendunt. *Ibid.*

6. In his autem aliiſque ſimilibus, quæ longiorem diſputationem requirerent, quæque quantum ex una parte pro adſtruenda Apoſtolica eorum decretorum confirmatione multis efferuntur ab Epiſcopo Meldenſi, tantum ex altera refutantur uberrime a Cardinali Urſio, nolo diutius lectores detinere, cum argumentum & brevius & evidentius mihi præſto ſit ex ipſorum adverſariorum conceſſione deducendum, quod memoratorum decretorum Conſtantienſium vim prorſus elidet & infringet. Vim enim ipſorum decretorum illi ex eo colligunt, quod ea ſint decreta Concilii generalis, & confirmata a ſede Apoſtolica. Peto autem, num eadem decreta conſtituant fidei dogma, a quo nemo potuerit, aut poſſit recedere abſque hæreſis nota? Certum eſt & multos in ipſo Conſtantienſi poſt eorum decretorum editionem, & deinde etiam quamplures, & Gallicanos quoque non paucos eiſdem decretis refragatos, & adhuc refragari, qui tamen nulla hæreſeos, aut pernicioſæ contumaciæ cenſura ab ipſis adverſariis inuruntur, ut * vel ex Boſſueto liquet. Quid ita? Bonæ fidei & inadvertentiæ nomine eos hic excuſandos putat. *A gravi certe nota*, inquit, *immunes eſſe non poſſent, niſi bona fide agentes, non ſatis attenta re excuſari viderentur . . . . Non enim plerique perſpiciunt ſatis, doctrina concilii Conſtantienſis quam ſit in certis caſibus Eccleſiæ neceſſaria, qui caſus cum infrequentes ſint, non omnes facile eorum cavendorum neceſſitatem advertunt.* At quæ bona fides, quæſo, quæ inadvertentia excuſare poſſet in re, in qua generalis Concilii certa dog-

Ea decreta Conſtantienſia certe non conſtituunt dogma fidei.

*Vid Diſſert. præv. §. 45. t. 1. pag. 41.

Lib. 6. Defenſ. al. 10. c. 19. pag. 509. t. 2.

Boſſueti ratio expuncta.

matica definitio ab Apoſtolica ſede confirmata conſtaret? Quot alii hæretici & errores ab Ecclefia damnati ſimili bonæ fidei ac inadvertentiæ nomine poſſent excuſari? Vera ratio, cur ea Conſtantienſia decreta non conſtituerint olim, nec hodie conſtituant doctrinam fidei, cui nemo catholicus contraire potuerit, aut poſſit, eſſet quidem hæc, ſi vel non crederentur præferre veram definitionem fidei, ſed meram *conſtitutionem ſynodalem*, quæ dogmaticam doctrinam non contineat, ut capite ſequenti explicabitur; vel Conſtantienſis ſynodus in ferendis iisdem decretis ob varias indicatas irregularitates atque defectus judicetur non fuiſſe, nec haberi poſſe vere œcumenica. Si autem neutrum placeat, ut adverſariis non placet; cur nihilominus ea decreta non contineant, neque conſtituant doctrinam fidei, cui nemo citra hæreſim poſſit reluctari, ea ſola ratio afferri poteſt, quia licet edita a Concilio, quod œcumenici nomen etiam in illis ſeſſionibus præ ſe tulit, & dein repetita in Baſileenſi; non tamen a ſede Apoſtolica, id eſt nec a Martino V., nec ſub tempus Baſileenſis ab Eugenio IV. fuerunt approbata ſeu confirmata: quæ approbatio ſeu confirmatio ad vim generalis concilii adſtruendam, & ad conſtituendum dogma fidei eſt maxime neceſſaria. Hinc quidem Boſſuetus hanc quæſtionem poſt decreta Conſtantienſia adhuc in ſuſpenſo relictam & indeciſam & libere utrinque agitatam agnoſcit libro I. *Defenſionis* in Appendicem noviſſimæ editionis traducto cap. 3. Jacobus quoque Lenfant quantumvis Calviniſta in hiſtoria Conſtantienſis Concilii tom. I. pag 89. hanc quæſtionem ipſis decretis *non potuiſſe adhuc terminari* pronuntiat. Decretis ineptis ad finiendam litem quomodo fidere poterunt adverſarii in quæſtione, ubi auctoritas requireretur omnino certa, quæ jus Pontificium ſupra univerſam collective Eccleſiam, & ſupra generalia Concilia primatui competens, ac tota antiquitate comprobatum extruderet?

CA-

CAPUT VIII.

Eadem decreta Constantiensia alio nomine vim & auctoritatem peremptoriam non habent, quia non fuerunt edita tamquam certum dogma fidei, sed, ut acta præferunt, *per modum constitutionum synodalium*, cujus formulæ vis decreta indicat, quæ non ex fide, sed ex mera opinione in ejus temporis circumstantiis constituenda visa sunt ad tollendum schisma. Singula decreta expensa, & quatenus æqua interpretatione explicari queant: quid in ipsis difficilem explicationem ferat. Ex necessitate remedii ad abolendum schisma eadem opinio inducta; & quatenus juri supremo summorum Pontificum nequeat præjudicium afferre.

1. CELEBRIA decreta concilii Constantiensis de vi & potestate conciliorum generalium supra ipsos summos Pontifices, quibus Pontificiæ auctoritatis impetitores ceteroquin catholici maxime innituntur, in duplici sessione constituta fuerunt, primum sessione quarta, & rursum in quinta. In quarta sessione hoc tantum ea super re decretum profertur.

Hæc sancta synodus Constantiensis generale concilium faciens pro extirpatione præsentis schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris fienda, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu Sancto legitime congrega- T. 16. Concil. col. 65. e.

 ta,

ta, ad consequendum facilius, securius, liberius, & uberius unionem & reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, disponit (al. *diffinit*) *statuit, decernit, & declarat ut sequitur.*

Et primo quod ipsa synodus in Spiritu Sancto congregata legitime generale concilium faciens, Ecclesiam catholicam militantem repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris. Postrema verba *& reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris*, non solum deesse in mss. codicibus Vaticanis laudatis a Schelestratio, verum etiam in duobus Vindebonensibus, in Wolfenbuttelensi, Brunswicensi, Gothano, & Lipsiensi docent nuperi editores hujus Concilii in Germania tom. 4. part. 1. pag. 86. 87. & 89. ex quibus Vaticanorum exemplarium vindicatur fides; cum præsertim desint etiam in antiquo ms. actorum Concilii Basileensis, quibus eorumdem decretorum Constantiensium epitomes inserta, iisdem verbis caret. Hinc non immerito Vonder Hardt & Jacobus Lenfant suspicantur, prima exemplaria hujus compilationis recepta a Basileensibus non discrepasse ab actis authenticis Concilii Constantiensis, eaque verba posterius inserta fuisse in decretum sessionis quartæ, postquam scilicet eadem verba in quinta sessione recepta & approbata fuerunt: quod sane innuit hæc marginalis adnotatio in uno codice inventa: *Iste articulus* (sessionis quartæ primus) *imperfecte fuit factus, ut sequitur, ideo suppletur in sessione sequenti*, in qua ea verba hic omissa, addita leguntur. Vide adnotationem Venetæ editionis.

2. In quinta sessione non solum laudatum decretum sessionis quartæ repetitur memorata omissione suppleta, verum etiam aliud decretum additur de pœnis, quibus coercendi essent inobedientes, præmissa hac notatione: *Surrexit de mandato totius sanctæ synodi Rev. Pater Dominus Andreas electus Poznaniensis, & certa capitula PER MODUM CONSTITUTIONUM SYNODALIUM prius per singulas quatuor nationes conclusa & deliberata legit,*

T. 16 Concil. col. 73. a.

git, & publicavit; quorum tenores sequuntur; & sunt tales.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis &c. Hæc sancta synodus Constantiensis generale concilium faciens, pro extirpatione ipsius schismatis, & unione, & reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu Sancto legitime congregata, ad consequendum facilius, securius, liberius (al. *uberius*) *unionem & reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, diffinit, decernit, & declarat ut sequitur.*

Et primo declarat, quod ipsa in Spiritu Sancto legitime congregata, concilium generale faciens, & Ecclesiam catholicam repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status & diguitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ in capite & in membris.

Item declarat, quod quicumque cujuscumque conditionis, status, dignitatis, etiamsi Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præceptis hujus sacræ synodi, & cujuscumque alterius concilii generalis legitime congregati, super præmissis, seu ad ea pertinentibus, factis, vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia juris subsidia (si opus fuerit) recurrendo.

Notanda hic est potissimum formula, qua in præmissa notatione hæc decreta seu capitula jubente synodo lecta & publicata dicuntur *per modum constitutionum synodalium.* **Formula notanda.** Similiter post lectionem ipsorum decretorum quintæ sessionis * ex editione Basileensium, & * ex aliis codicibus *constitutionum* vocabulum iterum usurpatur. *Quibus articulis sive constitutionibus lectis.* His verbis *constitutionum synodalium* si affirmem indicari ipsum decretum de auctoritate concilii generalis non fuisse editum tamquam dogma fidei, nec constituisse doctrinam credendam ex catholica fide, non difficile me probare posse arbitror.

* *Col. 76. c.*
* *Col. 77. b.*

3. Sicut non omnia decreta summorum Pontificum in materiis quantumvis dogmaticis constituunt dogma fidei; ita nec omnia Conciliorum statuta, ut præclare notavit Mel-

Melchior Canus lib. 5. de Locis cap. 5. ubi & designavit notas, quibus fidei decreta internoscantur. Illa nimirum fidei decreta sunt, in quibus aliquid ex fide credendum aut damnandum decernitur, ita ut qui aliter sentiant, a catholica fide alieni, ab Ecclesia præcisi, anathemate aliisve similibus censuræ formulis indicentur perculsi. Si nihil ejusmodi notarum adsit, etiamsi materies, circa quam concilium versetur, possit ad fidem referri; decretum tamen non erit certa dogmatica definitio. Multæ sunt apud catholicos quæstiones, quæ ad fidem referuntur, ut sunt ex. gr. illæ quæ ad sacramentorum formam, materiem, aut ministrum pertinent; & nihilominus, quamdiu ab Ecclesia non prodiit definitio, neutra ex parte certum suppetit fidei dogma. In his, quoad inter catholicos controvertuntur, & concilia & Pontifices non facile dogmaticum judicium proferunt; &, quousque res plane eliquata non sit, si statuunt aliquid, quod ex circumstantiis expedire videatur in bonum Ecclesiæ, id non statim, nec semper dogmati ac definitioni est accensendum. Hinc quædam non ex firmo dogmate, sed ex opinione prolata in aliquot Pontificum decretis contineri * alibi notavimus: & quædam etiam in conciliorum statutis similiter invenientur.

Quænam sint decreta fidei.

Non omnia decreta, quæ circa materiam fidei versantur, sunt decreta & definitiones fidei.

* *De vi & rat. primat. c. 15. n. 39. & 40.*

4. Quæstio circa Conciliorum generalium & summorum Pontificum auctoritatem sub tempus synodorum Pisanæ & Constantiensis occasione schismatis agitata, pertinebat quidem ad intelligenda loca Evangelica, quibus utraque potestas innititur, ad explicandam naturam & jurisdictionem Pontificii primatus, & ad alia hujusmodi non pauca, quæ respiciunt materiam fidei: at sententia, quæ concilii generalis ius coactivum supra Papam propugnabat, ita erat nova, nulloque vetusto exemplo, aut certa auctoritate munita; e contra vero potestas Pontificum supra universam Ecclesiam, & supra ipsa generalia concilia, seu supra universæ Ecclesiæ Episcopos, qui in generali concilio collecti una cum capite totam Ecclesiam repræsentant, ita antiquis exemplis & auctoritatibus fulciebatur, ut si dogmaticum judicium fuisset edendum, pro Papa potius, quam pro generalis concilii Patribus Pontificio assensu carentibus proferenda fuisset definitio. Instabant vero circumstantiæ schismatis diuturni & perniciosissimi, quod in

Cur quæstio non definita in Constantiensi tamquam dogma.

in multos annos productum, multa mala & scandala pepererat. Antiquis temporibus etsi plura schismata ejusdem generis incidissent, aliis tamen atque aliis mediis fuerant consopita. In hoc autem, quod ex pertinacia contendentium ita a ceteris omnibus discrepabat, ut *tot retro sæculis semel tantum cognitum* Bossuetus affirmaverit; cum alia atque alia legitima remedia pluries tentata, inventa fuissent inutilia; necessitate quadam tribuendum visum est jus Conciliis generalibus supra eos, qui de Pontificatu certabant, adeo ut, si non cederent sponte, quod legitimum erat medium ac debitum, omnes deponerentur vel inviti, licet id numquam antea fuisset auditum. Hanc pertinacissimi schismatis vexationem totam (1) rationem causamque fuisse, cur in hanc sententiam Constantiensis tempore plures abiissent, non obscure testatus est Joannes Gerson in tractatu *De potest. Eccles. consid.* X. ubi post memoratam vulgatam antea eorum sententiam, qui *posuerunt papalem auctoritatem supra concilium, aut saltem non imparem*, subdit: *Benedictus autem Deus, qui per hoc sacrosanctum Concilium illustratum divinæ legis lumine, dante* (nota hæc verba) *ad hoc ipsum VEXATIONE præsentis schismatis intellectum, liberavit Deus Ecclesiam suam ab hac pestifera perniciosissimaque doctrina.* Ita ex præjudicio gravissimo novæ sententiæ pestiferam & perniciosissimam vocat doctrinam antiquam, quæ eodem fatente paullo post *consid.* XII. veluti quædam *traditio* a majoribus suscepta ante Constantiense *sic occupaverat mentes* plurimorum, *ut oppositum dogmatizare fuisset de hæretica pravitate suspectum vel damnatum.*

Lib. 5. Defens. c. 14.

Tota ratio condendorū decretorum explicata.

6. In re autem huic receptissimæ traditioni contraria noluerunt, nec ausi sunt ejusdem Concilii Patres novam

(1) Hanc eamdem rationem satis indicavit etiam Episcopus Meldensis, cum lib 6. al. 10 *Defensionis* c. 19. t. 2. pag. 500. plerosque Constantiensis doctrinæ adversarios sive antiquos, sive recentiores eo solo nomine excusandos credidit, quod non animadverterint, quam ea *sit certis in casibus Ecclesiæ necessaria*, ac si hæc necessitas per se sufficiens fuerit ejus doctrinæ inducendæ ratio.

novam doctrinam de jure Concilii supra Papam constituere tamquam dogma fidei; sed eo revocarunt decreta, ut jus synodi œcumenicæ sola remedii necessitate in tribus memoratis casibus statuerent sine ulla hæresis, aut alia simili nota, qua fidei definitiones distingui solent, & quam idem Concilium adhibuit, cum decreta ad fidem pertinentia in condemnatione errorum Wicleffi, Hus, & Hieronymi Pragensis aliis in sessionibus edidit. Sola quidem necessitas remedii in laudatis circumstantiis sicut non efficit ut inferior jus habeat in superiorem suum; ita nec efficit ut Papa, qui jure divino est superior concilio ratione primatus, cujus causa toti Ecclesiæ etiam in concilio adunatæ jurisdictione præfectus est bono unitatis, eadem Ecclesia & universali concilio evadat inferior, ac idcirco in ipsum superiorem suum Ecclesia & concilium jurisdictionem nondum probatam, immo tot veteribus documentis reprobatam acquirant. Hæc tamen necessitatis ratio in angustis & involutissimis ejus temporis circumstantiis ita efficax maximeque probabilis videri potuit Constantiensis Concilii Patribus, ut putarent decreta condenda ex eo, quod expedire videbatur, quemadmodum fieri consuevit etiam in aliis aliorum synodorum decretis, quæ necessitati congrua, fidei dogma non constituunt: idque proculdubio significare voluisse videntur verba, quibus in actis notatum fuit, eadem decreta fuisse lecta & publicata *per modum constitutionum Synodalium* nulla interposita fidei nota.

Ea ratio probabilis tantum visa est, insufficiens ad definiendum dogma.

7. Qua de re ne quispiam dubitet, animadvertat Gersonem, qui licet passim post decreta Constantiensia audens hæresis notam inureret contrarium sentientibus; * non uno tamen in loco fateri debuit, eorumdem decretorum doctrinam, etiam tempore ejusdem synodi *palam* fuisse impugnatam a multis, qui tamen non idcirco a Patribus Constantiensibus hæretici habiti sunt. Id exploratum fiet inter alia ex celebri quæstione, quæ in eadem Synodo mota fuit post eorum decretorum editionem. Cum decretum contra errores Wicleffi paratum fuisset post quartam & quintam sessiones, proposita fuit quæstio, num Papæ, an concilii nomine idem decretum esset promulgandum. Habitus hac de re Theologorum conventus, in quo Cardinalis Cameracensis

* *De potest. Eccl. consid. 12. & serm. in festo S. Antonii.*

ſis pro concilii nomine diſſeruit. At ex quadraginta Doctoribus duodecim tantum Cardinalis ſententiæ faventibus, ceteri contenderunt Papæ nomine definitivam ſententiam eſſe promendam; Cardinalique ſuam opinionem acrius propugnanti fere omnes in faciem reſtiterunt. Quomodo hæc poſt ſextam ſeſſionem enata inter Theologos contentio? Si decreta ſeſſionum quartæ & quintæ ſine Papæ nomine edita tamquam fidei decreta propoſita fuiſſent, qui locus eſſe poterat ambigendi, num condemnatio articulorum Wicleſſi ſolo concilii nomine configi poſſet, & nihilominus conſtitueret doctrinam fidei? Si tamquam fidei dogma ſancitum fuiſſet ſeſſionibus IV. & V. Concilium Oecumenicum generatim, ac præſertim in materia fidei poteſtatem habere immediate a Chriſto; qui fieri potuiſſet ut paucis diebus poſt ex quadraginta Theologis octo & viginti contrariam ſententiam tenerent, hoc eſt *Concilium per ſe nullam poteſtatem habere niſi a capite* (ſeu niſi in unitate cum capite) & ut Cameracenſi in aliam ſententiam abeunti tam vehementer reſiſterent? Si huic Cardinali contendenti Concilium eſſe ſupra Pontificem, & poſſe ipſum deponere reſtiterunt poſt quartam & quintam ſeſſionem; nonne poſt ea decreta liberum judicarunt in utramque partem diſputare? Certe idem Cardinalis in eo libello, quo defendit ſolo Concilii nomine poſſe edi decreta fidei, nihil diſſertius & convincentius in ſuam ſententiam potuiſſet afferre, quam decreta laudatarum ſeſſionum ſolo concilii nomine inſcripta, ſiquidem hæc edita fuiſſent tamquam fidei dogma. Cur nihil tale tetigit? niſi quia manifeſtum erat omnibus in ipſis decretis non fuiſſe conſtitutam fidei doctrinam. Quid tandem quod idem Cardinalis in fuſiori tractatu, quem ſubinde in eadem ſynodo vulgavit *de Eccleſiæ, Conciliorum generalium, Romani Pontificis, & Cardinalium auctoritate*, ubi eamdem quæſtionem verſat, non ſolum laudatorum decretorum non meminit, nec adverſarios hæreſis accuſat; verum etiam diſputationem pro auctoritate Concilii Oecumenici his verbis concludit: *Quæ tamen non definitive determinando, ſed doctrinaliter ſuadendo poſita ſunt: nam hujus rei definitionem ſacri Concilii determinationi ſubmitto*: quæ indicant eum non crediciſſe quæſtionem de Concilii generalis jure ſupra Pontificem decretis

P 2 ſeſſio-

fessionum IV. & V. fuisse definitam ex fide, sicut nec postea crediderunt, nec credunt ipsi nostri adversarii, qui nec Summos Pontifices, nec Cardinales, aut Episcopos, aliosve Pontificiæ auctoritatis vindices memoratis decretis obsistentes hæreticos judicant: quod ex eorumdem adversariorum sensu evidens est argumentum, ea decreta dogmaticum judicium non continere, nec ad definitionem dogmatis posse referri.

Sensus decretorum exponitur.

8. Expendamus nunc earumdem constitutionum synodalium sensum, & videamus num aliqua saltem ratione ita explicari & intelligi queant, ut a veritate non absint. Dicitur Concilium generale universam Ecclesiam repræsentans, a Christo *immediate potestatem habere.* Quis id de vero generali concilio neget? Quis pariter neget de Constantiensi in iis quæ vim generalis concilii obtinuerunt, qualia sunt quæ circa fidem statuit contra Wicleffum, Hus, & Hieronymum Pragensem, quibus non defuit confirmatio Apostolica; & qualia sunt etiam statuta reformationis & disciplinæ, quæ eadem approbatione roborata fuerunt? In aliis, quæ hac confirmatione carent, cur vis generalis concilii nequeat admitti probatum est, satis cap. 2. & 4. unde nil mirum, si quoad hæc idem concilium non fuerit, nec haberi possit generale, nec jurisdictionem generalis synodi habeat. Hæc quidem jurisdictio a Christo immediate dimanat, quia Christus omnem jurisdictionem Ecclesiasticam immediate tradidit S. Petro, & Apostolis, ac in ipsis dedit Romano Pontifici successori S. Petri, aliisque Episcopis successoribus Apostolorum ex disputatis capite 1. §. 1. & 2. Sed cum Petro primum jurisdictionem Christus dederit, seu promiserit separatim ab aliis, aliis vero postea non dederit separatim a Petro, sed una cum Petro in bonum unitatis; jam monuimus id ab eo factum, ut quisque intelligeret jurisdictionem Petri ac successorum ejus non pendere ab aliorum jure & consensu; aliorum vero jurisdictionem etiam in concilio in unitate cum jure Petri ac successorum ejus debere consistere. Confer dicta cap. 1. §. 4. Hæc non animadverterunt proculdubio, qui jus tribuerunt Episcopis congregatis in synodo supra & contra Summos Pontifices, ac ejusmodi synodos vere œcumenicas præsumentes, vim eisdem asseruerunt in eos, qui cuique

Syno-

Synodo superiores sunt, nec vi ipsarum coactive possunt subesse, nisi superiorem inferioris jure posse adstringi anteà probetur. Prosequamur explicationem decretorum.

9. In decreto sessionis quartæ & in primo quintæ statuitur jurisdictioni generalis synodi, quæ immediate a Christo est, quemlibet cujuscumque gradus & dignitatis, etiamsi *Papalis* existeret, debere obedire in tribus casibus, hæresis, schismatis, & ubi agatur de reformatione morum. In casu hæresis, quis inficias ibit ipsum Romanum Pontificem debere se se submittere definitionibus fidej à generali concilio editis, præditisque confirmatione seu consensu Apostolico, quo eas indigere probavimus c. 3. ut constituant dogma fidei; cum ad id omnes obligentur jure divino? Quæ enim a generalibus conciliis assentiente Apostolica Sede circa fidem definiuntur, dogmata sunt a Deo revelata, quibus non humano, sed divino jure fidei assensus debetur ab omnibus. Hæc vera ratio est ob quam Papa obligetur definitionibus dogmaticis generalis Concilii. Qui ex hoc decreto deducunt Constantienses Patres hoc ipso non solum subjecisse Papam auctoritati synodorum generalium, verum etiam significasse eum posse errare circa fidem, si de errore definitionum intelligant, falsa & non probata hypothesi laborant; neque enim ex ullo textu ipsorum Patrum aliquod indicium afferetur, quo illi crediderint posse errare Summos Pontifices cum definiunt, hicque casus nullo exemplo innixus, totoque nostro systemate reprobatus inter impossibilia referendus est. Quod si non negandum videatur eosdem Pontifices posse errare, vel aliquando errasse opinando vel omittendo aut negligendo condemnationem novi alicujus erroris seu hæresis; cum hi casus non essent errores definitionis, nihil contra nostram thesim solas proprie dictas definitiones propugnantem evincerent. Si autem his in casibus Papa generalis concilii decreto erroneam ejus opinionem, aut negligentiam, seu omissionem corrigenti parere deberet; id cum non ipsius concilii jure, sed altiore illo, de quo antea diximus, obligatum præstaret; ut ne exinde concilii ejusdem auctoritas per se, & jus coactivum supra Papam probaretur.

10. Porro in casu schismatis, in quo Summus Pontifex omnium maxime jure naturali ac divino debet omni-

bus mediis uti, ut illud extinguat; unitatemque, cui custodiendæ ac vindicandæ ex primatu potissimum obligatur, Ecclesiæ necessariam restituat; si ex. gr. aliis mediis frustra tentatis schisma nequeat aboleri nisi cessione contendentium, qui jure æquali vel incerto frui credantur; nonne cedere Pontificatui debebit ea naturali caritatis lege adstrictus, quæ publicum necessarium bonum privato præferendum docet? Immo etiam obligatur peculiari lege divina ac naturali, si ad cessionem se se promissione ac jurejurando obstrinxisset. Hæc autem, quæ ab ipso præstanda essent jure naturali ac divino, si exigantur, seu proponantur præstanda decreto concilii generalis, quis non æquissimum diceret, aut negaret ipsum ad hæc obligari eo nomine, quod quacumque synodo superior est? Obligaretur nimirum non jure synodi, quæ per se superiorem non ligat, sed jure illo naturali ac divino, cui etiam Summi Pontifices subjiciuntur.

11. Eadem de causa obligaretur etiam in casu reformationis generalis morum in capite & in membris. Quis enim ambigere potest quin Summi quoque Pontifices jure naturali ac divino teneantur reformare mores, qui vel in se vel in aliis Ecclesiæ membris reformatione indigeant? Id si proponat exigatque Concilium generale, parere debebunt, non jure ipsius concilii, sed divino ac naturali, quod decreto concilii proponitur & urgetur. Hoc sensu vis coactiva non in concilio, sed in naturali ac divina lege sita est. Quod si decretum latum sit a concilio vere generali, cum Summi Pontificis non deerit assensus, seu confirmatio; tum vero hoc assensu se ipsum quodamodo eidem decreto liber subjicit, eodemque decreto voluntarie ligatur; quod vim coactivam excludit.

12. Restat alterum decretum, quo sessione v. agitur de pœnis in eum inferendis, qui cujuscumque dignitatis *etiamsi Papalis obedire contumaciter contempserit*. Hæc quidem verba vim coactivam evidentius adstruunt, quæ inferiori in superiorem non competit. Verum notandum nullam pœnam particularem Pontifici contumaci imponendam designari, sed in genere statui ut quicumque obedire contempserit, *condignæ pœnitentiæ subjiciatur, etiam ad alia juris remedia recurrendo*; uti fit in aliis synodalibus decre-

tis, quæ dogmata fidei non constituunt; ex quo omnia simul ejusdem sessionis decreta vocantur *mandata*, *statuta*, seu *ordinationes*, ac *præcepta super præmissis*, quæ meris *constitutionibus synodalibus* conveniunt. Quid ita? Quia Patres Constantienses viderunt hac in re non expedire, nec opus esse definire jus concilii œcumenici supra Papam tamquam dogma fidei; sed sufficere, si ad tollendum schisma aliorumque scandalorum remedium, decretis ac præceptis practicis uterentur, quibus ex divino saltem naturalique jure iidem pontifices obligarentur, minisque etiam additis impellerentur, etiamsi ex certo dogmate non definirent, num jus concilii per se supra Papam esset, nec ne.

13. Hic autem adversarios clamaturos prævideo: si Pontifices neque divino neque naturali jure moveantur ad ea præstanda, quæ bono Ecclesiæ sunt necessaria; neque Concilium quantumvis generale possit eos pœnis aliisque subsidiis canonicis cogere; nonne Christus suæ Ecclesiæ minus apte prospexisse dicendus erit, & scandala, si quæ a Pontificibus provenirent, sine idoneo remedio reliquisse? Hæc ratio ex necessitate remedii ducta, & in speciem valde probabilis, illa est, quæ cum novæ opinioni de potestate conciliorum generalium supra Pontifices inducendæ in casu schismatis causam dedit, ut vidimus; tum vero adeo recepta fuit a Patribus Constantiensibus, ut eam ad casus quoque fidei & reformationis generalis morum in capite & in membris duxerint extendendam recitatis decretis; quibus tamen cum eos noluisse condere certum decretum fidei hactenus dicta comprobant; tum vero eadem ratio ipsis decretis meræ opinionis probabilitatem quidem aliquam dare potuit, non vero certitudinem fidei, quod mihi in præsentiarum sufficit. Certo enim primatus juri, quo summi hierarchæ superiores sunt tota Ecclesia etiam congregata in generali concilio, quomodo præjudicare potest nova hæc opinio nullo antiquo textu aut exemplo legitimo fulta, & rationi tantum probabili innixa, decretisque Constantiensibus, quæ vi generalis synodi carent, nec condunt certam fidei doctrinam? Quid porro si ea ipsa ratio, quæ pro ejus temporis angustiis ac circumstantiis probabilis visa est, inanis per se se atque inepta demonstrari queat? Id patebit ex dicendis capite sequenti.

CA-

CAPUT IX.

Objectio ex necessitate remedii in casibus extraordinariis a constantiensi memoratis expuncta.

1. Ratio necessitatis remedii in casu pertinacissimi schismatis, quæ inducendæ sententiæ de jure conciliorum generalium supra contendentes Pontifices juris dubii causam præbuit, adeo evidens visa est Episcopo Meldensi, ut in dissertatione præmissa *Defensioni* repugnantes coarguendos duxerit his verbis: *An dubium Pontificem etiam contumacem a Concilii Oecumenici potestate immunem esse oportebat; neque esse in Ecclesia vim ullam, quæ schismatis vulneri mederetur? Absurdum, absonum, rebus gestis repugnans, Ecclesiæ Catholicæ Christique providentiæ prorsus inimicum. Dicent opportunissimum schismatis fuisse remedium, si de Papatu pari fere jure contendentes ultro loco cederent. Recte: quid autem si nollent? æterno schismate Ecclesia laboraret? Absit. Ergo necesse est ut sit aliqua potestas, qua dubii saltem Pontifices etiam inviti comprimantur.* Eamdem porro rationem æque valere etiam in casibus fidei ac reformationis morum in capite & in membris, in quibus Constantiensia decreta ipsum Papam generalis Concilii juri subjiciunt, idem Episcopus nihil dubitat. Esto enim suprema Romanorum Pontificum potestas a conciliorum quoque generalium jure sit quodammodo eximenda in casibus ordinariis atque vulgaribus, quorum *causa*, ut * ille ait, *lacessi Pontificiam majestatem, pacemque Ecclesiæ perturbari* (convocatione synodi generalis) *esset revera impudentissimum:* in gravissimis tamen & extraordinariis causis fidei, schismatum, & reformationis morum in capite & in membris, quæ solæ memorantur in decretis Constantiensibus,

T. 1. §. 38. pag. 34.

* Lib. 10. Defensionis c. 21. t. 2. pag. 225.

bus, aliter dicendum est juxta illud vulgatissimum: *in generalibus legibus non comprehendi casus extraordinarios, eosque actus, quos in re improvisa ipsa necessitas expresserit.* Ita ille. Quæro autem, num ii, qui in aliquem per se se nullum jus habent, in casibus extraordinariis atque improvisis ex necessitate remedii jurisdictionem super ipsum acquirant? Id si probari nulla ratione potest; quomodo jus erit concilio generali supra Papam, in quem superiorem suum ratione primatus nullo coactivo jure potitur? Num ex necessitate aliqua in extraordinariis casibus admitteretur subditorum jus etiam in Principes?

Idem ibi

Remedii necessitas non dat jus ei, qui per se jure caret.

2. Cum de remedio in casibus extraordinariis adhibendo sermo est, ut hoc a quopiam præstari posse dicatur, jus ipsius proprium antea probandum est; neque enim solo remedii quantumvis necessarii nomine jus legitimum ei vindicari potest, qui per se ex aliis documentis certisque probationibus eo jure careat. Jus porro ejusmodi coactivum esse debet, quo in memoratis casibus Pontifex, si renuat, ad parendum adigatur. Jus autem hujus generis coactivum uni superiori competere potest: neque enim inferior in superiorem habet imperium. Cum vero probatum antea fuerit Summos Pontifices ratione primatus ea suprema jurisdictione potiri, qua toti Ecclesiæ etiam collective sumptæ ab ipso Christo præpositi sunt; ac proinde superiores quoque esse ipsis conciliis generalibus, qui universam Ecclesiam repræsentant; idque aliis atque aliis traditionis ac rationis momentis fuerit confirmatum; adeo ut ab adversariis nullum antiquum efficax documentum opponentibus id in dubium jure adduci non possit; quomodo illud coactivum jus in Summos Pontifices superiores suos solo remedii titulo attribui potest generalibus synodis, quæ jus ejusmodi nec per se habent, nec solo remedii titulo acquirere queunt? Hæc una ratio, si nulla alia præsto esset, ad disjiciendum objectum ex necessitate remedii ductum posset sufficere. Sed age expendamus singulos extraordinarios casus jam memoratos, & luculentiora forsitan proferrentur, quibus omnis, si quæ impediat, dubitatio eximatur.

Distinctio de casibus extraordinariis rejecta.

§. I.

De remedio in casu reformationis morum praesertim in capite.

3. Casus extraordinarii in Constantiensibus decretis recensiti, in quibus necessarii remedii nomine jus oecumenicis synodis asserendum creditur in summos Pontifices, ad tres revocantur, cum nimirum agitur de fide, vel de schismate, vel de reformatione morum praesertim in capite. Incipiamus a casu reformationis morum alicujus unici indubitatique Pontificis (ubi enim duo simul, vel plures de Pontificatu contendentes ac dubii juris Antistites morum reformatione indigerent, casus pertineret ad schisma, de quo statuetur §. 3.); & videamus, num generale Concilium, unicum indubitatumque Pontificem, si pravis moribus scandalizet Ecclesiam, ad reformandos mores vel invitum cogere, & poenis Ecclesiasticis plectere pro jure suo possit. Hujus casus & quaestionis solutio praemittenda est, cum principium certum exigat dicendis postea maxime necessarium, quod hoc in casu paucioribus constituere licet. Cum Pontifex, de quo agimus, unicus & certus sit ex legitima & indubitata electione; certus est pariter ejus primatus in universam Ecclesiam. Hic autem primatus divino jure institutus ob continendam vindicandamque in tota Ecclesia communionis ac fidei unitatem; jurisdictionem divini pariter juris ipsi vindicat, qua non solum distributive singulos, sed omnes etiam collective obligat ad utramque unitatem, ut in praecedenti opere *De vi & ratione primatus* fuse probatum, seu potius demonstratum videtur. Hinc idem Pontifex eodem primatus jure superior est toti Ecclesiae collective sumptae; vimque coactivam habere debet in omnes collective, sine qua intentus a Christo unitatis finis obtineri non posset; ac proinde superior quoque est generali Concilio, quo etsi totam Ecclesiam repraesentet, non tamen

Unicum certumque Pontificem nemo potest a Pontificatu deponere.

tamen majori quam ipsa Ecclesia privilegio prædítum a Pontificio jure, cui tota Ecclesia subjicitur, exemptum dici potest. Pontifex igitur, ratione primatus concilio quoque generali superior, hujus jurisdictioni subesse non potest. Esto in quopiam Summo Pontifice essent scandala morum, quæ reformationem exigerent; num scandala & pravi mores Pontificum in ipsis adimunt, quod iisdem ex divini juris primatu competens, eos omnibus superiores constituit? Num jurisdictionem coactivam in illos tribuere queunt inferiori, cui in superiorem suum nequit convenire? Si in quibuscumque corruptissimis Principum moribus reformati ne indigentibus adversarii coactivum jus eorum subditis non concederent in ipsos Principes, quippe qui omnibus subditis sunt superiores; haud video, qua cohærentia possint scandalorum nomine jus coactivum tribuere generalibus synodis supra Romanos Pontifices, qui ob divini juris primatum eisdem quoque synodis sunt pariter superiores.

Scandala & pravi mores jus non tribuunt inferioribus in superiorem.

4. Alia speciali observatione Pontificii primatus propria id evidentius fiet. Cum Papa ex dictis superior sit omnibus ratione primatus; nemo inferior jure coactivo in ipsum agere poterit, nisi prius is spolietur eodem primatu, quo omnium jurisdictionem excedit. Primatus autem, qui unius tantum Pontificis personalis est, nec Pontifice mortuo in plures electores novi Pontificis transivit, non ab ipsis electoribus primatu carentibus, sed a Deo immediate confertur electo. Num quod a Deo immediate collatum est novo Pontifici, ob scandala seu corruptos mores, si qui in ipso reformandi essent, auferri a quopiam potest, & auferri præsertim ab inferiori, cui in superiorem jus nullum est? Episcopalis jurisdictio licet sit institutionis divinæ, non minus quam jurisdictio primatus Pontificum, ideo ex causa Episcopo adimi potest a Papa, vel a Concilio, quia Episcoporum jurisdictio Deo instituente subjecta fuit Pontificio ac synodorum juri. Vide cap. 1. §. 5. & 6. At Pontificii primatus jurisdictio, sicut & ipse primatus, nullius juri subjecta ex institutione divina, a nemine, qui semper inferior est eodem Pontifice, auferri potest. Hoc principium tamquam omnino certum olim tradiderunt quidam Magistri Parisienses in duabus * epistolis ad familiarem Benedicti XIII. quem certum Pontificem judica-

Primatus non ab electoribus, sed a Deo ipsi electo immediate collatus.

* *Leguntur tom. 4 Hist. Univerſit. Pariſienſis.*

dicabant. In prima epiſtola inter aliquot quæſtiones, quas ſolvendas proponunt, hæc decimo loco legitur: *Utrum Deus, qui ſolus, & nullus alius plenitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis, ſeu auctoritatem Papalem dare poteſt, dederit umquam alicui perſonæ, vel communitati creatæ poteſtatem auferendi illam auctoritatem a Papa, quam immediate ipſemet ſibi contulit: & ſi ſic, ex quo textu Sacræ Scripturæ, vel alterius cujuscumque, cui Papa credere teneatur, hoc poſſit haberi.* In altera vero epiſtola quæſtiones ſeu theſes varias cum ſuis reſponſionibus ſubjicientes ad theſim XII., qua ſuam ſententiam exponunt circa quæſtionem X. prioribus litteris propoſitam, hæc pronunciant. *Sicuti nulla creata perſona, nec communitas totius Eccleſiæ militantis poteſt, nec umquam potuit dare Papæ immediatum Chriſti Vicariatum; ita nec aliqua talis perſona vel communitas poteſt auferre ſibi invito illam Vicariatus auctoritatem, quæ eidem non ab hominibus, ſed a ſolo Deo eſt immediate collata.* Hæc theſis apud Raynaldum deſcripta una cum ceteris tribuitur Joanni Azoui Ordinis Prædicatorum ad an. 1395. num. 13.

Ibid.

Tom. 7. Annal. pag. 593. edit. Lucen.

Quid liceat inferiori, cum de ſcandalis Pontificum agitur.

5. Neque vero huic divini juris primatui quidquam officerent ſcandala morum, ſi quæ in Pontifice remedium poſtularent. In ſacris canonibus, ubi de ſcandalis Pontificum agitur, ſtatutum legitur ipſis non obediendum, nec ſequenda eorum exempla, ubi aliquid contra divinam legem agant vel præcipiant: numquam vero judicio cujusquam ſubjiciendos indicant, niſi forte ſint a fide devii. Quæ hæreſis exceptio ea de cauſa fit, quia ob hæreſim ipſo facto a pontificatu decidentes, primatus jurisdictionem amitterent, ut explicabitur paragrapho ſequenti: idipſumque dicendum de vero ſchiſmate, quo Pontifex ſe ſepararet a corpore Eccleſiæ. Vide dicenda inferius n. 17. Cum autem ex aliis criminibus ſeu ſcandalis Papa ſaltem certus non deſinat eſſe caput Eccleſiæ, nec primatu exuatur; nihil mirum ſi judicari & deponi a quopiam nequeat: unde vulgatum illud principium ſuperius expoſitum c. 5. Papam non judicari a quoquam, ejusque crimina ſolius Dei judicio reſervari.

6. Enimvero non defuerunt antiquis quoque temporibus nonnulla Pontificum ſcandala, quæ reformationis ac reme-

remedii necessitatem præferebant. At receptum erat apud catholicos illnd Augustini axioma, nullam esse justam abscindendæ unitatis causam præsertim cum Ecclesiæ capite totius catholicæ unitatis centro; idque confirmabat vel maxime laudatum ab eodem S. Cypriani exemplum, qui licet in Pontifice Stephano causam dissidii non injustam se habere judicaret, noluit tamen cum ipso unitatem abrumpere. Cum enim (1) de certo legitimoque Summo Pontifice certo totius Ecclesiæ capite sermo est; hæc duo sunt pariter certa, primo non licere membris se a suo capite separare, cum quo unitas necessaria est; secundo separationem ejusmodi a certo ac legitimo capite inducere crimen (2) aperti schismatis, quod a nemine contrahendum est, ut alicujus cujuslibet scandala aut crimina corrigat vel impediat juxta illud Apostoli: *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona.* Hac de causa Ivo Carnotensis Episcopus approbare non potuit eorum Episcoporum consilium, qui in gravissimo scandalo, quod in tota Ecclesia excitaverat Paschalis II. concesso licet per vim privilegio de investituris, huic certo Pontifici minati sunt se ab ejus obedientia recessuros, nisi idem privilegium rescindens tantum scandalum tolleret. In ejusmodi scandalorum, quæ a Summis Antistitibus provenirent, remedium, non solum generalis sy-

(1) Si in casu schismatis, quo duo vel tres se gerebant tamquam Pontifices, non pauci crediderunt subtrahendam ab ipsis obedientiam; id crediderunt licere illis tantum, qui nullum ex contendentibus certum & legitimum Pontificem crederent: alias se se separantes ab eo, quem bona fide certum Pontificem judicassent, a crimine schismatis non potuissent excusari.

(2) Hinc intelligitur cur nemini liceat excommunicare, seu communione privare Summum Pontificem, illum scilicet cum quo jure primatus communio omnium fidelium necessaria est. Vide lib. *De vi & ratione primatus* c. 11. §. 1. Qui Papam excommunicaret, abrumpens hanc necessariam communionis unitatem, schisma manifestum incurreret: unde omnes veluti schismaticos detestantur Pseudo-Sardicensis conciliabuli Episcopos, nec non Dioscorum & Photium qui ausi sunt excommunicare Summos Pontifices.

nodus, sed quilibet etiam inferior monitis, suasionibus, precibus, aliisque similibus mediis ex caritate tum privata, tum publica adhibendis uti potest, eos corrigendo, vel etiam cum debito obsequio arguendo & urgendo, proposito eisdem naturali ac divino illo jure, quo ad debitam morum reformationem, & ad scandala subtrahenda obligantur. Hoc unicum & inferioribus licitum remedium suggessit laudatus Carnotensis Episcopus: quod si bene cederet, gratiæ agerentur Deo; secus vero, addit nihil contra supremum Hierarcham tentandum, *cum non sit nostrum judicare de summo Pontifice*, multo autem minus illum deponere: quod confirmavit exemplo ipsius Christi, qui Pharisæorum & Scribarum mores non sequendos docuit, non autem eos *factiosa conspiratione e suis sedibus removendos*; adjecitque exemplum Pauli, *qui Petro sibi prælato, non recte incedenti ad veritatem Evangelii, in faciem restitit, non tamen eum abjecit.* Integrum textum protuli cap. 5. num. 14. pag. 78.

7. Quid tandem remedii necessarii nomine jus concilii generalis supra Pontificem adstruas, dum remedium hujusmodi per se non satis effica-, & aliunde difficillimum sit, ac fere impossibile? Ut efficax esset, & effectum pareret, quem necessitas requireret; jus ipsius concilii deberet esse omnino certum, de quo nemo posset ambigere. Si enim Papa non credat se subesse concilio; quid sperari potest remedii ex ejus decretis? Neque solum certum deberet esse conciliorum generalium jus, ut necessariam reformationem induceret; sed præterea ipsorum congregatio facilis esse deberet & expedita. Cum reformationis causæ frequentiores sint, & identidem urgere ab adversariis credantur; generale autem concilium cogere, quo necessaria reformatio inducatur, hoc præsertim tempore difficillimum sit, ac fere impossibile; remedium necessarium deesset Ecclesiæ, aut, ne desit, jus in Papam etiam invitum remedii causa non solis generalibus conciliis esset tribuendum, sed etiam particularibus, quæ promptius & facilius cogi queunt. Id autem si ex necessitate remedii adversarii nequeunt admittere; eo quod Papa primatus causa quibuslibet particularibus synodis præstat: neque ex eodem remedii necessarii titulo tribuendum erit concilio generali, cum ille ex eodem primatu

tu non tam particularibus, quam generalibus ſynodis ſit ſuperior.

§. II.

De remedio in caſu hæreſis circa fidem.

8. Remedium in caſu hæreſis, in quam Pontifex incideret, promptius & facilius ſuppetit. Caſus hæreſis quoad Summos Pontifices non ille intelligitur, quo aliquis eorum ex officio definiens aliquod dogma fidei, errorem definiret: id enim ex conſtitutis ſingulari libro de eorum infallibilitate in definiendis controverſiis fidei accidere nequit. Neque eum caſum reſpicit, quo iidem opinando circa aliquam quæſtionem nondum definitam errarent in materia fidei: quæ enim ante definitionem Eccleſiæ in libera opinione verſantur, hæreſis vitio carent. Ad eum itaque caſum tantummodo præſens quæſtio referri poteſt, quo Papa privato judicio deceptus crederet, & pertinaciter propugnaret aliquid contrarium cuipiam articulo fidei evidenti, aut definito, quod hæreſis proprium eſt. Hoc autem in caſu (quem, licet a definitione fidei & a noſtro propoſito alieniſſimum, Dei tamen præſidio numquam eventurum confido) non pauci etiam ex ipſis Pontificiæ auctoritatis vindicibus (1) jus generalis concilii in Papam a fide devium, ſeu hæreticum aſſerunt; quia credunt talem Pontificem ex ipſa hæreſi ab Eccleſiæ fundamento, quod eſt fides, & conſequenter ab ipſa Eccleſia ſejunctum atque præciſum, a Pontificatu penitus decidiſſe, hacque in hypotheſi jus genera-

---

(1) Favet huic ſententiæ Innocentius III. ſermone tertio habito die ſuæ conſecrationis ſcribens; *In tantum fides mihi neceſſaria eſt, ut, cum in cæteris peccatis Deum judicem habeam, propter peccatum, quod in fide committitur, poſſim ab Eccleſia judicari.* Vide Sylvium in 2. 2. S. Thomæ tom. 3. q. 39. art. 3. concluſ. 2.

neralis concilii fore in eum, qui Pontifex amplius non est, nec primatu fruitur. Cur vero in præsentissimo omniumque gravissimo periculo fidei, quod ex Pontifice hæresim privato licet judicio propugnante impendens, diuturniores moras non pateretur, remedium ex generalis synodi non ita facili convocatione expectandum credatur? Nonne etiam inferiores quicumque in tanto fidei discrimine superiorem suum correctione fraterna commonere queunt, in faciem eidem resistere, atque revincere, &, si opus sit, redarguere ac ad resipiscentiam urgere? Poterunt id Cardinales, qui ipsi a consiliis adstant; poterit Romanus Clerus; Romana etiam synodus, si expedire judicetur, congregata poterit. Quemcumque vel privatum respiciunt illa Pauli ad Titum: *Hæreticum hominem post unam & alteram correctionem devita, sciens quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus.* Qui nimirum semel & bis correctus non resipiscit, sed pertinax est in sententia dogmati manifesto aut definito contraria; hac sua publica pertinacia, cum ab hæresi proprie dicta, quæ pertinaciam requirit, excusari nulla ratione potest; tum vero semetipsum palam declarat hæreticum, hoc est a fide catholica, & ab Ecclesia voluntate propria recessisse, ita ut ad eum præcidendum a corpore Ecclesiæ nulla cujusquam declaratio aut sententia necessaria sit. Perspicua hac in re est S. Hieronymi ratio in laudata Pauli verba. *Propterea a semetipso dicitur esse damnatus, quia fornicator, adulter, homicida, & cetera vitia per Sacerdotes ex Ecclesia propelluntur: hæretici autem in semetipsos sententiam ferunt, suo arbitrio de Ecclesia recedentes: quæ recessio propriæ conscientiæ videtur esse damnatio.* Pontifex ergo, qui post tam solemnem & publicam Cardinalium, Romani Cleri, vel etiam synodi monitionem se se obfirmatum præferret in hæresi, & de Ecclesia palam recessisset, juxta præceptum Pauli esset vitandus; & ne aliis perniciem afferret, in publicum proferenda esset ejus hæresis, & contumacia, ut omnes similiter ab eo caverent, sicque sententia, quam in se ipsum tulit, toti Ecclesiæ proposita, eum sua voluntate recessisse, & ab Ecclesiæ corpore declararet avulsum, atque abdicasse quodammodo Pontificatum, quo nemo fruitur, nec frui potest,

qui

Tit. c. 3. v. 10.

qui non ſit in Eccleſia. Vides igitur in caſu hæreſis, cui Pontifex privato ſenſu adhæreret, promptum & efficax remedium abſque generalis ſynodi convocatione: qua in hypotheſi quidquid contra ipſum ageretur ante declaratam ejus contumaciam & hæreſim, ut ad ſanum conſilium adduceretur, caritatis, non jurisdictionis officium eſſet: poſtea vero manifeſtato ejus receſſu ab Eccleſia, ſi quæ ſententia a concilio in eumdem ferretur, in eum ferretur, qui Pontifex amplius non eſſet, neque ſuperior concilio. Sed hæc (3) hypotheſis nullo facto comprobatur; ſiquidem nullus vel privatus error cuipiam Pontifici adſcriptus contra ullum dogma evidens aut definitum hactenus inventus eſt, aut futurus putatur. Quid igitur in mera hypotheſi laboremus pluribus?

---

(3) Hypotheticum quidem caſum tantummodo præferunt duo antiqui textus, qui Romanum Pontificem ab inferiorum jure exemptum affirmant hac exceptione, *niſi deprehendatur a fide devius*, uti traditur can. *Si Papa* ex actis Bonifacii Moguntini apud Gratianum diſt. 40. c. 6. *vel niſi a recta fide exorbitaverit*, quemadmodum legitur in concilio V. ſub Symmacho: quæ tamen hypotheſis non de definitionum, ſed de privatæ opinionis errore circa fidem intelligenda ex dictis initio præſentis num. 8. colligere licet. Obiter porro hoc loco monebo canonem *Si Papa*, de quo in actis hactenus notis S. Bonifacii Archiepiſcopi nullum indicium eſt, nullaque apud Canoniſtas Deuſdedit antiquiores occurrit mentio, incertæ admodum eſſe auctoritatis ac fidei: concilium vero V. Romanum ſub Symmacho vulgo legitimum habitum, omnino ſuppoſititium probaſſe nobis videmur in tractatu *De antiquis canonum collectionibus*, qui prodiit tom. 3. noſtræ editionis Venetæ Operum S. Leonis. Vide part. 3. c. 6. n. 7. pag. CCXVII.

§. III.

De casu schismatis, quo duo vel plures se se gerant tamquam Pontifices.

9. Reliquus est casus schismatis, in quo duo vel plures de pontificatu contendentes, Ecclesiam in partes discindant. Duo autem ejusmodi schismatum genera sunt distinguenda. Vel enim unius ex contendentibus electio & jus instituto congruo examine legitimum & certum detectum est, vel incertum remanet & obscurum. Primus casus antiquis etiam temporibus identidem incidit; neque cogitatum umquam fuit de generali synodo congreganda, quae in Pontificem etiam ex legitima electione certum aliquid juris haberet, eumdemque aeque ac invasorem, ob restituendam Ecclesiae pacem & unitatem, a pontificatu & primatu ejus certo deponeret. Semper vindicatus fuit ille, cujus jus certum ex legitimae electionis notitia innotuerat, ut patet ex. gr. ex iis quae gesta sunt in schismate contra S. Cornelium excitato tempore S. Cypriani, nec non in illo quod temporibus S. Bernardi contra Innocentium II. & Alexandrum III. efferbuit. Ratio pro legitimo certoque Pontifice manifesta erat, non solum quia non debet invasor & intrusus contra certi juris Pontificem praevalere; verum etiam, & multo magis quia contra certum Pontificium jus nulla vel generalis concilii potestas est: cum ob idem jus non ab electoribus, nec ab Ecclesia, sed a Deo immediate tributum, verus Pontifex toti Ecclesiae, & generalibus quoque synodis (ut probavimus) superior, ab aliorum omnium sibi inferiorum jurisdictione subtrahatur. Hac quidem de causa Basileensium molimina & gesta contra Eugenium IV. unicum certumque Pontificem illegitima & inania nihil potuerunt ad ipsum deponendum, & in apertum schisma deflexerunt.

10. Si

10. Si porro agatur de ſchiſmate, in quo ob inextricabiles facti jurisque difficultates nulli ex contendentibus jus certum, ſed cuivis ſit dubium; id unum in magnam controverſiam cadere poteſt. Id quidem tempore ſynodorum Piſanæ & Conſtantienſis, cum duo primum, dein tres tamquam Pontifices ſe ſe gerebant, & magnis hinc & hinc ſuarum cujusque partium ſtudiis decertabant, diverſas in ſententias plures adduxit. Fuerunt nimirum * nonnulli, & adhuc ſunt, qui hujusmodi tantum Pontifices dubii & incerti juris ſynodorum generalium poteſtati ſubjiciunt. Hanc autem ſententiam, quam aliquot etiam celebres auctoritatis Pontificiæ vindices ſequuntur, ut hinc remedium difficiliori ſchiſmati afferatur, ego abſolute repudiare nolim. Aliquot tantum conſiderationes proferam, ex quibus forſitan, quid verius ſentiendum ſit, eruetur. Peto igitur in primis ab hujus ſententiæ patronis, num eorum opinionem ſuſceperint, qui dixerunt aut dicunt in caſu memorati ſchiſmatis nullum ex contendentibus dubii & incerti iuris fuiſſe reipſa verum legitimumque Pontificem juxta illud effatum: *Papa dubius*, *Papa nullus:* an vero cenſeant unum aliquem ex illis fuiſſe reipſa verum Papam, & ſolum ob involutas facti jurisque circumſtantias ignotum fuiſſe, quisnam eorum verus reipſa & legitimus Pontifex exiſteret? In primo ſenſu quidquid in ipſos egiſſet concilium, non egiſſet contra veros Pontifices, ſed contra eos, qui cum non eſſent reipſa veri Pontifices, carebant primatu, nec erant ſuperiores concilio, nihilque mirum ſi concilii auctoritati ſuberant. Immo hac in hypotheſi ſchiſma non caruiſſet prompto facilique remedio non ſolum ex generali, ſed ex magis obviis particularibus etiam ſynodis, quæ in hujus generis contendentes pontificatu expertes jus habere potuiſſent.

* *Vid. ſupra c. 6. n. 16.*

11. Quodſi illud effatum *Papa dubius*, *Papa nullus*, incredibile judicetur præſertim in diuturniori illo ſchiſmate, in quo dicere Eccleſiam per annos triginta & amplius, quibus idem ſchiſma duravit ab electione Urbani VI. usque ad electionem Martini V. caruiſſe ſemper vero Pontifice, omniumque electionem fuiſſe illegitimam, abſonum videtur, & fere etiam impoſſibile (ſi enim electio ex. gr. Urbani VI. irrita fuiſſe credatur, ſubſequuta electio Cle-

mentis VII. ejus æmuli, quæ non alia de caufa dici poteft illegitima, nifi ob legitimam & ratam electionem Urbani, valida dicenda effet): fi illud, inquam, primum effatum judicetur incredibile, alia via me expediam. Ubi enim inter duos vel tres de Pontificatu contendentes unus ex illis verus reipfa Pontifex fuiffe dicendus fit, & folum latuiffe, quisnam ex illis verus fuerit, num Urbanus VI. an Clemens VII. & fimiliter de aliis, qui utrinque fubrogati fuerunt: eædem rationes, quibus num. 3. & 4. probavimus certum Pontificem non fubeffe jurisdictictioni concilii quantumvis œcumenici, nec poffe ab eo deponi; probant etiam non fubeffe, nec deponi poffe eum, qui inter duos vel tres incerti dubiive juris Pontifices verus reapfe & legitimus fit, quamvis ignoretur, & dubius incertusque apud homines habeatur. Ideo enim (ut antea probatum eft) fupra certum Pontificem jus nullum eft concilio etiam generali, quia verus Pontifex eft, & primatu fruitur, ob quem toti Ecclefiæ etiam collective fumptæ, & in concilio adunatæ jure divino fuperior eft; nec inferiori in fuperiorem fuum coactivum jus effe poteft. Idem vero primatus ineft cuivis Pontifici, qui verus & legitimus fit, etiamfi ob ancipites circumftantias non conftet, quis inter contendentes fit legitimus & verus. Hæc enim ignorantia poteft quidem excufare eos, qui verum re ipfa Pontificem fibi invincibiliter ignotum debitis officiis non profequuntur; at ficut fimplex ignorantia nihil juris adimit, aut adimere poteft ei, qui re ipfa verus & legitimus Pontifex fit, licet aliis ignotus, ita nihil juris tribuit, aut tribuere poteft in ipfum concilio quamvis œcumenico: femper nimirum jus primatus manet re ipfa vero legitimoque Pontifici, qui femper hoc primatus jure re ipfa toti Ecclefiæ, & cuivis concilio fuperior, a jurisdictione iftorum fubtrahitur.

12. Id quidem perfuafum quoque fuiffe Patribus concilii Pifani, qui etfi de duobus contendentibus incerti juris Pontificibus agerent, non tamen crediderunt hoc faltem in cafu certum fibi jus competere ad eos deponendos, nifi ipfos tanquam fchifmaticos atque hæreticos ipfo facto a femetipfis depofitos excidiffe judicaffent a pontificatu, quo folo a concilii jurisdictione eximebantur. Vide quæ in hanc rem diximus cap. VI. num. 14. Adeo inplexis quoque

ejus

ejus schismatis circumstantiis obtinebat vetus sententia, nec putabatur tempore schismatis difficillimi remedii titulo posse concilium contendentes omnes deponere, in quibus unus, legitimus, & verus re ipsa Pontifex concilio non suberat, nisi aliquo alio nomine e pontificatu excidisset. Haec sunt momenta, ob quae non facile, nec absolute approbandam arbitror eorum opinionem, qui generali concilio jus asserendum putant saltem in schismate supra incerti juris Pontifices.

13. Neque repetas: nullumne ergo in ejusmodi schismatibus a generali quoque concilio remedium? Quid enim absurdi est, si remedium non suppetat ex concilio, cui jus in verum legitimumque Pontificem quantumvis ignotum (si quidem unus inter contendentes verus & legitimus concedendus sit) nequaquam competit, aut saltem competere certum non est? Ubi enim id non sit perinde certum, ut ab ipsis de pontificatu contendentibus in dubium revocari non possit, hancque incertitudinem iidem adversarii debeant concedere, cum dogma hac in re certum non esse fateantur; quomodo remedium opportunum sperari potest ex hujusmodi synodo, quam contendentes jus in se legitimum habere non solum certum non credant, sed certum potius credant oppositum? Hac sane de causa synodus Pisana, licet oecumenica praeferretur, effectum consequuta non est: neque enim ab ea schisma extinctum, sed potius auctum, cum post depositionem duorum contendentium elegit tertium, ex quo Ecclesia in duas partes antea divisa, in tres postea discissa fuit.

14. Neque tamen negari posse existimo quin in casu schismatis jus ullum conciliis generalibus suppetat. Initio quippe schismatum, cum quaestio fere pertineat ad facta & circumstantias electionis, quae in iisdem initiis facilius detegi queunt, ut dijudicetur cujus ex contendentibus legitima fuerit electio, sicque cognoscatur, & recipiatur, & comprobetur legitime electus, repellatur autem intrusus; judicium ejusmodi, quod nihil juris coactivi in verum Pontificem praefert, si olim attributum fuit etiam particularibus synodis, nonne magis multo generali concilio asserendum est? Hinc sane generale concilium cogendum censuit * Urbanus VI. tum ante, tum post Antipapae Clementis ele-

Quatenus concilium in schismatibus utile esse possit.

* *Raynald. t. 7. an. 1378. n. 42. p. 330. 331.*

 ele-

electionem, eo quod suæ causæ fideret; & soli Gallicani Cardinales fautores Clementis ejusmodi convocationem recusarunt: quod istius electioni maximo præjudicio est. Idem œcumenici concilii judicium, in quo ageretur de Papatus titulo, obtulit etiam Urbani successor * Bonifacius IX., cui cum pariter obstitissent fautores partis contrariæ, partium hinc inde disputationes ac studia ita cursu temporis rem omnem involverunt, ut quæstio de titulo ob implicatissimas facti ac juris difficultates definiri amplius non posse crederetur. In hisce autem angustiis non modo utilem, sed vel maxime necessariam fuisse reor convocationem concilii generalis, in quo ex omnibus obedientiis Patres quam fieri posset frequentissimi convenirent; non quod concilium hujusmodi jus ullum saltem certum per se se haberet ad deponendum, si opus esset, cum ceteris contendentibus eum quoque, qui inter ipsos verus re ipsa & legitimus erat; sed ut plurimorum consilio quærerentur & proponerentur viæ & media ad finiendum schisma magis idonea atque etiam legitima, queis contendentes debuissent acquiescere, si non jure concilii, certe naturali atque divino, quæ præcipiunt ut quisque proprio commune & publicum unitatis bonum præponat. Licet autem legitimum cessionis medium, quod magis obvium & expeditum Constantienses rebus multis procurarunt, ab omnibus contendentibus non fuisset receptum; adhuc tamen non inutilis inventa est ejus synodi convocatio.

* *Idem t. 5. an. 1397. n. 5. pag. 5. & n. 37. p. 36.*

15. Semper in Ecclesia excitata fuerunt scandala & gravissimæ vexationes, quæ cum a Deo fuerint permissæ in finem aliquem bonum, licet nobis incognitum (unde scriptum est: *Oportet & hæreses esse, ut hi, qui probati sunt, manifesti fiant*); tum vero deficiente omni humano subsidio, ejusdem Dei fuit remedium præstare, quod & quando ipsi placuit. Concilium Constantiense, quod in prædicto schismate post Pisanum fuit congregatum suo solo jure non magis profuisset, nisi alia extrinseca media atque subsidia (quæ ad jus coactivum concilii supra omnes contendentes asserendum allegari non possunt) accessissent, ex quorum complexu pax & unitas desiderata Deo disponente restituta tandem fuit, & schismati impositus finis, ut mox explicabitur.

1. Cor. 1. v. 19.

§. IV.

§. IV.

Quomodo in Constantiensi schisma sublatum, & unitas restituta sine usu potestatis concilii supra Pontificem.

16. Hic tam expetitus unitatis & pacis effectus tum prospere successit, cum Martinus V. a memorato Concilio electus, solus certus & legitimus Pontifex extitit. Quomodo autem id evenerit sine usu potestatis concilii supra Papam, paucis dicam. Ejus electio peracta est post cessionem seu renuntiationem liberam Gregorii XII., qui (4) probabilius verus Pontifex erat, & post depositionem aliorum duorum, Joannis nimirum XXIII. & Benedicti XIII. sed ita, ut Joannes, qui depositioni suæ non solum (5) ante

De Gregorio XII.

De Joanne XXIII.

(4) *Probabilius*, inquam; quia *probabilius* verus Pontifex fuit Urbanus VI. cui idem Gregorius XII. post alios duos legitima electione successit. Licet enim Urbani electio a Cardinalibus peracta, incussi metus titulo vocata fuisset in dubium; ratihabitio tamen subsequens, & multo magis nova ab iisdem peracta ipsius posterior electio, & quadrimestris pacifica possessio, aliaque a Raynaldo allata an. 1376. illam luculentissime vindicant. Legenda præterea epistola Regis Castellæ ad Martinum Regem Aragonum scripta an. 1397. (Raynald. t. 8. pag. 7.) in qua argumenta pro Urbano VI. multo probabiliora elucescunt. Neque Gregorio XII. præjudicat depositio ipsius facta in Concilio Pisano: siquidem quantum laboret hujus concilii auctoritas cap. 6. vidimus, ac propterea jus deponendi verum Pontificem, quidem Gregorium XII. probabilius credimus, nondum probatum est.

(5) Dum Joannes XXIII. ante depositionem legatis a synodo missis spopondit fore, ut synodi sententiam etiamsi in se latam cum birreti depo-

T. 15. Concil. col. 197. c. 198. a. * Ibi col. 215. a.

ante sententiam, sed postea etiam * publicum & solemnem præbuit assensum, antequam Martinus eligeretur, hoc assensu se se quodammodo pontificatu abdicaverit. Quod si hæc omnia is fecit, dum esset in custodia; acta nihilominus dici nequeunt ex metu cadente in constantem virum, quo libertas ejusmodi actis necessaria tollitur: hic enim metus in eum non cadit, qui ex metu id facit, quod jure & juste facere debet. Joannes autem XXIII. ob restituendam Ecclesiæ unitatem & pacem jure naturali ac divino renuntiare debebat Papatui, ut promiserat ac juramento etiam firmaverat. Satis itaque voluntarius ac liber fuit ejus assensus depositioni præstitus, etiamsi ob aliquem metum fuisset elicitus. Multo autem evidentius voluntarius est agnitus, cum liber e custodia Florentiam advolans, ubi erat Martinus V. huic suam cessionem & obsequium declaravit.

De Benedicto XIII.

7. Restabat Petrus de Luna dictus in sua obedientia Benedictus XIII., qui nec cum Gregorio XII. juri suo in pontificatum voluit renuntiare, nec cum Joanne XXIII. concilii sententiæ se se subjicere nec ante nec post sententiam consensit. Omnem nihilominus difficultatem dispellit sententia in ipsum lata tamquam schismaticum & hæreticum, quippe qui sub finem concilii in apertum schisma & in hæresim lapsus, ex ipso schismatis & hæresis crimi-

---

sitione acciperet, eamque, quantum in se fuerit, *confirmaret, approbaret, & emologaret* (tom. 15. Concil. col. 198. a); se quodammodo submisit synodo, eique in se auctoritatem, qua carebat, impertivit: unde in exordio sententiæ synodus declaratam voluit *ejusdem submissionem spontaneam.* Post depositionem vero ita clare eam sententiam confirmavit, ut pontificatu se abdicasse, quemadmodum in unitatis bonum, nec non ex promissione, ac jurejurando obstringebatur, negari non possit. Quam in rem notanda præsertim hæc ratificationis verba, quæ renuntiationem liberam exprimunt: *Immo eidem Papatui, & juri, si quod in eodem sibi qualitercumque competierat: seu si quod sibi nunc in eodem competebat, pure, simpliciter, & absolute libereque & sponte cedebat & renuntiabat.* T. 15. Concil. col. 216. a.

crimine ab Ecclesia separatus, jam a primatu exciderat, & primatu suo vitio ac voluntate spoliatus, Pontifex amplius non erat superior Concilio, sed juri & sententiæ concilii suberat. Id quomodo verissimum sit, explicandum. Cum certum est hominem schismaticum non esse in Ecclesia catholica; tum vero æque indubium est schismaticum ab Ecclesia catholica sejunctum non posse esse caput ejusdem Ecclesiæ, nec verum legitimumque Pontificem primatus jurisdictione præditum, cum nulla sit jurisdictio nisi in unitate Ecclesiæ (6). Schismaticus autem non ille solus est, qui separatur a capite ipsius Ecclesiæ Romano Pontifice, a quo quicumque separatur, ab ipsa Ecclesia catholica illi unita tamquam capiti est pariter separatus; sed ille etiam atque potissimum, qui sit divisus a corpore & unitate Ecclesiæ, & cum catholica Ecclesia nequaquam communicet. Nam, ut docuit Augustinus *De unitate Ecclesiæ* cap. 4. *Quicumque ab ejus* (Christi) *corpore, quod est Ecclesia, ita dissentiunt, ut eorum communio non sit cum TOTO, quacumque diffunditur, sed in aliqua parte separata inveniatur, manifestum est eos non esse in catholica Ecclesia.* Porro Ecclesiæ corpus, quod ob schisma hujus temporis in tres partes, seu (ut vocabant) obedientias fuerat divisum, coaluerat in unum, cum tres illæ obedientiæ per Constantiense concilium ad unitatem venerunt. Id non sub hujus concilii initium factum est; sed tunc cum post coadunatas duas obedientias Joannis XXIII. & Gregorii XII. agentibus cum Sigismundo Rege concilii legatis, ceteri, ac tandem Hispani, qui difficiliores fuerant, ex tertia Benedicti XIII. obedientia accesserunt ad unitatem, exceptis paucissimis huic pertinaciter adhærentibus in Paniscola Hispaniæ angulo: qui proculdubio catholica Ecclesia dici non poterant. Cum ergo post omnium obedientiarum ac totius corporis unionem Benedictus ab illis separatus, sejunctus esset a corpore & unitate Ecclesiæ catholicæ (7) schismaticus

(6) Vid. Antonin. part. 2. tit. 3. c. 11. §. 7. conclus. 3. ubi Cancellarii Parisiensis sententiam recitat.

(7) Hac in Hypothesi Papam posse fieri schismaticum docuit Sylvius in 2. 2. S. Thomæ t. 3. q. 39. a. 1. si *Pon-*

ſmaticus vere eſſe cœpit, immo etiam hæreticus manifeſtus, quippe qui Eccleſiam Chriſti inter paucos ſuos partiarios in Paniſcola incluſam crederet, pertinaciſſimeque prætenderet, ita ut legatis a ſynodo miſſis dixerit: *Ibi* (in Conſtantienſi) *non eſt Eccleſia, ſed in Paniſcola eſt vera, inquam, Eccleſia: Et verberando manum ſuam, ad cathedram ſuam dixit: Hæc eſt arca Noe*, in qua pauciſſimi erant. De Conſtantienſibus autem, qui ex omnibus obedientiis coaluerant, pronuntiavit: *Ipſi magis ſunt ſchiſmatici, quam ego.* Id Donatiſtarum errorem præfert, qui ad eos paucos in Africæ angulo Donati partem ſequentes veram Eccleſiam redactam putabant, hocque nomine non ſolum ſchiſmatici, ſed hæretici etiam fuere, inficiantes veræ Eccleſiæ prærogativam, id eſt *catholicæ* toto orbe diffuſæ. Hac itaque duplici ſchiſmatis & hæreſis cauſa Benedictus XIII. (ſi verum Pontificem fuiſſe exiſtimes) ipſo facto ſua voluntate primatu & Pontificatu exauctoratus, rite ac legitime deponi potuit a Concilio tamquam ſchiſmaticus & hæreticus; quod cum non congrueret Joanni XXIII., in ſententia contra hunc edita declaratum non legitur.

Raynald. t. 16. Conc. col. 1041. 2.

18. Vides interim, quibus modis divina providentia uſa eſt ad abolendum per Conſtantienſem ſynodum pertinaciſſimum ſchiſma, ut ne opus eſſet eamdem ſynodum quicquam juris exercere ad deponendum ſua auctoritate quempiam verum, licet ignotum, actualem Pontificem. Gregorium enim XII, qui probabilius erat verus & legitimus Papa, non depoſuit, cum ſponte ceſſerit. Joannem vero XXIII., ſi verus Pontifex fuiſſe credatur, depoſuit quidem, ſed ex ejus voluntate atque conſenſu, qui ceſſioni æquivalet. Solum Benedictum XIII. poſt adunatas obedientias depoſuit invitum, cum renuens accedere ad unitatem, & Pontificatui cedere, perſiſtens pertinaciſſime in manifeſta ſeparatione a corpore Eccleſiæ catholicæ jam adunatæ, ſe ſe ſchiſmaticum & hæreticum prodidit: ex quo in depoſitionis

---

tifex ſeipſum ſeparet a communione catholicorum Epiſcoporum, aliorumque fidelium, & ſolum communicet cum quibusdam ſibi adhærentibus. Confer quæ idem addit art. 3.

nis ſententia ipſum ſynodus ſchiſmatis & hæreſis nominibus ab Eccleſia præciſum, & a Pontificatu, quem prætendebat, depoſitum declaravit potius quam depoſuit. Neceſſitas ergo remedii, ex qua generali concilio jus coactivum tribuendum credebatur ſupra Pontifices in extraordinariis caſibus memoratis a Conſtantienſi, ac præſertim in difficillimo ejus temporis ſchiſmate, quo evanuerit, ex hactenus diſputatis quisque intelliget.

§. V.

Animadverſio de appellationibus a Papa ad Concilium generale.

19. Unam hic animadverſionem non prætermittendam exiſtimo. Qui ex neceſſitate remedii in periculis fidei, vel in ſcandalis morum aut ſchiſmatum, ad generalium conciliorum auctoritatem ſupra ipſos ſummos Pontifices propugnandam moventur, velim ſerio conferant pericula & ſcandala, quæ ex ipſorum ſententia dimanant, eaque non difficilia, nec rara, ſed facillima & frequentiſſima apud eos, qui eamdem ſententiam ſequuntur. Ex hac enim inter alia non pauca, quæ memorare non vacat, originem ducunt appellationes a ſententiis etiam dogmaticis ſedis Apoſtolicæ, ſeu ſummorum Pontificum ad generale Concilium. Quæ & quot ſcandala hisce quoque poſterioribus ſæculis poſt receptam a quamplurimis adverſariorum ſententiam appellationibus ejusmodi univerſam turbarint Eccleſiam, notiſſimum eſt: & utinam hujus ſcandali turbarumque reliquiæ adhuc non ſupereſſent! Neque dicas appellationes non eſſe paſſim approbandas niſi in caſibus extremis ac neceſſariis, earumque abuſum atque frequentiam eſſe tollendam. Si enim appellatio a Papa ad concilium œcumenicum tamquam ad ſuperiorem auctoritatem per ſe legitima eſt; quis cohibere poterit appellantes præſertim in materiis dogmaticis, quin ſuum caſum extremum ac neceſſarium prætendant?

 Nonne

Nonne inter caufas & cafus maxime neceffarios illi potiffimum cenfentur, qui ad fidei doctrinam pertinent? Data autem adverfariis hac libertate, quonam evadet unitas fidei cum Romanæ fedis fide jure primatus neceffaria, uti antecedenti opere demonftratum arbitror? Cum itaque hæc pericula & fcandala majora & frequentiora fint, quam illa fchifmatum ob incerti juris Pontifices; ratio autem dictet inter duo pericula & mala, quæ fimul nequeant vitari, illud potius cavendum, quod majus eft atque frequentius; quis non intelligat fcandalorum & periculorum nomine non approbandam, fed omnino rejiciendam adverfariorum fententiam de jure Conciliorum generalium in Romanos Pontifices, eamque potius amplectendam, quæ Pontificiam auctoritatem fupra ipfa generalia Concilia ita explicat ftatuitque, ut cum antiquitate plane concordet, quæque cum vi ac ratione primatus concinens, unitati totius Ecclefiæ confervandæ præfertim in fide, turbulentiffimisque diffenfionibus & fcandalis impediendis eft maxime neceffaria?

20. Hac in re vellem adverfarios catholicos legere Joannis Ludovici Moshemii celebris inter recentiores heterodoxos fcriptoris differtationem, *De Gallorum appellationibus ad Concilium univerfæ Ecclefiæ, unitatem Ecclefiæ fpectabilem tollentibus*; hanc enim eorum fententiam non cohærere probat cum illis principiis, quibus ex primatu divini juris Romanam fedem feu Romanos Pontifices totius Ecclefiæ & catholicæ unitatis centrum profitentur. Sed nos hisce fubfidiis non indigemus. Quæ in præmiffo libro *De vi & ratione primatus* differuimus pro ftatuendo Pontificii primatus jure ac vi cogente ad unitatem communionis, & potiffimum fidei univerfam Ecclefiam, & vi quidem cum infallibilitate cunjuncta in definitionibus dogmaticis, omne prorfus appellationum jus præfertim a definitionibus fidei palam excludunt. Quæ autem in hoc opere attulimus circa Pontificum & conciliorum generalium auctoritatem, fatis fuperque conftituiffe videntur, Concilia quantumvis generalia, feu Epifcopos in conciliis generalibus convocatos collective fumptos ita fubeffe jurisdictioni fummorum Pontificum, ut ad ipfa concilia quafi ad fuperius tribunal deferri nequeat proprie dicta appellatio.

T. 1. Differt. Eccl. Altonaviæ 1732.

CA-

CAPUT X.

Principia & ſumma totius ratiocinii, quo generalibus conciliis negandum eſt jus ſupra Romanos Pontifices.

1. Quid autem hac in diſputatione immorer pluribus, ſi paucis vis omnis eorum, quæ diximus, reſtringi queat? Quæſtio, de qua in præſentiarum egimus, utrum generale concilium jus habeat coactivum in Papam; cum generalis concilii natura non ſolos Epiſcopos, ſed & ipſum Papam tamquam Eccleſiæ catholicæ & generalis concilii caput complectatur, ejusque ſuffragium cum ſuffragiis Epiſcoporum conſentiens præſumat; contradictionem quamdam involvere non paucis viſa eſt: in eum enim, qui decretis condendis ſua voluntate aſſentitur, jus coactivum non cadit. Si autem a Papa ſeparentur Epiſcopi, & his decernentibus ſeparatim a capite ſeu contra ipſum caput, jus coactivum in Papam tribuendum credatur (quæ eſſe videtur adverſariorum ſententia), id alio nomine repugnat; eo quod Epiſcopi quicumque, & quocumque numero coacti in ſynodo, & ſeparati a capite, generale concilium non ſint, nec in ipſum caput ſuperiorem ſuum coactivam & proprie dictam juriſdictionem obtineant. Ut autem quod in hanc theſim ſtatuendam multis diſſerui, unico veluti obtutu percipiatur, fortiusque animo inhæreat, totius ratiocinationis ſumma ad quatuor certa principia revocare juverit. *Vid. ſup. c. 6.*

2. Primum principium. *Certum eſt Papam ratione primatus ea juriſdictione potiri, qua jure divino ſuperior eſt tota Eccleſia etiam collective ſumpta, & quocumque etiam generali concilio, ſeu quibuscumque Epiſcopis etiam collectis una cum capite in generali concilio, quod univerſalem Eccleſiam repræſentat.*

Id manifestum est ex constitutis in singulari libro *De vi & ratione primatus*, quo Christus Petrum cum peculiari jurisdictione primatus propria * omnibus Apostolis totique Ecclesiæ præposuit, & in Petro æque præposuit toti Ecclesiæ & cunctis Episcopis Apostolorum successoribus ejus successores Romanos Pontifices, ut ejusdem Ecclesiæ unitatem contineant atque tueantur. Non possent autem hunc finem effectumque obtinere, nisi præditi essent jure coactivo in omnes; cum ipsa unitas non ex singulis tantum distributive acceptis, sed ex omnibus in unum coactis, seu collective sumptis coeat. Hoc quoque jus in omnes collective, quod fluit ex natura seu ratione primatus, confirmavimus pluribus hoc ipso in opere cap. 4. §. 3. Qui porro jus habet coactivum in omnes etiam Episcopos universalis Ecclesiæ sumptos collective, is proculdubio jus habere debet in eosdem, licet in generali frequentissimo concilio ex universa Ecclesia convocatos, qui majori privilegio gaudere nequeunt, quam ipsa universalis Ecclesia. Qui vero jus habet coactivum in aliquem, ejus superior est: ac idcirco omnes Episcopi etiamsi collecti in generali synodo, in quos Romanus Pontifex jus habet, ipsum superiorem suum agnoscant necesse est; idemque superior pariter est generalibus synodis & Episcopis, qui in ipsis conveniunt.

* Vid. not. 3. inc. 1. §. 3.

3. Secundum principium. *Certum quoque est nulli inferiori competere jus coactivum in superiorem suum, nisi hoc jus inferiori certis documentis probetur ab eo collatum, qui eidem superiori jurisdictione præsit.*

Hujus principii prima pars cum sit manifesta ex ipso naturali jure, quod a nemine in dubium vocari poterit, ampliori confirmatione non indiget.

Altera vero pars, qua dicitur inferiori jus in superiorem suum conferri posse ab eo, qui ipsi superiori jurisdictione præstet, liquet ex ratione ipsa naturali, quæ dictat hoc casu inferiorem utentem jure sibi tradito ab eo, qui in superiorem suum jurisdictione potitur, non inferioris, sed superioris delegantis personam gerere, & hoc jure in eumdem posse legitime agere. Praxis etiam communis ejusmodi delegationum idem confirmat.

Tertia pars, qua hoc jus inferiori collatum diximus esse

esse probandum *documentis* sive rationibus *certis*, evidens est: alias enim certum superioris jus, quo eximitur a jurisdictione inferiorum, in ipsos inferiores exeri ab eo legitime poterit, omneque jus inferiorum in superiorem inane, irritum, & commentitium præferet.

4. Tertium principium. *Cum ex dictis certum sit summum Pontificem esse superiorem, & jus superioris habere in totam Ecclesiam, & in ipsa generalia concilia; solus autem Deus ipsius summi Pontificis superior sit; nec Ecclesia, nec universale concilium, seu nec Episcopi ex tota Ecclesia in generali concilio adunati, quos Papa inferiores vidimus jure divino, poterunt in hunc superiorem suum jurisdictionem exercere, nisi hæc jurisdictio ipsis a Deo tributa certis documentis probetur.*

Si Ecclesia & Episcopi omnes etiam collecti in synodo œcumenica subjecti sunt jurisdictioni summorum Pontificum; sequitur hos in spiritualibus soli Deo subesse, ut plenius cognoscetur ex constitutis cap. 5. Nemini vero, qui Papa inferior sit, posse asseri jus in ipsum, nisi hoc jus cuipiam a Deo tributum *certis documentis probetur*, liquet ex parte tertia principii præcedentis: neque enim jus in superiorem, quod inferiori non competit ex ipsa ratione naturali, præsumi potest collatum a Deo naturalis legis auctore, nisi argumenta, quæ hanc divinam institutionem & delegationem quamdam adstruant, sint evidentia & penitus certa; cum præsertim agatur de jure in Papam quoque, si opus sit, deponendum, quod potestatem requirit auferendi ab eo primatum, qui non ab Ecclesia, nec a Concilio, sed a Deo immediate collatus summo Pontifici, nonnisi auctore ipso Deo auferri potest. Vide c. 9. n. 4. & 11.

5. Quartum principium. *Ut jurisdictio in Papam inferiori, cui per se non competit, a Deo collata certo aliquo monumento probaretur; afferendum esset aliquod exploratum testimonium vel sacræ scripturæ, vel traditionis sanctorum Patrum, vel aliqua generalis Concilii aut summorum Pontificum definitio, ex quibus fontibus erui potest institutio aut delegatio divina.* Si nihil ex his proferatur, non erit certa institutio aut delegatio divina, seu certum non erit Deum eam potestatem supra Pontificem superio-

rem

rem suum tribuisse Ecclesiæ, vel generali Concilio: ac propterea jus certum Pontificis semper prævalebit ex certo Pontificio primatu, quo jus in omnes collective certissimum obtinet.

6. Numquid vero ex recensitis certisque divinæ institutionis fontibus aliquid exploratum certumque adversarii protulerint, vidimus. Loca sacræ Scripturæ ac traditionis Patrum pro primatu Pontificio in universam Ecclesiam & pro jure cogendi omnes collective nostræ sententiæ favent: pro statuendo autem jure Concilii generalis supra Papam nec (1) ex Scripturis, nec ex traditione quicquam ab adversariis ingestum apparuit, quod ad rem certo conficiendam pertineat. Pauci quidem textus, qui Papam inferiorum judicio subjiciunt sub ea conditione, si erret in fide, cum non adstruant jurisdictionem in Papam, nisi ob hæresis crimen desciverit ab Ecclesia, & primatu sua voluntate

---

(1) Quidam pro statuendo ex Scripturis generalis Concilii jure supra Pontificem nimium abutuntur illis Christi verbis ad Petrum Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus &c. Dic Ecclesiæ*; ac si Christus *Ecclesiæ* nomine generale concilium universam Ecclesiam repræsentans designaverit tamquam tribunal, ad quod causæ Pontificum, quæ in quæstionem veniant, deferendæ sint. At casus, de quo eo loco agitur, non erat de peccato Petri, sed de fratris crimine, qui Petrum offendisset, & bis correctus primum a Petro *inter te & ipsum solum*, dein iterum adhibitis testibus noluisset resipiscere. Num si Papa sine fructu aliquem corrigat, qui ipsum offendit, convocandum erit generale concilium, ut juridica in eum feratur sententia, nec sufficiet cujusque Ecclesiastici superioris judicium, qui potestate clavium præditus sit? Certe eo testimonio *Ecclesiæ* nomine *præpositos Ecclesiæ* generatim significatos S. Joannes Chrysostomus docuit, & Ecclesiæ praxis confirmat, ut notavi c. 1. n. 3. Cur autem ejusmodi judicium alicui ecclesiæ præposito sit committendum potius, quam ipsi summo Pontifici, si a quopiam offendatur, ratio in promptu est: quia nemo etsi supremæ potestatis in propria causa haberi solet idoneus judex, qui omni affectu ac præjudicio careat, nec in suspicionem aliquam veniat.

tate spoliatus, Pontifex amplius non sit; nihil adversariorum sententiæ prosunt. Concilii quoque VI. œcumenici anathema in Honorium post ejus mortem quam sit a quæstione alienum patet ex animadversionibus propositis cap. 5. n. 5. Ad rem propius pertinere videntur decreta Constantiensia, & facta depositionum in conciliis Pisano & Constantiensi. At nihil in his *certæ auctoritatis* reperiri, ex quo divina institutio & delegatio jurisdictionis in Papam concilii Patribus licet ipso Papa inferioribus collatæ *certo* deduci queat, pluribus capitibus constitutum fuit. Decreta nimirum Constantiensia sessionum IV. & V. de potestate synodorum supra Papam certa auctoritate carent, cum ex defectu confirmationis Apostolicæ œcumenici concilii vim non habeant, neque edita fuerint tamquam dogma fidei, sed veluti constitutio synodalis ex opinione, quæ in illis circumstantiis probabilior visa est, aliis aliter etiam in Constantiensi, & multo pluribus postea libere & licite opinantibus, qui ab ipsis adversariis hæretici habiti non sunt, nec vel hodie habentur. Facta depositionum in Pisano cur nihil contrariæ sententiæ prosint, sed potius obsint, intelliges ex cap. 6. Depositio autem Joannis XXIII. in Constantiensi facta cum assensu ejusdem, qui & ante & post eidem voluntarie cessit, ad jus coactivum concilii referri nequit. Depositio Benedicti XIII. qui jam desertus etiam a suis, & ab universali Ecclesia ex omnibus obedientiis in Constantiensi adunatis separatus, a Pontificatu, si quem obtinuisset, tamquam hæreticus & schismaticus exciderat, in actualem verum Pontificem lata nec fuit, nec dici potest.

7. Deficientibus autem quibuslibet *certæ* divinæ institutionis aut delegationis documentis, quæ ad probandum *certum* Episcopis in generali concilio adunatis jus a Deo tributum in Papam superiorem suum esset penitus necessaria, quid pro adversariorum sententia restat nisi ratio ducta ex sola necessitate remedii potissimum in casu pertinacissimi schismatis? Hæc vero ratio, etsi novæ opinioni inducendæ, gestisque Pisanis & Constantiensibus causam dedit; cum tamen divinam institutionem vel delegationem nostro proposito necessariam non probet: nihil conferre potest ad convellendum certum jus Pontificii primatus su-

per Episcopos omnes etiam collective sumptos, qui semper fuerunt, & sunt summis Pontificibus inferiores, ac ex naturali ratione jus nullum in superiorem suum poterunt exercere, nisi certa, quæ hactenus desideratur, divina institutio aut delegatio aliunde probetur. Esto igitur nihil utrinque certi dogmatis suppetat, & omnia hinc & hinc in libera opinione versentur; adeo ut sicuti adversarios, qui Pisanis & Constantiensibus gestis nituntur, nulla censura perstringendos putemus, ita & ipsi nos prædictis gestis multa opponentes neque hæreticos neque schismaticos habeant, sed cum Bossueto æquissime expetant, ut iisdem gestis nihil cogentibus, pacifice utrinque disputetur, quo pateat, * utri validioribus, purioribus, lucidioribus documentis fulciantur. Quis conditionem adeo æquam recuset? Si autem sepositis præjudiciis expendantur diligenter, quæ tum ab adversariis, tum a me hactenus fuerunt producta; quis Theologice recteque ratiocinans non videat, eorum opinionem tam feræ originis, & auctoritatis tam recentioris, nulloque certo divinæ institutionis aut delegationis documento munitam præferri non posse sententiæ, quæ divino primatus jure in omnes collective totaque antiquitate suffulta, sola inter catholicos tredecim prioribus sæculis viguit.

* *Dissert. prævia Defens. c. 97.*

F I N I S.

VINDICIÆ
AUCTORITATIS PONTIFICIÆ

contra Opus

JUSTINI FEBRONII

inscriptum:

De statu Ecclesiæ & de legitima potestate Romani Pontificis.

VINDICIÆ

PRIMATUS ET AUCTORITATIS PONTIFICIÆ

contra Opus

JUSTINI FEBRONII:

DE STATU ECCLESIÆ ET DE LEGITIMA POTESTATE ROMANI PONTIFICIS.

PRÆFATIO.

I. JUSTINI FEBRONII consilium de restituenda Ecclesiastica disciplina, & de Ecclesiasticorum moribus ad sacrorum Canonum normam reformandis, quod ille potissimum præfert & ingerit in opere ante paucos annos vulgato, & pluribus mox editionibus repetito, ac ubique disseminato, cui præfixit titulum, *De statu Ecclesiæ, & de legitima potestate Romani Pontificis*, quis non maxime laudaret probaretque, si in id consequendum iis principiis mediisque usus esset, quæ Ecclesiasticorum quidem vitia, abusus, & corruptelas impeterent, ac genuinam certamque Romanorum Pontificum auctoritatem di-

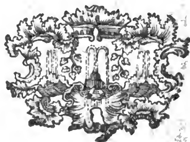
vini juris primatui competentem ſartam tectam ſervaſſent? Verum principia & media eo in opere ingeſta eamdem auctoritatem non ſolum ex propoſito adoriuntur, ſed ita etiam extenuant arctisque limitibus conſtringunt, ut Auctor peculiaris ac præcipuæ jurisdictionis primatum ex catholico dogmate concedendum, ad primatum meri fere ordinis & honoris revocare videatur; vel ſaltem eam ipſius primatus præcipuam & propriam vim ac poteſtatem, quam ſummis Pontificibus in unitatem ac ædificationem Eccleſiæ Chriſtus attribuit, nonmodo non approbet, nec vindicet, ſed potius infirmet, deprimatque, & ſpecioſo reformationis procurandæ nomine, commune catholicæ unitatis centrum, quod idem Auctor in Romanæ ſedis Pontificibus collocatum, & a catholicis omnino propugnandum verbis fatetur, re ipſa jurisdictione ad eum finem conſequendum idonea ac neceſſaria penitus ſpoliet, & contemptui exponat. Quid enim niſi magnum Apoſtolicæ auctoritatis contemptum injicere poteſt opus, quod iisdem Pontificibus impotentiſſimum dominatum a Chriſti inſtitutione alienum alienorumque jurium perturbationem occupationemque injuſtiſſimam ſuppoſititiarum decretalium præſidio inductam appingens, omnes Epiſcopos, Metropolitas omnes, ipſasque poteſtates ſæculi ad eorum facultates intra anguſtiores limites coercendas excitat, etiam (ſi opus ſit) ſubtractione obedientiæ, metumque ipſum cenſurarum excutere nititur? Quis veritatis & juſtitiæ amator hæc æquo animo ferat atque diſſimulet.

2. Ego ſane, qui duobus præcedentibus operibus Pontificii primatus vim, rationem, & poteſtatem divina inſtitutione conſtitutam expficare & comproba-

ptobare ſtudui, ejusdem *Vindicias* contra Febronianum ſyſtema præterire non potui. Id autem ut brevius, quoad fieri poſſit, expediam, duo in Febronii opere ſunt diſtinguenda, unum quoad poteſtatem ſummis Pontificibus tributam in materia fidei: alterum quoad poteſtatem ipſis conceſſam in negotio diſciplinæ. Quæ ille paucis tangit quoad poteſtatem Pontificiam in definiendis controverſiis fidei, de qua fuſius diſſerui in primo opere *De vi & ratione primatus* &c. hic paucioribus indigent, eaque primo capite comprehendentur. Cum vero pleraque ab eo latiſſime diſputata circa diſciplinam verſentur, adeo ut non male ſcriptum fuerit in monito editionis anni 1764. in duos tomos diſtinctæ (qua utemur) præfixo, *Totum diſciplinæ negotium eſt*; plura in hoc argumento, de quo in opere hisce *Vindiciis* præmiſſo non pauca ſtatuimus, ad refutanda Febroniana molimina, aliis atque aliis capitibus expendenda ac ſtatuenda erunt. Quæ porro utroque in themate, fidei ſcilicet ac diſciplinæ, diſſerentur; cum principia in duobus præcedentibus operibus conſtituta præſumunt, tum vero lectorem iisdem principiis & operibus probe inſtructum requirunt; ac propterea eadem opera identidem allegata invenientur. Ne autem frequenti ipſorum allegatione integrum cujusque titulum ſemper cogamur ad nauſeam repetere, primum opus inſcriptum *De vi & ratione primatus* &c. his notis *De vi primatus*, aut *De primatu* allegabo: opus vero alterum hisce vindiciis præmiſſum: *De poteſtate Eccleſiaſtica Romanorum Pontificum & Conciliorum generalium*; his brevioribus notis *De poteſtate Eccleſiaſtica* indicabo.

3. Non

3. Non ignoro expectare nonnullos, ut in confutando Febroniano opere duo quoque alia vel tria opera excutiam novissime edita vel etiam recusa, quæ non absimiliter Pontificiam auctoritatem oppugnant. Sed cum omnium principia eadem fere sint, ac illa, quibus Febronius est usus; hæc confutatio principiorum Febronii duobus indicatis operibus suffulta, erit quoad substantiam aliorum ejusdem generis operum confutatio: nec distinctam singulorum impugnationem desiderare quispiam poterit, nisi qui in singulis excutiendis eadem absque necessitate repetenda arbitretur.

VIN-

VINDICIÆ
AUCTORITATIS PONTIFICIÆ
Contra opus Justini Febronii.

CAPUT I.

Quantum Febronius detrahat legitimæ potestati Pontificiæ in decidendis controversiis fidei.

1. CUM in bonum Ecclesiæ ad impedienda schismata, & ad custodiendam in ea unitatem fidei & communionis ipsi Ecclesiæ maxime necessariam, Christus Dominus unum ex Apostolis, idest S. Petrum, prætulerit ceteris non mera prærogativa honoris & ordinis, sed cum peculiari jurisdictione, ut in eo tamquam in unitatis centro unitas custodiretur Ecclesiæ; quatumcumque ceteri Apostoli in aliis Apostolatus facultatibus pares essent Petro; in jurisdictione tamen, seu vi coactiva in omnes ad conservandam secum utramque fidei & communionis unitatem suberant Petro, ita ut in eadem cum ipso fide omnes deberent convenire, nec a communione ejus unquam recedere sive descifcere. Nihil quidem scissuræ vel in fidei vel in communionis unitate cum Petro timendum erat ab Apostolis, qui Spiritu Sancto veritatis & caritatis Spiritu afflati agebantur. At in Episcopis Apostolorum successoribus, qui non æque ac Apostoli erant Sancto Spiritu confirmati, timeri poterant dissensiones & scissuræ, ex quibus fidei vel communionis unitas præjudicium sentiret: ac propterea S. Petri primatus, qui in bonum unitatis debebat esse perpetuus, & ad Romanos Pontifices S. Petri successores transire, eadem peculiari jurisdictione seu vi coactiva præditus esse debebat in successoribus ipsius, ut omnes etiam Episcopos in utraque unitate perpetuo contineret. Mera repræ-

De vi & rat. primat. c. 11. n. 53. & alibi.

ſentatio, merus typus unitatis in hunc finem non ſufficiebat, nec merus primatus honoris & ordinis, qui ſine coactivo ejusmodi jure ad finem in inſtitutione primatus a Chriſto ſibi propoſitum fuiſſet ineptus. Hoc jus coactivum omnium Chriſtianorum ad unitatem non ſolum communionis, ſed potiſſimum fidei, quæ eſt unitas Eccleſiæ potior, Romanis Pontificibus aſſerendum ex Scripturis, ac perpetua Eccleſiæ traditione late conſtitutum invenies in libro *De vi & ratione primatus* cap. 12. & 13. ubi etiam quæ objici ſolent diluimus.

Febronius verbis aliquatenus cum vera doctrina convenit, re diſcrepat.

2. Juſtinus Febronius, dum in Romanis Pontificibus eorumque primatu centrum unitatis a Chriſto collatum agnoſcit, ipſumque in Eccleſia neceſſarium, ac omnino conſervandum & a catholicis vindicandum fatetur; juraque ipſius in unitatis bonum eſſentialia in dubium abduci non poſſe affirmat; nobiscum aliquatenus convenire videri poteſt. At dum ipſa jura, ſeu facultates ex primatu Romanis Antiſtitibus competentes recenſendas ſuſcipit; ad prærogativas meri ordinis & honoris fere omnia pertinent: & ſi quæ aliquid juris coactivi, ſeu jurisdictionis præſeferunt, non ſunt ejus generis, quæ per ſe in conſervandam unitatem potiſſimum fidei cogant, quales ex ratione ac fine principali inſtituendi primatus, nec non ex Scriptura & traditione eſſe deberent. Dum S. Petrum fuiſſe vult in Apoſtolorum collegio tamquam præſidem in Senatu, *qui Senatorum ſententias rogat, non cogit, uno ſuo arbitrio nihil decidit*; vim coactivam & primatum veræ jurisdictionis in geſtis conciliaribus S. Petro apertiſſime adimit; eodemque recidunt illa, quibus expendens titulos *capitis & Principis Apoſtolorum* ipſi attributos a Patribus, ſubdit: *Inde deferebatur ei primatus honor, ejus ſententiæ multum tribuebatur, nullaque cauſa majoris momenti ſine ejus participatione definiebatur ..... Ipſe in conventibus proponebat materiam, de qua deliberandum erat: ipſe, cum id opportunum eſſet, levabat vocem ſuam, & omnium loco ac nomine loquebatur*: quæ prærogativam meri ordinis & honoris nequaquam excedunt, ſubjicit quidem ſtatim: *Verum inter hujusmodi directorii fines jura primatus non ſubſiſtunt. Exigit amplius aliquid conſervatio unitatis in Eccleſia non ſemper in conciliis congregata.* Si hæ ultimæ voces, *non ſem-*

cap. 2. §. 4. tom. 1. edit. quintæ pag. 51.

ſemper in conciliis congregata, eo ſenſu additæ fuiſſent, ut innueretur poteſtas conciliorum præſertim generalium, quibus vel per ſe vel per legatos præſit Summus Pontifex, quibusque jus definiendi controverſias fidei, & vis cogendi ad fidei unitatem ab omnibus catholicis conceditur, nihil eſſet repugnandum. Verum Febronius alia mente hæc addidit, ut ſcilicet indicaret, quod * poſtea palam declaravit, definitiones fidei extra generale concilium a ſolo Pontifice editas, etſi is *præcipuas habeat in judicando partes*, non tamen conſtituere ultimum judicium, nec eſſe omnino irrefragabiles, ſeu infallibiles, eisque ſingulas privatim Eccleſias ſingularem reverentiam debere præſtare, adeo ut *proviſorie* illis obſequendum ſit, *ſaltem ad non dogmatizandum contrarium, quamdiu Eccleſia non reclamat.* Hæc ſumpſit ex Gerſone, atque ex aliorum adverſariorum ſententia, qua infallibilitatis prærogativam in definiendis fidei controverſiis Romano primatui tributam negantes, vim omnino coactivam & abſolutam ad præſtandam definitionibus Apoſtolicis fidei unitatem penitus inficiantur. Velim Febronium in mentem revocare illud principium, quod veluti omnino certum ſtatuit: *Cum genuinum fundamentum ejusdem primatus in bono unitatis Eccleſiæ ſupra §. 2. invenerimus; hinc pro principio ſtatuemus: OMNIA ILLA ET SOLA ESSE PRIMOGENIA ET ESSENTIALIA JURA PRIMATUS, SINE QUIBUS UNITAS NON POTEST SERVARI.* Nonne vis ad unitatem omnino cogens & abſoluta ita neceſſaria eſt, ut ſine ea unitas contineri & vindicari penitus nequeat? Nonne hæc vis coactiva eſſe debet non tam in ſingulos, quam in omnes Chriſtianos, cum ex omnium concordia in eadem fide unitas catholicæ formetur Eccleſiæ? Num ſine vi coactiva omnium Chriſtianorum ad fidei unitatem in inſtituendo primatu præcipue intentam a Chriſto, ſervari poſſet in Eccleſia unitas ejusdem fidei decreto mere *proviſorio*, contra quod etſi nemini liceat reclamare, quamdiu non reclamat Eccleſia, licere tamen credatur ab eo diſſentire? Semper Eccleſiam, & Eccleſiæ filios non proviſoria tantum, ſed peremptoria habuiſſe Apoſtolicæ Sedis circa fidem judicia, quibus cauſa finita eſſet, & obedientia non mere externa, quæ ſolam contradictionem externam vetet,

* *Ib. n. 4.*

cap. 2. §. 4. pag. 50.

U 2 ſed

ſed & interna, quæ unitatem fidei conſtituit, ab omnibus deberetur, eaque idcirco infallibilitatis privilegio ex Chriſti promiſſis & Patrum traditione donata in libro *De vi & ratione primatus* multis probatum, ſeu potius demonſtratum videtur.

3. Si uſum & obſervantiam priſcorum ſæculorum, ad quam Febronius identidem provocat, velit conſulere, ne unum quidem factum aut textum inveniet, quo catholici licitum putarint dubitare de aliqua proprie dicta definitione Sedis Apoſtolicæ. *De aliqua*, inquam, *proprie dicta definitione* fidei, cujus naturam eodem libro explicavi; neque enim de aliis Romanorum Pontificum decretis, aut ſententiis, ſcriptis, aut dictis a definitione dogmatica alienis idipſum dicendum aut intelligendum eſt. Novum examen, quod aliquando habitum fuit in generalibus conciliis poſt definitiones Apoſtolicas, nihil officere vidimus; cum non idcirco habitum fuerit, ac ſi de illis liceret ambigere ante judicium & approbationem concilii œcumenici, ſed ut dubitantes docerentur, vel errantium contumacia evidentius pateret omnibus, ne ſimplicibus & minus cautis ſucum faceret. Febronius hæc & his ſimilia opponit, quæ ex adverſariorum libris in indicato opere accuratius expoſita, & rejecta pluribus, hic repetenda non ſunt. Cum vero ipſe nihil in hac parte addat, quod ab aliis adverſariis non abſimiliter oppoſitum, ibidem confutatum invenietur, nihil nunc addendum exiſtimarem; niſi unum quiddam ſupra ceteros contrariæ nobis ſententiæ patronos Febronius adjecerit, quod cum deteriorem ipſius, quam aliorum ſententiam efficiat, absque aliqua peculiari animadverſione prætereundum non judico.

Cur novum examen aliquando conceſſum poſt definitionem Apoſtolicam.

4. Ceteri adverſarii, qui ſolum quidem judicium Sedis Apoſtolicæ ad finiendam fidei controverſiam non ſufficere autumant, ne hinc unitati fidei a Chriſto male proviſum dicatur, ſi expectanda eſſet concilii generalis ſententia, quæ idem Apoſtolicum judicium confirmans, cauſam finiret; ſufficere, ſemperque ſufficiens fuiſſe ajunt, ſi definitionibus Summorum Pontificum accedat Epiſcoporum Eccleſiæ etiam diſperſæ vel expreſſus vel tacitus ſaltem conſenſus. Hæc ipſa conditio conſenſus Eccleſiæ ſive adunatæ in generali ſynodo, ſive diſperſæ, quam perperam ad vim

Deterior Febronii quam aliorum adverſariorum ſententia.

coa-

coactivam earumdem definitionum infirmandam ab adversariis requiratur, ibidem probavimus cap. 14. n. 29. & sequentibus. Febronius autem hac ipsa conditione consensus saltem taciti nequaquam contentus, ad *ultimatum & conclusum*, ut ait, atque infallibile judicium in materia fidei exigit expressam & concinentem generalis concilii sententiam, qua solum fidei definitiones peremptorias esse comminiscitur. Hac in hypothesi cum concilia œcumenica rarissima sint, & hoc præsertim tempore multis de causis eorum convocatio sit difficillima, ac fere impossibilis, quam male Christus prospexisset unitati fidei institutione primatus, si post Apostolicam definitionem ad peremptorium judicium, a quo nemo catholicus posset legitime diffidere, expectandum esset generale Concilium? Quomodo id cohæreat cum illis ejusdem Febronii verbis, quibus ex antiquorum sæculorum historia * cum Augustino fatetur, *raras fuisse hæreses adeo pertinaces, ut ad eas profligandas opus fuerit congregatione generalis concilii*, nemo facile intelliget. Semper enim ex Febroniano principio necessaria fuisset generalis synodi congregatio, siquidem aliud quodcumque judicium a Pontifice editum, & receptum aut præventum a particularibus conciliis, approbatumque Episcoporum totius Ecclesiæ consensu, numquam fuisset ultimatum & infallibile, cui hæretici non possent resistere, & reponere se nondum certos hæreticos esse, nec a corpore Ecclesiæ præcisos, quamdiu a generali concilio ultimum & infallibile judicium non prodeat. Id porro in Febronio tanto incohærentius videbitur, si animadvertas eam Augustini sententiam, qua necessarium fuisse negavit ad profligandas hæreses generale concilium, ab ipso Febronio ibidem explicari de hæresibus olim damnatis in particularibus synodis, hac ratione addita: *Ea etenim semper fuit Ecclesiarum inter se societas & concordia, canonumque & definitæ doctrinæ apud omnes auctoritas & religio tanta, ut quod synodo aliqua constitutum uspiam esset, idem aliæ Ecclesiæ sibi pro re nata imitandum & pariter statuendum ducerent, sive expressa consensione, SIVE TACITA APPROBATIONE.* Num ubi agitur de definitionibus particularium synodorum, ad peremptoriam istarum vim, quæ conciliorum generalium necessitatem excluderet, sufficere credi-

Cap. 6. §. 8. n. 1.

* Ibid. n. 4. p. 209.

dit non tam *expressus*, quam *tacitus* Ecclesiæ dispersæ consensus, quem agens de definitionibus Pontificiis insufficientem declaravit, nisi expresso generalis concilii decreto probaretur?

Quædam Febronii sententiæ num omnino cohæreant.

5. Aliud vero minus cohærens in ejusdem Febronii opere detexisse mihi videor. Hactenus consensum Ecclesiæ dispersæ Apostolicis definitionibus additum ad finiendas controversias fidei per se minus aptum indicavit, dum judicium seu consensum œcumenici concilii requisivit. Num vero ipsius œcumenici concilii auctoritatem per se sufficere credidit sine ullo Ecclesiæ dispersæ consensu? Nihil minus: siquidem ipsas generales synodos legitime convocatas, earumque definitiones legitime editas ad fidei unitatem non absolute, sed conditionate tantummodo cogere affirmat: *Si nempe Patres legitime convocati in eo* (concilio) *ita se gesserint, ut dici debeant repræsentare totam Ecclesiam: quod an ita de facto sit, declarat agnitio, seu RECEPTIO ECCLESIÆ.* Ex sola igitur conciliorum generalium definitione non oritur absoluta vis coactiva ad unitatem, sed subsequens Ecclesiæ *receptio*, seu consensus præterea necessarius est, ut declaretur num Patres, qui definitivum judicium tulerunt, legitime convocati ita se gesserint, ut dici debeant repræsentare totam Ecclesiam. Ita Ecclesiæ dispersæ consensus Apostolicis definitionibus additus vi caret plane coactiva & peremptoria, quæ judicium ultimum pariat, nisi accedat judicium Ecclesiæ in generali synodo adunatæ consentiens; simulque judicium Ecclesiæ in generali concilio adunatæ consentiens eam vim non obtinet, nisi subsequenti Ecclesiæ dispersæ consensu ipsum concilium legitimum & legitime se gessisse dignoscatur: quæ quomodo apte conveniant, Febronius viderit. Quanto cohærentius alii ex adversariis utrinque vim perempropriam deducunt ex consensu Ecclesiæ sive dispersæ, sive adunatæ in generali concilio, cum non minorem auctoritatem habeat Ecclesia dispersa, quam coacta in concilio œcumenico, quod ipsam Ecclesiam dispersam repræsentat?

Ibid. n. 13. pag. 212.

6. Verius autem Romanæ auctoritatis vindices Apostolicis definitionibus absolutam coactivam ac peremptoriam vim tribuunt ratione primatus, ut ne ad hanc vim exerendam assensu Ecclesiæ sive dispersæ, sive in œcumenica

synodo

synodo adunatæ indigeant: nec ipsorum conciliorum generalium definitiones eadem vi carere inficiantur, dummodo ipsis accesserit Sedis Apostolicæ assensus seu confirmatio: qua de re vide quæ attuli libro præcedenti, *De potestate Ecclesiastica Papæ & conciliorum generalium* cap. 2. §. 2. Febronius, qui hujus assensus aut confirmationis Apostolicæ necessitatem negat, & merum præsidendi, proponendi, & exequendi officium summis Pontificibus vindicat (quæ meri ordinis & exequutionis sunt munera): haud video quodnam jus præcipuum in materia fidei primatus proprium statuat, quo præcipuæ jurisdictionis, non autem meri honoris & ordinis primatus constituatur. Quodsi ex dicendis postea nihil quoque peculiaris coactivi juris primatui afferat in materiis disciplinæ; sed jus meræ inspectionis, directorii, exequutionis canonum, coercitionis delinquentium, & similia, quæ ad honorem & ordinem potius, quam ad peculiarem jurisdictionem primatui competentia referuntur; multo magis patebit ipsum tum in fide, tum in disciplina eum tantum primatum reipsa admittere, qui vel meri honoris & ordinis est, vel ad merum ordinis & honoris primatum quam proxime accedens, ejus veræ & præcipuæ jurisdictionis, quam Christus in unitatis bonum primatui attribuit, est penitus expers.

Febronius primatum meri ordinis videtur admittere.

CA-

CAPUT II.

Quænam poteſtas Romano Pontifici competat in materia diſciplinæ, & quantum ei Febronianum ſyſtema detrahat.

Diſtinctio inter materiam fidei & diſciplinæ.

1. CUM materia fidei comprehendat non tam illa quæ a poſitivo divino jure pendent, quam illa quæ naturali juri a Deo præſcripto innituntur; ſicut jus divinum & naturale immutabilia ſunt; ita immutabilia ſunt pariter, quæ iisdem juribus præcipiuntur, vel prohibentur. Quæ vero nec naturali, nec divino jure ſunt vetita vel præſcripta, ſed Eccleſiaſticæ diſpoſitioni a Deo fuerunt relicta, ſi ab Eccleſiaſtica poteſtate præcipiantur vel interdicantur, conſtituunt materiam diſciplinæ, quæ pro Eccleſiæ poteſtate ita variare & mutari poteſt, ut pro varietate circumſtantiarum nunc licere poſſit, quod prius erat interdictum; nunc autem quod prius erat licitum, ſuperveniente Eccleſiaſtica prohibitione, illicitum fiat. Hinc leges Eccleſiaſticæ, quæ de materia diſciplinæ ſtatuunt, mutationi obnoxiæ ſunt, uti didiſciplina eſt mutationi & varietati obnoxia. Hæc tam certa ſunt ex antiqua praxi Eccleſiæ, ut idcirco nec ſemper nec ubique eædem diſciplinæ leges viguerint, aut vigeant; neque in hoc Febronius contraire potuerit.

Non omnia Apoſtolorum præcepta ſunt divini juris.

2. Animadvertenda vero hoc loco videtur ea ejusdem Febronii theſis, quam inter *Principia juris publici Eccleſiaſtici recenſuit* c. 1. n. 2. *Apoſtolorum poteſtas legislativa origine quidem ſua fuit divina* (quia ſcilicet a Chriſto inſtituta, uti ab eodem inſtituta eſt poteſtas Eccleſiæ): *at præcepta Apoſtolorum, tametſi libris canonicis inſerta, non ſunt divina, ſed mere humana.* Quam diſtinctionem in ſubjecta adnotatione explicat & confirmat ex Pauli epiſt.

1. ad

1.. ad Cor. c. 7. *ubi quæ juris divini ſunt, his verbis tradit*, Præcipio, non ego, ſed Dominus: *quæ autem proprio arbitrio tradit, hac formula præfatur*: Ceteris ego dico, &c. Quæ mero præcepto Apoſtolico ſunt præſcripta, ſicut diſpenſationi, ita & mutationi obnoxia eſſe queunt. Inter hæc referendum creditur illud decretum in Hieroſolymitana ſynodo circa vetitum uſum ſanguinis & ſuffocati, quod pro illis circumſtantiis neceſſarium, mutatis circumſtantiis jam obſolevit.

3. Licet in materia diſciplinæ, quæ varietati ſubeſt, non ita ſit neceſſaria omnium Eccleſiarum, omniumque catholicæ Eccleſiæ Epiſcoporum unitas cum ſede Apoſtolica, uti cum ea omnino * neceſſaria eſt unitas omnium in materia fidei & communionis, quæ divino jure immutabili præſcripta eſt ratione primatus; ob unitatis tamen bonum neceſſaria eſt omnium inferiorum poteſtatum Eccleſiaſticarum, & Epiſcoporum omnium ſubordinatio Summo Hierarchæ Romano Pontifici. In una quidem Eccleſia particulari duo Epiſcopi poteſtate pares eſſe non poſſunt, quin diſſenſionibus aditus pateat, & unitati periculum ex æqualitate jurium impendat; ſed unus ita præeſſe debet omnibus, ut alius quivis, etiamſi Epiſcopalem conſecrationem præferat, in jure eidem credito eſſe debeat ſubordinatus. Quare in Nicæno Concilio cautum fuit, ut ſi Cathari, ſeu Novatiani Epiſcopi ad unitatem redeuntes recipiendi eſſent, ubi inveniretur Epiſcopus catholicus; non admitterentur cum eadem Epiſcopatus juriſdictione, ſed in gradu presbyterii, *ne in una civitate duo Epiſcopi eſſe viderentur*, quod unitatis bono repugnat. Similiter ergo in univerſali Eccleſia duo æqualis omnino juris Pontifices eſſe nequeunt, ſed unus præeſſe debet omnibus peculiari juriſdictione, cui omnes ſint ſubordinati in Eccleſiæ regimine, ac in ipſa materia diſciplinæ, ne hac ſubordinatione ſublata, ſciſſurarum pericula impendant, quæ facilem unitatis diſcindendæ occaſionem afferrent. Cui autem hæc ſubordinatio ab omnibus præſtanda eſt, niſi illi, cui ex veræ & perſonalis juriſdictionis primatu unitatis in tota Eccleſia conſervandæ officium cum idonea in id poteſtate a Chriſto commiſſum fuit? Neque in hoc repugnare poteſt Febronius ex illo ipſius certiſſimo principio, quod præcedenti capite

* *Sup. c. 1.*

Subordinatio omnium poteſtatum inferiorum Romano Pontifici quam neceſſaria.

retulimus num. 2. nimirum *Omnia illa & sola esse primogenia & essentialia jura primatus, sine quibus unitas non potest servari.* Num absque ea omnium subordinatione Summo Hierarchæ vel in materiis disciplinæ unitas Ecclesiæ servari diutius posset?

4. Hæc autem subordinatio Summo Pontifici debita ex illo divino jure, quo inferiores debere præpositis suis *Heb. 13. v. 17.* subjacere Paulus testatur, ab ipsis (1) Apostolis observata fuit erga S. Petrum principem & superiorem suum, non quod ex ipsis aliquid gravioris scissuræ & dissensionis, quæ unitatem abrumperet, esset timendum, sed in futurorum temporum & Episcoporum successorum suorum exemplum, ut his ejusdem subordinationis debitum erga Petri successores Romanos Antistites commendarent. Hanc quidem subordinationem in universalis Ecclesiæ regimine cum præstare deberent ipsi Apostoli S. Petro bono unitatis ratione primatus; jure damnata fuit propositio de bicipiti Ecclesiæ capite SS. Petro & Paulo eo sensu accepta *& explicata, ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum & S. Paulum, SINE SUBORDINATIONE & subjectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema & regimine universalis Ecclesiæ*: hæcque condemnatio & explicatio a tota Ecclesia etiam Gallicana suscepta & approbata fuit. Vide lib. *De vi & ratione primatus* c. 3. n. 2. Si hanc subordinationem ipsi Apostoli debebant primati suo S. Petro; quomodo successoribus S. Petri negari poterit debita ab Episcopis Apostolorum successoribus, cum in ipsis præcipue, qui non sunt eodem Apostolorum Spiritu afflati, ad unitatem continendam sit maxime necessaria.

Episcopalis auctoritas in origine est juris divini, & immutabilis.

5. Quamvis Episcopalis auctoritas sit in origine institutionis divinæ, ac idcirco æque immutabilis ac jus divinum,

(1) Qui omnem subordinationem erga S. Petrum negaret Apostolis, ita ut æquales omnino fuerint cum potestate Petri, primatum meri ordinis & honoris supra Apostolos in Petro deberet agnoscere, quod communi catholicæ doctrinæ plane repugnat. De hac subordinatione lege not. 5. & 9. in c. 1. præcedentis operis *De potest. Eccles.* pag. 8. & 16.

num, Episcopis adimi penitus nequeat; cum tamen duo ad eamdem auctoritatem pertinentia a Christo non fuerint instituta, sed Ecclesiæ præpositis, Petri scilicet & Apostolorum successoribus, ut de ipsis disponerent, fuerit commissum; ea non ad jus divinum immutabile, sed ad disciplinam mutabilem referenda sunt; nimirum I. subditorum seu diæceseon designatio, in quibus Episcopi auctoritatem exercerent: II. Episcopalium facultatum quodnam esse deberet exercitium & usus. Quoad diœceseos seu subditorum, qui cuique Episcopo committerentur, designationem exercitio auctoritatis necessariam (neque enim jurisdictio nisi in subditos exerceri legitime potest) paucis concludam. Potestas illa illimitata in totum mundum, Apostolis ab ipso Christo tradita, necessaria quidem fuit in illis initiis ut sua citius ædificaretur Ecclesia; ac proinde omnes poterant ubique prædicare Evangelium, ubique Ecclesias particulares & Episcopatus erigere, consecrare Episcopos, presbyteros &c. & quælibet alia Apostolatus officia exercere, At hoc jus immediatum in totum mundum, & in omnes Ecclesias ex peculiari necessitate ac utilitate illis initiis tributum, in aliis Apostolis extraordinarium fuit, quod bono ejusdem unitatis (ut mox dicturi sumus) non debebat in Episcopos eorum successores transire; in Petro autem, cujus auctoritas ratione primatus ob ipsius unitatis bonum debebat esse perpetua, & in successores ejus propagari, ordinarium esse debuit, sicut & in successoribus ejusdem Romanis Pontificibus ordinarium debet agnosci. Cum vero extraordinaria aliorum Apostolorum potestas in universum mundum, illis initiis necessaria, non deberet Episcopis ipsorum successoribus æquo jure competere, ne magna in Ecclesiis jam ædificatis confusio fieret, si æque ac Apostoli omnes Episcopi omnia possent ubique; sed potius expediret diversas diœceses designare, & Episcopatus diversos erigere, ita ut singuli Episcopi suæ cuique diœcesi præficerentur, gregique assignato facilius prospicerent; hæc designatio diœceseon & subditorum, quam Christus non instituit, sed Apostolis eorumque successoribus commisit, non est divini immutabilis juris, sed Ecclesiastici; ac proinde ad disciplinam mutabilem pertinens, subest potissimum dispositioni successorum S. Petri, qui cum ex eodem S. Pe-

Diœceseos designatio non pertinet ad jus & institutionem divinam.

Potestas illimitata in Apostolis necessaria.

Extraordinarium in istis jus fuit.

Cur non æque omnibus Apostolorum successoribus debebat competere: & cur diœceses divisæ.

Juris Ecclesiastici dispositioni hæc mutatio concessa.

Cur subest juri primatus.

tri primatu jus ordinarium habent in universam Ecclesiam; tum vero eodem ordinario jure uti possunt in diœceses singulas æque ac in illas Apostoli extraordinario jure uti poterant. Ex hac potestate in diœceses omnium Episcoporum, quæ in solis Petri successoribus ex divini juris primatu est ordinaria, Romana Sedes potest, si expediat, Episcopatus aliquos supprimere; novos erigere, unum dividere in duos; potest etiam, si in ædificationem Ecclesiæ conferat, aliquos subditos per exemptionem ab Episcopi jurisdictione subducere, quo de jure alibi opportunius dicetur.

Usus & exercitium facultatum Episcopalium subordinatus primatui.

6. Porro Episcopos, quos Apostoli constituerant, quoad Episcopalium facultatum usum & exercitium intra fines assignatarum cuique diœceseon fuisse subordinatos eisdem Apostolis, quatenus hi possent ipsarum facultatum usum & exercitium a Christo non definitum in bonum Ecclesiæ limitare & moderari, nemo negaverit. Quod autem poterant singuli Apostoli extraordinario illo jure in totam Ecclesiam, quod paulo ante explicavimus; poterat multo magis & Petrus, qui in ipsos Apostolos jurisdictione potiebatur primatus causa; cum præsertim extraordinarium aliorum Apostolorum jus in omnes & singulas Ecclesias, & in Episcopos omnes, in Petro esset ordinarium, & ad Summos Pontifices Petri successores ordinario item jure transierit: unde & hos posse Episcopalium facultatum usum atque exercitium limitare & moderari fatentur ipsi adversarii cum Gersone, ipsaque Ecclesiæ praxis, & (2) antiqua etiam exempla in præcedenti opere *De potest. Eccl.* cap. I.

(2) Quod si antiquis temporibus hæc sive diœceseon, sive facultatum Episcopalium dispositio a Metropolitanis, seu Patriarchis, conciliisque provinciarum fere pendebat; non idcirco negandum in id Pontificium jus, quod ex primatu fluit. Cum enim ea illorum quæcumque esset jurisdictio in Episcopos & Episcopatus, eisdem Ecclesiastica potestate institutis non competeret nisi jure Ecclesiastico; quidquid Ecclesiasticæ institutionis est, juri ordinario & divino primatus præjudicare non poterat. Confer lib. *De potest. Eccles.* c. I. §. 4.

cap. 1. §. 5. indicata confirmant. Nihil in his contra jus Episcoporum divinum; quia licet Christus instituerit Episcoporum auctoritatem, dioecesеon tamen & subditorum designationem, facultatumque Episcopalium moderationem & usum Ecclesiasticæ potestatis dispositioni reliquit; hæcque ad disciplinæ materiem pertinent, quæ variare potest, si Ecclesiæ bono expediat.

Nihil hinc contra Episcoporum institutionem divinam.

7. Ne vero in hac sive dioecesеon sive facultatum Episcopalium moderatione seu limitatione Pontificio juri subordinata, effrænis sit dominatus, qui nullis legibus constrictus pro arbitrio evagetur, & licentius excurrat; Papæ potestas in id subjecta est illi naturali atque divinæ legi a S. Paulo memoratæ: *Potestas a Deo in ædificationem, non in destructionem.* Quod in destructionem Ecclesiæ vergeret, abusus esset potestatis Pontificiæ; usus siquidem legitimus ille solus est, qui ædificationi, id est publico Ecclesiæ bono inservit.

Nihil item pro effræni dominatu Summi Pontificis.

Distinctio inter usum potestatis, & abusum.

8. Cum Febronius hisce naturalis ac divinæ legis finibus, quos abutentes potestate tradita transgredi non verentur, haudquaquam contentus, potestatem Pontificiam revocari vult ad canonum antiquorum normam; ea opinione innititur, qua Summum Pontificem ejusque auctoritatem vi coactivæ & juri canonum subesse existimat. Opinio vero ejusmodi ex eo principio dimanat, quo claves & jurisdictio Ecclesiastica ipsi Ecclesiæ immediate traditæ dicuntur, eæque sic ab Ecclesia Summo Pontifici & Episcopis tamquam suis ministris communicari, ut omnis istorum jurisdictio pendeat ab Ecclesiæ voluntate ac beneplacito; quod cum in conciliorum præsertim generalium ipsam Ecclesiam repræsentantium canonibus declaretur, non solum Episcoporum, sed Pontificum etiam summorum potestas ita ipsis canonibus adstringi creditur, uti subest Ecclesiæ, in qua totam jurisdictionem contineri non dubitant. Hoc vero principium de clavibus immediate traditis ipsi Ecclesiæ eo sensu acceptum, quo *Ecclesiæ* nomine omnes non solum clerici, sed etiam laici atque mulieres ad Ecclesiæ corpus pertinentes comprehendantur, omnibusque clavium potestas immediate tradita judicetur, falsissimum & damnatum ab Ecclesia, Febronius vindicare non poterit. Quod si *Ecclesiæ* nomine intelligantur Petrus & Apostoli, quibus sane claves

Febronii fundamentum, quo potestatem Pontificiam revocari vult ad normam canonum, detegitur, & evertitur.

Febron. c. 1. §. 6. n. 3. t. 1. pag. 18.

De clavibus datis Ecclesiæ.

& Ecclesiasticam potestatem Christus immediate dedit, Petro primum, cum ipsi separatim illas promisit: *Et tibi dabo claves* &c. Apostolis autem postea, non tamen separatim, sed una cum Petro, cum post resurrectionem dixit: *Accipite Spiritum Sanctum* &c. verissimum & catholicum est: & hinc quoque certissimum eamdem jurisdictionem clavium in Romanos Pontifices & Episcopos S. Petri & Apostolorum successores ita transiisse, ut omnis jurisdictio Ecclesiastica in ipsis immediate resideat. At sicut Petrus & Apostoli in omnibus Apostolatus juribus & facultatibus pares, non erant pares Petro in vi & jurisdictione propria & personali primatus, quam & idem Febronius excipit, dum in titulo capitis 1. paragraphi septimi ait: *Omnium Apostolorum in Ecclesiastica potestate aequalitas salvo Petri primatu*; ita non aeque pares jurisdictione dici queunt Episcopi, & Romani Pontifices successores S. Petri, quin istis competat jus aliquod personale proprium primatus, quod nulli alii commune esse potest. Hoc jus in conservationem unitatis Petro & successoribus ejus tributum a Christo, eam jurisdictionem peculiarem, eaque jura primatus propria & essentialia requirit, *sine quibus* (ut ex Febronio audivimus) *unitas non potest servari.* Hinc jus coactivum non tam in singulos, quam in omnes simul fideles ad unitatem fidei & communionis cum Romano Pontifice custodiendam in libro *De vi & ratione primatus* statuimus luculentissime, cui Febronius quantum detrahat ex praecedenti capite, ut arbitror, manifestum est. Cum porro ad unitatis conservationem subordinatio omnium etiam Episcoporum supremo capiti Romano Pontifici sit pariter necessaria in regimine universalis Ecclesiae & in materia disciplinae, ne dissensionibus, quae unitatem scindant, aperiatur occasio; hoc capite satis explicatum videtur, & ita constitutum, ut dioecesеon & subditorum designatio, Episcopaliumque facultatum moderatio quoad exercitium & usum dispositioni Apostolicae subesse jure negari non possit, quatenus utrumque non in destructionem, sed in aedificationem & bonum Ecclesiae dirigatur, ut divino ac naturali jure cautum est.

Petri & Apostolorum facultates pares, excepto primatu, jus peculiare primatus proprium non destruunt.

t. 1. pag. 19.

Abusus facultatis Pontificiae num subsint coercitioni canonum.

9. Quodsi ad impediendos vel tollendos Pontificiae potestatis abusus Febronius cum ceteris adversariis contendat,

dat, Summorum Pontificum auctoritatem præter divinum ac naturale jus, quod negligi potest, coercendam quoque esse sacris canonibus præsertim conciliorum generalium, & ita vi coactiva coercendam, ut iidem Pontifices, si data potestate abutantur, a generali synodo indicari, & (si opus sit) deponi etiam possint, quia subsunt jurisdictioni, quæ universali Ecclesiæ & œcumenicis synodis universam Ecclesiam repræsentantibus immediate collata fuit; hæc est illa thesis, quam falsam, infirmissimisque momentis fultam, totique antiquitati contrariam ostendi * libro præcedenti. Nec quidpiam apud Febronium reperire licebit, quod ex ibidem disputatis dissolutum non sit. Solos enim auctores allegat ejusdem sententiæ patronos, qui ad idoneam alicujus thesis probationem nequaquam sufficere dicendi sunt ex illo Febroniano principio, quo non admittendas significat nisi eas sententias, *de quibus scholæ catholicæ omnes consentiunt.* Synodos Constantiensem & Basileensem ingerit, quarum canones in hanc rem objectos non magis probare ibidem probatum est. E contra primatus rationem, quæ vim coactivam Pontificiæ jurisdictioni tribuit in totam Ecclesiam etiam collective sumptam, & in ipsa generalia concilia, quæ sine consensu Romani Pontificis vim nullam œcumenicæ synodi propriam obtinent, neque in negotio fidei, neque in materia disciplinæ, ipsos Pontifices a cujuscumque concilii judicio & potestate eximere, totamque præterea antiquitatem ita eosdem tamquam superiores fuisse venerarint, ut si errent etiam gravissime a nemine judicari possint, nisi ex hæresi vel schismate recedentes ab Ecclesia, & in hæresi vel schismate pertinaces Pontificatum amiserint, & Ecclesiæ superiores amplius non sint, pluribus eodem in libro constitutum fuit. Febronius igitur, qui nulla efficaci & idonea auctoritate vel ratione Romanos Pontifices subjectos credit canonibus & vi coactivæ conciliorum generalium, quibus ipsi non præbuerunt assensum, subjectos vult Episcopis inferioribus suis, qui etiam collective sumti Pontificiæ potestati subditi & subordinati esse debent jure primatus; ac proinde quantum primatus jurisdictionem extenuet in ipsa materia disciplinæ, quis non intelligat?

* *De potest. Eccl.*

t. 1 pag. 50. in fine.

10. Quan-

Gesta Pontificum non tam in Occidente quam in Oriente jure primatus vindicata.

10. Quanto autem idem in hac quoque materia detrahat supremæ auctoritati Apostolicæ, quæ primatui competit, alia evidentiori forsitan ratione patebit. Quam multa summi Pontifices antiquis etiam temporibus gesserint & constituerint non tam in Occidentalium quam in Orientalium Ecclesiarum regimine, ac in ipsa materia disciplinæ, ex veteribus, quæ supersunt, monumentis capite sequenti indicandis notissimum est. Hæc jus illorum demonstrant in universam Ecclesiam, quod a primatu dimanat.

Quid Febronius contra molitur.

Febronius ne hæc jurisdictioni primatus tribuat, aliis atque aliis causis a primatu alienis pleraque adscribit. Quædam scilicet ejusmodi gesta intra Occidentales fines ad jus Patriarchicum, quod Ecclesiasticam habet originem, referenda existimat. Aliqua ad concessionem conciliorum, alia ad delationem & obsequium Episcoporum, vel ad tacitam saltem ecclesiarum approbationem, quæ omnia ad institutionem Ecclesiasticam pertinent, adeo ut hinc scripserit: *Habet universalis primatus sua jura partim ex jure divino, partim ex humano, immo plura ex hoc, quam ex illo. Habet ordo Episcoporum fere omnia sua ex jure divino.* Ita deteriorem multo efficit jurium Pontificii primatus rationem, quam Episcopalium, cum illorum *plura* ex humano jure derivet, istorum autem *fere omnia* ex divino. Id autem etsi valde injuriosum Pontificiæ auctoritati, ferendum tamen aliquo modo crederem, si facultates, quas ille tribuendas credit primatui ex divino jure, veræ & præcipuæ jurisdictionis facultates essent. Sepositis vero iis, quæ ad jus humanum ab eo referuntur, quid in materia disciplinæ reliquum est, quod primatui reservet ac tribuat ex divino jure, nisi ea quæ merum *directorium*, meram inspectionem, exequutionem meram canonum præferunt, aliaque ejusdem generis ex eodem recensita capite præcedenti, quæ omnia non veræ & præcipuæ coactivæ jurisdictionis, sed ordinis tantum & honoris primatum constituunt.

Febron. c. 2. §. 7. n. 9.

Revocat fere omnia ad disciplinam, quæ jus meri ordinis, & Ecclesiastici nis respiciunt, & detrahunt juri divino.

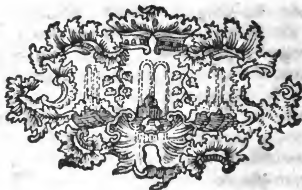
De potestate Pontificia in ferendis legibus disciplinæ.

11. Id totum explicatius fiet exemplo potestatis Pontificibus tributæ in ferendis legibus Ecclesiasticæ disciplinæ. Hæc potestas primatus propria conceditur a Febronio, quatenus primati supremo competit inspicere, & proponere, quæ regendæ Ecclesiæ utilia vel necessaria judicat. Hoc meri *directorii*, honoris, & ordinis jus est. Quid autem de jure

jure coactivo, quod ad jurisdictionem proprie dictam pertinet? Hoc jus Febronius Ecclesiasticis Pontificum legibus adeo negat, ut eas vim obligandi non habere affirmet, nisi ab Ecclesia recipiantur, qua in re nec generalibus conciliis parcit, quorum leges circa disciplinam eadem conditione adstringit. Ita porro ejusmodi legum ferendarum Ecclesiastica jurisdictio prorsus destruitur. Generales leges Ecclesiasticæ, quæ omnes ligent, ferri non possunt nisi ab iis qui toti Ecclesiæ præsunt. Tales sunt Papa & Episcopi adunati in generali concilio. His autem vis ligandi a Christo tradita in Petro & Apostolis, non fuit tradita sub conditione consensus (3): alias ipsi per se non ligarent, nisi eorum subditi suo consensu recipientes legem, se ligari sinerent: quod esset vim & potestatem legislativam Petro & Apostolis, eorumque successoribus etiam in concilio collectis adimere, atque in receptionem & consensum subditorum transferre. Cum itaque in istorum arbitrio positum non sit, ut Ecclesiasticam legem a Papa aut Concilio generali editam recipiant vel respuant; certum est ex Apostolo ad Romanos 13. eos graviter peccare, qui non obediendo contumaciter superiori potestati resistunt: nisi forte ipsorum legislatorum voluntate & consensu saltem tacito præsumendum sit, ipsos in ferenda lege noluisse aliquos obligare. Ita certa est præsumptio Tridentinam synodum decretis pertinentibus ad usum latinæ linguæ in divinis officiis, ad ritus & formas aliquorum Sacramentorum, ad usum calicis, & alia similia disciplinæ capita, licet generalibus verbis fuerint expressa, noluisse Orientales obligre. Et similiter ubi ex concordatis, vel ex diuturna regionis consuetudine ipsis legislatoribus Ecclesiasticis non ignota, & ipsorum saltem tacito consensu approbata invaluit, ut leges aut decreta disciplinæ vim obligandi non obtineant, nisi in iisdem locis fuerint promulgatæ; præsumen-

(3) Scripsit Augustinus l. 3. de liber. arbitr. c. 24. *Præceptum non est ab illo, cui præcipitur, sed ab illo qui præcipit.* Idem sentiendum de legibus, quarum vis a potestate legislatorum, non ab acceptatione subditorum proficiscitur.

dum eſt eos ibidem, niſi expreſſe reſiſtant, noluiſſe abſolute novis legibus aut decretis obligare: unde cum expedire credunt ea recipi, curare ſolent ut promulgentur ac recipiantur. Sicubi vero leges abſolute editæ non recipiantur ab iis qui parere debuiſſent: ne in publicum damnum animarum vertatur lex, quæ in bonum publicum edita fuerat; ipſo legislatore ſciente, & non repugnante, ac tacite conſentiente, fieri poteſt ut eadem lex vim obligandi amittat, vel legitima præſcriptione abrogetur. Si id tantum ſcripſiſſet Febronius, nihil juri Pontificum aut Conciliorum detraxiſſet. At ea, quibus vim legum affigit ſubditorum receptioni atque conſenſui, cum merum jus proponendi, non autem cogendi in illis adſtruant, probari neutiquam poſſunt. Sed tranſeamus ad alia, quibus Febronii indoles in derogando Apoſtolicæ auctoritati etiam atque etiam detegetur, & Pontificia legitima poteſtas magis magisque vindicabitur.

CA-

CAPUT III.

De suprema & plena Ecclesiastica Potestate, quæ Romanis Pontificibus competit jure primatus. Quibus limitibus divini ac naturalis juris circumscripta, & quam aliena a monarchico arbitrario & effræni dominatu, quem ipsi affingit Febronius. Summa, sed non sola potestas est in Ecclesiæ regimine, quippe quæ cum potestate Episcoporum a Deo instituta copulatur, & regimen non simpliciter monarchicum, sed ex monarchico & aristocratico temperatum constituit.

1. Ex constitutis hactenus facile est intelligere, quam vere summis Pontificibus suprema & plena Ecclesiastica potestas competat jure primatus. Suprema illa est, quæ supra omnes Ecclesiæ potestates ita eminet, ut nulli istarum subjiciatur. Pontificium primatum esse potestatem supremam inter Ecclesias particulares, nec cuiquam particulari Ecclesiæ, vel Concilio, quod particularem quamlibet Ecclesiam repræsentet, esse subjectam, ex condemnatione errorum Wicleffi facta a Constantiensi, & a tota Ecclesia Episcopis quoque Gallicanis confitentibus approbata * manifestum est. Hinc summis Pontificibus jus competit saltem in omnes Episcopos & Ecclesias particulares jure primatus, qui non est meri ordinis & honoris, sed peculiaris jurisdictionis primatus. Id quidem confirmant antiquissimorum quoque temporum gesta. Semper enim illi data occasione in particulares etiam majorum sedium Episcopos, & in Ecclesias particula-

Pontificia potestas cur vere sit suprema.

* *Vid. præfat. lib. De potest. Eccles. n. 2.*

res ex jure primatus suam sollicitudinem curamque extenderunt. In novissima editione operum S. Leonis hoc Pontificii juris exercitium ex ipsius litteris deduximus, idque dissertationi materiem præbuisset amplissimam, nisi moderationis & brevitatis studio sufficere credidissemus textus huc pertinentes innuere tantum in primi tomi indice verbis, *Leonis jurisdictio & sollicitudo in universa Ecclesia.* Quod autem ibi de S. Leone præstiti, æque præstari posset ex S. Gregorii Magni litteris, nec non de aliis Romanis Episcopis antiquis, quorum epistolæ non exiguo numero ad nos pervenerunt, idemque liceret quoad alios vetustiores, nisi eorum epistolæ ac rerum gestarum memoria vicissitudinibus temporum intercidissent.

c. 1. §. 7. n. 7.

Episcopi prioribus etiam Ecclesiæ sæculis Pontificiæ auctoritati quantum detulerint.

2. Hic verò ferendum non est quod audenter scripsit Febronius, primis Ecclesiæ sæculis *Episcopos provinciarum rexisse particulares suas Ecclesias inconsulto Romano Pontifice.* Quamvis enim olim Episcopi in casibus ordinariis suas Ecclesias per se ipsos, vel per concilia particularia regerent; in gravioribus tamen vel difficilioribus circumstantiis, & occasione præsertim dissensionum, schismatum, atque hæresum prioribus quoque sæculis Romanos Pontifices censuerunt consulendos. Nonne ad priora sæcula pertinet S. Clementis epistola ad Corinthios, qua quæstiones sibi propositas memorans, excusationem affert cur tardius respondeat? Nonne secundo sæculo S. Polycarpus Romam profectus, non tam de die paschatis, quam de aliis quibusdam quæstionibus cum Aniceto Pontifice egit, uti ex S. Irenæo narrat Eusebius lib. 5. Hist. c. 24. ubi alios quoque Asianarum ecclesiarum Episcopos Romam identidem, ob causas utique Ecclesiasticas, accessisse testatur? Litteras Dionysii Corinthiorum Antistitis ad S. Soterem laudat Eusebius lib. 4. c. 23. in quibus ipsius Romani Præsulis epistola ad eosdem Corinthios data memoratur, & in publicis Ecclesiasticis conventibus die dominico lecta, ac deinceps etiam legenda traditur, æque ac legebatur indicata S. Clementis epistola. S. Iræneum a martyribus Viennensis & Lugdunensis ecclesiæ *ob quasdam ecclesiæ quæstiones legatum Romam missum* tradit S. Hieronymus in libro *De viris illustr.* c. 45. Quis ignorat epistolas datas & redditas a SS. Cypriano & Cornelio circa quæstionem baptismatis, vel

circa

circa disciplinam de recipiendis, qui tempore persequutionis defecerant? Quid de causis Origenis, Dionysii Alexandrini, Martiani Arelatensis, aut Donati a Casis nigris, in quibus Romani Episcopi auctoritas enituit? Quantum huic auctoritati detulerint S. Athanasius, S. Joannes Chrysostomus, S. Flavianus Constantinopolitanus, aliique Orientis Episcopi variis persequutionibus vexati, exploratum est omnibus. Quid de depositione & condemnatione Apollinaris Laodiceni, atque Timothei Berytensis, quas a Damaso Papa bis petierunt Orientales, ut idem Pontifex tradit in epistola apud Constantium 14. n. 3. Notissima sunt testimonia de consuetudine consulendi in causis gravioribus Apostolicam sedem, quam consuetudinem dum *semper ab orbe & ex antiqua traditione servatam* affirmavit Innocentius I. in litteris ad Patres concilii Milevitani, nec non in aliis ad concilium Carthaginense, eam Sardicensi concilio anteriorem satis declaravit. Hæc in raritate monumentorum, quæ ad quatuor priora sæcula & ad quinti initium pertinent, ob refellendam generalem Febronii propositionem videntur sufficere.

3. His autem si addantur alia ejusdem generis multo plura, quæ ex Romanorum subsequentis ævi Pontificum, & Pseudo-Isidoro antiquiorum gestis ac documentis suppetunt; evidenter patebit eos ante supposititias ejusdem merces non solum consilio direxisse omnes qui ad ipsos confugerent, verum etiam in omnium Occidentis & Orientis Episcoporum ac Metropolitarum diœcesibus actus jurisdictionis exercuisse semper, quod nonnisi juri primatus adscribi potest; cumque jus primatus ipsis competens jure divino, in iisdem sit jus ordinarium; non male *Ordinarii Ordinariorum* appellari & censeri queunt, quippe quibus in alienis quoque diœcesibus jus ordinarium ex primatu competit, ea tamen moderatione exercendum, de qua post pauca dicemus, & præsertim cap. 4.

Antiqui actus jurisdictionis Pontificiæ in tota Ecclesia jure primatus, eoque ordinario.

4. Neque hoc loco quempiam permoveant illa Febronii, quibus ut indicata Romanorum Pontificum gesta in alienis diœcesibus atque provinciis a jure ipsorum ordinario extrudat, ingerit omnes Episcopos æque posse eadem ubique præstare, si necessitas urgeat, uti sane quædam ejusdem generis, præsertim in ordinationibus ab eo * recensita

Comparatio aliquot gestorum, quæ alii Episcopi exercuerunt in alienis diœcesibus expungitur.

* c. 3. §. 1. n. 3.

sita præstiterunt aliquot sancti & celebres viri extra suarum diœceseon ac provinciarum fines; ut ne tamen jus in eas ordinarium exercuisse credantur, nec ordinarii ordinariorum appellati sint, vel appellari queant. Ratio quoad hos manifesta est. Cum enim isti ea ex caritate gesserint, ut necessitati publicæ providerent (solius quidem necessitatis nomine ab ipso Febronio excusantur); tum vero certum aliunde est ea, quæ ex caritate ac necessitate a quopiam gesta sunt, aut geruntur in locis, & in personis, in quas proprium jus ordinarium non habet, ad veram & ordinariam jurisdictionem ipsi vindicandam traduci non posse: sicut neque ad verum jus & ordinariam jurisdictionem refertur, cum laicus in necessitate baptizat. Perperam igitur Febronius *jus* vocavit ea qualiacumque Episcopalium munerum gesta, quæ in necessitate non juris, sed caritatis officia sunt. Ad ea quidem peragenda sanctos illos celebresque Episcopos, qui nullum jus proprium in alienas diœceses ac provincias habebant, sola impulit caritas, quæ nullis adstricta limitibus eo accurrit, quocumque Ecclesiæ necessitas vocat.

Quo sensu gesta Pontificum in alienis diœcesibus pertineant ad eorum jus ordinarium.

5. Neque vero idem cum Febronio dicendum de summis Pontificibus, quasi ad jus primatus ordinarium referenda non sint, quæ illi gesserunt extra Romanæ diœcesis fines. Jus nimirum primatus proprium cum ex divina institutione extendatur in totum mundum & in universam Ecclesiam; jus autem primatus proprium sit in ipsis jus ordinarium: quæcumque illi ubilibet gesserunt ac gerunt jure primatus, juri ipsorum ordinario adscribi queunt. Ea igitur, quæ data occasione ab illis gesta vidimus supra Episcopos, & in Episcoporum tum Occidentis tum Orientis diœcesibus; cum Ecclesiæ necessitas vel utilitas postulavit, ad ordinariam primatus jurisdictionem pertinere quis ambigat?

6. Id ut clarius elucescat, distingue Pontificum Romanorum gesta, quæ facultates Patriarcharum aut Metropolitarum proprias respiciunt ab iis quæ ad Episcopales facultates referuntur. Quoad priora gesta recollendum hic est, quod latius * alibi explicavimus, solum S. Petrum jure primatus qui præcipuæ jurisdictionis, & non meri honoris & ordinis primatus fuit, ex Christi institutione aliquam

pecu-

* *De potest. Eccl. c. 1, & 2.*

peculiarem & ordinariam jurisdictionem obtinuisse supra ipsos etiam Apostolos, eodemque divino jure inter Episcopos Apostolorum successores solum Romanum Pontificem, qui Petro succedit, eamdem peculiarem & ordinariam jurisdictionem supra alios Episcopos fuisse consequutum. Alii nimirum gradus hierarchici Patriarcharum & Metropolitarum supra Episcopos patriarchatus ac provinciarum ab Apostolis vel ab Ecclesia postea instituti (* non tamen sine aliquo Petri aut successorum ejus consensu) cum sint juris Ecclesiastici, non potuerunt quicquam præjudicii afferre divinæ institutionis primatui, nec efficere quin successores S. Petri eodem divino & ordinario jure supra Episcopos fruerentur, quo solus S. Petrus ex divina institutione gaudebat. Cum porro hi gradus ea de causa fuerint ab Ecclesia instituti, quia solus S. Petrus, ejusque soli successores Romani Pontifices non poterant ubique adesse, nec æque prospicere omnibus, quæ regimini tot Episcoporum atque ecclesiarum necessaria atque utilia sunt; instituti quodammodo noscuntur loco ipsius Petri, ut ea supra Episcopos ac in earum diœcesibus gererent, quæ S. Petrus, si ubique potuisset adesse, omnibusque per se providere, divino & ordinario sui primatus jure gerere & providere potuisset. Hi igitur hierarchici gradus inducti ab Ecclesia non ob infirmandum Petri jus, sed ob supplendum quodammodo Petri officium ac vices, Patriarchas & Metropolitanos veluti Petri vicarios præferunt, ita ut quidquid illi ex solo jure Ecclesiastico gerunt supra ipsos Episcopos patriarchatus vel provinciæ, eorumque diœceses, gerant vicario quodam & delegato nomine. quod cum divino & ordinario juri primatus nequeat derogare, efficere pariter nequit quin Pontifices, si nonnulla gerant aut disponant, quæ Patriarchis aut Metropolitis jure canonum competunt, ea gerant jure ordinario primatus, ut ne alieni juris invasores dici possint. Hæc quidem (ut alibi monui) non passim, nec sine justa causa a Pontificibus gerenda sunt, ne ordo ab Ecclesia institutus perturbetur, quod magnum scandalum solet commovere. Sed quidquid ab ipsis faciendum videatur, ex ordinario ac divino primatus jure factum negari non potest.

* *Ibi n. 9.*

Gradus Metropolitarum seu Patriarcharum instituti jure Ecclesiastico, cur subsint primatui.

7. Idem est de moderatione facultatum Episcopalium

quas

quas (licet in origine ſint inſtitutionis divinæ) ſubeſſe tamen quoad uſum & exercitium diſpoſitioni & juri ordinario Pontificii primatus ſatis aperte videmur probaſſe. Illud autem jus, quo in caſibus neceſſitatis aut aliqua juſta de cauſa in alienis provinciis vel diœceſibus Pontifices Summi aliquid juris exercent, * jus quoddam devolutionis vel alio quocumque nomine appellet Febronius, ut vult; ſemper erit jus proprium & ordinarium primatus, quo Eccleſiæ neceſſitatibus, vel utilitati ac ædificationi ex officio proſpiciunt pro ſupremo eorum jure; quæ enim geruntur ex officio, non caritatis, ſed jurisdictionis ſunt munera. Hinc patet diſcrimen inter ea quæ alii Epiſcopi ex neceſſitate vel utilitate publica quandoque geſſerunt extra propriarum diœceſeon fines, in quas nullum proprium jus habebant, & ea quæ ex proprii primatus jure Romani Pontifices geſſerunt aut gerunt, ſive ex neceſſitate, ſive alia qualibet juſta de cauſa in alienis diœceſibus atque provinciis, cum in omnes ipſis jus proprium & ordinarium competeret & competat jure primatus. Si parochus ex. gr. vel ex negligentia, vel alio quovis impedimento baptiſmum non conferat, Epiſcopus autem conferat; nonne hic actus Epiſcopi juri ipſius tribuetur, quia etſi in neceſſitate debeat ſupplere, ſupplet tamen ex officio & jure proprio, quo omnibus ſuæ diœceſis jurisdictione ordinaria præpoſitus eſt? Injurioſa proinde habenda ea (1) comparatio Romani Antiſtitis cum Eugubino, qua indicari videtur illum per ſe ſe non majori poteſtate præditum in alienas diœceſes quam Eugubinus, qui ſolius ſuæ diœceſis negotiis eſſe debet intentus: ac ſi primatus divini juris, qui non Eugubino, aut alii cuilibet, ſed uni Romano competit, nihil præcipui & ordinarii juris in omnes Epiſcopos omneſque Eccleſias atque diœceſes conferat.

* c. 1. §. 2. n. 4.

8. Cum

(1) Comparatio inter Epiſcopum Romanum & Eugubinum inſtituta a S. Hieronymo in Epiſtola ad Evangelium Sacerdotii, non autem jurisdictionis æqualitatem reſpicit.

8. Cum porro eodem ordinario peculiari jure Romanus sit præditus non solum in omnes *Ecclesias particulares* (quod ex doctrina Constantiensis quoque concilii ab ipsis adversariis concedendum est), verum etiam in universalem Ecclesiam quantumvis collectam in synodis generalibus, quibus eum jurisdictione præstare probavi multis libro præcedenti: jurisdictionem & potestatem Pontificiam primatus propriam esse omnino supremam, nullique alii Ecclesiasticæ potestati subjectam evidentissimum est. *Summam* quidem & *supremam* appellant aliquot SS. Patres; & concilia etiam generalia, uti est Tridentinum, supremæ hujus potestatis testimonium dederunt, quod verum non esset, si potestate omnibus superior non esset. Potestas Pontificia summa & suprema, non autem sola in Ecclesia.

9. Ne autem hæc supremæ jurisdictionis prærogativa in odium & invidiam vocetur, quasi tota potestas Ecclesiastica sit in solo summo Pontifice, notandum est cum S. * Bernardo eam auctoritatem esse quidem *summam*, sed non *solam*, cum Episcopi, divina institutione suis ecclesiis præpositi a Spiritu Sancto, potestate juris divini in ipsas potiantur. Licet ergo Papa jus in illos habeat, ex quo usum & exercitium facultatum Episcopalium moderari & limitare potest; non tamen pro libitu & arbitrio, sed quatenus in bonum & ædificationem Ecclesiæ expediat; unde nequit omnia ad se attrahere, aut Episcopos quasi vicarios suos æstimare, de quo mox dicenda erunt plura.

* *De Consid. lib. 3. c. 4. n. 17.*

10. Hinc cognoscere licet, quo sensu Papæ suprema potestas sit etiam plena, & quænam sit ea plenitudo potestatis, quæ Romanis Pontificibus Romanæve sedi tribuitur. Potest scilicet omnia summus Pontifex in Ecclesiæ regimine, sed ea conditione, ut hujus potestatis usus in ædificationem sit, & non in destructionem. In ædificationem Ecclesiæ erecti Episcopatus, & in his constituti fuerunt Episcopi, ut quisque vigilantius & facilius suo gregi prospiceret; nam nec unus potuisset ex æquo omnibus Ecclesiis curam præstare, nec plures simul æquali potestate omnibus consulere absque periculo dissensionum & scissurarum, quæ unitatem & pacem Ecclesiæ maxime necessariam turbassent. Ne autem inter Episcopos æquali potestate Ecclesiis præfectos, si nemini fuissent subordinati, orirentur dissidia, aut in usu facultatum Episcopalium quispiam com- Cur eadem potestas sit non solum *suprema*, sed etiam *plena*.

mitteret, vel omitteret, quod bono Ecclesiæ unitatique præjudicio esset, qui omnibus summa auctoritate præesset, ita erant subjiciendi, ut omnes in officio & unitate contineret, scissurasque impediret: hæcque subordinatio in ædificationem Ecclesiæ necessaria exigebat, ut hic præpositus omnibus jure primatus, posset supra eosdem Episcopos omnia, quæ in ædificationem conferrent. Hanc potestatis plenitudinem Romani Pontificis primatui attributam in universæ Ecclesiæ Episcopatus & Episcopos male audit Febronius, eamque a S. Leone memoratam in epistola 4. ad Anastasium Thessalonicensem cap. 1. restringendam credidit, & intelligendam *de potestate patriarchali*, quam idem Pontifex obtinebat in Illyrico, non autem de potestate universalis primatus in omnes Ecclesias. Num vero is, qui ea potestatis plenitudine intra patriarchatus limites fungebatur ut Patriarcha, ipsa carebat ut totius Ecclesiæ primas, qui omnibus Ecclesiis & Episcopis jure divino præerat? Num Ecclesiastica patriarchatus & patriarchalis auctoritatis institutio huic divino juri decerpere quicquam potuit? Si jus omne primatus in ædificationem Ecclesiæ summis Pontificibus tributum fuit; quis negare ejus juris plenitudinem potest, qua illi in ædificationem eo pleno jure utantur? Febronius certe nequit inficiari, quippe qui (2) duobus in locis laudat textum Roberti Episcopi Lincolniensis ad Innocentium IV. apud Matthæum Paris ad annum 1253. *Apostolicæ sedis sanctitas non potest nisi quæ in ædificationem, non in destructionem. Hæc enim POTESTATIS PLENITUDO* (est) *OMNIA POSSE IN ÆDIFICATIONEM.* Cui sententiæ calculum adjiciens idem Febronius in litteris ad Clementem XIII. protestatur, se in Pontifice nullam *potestatem rejicere, quæ ad utilitates Ecclesiæ, ad ædificationem templi, hoc est, ad compactionem membrorum, corporisque Christi conjunctionem pertinere videtur.*

Plenitudo potestatis Pontificiæ a Febronio perstricta vindicatur *c. 3. §. 5. n. 3. pag. 85.*

De-

(1) Recole lib. *De potest. Eccl.* c. 1. n. 12.

De hac Pontificiæ *potestatis plenitudine*, quam (3) & Gallicani cum Gersone confessi sunt, audiatur S. Bonaventura 4. dist. 20. part. 2. art. 11. quæst. 5. ad 4. in fine: *Quidquid loquamur disputantes, vel etiam prædicantes, hoc sana fide tenendum est, quod Dominus vicario suo plenitudinem potestatis contulit, & tantam utique recepit potestatem, quantam decebat homini puro dari. Et hoc ad ædificationem corporis sui, quod est Ecclesia. Unde super hoc non temerarie judicare, sed gratias plurimas Deo debemus agere.* Hæc postrema sententia illos deberet coercere, qui tantam potestatem Pontificibus a Deo collatam moleste ferentes suggillant & carpunt.

11. Neque hæc suprema & plena Romanorum Pontificum potestas ædificationi Ecclesiæ prospiciens, ipsis impotentem dominatum, & arbitrarium jus vindicat, quod unum a Christi institutione alienum Febronius se se improbare atque rejicere sæpius declarat. Regimen Ecclesiæ, quod Christus constituit, in caritate & humilitate fundatum nemo inficiabitur, si animadvertat eum præcepisse discipulis, ut qui major est inter ipsos, fiat sicut minor; *Luc. 22. v. 26.* Petrumque Apostolorum principem, totiusque Ecclesiæ primatem, Christi mentem explicantem mandasse, ne quisquam sibi arrogaret *dominari in clero*. *1. Pet. 5. 3.* Hac de causa Sanctus Paulus in declaranda potestate sibi a Deo tradita, humilioribus vocibus *sollicitudinis omnium Ecclesiarum* uti maluit; & similiter sancti Pontifices abstinuerunt a vocibus, quæ dominatum & typhum potestatis sæcularis spirant; sanctusque Gregorius in epistola ad Eulogium Episcopum *lib. 8. ep. 30.* Alexandrinum *jussionis* nomen effugiens scripsit: *Verbum jussionis, peto, a meo auditu removete, quia scio quis sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi.* Quis tanti Pontificis humilitatem, quæ potestatem non extenuat, sed exornat, non admiretur? Hinc quoque in iis-

Cur hæc suprema & plena potestas Pontificia non afferat impotentem & arbitrarium dominatum.

(3) Vid. epist. nuncupatoriam ad Clementem XIII. & cap. 9. §. 9.

Cur S. Gregorius refugit titulum *Episcopi universalis* sine præjudicio juris primatus.

lib. 9. epi. 59.

dem litteris *universalis Episcopi* titulum *superbæ appellationis verbum* noluit usurpare; nec jus coactivum in Episcopos exercendum censuit, nisi cum coercitione opus esset: ac propterea in epistola ad Joannem Syracusanum scripsit: *Si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei* (sedi Apostolicæ) *subjectus non sit. Cum vero culpa non exigit, omnes SECUNDUM RATIONEM HUMILITATIS æquales sumus.* Hæc ex humilitate & caritate expressa trahi nequeunt ad negandam summam & plenam potestatem primatui competentem, quatenus in Ecclesiæ ædificationem conferat, quin simul negetur ipse primatus in unitatis bonum & in ædificationem institutus. Potestas vero primatui competens in universam Ecclesiam, coercita intra limites ejus, quod in ejusdem Ecclesiæ bonum & ædificationem refertur, quam aliena est a dominatu monarchico potentiæ sæcularis, quæ pro arbitrio & libitu quælibet sibi vendicaret?

Quæ monarchia repugnet Ecclesiastico regimini.

12. Potestas unius supra omnes etiam Episcopos monarchiæ cujusdam species est; at non omnis monarchia in vitium & reprehensionem cadit, sed illa tantum, qua quis potestatem in publici boni destructionem exerceat. Regimini Ecclesiæ cum Christus non solum summi Pontificis, sed & Episcoporum potestatem immediate præfecerit, ita ut illius potestas, quantumvis summa atque plenissima, non tamen sola sit, sed Episcopos in partem sollicitudinis vocatos debeat agnoscere: & siquidem possit pro potestatis plenitudine eorum facultates moderari ac limitare quoad exercitium & usum, prout in Ecclesiæ bonum expedire judicaverit; non tamen possit omnes eorum facultates ad se attrahere, nec ipsos quasi suos vicarios efficere, neque diœceses omnes quasi suam diœcesim habere; sequitur non unum Papam in tota Ecclesia, sed & Episcopos in suis cujusque diœcesibus ordinariam jurisdictionem divini juris habere; & idcirco regimen ecclesiasticum, cui Papa & Episcopi præsident institutione divina, non esse mere monarchicum, ut in Regibus sæculi, sed esse regimen ex monarchico & aristocratico mixtum, ut Gerson aliique Galli notarunt. Quid quod ipse Febronius hac in re convenire coactus fuit, dum regiminis Ecclesiastici rationem his verbis exposuit: *Cum Ecclesia non in uno populo, non in uno*

Est regimen mixtum monarchico & aristocratico.

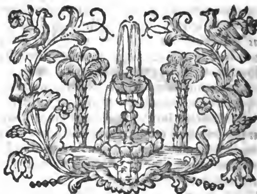
c. 1. §. 8. n. 5. t. 1. pag. 27.

orbis

orbis angulo sit inclusa, sed per totum mundum diffusa, ut impossibile sit unum omnibus posse intendere, semperque melius prospectum Reipublicæ nimis remotæ, si a propriis Dominis, non mercenariis, regatur: non expedit illi forma regiminis monarchica, quæ facile solet in despotismum declinare, quod est contra naturam regiminis ecclesiastici in caritate & humilitate fundati . . . . sed nec ex altera parte expediret imperium mere aristocraticum, cum sit semen discordiarum, proin unitas vix posset servari. Atque ita institutus a Deo est primatus talis, qualem ex sincera antiquitate hic describimus, ad servandam unitatem apprime idoneus. Qui nec mere monarchicum, nec mere aristocraticum regimen Ecclesiæ convenire affirmat; mixtum utique ex utroque approbet necesse est: & *monarchicum* quidem fatetur quoad summum Pontificem, qui donatus primatu *ad servandam unitatem apprime idoneo*, non sit æqualis potestate Episcopis ceteris, ne ob æqualitatem juris regimen sit mere aristocraticum, quod cum *esset semen discordiarum, unitas* Ecclesiæ *vix posset servari.* Ut inter Episcopos servetur unitas, unus omnibus debet præesse, cui omnes sint subordinati, quemadmodum c. 1. & 2. monuimus. Ut autem declinetur *despotismus* ejus, qui omnibus præest, cum is nequeat esse subordinatus illis, quibus jure primatus præsidet; sufficiet lex illa divina ac naturalis, quæ supremæ cuique potestati modum præfixit, in ædificationem scilicet, non in destructionem. Hanc unam potestatem supremam plenamque cum nos admittamus, cur tanta de monarchico regimine contentio est?

13. Video hic Febronium repositurum, se non quemcumque, sed excessivum tantum carpere supremæ & plenæ Pontificiæ potestatis usum, seu potius abusum, quo post falsas Pseudo-Isidori decretales disciplina antiquorum canonum exolevit, summisque Pontificibus incompetens tributa potestas est derogandi antiquæ disciplinæ, & legitimis Episcoporum Metropolitarumque facultatibus, conciliorum quoque non tam particularium quam generalium canonibus magno studio conditis, & usu atque observantia totius Ecclesiæ comprobatis, quod in destructionem antiqui sinceri juris atque optimæ Ecclesiasticæ institutionis cedens, irregularis & inlimitati dominatus proprium est: quæ prima- **Febronii objectum ex præsumptis potestatis abusibus refellitur.**

tus ratio poteſtati in ædificationem inſtitutæ prorſus repugnans, a nemine defendi poterit, niſi arbitretur Pontifices ex primatu poſſe omnia etiam in deſtructionem. Hæc ut refellantur, neceſſarium primo eſt aliquot certis principiis explicare, quid in ædificationem, & quid in deſtructionem cedat Eccleſiæ, & cum iisdem principiis conferre, quæ in reprehenſionem adducuntur a Febronio, quaſi abuſum poteſtatis ædificationi ſeu bono Eccleſiæ infenſum certo contineant: poſtea vero quæ opponuntur ex Pſeudo-Iſidori decretalibus facilius disjicientur.

CA-

CAPUT IV.

Explicatur quænam ſit ea ſuprema & plena poteſtas Romanis Pontificibus tribuenda ſupra facultates Epiſcopis competentes, & in ædificationem Eccleſiæ tradita. Diſtinguenda poteſtas ab ejusdem uſu; nec ex abuſibus, qui poteſtati tribuendi non ſunt, ſed ex vitio abutentium dimanant, ipſa poteſtas neganda. De actibus abutentium illicitis ſed non irritis.

I. DUM loquimur de poteſtate Romanorum Antiſtitum in limitando & moderando uſu facultatum Epiſcopalium, quam limitationem moderationemque Chriſtus non conſtituit, ſed Eccleſiaſticæ poteſtati ac diſpoſitioni conſtituendam reliquit; de re loquimur, quæ etſi quoad poteſtatem a Chriſto inſtitutam in inſtituendo præcipuæ jurisdictionis primatu, ad divinum jus, & ad fidei negotium immutabile pertineat; quoad uſum tamen ipſius poteſtatis, ſeu quoad actualem limitationem moderationemque earum facultatum Epiſcopalium certis ex cauſis faciendam vel omittendam, ſpectat ad diſpoſitionem Eccleſiaſticam, & ad materiam mutabilis diſciplinæ. In hac autem materia, in qua nihil per ſe naturali aut divino jure præſcriptum aut vetitum eſt, omnis Eccleſiaſtica poteſtas ea conditione adſtringitur ab ipſo Deo præfinita, ut nihil ſtatuat, præcipiat, vetet, mutetque, niſi quod in Eccleſiæ ædificationem ſit. Igitur tota quæſtio de poteſtate, ſeu potius de uſu poteſtatis ſummorum Pontificum circa limitationem, moderationem, uſumqae facultatum Epiſcopalium, de quibus in duobus præceden-

Status quæſtionis proponitur, & explicatur.

cedentibus capitibus differuimus, huc revocatur, num & quatenus earum facultatum limitatio, moderatio, seu etiam restrictio, quæ obtinet ex posteriorum temporum disciplina, quæque a Febronio in reprehensionem vocatur, cedat nec ne in ædificationem Ecclesiæ. Hac nova disciplina veterem non modicum fuisse mutatam negari non potest. At in disciplina mutabili non semper mutatio, & antiquorum canonum derogatio ad destructionem Ecclesiæ referenda est; si nimirum ipsa mutatio ac derogatio, pro varietate temporum ac circumstantiarum, in ædificationem, idest in bonum, utilitatem, aut necessitatem Ecclesiæ inducta fuerit. Id ut planius explicem, utar Ecclesiasticarum dispensationum exemplo, quibus legi universali in particularibus casibus derogatur. Quod enim valet in particulari dispensatione, qua particularis derogatio fit, valet etiam in derogatione generali, qua novo disciplinæ jure inducto antiquum abrogatur.

Non semper mutatio disciplinæ ad destructionem Ecclesiæ referenda.

De dispensationibus.

2. Communis doctrina est dispensationes a legibus etiam Ecclesiasticis sive antiquis sive recentioribus, quæ vigent, a nemine concedendas nisi justa de causa, quæ aliquam veram necessitatem aut publicam utilitatem requirit: quod enim ex hujusmodi necessiate aut utilitate conceditur, in ædificationem Ecclesiæ cedit, & idcirco legitimum est. Hinc recepta sunt, atque ab omnibus laudata illa S. Bernardi; *Ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio est. Ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est; utilitas dico communis, non propria. Nam cum nil horum est, non plane fidelis dispensatio* (scilicet in ædificationem & bonum Ecclesiæ); *sed crudelis dissipatio est*, quippe quæ in damnum & destructionem convertitur. Quod autem valet in potestate dispensandi, qua cuipiam legi derogandum credatur, valet etiam in potestate limitandi ac moderandi eas facultates quæ Episcopis competunt, & Pontificiæ dispositioni subordinatæ sunt *ordinatione divina*, ut idem S. Bernardus docuit epist. 131. *Plenitudo siquidem potestatis*, inquit, *super universas orbis Ecclesias singulari prærogativa Apostolicæ sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit, DEI ORDINATIONI resistit.* Hanc vero potestatem non ex arbitrio, sed ex utilitate aut necessitate, bonoque Ecclesiæ in praxim deducendam significant,

lib. 3. de Consid. c. 4.

Plenitudo potestatis Apostolicæ sedi non neganda. Quare moderatio adhibenda.

quæ

quae ſtatim ſubjicit. *Poteſt, ſi UTILE judicaverit, novos ordinare Epiſcopatus, ubi hactenus non fuerunt. Poteſt eos, qui ſunt, alios deprimere, alios ſublimare, prout RATIO ſibi dictaverit, ita ut de Epiſcopis creare Archiepiſcopos liceat, & e converſo, ſi NECESSE viſum fuerit &c.* Neque abſimiliter Ivo Carnotenſis epiſt. 238. ad Paſchalem II. *Nec in hoc reſiſtimus, quin poſſit Sedes Apoſtolica parochiarum amplitudinem minorare, aut brevitatem dilatare, ſi UTILITAS populi Dei exigat, & nullum inde ſchiſma contingat.*

3. Quod Bernardus tradidit de plenitudine Pontificiae poteſtatis circa aſſignatas Epiſcopis dioeceſes, non minus dicendum de eadem poteſtate quoad limitandum vel moderandum uſum facultatum Epiſcopalium, in quibus Epiſcopi Apoſtolicae Auctoritati ſubordinati fuerunt, ſi juſta de cauſa in aedificationem & bonum Eccleſiae expediat. Certe confitetur Febronius: *De inſtitutione ex certis praerogativis Sedium Patriarchalium dubitari nequit, quin ejusmodi ſedium & jurium eis attributorum inſtitutio pro bono Eccleſiae mutari, ampliari, vel etiam reſtringi poſſit.* Neque dicat haec poſſe fieri, quia cum Patriarchalium Sedium inſtitutio ex jure Eccleſiaſtico originem ducat; ipſarum praerogativae ac facultates juri quoque eccleſiaſtico ſubjiciuntur. Licet enim Epiſcoporum inſtitutio ſit juris divini, nonne ſicut ipſorum dioeceſes, ita & uſus facultatum Epiſcopalium, a Chriſto nequaquam conſtitutus, Pontificiae poteſtati ſubordinatus fuit? Nonne idem Febronius ait: *Extraordinario quodam quaſi devolutionis jure ac titulo PLURA JUSTE ſuſcipiebant ſupremi Pontifices, nimirum urgente NECESSITATE, aut ſuadente manifeſta Eccleſiae UTILITATE*: confirmatque Thomaſſini teſtimonio, quo ſermo eſt non tam de Metropolitarum, quam de Epiſcoporum facultatibus, quorum *munia* Summi Pontifices *tunc demum ſupplent, cum caritas urget, cum neceſſitas cogit.* Id *extraordinario cuidam juri* tribuit Febronius, eo quod cauſa ſupplendi ex. gr. ob negligentiam Epiſcoporum, vel alio quovis nomine ſit extraordinaria; jus tamen in hoc Pontificiae auctoritatis ordinarium, debet agnoſci, quatenus Epiſcopales facultates quoad uſum & exercitium eidem auctoritati jure ordinario ſubor-

De poteſtate moderandi ac limitandi facultates Epiſcopales.

c. 3. §. 5. n. 5. t. 1. pag. 85.

c. 3. §. 2. n. 4. pag. 79.

Num haec poteſtas in Papa ſit juris ordinarii.

ſubordinatæ ſunt ordinatione divina, & ordinario jure primatus, ad quem ex officio pertinet neceſſitati ac utilitati Eccleſiæ providere.

Cautio adhibenda in uſu hujus facultatis.

4. Non debent quidem Pontifices, ut antea monui, paſſim ac temere Epiſcoporum facultates & jura quavis de cauſa diminuere, limitare, ſibive attribuere; id enim in publicum damnum & magnam Eccleſiarum perturbationem deflecteret. At ſi cauſa juſta occurrat, qua utile vel neceſſarium bono publico judicent, aliquid tale efficere, ſibive nonnulla reſervare; quis id Pontificiæ ſupremæ poteſtati negare auſerit? Eccleſiæ certæ bonum, & naturalis ordo poſtulant ne primati totius Eccleſiæ hæc poteſtas in ipſas Epiſcoporum facultates negetur. * Cum enim (1) Epiſcopi cum ſuis facultatibus inſtituti fuerint a Chriſto in bonum Eccleſiæ, non vero Eccleſia in Epiſcoporum; hi utilitati vel neceſſitati Eccleſiæ ita debent ſtudere, ut non inique ferant, ſi ex utilitate vel neceſſitate ejusdem Eccleſiæ aliquot facultatum ſuarum reſtrictionem, moderationem, aut reſervationem ſuprema poteſtas faciendam cenſuerit. Tridentina quidem œcumenica ſynodus huic ſupremæ poteſtati vindicavit reſervationem graviorum criminum, a quibus Epiſcopi primævo ordinario jure poterant abſolvere; nec quisquam catholicus poteſt injuſtam in hoc invaſionem criminari, quin generali quoque concilio ignorantiam atque injuſtitiam impingat. Eſto hæc reſervatio occaſionem ſumpſerit ex Epiſcoporum quorumdam delatione ad Apoſtolicam Sedem, ut peccantes hoc fræno coercerent. Hæc ipſa vero non exigua particularium reſervationum utilitas, quæ ſenſim ad ſtatuendam generalem quorumdam graviorum criminum reſervationem adduxit, nonne in magnam Eccleſiæ utilitatem ac bonum cedit? Quis ergo hunc quaſi non ferendum poteſtatis abuſum venditet atque ſuggillet?

* Notabilis ratio.

Tridentini decretum de reſervatione graviorum criminum.

5. Duæ

---

(1) Concinit cum his illud Auguſtini lib 2. in Creſc. c. 11. tom. 9. col. 415. e. *Neque enim Epiſcopi propter nos ſumus, ſed propter eos, quibus verbum & ſacramentum Dominicum miniſtramus: ac per hoc, ut eorum ſine ſcandalo gubernandorum ſe ſe neceſſitas tulerit ita vel eſſe, vel non eſſe debemus, quod non propter nos, ſed propter alios ſumus.*

5. Duæ exceptiones, quibus Tridentinum illud decretum extenuare nisus est Febronius, inanissimæ sunt. Ait primo hanc Pontificiam facultatem, quæ ex quorumdam Episcoporum delatione ortum habuit, cum ad generale reservationis decretum se se extendit, vim sumpsisse ex eorumdem Episcoporum consensu, perinde ac si illi proprium jus in Pontificem transtulerint. Num quorumdam Episcoporum observantia, quæ initio particulares casus Apostolicæ Sedi detulerunt, probare potest consensum omnium, qui de tali potestate abs se abdicanda ne cogitarunt quidem? Num qui initio detulerunt eos casus ad eamdem sedem, potestatem, quæ isti non competeret, eidem quasi juri suo renuntiantes tribuisse dicendi sunt? Num S. Petrus, qui omnia solvere & ligare poterat ex institutione ipsius Christi, non potuisset in illis casibus absolvere nisi hanc potestatem sibi Episcopi concessissent? Num minor est Romanorum Pontificum auctoritas, in quos idem Petri primatus ac jurisdictio transivit? Nonne ipsum Tridentinum Concilium totum reservandi jus non in delationem Episcoporum, sed in *supremam potestatem sibi* (Summo Pontifici) *in Ecclesia universa traditam* expresse retulit? Ait secundo hanc potestatem a Tridentinis Patribus derivatam ex Pseudo-Isidoriano illo principio, quo Papa tradebatur *Ordinarius ordinariorum*. Ita generale præstantissimum concilium ex Pseudo-Isidori collectione, ac ignorantia veri juris deceptum traducit, idque posse corrigi in alio concilio comminiscitur. Sed hæc & alia similia ab eodem audacius dicta ex præjudicio falsi systematis de collectione Isidoriana, quod expendetur capite sequenti, nemo mirabitur, qui præjudiciorum vim probe cognoscat. Certe principium, quo Papa *Ordinarius ordinariorum* dicitur, si non verbis, factis antiquiorum quoque sæculorum, in quibus Papæ jurisdictionem ordinariam primatus propriam in alienis diœcesibus exercuerunt, comprobatum censeo ex dictis c. 3. n. 3.

Duæ Febronii explicationes rejectæ.

c. 7. §. 6. n. 6. t. 2. pag. 28.

6. Privilegia exemptionis generalia a jurisdictione Episcoporum ea fere de causa regularibus indulta fuerunt, ut iidem regulares ab Episcopis, qui ipsos itentidem turbabant gravabantque, subducti, regularum suarum studio & observantiæ quietius ac tutius vacarent: quod sane utilita-

De privilegiis exemptionum.

 tem

tem quamdam, atque necessitatem, bonumque Ecclesiæ ædificationi prospiciens præfert. Nati subinde abusus quorumdam regularium, qui Episcoporum auctoritati obstabant, plebiumque scandalo erant, eorumque abusuum causa querelæ contra hujusmodi exemptiones a Sanctis quoque viris ad Sedem Apostolicam delatæ; non quod hac in re suprema ejusdem sedis auctoritas per se vocaretur in dubium, irritaque crederentur ea exemptionis privilegia; sed quod ex abusibus male utentium ipsis privilegiis, (2) non expedire videretur tam facile ea privilegia largiri, quæ si non ex natura exemptionis per se, certe ex prave utentium moribus in destructionem vergebant. Nemo ambiget quin abusus male utentium corrigendi sint eisque, qui ab exemptis proveniunt, Tridentina Synodus remedio saltem delegationis Apostolicæ Episcopis impertitæ ita providit, ut ne tamen Pontificiæ auctoritati quicquam detraheret. Quod si Febronius, qui hoc delegationis remedium a Tridentino appositum aperte damnare ac reprehendere non ausus, nec ex abusibus exemptorum jus Apostolicum in ipsis exemptionibus concedendis absolute negare potuit; ob aliquos tamen, qui adhuc supersunt abusus, & abutentium vitio fere inevitabiles sunt, ad omnes abusus tollendos memoratam delegationem insufficientem judicans, exemptiones ipsas omnino tollendas significavit; velim consideret, num id absolute tentare in ædificationem Ecclesiæ esset cessurum, de quo legenda quæ afferentur capite sexto. Nunc aliquot generalia principia præmittenda, quæ aliis atque aliis Pontificiæ potestatis usibus vindicandis inserviant.

Quid de abusibus dicendum.

7. De suprema Pontificum potestate in limitandis vel moderandis Episcoporum facultatibus, quando id in Ecclesiæ bonum judicent expedire, ex constitutis dubitari non posse videtur. Quodsi ex subsequentibus abusibus detegatur ejusmodi limitationes ab illis factas non cessisse in ædificationem, sed in destructionem; duplex quæstio distinguenda est, num hac in hypothesi eædem limitationes licitæ, vel illicitæ fuerint, an vero etiam irritæ. Cum Summi Pontifices

(2) Vide illa Bernardi l. 3. de Consid. c. 4. quæ descripsi *De potest. Eccl.* cap. 3. §. 2. num. 4.

tifices ea ſuprema poteſtate uſi eas limitationes ſanxerunt, id juſta de cauſa, quæ in bonum & ædificationem cederet, fecerunt ſemper, vel feciſſe præſumendi ſunt, ne de ſupremi hierarchæ geſtis, quæ vel in dubio in partem meliorem ſunt accipienda, inferiores temere judicent. In ſingulis quidem Pontificiis limitationibus, ſicut & in diſpenſationibus, aliqua fere ſemper juſta occurrit ratio, ex qua bonum publicum & ædificatio Eccleſiæ deduci poteſt. Præjudicia & abuſus, qui ſubinde deteguntur, ex aliorum culpa proveniunt; idemque Febronius, qui pro ſua in Pontifices obſervantia iſtis vitioſam cauſam non audet appingere, abuſuum originem vel in Curiales, vel in alios abutentes poteſtate, vel conceſſionibus Apoſtolicis reiicere ſolet. Multi ſane diſpenſationum aliarumque gratiarum abuſus, qui ſcandalum generant, obreptioni, vel ſubreptioni petentium ſunt adſcribendi; multi etiam conniventium Prælatorum teſtimoniis, a Sancta Sede ante conceſſionem requiſitis, quibus fidendum cenſuit pia mater Eccleſia. Non modicum ab illis timendum, qui zelo quodam, at non ſecundum ſcientiam concepto ſe abripi ſinunt, ut ſuperioribus crimini vertant facta, quorum cauſam ignorant, vitioſaque præſumant, quæ potius bona & licita cenſenda ſunt. Afferam hoc loco opportune S. Gregorii textum ex libro quinto Moralium in Job. c. 5. n. 24. ubi hanc cenſuram, qua diſpenſationum abuſus ob cauſæ ignorationem notantur, ſuo quoque ævo non raram his verbis perſtringit: *Sæpe enim, quia intelligi non valent, deterioribus diſplicent vel facta vel dicta meliorum: ſed eo ab eis non temere reprehendenda ſunt, quo apprehendi veraciter nequaquam poſſunt. Sæpe aliquid a majoribus diſpenſatorie agitur, quod a minoribus error putatur. Sæpe multa a fortibus dicuntur, quæ infirmi ideo dijudicant, quia ignorant.* Timeat multo magis quicumque Febronii criminationibus præoccupatus, in Summis Pontificibus accuſet veluti abuſus non ferendos ea, quæ juxta hodiernam diſciplinam ex juſta cauſa concedere licuit, eo quod iſtorum cauſam ſeu rationem ignoret, cum abuſus, ſi qui exinde conſequuntur vel obtinent, non ex Apoſtolica poteſtate, ſed ex abutentium malitia prodeant.

Abuſuum origo unde.

 8. Quod

Ex abusibus non neganda potestas aliunde certa.

8. Quod si quidam abusus ex aliqua ipsorum Pontificum culpa, quæ nulla ratione possit excusari, aliquando provenirent (quod tamen præsertim de superiore, cujus rationes ignotæ, ab inferiori non est temere judicandum); non idcirco ex abusibus esset neganda potestas, quæ aliunde certa est; &, ut initio monuimus, in origine ad divinum jus immutabile pertinet, nec ex abusibus fit irrita; multo autem minus ex abusibus esset neganda, si abusus non ex ipsius Pontificis, sed ex aliorum culpa profecti in malum converterent quod in bonum fuit institutum. Potestas siquidem jurisdictionis in ædificationem, & non in destructionem tradita, etsi ex recto usu in ædificationem, ex abusu autem (undecumque proveniat) cedat in destructionem; ipsa tamen per se absolute concessa dicenda est, ut ne ex abusibus irrita fiat, nec actus ex ea manantes, ex ipsa culpa abutentium illiciti, nulli per se & irriti habendi sint. Id ab ipso Febronio ceterisque adversariis concedendum est, quippe qui certam Episcoporum potestatem non negabunt; nec actus ex ea profectos (si lex irritans non impediat) affirmabunt irritos, quamvis & ipsi Episcopi proprio vel alieno vitio sua potestate abuti queant. Summis potestatibus sæculi certa quoque potestas est; nec tamen ex abusibus eadem potestas vocatur in dubium, nec actus consequentes irriti per se habentur, ne malo, quod ex ipsis abusibus provenit, (3) addantur alia publica damna, quæ sæpe ex actibus irritis in innocentium quoque detrimentum redirent. Ii quidem, qui quocumque ex capite cooperantur abusui, illicite agunt: at non omnes actus, qui fiunt illicite, sunt etiam irriti; unde vulgatum illud, *Mul-*

Neque actus potestatis ex abusu illiciti, sunt semper irriti.

(3) Hac de causa ubi etiam lex irritans adest, uti in beneficiis per simoniam acquisitis collatio irrita declaratur, Ecclesia non vult generatim irritam ministrationem Sacramentorum matrimonii vel pœnitentiæ, quæ a parocho simoniaco ministrantur; ac proinde hoc casu titulo, quem vocant coloratum, Ecclesia supplere, vel potius legem irritantem his in circumstantiis restringere, creditur, ne irritationis pœna nocentibus decreta, innoxiis & bona fide agentibus noceat.

Multa facta tenent, quæ fieri prohibentur. Illi abusus, quos ex limitatione seu restrictione facultatum Episcopis competentium Febronius ingerit, & quandoque etiam exaggerat, movere solent plurimos, & me quoque non leviter movere non ibo inficias. Qui omnibus ejusmodi abusibus remedium quærit, laudandus. At si remedium collocet in neganda vel impugnanda legitima atque certa potestate, perperam & injuste agit.

9. Considerandum hoc loco illud Joannis Barthelii testimonium, quod Febronius recitat cap. 9. §. 11. num. 3. *Donec erunt homines, erunt & vitia, & peccata, erunt abusus, superstitiones, immoderatus potestatis & auctoritatis utut legitimæ abusus*: quos non potestati per se, sed abutentium vitio tribuit. Si ob hosce abusus neganda esset potestas *utut legitima*; quis non videat negandam esse potestatem tum Pontificiam, tum Episcopalem, tum ordinariam, tum delegatam, quæ ex hominum sive fragilitate sive malitia multis inficiuntur abusibus? Dicat id, si potest Febronius; & non illicitos tantum, verum etiam irritos omnes actus per abusum elicitos affirmet. Si autem id dicere & affirmare non potest nec audet; desinat ergo contra abusus ita declamare, ut potestatem supremam negare videatur. Cum loco laudato ex eodem Barthelio monet omnes abusus non posse simul auferri, sed sensim esse tollendos; proculdubio non censet omnia decreta, quibus limitatæ, aut ad Sedem Apostolicam revocatæ fuerunt Episcoporum facultates, irrita esse, nec irritos actus omnes exinde per abusum profectos, quos ad impediendum publicum damnum statim simul emendare oporteret. Media quidem suggerit, quibus hæc reformatio pedetentim prudenti œconomia obtineatur. At num hæc remedia in ædificationem, an potius in destructionem conspirent, suo loco inferius expendetur. Satis mihi nunc est, si suprema & plena Pontificia Potestas ex hactenus dictis ita explicata ac vindicata sit, ut nihil ex objectis a Febronio abusibus detrimenti capiat.

t. 2. pag. 125.

CA-

CAPUT V.

De ſuppoſititiis Pſeudo-Iſidori decretalibus, ex quibus Febronius ſupremæ & plenæ auctoritati Apoſtolicæ nimium multum detrahit, quæſtiones tres propoſitæ & ſolutæ.

1. HUIC ſupremæ ac plenæ Romanorum Pontificum poteſtati non minus detrahit Febronius, cum eam, quam nunc iidem Pontifices exercent, ſuppoſititiis Pſeudo-Iſidori decretalibus innixam, partumque ex tam ſpuriis fontibus jus falſum & commentitium declarat. Adeo enim hodiernum Pontificum jus omni gemino ſtabilique fundamento nudatum præfert, ut impoſteris eguerit, quibus tantummodo potuerit induci & propagari. Hac porro in hypotheſi eosdem Pontifices, ſpurio falſoque ejusmodi jure excluſo, ad normam antiquorum canonum, in quibus ſincerum & verum jus ſitum eſt, eſſe revocandos contendit. Hoc Febronianum ſyſtema Pontificiæ auctoritati, ac primatus jurisdictioni injurioſum, licet ex præmiſſis ſatis confutatum videri poſſit, tamen ut magis magisque confutetur, de Pſeudo-Iſidori decretalibus nonnulla ex propoſito hic arbitror diſcutienda, quæ omnem fucum abſtergant. Decretales epiſtolas, quas Pſeudo-Iſidorus priſcis ſanctiſſimis Pontificibus affixit, falſas eſſe, & ex ipſis, falſitate nondum detecta, multa capitula in poſteriores collectiones canonum irrepſiſſe, & cum vulgo haberentur ſinceræ, multum fidei obtinuiſſe negari non poteſt. Nunc ob retundendum, quod exinde contra Apoſtolicam auctoritatem obtrudit Febronius, tria de iisdem decretalibus quærenda. I. Num in gra-

Decretales ſuppoſititiæ a Pſeudo-Iſidoro confictæ.

gratiam Romanorum Pontificum ob ipsorum potestatem augendam fuerint confictæ. II. Num ea, quæ pro eadem potestate in iisdem decretalibus traduntur, novi quidpiam induxerint, quod anterioribus temporibus non fuerit auditum, vel usu receptum. III. Num si quid ex præsumta illarum auctoritate facilius propagatum usuque receptum obtinuit, jus falsum constituat, quod antiquo juri derogare non posset, ita ut ad jus antiquorum canonum sit redeundum, & abusus sit, quidquid posterius quocumque nomine invectum receptumque, ab antiquorum canonum constitutis discordat.

§. I.

Num decretales, antiquis Pontificibus a Pseudo-Isidoro attributæ, in gratiam Romanorum Præsulum ob augendam eorum potestatem fuerint confictæ.

2. De Pseudo-Isidori collectione prolixam dissertationem digessimus insertam parti tertiæ fusioris *Tractatus de antiquis collectionibus & collectoribus canonum*, quem tomo tertio nostræ Venetæ editionis Operum S. Leonis præmisimus. Vide pag ccxv. Non est opus cuncta ibidem dicta repetere. At in rem præsentem, in gratiam eorum, qui ea editione carent, sufficiet ea totidem verbis transcribere, quæ ibidem leguntur §. 5. pag. ccxx. num. 10. ubi primæ propositæ quæstioni credimus satisfecisse.

„ Quo spiritu, quo consilio Pseudo-Isidorus tot documenta confinxerit, omittendum non est. Non desunt, „ qui eum amplificandæ vel defendendæ auctoritatis Romanorum Pontificum studio ductum ad ea procudenda „ excitatum fuisse arbitrantur. At falluntur manifeste. Licet enim in iis Apostolicæ Sedis amplitudo & auctoritas pluribus commendetur; non tamen hic impostoris „ scopus fuit, nec eadem Sedes, cujus privilegia & jura

„ quamplurimis ſinceris & vetuſtis documentis nituntur,
„ illis apocryphis indigebat, ut Cardinalis Baronius ad
„ annum 865. num. 8. notavit. Pſeudo-Iſidori autem con-
„ ſilium longe aliud fuiſſe ex ipſa collectionis præfatione
„ ſatis dignoſcitur. Poſtquam enim indicavit documenta,
„ quæ ſuæ collectioni erant inſerenda, hanc eorum colli-
„ gendorum rationem ſubjicit: *Quatenus Eccleſiaſtici ordi-
nis diſciplina in unum a nobis coacta atque digeſta, &
Sancti Præſules paternis inſtituantur regulis, & obedientes
Eccleſiæ miniſtri vel populi ſpiritualibus imbuantur exem-
plis, & non malorum hominum pravitatibus decipiantur.
Multi enim pravitate & cupiditate depreſſi, ACCUSAN-
TES SACERDOTES OPPRESSERUNT.* Et multis
„ proſequitur in eos acriter invehens, qui Epiſcopos ac-
„ cuſare audent, *ut ſe per illos excuſent, vel eorum bonis*
„ *ditentur*: ac plura eiusmodi judiciorum incommoda refe-
„ rens, illud urget, non poſſe cogi Epiſcopos ad dicen-
„ dam cauſam, ſi fuerint accuſati, & rebus ſuis expolia-
„ ti, aut gradu dejecti, & a ſede pulſi, niſi prius fuerint
„ reſtituti: additque nonnulla de accuſatoribus & accuſa-
„ tionibus rejiciendis: quibus omnibus palam ſignificat, ſe
„ ea potiſſimum mente collectionem confeciſſe, ut Epiſco-
„ pis, qui accuſabantur, proſpiceret.

Pſeudo-Iſidori conſilii quodnam fuit.

„ 3. Id quidem in apocryhis, quæ conflavit, docu-
„ mentis multo clarius elucet. Eamdem enim ſemper de
„ accuſatis Epiſcopis curam ac ſollicitudinem præfert: cum-
„ que Apoſtolicæ Sedis auctoritatem prædicat, eo ſemper
„ omnia refert, ut Epiſcopi accuſationibus impetiti, &
„ condemnati, ſi ſe gravatos ſentiant, ad illam confu-
„ giant, quæ Synodorum ſententias retractare, &, ſi ju-
„ ſtum putaverit, irritas reddere poteſt. Idem quoque con-
„ ſilium maxime perſpicitur in Capitulis Hadriano tribu-
„ tis, quæ ex apocryphis præſertim epiſtolis decerpta, apo-
„ cryphorum documentorum veluti compendium & com-
„ pilatio vocari queunt. Pleraque enim illorum capitulo-
„ rum eo ſpectant, ut ne Epiſcopi accuſari a quibuslibet
„ poſſint; nec, ſi accuſentur, accuſatoribus facile deferatur,
„ ſed ex multis cauſis tum accuſatores repellere, tum ju-
„ dices liceat recuſare; ut ſynodorum retractentur judicia,
„ & alia ejuſdem generis in apocryphis ſimiliter ingeſta,

„ ex

„ ex quibus si omnia ad Episcoporum, qui accusantur,
„ expoliantur, deponuntur, patrocinium, defensionem at-
„ que præsidium conlata atque conficta credantur, ne-
„ mo jure possit revincere.

§. II.

Num ea, quæ de Summi Pontificis auctoritate in confictis Pseudo-Isidori decretalibus traduntur, novi quidpiam induxerint, quod anterioribus temporibus numquam fuerit auditum, usuque nusquam receptum.

4. In id exscribendus ex laudata dissertatione atque paragrapho numerus undecimus. „ Non pauci de Pseudo-
„ Isidoro severius conqueruntur, perinde ac si ejus impo-
„ sturis disciplina vetus abolita, & nova fuerit introdu-
„ cta, adeo ut hinc deserti antiqui canones, fracti disci-
„ plinæ nervi, perturbata Episcoporum & provincialium
„ conciliorum jura, sublatæ judiciorum leges, aliaque rei
„ Ecclesiasticæ damna illata fuerint. Hæc autem novæ & Disciplinæ capita anteriora Pseudo-Isidoro.
„ mutatæ disciplinæ reprehensio quam minus æqua sit,
„ quisque facile intelliget, si duo animadvertat, nimirum
„ pleraque pseudo-Epistolarum Isidori excerpta esse ex sen-
„ tentiis Sanctorum Patrum, ex sinceris constitutionibus Ro-
„ manorum Pontificum post Siricium, ex canonibus con-
„ ciliorum, ac ex Romanis legibus: quæ sane novi juris
„ novæque disciplinæ non sunt: cetera vero eam discipli-
„ nam plerumque exhibere, quæ jamdiu inoleverat, vel
„ jam ante aliquanto induci cœperat. Impostura autem in
„ eo sita est, quod Pseudo-Isidorus eas sententias iis aucto-
„ ribus imposuerit, quorum non sunt, & posterioris ævi
„ disciplinam antiquioribus Pontificibus affixerit, quasi pri-
„ oribus Ecclesiæ sæculis hæc viguisset. Ceterum quod de
„ novæ disciplinæ introductione inseritur, stultus quidem

 „ plane

„ plane fuisset impostor, si sperasset suam collectionem ac-
„ ceptum iri ab hominibus, quæ novam omnino discipli-
„ nam a sui quoque sæculi moribus & consuetudinibus ab-
„ horrentem contineret. Quod si quæcumque contra con-
„ suetudinem ingeruntur, etiamsi bona & utilia sint, ipsa
„ novitate perturbare solent; multo magis de iis timen-
„ dum erat, quibus disciplinam per se optimam, & san-
„ ctioribus fultam legibus, longoque usu ab omnibus rece-
„ ceptam quispiam evertere & immutare contenderet. Nulli
„ autem tumultus, clamores nulli auditi sunt ob inductas
„ decretales apocryphas, nisi in ea parte quæ ad Episco-
„ porum causas & judicia pertinet: de quibus aliqua apud
„ Hincmarum leguntur, & in epistolis Nicolai I.

„ 5. At in his ipsis causis atque judiciis, quod in
„ Pseudo-epistolis ac synodis Isidorianis traditur, non erat
„ omnino novum. Nonne causæ majores, quæ circa accu-
„ sationes Episcoporum versantur, certis antiquorum Pon-
„ tificum decretis Apostolicæ Sedi reservatæ, sine ejus as-
„ sensu definiri non poterant? Vide inter cetera Leonis
„ epistolas 6. 23. & 14. ac Gregorii IV. epistolam pri-
„ mam ad universos Episcopos. Nonne Episcoporum ap-
„ pellationes ad eamdem sedem antiquis canonibus & con-
„ suetudini, nec non primatus juri innixas, probavimus
„ in observationibus ad dissertationem V. Quesnelli part.
„ 1. c. 5. 6. & 7.? Ne omnes promiscue recipiantur ad
„ accusandum Episcopum cautum fuerat in canonibus Co-
„ dicis Affricani 128. 129. 130. & 131 nec non etiam
„ canone sexto concilii CP. quem ex Græco codice Ni-
„ colaus I. laudat epistola octava. Episcopos ejectos &
„ suis rebus expoliatos non cogendos ad judicium, nisi
„ prius in suum gradum restituantur, & omnia eisdem
„ ablata redintegrentur, colligitur antea decretum ex Co-
„ dice Ecclesiæ Affricanæ c. 87. Hæc & alia ejusdem ge-
„ neris, quæ novæ disciplinæ a Pseudo-Isidorianis decreta-
„ libus inductæ tribuuntur, legere licebit in Epistolis 8.
„ 9. & 38. Nicolai I. qui tamen ea non ex illis apocryphis,
„ quibus (1) carebat, sed ex antiquioribus documentis con-
„ firmat:

---

(1) Vide *Tractatum de Antiqu. collectionibus canonum* part. 3. c. 6. §. 1. num. 1. tom. III. S. Leonis pag. ccxv.

„ firmat : quemadmodum ante ipſum fecerat etiam Grego-
„ rius IV. in epiſtola prima ad univerſos Epiſcopos, in
„ qua Aldrici Cenomanenſis cauſam ſibi reſervat. „ Hactenus ibi.

6. Si novitatis capita a Febronio reprehenſa vellem ſingillatim expendere, præſto haberem in ſingulis quædam Pſeudo-Iſidoro antiquiora geſta, vel teſtimonia de Pontificiæ poteſtatis uſu & exercitio in iis, quæ ex vetuſta diſciplina ad Epiſcopos, vel ad Metropolitas, ſeu ad provinciales ſynodos deferri ſolebant. Hæc autem etſi in quibusdam capitibus rara vel rariſſima inveniantur, ac inepta prorſus ſint ad affirmandam in iisdem capitibus conſtitutionem, vel reſervationem generalem, quam ille priſcorum ſanctiſſimorumque Pontificum inducta auctoritate non dubitavit aſſerere; cum tamen ea ipſa rara vel rariſſima ſincera documenta ac geſta diſciplinam, apocryphis Pſeudo-Iſidorianis decretis inditam, ante Iſidorum alicubi ſaltem receptam præferant, novitatis ab eodem inductæ cenſuram abſtergunt: neque enim omnino nova & ab ipſo inducta dici poteſt diſciplina, quæ ante illum alicubi ſaltem recepta dignoſcitur. Forte in ea Galliarum parte, in qua eſt Moguntia, ubi eas ſuppoſititias merces fuiſſe fabricatas * probabilius coniecimus, diſciplina in ipſis propoſita, quoad rariores quoque caſus (ſi qui nullo aliunde exemplo aut teſtimonio fulcirentur) aliquamdiu ante Iſidorum invaluerat S. Bonifacii Epiſcopi Moguntini opera, qui Apoſtolica legatione præditus, quantum Apoſtolicæ auctoritati deferret, eamdemque obſervantiam in eam regionem inducere ſtuduerit, ex ejus epiſtolis liquet. Vide inter ceteras ejus epiſtolam 105. ad Cudberthum Archiepiſcopum Cantuarienſem, in qua aliquot præcipua diſciplinæ capita ab eodem S. Martyre & Germanorum Apoſtolo iis in locis inſtituta, ac in Pſeudo-Iſidorianis decretis poſtea repetita exhibentur. Idem quoque ſpiritus in ſucceſſores ipſius Lullum, Riculſum, Autgarium tranſivit, ut ex aliis documentis conſtat. Quodſi Pſeudo-Iſidorianæ decretales eam diſciplinam præferunt, quæ antiquioribus monumentis probatur, & jamdiu ante ſaltem iis in locis vigebat, ubi Pſeudo-Iſidorus illas condidit; num æqua ſit illa reprehenſio, qua novæ diſciplinæ introductio ipſis decretalibus attribuitur,

* *Ibi. §. 4. pag. CCXXII.*

tur, quivis intelliget. Negari tamen non posse videtur, quin eadem disciplina latius fuerit propagata, & magis multo atque facilius inoleverit, postquam eædem decretales editæ ac divulgatæ fuerunt, & mox in quibusdam conciliis laudatæ, ac subinde etiam insertæ in collectiones Reginonis, Burchardi, & aliorum, quæ ob suam brevitatem ac methodum magno usui fuere.

§. III.

Num disciplinæ novitas, siqua ex apocryphis Pseudo-Isidori decretalibus invaluit, usuque posteriorum temporum obtinuit, jus falsum & corruptela sit, quæ antiquo canonum juri derogare nequiverit.

15. Frequens apud Febronium occurrit mentio, atque distinctio juris antiqui & novi, quorum alterum in canonibus antiquis, alterum in Pseudo-Isidori suppositıtiis decretalibus continetur. Jus antiquorum canonum appellat genuinum & verum jus, Pseudo-Isidorianum jus spurium & falsum; quod cum antiquo & vero juri præjudicare non possit, veluti corruptelam omnino corrigendum traducit. Cum autem non de materia divini aut naturalis juris, quæ (ut cum ipso Febronio animadvertimus cap. 2. n. 1.) mutari non potest, nunc sit nobis sermo, sed de materia canonum pertinentium ad disciplinam, quæ pro varietate locorum, & temporum, atque circumstantiarum mutari potest; illud jus verum est in capitibus disciplinæ, quod statutum probatumque a legitima Ecclesiastica potestate viget. Antiquis Ecclesiæ sæculis vigebat disciplina antiquis canonibus præscripta, eaque tunc constituebat verum jus omnino servandum, nisi justa de causa a potestate legitima aliquibus in circumstantiis dispensatum fuisset. Si autem

De jure genuino & spurio.

Quodnam verum jus in materia disciplinæ, quæ mutabilis est.

tem circumſtantiis temporum aut locorum mutatis, neceſſitate vel utilitate publica poſtulante, ea diſciplina mutanda, vel relaxanda generatim fuerit; nova diſciplina, poſterius licet inducta, quæ a legitima poteſtate recepta uſu obtineat, jus verum condit. Quod ſi quædam invaluerint ex apocryphis documentis; non idciro falſum jus illud eſt dicendum, quod ex falſis fontibus originem, ſeu incrementum, aut propagationem faciliorem habuit. Neque enim ea recentior diſciplina ex ipſis ſuppoſititiis documentis juris vim & auctoritatem conſequuta eſt, ſed ex illa Eccleſiaſtica poteſtate, quæ eamdem novam diſciplinam recepit confirmavitque. Hanc quicumque damnaret tamquam falſum jus & corruptelam, damnare deberet ipſa concilia non ſolum particularia, ſed etiam œcumenica temporum poſteriorum, ac præſertim Tridentinum, quorum diſciplina, in plerisque capitibus conſtituta, non eſt antiquorum canonum jus, quod unum Febronius *jus verum & genuinum* vocat, ſed eſt diſciplina poſterius inducta, & pro varietate circumſtantiarum mitigata, atque mutata, & ſolum contra irrepentes abuſus & corruptelas opportunis remediis munita. Quod ſi non omnes cautiones ſive a Conciliis, ſive a Pontificibus hactenus appoſitæ, ad omnes abuſus tollendos ſufficiunt; abuſus ejusmodi ſicut ipſi juri, ex quo non prodeunt, tribuendi non ſunt, ſed vitio hominum, qui juris limites transgrediuntur; ita eidem novo juri falſi juris notam nequeunt appingere: alias jus falſum pariter dicendum eſſet jus divinum, quo poteſtates Eccleſiaſticæ ac ſæculares conſtitutæ ſunt, cum ex hominibus poteſtate abutentibus aliquot ſcandala & corruptelæ naſcantur.

Non damnandum, licet in apocryphis inditum inveniatur.

16. Ne quid vero fuci ex Februniano ſyſtemate offundatur, quod lectores impediat, detegenda eſt æquivocationis origo. Totum Febronii conſilium in evertendum regimen ſtatumque monarchicum Romanis Pontificibus, Pſeudo-Iſidori decretis, ut putat, attributum, unice tendere ex toto ipſius opere liquet. Idem Auctor non omnem monarchiam a Pontifice abſolute excludit (recitat enim (2) Gerſonis teſtimonium, quo

Febronii ſcopus quinam; & æquivocationis origo.

Non omnis monarchia excludenda.

(2) Addi poſſunt, quæ ex Gerſone affert etiam Boſſuetus in appendice lib. 3. cap. 1. pag. 84. tom. 2. novæ edit.

c. 1. §. 5. n. 2. quo claves, ideſt poteſtatem Eccleſiaſticam, affirmat Petro datas *tamquam monarchæ*); & ſolum rejicit poteſtatem monarchicam exceſſivam, effrænatam, deſpoticam, & arbitrariam cum dominatu conjunctam, quam ſane Chriſtus nec Petro nec Petri ſucceſſoribus tradidit. Huic autem monarchicæ exceſſivæ poteſtati cum ſavere viſum eſſet novum jus, quod poſt Iſidorianas decretales inolevit & obtinet; novum hoc jus ſpurium & falſum cenſuit appellandum. Cumque nullo jure mutari aut præſcribi poſſit contra jus divinum ac naturale ei exceſſivo & deſpotico dominatui contrarium; non male videtur intuliſſe * nulla præſcriptione, poſſeſſione, ceſſione &c. juri antiquorum canonum, qui hanc monarchiam illimitatam ignorant, potuiſſe derogari atque præſcribi; ac idcirco novo juri tantam vim non poſſe vindicari, ut veterum canonum jus abrogarit. Tota æquivocatio ſita eſt in pravo intellectu nominis *monarchiæ*. Ejus quidem arbitrarii monarchici regiminis, quod Febronius perſtringit, principia divino ac naturali juri repugnant. At num ea ex novo jure, quod obtinet, conſequantur, ſi quis negaverit, a Febronio revinci non poterit. Diſtingue jus novum a novi juris abuſibus, qui non ex ipſo jure novo per ſe, ſed ex vitio abutentium proficiſcuntur, quemadmodum poteſtas Eccleſiaſtica, ad novi juris normam exacta, diſtinguenda eſt ab ejusdem poteſtatis abuſibus, qui malitiæ abutentium & præſcriptos ejusdem juris limites excedentium tribuendi ſunt: & ſicuti ex iis abuſibus eadem poteſtas nec neganda, nec in dubium revocanda eſt; ita ex abuſibus eorum, qui Pontificiæ poteſtati uſum effrænem & exceſſivum tribuunt, impotentemque, deſpoticum, arbitrariumque dominatum, non eſt neganda, nec in dubium revocanda eſt poteſtas monarchica ſupra Epiſcopos, quam Summis Pontificibus in limitandis reſtringendisque, cum expedit, iſtorum facultatibus jure primatus competere probavimus.

* c. 8. §. 6.

Diſtinguendum jus novum a novi juris abuſibus.

Quatenus jus novum poſſit præſcribere antiquo.

17. Hæc poteſtas cum verſetur circa uſum & exercitium facultatum Epiſcopalium, quod Chriſtus non conſtituit, ſed legitimæ Eccleſiaſticæ diſpoſitioni reliquit, diſciplinam reſpicit, quæ pro varia temporum ac circumſtantiarum ratione mutari & innovari potuit; novumque in ea jus, quod actu vigeat, potuit contra jus antiquum præſcribere.

bere. Hinc manifesta fit Febronii hallucinatio, cum c. 1. §. 1. n. 3. in hac materia, quæ disciplinæ est, veluti certum generale principium statuit illud ex Vincentio Lerinensi, *antiquitatis religionem novitatis profanitati anteponendam*, quod de materiis fidei & morum ad naturale ac divinum jus immutabile pertinentium verum est; nec non illud aliud principium, quo id sequendum affirmat, quod semper, quod ubique in catholica Ecclesia constanti observantia viguit: neque enim aptari potest disciplinæ mutabilis juribus, quæ pro varietate temporum, locorum, atque circumstantiarum varia esse queunt. Neque dicat potestatem Episcoporum esse juris divini, cui detrahere quicquam est juri divino detrahere: sæpe enim dixi, & iterum dico, eam potestatem quoad institutionem quidem inniti juri divino; at non item quoad usum & exercitium facultatum Episcopalium, quorum determinatio dispositioni Ecclesiæ a Christo tributa, non divini, sed Ecclesiastici juris est, & præscriptioni ac mutationi obnoxia: unde falsa falsissimaque agnoscitur illa Febronii thesis: *Non prosunt hac in parte Romanis præscriptio, cessio, possessio, consuetudo* &c. *c. 8. §. 6. t. 2. pag. 66.* Ingerit abusus a Christi institutione alienos, quos juri divino præjudicare non posse pronunciat. Quis autem tamquam verum jus venditat potestatis abusus? Hi a nemine approbantur, nec ullis novi juris auctoritatibus approbati, jus condidisse creduntur, quod divino juri prævaleat. Sola potestas a Christo instituta in ædificationem divino jure fulcitur: abusus in destructionem inducti tamquam eidem divino juri contrarii reprobantur ab omnibus, nec a quopiam ad vim præscribendi contra antiquum legitimum jus, aut novi juris condendi evehuntur. Quod si quædam hodiernæ disciplinæ capita novo jure inducta post Pseudo-Isidori merces, etiamsi a multis sæculis usu recepta vigeant, veluti abusus non ferendi eliminanda essent, & falsi juris censuram mererentur; falsi quoque juris, ut monuimus, nomen tribuendum esset non solum Pontificum sanctissimorum decretis, sed etiam canonibus conciliorum quantumvis generalium, ac Tridentini, qui non aliam disciplinam probarunt ac præceperunt.

18 Neque causetur ignorantia falsarum decretalium, quæ omnes diutius occupabat. Nam præterquamquod fere omnia *Ignorantia falsarum decretalium non prodest,*

omnia, quæ Pseudo-Isidoro tribuuntur, anteriorem, ut indicavimus, habent originem; nonne in materia disciplinæ jus novum etiamsi quibusdam in capitibus errore aliquo inductum ac propagatum, cum a legitima potestate proprio jure receptum & approbatum est; non ex ignorantia, sed ex auctoritate approbantium, nec non ex ipsa consuetudine legitime præscribente vim juris acquireret, dum nihil contra divinum aut naturale jus receptum, aut approbatum sit? Cum Africani in epistola ad Cœlestinum resistentes appellationi Apiarii suarum Ecclesiarum consuetudinem vindicaturi, hanc rationem attulerunt: *quia nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ*; apertissime præsumpserunt, suæ quoque Ecclesiæ jus antiquissima consuetudine comprobatum, conciliari aliquo decreto posse abrogari, & jus novum induci, ut vel Febronius innuit cap. 1. §. 7. n. 10. Si novæ disciplinæ novoque juri inducendo ob abusuum scandalorumque pericula obsistendum credatur; initio quidem (debito tamen cum moderamine) licebit obsistere, idque tantum fecerunt Africani, cum memoratis clericorum inferiorum appellationibus ad Apostolicam sedem inducendis se se opponentes, antiquam & vigentem suarum Ecclesiarum consuetudinem vindicandam curarunt. Vide observationes nostras in Dissert. V. Quesnelli. At si disciplinæ novitas jamdiu inducta, aliquot sæculorum consuetudine, & non tam Pontificum, quam conciliorum præsertim generalium auctoritate recepta & confirmata inoleverit, ac in praxi vigeat; huic juri, quod ad derogandum anteriori disciplinæ sufficit, ac tamdiu inveteratum, *novum* jus nequit proprie appellari, ita ut ob abusus, qui non ex ipso jure, sed ex abutentium vitio dimanant, idem jus per se se tamquam spurium atque falsum venditetur, quis æquus rerum æstimator id rectum ac justum credere poterit?

Quando & quatenus novitati obsistere liceat.

t. 2. edit. S. Leonis col. 971. n. 30.

19. Ne in re, quæ ex principiis generalibus juris certa est, pluribus immorer, in confirmationem non modicum juverit exemplum juris, quod Constantinopolitano Episcopo post aliquot sæcula accessit. Febronius c. 8. §. 2. obtrudit Græcam sive Orientalem Ecclesiam, in qua cum non obtinerent apocryphæ Pseudo-Isidori decretales, & olim, & *etiamnum hodie avitam disciplinam magis quam* in

Exemplum novitatis in gratiam Episcopi CP. inductæ contra jus ãtiquum, neque tamen ab adversariis reprobatũ tamquam jus spuriũ, & ad veterem disciplinam revocandum.

t.2.p 56.col.1.

in latina servatam deprædicat. Vide autem quid in Constantinopolitana Orientali Græca Ecclesia jam diu ante ipsum Pseudo-Isidorum contra avitam disciplinam invaluit. Hujus Episcopus ante medium sæculum quartum erat simplex Heracleensis Metropolitæ suffraganeus, qui nullo jure in alium quempiam Antistitem fruebatur. Canones Nicæni caverant ut Patriarchalibus & aliis præstantioribus sedibus sua jura conservarentur. Cum porro Imperialis sedes constituta fuisset Constantinopoli, & idcirco hæc urbs, Romanæ æmula, *junior Roma* appellari cœpisset; anno 381. in CP. synodo I. hujus Episcopo decretus fuit *honoris primatus post Romanum Episcopum, propterea quod urbs ipsa sit junior Roma.* Hæc erat prærogativa meri honoris & ordinis, non juris. Sensim vero concurrentibus ex toto Oriente ad eam urbem, in qua Imperator residebat, pluribus Episcopis ob varias occasiones & causas, perfacile fuit ibidem Episcoporum eo confluentium synodos cogere, in quibus difficiliores & graviores quæstiones cognoscerentur atque definirentur, & ordinationes quoque Episcoporum assentientibus Metropolitis, & Imperatoribus annuentibus, ab ejusdem urbis Antistitibus peragerentur. Ita non solum Nestorius, sed etiam S. Joannes Chrysostomns, Atticus, Sisinius, & S. Proculus Constantinopolitani Præsules de Episcoporum causis & appellationibus ex variis Orientalibus provinciis ad se delatis passim judicarunt, & aliquot etiam Episcoporum ordinationes fecisse leguntur; quæ cum nullo jure antiquorum canonum effici ab ipsis possent, suffulciri & defendi cœperunt ex memorato decreto Concilii CP. primi, quasi primatus honoris huic sedi assertus, quia est *junior Roma,* non meri honoris gradum, sed earumdem prærogativarum participationem inferret, uti colligitur ex concilio Chalcedonensi act. 16. nec non ex relatione hujus synodi ad S. Leonem. Aliquid igitur peculiaris jurisdictionis vel hoc tempore exercebatur a Romano Pontifice supra Episcopos præsertim Occidentis in appellationum causis & ordinationibus; idque toto in Oriente notissimum esse debuit, ut simile jus in Episcopos Orientis ob communicatum novæ Romæ honorem sibi sancti quoque Episcopi hujus urbis vindicandum putarint Huic quidem novitati novoque juri, quod opponebatur antiquo firmato canonibus Nicænis

 totius

totius Ecclesiæ reverentia consecratis, & præjudicio erat aliis Metropolitis & Patriarchis, S. Leo Papa fortiter restitit. At idem jus, consentientibus iis quorum intererat, & Sanctorum quoque Episcoporum usu, conciliique Chalcedonensis decreto approbatum, sensim obtinuit, ac Nicæno canoni, & antiquo juri, Romanis Episcopis non amplius repugnantibus, tandem præscripsit, adeo ut, (3) licet novæ prærogativæ subinde Constantinopolitanis accesserint, de istorum jure nemo amplius dubitet, neque in concilio Florentino mota fuerit de hoc ulla quæstio, nec nunc moveretur, ut arbitror, si CP. Patriarchæ, ad unitatem Ecclesiæ redeuntes, eadem jura vellent retinere. Si Febronius non auderet hoc CP. Antistitum jus impetere & impugnare juris restituendi nomine, nec præscriptionis, cessionis, aut possessionis vim ipsis negare; quomodo auserit hæc opponere contra jus Romanorum Pontificum, qui prærogativa primatus supra Episcopos & supra usum atque exercitium facultatum Episcopalium potestatem divinæ institutionis & jus certissimum obtinent, ac in ejusdem juris exercitio diuturna plurium sæculorum consuetudine, & Conciliorum etiam generalium approbatione fulciuntur?

---

(3) Exemptiones ex. gr. quorumdam Monasteriorum, quæ intra fines aliarum non tam Episcopalium, quam ampliorum diœceseon CP. Patriarchæ suberant, notissimæ sunt.

CA-

CAPUT VI.

Num antiquorum canonum disciplina sit revocanda, seu num Episcoporum & Metropolitarum potestas seu jurisdictio actualis sit restituenda in statum primitivum, abolito jure quod jam a multis sæculis viget.

1. VIDIT Febronius novum jus, quod jamdiu obtinet, per se non posse absolute damnari tamquam jus falsum & spurium, nec posse generatim accusari summos Pontifices impotententis dominatus, quasi ex Pseudo-Isidorianis commentis absque legitima causa sibi arrogarint multa, quæ olim Episcoporum ac Metropolitarum juri competebat: ac propterea confessus, aliquot saltem limitationes, seu reservationes facultatum Episcopalium aut Metropoliticarum justa de causa inductæ, initio fuisse laudabiles; cum tamen non semper eadem justa causa suppetat, sed quod initio erat utile, postea ob abusus factum sit (1) perniciosum; ad vetus jus redeundum aliquando esse contendit; & si non statim omnia simul tollere liceat, paulatim, quoad fieri possit, agendum cum Barthelio monuit. Si autem jus novum jam probatum ac receptum usu non est jus falsum, sed verum; cur

Num veteris disciplinæ restitutio facienda ob tollendos abusus.

c. 9. §. 11. n. 3. t. 2. pag. 126. col. 1.

(1) Hoc sensu cap. 4. §. 4. n. 6. tom. 2. pag. 63. ait: *Exemptiones tolli debere, quæ quamvis forte ab initio laudabiles fuerint; attamen propter suam generalitatem deinde factæ sunt perniciosæ* &c.

cur necesse erit illud absolute tollere, & ad antiquorum canonum normam omnia revocare? Si abusus absolute sunt extirpandi, qui præsertim circa jus divinum ac naturale in disciplinæ quoque materiis nonnumquam inveniuntur impliciti, ut simonia in ordinibus, in dispensationibus, aut beneficiis, violatio votorum &c. num Apostolicæ sedi adimendum erit jus verum, quo legitime fruitur, licet ex ipso jure abusus nulla ratione proveniant, sed ex vitio abutentium, quod ad jus referendum non est, ut explicavimus c. 4. n. 6. & seqq. ? Num antiquum jus, seu juris exercitium Episcopis restituendum supra eos ex. gr. qui nunc sunt exempti ab Episcopis, licet etiam sub istis pares aut majores quoque abusus olim inoleverint, ut patet ex iis quos in monachis sui temporis non exemptis refert atque coarguit Ratherius in libro *Confessionis*, & in *Præloquiis*? Quis caveat de abusibus restituto Episcopis ac Metropolitis antiquo facultatum exercitio ac jure? Nonne ob abusus, qui sub ipsis irrepserunt & invalescebant, aliquot facultatum limitationes aut restrictiones utiles vel necessariæ habitæ sunt? Quando sub iisdem abusus sunt metuendi, quis apte probare potest vero Pontificio juri jamdiu vigenti & confirmato Pontifices debere cedere & expoliari, ut in integrum restituantur Episcopi, sub quibus æquales vel majores etiam abusus aliquando timeri queant?

Ad bonum Ecclesiæ refertur scandala impedire.

2. Quid porro si revocari non possit antiqua canonum disciplina quin ex restitutione in integrum majora scandala & scissuræ gravissimæ prudenter timeantur? Ad ædificationem & bonum Ecclesiæ pertinent non solum illa, quibus utilitati vel necessitati ejusdem prospicitur, verum etiam illa, quibus malum impediatur, & grave aliquod scandalum, quod ex usu quantumvis per se bono vel etiam meliori potestatis metuendum esset. Cavere enim a malo species boni est; & ad bonum Ecclesiæ referendum, si non procuretur aliquod bonum, quod sine majori damno obtineri non potest. Hocce principium a sanctis quoque viris approbatum, & in praxi etiam receptum sæpissime legimus. Hac de causa S. Augustinus relaxandum censuit coercitionis rigorem, cum scissuræ & scandala majora timentur. *In ejusmodi causis*, inquit, *ubi per graves dissensionum scissuras non hujus aut illius hominis est periculum,* sed

Epist. 185 ad Bonif. Comitem n. 45.

ſed populorum ſtrages jacent, detrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis caritas ſincera ſubveniat. Idem pariter Sanctus cum aliis Africanis Donatiſtas Epiſcopos & clericos redeuntes ad unitatem Eccleſiæ in ſuis gradibus recipiendos putavit, ne rigore diſciplinæ converſioni eorum obex apponeretur, & cum maximo non tam ipſorum, quam aliorum periculo confirmarentur in ſchiſmate. Eamdem rationem praximque præclare expoſuit Ivo (2) Carnotenſis epiſt. 189. *Novimus enim, quia neceſſariæ diſpenſationis modus nulli umquam ſapientium diſplicuit, quam non ſolum privatæ leges, quibus nec fidei veritati, nec morum honeſtati conſulitur, ſed etiam leges generales contra hæreticos vel ſceleratos promulgatæ admittunt, quando majoribus morbis ſanandis, vel majoribus malis amovendis melius ſubvenit moderatio ſinceræ caritatis, quam rigor indiſcretæ ſeveritatis.* Et epiſt. 234. approbans diſpenſationem, quæ tamen *non obſit fidei, nec bonis moribus*, hanc generalem regulam ſtatuit: *Ibi diſpenſatio admittenda eſt, ubi rigor periculoſus eſt.* In prologo ad Decretum, ſeu collectionem canonum, cum iſtorum executionem & obſervantiam commendat, Auguſtini teſtimonia recitat ex libris contra epiſtolam Parmeniani, quibus declaravit iis Chriſtianis, qui anathemate digni ſunt, non parcendum, *ubi periculum ſchiſmatis nullum eſt. Quando* nimirum (ut explicat paulo poſt) *cujusque crimen notum eſt, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorſus, vel non tales habeat defenſores, per quos poſſit ſchiſma contingere.* Secus vero ſchiſma uti majus malum prudenti œconomia vitandum pronunciat. Hac diſpenſatione S. Irenæus ſuaſit Victori Pontifici, ut abſtineret ab excommunicatione Aſianorum, qui in celebrando die Paſchatis a Romanorum conſuetudine

Aug. l. 3. in Parmen. n. 13.

---

(2) Hanc ſententiam totidem fere verbis excepiſſe videtur Ivo ex epiſt. S. Cyrilli ad Gennadium, qua metu majoris mali non recedendum credidit a communione Juvenalis Hieroſolymitani, qui jus ſibi incompetens in Palæſtinæ provincias arrogaſſet. Hæc epiſtola inſerta eſt actioni I. Concilii Nicæni II.

ne diffidebant; & S. Dionyfius Alexandrinus auctor fuit Stephano Papæ, ne excommunicaret Africanos atque Afianos, qui redeuntes ab hærefi baptizandos putabant, dum hæc materies in maxima quæftione verfaretur. Vide quæ hac de re pluribus egi in libro *De vi & ratione primatus* c. 13. n. 53. p. 163. & p. 169. not. 1. In ipfis generalibus Conciliis eadem moderatio adhibita, cum quæftiones ebullirent, & acerbiorum diffenfionum periculum ex definitione feu anathematibus timeretur. Confer ibidem pag. 198. not. 1. Plura in hanc rem afferre non eft neceffe.

Num ex nifu revocandæ veteris difciplinæ nihil fcandalorum timendum.

3. Hoc autem ex principio quis non intelligit quam perperam fuo in opere contendat Febronius reftituendam antiquorum canonum difciplinam? Ob hanc reftitutionem nonne abolenda penitus effent privilegia exemptionum infignium Capitulorum & Regularium, quæ non exiguam diœcefeon portionem fubtraxerunt Epifcopis, refcindenda Concordata, quibus Principibus conceffa fuerunt nonnulla olim Epifcoporum aut Metropolitarum propria, aliæque pervulgatæ confuetudines effent mutandæ, quæ cum antiquorum jurium Epifcopalium aut Metropoliticorum detrimento a pluribus fæculis obtinent, nec fine multorum offenfione mutari queunt? Hæc fi abfque magno fciffurarum periculo fieri non poffunt, quis in Ecclefiæ ædificationem Febronii confilium cedere exiftimet, & non potius in deftructionem? De materia difciplinæ agitur, quæ non divino nec naturali jure præfcripta, pro locorum ac temporum varietate mutari potuit; & quandoquidem nihil per fe divino ac naturali jure illicitum eft, nihilque Chriftianæ rei intereft, utrum quædam facultates a Papa fuisve delegatis aut ejus privilegio, an ab Epifcopis jure proprio exerceantur; quis damnare audeat Pontifices, fi jus fuum tot fæculorum confuetudine roboratum profequi velint, eoque faltem nomine nolint quicquam immutari, ne diffenfiones & perturbationes non leves in boni publici damnum excitentur? Hac mente optimi Pontifices in Sanctorum quoque album relati, qui ab omni monarchico dominatu alieniffimi, ædificationi Ecclefiæ pro viribus ftudebant, nec non Cardinales & Epifcopi fanctitate morum & zelo difciplinæ commendatiffimi, qui ipfis Pontificibus aderant, ut S. Carolus, a reftituendo Epifcopis & Metropolitis antiquo facultatum

ufu,

usu, de quo aliquando non levis fuit disputatio, abstinendum duxere. Horum auctoritas, rationibus jam allatis fulta, majorem apud me auctoritatem habet, & apud omnes æquos rerum æstimatores habere debet, quam quæcumque a Febronio fallacissimis sui systematis principiis ducto ingeruntur.

4 Esto quædam in Apostolicæ sedis jus aliquatenus venerint Episcoporum aut Metropolitarum cessione, ac tantæ auctoritatis obsequio; nonne ex Orientalium cessione atque consensu Constantinopolitanæ sedi nullo per se jure in alienis diœcesibus fungenti tributa fuerunt ea, quæ cum postea sensim obtinuerint, jus quoddam legitimum pepererunt, quod nec summi Pontifices, nec Occidentalis Ecclesia Constantinopolitanis redeuntibus ad unitatem rescindendum judicarunt? Quidni idem saltem censeatur de Episcopalibus ac Metropoliticis juribus simili cessione & consensu reservatis sedi Apostolicæ, quæ jure primatus omnibus Episcopis & Metropolitis ita præsidet; ut si ea jura sibi potuisset reservare in ædificationem Ecclesiæ, multo justius possit iisdem juribus uti, eorumque cessionem recusare, dum id in perturbationes & scandala cessurum creditur?

5 Neque dicat quispiam, antiquorum canonum disciplinam, qua Episcopi & Metropolitæ suis facultatibus liberrime utebantur, meliorem esse quam novam, & ad abusuum pericula avertenda magis idoneam. Non enim quod per se melius est, obligat semper; nec in comparatione majoris mali, quod in eo procurando vel exigendo timeatur, melius & opportunum credi potest. Hac in re S. Pauli verba expendenda, quibus de incontinentia, de nuptiis, & de celibatu loquitur. Celibatum meliorem esse quam nuptias indicat scribens, *Melius est si sic permanserit.* Nuptias licet non meliores celibatu, præ incontinentia tamen meliores vocavit: *Melius est nubere quam uri.* Incontinentiam autem & fornicationem uti divina ac naturali lege prohibitas absolute vitandas pluribus in locis tradit. Disciplina veterum canonum sit melior, ut libet: at si ob ejus restitutionem disciplina posterius invecta, quæ per se mala non est, sit abolenda; hinc autem scissuræ, & graviora mala impendant; melius in his cir-

Vetus disciplina etsi melior, non idcirco obligat.

cumſtantiis erit retinere diſciplinam novam, quam cum tanto periculo in reſtitutionem diſciplinæ veteris incumbere. Quid in ſolis capitibus, quæ ad Epiſcoporum & Metropolitarum jura in priſtinum revocanda pertinent, Febronius inſiſtit; pro aliis autem plurimis antiquæ diſciplinæ capitibus, quæ ſane melior erat, reſtituendis nihil laborat? Sola pro Epiſcopis ac Metropolitis cura eum afficit, quaſi iſtorum poteſtas in ipſorum gratiam, & non potius in Eccleſiæ bonum inſtituta, omnino reſtituenda ſit; etiamſi bonum Eccleſiæ poſtulet, ne ſummi Pontifices in eamdem reſtitutionem tanto cum ſciſſurarum atque perturbationum periculo connitantur.

6 Id autem multo magis dicendum, ſi ob reſtituendam veterem diſciplinam ea media adhibenda eſſent a Febronio propoſita, etiam dum in certiſſimæ poteſtatis Pontificiæ offenſam & contemptum redirent, cederentque non in ædificationem, ſed in deſtructionem Eccleſiæ, cui eam poteſtatem ſartam tectam ſervari neceſſarium eſt. His de mediis capite ſequenti.

CA-

CAPUT VII.

Media, quæ in restitutionem disciplinæ veteris a Febronio proponuntur, quantam Pontificiæ auctoritati offensionem præferant.

1. CUM quis injuste gravatur, niti potest ut se subducat a gravamine, si duæ conditiones concurrant. Prima si gravamen injustum sit; secunda si mediis licitis utatur. Febronius in re præsenti perperam præsumit injusta gravamina, quæcumque Romani Pontifices in usu & exercitio Episcopalium facultatum restrinxerunt vel reservarunt contra antiquorum canonum normam, in quibus verum & genuinum jus situm judicans, injustum censet quidquid contra ipsos actum est, & ita injustum, ut nullo possessionis, cessionis, aut præscriptionis nomine possit vindicari. Cum vero ea summorum Pontificum potestas in limitandis aut reservandis justa de causa Episcoporum facultatibus in præmissis capitibus legitima fuerit probata, & non solum a Gersone, aliisque Gallicanis adversariis concessa, sed aliquatenus etiam ab eodem Febronio, qui solos abusus potestatis, non autem ipsam Pontificiam potestatem se se impetere professus, Romanos Præsules Episcopales facultates quoad usum & exercitium posse & potuisse moderari aut reservare negare non potuit; cumque novum jus, quod in hisce limitationibus aut reservationibus jam a pluribus sæculis vigens, & a conciliis etiam generalibus receptum juris falsi ac spurii nomine notari nequaquam possit; injusta profecto gravamina dici nequeunt, quæ illi in Episcoporum aut Metropolitarum facultatibus limitarunt aut reservarunt æqua

Conditiones, quibus inferior potest reniti, ne a superiore gravetur.

Num gravamina injusta Episcopis imposita.

qua de cauſa, nec ob procurandam reſtitutionem ad normam veteris diſciplinæ, veluti pro injuſto gravamine repellendo, ſeu pro juribus Epiſcopalibus aut Metropoliticis injuſte limitatis ſeu reſervatis juſta Epiſcopis aut Metropolitis actio competere dici poteſt.

Quatenus liceret procurare reſtitutionem veteris diſciplinæ.

2 Præſumpta vero in ſummis Pontificibus limitationum atque reſtitutionum legitima, quam probavimus, poteſtate, non negaverim licere procurare reſtitutionem, quatenus bono publico expediat, & non amor proprius, nec ſuperbiæ aut contentionis ſpiritus debitæ ſubordinationis impatiens, ſed diſciplinæ, & abuſuum impediendorum zelus moveat; at videndum num media, quibus utendum credatur, licita & moderata ſint, qualia inferioribus cum ſuperiore agentibus congruant, ne legitimæ poteſtati ſine debito moderamine reſiſtentes, ipſi poteſtati offenſionem pariant, & reſiſtentia exorbitans in ipſius poteſtatis contemptum recidat. Ii enim eam culpam contraherent, quam deteſtatur Apoſtolus: *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit: qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt.* Media autem licita eſſent, rationes ſui juris & (1) canones ſeu decreta, quibus idem jus fulcitur, proponere; abuſus, qui irrepſerunt, vel adhuc ſuperſunt, quibus compeſcendis ea reſtitutio utilis vel neceſſaria credatur, demonſtrare; patrocinia etiam (non tamen violenta) interponere, & alia ejuſmodi, quæ boni publici ſcopum unice intendant. Mediis quidem ejusmodi: non autem iis quæ ex Febronio paulo poſt memorabimus, uſi ſunt Africani, cum appellationibus inferiorum clericorum ad Apoſtolicam ſedem, in initiis tamen, non poſt ipſius ſedis poſſeſſionem plurium ſæculorum, conciliorum etiam decretis comproba-

De mediis procurandæ reſtitutionis

Rom. 13. 2.

tam

(1) Canones conciliorum etiam particularium ingerere prodeſſe poteſt, non quod credatur Pontificia auctoritas ſubeſſe quoque particularibus ſynodis, ſed quia diſciplinæ canonibus firmatæ, uſuque recepta derogare ſine gravi ac legitima cauſa cedere ſolet in perturbationem & ſcandalum, quod altiori, ideſt naturali jure, cui Pontifices ſubſunt, vitandum eſt.

tam restiterunt, ut explicavimus in Observationibus ad Dissertationem V. Quesnelli tom. 2. nostræ Venetæ editionis Operum S. Leonis part. 1. c. 6. n. 30. pag. 971. His quoque mediis S. Bernardus impediendas seu abrogandas curavit exemptiones nimium faciles, ut ne in ipsis concedendis potestatem Pontificiam negaret. Vide easdem Observationes c. 7. n. 5. pag. 979. Idem de his dicendum est, ac de præceptis, quæ a legitimis superioribus ex sua potestate feruntur. Certa divina & naturalis lex est, superiori legitimo præcipienti esse obediendum, nisi præcipiat id quod divina aut naturali lege vetitum est; aut vetet quod divina naturalive lege præcipitur: tunc enim (uti legitur in Act. Apost. c. 5. v. 29.) *obedire oportet Deo magis quam hominibus*. Adeo vero superiori legitimo debetur obedientia, ut, vel in dubio ex. gr. num quod præcipit liceat, ab inferiori præsumendum sit licitum, ne is incompetens sibi judicium ferat de superiore, qui rationem suarum actionum redditurus est Deo, & idcirco præstandam ipsi esse obedientiam, cum (2) certum obedientiæ præceptum in dubio prævaleat, sancti quoque viri tradiderunt; nec eorum proterva doctrina audienda, qui dum hanc *cæcam* (uti vocant) *obedientiam* ipsis quoque Apostolicæ sedis dogmaticis definitionibus præstandam rejiciunt, debitam fidei unitatem cum sedis Apostolicæ fide impedire nituntur eo nomine, quod illas errori obnoxias existiment, quorum hypothesim falsissimam refellimus in libro *De vi primatus* cap. 15.

De obedientia superioribus præstanda.

Quid in dubio.

(2) Hæc regula est inter omnes Theologiæ Doctores communis in casibus conscientiæ, uti appellant, *perplexæ*, ubi duo præcepta pugnare videntur; quorum alterum si certum sit, alterum dubium, certum incerto & dubio prævalere affirmant: veluti accidit in dubio de justitia belli quoad milites, qui ex fidelitate parere Principi debent, vel in aliis casibus, quoad subditos, quibus dubium incidat de eo, quod a legitimo superiore præcipitur.

Febronii mens de necessitate restitutionis ex abusibus.

3 Neque Febronius reponat, se, qui solos abusus potestatis, non autem ipsam Apostolicam potestatem carpit, eorum abusuum, qui supersunt, perturbatione commoveri, adeo ut nonnullibi fassus sit, limitationes seu reservationes ea potestate factas potuisse quidem initio esse laudabiles, quia scilicet vel utiles vel necessariæ in Ecclesiæ bonum optimo consilio & legitime inductæ fuerunt; at cum processu temporis & subortis abusibus perniciosæ factæ sint, hac de causa illas perpetuas esse non posse, ac proinde Episcopales ac Metropoliticas facultates ad antiquam disciplinam esse revocandas, cum in destructionem cedat, quod initio in ædificationem fuit. Hæc ejus sententia palam elicitur ex c. 8. §. 4. n. 6. ubi de exemptionibus loquens, affirmat eas *tolli debere*, quæ quamvis forte ab initio *laudabiles* fuerint; *tamen propter suam generalitatem deinde factæ sunt perniciosæ, ex quo subvertunt subordinationem a Patribus in Ecclesia stabilitam*, (Num subordinatio summis Pontificibus ex primatu debita, & a Deo instituta subvertenda esset, de qua alibi diximus?) Huc quoque ea Febronii verba pertinent, quibus in epistola nuncupatoria ad Episcopos scribens, quæstionem præsentem ab iisdem perpendendam sic proponit: *Num Ecclesiæ realis utilitas postulet, ut iis juribus, quibus totius potestatis Ecclesiasticæ Auctor . . . . . ad opus suum perficiendum vos investivit, porro & SEMPER careatis.* *Semper*, inquit, eo quod Episcopalium facultatum limitatio vel reservatio, etiamsi initio utilis atque laudabilis, quamdiu in bonum publicum cederet, non tamen *semper*, eo quod non *semper* in bonum, sed ob inductos abusus in destructionem conversa, retractanda videtur. Si de exemptionibus, quarum ille eo loco meminit, loquendum sit, Ecclesiæ quidem per se se nihil interest, utrum monachi ex, gr. locorum Episcopis, an summo Pontifici immediate subjiciantur, dummodo ad instituti sui normam regantur. Abusus autem qui ex eorumdem monachorum vitio irrepserunt, & scandala spargunt, nescio utrum sub Episcoporum immediato regimine tollerentur, aut minores fierent, ut patet ex illis, quos in monachis sui temporis, quo Episcopis suberant, detestatur Ratherius in libris *Præloquiorum* & *Confessionis*. Remedium delegationis Apostolicæ a Tridentino adhibitum sine præju-

t. 2 pag. 63.

dicio

dicio Pontificii juris, si pro omnibus abusibus abolendis aut præcavendis non videatur sufficere, aliis atque aliis remediis a sede Apostolica itentidem appositis aut apponendis providendum erit, ut ne tamen culpa in Apostolicam sedem rejiciatur, nec credatur universim tollendas esse exemptiones, nec jus antiquum in exemptos Episcopis restituendum esse omnino, si præsertim in procuranda violenter hujusmodi restitutione majora mala & scandala timeri possint; quod idem de aliis quoque capitibus sedi Apostolicæ reservatis, aut de aliis Episcoporum facultatibus limitatis præcedenti capite diximus.

4 Nunc de mediis, quæ ad hanc restitutionem Febronius capite nono suggerit, nec reprobanda prorsus essent, si intacta Pontificia potestate solis abusibus sanandis providerent. At ea sunt ejusmodi, ut non solum cum jure Pontificio haudquaquam conveniant; sed illud evertant potius, atque in contemptum adducant; quod non in bonum (ut ille sibi persuasit) sed in maximum Ecclesiæ damnum redit. Ne in singulis mediis ab eo propositis pluribus distineat, sufficiet ad calculos revocare potiora, quæ Apostolicæ auctoritati majorem offensionem inferre videntur. Instructio populi, qua omnibus explicentur cujusque potestatis fines, cum in Februniano systemate debeat ostendere, quantum Romani Pontifices sibi usurpaverint falso jure invasis Episcoporum & Metropolitarum facultatibus; quis non videat quanto contemptui exponat Apostolicam auctoritatem, si præsertim nigris coloribus & sine justis vindiciis quædam facta, & principia quædam exorbitantia a nonnullis incautis scriptoribus, seu aulicis adulatoribus asserta populo proponantur?

De mediis procurandæ restitutionis a Febronio propositis. De instructione populi.

5 Medium generalis concilii liberi, quod posset esse utilissimum, si Episcopi conjunctis cum Pontifice studiis in reformationem disciplinæ incumberent; in Febronii systemate, quo Pontificiæ auctoritati superior prætenditur auctoritas concilii œcumenici, nonne legitimo Pontificum Romanorum juri, quod antecedenti opere jam constituimus; nimium multum detrahit, multisque dissensionibus, vel etiam schismatibus aditum aperit?

De concilio generali.

6 Multo autem minus utilia essent concilia nationalia,

De conciliis nationalibus.

lia, quæ (3) multo minus jurisdictionem habent in Papam; nec condere possent decreta, quibus contra Pontificium jus, & diuturnam possessionem antiquum jus seu Episcopalium facultatem usus ac exercitium restitueretur, nisi Papa assentiente seu confirmante ederentur. Quis vero id speret faciendum ex systemate, quod Apostolicam confirmationem aut assensum vel generalium synodorum decretis necessarium inficiatur? Quod porro hac occasione statuit Febronius, posse in ejusmodi synodis nationalibus subtrahi obedientiam, quam injuriosum est? Subtrahere enim obedientiam a Summo Pontifice nonne est subordinationem capiti debitam tollere? In casu schismatis pertinacissimi, quo duo vel plures se se gererent tamquam Pontifices, ad abolendum schisma medium subtractionis obedientiæ licitum credi potuit ab iis, qui nullum ex competitoribus verum certumque Pontificem credebant. A vero autem certoque Pontifice obedientiam subtrahere, quis umquam licitum docuit? In concilio Viennensi anni 1113. cum de tollendo privilegio investiturarum per vim extorto, quod magnum in Ecclesia scandalum pepererat, Episcopi minati sunt Paschali II. se repulsum iri ab obedientia, nisi confirmaret decreta, quibus privilegium extortum irritum declaraverant. Hæ solæ minæ fuerunt, ut arbitror, non vero certum absolutumque consilium. Nihilo tamen minus Ivo Episcopus Carnotensis id probare non potuit; & Natalis Alexander Ivonem laudans, ejus synodi Episcopos *in eo peccasse* non dubitat, *quod Romano Pontifici minas intentarint, se ab ejus OBEDIENTIA recessuros, nisi statuta confirmaret: quod pessimi sane exempli est.*

Subtractio obedientiæ.

Differt. 4. in sæc. XII. art. 12.

7 Perniciosissimum omnium est illud remedium, quo resistentibus auctoritati Pontificiæ in restitutionem disciplinæ antiquæ suadet Febronius haud esse metuendas censuras, quibus illa suam possessionem tueri vellet. Hac de re antequam

(3) Nullum scilicet concilium particulare jus habere in Papam ratione primatus ex doctrina Constantinensis synodi alibi probatum est. Vide præfat. in lib. *De potest Eccles.*

tequam dico, pauca quædam animadvertenda ſunt circa aliam theſim ab eo propoſitam c. 1. §. 4. quæ ad eximendum excommunicationum metum conferre poſſe videtur. En ipſius theſis verba: *Antiqua ratio excommunicandi ejusque jus non erant effectus jurisdictionis reſpectu excommunicati.* Sicuti olim concedebatur communio recipiendo alios etiam non ſubditos in communionem; ita excommunicatio, quæ communioni opponitur, reipſa nihil erat aliud niſi aliquem a ſua communione excludere: quod cum fieri poſſet etiam in eos, qui ſubditi non ſunt, & in quos nulla eſt proprie dicta jurisdictio; hinc excommunicationem non eſſe effectum jurisdictionis Febronius ſcripſit. Tunc videlicet tantum ab Epiſcopis actum jurisdictionis proprie dictæ excommunicando exerceri præſumit, cum aliquem ſubditum a ſua communione repellunt, non vero cum in alienos ſententiam ferunt. Ita porro Febronius ex falſo ſui ſyſtematis principio Romano Pontifici ſubditos negat, qui aliis Epiſcopis ſubjiciuntur: quod evertit ipſam primatus naturam, qua idem Pontifex jure divino & jurisdictione proprie dicta tamquam ſummus paſtor præſidet ſingulis & omnibus tum Epiſcopis tum ovibus gregis dominici. Excommunicandi jus, in poteſtate ligandi fundatum, eſt jus ſeparandi a communione & unitate Eccleſiæ, ita ut excommunicatus veluti præciſus ab Eccleſiæ corpore, habendus ſit tamquam Ethnicus & publicanus. Notanda autem hac in re diſtinctio inter Romani Pontificis, & aliorum Epiſcoporum excommunicationes. Cum ille, qui in omnes & ſingulos catholicos jus habet, aliquem excommunicatione & anathemate plectit; eum non ſolum a ſua & Romanæ particularis Eccleſiæ communione ejicit, verum etiam præcidit & ejicit a communione & unitate totius Eccleſiæ catholicæ, quæ ipſi tamquam capiti, & catholicæ communionis centro adhæret, & adhærere debet jure primatus; nec fieri poteſt ut quispiam ab eo præciſus non ſit etiam præciſus ab ipſa Eccleſia, quæ eidem communionis centro ex inſtitutione Chriſti immobiliter adhæreſcit. Cum vero alii Epiſcopi aliquem excommunicant, tum ſolum hunc præcidunt ab Eccleſiæ corpore, cum ipſi Romano Pontifici catholicæ communionis centro adhærentes, in unitate Eccleſiæ permanent, non vero cum ſeparati ab eo capite & cen-

Num excommunicatio aliquando non ſit actus jurisdictionis t. 1. pag. 83.

Diſtinctio inter excommunicationes latas a Papa aut ab aliis Epiſcopis.

& centro communionis catholicæ, ſeparati ſunt ab Eccleſia, extra quam jurisdictio nemini competit. Hinc *jura communionis* ab unitate cum Sede Apoſtolica *dimanare* (4) S. Ambroſius cum Aquilejenſi ſynodo docuit: & excommunicationes ab aliis Epiſcopis latæ, irritæ cenſentur, cum eos, qui ab aliquo etiam majorum Sedium Antiſtite excommunicati fuerunt, ſuæ communionis participes, ſibique unitos tenet Apoſtolica Sedes, ut ex Conſtituto Vigilii monuimus in libro *De primatu* c. 11. n. 3. ubi etiam rejecimus, quod ex Firmiliano protulit Febronius, & alia atque alia in confirmationem adduximus. Jure proinde (5) S. Cyrillus metuendum ſibi affirmavit; ne a Sedis ejusdem communione præcideretur; & e contra jure pariter S. Cœleſtinus non timendas dixit aliorum Epiſcoporum ſententias, ſi ab ipſis excommunicati vel depoſiti, *in Apoſtolicæ Sedis communione permaneant.* Confer dicta in eodem opere c. 13. n. 60. pag. 178. nec non illa quæ differui in ejusdem operis Appendice, ubi explicavi, cur, & quibus in circumſtantiis abſque ſanctitatis præjudicio nonnulli Acaciani ſchiſmatis tempore obierint ſine communione Apoſtolica, a qua non ſuo vitio, ſed aliunde impediebantur.

8. Ex his facile evertitur, quod Febronius ingerit de non metuendis Romanorum Pontificum cenſuris, quibus ii, qui antiquæ diſciplinæ reſtitutioni obſiſtunt ſuam poſſeſſionem tueri vellent. Non negat, immo fatetur aperte (ut mox videbimus) neceſſitatem unitatis & communionis cum Sede Apoſtolica: perperam vero diſtinguendam putat Romanam Sedem a præſidente ſummo Pontifice, quam diſtinctionem omnino inanem & rejiciendam pluribus conſtitui in memorato libro *De primatu* c. 14. §. 8. n. 23. & ſequentibus a pag. 241. uſque ad pag. 246. Multo autem ineptior eſt in re præſenti diſtinctio inter Papam & Curiam Romanam, cum excommunicatio non a Curiæ, ſed a Romani

(4) Textum dedi lib. *De primat.* c. 13. n. 27. pag. 127.

(5) Hujus Sancti verba deſcripſimus & explicavimus ibidem cap. 13. num. 57. pag. 175.

mani Pontificis auctoritate vim habeat. Neque vero minus incongrua eorum est excusatio, qui se eo nomine tutos existimant, propterea quod se non separaverint a Romana communione, sed Papa eos separaverit. Hanc inanissimam excusationem, quam in ejusdem libri Appendice refutavi n. 7. pag. 333. certe S. Innocentius I. ne cogitavit quidem. Cum enim is Orientalibus S. Joanni Chrysostomo antea insensis, & a se primum excommunicatis, postea vero data idonea satisfactione restitutionem petentibus eamdem concessit hac ratione allata, *ne diu membra, quæ requisierint sanitatem, ab unitate corporis habeantur aliena*; nonne eos ab Ecclesiæ corpore judicavit præcisos, licet non ipsi se separarint a communione cum Papa, sed Papa ipsos a sua communione segregasset?

De necessitate communionis, cum Sede Apostolica.

9. Quam necessaria sit cum hoc catholicæ communionis centro communio & unitas jure primatus ipsius proprio, ut in tota Ecclesia unitas conservetur, & schismatibus subtrahatur occasio; omnium catholicorum, & Gallicanorum quoque consensu probatum fuit in allegato opere *De primatu* c. 11. §. 1. Febronius itidem idipsum inficiari non ausus, eam, quæ * loco memorato scripsit, non eo sensu accipienda affirmat, *quasi non quærenda, aut omni studio servanda sit communio cum ipso Papa sedente*; at mox id restringit hac conditione: *Et illa utique cum hoc habenda* (communio) *tum scilicet quamdiu Spiritum Sanctæ Sedis & Ecclesiæ ejus sectatur*; secus vero *cum a doctrina & a genuina Ecclesiæ disciplina* (antiquis canonibus constituta) *se separaret*: perinde ac si tunc communio cum ipso catholicæ communionis centro necessaria non sit, & excommunicationes ejusdem tunc tamquam certo & palam injustæ non sint metuendæ, ipsique adhuc resisti queat in restitutionem disciplinæ absque periculo schismatis. Exempla Asianorum, qui non fuerunt schismatici, licet pro sua disciplina conservanda in celebrando die paschali restiterint Victori Papæ, quasi is in eos excommunicationem tulerit, nec revocaverit; & similiter exempla S. Cypriani & aliorum Africanorum atque Cappadocum, qui restiterunt Stephano Pontifici in quæstione de baptismo, quasi is quoque eos actuali excommunicatione ab unitate præcidisset, inutilia sunt, cum falsa vel saltem in-

* *c. 9. §. 7. t. 2. pag. 103.*

certa nitantur hypothesi. Falsa quidem quoad Stephanum, quem in Cyprianum ceterosque Africanos atque Cappadoces actualem excommunicationem, quam minatus fuerat, haudquaquam tulisse satis probasse mihi videor in libro *De primatu* c. 13. n. 53. Falsa vero aut saltem incerta quoad Victorem Papam, qui in quæstione de die paschatis S. Irenæo agente vel non excommunicavit Asianos, ut Valesius aliique contendunt; vel, si excommunicavit, ita mox communionem restituit, ut a communionis unitate *aliquando discessum* fuisse S Cypriani tempore non recoleretur, quemadmodum ex Firmiliani litteris collegit P. Constantius in Victorem num 7. Auctoritas Basileensium, qui Eugenium certum Pontificem deserentes in apertum schisma proruperunt, Febronio nihilum prodest, & multo minus ratio, qua iidem Basileenses schismatis notam diluturi, scissuræ causam in Eugenium dissolutionem concilii decernentem rejecerunt; cum ex celebri S. Augustini sententia præcidendæ unitatis & schismatis conficiendi nulla sit justa necessitas & ratio, nec schisma proprie dictum cadere queat in Papam qui (6) aliquos a sua communione segregat, sed in eos qui a Papa communionis centro se dividunt.

10. Fortius videtur illud, quod e ratione Febronius profert, nimirum haud metuendas esse censuras, vel excommunicationem, cum injusta est testante Augustino: * *Si quisquam fidelium fuerit anathematus injuste, ei potius oberit, qui faciet, quam ei qui hanc patietur injuriam.* Injustam autem censuram, atque excommunicationem esse existimat illam, qua Papa Episcopalium (aut Metropolitanarum) prærogativarum debitam restitutionem impedire niteretur. Hæc vero ratio ut vim haberet, vide, quam multa

* *Fragment. epist. 150. t. 2. col. 879.*

De censuris injustis.

ta

(6) *Aliquos* inquam. Si enim Papa a sua communione segregaret omnes, vel fere omnes catholicos, & idcirco se separaret ab Ecclesia catholica (quod nulli saltem certo Pontifici contigit), tunc Ecclesiæ ipsius caput, & communionis centrum esse desineret, decideretque a Pontificatu, qui in sola Ecclesia catholica ex Christi promissis numquam defectura inveniri potest.

ta probanda essent omnino certa, quæ tamen nec probavit, nec probare potuit Febronius: ex præmissis autem in hisce *Vindiciis* patere arbitror omnia potius esse penitus falsa. Probandum scilicet esset

Quid probandum, ut in casu censuræ probarentur injustæ.

I. Summis Pontificibus jus nullum esse in limitandis, sibique reservandis quibusdam Episcoporum facultatibus, quæ licet in origine Episcopis competant jure divino, quoad usum tamen & exercitium in bonum Ecclesiæ subordinatæ sunt jurisdictioni Summorum Pontificum, & eatenus pertinent ad disciplinam, quam Christus Ecclesiasticæ auctoritati disponendam reliquit.

II. Eosdem Pontifices, cum eas facultates limitarunt aut reservarunt, quæ ex antiqua disciplina competebant Episcopis, nulla ratione quantumvis justa potuisse eidem disciplinæ derogare, & novam inducere, quasi disciplina antiqua mutatis licet circumstantiis locorum vel temporum immutabilis sit; Pontificum autem suprema potestas ita subsit auctoritati antiquorum non tam generalium, quam particularium synodorum, in quibus veteris disciplinæ canones fuerunt conditi, ut nulla justa de causa potuerint aliter disponere, & constituere.

III. In materia ejusmodi facultatum Episcopalium, quæ quoad istarum usum & exercitium est materia mutabilis disciplinæ, nullam vim habere potuisse Episcoporum cessionem, aut consuetudinem, nullam item vim deduci posse ex præscriptione, nullam ex ipsis nedum particularibus, sed neque ex generalibus conciliis, quæ a multis sæculis hanc disciplinam receperunt, ac ex ea canones edidere.

IV. Pseudo-Isidori decretales, quæ supposititiæ sunt, totam vel potiorem causam dedisse mutandæ ac inducendæ novæ disciplinæ; hanc autem, quæ a pluribus sæculis viget, etsi confirmatam non solum consuetudine diuturna, sed etiam conciliorum approbatione, & decretis eidem cohærentibus, non constituere legitimum jus, quod jure servari, defendi, & vindicari possit.

V. Abusus, qui in hac disciplina offensionem pariunt, ipso novo juri, & non potius vitio abutentium esse tribuendos, nec posse illis remedium apponi nisi restituendo Episcopis ac Metropolitis antiquum suarum facultatum

 exer-

exercitium & ufum, quafi fub iisdem pares abufus abutentium culpa nequeant induci, vel etiam majores,

VI. Pontifices etiam Sanctos ac doctos, qui hoc novum jus retinuerunt, fine jufta caufa & injufte retinuiffe, nec antiquum Epifcopalium aut metropoliticarum facultatum ufum reftituiffe Epifcopis, ac Metropolitis absque gravi injuria & culpa; etiamfi id non fecerint, vel eo quod jus fuum tot rationibus munitum judicaverint legitimum, vel quod in ejusmodi reftitutionem majora fcandala variis ex capitibus oritura, & maxime cavenda metuerent.

11. Hæc omnia & ejusdem generis alia nifi Febronius vel alius quispiam apte probet; quis injuftitiæ damnare poteft illas cenfuras, quibus Pontifices fuam poffeffionem, fuumque jus vindicandum exiftiment? Quis eas tuta confcientia poffe negligi atque contemni jure fuaferit? Nemo negarit poffe quempiam contra abufus præftare & urgere remedia licita: at num remedium licitum erit cenfurarum contemptus, qui Apoftolicæ auctoritatis contemptum bono publico exitialem involvit atque inducit? Si in conflictu poteftatum ac jurium, ubi res effet maxime dubia, fuperioris jus prævalere deberet juri inferioris, qui in ufu & exercitio fuarum facultatum fuperioris poteftati naturali ac divina lege debet effe fubordinatus; quanto magis id dicendum, ubi agitur de jure Summi Pontificis, cujus poteftas in ferendis cenfuris, & in limitandis Epifcoporum facultatibus certa eft; nec ipfarum cenfurarum juftitia pro vindicando eodem Pontificio jure, ejusque poffeffio diuturna revocari poteft in dubium, quin ex pertinaci refiftentia & contemptu impetatur fumma ejus poteftas in confervationem unitatis, ac in totius Ecclefiæ bonum maxime neceffaria?

t. 2. pag. 195. 12. Neque hic quempiam decipiat illa Febronii propofitio, qua cap. 9. §. 7. n. 8. propofita quæftione de fchifmate, num in cafu excommunicationis fchifma effet ex parte Papæ excommunicantis, an ex parte Epifcoporum, qui Papæ refifterent; negat fchifma poffe adfcribi Epifcopis, qui de *reducenda fana difciplina, & moribus inftituto Chrifti conformibus ferio cogitant, hincque in finem apta remedia in medium proponunt, & in ufum redigunt.* Omnia falfis hypothefibus innituntur. Ubi de difciplina difpu-

Febronii fententia de fchifmate rejecta.

disputatio est, ac de moribus pertinentibus ad disciplinam, quam Christus non instituit, sed dispositioni Ecclesiæ reliquit? nec antiqua neque posterior aut nova disciplina instituto Christi potest attribui: unde variare & mutari pro circumstantiis potuit, quin Christi institutio læderetur. Monarchicum regimen despoticum & arbitrarium si defenderem, quo Episcoporum proprium &ordinarium jus destrueretur, id quidem pugnaret contra illam divinam institutionem, qua Episcopi a S. Spiritu positi fuerunt regere Ecclesiam Dei. Verum eiusmodi regimen non defendimus; sed Episcoporum tantummodo subordinationem supremo Hierarchæ quoad designationem diœceseos, & quoad usum ac exercitium facultatum Episcopalium tantum, & supremam in hoc ejusdem Hierarchæ potestatem, debito tamen moderamine intra quosdam naturalis ac divini juris limites coercendam, propugnavimus. qui subordinationem, & potestatem ejusmodi moliuntur evertere, num *de reducenda sana disciplina & moribus instituto Christi conformibus serio cogitare dici possunt*? Num in hunc finem apta dicenda sunt remedia a Febronio producta, & hoc capite discussa? Quæ quam sint inepta, nec non injuriosa etiam Apostolicæ auctoritati, hactenus dicta ita evicisse videntur, ut opus non sit diutius immorari in mediis ceteris ab eodem indicatis, quæ ex præcedentibus animadversionibus satis a quolibet dijudicari queunt.

CA-

CAPUT VIII.

Obſervationes in alia quædam Febronii loca, quæ etſi in antecedentibus prætermiſſa ſint tamquam non neceſſaria confutando illius ſyſtemati, poſſunt tamen aliquam difficultatem faceſſere.

§. I.

Quam male ex textu Actorum c. 8. v. 14. Febronius cum Gerſone colligat, S. Petrum fuiſſe ſubditum Apoſtolis (ſeu Eccleſiæ) qui eum cum Joanne miſerunt Samariam.

FEBRONIUS recitato textu Actorum c. 8. v. 14. *Cum audiſſent Apoſtoli, qui erant Jeroſolymis, quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem*; hanc Gerſonis explicationem ſubjecit: *Miſerunt in Samariam Petrum & Joannem tamquam ſubditos Eccleſiæ*, ideſt Apoſtolorum, qui eos in Samariam miſerant. Si ille, qui mittitur, ſubditus dicendus eſſet ejus, qui mittit; Dei Filius, qui a Patre miſſus fuit in mundum, ſubditus Patris dici deberet, quod a catholica doctrina abhorret. Adverſarii, qui vocum quæſtiones reprehendunt, & in jurisdictionis primatu, quem Petro denegari non poſſe fatentur, verba, quæ imperium, dominatum, ac typhum ſuperbiæ ſpirant, deteſtantur; voce *miſerunt*, quæ per ſe indifferens eſt. abutuntur, ut Petrum

cap. 1. §. 4. n. 3.

trum haud dubie Apoſtolorum Principem jure primatus, ipſis Apoſtolis & Eccleſiæ ſubditum indicent. Id profecto alieniſſimum fuit ab Apoſtolorum ſpiritu, qui Chriſti doctrina & exemplo imbuti, nihil contendentes quis inter ipſos eſſet major vel minor, didicerunt majorem ex humilitate debere minora officia ſuſcipere, nec ea refugere, quæ inferioribus ſolent convenire. Cum Apoſtoli Petrum & Joannem miſerunt in Samariam, nec majoris nec minoris perſonam reſpiciebant, ſed de converſione eorum, qui in Samaria receperant verbum Dei gaudentes, miſſione Petri & Joannis Apoſtolicam curam & ſollicitudinem ad hoc perficiendum neceſſariam, ab aliquibus inter ipſos præſtandam cenſuerunt; eamque Petrus licet major unacum Joanne libentiſſime ſuſcepit. Velim adverſarios congruentiora cogitare, præſertim de Apoſtolis, quos cum pares poteſtate eſſe contendunt excepto primatu, tum vero alienos fateri debent a judicando ſibi ſubditum ipſorum Principem, qui primatu jurisdictionis omnibus præeminebat. Iſtud judicium ſolis adverſariis familiare ex eo falſo principio originem ducit, quo concilium generale in eo Apoſtolorum conventu conſiderantes, jus eidem in ſummum Pontificem tribuunt, quod in miſſione Petri & Joannis ab Apoſtolorum mente alieniſſimum fuit.

§. II.

In illa Febronii c. 2. §. 3. quibus contendit Eccleſiam poſſe transferre primatum a Romano ad alium Epiſcopum.

Etſi primatus Petri & ſucceſſorum ejus alligatus fuit Romanæ ſedi probabilius ex facto Petri, qui ibidem poſtremo ſedem fixit, & obiit; certum tamen eſt eum ab ipſo Chriſto fuiſſe attributum Petro & ſucceſſoribus ejus, qui poſt ejus mortem ipſi legitime ſuiſſent ſubrogati. Quamdiu

diu Petrus fuit Hierofolymis, aut Antiochiæ, vel alibi, primatus eidem collatus a Chrifto, perfonæ ejus adhæfit, antequam Romæ fedem figeret. Cum autem Romæ ita fixiffet, ut ibidem moreretur; primatus in eadem fede quodammodo depofitus, in eos tranfivit, qui ei in eadem fede fucceflerunt. Non locum aut materialem cathedram, fed fucceflorum perfonam primatus fequitur tamquam ejusdem dignitatis & auctoritatis heredem. Hinc jure Bellarminus in textu, quem Febronius recitat & laudat, fcripfit: *Succeffio ergo ipfa ex Chrifti inftituto & jure divino eft, quia Chriftus ipfe inftituit in Petro Pontificatum duraturum usque in finem mundi; ac proinde quicumque Petro fuccedit, a Chrifto accipit Pontificatum.* Extra hanc fucceffionem Pontificatum feu primatum conftituere, & transferre ad alium Epifcopum, qui fucceffor Petri non fit, contra Chrifti inftitutionem effet. Hanc vero translationem Febronius Ecclefiæ voluntati ac beneplacito tribuit ex eo principio, quo *poteftatem clavium, & omnem Ecclefiafticam jurisdictionem* ipfi Ecclefiæ immediate traditam autumat; ita ut non minus electio fucceflöris S. Petri, quam determinatio loci & Epifcopi, cui primatus competat, ab ejusdem Ecclefiæ difpofitione pendeat, *cuicumque demum loco Ecclefia primam Sedem affixerit*, ut loquitur cap. 9. §. 87. Num id fieri poffit voluntate Pontificum, fi Romanam Sedem deferentes, aliam Sedem perpetuo retinendam eligerent, in quam S. Petri fucceffionem & primatum transferrent, non eft facile decidendum. Certe cum Romana Sedes per tot fæcula in poffeffione fit ejusdem primatus, & feries Epifcoporum Romanorum femper pofita fit prærogativa primatus; non expediret hanc alio transferre, ne magna in Ecclefiis gigneretur confufio. Alligatio enim primatus alicui particulari Sedi ea de caufa fuit quodammodo neceffaria, ne vagus incertusque effet Summi Pontificis locus, quo in graviffimis Ecclefiæ neceffitatibus ex remotis quoque regionibus tute confugeretur. Cum autem a tot fæculis omnes Ecclefiæ agnofcant Romanam Sedem illam effe, quæ Petri fucceffionem & primatum obtinet; non fine maxima & evidenti neceffitate hanc fucceffionem cum primatu ad aliam Sedem transferre liceret. Auctoritati autem Ecclefiæ, fi Ecclefia feparatim a Summo Pontifice confideretur, id tribui

Febron. t. 1. pag. 47.

tribui non poteſt; non ſolum quia Febronii hypotheſim de clavibus immediate traditis Eccleſiæ alibi expunximus; verum etiam quia quacumque de cauſa alio transferri non poſſet primatus; niſi Pontifex ipſe ante mortem ſedem ſuam cum primatu ſibi annexo alio tranſtuliſſet. Sede enim ejus nondum translata, ubicumque ille obiret, ſive Mediolani, ſive Neapoli, ſive Pariſiis &c. ſemper Romana Sedes vacaret, & qui in demortui locum eſſet electus, is non Mediolanenſis, non Neapolitanus, non Pariſienſis, ſed Romanus Epiſcopus eſſet S. Petri ſucceſſor, in quem ex inſtitutione Chriſti, cui derogare nequit Eccleſia, primatus jure ſucceſſionis tranſiſſet. Nihil ergo ſuccenſendum erat Benedicto XIV. ſi refutandam credidit eorum opinionem, qui prædictam adnexionem primatus Romanæ Sedi factam aſſeruerunt *ita eſſe de jure humano, ut poſſit ab Eccleſia diſſolvi, & una ab altera ſeparari.* Recte autem Febronius, cum confeſſus ſit talis translationis legitimam cauſam hactenus defuiſſe, Chriſtumque primatus auctorem atque conſervatorem voluiſſe Romanæ Sedi ac ſucceſſioni, non obſtantibus tot tantisque viciſſitudinibus, ſuam conſtare firmitatem; non dubitandum quin eodem protegente futuris quoque temporibus eadem firmitas ſit conſtituta.

Lib. 2. de Synod. Diæceſ. c. 1.

§. III.

Animadverſio in verba alloquutionis S. Cypriani ad Patres concilii III. Carthaginenſis, & in commentarium a Febronio iisdem verbis ſubjectum cap 2. §. 1. n. 1. tom. 1. pag. 71.

Celebria ſunt illa S. Cypriani verba ad Patres concilii Carthaginenſis tertii, quibus propoſita de qua agebatur quæſtione circa baptiſma, num collatum extra Eccleſiam eſſet irritum, ait: *Supereſt ut de hac ipſa re ſinguli quid ſentiamus, proferamus, neminem judicantes, aut a jure communicationis aliquem, ſi diverſum ſenſerit, amoventes. Ne-*

que enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ arbitrium, tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum judicare. Sed expectemus universi judicium Domini nostri Jesu Christi, qui unus & solus habet potestatem, & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro judicandi. Etsi his verbis indirecte pungere voluisse credatur S. Stephanum Papam, qui excommunicationis minas in Africanos intenderat, nisi a sententia de irrito hæreticorum baptismo, quæ re ipsa falsa erat, recederent; cum tamen hæc verba non ad Stephanum, sed ad Africanos ejus concilii Episcopos directa fuerint, quorum nemo ex institutione Christi alii erat superior; nemo se Episcopum Episcoporum credere poterat, cui scilicet jus in alium competeret. Cum vero idem S. Cyprianus Romani Pontificis primatum, seu, ut Febronius ibidem vocat, *principatum in universa Ecclesia* agnosceret; & principatum quidem *ex institutione Christi*, ut ex aliis ejusdem Martyris testimoniis explorate erui idem Febronius fatetur; hic locus æque Stephano Papæ ac aliis Africanis Episcopis aptari nequit. Romanum quidem Pontificem ob divinæ institutionis primatum seu *principatum in universali Ecclesia* adeo supra Episcopos jurisdictionem habere Cyprianus credidit, ut in causa Marciani Arelatensis ad Papam scripserit, eum auctoritate sua comprimeret, atque deponendum præciperet. Quod ergo de Episcopis inter se æqualibus affirmavit Cyprianus, de Summo Pontifice interpretandum non est. Si vero de Episcopis potestate æqualibus vera est prima illa pars, qua pronuntiavit nullum posse judicari ab alio potestatis æqualis; secunda certe pars, qua dixit judicium ejusmodi *uni & soli Deo* esse reservatum; cum non est vera generatim de ipsis Episcopis, quos Papæ judicio subjectos idem Cyprianus agnovit, ut gesta de Marciano patefaciunt; tum vero de solo Romano Pontifice verissima est, cum ob potentiorem divinæ institutionis primatum nulli potestati Ecclesiasticæ subsit, ut suo loco probavi.

Ut

Ut autem intelligantur apertius recitata Cypriani verba, juverit ejus mentem intimius inquirere & declarare. Cum sciret quanta esset apud omnes Pontificiæ Sedis auctoritas, quæ suæ sententiæ adversabatur; vidit in hujus patrocinium perutile futurum contraponere Stephano omnium suæ frequentissimæ synodi Episcoporum consensum, qui concitatas illius minas posset efficacius temperare, & forsitan etiam reprimere. Ne vero hic omnium consensus in suspicionem veniret, dum suffragia illorum petiit, ut hæc non favore aut metu extorta, sed omnino libera esse apud omnes constaret, eosdem initio certos facere voluit se neminem a sua communione amoturum, etiamsi contra suammet ipsius sententiam in eadem alloquutione expressam congregati Episcopi pronuntiarent. Hæc satis obvia laudati loci explicatio nonne Cyprianum, in sui defensionem tantummodo intentum, ab impetenda Apostolica auctoritate alienum præfert? Sed de Cypriani verbis & consilio satis.

Explicatur Cypriani mens.

Nunc addenda nonnulla de commentario Febronii, quo ex recitatis verbis manifestum fieri affirmat, S. Cyprianum *licet alias primatum Romani Pontificis probe recognosceret, verumtamen imperium & externam coactionem ab eo exclusisse. Talem scilicet hic Sanctus Martyr præter-propter fatebatur principatum Summi Pontificis in universali Ecclesia, qualem Cyprianus gerebat in Africana, qui æqualitatem & libertatem Episcoporum Africæ non infirmabat; sed jus solum dabat concilia convocandi, illisque præsidendi, Coepiscopos fraterne admonendi, similiaque, quæ Romano Pontifici per totam Ecclesiam competunt, in sua Africana exercendi, eo semper salvo, quod Stephani Romani Pontificis universalis primatus sit ex institutione Christi, Cyprianus e contra humanæ ordinationis.* Optime quidem his verbis fatetur Febronius *primatum* seu *principatum Summi Pontificis in universali Ecclesia ex institutione Christi.* Peto autem, num primatum meri ordinis & honoris, quem hæretici & schismatici Romanis Pontificibus concedere non dubitarent, an vero etiam intelligat primatum veræ peculiaris jurisdictionis, quem vel ipsi adversarii omnes catholici eisdem vindicant cum catholica Ecclesia? Si Febronius abhorrens a nomine *jurisdictionis* mallet uti voce aucto-

Commentarium Febronii rejectum.

Vide lib. de vi primat. cap. 2.

auctoritatis, ut ibidem significat n. 2. dum re conveniamus, *inutilis*, ut ipse ait, *esset concertatio.* Cum vero Summis Pontificibus deneget *verum imperium*, quod *omni jurisdictioni mere tali connatum* (id est connaturale) eodem loco pronuntiat; propriæ & veræ jurisdictionis primatum denegare videtur. Dicet forsitan jurisdictionis nomen sibi displicere, quatenus imperium in subditos, & aliquem dominatum a spiritu regiminis Ecclesiastici alienum videtur adstruere, non ita vero auctoritatis vocabulum, quod convenit etiam patribus in filios, dominis in servos &c. qui tamen jurisdictione in ipsos proprie dicta non gaudent. Hoc sensu noster auctor c. 5. §. 4. n. 8. loquens de obedientia Romanis Pontificibus debita, *constare* ait *non omnem obedientiam supponere aut involvere ex opposito jurisdictionem: hoc patet in patre, hero, magistro* &c. Ita jurisdictionem propriam Pontificio primatui iterum videtur adimere, sicut & connaturale jurisdictioni imperium atque coactionem externam superiori textu negavit. Has tamen propositiones incaute exciderint homini, quem a catholica de primatu sententia nihilum abesse certissime judico. Neque enim crediderim ipsum reipsa velle potestati Ecclesiasticæ, quæ est potestas ligandi & solvendi, ferendi leges, præcipiendi, judicandi &c. hæc jura adimere, quæ jurisdictionis & imperii propria sunt. Hæc autem si non neget Romanorum Pontificum primatui, seu *principatui in universali Ecclesia*; non video quomodo verum imperium, & externam etiam coactionis vim pœnis, si opus sit, ac censuris Ecclesiasticis inferendam negare possit: & siquidem ipsi primatui subest *universalis Ecclesia*; nonne omnes, qui sunt in Ecclesia, ipsorum spirituali regimini subditi sunt, & dici queunt? Textum quem eodem num. 8. recitat ex S. Bernardo lib. v. *de Considerat.* c. 1. imperium typhi sæcularis & effrænis, atque arbitrarii dominatus extrudit, non vero imperium in unitatis bonum & in ædificationem Ecclesiæ. Hoc si utantur Pontifices supra ipsos etiam majorum Sedium Episcopos, quis reprehendere potest, quasi a primatus potestate exorbitans & extraordinarium?

Gesta S. Cypriani, cum S. Stephanum excitavit ad præcipiendam Gallicanis Marciani Arelatensis depositionem, nonne imperii & externæ coactionis potestatem confirmant? Neque

Neque dicant, S. Cyprianum non excitasse S. Stephanum ut hanc depositionis sententiam ferret per se, sed ut eo præcipiente a Gallicanis in provincia ferretur. Cur id non egernnt Gallicani per se se, si id tunc proprio jure agere potuissent? Cur scripserunt ad Stephanum, & cum ipsis Sanctus quoque Cyprianus apud eumdem intercessit, ut datis ad ipsos litteris *abstento* (idest deposito) *Marciano alius in locum ejus substituerctur*? Quæ sane Pontificiam auctoritatem eo casu exercendam declarant. S. Cyprianus certe id agere ausus non est, cum jus, quod sibi humana institutione competebat, extra Africam non extenderetur. Ex zelo scribere & excitare Stephanum poterat, Marcianum deponere, aut depositionem ejus Gallicanis præcipere, aliumve substituere non poterat. Gallicani autem, quos ad Stephanum ea de re scripsisse S. Cyprianus testatur, ea forte de causa confugerunt ad Stephanum, quia jus, quod primis illis sæculis aliquando exercuerant nonnulla Episcoporum concilia in Episcopos provinciæ, cum humanæ institutionis esset (solus nimirum Romanus Antistes S. Petri successor Episcopis jurisdictione præstat jure divino) poterat vocari in dubium apud Gallos, qui tunc nullum forsitan inter suos exemplum ejusmodi depositionum noverant; at jus Pontificium supra quoscumque universalis Ecclesiæ Episcopos, quod e divinæ institutionis primatu oritur, nulla Ecclesiastica institutione aut exemplo poterat infirmari, aut in dubium adduci. Num Papa hoc jus exerceret per se Romæ, an vero exercendum crederet per Episcopos provinciæ, eo quod hæc methodus facilior magis expediret, juris Pontificii substantiam nec immutat nec infirmat. Hoc factum ex Cypriano deductum inanem detegit Febronii nisum, quo ex ejusdem Martyris gestis colligi ait, hunc Romano primatui *jus solum dedisse concilia convocandi, illisque præsidendi, Coepiscopos fraterne admonendi, similiaque præstandi*, quæ cum primatui meri honoris & ordinis congruunt, tum vero imperium & externam coactionem, quæ in depositione Marciani exerenda erat, nequaquam præferunt. Quodsi S. Cyprianus in litteris ad Stephanum, a vocibus imperii & coactionis abstinens, communem in eo omnium Episcoporum sollicitudinem commendavit; non idcirco parem cuique Episcopo ac Stephano auctoritatem asse-

asseruit. Commune omnibus vigilantiæ debitum & officium in eo collocat, quatenus omnes Ecclesiæ ubilibet laboranti ex communi zelo debent subvenire; Stephano autem, quem in Episcopali ordine *præeminere* affirmavit *celsiore fastigio*, eam præcipiendi & deponendi auctoritatem vindicavit, quam ex potentiori primatu eidem competere non ignorabat.

§. IV.

Num Tridentinum generale concilium supra Papam auctoritatem exercuerit. In cap. 6. Febronii §. 1. *num.* 5. *t.* 1. *pag.* 181.

Quod hic affirmat: *Ipsum Concilium Tridentinum . . . . superioritatem in Pontificem actu exercuisse variis locis deprehenditur*, falsissimum est. Fallaciæ, quæ Febronio fucum fecit, origo si detegatur, omnia facile intelligentur. Concilii generalis nomine accipiendi non sunt soli Episcopi ad Concilium convocati separatim a Papa, qui tamquam caput eidem concilio vel per se vel per suos legatos non solum abesse, verum etiam præesse ita debet, ut decreta tum fidei tum disciplinæ vi generalis synodi careant, si ejus assensus vel confirmatio desit. Vide lib. *De potest. Eccles.* quoad definitiones fidei cap. 2., & cap. 4. quoad canones disciplinæ. Cum itaque sermo est de decretis concilii œcumenici, non est sermo de decretis latis a solis Episcopis adunatis in synodo, sed de decretis latis simul a Papa assentiente seu confirmante eadem decreta vel per se vel per legatos, qui Papæ sententiam suo calculo protulerunt: hæcque sententia ceterorum singularium Episcoporum sententiis ita præstat, ut quidquid ceteri sine ipso constituerent, nullam vim generalis synodi propriam obtineret. Quod autem ipso assentiente ratum est, adversariis non prodest: sicut enim in con-

consentientem, aut in seipsum nemo habet imperium, ita ex decretis synodi, quæ Papa consentiente vel confirmante œcumenicæ synodi vim habent, ejusmodi concilii auctoritas seu coactiva vis supra Papam nequit inferri.

Hoc uno principio omnia Febronii objecta enervantur. Quæcumque enim decreta & canones generalis concilii nomine editi, non Episcoporum tantum, sed Papæ etiam auctoritate & assensu editi intelliguntur. In hac unitate maxima conciliorum generalium vis est, quæ cum auctoritati Papæ his decretis maxime necessariæ nihil præjudicat, tum vero nocet Febronio, nisi probare possit decreta a solis Patribus edita sine consensu Papæ, vel contra ejus sententiam, generalis synodi vim obtinere, ipsumque Papam etiam invitum per se cogere. Dico *per se cogere*; si quid enim aliquando exigeret, ut in quibusdam negotiis disciplinæ Papa se se accomodaret sententiæ plurimorum, ne scissuræ & scandala excitarentur; id non auctoritati Patrum concilii tribuendum esset, sed illi altiori divino & naturali juri, quo scissuris & scandalis obviam ire etiam ipse summus Pontifex obligatur: nec tamen, si se hac de causa accommodaret plurimorum sententiæ, assensus ejus sufficiens deesset, ex quo decreta concilii ipsi quoque essent tribuenda. Hinc si conciliorum decreta edita leguntur non Papæ, sed concilii œcumenici nomine, nihil obest; cum nomine generalis concilii non Episcoporum tantum, nec solius Papæ intelligatur auctoritas, sed Episcoporum saltem plurium & Papæ in eamdem sententiam consensus, seu (ut Galli adversarii explicare solent) consensus corporis Episcoporum cum capite. Hinc quando Tridentina synodus abolevit quædam mandata Apostolica, mentales reservationes, accessus & recessus, qui eo ævo a Pontificibus concedebantur, coadjutorias, vel alia hujusmodi, exemptorumque privilegia in aliquot capitibus restrinxit; cum hæc Papa assentiente facta fuerint, quis concilium exercuisse supra Papam jurisdictionem concludat? Non absimili æquivocatione *Ecclesiæ* nomine, quod Tridentina synodus alicubi adhibet, Febronius abutitur, cum Ecclesiæ memoratur in iis, quæ facultates Pontificias tangunt, ac si hinc probetur jus coactivum, seu proprie dicta jurisdictio supra Papam, & in facultates Pontificias.

§. V.

De potestate jurisdictionis distinguenda a potestate ordinis.

Distinctionem apud Theologos solemnem inter potestatem ordinis & jurisdictionis perstringit Febronius c. 7. §. 1. n. 9.
t. 1. pag. 6. Licere quidem ait distinguere *duplicem potestatem Episcopalis officii* in eam quæ est ordinis, & quæ jurisdictionis: at eas dividere *nefas esse* contendit, *& ejus naturæ repugnare:* quasi natura Episcopatus utramque potestatem ita requirat, ut Episcopalis ordo sine jurisdictione stare non possit, & jurisdictionem Episcopalem ab ordine separare *dilaceratio sit Episcopalis dignitatis a Christi instituto aliena, easque dissociare, & inter se quodammodo discindere sit piaculum.* Hæc si stricte accipienda essent, non sine piaculo quispiam Episcopatui cederet: cessione enim jurisdictio, cui cedens renuntiat, sejungitur ab ordine, qui numquam amittitur: & ita culpandi essent non pauci
t. 1. pag. 121. Sanctissimi viri a Febronio quoque laudati c. 4. §. 7. n. 2. qui justis de causis Episcopatum dimiserunt: nec eximi possent a gravi censura Nicæni & Africani Patres, qui Episcopos a schismate, in quo Episcopali jurisdictione fruebantur, redeuntes ad catholicam unitatem, in gradum simplicis presbyterii recipientes, Episcopalem jurisdictionem ab ordine dissociarunt. Christus quidem Apostolis ordinem simul & jurisdictionem contulit, eorumque successores Episcopi cum *non sine certæ jurisdictionis* & dioecesεos attributione consecrentur, utramque simul & ordinis & jurisdictionis potestatem accipiunt. At hanc utriusque potestatis connexionem ita esse necessariam jure divino, ut alteram ab altera disjungere criminosum sit, affirmari non potest. Si hæc Febronius eo consilio tantopere inculcavit, ut facilius suaderet eas Episcopales facultates, quæ ad jurisdictionem

ctionem pertinent, non potuisse a summis Pontificibus limitari atque restringi, falso principio laborasset. Sicut enim justa de causa ab Episcopatus ordine potest separari (ex. gr. per cessionem) tota Episcopalis jurisdictio; ita justis de causis poterit ex parte limitari atque restringi ab ea auctoritate, quæ Episcopis superior est: & siquidem hac ratione eam potuerunt limitare vel restringere concilia etiam provincialia; cur non potuerunt summi Pontifices, qui jure primatus ipsis conciliis provincialibus sunt superiores?

§. VI.

In textum Febronii c. 8. §. 3. *ubi nonnulla quorumdam antiquorum sanctorumque Pontificum gesta augendæ potestatis consilio attribuit.*

Cum Febronius de Pseudo-Isidoro queritur, ac si suis suppostitiis decretalibus monarchica Romanorum Antistitum potestas superstructa fuerit & ad excessum aucta; tum vero antiquiorum sæculorum atque Pontificum, qui hæc commenta ignorarunt, disciplinam & moderationem identidem laudat. At c. 8. §. 3. humanæ imbecillitatis vitium perstringens, *quo superiori potestati plerumque incitamenta adduntur ad se se altius efferendum cum pressione inferiorum*, hujusmodi, ut vocat, augumentorum initia deducenda putavit *ex sæculo II. in Victore, ex III. in Stephano, ex V. in Innocentio I. & Bonifacio I.* seu potius *in Zosimo, in Cœlestino, in Leone Magno & Gelasio, & ex VI. sæculo in Gregorio Magno.* Quis vero ex ipsis tantorum ac tam antiquorum Pontificum nominibus, quos tamquam sanctos & ex parte etiam martyres tota veneratur Ecclesia, quosque ab omni fastu ac dominatu alienos ipsorum gesta testantur; quis, inquam, non statim intelligat, excessivo pruritu carpendæ potestatis Pontificiæ Febronium abreptum, qui incompetentis auctoritatis augumentum, & usurpationem quamdam

in indicatis ab eo illorum geſtis detegere ſibi viſus eſt? Incompetens poteſtas affirmari non poteſt in iis, quæ illi geſſerunt, niſi generatim negetur poteſtas illorum ſuprema in Epiſcopos, quam jure primatus ipſis attribuendam probavimus; neque poteſtatis abuſus iisdem appingendus, niſi negetur juſtam fuiſſe cauſam agendi, cujus defectu poteſtate alias competenti utendum non fuiſſet.

De poteſt. Eccl. c. 5. §. 5.

De cauſa Victoris Papæ circa diem paſchalem.

Cum S. Victor obligare volebat Polycratem Epheſiorum Epiſcopum, ut in celebrando paſchate ſe ſe conformaret diei, in quo non ſolum Romana cum omnibus Occidentalibus, ſed aliæ etiam pleræque conveniebant ipſius Orientis Eccleſiæ; nonne hæc fuere omnium in tanta ſolemnitate celebranda conſenſio, juſta ratio credenda eſt, qualem ſane ita juſtam approbavit Nicæna ſynodus, ut eumdem diem edito decreto in tota Eccleſia ſervandum edixerit? S quid in Victore hac occaſione geſtum non omnino probandum videatur, illud unum eſt, quod in hac materia, non fidei ſed diſciplinæ, quæ & antiquorum auctoritate, & inſignium Eccleſiarum conſuetudine fulciebatur, non expediret cum tot Eccleſiis pacem & unitatem abrumpere, uti (ne hac de cauſa abrumperetur) ante aliquanto ab Aniceto Pontifice obtinuerat S. Polycarpus Epiſcopus Smyrnenſis: lege epiſtolam S. Irenæi ad ipſum Victorem apud Euſebium lib. 5. c. 24. Verum hæc non poteſtatem impetunt, ſed poteſtatis uſum ad normam ejus, quod expedit, exigendum inſinuant: in quo cum aliis aliter citra culpam videri poſſit, non eſt abſolute damnandus Victor, ſi eam rationem per ſe juſtam, ſibique maxime probabilem ſequutus eſt.

De cauſa Stephani I. circa baptiſma collatum extra Eccleſiam.

Multo autem juſtior fuit cauſa Stephani I. cum in Africanos, vel Aſianos excommunicationis minas intendit, ut eos removeret a praxi baptizandi redeuntes ad Eccleſiam, qui extra Eccleſiam fuerant baptizati. Hæc enim praxis innitebatur ſententiæ catholico dogmati contrariæ, at nondum tum definitæ, & magnis hinc inde concertationum nebulis involutæ, atque magnis & ſynodorum particularium, & inſignium Eccleſiarum auctoritatibus comprobatæ, quarum cauſa ſi S. Dionyſius Alexandrinus bono pacis ſe ſe apud eumdem Stephanum interponens inſtitit, ne excommunicationem in illos actu ferret, non poteſtatem

nega-

negavit, sed potestatis usum, ex eo quod non expedire existimabat, coercuit. Hac de re vide lib. *De vi primatus* c. 13. num. 53. pag. 163. 164. Hac eadem œconomia, quæ potestati nihil præjudicii affert, usi sunt alii plures & sancti Episcopi, qui communionem non duxerunt abrumpendam, etiam ubi causa erat justissima, cum gravius scandalum timeretur.

Si S. Innocentius I. scribens ad Decentium Occidentis Ecclesias ad disciplinæ ac rituum unitatem, quæ dissensionibus aliisque scandalis obviaret, revocare studuit; quis cum Febronio id ei succensendum putet? Nonne disciplinæ consensio ad muniendam ipsam unitatem communionis & fidei conspirat? Nonne præter universalis primatus jus peculiari jure patriarchico in Ecclesias Occidentales Romanus Pontifex fungebatur, quo in idem unitatis bonum eamdem in disciplina consensionem æquissime procuraret? Nonne saltem hic muniendæ utriusque unitatis scopus aptam rationem præfert, ne Innocentii studium ad ostensionem & augendæ Apostolicæ auctoritatis consilium traducatur? De Innocentio I. c. 5. §. 2. n. 2.

De Afris se se opponentibus appellationi Apiarii.

Etsi Africani in litteris ad Bonifacium & Cœlestinum se se opposuerint appellationi Apiarii, seu inferiorum clericorum ad sedem Apostolicam; nihil tamen in illis detegi, quo Apostolicum jus vocaretur in dubium, sed omnia referri ad impedienda improba ipsorum clericorum effugia & fraudes, quæ in eadem Apiarii causa fuerunt detectæ, probavi late in *Observationibus* ad dissertationem V. Quesnelli part. 1. c. 6. n. 30. pag. 971. & seqq. tom. 2. Operum S. Leonis nov. edit. Venetæ insertis. Immo Romanæ auctoritati in ea ipsa causa quantum re ipsa detulerint Africani, ibidem explicatum invenies, Qui ex hujusmodi gestis jus Pontificum non potest inficiari, incompetentis moliminis aut ambitiosi vitium Pontifici nequit imputare, etiamsi aliquid minus rectum ex aliena fraude aut deceptione subrepsisset.

Reprehensiones in Bonifacium & Zosimum dilutæ.

Quid Febronius reprehendere velit *in Bonifacio I. seu potius Zosimo* ex cap. 5. §. 6. n. 5. ignoro: neque enim loca ab ipso hic allegata ad hos Pontifices pertinent. Si vero respicit factum Cœlestii, qui Romam profectus Zosimum Papam dolo malo decepit, & a decepto litteras obtinuit, quæ postea detecta fraude revocatæ & correctæ fuerunt;

runt; non video cur hoc factum adversario prosit. Nihil hic gestum ad ostensionem & augumentum juris; sed unum illud exinde consequitur, summos Pontifices in judiciis circa personas posse decipi, & aliquid perperam errore facti scribere, quod melius instructi corrigant.

Quam male reprehensus S. Leo.

Censuram contra S. Leonem M. a Febronio ingestam ob judicium Romæ institutum adversum S. Hilarium Arelatensem prolixe refutavi in *Observationibus* ad Dissertationem V. Quesnelli, ad quam idem Febronius lectores remittit. Has observationes jam ab an. 1756. Venetiis * editas, quæ non solam particularem Hilarii causam explicant, sed Apostolicum quoque in ea aliisque Episcopalium appellationum causis jus luculentissime vindicant, si legisset Febronius; nescio, utrum tam confidenter potuisset sanctum Pontificem vellicare.

* *t. 2. Oper. S. Leonis.*

Aliam censuram, qua cap. 5. §. 4. n. 3. eumdem sanctum Pontificem pungit, ac si *auctoritatis suæ commendandæ multum studiosus NON PETITAM concilii* (Chalcedonensis) *confirmationem fuerit impertitus*, ipse S. Leo solvit apertissime, cum eam a Marciano Imperatore * petitam, non alio fine se dedisse protestetur, nisi ut iis obviaret, qui dubium sparserant, num definitionem fidei a Concilio editam approbaret, dum disciplinæ canonibus novitatem inducentibus acriter restitisset. Id Leonis studium in custodienda & vindicanda fide commendat, non vero amplificandi juris nisum subindicat.

* *ep. 110. inter Leon. ep. 114.*

Sed quid in his Febronii nisibus excutiendis moramur pluribus? Ille certe nisus mirificus videri debet, quo amplificatoribus Pontificiæ auctoritatis accensendum credidit etiam S. Gregorium Magnum, cujus studium a dominatione & ab augenda sua auctoritate alienissimum testimonia de humilitate ejusdem ab ipso Febronio laudata manifestum faciunt.

§. VII.

§. VII.

In quædam loca Febronii, ubi auctoritatem Pontificum in provinciales synodos & in majoribus causis vellicat.

Negari non poteſt, quin olim & per multa ſæcula pleraque in Eccleſiis gererentur auctoritate Epiſcoporum & Conciliorum particularium; Romanorum vero Pontificum auctoritatem, etſi ſummam ac plenam per ſe in univerſa Eccleſia, non tamen fuiſſe paſſim, nec ab omnibus requiſitam. Serius quædam inducta, & ab illis geſta, quæ prius non obtinuerant. Cum vero diſtinguatur poteſtas a poteſtatis uſu (poteſt enim quis etiam diutius non uti ea poteſtate qua fruitur); adverſarii Pontificiæ auctoritatis male prorſus ipſi poteſtatem multis in facultatibus ex eo denegant, quia antiquis ſæculis eisdem facultatibus uſa non eſt. Supremam plenamque poteſtatem, qua ſummi Pontifices jure primatus poterant moderari ac reſtringere Epiſcoporum facultates, ſuperius probavi, etſi prioribus ſæculis ipſam non exercuerint. Eadem ratione potuerunt pariter moderari atque certis conditionibus coercere facultates quoad Epiſcopos collectos in particularibus ſynodis, quibus non minus quam Epiſcopis ipſis poteſtate præſtare certiſſimum eſt ex conſtitutis in prooemio *De poteſt. Eccleſ.*, licet olim nihil tale ab ipſis geſtum legeretur. Multitudo ac diſtantia provinciarum atque regionum, temporum viciſſitudines, diligentior diſciplinæ cuſtodia, aliæque circumſtantiæ in cauſa fuere, ne poteſtatem ejusmodi olim exerere utile vel neceſſarium crederetur. Id autem non impedit quominus aliis atque aliis oborientibus cauſis ac circumſtantiis, ubi expediret publico bono, potuerint Pontifices circa ipſa particularia concilia quædam ſtatuere, & facultatem, quam anterioribus ſæculſs non exercuerant, exerere & exercere.

Non neganda poteſtas Pontificia ex non uſu priſcorum ſæculorum.

Que-

Queritur Febronius de illa aliquot apocryphis Pseudo-Isidori decretis inserta sententia, qua traditur concilia e[illegible]m provincialia celebrari non posse absque assensu vel auctoritate summi Pontificis. Duo hic in reprehensionem adduci queunt, restrictio potestatis conciliorum provincialium, & novitas anterioribus sæculis ignota. Si hæc restrictio sub Pseudo-Isidori ævum fuisset inducta, nulloque antiquo exemplo fulciretur; nonne æquitatem ipsius satis vindicaret ratio, ob quam ab ipso Pseudo-Isidoro restringenda visa est generalis & illimitata illa eorumdem conciliorum auctoritas, ne tam facile Episcopos opprimerent, quod explicavi cap. 5. §. 1.? De æquitate satis. De novitate autem plura & apertiora proferre licet. Testimonium enim valde antiquum in eamdem sententiam invenio apud Socratem lib. 2. cap. 8, ex versione Epiphanii Scholastici in Tripartita lib. 4. c. 9. *Regula Ecclesiastica jubet, non oportere præter sententiam Romani Pontificis concilium celebrari.* Licet græcus Socratis textus vocem *concilium* non præferat; sententiam tamen eamdem continet: quæ ad concilia pertinet: *Cum ecclesiastica regula vetet, ne absque consensu Romani Pontificis quicquam in Ecclesia decernatur*, utique in conciliis: occasione enim Antiochenæ synodi hæc regula producitur. Quamvis hic Socratis textus multis materiem dederit disputandi; constat nihilominus hanc regulam esse valde antiquam, & Pseudo-Isidoro multo anteriorem, & apud ipsos Græcos vulgatam, & a Socrate receptam, qui ante Chalcedonensem synodum scripsit. Idem principium aliis licet verbis repetit idem Socrates lib. 2. cap. 17. & legitur etiam apud Sozomenum lib. 3. cap. 10. Ex utroque autem liquet hanc regulam deductam fuisse ex Julii I. epistola ad Orientales Antiocheni concilii, in qua conquestus de Eusebianorum Orientalium synodis, a quibus S. Athanasius inconsulto Romano Pontifice depositus fuerat, ait: *An ignoratis hanc esse consuetudinem, ut primum nobis scribatur, & hinc quod justum est decernatur?* Quod hic Julius affirmavit de synodis Orientis, dum ageretur de judicio contra Alexandrinæ sedis Episcopum, Socrates & Sozomenus generatim de quibuslibet particularibus synodis accipiendum putarunt. Huic juri, quod Julius sedi Apostolicæ asserit

Restrictio potestatis conciliorum provincialium nec minus æqua, nec nova.

Locus Socratis discussus.

ferit

ferit *ex consuetudine*, suffragantur pariter gesta alius vetustioris Alexandrini Episcopi Dionysii, qui, ut notavit P. Constantius, cum in suspicionem venisset hæreseos, ad Dionysium Papam delatus, se se purgare non distulit. Quod autem idem Constantius subdit, hoc Apostolicæ sedis speciale jus posse referri ad Alexandrinæ Ecclesiæ originem, quæ S. Marcum S. Petri discipulum fundatorem habuit, non omnino probandum est: idem enim jus ratione originis competit non solum in Alexandrinæ, sed etiam in Antiochenæ sedis Episcopos, quam idem S. Petrus fundavit, sicut & in omnes Occidentis Ecclesias, quæ a sede Apostolica habent originem, ut Innocentius I. prodidit. Vera autem ac generalis hujus prærogativæ ratio ex primatu divinæ institutionis est deducenda, quo Romani Pontifices successores S. Petri in singulas tum Patriarchales, tum Metropoliticas, tum Episcopales sedes jurisdictionem obtinent.

in ep. 1. Julii col. 386. not. e.

epist. ad Decent. c. 1.

Ratio sane, quam pro suæ sedis jure præmiserat idem Julius in causa Athanasii aliorumque, quos Eusebiani impetiverant, his verbis exprimitur: *Oportuit omnibus nobis scripsisse, ut ita ab omnibus quod justum est decerneretur. Episcopi enim erant, qui patiebantur, nec vulgares Ecclesiæ, quæ vexabantur, sed quas ipsi Apostoli per se gubernarunt.* Ubi vides idem jus sibi asserere, primum generatim in causis Episcoporum, multo autem magis in iis, quæ spectarent ad Episcopos Ecclesiarum non vulgarium, ac tandem magis multo in causis Episcoporum Apostolicarum sedium, qualis erat illa S. Athanasii Alexandrini, in quam Pontificia auctoritas non ex jure patriarchico Romani Præsulis in solas Occidentales Ecclesias competenti colligi potest, sed ex jure divino primatus ipsa etiam consuetudine firmato; cui cum patriarchicum jus præjudicare non potuit, tum vero male Febronius multos actus jurisdictionis in Occidentales aut Orientis Ecclesias ad patriarchicum jus perinde retulit, quasi nihil exinde inferri possit pro jure primatus, vel patriarchicum jus jurisdictionem primatus excludat. In Romano enim Pontifice utrumque jus probe cohæret, ita ut qui actus illi non competunt ex jure patriarchico extra diœcesim Occidentis, competant ex jure primatus, quod extenditur in universam Ecclesiam.

Jus primatus cum patriarchico in Romano Pontifice.

Locus Sozomeni explicatus.

Cum Sozomenus loco laudato eam Julii rationem, qua Orientalium Synodorum contra Athanasium ausus repressit, sic exposuit: *Legem esse Pontificiam* (apud Nicephorum melius *Ecclesiasticam*) *ut pro irritis habeantur, quæ præter sententiam Episcopi Romani fuerint gesta*; præivit certissime illis quarumdam Pseudo-Isidori decretalium sententiis, quibus conciliorum gesta Apostolica approbatione ita indigere dicuntur, ut nihil sit ex illis ratum, cui non accesserit Apostolicæ Sedis auctoritas. Cum autem Julius loquatur de Episcoporum causis, quæ inter majores censentur; de his tantum Sozomeni locus est accipiendus, non vero de quibuscumque aliis provincialium Conciliorum judiciis & causis. Id sane, quod tamquam novum opponit Febronius, nullas Synodos nec ipsarum decreta rata esse posse, si careant auctoritate & confirmatione Apostolica; ad judicia potissimum de Episcopis pertinet & ad *majores causas*, de quibus alia atque alia Pseudo-Isidori decreta ab eodem memorantur, atque carpuntur. Novitatem vero hac in materia purgant illa, quibus *majores causæ* & Episcopales præsertim in Occidente vel olim ad Sedem Apostolicam delatæ fuerunt non solum in causa appellationis, verum etiam in quibusdam Episcoporum causis primæ cognitionis, de quibus egi in Observationibus ad dissert. v. Quesnelli tom. 2. editionis S. Leonis. *Maximas* quoque *Orientalium Ecclesias in magnis negotiis, in quibus opus esset disceptatione majore, sedem semper consuluisse Romanam*; *&*, *quoties usus exegit, ejus auxilium postulasse*, testatur Bonifacius I. Quis ignorat hac in re aliarum insignium Sedium Orientalium prærogativam? Antiochenæ Sedi, quæ S. Petrum habuit auctorem, nonne hoc jus in toto Oriente ejusdem Sedis Antistiti Alexandro asseruit Innocentius I.? *Ut sicut Metropolitanos auctoritate ordinas singulari, sic & ceteros non sine permissu conscientiaque tua finas Episcopos procurari.* Et rationem post pauca addit: *Quo enim te maxima expectat* (idest, ut explicat Constantius, *ad te pertinet*) *cura, præcipue tuum debent mereri judicium.* Quem textum non immerito commendavit Nicolaus I. epist. 42. n. 9.

t. 1. c. 4. §. 8. n. 5. pag. 99.

De causis majoribus R. Pontifici reservatis.

Ep. 15. edit. Constant. col. 1042. c.

Ib. ep. 24. n. 1. col. 852.

Quid dicam de CP. Episcopo, postquam Constantinopolim Imperii Sedes translata est? Socrates lib. 3. c. 28.

legem

legem memorat Attico Episcopo, *qua sancitum est ne præter sententiam Episcopi Constantinopolitani ulla fiat Sacerdotis* (id est Episcopi) *ordinatio.* Extat quoque Theodosii lex ad Philippum Præfectum prætorio Illyrici præcipiens, ut in Illyricianis provinciis, *siquid dubietatis emerserit; id oporteat non absque scientia viri reverentissimi sacrosanctæ legis antistitis urbis Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogativa lætatur, conventui sacerdotali sanctoque judicio reservari.* Hæc reservatio ei fundamento innixa, quod Constantinopolitana urbs *Romæ veteris prærogativa lætatur*; nonne eamdem prærogativam jure potiori tributam præsumit Romanæ urbis Episcopo, ut in causis difficilioribus nihil absque ejus scientia atque consensu fieret? Revocata quidem eadem Theodosii lex fuit, non tam epistola Honorii ad eumdem Theodosium, quam rescripto Theodosii ipsius: sed cum revocata fuerit, ne Romani Episcopi prærogativis præjudicio esset; hujus jus præcipue in Episcoporum, aliisque difficilioribus causis, cui præservando ea lex recissa fuit, confirmatur. Mirandum itaque maxime est, Febronium ausum fuisse hoc antiquissimum jus Romanorum Puntificum tribuere supposititiis Isidori decretis, & ausum quoque fuisse notare non solum Innocentium III. sed etiam Tridentinam synodum, quæ idem jus in causis majoribus Apostolicæ auctoritati tribuit, ac si Isidorianis commentis decepta, jus probaverit, quod nunc detecta ipsorum decretorum falsitate corrigendum esset. Ita præjudicium male constituti systematis hominem huc adduxit, ut œcumenicam quoque synodum totius Ecclesiæ veneratione consecratam docere, & ad sui systematis regulas jure evocare se posse censuerit. Alias ipsius Febronii animadversiones, & correctiones ejusdem concilii videsis cap. 1. §. 8. n. 10. & cap. 8. §. 5. n. 5.

Cod. Theod. lib. 16. tit. 1. L. 45.

Ex collect. Holstenii.

Febronii notæ contra ipsam Synodum Tridentinam reprehensæ.

§. VIII.

Num auctoritas Pontificia utilitati aut necessitati Conciliorum generalium opponatur.

Hæc quæstio de utilitate ac necessitate conciliorum generalium, de qua nonnulla ingeruntur a Febronio, non erat prætermittenda, ne auctoritati Apostolicæ obesse credantur ea quorumdam antiquorum testimonia, quæ utilitatem aut necessitatem illorum commendant. Expendenda res est tum in fidei materiis, tum in canonibus disciplinæ.

In quæstionibus fidei ad has dirimendas absolute necessariam non esse concilii generalis auctoritatem testatur Augustinus, probatque evidentissime antiquis exemplis, animadvertens plerasque hæreses sine concilio generali fuisse sopitas. Romanæ Sedis fides a summis Pontificibus definita, cum qua omnes debent unitatem servare, deberet per se sufficere ad controversiam finiendam, ut ne generalis concilii convocatione opus esset, quemadmodum S. Flavianus in causa Eutychis scripsit. Ubi vero ei auctoritati quamvis infallibili diffidentes non pareant, vel majoribus turbis excitatis gravius resistant; utilia vel etiam necessaria haberi queunt, & habita sunt ejusmodi concilia, ut dissensiones componerentur facilius, & vel dubitantes ad unitatem adducerentur, vel pertinacium contumacia palam fieret. Hoc novum examen atque judicium sicut nihil præjudicat auctoritati & infallibilitati conciliorum generalium, post quæ aliqui dubia & difficultates produxerunt, ut de Chalcedonensi definitione vidimus, post quam ob compescendos Eutychianorum motus novum judicium Leone Imperatore postulante ab omnium provinciarum Episcopis habitum

lib. 4. contra ep. Pelagianorum n. 34.

Novum examen in conciliis non præjudicat infallibilitati Pontificiæ in definitionibus fidei.

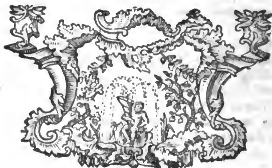
bitum fuit; ita nec præjudicant infallibilitati Apostolicæ generalium conciliorum judicia, quæ novo examine causæ in eumdem finem aliquando fuerunt instituta.

Num & quando concilia generalia ante sententiam definitivam Papæ possint esse necessaria, vel utilia.

Quandoque etiam potest esse utilis vel necessaria generalis synodi convocatio, antequam Pontifex definitivam sententiam pronuntiet in materia fidei, si de quæstione dogmatica agatur adeo implexa & obscura, ut Papa judicet non esse decidendam, aut non expedire ipsam decidere, absque consultatione synodi œcumenicæ, in qua Episcopis totius Ecclesiæ rem discutientibus, catholica traditio & veritas facilius certiusque dignoscatur ab omnibus, & oppositiones contrariæ manifestius solvantur, aditusque præcludatur novis difficultatibus atque gravioribus scissuris, quæ Ecclesiam turbarent. Hinc sicut infallibilitas Papæ in materia fidei conciliorum generalium auctoritati non opponitur, nec infallibilitas conciliorum repugnat infallibilitati Papæ (neque enim duo infallibiles pugnant inter se, neque repugnare queunt): sed altera alteram juvat, validiusque corroborat, ac ex utraque in unum conspirante maxima soliditas & certitudo exoritur, qualis vel ab adversariis admittitur in unitate membrorum cum capite. Neque alterutra superflua dici potest, sed utraque aliquo modo necessaria, ne sublata ex una parte infallibilitate Papæ oporteat semper convocare generale concilium, ut dissidia circa fidem peremptorio decreto definiantur; ex altera vero ne in generalibus conciliis desit auctoritas, qua diffidentes facilius certiusque instruantur, & contumacium detegatur perversitas, & comprimatur.

In materiis quoque disciplinæ, in quibus unitas omnium non ita est necessaria, ut in negotio fidei, utile vel necessarium multo magis judicari potest generale concilium, ubi statuendum sit aliquid novum, quod obliget omnes. Potestas scilicet Papæ licet per se sufficiat ad generales leges ferendas, cum toti præsit Ecclesiæ; cum tamen ei potestas tradita fuerit in ædificationem Ecclesiæ, non vero in destructionem; ubi aliquam legem in dissensiones cessuram timeri possit, ferenda non est: ac propterea Romani Pontifices leges ejusmodi consueverunt suspendere atque differre, quoad eas tute ac pacifice & utiliter edi posse cognoscant. Id aliquot in casibus non sine generali concilio

fieri posse intellexerunt, vel non sine prævia illarum Ecclesiarum seu Episcoporum consultatione, a quibus contradictio timeatur. Licet Benedicto XIV. persuasum esset minuendum dierum festorum numerum; noluit tamen generalem diminutionem constituere, sed per litteras exquirendam antea credidit hac in re Episcoporum aliorumque celebrium virorum sententiam; iisque solis eam diminutionem concessit, qui annuerent, eos vero, qui repugnarent aut difficultates opponerent, data lege non cogendos duxit, ne scandala excitarentur. Hæc pauca intelligentibus sufficient.

APPEN-

APPENDIX

DE

INFALLIBILITATE PONTIFICIA

IN

DEFINITIONIBUS DOGMATICIS.

APPENDIX

DE INFALLIBILITATE PONTIFICIA IN DEFINITIONIBUS DOGMATICIS,

Qua brevius explicatur atque ſtatuitur, quænam & qualis auctoritas ſummis Pontificibus tribuenda ſit, quando ex fine & officio primatus ob conſervandam in tota Eccleſia fidei unitatem definiunt controverſias dogmaticas.

HÆc additio maxime utilis, vel etiam neceſſaria quodammodo judicabitur, ut brevius proponantur præcipua capita atque principia, quæ circa auctoritatem infallibilitatemque Pontificiam in definiendis fidei quæſtionibus fuſius protuli in libro *De vi & ratione primatus*; ſicque iſtud ſit veluti compendium, quo totum ſyſtema ibidem propoſitum, ac totius ſyſtematis vis facilius percipi ac retineri poſſit. Hanc additionem ſubjicio *Vindiciis*, in quibus capite primo de auctoritate & infallibilitate Romanorum Pontificum circa fidei materias contra Febronium diſſerrui; & juxta propoſitam mihi methodum totam ratiocinationem contexam

ex principiis, in quibus idem Febronius & ceteri adversarii catholici mecum conveniunt.

Nonnulla etiam per adversarios catholicos certa præmittuntur.

Jam apud istos ex Patrum traditione & catholicæ Ecclesiæ doctrina certum est, Pontificum Romanorum primatum a Christo fuisse institutum ob custodiendam in tota Ecclesia unitatem. Cum porro unitas Ecclesiæ potior, quæ maxime conservanda est, sit unitas fidei; certum pariter esse debet, ipsum primatum fuisse institutum ob conservandam potissimum in tota Ecclesia unitatem fidei, Dissensiones circa fidem, quæ dum in partes dividunt, præjudicant unitati, compescendæ sunt, ut unitas custodiatur & conservetur in Ecclesia. Hæ autem ut compescantur, & provideatur unitati fidei; definitionibus dogmaticis legitima auctoritate editis efficiendum est. Non aliud medium Concilia, non aliud summi Pontifices aut Episcopi præsto habent. Hanc auctoritatem Romanis Pontificibus competere non negant adversarii, immo præcipuas partes iisdem tribuendas jure primatus ultro fatentur. Quænam vero & qualis auctoritas ipsis tradita fuerit a Christo in decidendis controversiis fidei, eum primatum instituit ob custodiendam & vindicandam in tota Ecclesia unitatem .* *maxime in fide*, nunc explicandum & constituendum est.

* *Bossueti verba sunt ex lib. 10. al. 15. Defens. c. 1.*

§. I.

§. I.

PRIMA PROPOSITIO.

Pontificia auctoritas, instituta ob finem conservandæ unitatis maxime in fide, esse debet per se sufficiens ad hunc finem obtinendum.

Nemo id negare potest aut in dubium revocare. Communis enim & apud omnes certa doctrina est, Deum, cum aliquem eligit ad dignitatem vel officium aliquod in aliquem finem, præstare etiam eidem media, quæ ad ipsum finem consequendum per se sint apta & sufficientia. Qui nimirum serio vult finem, nisi impotens aut improvidus sit (quorum neutrum convenire potest Deo), vult simul media sufficientia ad finem. Non discordat Febronius: immo id necessario sequitur ex illo ejusdem principio, quod omnino indubitatum ponit cap. 2. §. 4. *Cum genuinum fundamentum primatus in bono unitatis invenerimus; hinc pro principio statuemus, omnia illa & sola esse primogenea & essentialia jura primatus, sine quibus unitas non potest servari.* Sine auctoritate vero per se sufficienti ad unitatem obtinendam ipsa unitas servari non potest. Auctoritas igitur *per se sufficiens* ad custodiendam unitatem fidei, ob quam præcipue primatus fuit institutus, *primogeneo & essentiali* primatus juri nequit denegari. Vide hac de re librum *De vi primatus c. 9.* in quo aliquot adversariorum testimonia attuli, & præsertim illud Nicolii in nonum articulum Symboli c. 2. *Oportet igitur hocce caput* (idest Papam) *auctoritate frui quæ ipsi necessaria est, ut unitatem conservet*: hujusque auctoritatis vim non solum sufficientem utcumque esse debere existimat, sed talem, quæ per se satis sit *ad unitatem efficaciter conservandam:* subjicit enim, *juris esse*

divini & ex institutione Christi, ut (Papa) *omni potestate & prærogativis ad unitatem EFFICACITER conservandam necessariis præditus sit.* Concinit etiam recentior Anonymus auctor *Dissertationis Isagogicæ* Italica lingua editæ scribens cap. 2. *E' indubitato, che l' essenza del Primato consiste in una preeminenza fornita di tanta potestà, quanta bisognar può per la conservazione dell' unità.* Tota ergo difficultas sita est in explicando & constituendo, quænam sit illa Romanorum Pontificum auctoritas *per se sufficiens* ad conservandam in tota Ecclesia unitatem præsertim in fide; de qua tantum hic disputandum est, cum in hoc tantum sit & esse possit cum adversariis catholicis quæstio.

§. II.

SECUNDA PROPOSITIO.

Ut auctoritas summorum Pontificum sit per se sufficiens ad conservandam in tota Ecclesia unitatem fidei, debet esse non meri ordinis & honoris prærogativa, sed jurisdictionem aliquam peculiarem sibi competentem requirit, quæ per se exigat & obliget ad fidei unitatem.

Meri ordinis & honoris prærogativa ii tantum contenti esse queunt, qui cum sectariis merum ordinis & honoris, non autem peculiaris jurisdictionis primatum agnoscunt. Qui autem cum catholica Ecclesia, adversariis quoque assentientibus fatentur, veræ jurisdictionis primatum a Christo fuisse institutum; hi jurisdictionem eidem primatui adnexam debent concedere, eamque aptam ac per se sufficientem in finem conservandæ unitatis, quæ sine jurisdictio-

Vid. lib. De vi primat. c. 2.

diƈtione ſeu vi coaƈtiva ſervari non poteſt. Febronius etſi vim *directorii* ſummis Pontificibus competentem fere ſolam inculcet & efferat; vidit tamen *aliquid amplius*, id eſt aliquod jus coaƈtivum requiri in finem & conſervationem unitatis, quod ad jurisdiƈtionem referendum ſit, ne merum primatum ordinis & honoris videretur adſtruere. Jurisdiƈtio ſine vi coaƈtiva, quæ ſcilicet obliget, ex eodem Febronio intelligi nequit. S. Irenæus jurisdiƈtionem primatus aptiſſime expreſſit duobus verbis *potentiorem principalitatem*, ubi *principalitas* primatum, *potentior* vero jurisdiƈtionem præſtantiorem præcipuamque ſignificat. Vim autem coaƈtivam ad fidei unitatem expreſſit manifeſtius, cum neceſſitatem conveniendi cum Romana fide jure primatus impoſitam tradidit, de quo inferius plura.

c. 2. §. 4.

l. 3. c. 3.

§. III.

TERTIA PROPOSITIO.

Auƈtoritas, quæ in definiendis fidei controverſiis ſit per ſe ſufficiens ad exigendam & conſervandam fidei unitatem, ita per ſe ſola debet obligare atque ſufficere, ut alius auƈtoritatis præſidio non egeat: ac propterea Pontificia auƈtoritas, quæ per ſe ſufficiens eſt, ac dici debet ad conſervandam & exigendam fidei unitatem, ad hunc finem obtinendum nequit egere conſenſu Eccleſiæ.

Hæc propoſitio, quæ evertit conditionem conſenſus Eccleſiæ, quam adverſarii requirunt, ut definitiones Pontificiæ abſolute obligent ad unitatem, maximi momenti eſt,

& idcirco exactius probanda. Auctoritatem, quæ alieno præsidio indiget, ut unitatem exigat, atque sua vi consequatur, ad hunc finem obtinendum per se non sufficere certissimum est. Hinc si ex præcedenti propositione auctoritas Apostolica in definiendis fidei quæstionibus per se sufficiens dicenda est ad custodiendam unitatem fidei, ob quam a Christo instituta, & idonea ac sufficienti vi prædita fuit; consensu Ecclesiæ non debet indigere. Dicere cum adversariis auctoritatem primatus per se sufficientem, si Ecclesiæ accedat assensus, idem est ac negare eam per se aptam ac sufficientem in finem, propter quem talis auctoritas a Christo instituta ab ipsis adversariis conceditur. Vel ergo negandum est primatum institutum fuisse ob conservandam in Ecclesia unitatem potissimum fidei: vel, si hoc negare vetat Patrum traditio & Ecclesiæ doctrina, quam & adversarii amplectuntur; fatendum profecto est eumdem primatum fuisse instructum auctoritate (1) per se sufficienti & idonea ad exigendam & conservandam fidei unitatem, ut ne egeat præsidio, seu accessione consensus Ecclesiæ.

Hæc quidem conditio ab adversariis requisita novum inventum est, quod ignoravit antiquitas. * S. Flavianus Episcopus CP. ita per se sufficientem habuit definitionem S. Leonis, quam petebat contra errores Eutychis, ut non crederet opus concilii generalis præsidio. Idem censuit etiam S. Leo, cum convocationi generalis concilii se se opposuit. Quodsi huic congregando postea assensit, non idcirco assensit, quasi putaret vim per se sufficientem ad obligandum deesse suæ definitioni, de qua in concilio quæstionem ac dubium moveri noluit, sed ne obviaret Marciani

** ep. 26. inter Leon.*

Leo ep. 82. c. 1.

(1) Quantum vel olim habita sit *per se sufficiens* Apostolica auctoritas, declararunt, antiquisque exemplis confirmarunt Eutherius Thyanensis Episcopus, & Helladius Tharsensis in epist. ad Xystum III (apud Constant. epist. 4. n. 2. col. 1246.) *Olim siquidem sæpius jam ex Alexandria hujusmodi hæreticis zizaniis insurgentibus SUFFECIT vestra Apostolica sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum, impietatemque reprimendam &c.*

ciani Imperatoris consilio, qui medium hoc utile ac pene necessarium putabat ad conciliandam unitatem & pacem. Summi Pontifices cum suam potestatem ad unitatis finem institutam scirent; omnia media sibi tentanda duxerunt, nullum negligendum, ut dubitantes vel repugnantes ad unitatem adducendos curarent; neque ob id suam auctoritatem per se insufficientem censuerunt ad obligandum, neque obligandi vim pendere existimarunt a cujusquam consensu. Væ auctoritati superiorum, etiam Principum, si vim obligandi non haberent eorum præcepta aut leges, nisi subditorum consensus accederet. Vis obligandi ab ipsa potestate a Deo instituta proficiscitur, ac proinde a Deo, qui cum ipsam instituit, vim eidem indidit obligandi: unde eos, qui potestati resistunt, Dei ordinationi resistere Paulus docuit.

Pontificiam potestatem, quam Christus instituit, cum Petro claves Ecclesiæ, & potestatem ligandi atque solvendi tradidit, adeo per se sufficientem ad obligandum crediderunt semper antiqui Pontifices, ut consensum definitionibus Apostolicis debitum subscriptionibus præstandum exegerint vi ipsius auctoritatis per se, etiamsi nondum adesset ille consensus, qui ad vim omnino coactivam ab adversariis requiritur. Exempla definitionum Innocentii, Zosimi, Cœlestini, Leonis, aliorumque subsequentium Pontificum, qui ad subscriptiones coegerunt, notissima sunt. Cogere enim ad subscriptiones, est cogere ad consensum: hæc vero coactio ante Ecclesiæ consensum fuisset injusta, si Apostolica auctoritas, ut legitimam vim obligandi haberet, indigeret præsidio seu conditione consensus.

Hanc quidem conditionem non minus evidenter respuit S. Irenæus eo testimonio, quo necessitatem conveniendi, seu consentiendi cum Romanæ Ecclesiæ fide omnibus undique fidelibus, omnibusque Ecclesiis impositam, non in consensum aliarum Ecclesiarum retulit sed *in potentiorem principalitatem*, id est in potentiorem auctoritatem propriam primatus, quæ ipsam consensus necessitatem seu obligationem affert. Vide ipsa ejus verba & explicationem in libro *De vi primat.* c. 13. §. 1. Primatus, qui vi sua hanc obligationem imponit, vi sua exigit ipsum consensum; neque hæc vis exigendi consensus deduci potest ab ipso consensu,

Locus S. Irenæi ad vim coactivam non exigit aliarum Ecclesiarum consensum.

ſenſu, quem cum exigit producit, ne hic conſenſus ſui ipſius cauſa ſimul ſit & effectus, Adeo vero hanc primatus auctoritatem vim habere per ſe ſufficientem credidit Irenæus, nulloque aliarum Eccleſiarum conſenſu indigere, quoad unitatem obligaret omnes, ut aliarum conſenſum inquirere & cognoſcere neceſſarium non duxerit (cum omnium fidem ac traditionem inquirere atque cognoſcere nimis eſſet longum & fere impoſſibile); ſed ſatis eſſe crediderit unam Romanæ Eccleſiæ fidem cognoſcere, quæ cum ſola per ſe tanta vi prædita ſit propter *potentiorem principalitatem*, id eſt ratione primatus, ut omnibus Eccleſiis neceſſitatem unitatis & conſenſus imponat; hac una fide cognita, aliarum omnium conſentiens traditio & fides ſimul cognoſcitur. Non ergo vim cogendi omnes ad unitatem Irenæus deduxit ex iſtarum conſenſu, quem nec inquirere nec cognoſcere opus eſſe putavit; ſed hunc conſenſum ex vi coactiva Romanæ fidei atque primatus deducens, vim per ſe ſufficientem ad obligandum omnes ipſi Romanæ fidei & primatui attribuit. Hinc fruſtra hunc Irenæi locum nobis extorquere nituntur, qui dicunt eumdem loqui de Romana Eccleſia, ſeu de Romanæ Eccleſiæ traditione ac fide, non de fide Romanorum Pontificum, nec de definitionibus iſtorum in materia fidei. Quidquid enim auctoritatis in unitatis bonum Romanæ Eccleſiæ vel fidei tribuitur propter *potentiorem principalitatem*, ſeu propter primatum, qui in bonum unitatis fuit inſtitutus a Chriſto, pertinet ad Romanos Pontifices, in quibus tantum reſidet primatus vis & auctoritas; & idcirco Romanæ Eccleſiæ fides, cum qua ex Irenæi doctrina omnes convenire & concordare neceſſe eſt propter primatum, alia non poteſt intelligi, niſi fides, quam Pontifices jure primatus in unitatis bonum definiunt, ut fidei unitatem in tota Eccleſia cuſtodiant.

Totam vim tribuit primatui.

Objectio & interpretatio ab obvio ſenſu aliena.

Neque vero ob adſtruendam ex ipſo S. Irenæo conditionem conſenſus ingeras illa, quæ idem Sanctus poſt aſſertam neceſſitatem unitatis cum Romana Eccleſia ſtatim ſubjicit: *In qua ſemper ab his, qui ſunt undique, conſervata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis, traditio;* perinde ac ſi his verbis ſignificetur Romanam fidem ideo exigere unitatem ab omnibus, quia omnes *undique* confluentes Ro-

mam

mam, omnium Ecclesiarum consensum ad eam attulerunt. Quis autem hanc interpretationem ab obvio verborum sensu & a contextu alienam poterit approbare? Verba, quæ unice tradunt fidem Apostolicam conservatam ab omnibus undique fidelibus in Romanæ Apostolicæ Ecclesiæ fide, omnium quidem Ecclesiarum consensionem & nnitatem cum fide Romana certam præsumunt, at non idcirco causam & obligationem consentiendi, seu vim coactivam ad hanc consensionem & unitatem in ipsum omnium consensum referunt. De hac necessitate seu vi coactiva iisdem verbis non agit Irenæus, sed præcedentibus, quibus eam vim atque necessitatem, uti notavimus, non consensui, sed primatus auctoritati asseruit, *propter potentiorem principalitatem.* Cum porro ob potentiorem vim primatus *necesse sit omnem Ecclesiam, hoc est omnes qui sunt undique fideles convenire*, seu unitatem tenere cum Romanæ Ecclesiæ traditione ac fide, quæ ab Apostolis Petro & Paulo originem ducit; certum efficitur eos omnes, qui hanc debitam unitatem custodiunt, custodire eam quæ est ab Apostolis fidem: & e contra eos, qui hanc unitatem deserunt, aut deseruerunt hæretici, a vera Apostolica fide defecisse convincuntur. Ita porro in unitate Romanæ fidei ab omnibus qui sunt undique fidelibus custodita est vera fides Apostolica, ut ipsæ Ecclesiæ Apostolicæ, quæ fidem acceperunt ab Apostolis, conservarint veram fidem, quamdiu Romanæ fidei adhæserunt; ex quo autem hanc unitatem deseruerunt, a vera Apostolica fide defecerint.

Alia objectio solvitur.

Lib. 3. de hæres. c. 4.

Obtrudat nunc quispiam & ingerat alium ejusdem Irenæi locum, ubi alias quoque Ecclesias Apostolicas laudans, harum traditionem consulendam significat. Id sane tunc poterat jure fieri, cum illæ tenebant necessariam cum Romana fide unitatem. Nunc vero postquam ab hac unitate desciverunt; & sola Romana veram Apostolicam fidem una cum ceteris catholicis Ecclesiis tenet, semperque tenebit immotam & integram; quis catholicus ad eas consulendas hæreticos provocet? Hinc certe Irenæus etsi suo ævo laudarit aliarumApostolicarumEcclesiarum traditionem; non tamen de illis, sed de sola Romana affirmavit necesse esse cum fide ipsius unitatem tenere, & affirmavit quidem propter potentiorem primatum, qui soli Romanæ Ecclesiæ,

 seu

seu solis ejus Pontificibus competit. In refellenda conditione consensus Ecclesiæ, quam multis rejeci lib. *De vi primatus* c. 14. num. 27. & in celebri Irenæi testimonio quod eodem in libro fuse exposui, iterum hic diutius aliquando immorandum fuit, ne forte aliquod subterfugium subinde detectum, si non dilueretur, quempiam impediret: sicque certa remanet tertia propositio, quæ Apostolicam auctoritatem ita per se sufficientem esse debere statuit ad unitatis finem exigendum, ut alius cujusquam auctoritatis præsidio aut conditione consensus non egeat.

§. IV.

QUARTA PROPOSITIO.

Auctoritas, quæ sit per se sufficiens ad exigendam & conservandam fidei unitatem in tota Ecclesia, ea vi prædita esse debet, qua ad unitatem obliget non aliquos tantum, sed omnes Christianos, non tam distributive quam collective sumptos, ex quibus sumptis collective constat ipsa catholica Ecclesia.

Si quos enim non posset ad fidei unitatem vi idonea obligare, non esset auctoritas per se sufficiens ad custodiendam in tota Ecclesia unitatem fidei, quæ non ex aliquorum tantum, sed ex omnium Christianorum fide coalescit (2). Specialem difficultatem nonnulli adversarii cum Febro-

(2) Ut in tota Ecclesia una sit omnium Christianorum fides, & hæc tinet unitas conservetur ab omnibus, definitiones fidei, quas ob conservandam in tota Ecclesia hanc fidei

Febronio movere ſolent quoad Epiſcopos, qui cum jure divino ſint judices præſertim in materia fidei; judicis naturam non pati exiſtimant, ut ad aſſentiendum definitionibus Pontificiis obligentur, ita ut ab ipſis diſſentire non poſſint. Hanc vero difficultatem penitus ſublatam reor ex iis, quæ diſſerui in lib. *De poteſt. Eccl.* cap. 2. n. 3. pag. 28. Cum Chriſtus ob conſervandam in Eccleſia fidei unitatem Petro in mandatis dedit, ut in fidei diſſenſionibus a demone excitandis confirmaret, hoc eſt, in vera fide, ſeu in unitate ejusdem fidei contineret *fratres*; fratrum profecto nomine Apoſtolos & Apoſtolorum ſucceſſores Epiſcopos indicaſſe, & in id exequendum ex fine & officio primatus auctoritatem per ſe ſufficientem, ſine qua unitas non potuiſſet conſervari, Petro ejusque ſucceſſoribus traditam ab eo fuiſſe dubitare non licet. Neceſſitas conveniendi cum Romanæ Eccleſiæ fide, quam vi potentioris primatus omnibus undique fidelibus impoſitam affirmavit S. Irenæus laudatus paragrapho præcedenti, Epiſcopos non excipit. Immo hos potiſſimum obligari fatendum eſt. Cum enim ipſi ſint præcipua Eccleſiæ membra, at ſubordinata ſupremo capiti in idem unitatis bonum, ut in cuſtodiam unitatis potiſſimum fidei cooperentur, atque cum ipſo in unum conſpirent; cavere vel maxime debent, ne a debita cum eo unitate umquam declinantes, ſciſſuras foveant præſertim in fide. Subſcriptiones definitionum fidei, quas ab Epiſcopis præcipue exigere antiquiſſimus mos fuit, jus in hoc Pontificium obligandi ipſos Epiſcopos aperte teſtantur.

unitatem edunt Pontifices jure primatus, ea vi præditæ eſſe debent, & ita obligare omnes, ut in tota collectione Eccleſiæ nullus ſit, qui poſt definitionem licite poſſit diſſentire a dogmate definito, uti ante definitionem poterat. Id eſt, quod dici ſolet obligare omnes non *diſtributive* tantum, ſed *collective*: nec aliter ipſæ definitiones conciliorum generalium, quæ ſane totam collectionem adſtringunt, obligant omnes *collective*. Hanc Pontificiam auctoritatem in omnes *collective* ex propoſito conſtitui in opere *de poteſt. Eccleſ.* cap. 4. §. 3.

§. V.

QUINTA PROPOSITIO.

Auctoritas, quæ in conservationem unitatis fidei definitiones dogmaticas edit, his definitionibus dogmaticis, ut in conservandam fidei unitatem sufficiant, obligare debet omnes, non ad meram exteriorem observantiam, sed ad assensum & obsequium mentis: quod cum fidei necessarium sit, sine eo fidei unitas servari non posset.

Hoc mentis obsequium, quod ipsæ definitiones Apostolicæ exigunt, ut Apostolica auctoritas sit per se sufficiens ad conservandam unitatem fidei, omnino necessarium comprobat debitum obedientiæ, quam eidem auctoritati definienti aliquod dogma deferendam interno *mentis obsequio* seu assensu vel adversarii Galli fatentur. Vide lib. *De vi primat.* c. 23. n. 74. & seqq. ubi inter alia attulimus trium & triginta Episcoporum Galliæ testimonium in litteris ad Innocentium X. scriptis an. 1653. die 15. Julii; eamdemque obedientiam deferendam ex *subordinatione hierarchica* ipsi Episcopi testati sunt in aliis ejusdem temporis litteris ad Episcopos regni, de quibus vide *lib. de potest. Eccl.* c. 2. n. 4. Idipsum quoque confirmarunt Gallicani occasione celebris *casus*, ut vocabant, *conscientiæ*, qui cum externum, non autem internum obsequium definitionibus Romanorum Pontificum exhibendum præferret, iisdem Gallicanis postulantibus Pontificia auctoritate damnatus, & damnatio ab illis non solum recepta, sed laudata etiam fuit, ut explicavi in lib. *De vi primat.* loc. cit. Nemo ab hoc debito mentis obsequio subtrahendos putet Episcopos, qui *hierar-*

chica

chica subordinatione eidem obedientiæ præstandæ, quam jurejurando spoponderunt, non minus quam laici, sed multo magis obligantur.

Qui ex doctrina synodi Constantiensis ipsas (3) particulares Ecclesias ac Synodos particulares Apostolicæ auctoritati subjectas agnoscunt, dubitare nequeunt quin omnes saltem particulares (quantumvis Episcopi) definitionibus Apostolicis obligentur. Ii tantum, qui cum * Febronio & Gersone existiment eas definitiones obligare (4) *saltem* *ad*

* Cap. 2. §. 4. n. 4. pag. 51. t. 1.

(3) Si nemini particulari liceat dogmatizare contra definitiones Apostolicas, quamdiu Ecclesia non reclamat, adeo ut (quod dicit Febronius) *Provisorie illis obsequendum sit*; quomodo fieri possit ut aliquando reclamet Ecclesia, quis congrue explicet? Numquam profecto id eveniet, nisi quidam in particulari ante contradictionem Ecclesiæ incipiant se ie opponere, & contra editam definitionem aliquid declarare contra superioris sententiam, quod particularibus saltem illicitum esse adversarii negare non possunt. Nec vero ex illicita aliquorum particularium contradictione expectari potest juridica contradictio Ecclesiæ, quæ semper adhæsit, & adhæsura est centro unitatis fidei, quocum omnes undique fideles, ipsamque Ecclesiam convenire necesse est *propter potentiorem principalitatem*. Ii soli se se opponere audebunt, qui nec potestatem primatus potentiorem ac per se sufficientem agnoscunt, nec se quamvis particulares eidem potestati subjectos, nec debitæ unitati atque obedientiæ mentis quoque obsequium exigenti obnoxios arbitrentur.

(4) Hæc thesis, qua cum Gersone asserit Febronius, definitionibus judiciisque dogmaticis Summorum Pontificum esse obsequendum *provisorie*, saltem *non dogmatizando contrarium, quamdiu non reclamat Ecclesia*, a nemine conciliari poterit cum illis ejusdem Febroniii verbis cap. 2 §. 8. t. 1. pag. 62. *Si ex insperato Pontifex extra concilium ita ediceret, ut in ejus eloquio Ecclesiæ suam traditionem non recognoscerent, his competit jus contradicendi*. De particularibus Ecclesiis seu Episcopis Febronium hic loqui indicant sequentia, quibus *justam* hoc casu *Ecclesiarum particularium contradictionem* appellat. Voces autem præmissæ *ex insperato ediceret:* definitionem vix editam innuunt, antequam posset innotescere dissensus, seu contradictio catholicæ Ecclesiæ. Si particularibus saltem Ecclesiis non li-

ad non dogmatizandum contrarium, *quamdiu Ecclesia non reclamat*; contenti esse videntur obsequio illo externo, quod contradictionem exteriorem impediat. At in exteriori hujusmodi obsequio, cui non respondeat obsequium & assensus mentis, nonne simulationis & mendacii vitium includitur? Quaenam esset isthaec obedientia atque subordinatio hierarchica, quae simulando & mentiendo obsequeretur?
2. Cor. 10. 5. Certe unitas fidei, qua ex Apostolo *captivatur omnis intellectus in obsequium Christi*, praeter externum obsequium, assensum interiorem efflagitat, ut omnes in materia fidei
Rom. c. 12. v. 16. *idipsum invicem sentiamus*, *& idipsum dicamus omnes*.
1. Cor. 1. v. 10. Huic ergo unitati in tota Ecclesia servandae si vis per se sufficiens Apostolicae auctoritati attributa dicenda est; negari non potest definitiones Apostolicas obligare ad assensum etiam internum, sine quo unitas fidei servari non posset.

§. VI.

---

eet *dogmatizare contrarium*, antequam reclamet Ecclesia; quomodo licere eisdem potest contradicere, si ante detectam contradictionem Ecclesiae suam traditionem in definitione vix editа non recognoscant? In eo, qui falsam sententiam propugnat, quam facile est contradictionem aliquam invenire! Neque Febronium juvat conditio, si in Pontificia definitione particulares illae Ecclesiae suam traditionem non recognoscerent. Nonne ex S. Irenaeo didicimus certam regulam verae fidei discernendae ab errore esse Romanae Sedis traditionem, cum qua ob primatus vim potentiorem omnes undique fideles, & Ecclesias omnes convenire necesse est, & in qua semper ab his qui sunt undique conservata est ea quae est ab Apostolis traditio? Nonne ex hac regula ad eamdem traditionem Romanam exigenda est particularium Ecclesiarum traditio; ita ut siqua cum ea non concordet, tamquam error repudianda sit? Quis defendere juste potest contradictionem iis definitionibus, quibus debetur unitas & obedientia fidei?

§. VI.

PROPOSITIO SEXTA.

Pontificia auctoritas, quae ab omnibus Christianis etiam Episcopis exigit obsequium & assensum internum proprium fidei erga definitiones a Summis Pontificibus editas, omnem dubitationem debet excludere, ita ut dubitare non liceat, num illi, cum fidei controversias definiunt, in ipsa definitione errent.

Assensus internus proprius fidei, quo captivandus est intellectus in fidei obsequium, cum dubitatione conjungi nequit; ac propterea simplex dubium circa aliquod dogma sufficit ad violandam fidem. Auctoritas autem, quae omnem dubitationem debet excludere, omnimodam certitudinem afferat necesse est: alias esset insufficiens per se ad conservandam in Ecclesia fidei unitatem. Porro definitiones Apostolicas circa fidem per se omne dubium excludere, & omnimodam certitudinem parere ex antiquis exemplis & Patrum testimoniis liquet. Sic S. Augustinus definitione Apostolica contra Pelagianos *causam finitam, totamque dubitationem sublatam* prodidit. Vide lib. *De vi primat.* cap. 13. n. 50. & 51. Similiter S. Cœlestinus, & S. Leo, cum definitiones ediderunt, unus contra errorem Nestorii, alter contra illum Eutychis, eas ita certum assensum exigere crediderunt, ut noluerint in ipsis generalibus Conciliis Ephesino atque Chalcedonensi de Apostolicis judiciis quaestionem moveri & judicari. Vide ibidem n. *59.* & *66.* Idem est de aliis aliorum Pontificum definitionibus dogmaticis, quas si

ſi quandoque novo examini in œcumenicis ſynodis aliquatenus ſubjici paſſi ſunt; non ea de cauſa id permiſere, quaſi licere crederent de iisdem ambigere, ſed ut nova diſcuſſione dubitantes aut repugnantes convicti, ad unitatem adducerentur; aut eorum pervicacia atque perverſitas evidentius pateſieret, ne ignaris aut minus cautis fucum facerent. Unitatis bonum, ob quod vindicandum Pontificia auctoritas fuit inſtituta, Romani præſules ita præſtare cenſuerunt, ut (quod §. 3. monuimus) media omnia ſibi tentanda duxerint, ex quibus unitas ſperari poſſet, etiamſi aliquod forte ſuæ auctoritatis diſpendium, ſeu offenſio aliqua exinde timenda videretur apud eos, qui fortaſſis ex novæ hujus diſcuſſionis indulgentia Apoſtolicas definitiones non omnino certas deducerent. Has autem ita certas per ſe ſe habuerunt Epiſcopi Gallicani, ut ſuam fidem in Eutychis cauſa certam omnino & catholicam agnoverint, ex quo ipſam cum fide a Leone deſinita concordem deprehenderunt; non autem e contra fidem a Leone definitam certam habuerint ex eo, quod cum ſuarum Eccleſiarum fide conveniret. Vide ibidem n. 76. & 77. (5). Id ex principio antiquiſſimi Gallicani Epiſcopi S. Irenæi didicerunt, qui veritatem ab errore diſcernendam docuit ex concordia cum Romana fide, ita ut certa regula dignoſcendæ veræ fidei ſit Romanæ Eccleſiæ fides. Cum enim ex ejusdem Irenæi doctrina neceſſe omnino ſit omnes undique fideles, & Eccleſias omnes concordare cum Romana fide; aliarum utique omnium catholicarum Eccleſiarum fides eadem eſſe debet ac fides Romana: quod idem eſt ac dicere Romanam fidem eamdem eſſe ac fidem omnium catholicarum Eccleſiarum, ideſt ipſius Eccleſiæ catholicæ. Fidem autem catholicæ Eccleſiæ cum veram fidem eſſe certiſſimum ſit; certiſſimum quoque erit veram fidem eſſe Romanam, cum qua omnium aliarum catholicarum fides debet concordare; ac

(5) Hinc Romanæ fidei nimium non tribuit Gerſon in ſermone, quem habuit coram Alexandro V., cum ab ea certitudinem fidei petendam pronuntiavit: *A qua fidei certitudo petenda eſt.* Tom. 2. edit. Dupin. p. 136.

ac propterea ad veram catholicam fidem certo dignoscendam non sit opus inquirere, quænam sit aliarum Ecclesiarum fides; sed Romanæ fidei inquisitio & cognitio sufficiat.

Traditionis testimonia fuse descripta in alio opere *De vi primat.* c. 13. dum probant necessitatem unitatis fidei cum Romana fide, quam in controversiis definiunt Summi Pontifices, probant simul certum assensum fidei definitionibus Apostolicis præstandum, & omnis dubitationis expertem.

§. VII.

PROPOSITIO SEPTIMA.

Auctoritas Pontificia, cujus definitiones dogmaticæ in conservationem unitatis fidei editæ obligant totam Ecclesiam ad assensum fidei ipsis definitionibus præstandum, omni dubitatione exclusa, in definiendo infallibilis dicenda est, ut ipsa Ecclesia ex promissis Christi est infallibilis.

In hac propositione infallibilitatem definitionum, quas edunt Summi Pontifices, ex infallibilitate totius Ecclesiæ, quam omnes catholici ex certis promissis ipsi Ecclesiæ factis indubie fatentur, deducimus. Si enim ex constitutis hactenus vis & ratio primatus, instituti ob conservandam unitatem potissimum fidei in tota Ecclesia, vim per se sufficientem requirit ad exigendam hanc unitatem & fidei assensum a tota Ecclesia præstandum definitionibus Apostolicis; tota vero Ecclesia ex Christi promissis infallibilis in errorem fidei nequeat deduci; infallibilis profecto dicenda erit in his definitionibus Apostolica auctoritas, ne si in

iſtas poſſet fidei error irrepere, Eccleſia catholica, quæ ad aſſenſum obligatur, in errorem inducatur. Hæc prærogativa peculiaris auctoritatis Pontificiæ per ſe, quippe quæ per ſe obligat totam Eccleſiam, non eſt communis aliis Epiſcopis, aut conciliis particularibus, quæ non obligant niſi ſuos ſubditos atque Eccleſias particulares. Hæ nimirum Eccleſiæ cum non ita ſint infallibiles, ut univerſalis Eccleſia infallibilis eſt; illorum auctoritatem infallibilitatis privilegio gaudere opus non eſt; ac proinde errare poſſunt Epiſcopi & concilia particularia, uti ſane multi ſubinde errarunt Apoſtolicarum etiam Eccleſiarum Epiſcopi cum ſuis particularibus Eccleſiis: immo jam hoc tempore omnes aut fere omnes a vera fide aberraſſe dolemus, & ab Eccleſia catholica defeciſſe. Si autem quæras, cur defecerint & aberraverint; invenies hanc veram cauſam fuiſſe, quia cum Romana Eccleſia catholicæ fidei centro non cuſtodierunt fidei unitatem, quam cuique ſervandam ex prærogativa primatus non ſolum Irenæus, ſed univerſalis etiam traditio docuit.

Hinc patet diſtinctio inter definitiones editas a Romano Pontifice & illas ab aliis particularibus Epiſcopis aut ſynodis; & cur ex Pontificii primatus auctoritate, non vero ex auctoritate Epiſcoporum aut ſynodorum particularium definitionum infallibilitas conſequatur: quia videlicet Romani Pontificis auctoritas obligat ad unitatem & aſſenſum univerſam Eccleſiam, auctoritas vero aliorum Epiſcoporum aut ſynodorum particularium per ſe non obligat omnes, nec totam Eccleſiam, ſed ſuos ſubditos & ſuas Eccleſias particulares, quæ non ſunt infallibiles, uti eſt infallibilis Eccleſia catholica.

Fateor antiquos, cum vim obligandi tribuerunt Epiſcopis etiam particularibus, haud exiſtimaſſe neceſſarium affirmare ipſos, ut ad unitatem ſuos ſubditos obligarent, eſſe infallibiles; ſed crediſſe ſufficere in id eorum poteſtatem a Deo inſtitutam, cui inferiores debent obedientiam, & in materiis fidei legitimum etiam mentis obſe-
Luc. 11. 16. quium præſtare ex illis Evangelii: *Qui vos audit, me au-*
**cap. 4. §. 2. n. 13.* *dit* &c. ut cum Petro Aurelio.* Febronius notavit. Cum vero particulares Epiſcopi per ſe non obligent ad unitatem totam Eccleſiam, neque idcirco ita infallibiles dicendi ſint,

di ſint, ut tota Eccleſia eſt infallibilis; ſed eorum auctoritas non extendatur per ſe extra ſuos ſubditos & Eccleſias particulares: ſicut non repugnat hos & has errare circa fidem; ita in his infallibilitas certa non eſt niſi ea conditione, ſi concordent cum fide Eccleſiæ catholicæ, ſeu cum Romana, quacum totam Eccleſiam catholicam convenire neceſſe eſt, adeo ut ex concordia cum hac diſcernendum ſit, quænam Eccleſiæ particulares teneant veram fidem, & e contra eæ cognoſcantur a vera fide deſciviſſe, quæ cum Romana non conveniunt. Hinc unitas cum Romana fide abſolute neceſſaria eſt: ac proinde infallibilitatis prærogativa abſoluta illi eſt tribuenda, & vis coactiva ad fidei unitatem pariter (6) abſoluta; ſicuti abſoluta eſt item infallibilitas & vis coactiva ipſius Eccleſiæ catholicæ, quæ Romanæ fidei adhæreat oportet, ut ex Irenæo accepimus.

 §. VIII.

(6) Alia ratione hanc infallibilitatem fidei a Romanis Pontificibus definitæ ex eo deducere libet, quia Romana fides ab illis definita eadem eſt ac fides totius Eccleſiæ catholicæ. Duo in hanc rem concinentia S. Irenæi & S. Auguſtini teſtimonia expendenda ſunt. Cum S. Irenæus loco ſæpius laudato docuit, neceſſe eſſe omnes qui ſunt undique fideles, omneſque proinde Eccleſias convenire cum Romanæ Eccleſiæ fide; proculdubio ſignificavit omnium catholicarum Eccleſiarum fidem eamdem eſſe cum Romana, ideoque hanc præcipue commendavit, inquit Boſſuetus lib. 10. al. 15. Defenſ. c. 14., *cum profecto certum eſſet non potuiſſe fieri, ut a reliquis Eccleſiis diſcreparet* (Romana traditio) *in qua omnes unitatem ſervare debeant.* Quod de fide ac traditione Romana ſcripſit S. Irenæus, S. Auguſtinus expreſſe prodidit de fide, quam Romani Pontifices definiunt. Etenim lib. 1. in Julianum cap. 2. loquens de definitione Innocentii ad Africanos miſſa contra hæreſim Pelagianam ait: *Quid enim potuit ille vir Sanctus Africanis reſpondere conciliis, niſi quod antiquitus Apoſtolica Sedes & Romana cum cæteris tenet perſeveranter Eccleſia?* Quam belle concinit Auguſtinus cum Irenæo? Ex textu Irenæi omnium catholicarum Eccleſiarum fides, convenire debet cum Romana; & ex Auguſtino Romana fides ab Innocentio definita, non potuit non convenire cum fide ceterarum Eccleſiarum, quam

§. VIII.

PROPOSITIO OCTAVA.

Eadem Pontificum infallibilitas evincitur vel maxime ex promiſſis Chriſti factis S. Petro, ac ex traditione Patrum.

Romanorum Pontificum infallibilitas in definitionibus fidei ex Eccleſiæ catholicæ infallibilitate ac ex promiſſis Chriſti factis Eccleſiæ hactenus deducta, innititur etiam duabus illis ejusdem Chriſti promiſſionibus S. Petro factis, *& portæ inferi non prævalebunt adverſus eam; & oravi pro te, ut non deficiat fides tua.* Non inficiantur adverſarii hæc Evangelica teſtimonia pertinere ad primatum, quem horum verborum contextu Chriſtus inſtituit in Petro, ac proinde jure a catholicis ea afferri ad probandum ipſum primatum. Hæ itaque promiſſiones Chriſti ad primatum referendæ ſunt: ac proinde non ad unum S. Petrum ſunt reſtringendæ, ſed pleræque ſpectant ad omnes Romanos Pontifices, qui eodem primatu fruuntur. Enimvero cum ejusmodi promiſſiones factæ fuerint Petro in bonum unitatis fidei ab eodem cuſtodiendæ in Eccleſia catholica jure primatus; proculdubio pertinent etiam ad ejus ſucceſſores

Romana *Cum CÆTERIS tenet perſeveranter Eccleſia.* Romana ergo fides, quam Pontifices definiunt, eadem eſt ac fides aliarum catholicarum Eccleſiarum, ac proinde eſt eadem ac fides totius Eccleſiæ catholicæ. Infallibilis igitur ſit oportet, uti Eccleſiæ catholicæ fides infallibilis eſt.

cessores, qui ex officio & fine primatus unitatem fidei in tota Ecclesia debent custodire. Neque enim dubitare licet, quin Christus, qui primatum instituit ob conservandam in tota Ecclesia unitatem *maxime in fide*, promissiones in eumdem finem Petro factas ad omnes ipsius successores extenderit: cum præsertim auctoritas omnino tuta in Petri successoribus eo magis esset necessaria quam in aliis Episcopis successoribus Apostolorum, *quo minus horum fides erat confirmata, quam fides Apostolorum*, ut Bossuetus * notavit. Hinc sane eas promissiones Petro factas successoribus ejus aptavit traditio, quam explicavi in libro *De vi primatus* c. 15. §. 2. & 3. Immo etiam Gallicani Episcopi eas ab ipso Christo præsumpserunt, & indicarunt aptatas, cum in litteris ad Innocentium X. scriptis die x. Julii an. 1653. affirmarunt, judicia Sedis Apostolicæ in negotio fidei a Pontificibus Romanis edita, non solum *summa & divina auctoritate*, sed etiam *CHRISTI POLLICITATIONE NIXA*; ita ut his de causis ipsum mentis obsequium requirant. Idipsum comprobat ea Patrum traditio, quæ Bossueto cum ceteris adversariis assentiente Romanam fidem a S. Petro in Apostolica Sede depositam *immotam* & *indefectibilem* esse & semper futuram pronuntiat; idque Christi promissis attribuendum agnoscens in libro *De promissis Christi factis Ecclesiæ* ubi agit adversus hæreticos, qui Ecclesiam visibilem in fide posse deficere autumant, indefectibilitatem fidei ejusdem Ecclesiæ, quæ cum Romana fide unitatem custodit, ex promissis Christi deducens scripsit: *Si ergo firme adhærebimus huic cathedræ* (ideft doctrinæ ex hac cathedra editæ) *tuti erimus ex Jesu Christi promissis.* Apertius vero lib. 12. al. 15. Defensionis c. 7. ex veteri formula fidei, quam omnes Ecclesiæ subsignarunt, & *tota Ecclesia approbavit*, minime dubium esse pronuntiat, *Sedis Apostolicæ & Ecclesiæ Romanæ fidem integra & perfecta soliditate constare, ac NE UMQUAM DEFICIAT, CERTA DOMINI POLLICITATIONE FIRMATAM*, Fidei, quæ *certa Domini pollicitatione firmata est, ne umquam deficiat*, nonne certa infallibilitas est afferenda? Neque reponas, his testimoniis sermonem esse de fide Sedis, seu Ecclesiæ Romanæ, non de Pontificum fide, seu definitione ab ipsis edita. Quidquid enim ad Sedem, cathe-

* Medit. in Evang. verba recitavi. *De vi primat.* c. 14. n. 22.

Textum dedi *lib. de vi primat.* c. 14. p. 254 not. 1.

cathedram, Ecclesiamque Romanam pertinet vi & ratione primatus, Romanis Pontificibus (ut sæpe diximus) tribuendum est: vi autem ac rationi primatus tribuitur, quidquid pertinet ad custodiendam unitatem maxime in fide. Quis igitur Pontificiam infallibilitatem tam certis promissis, ac traditione, ipsiusque Bossueti non obscura confessione probatam repudiet? (7)

§. IX.

(7) Scio eumdem Bossuetum lib. 10. *Defensionis* c. 15. tom. 2. pag. 208. non modicum niti, ut traditionem Patrum, qui promissiones Christi Petro factas Summis Pontificibus aptant, ea interpretatione distorqueat, qua eæ formulæ apud ipsos Patres non certam fidem, aut omnimodam certitudinem alibi significant, sed piam fiduciam tantum, & meram præsumptionem, qua scilicet pie creditur numquam futurum, ut judicia ipsorum etiam circa fidei controversias a veritate deficiant, ut ne exinde infallibilitas proprie dicta deduci queat. Duo in id affert, I. non absimiles fere formulas a quibusdam antiquis applicari particularibus Episcopis, quos tamen nemo infallibiles somniavit: II. quandoque etiam legi de Summis Pontificibus in aliis materiis, in quibus eos posse errare omnes nobiscum fatentur. Qui vero his moventur, non advertunt magnum, quod interest, discrimen inter alios atque Episcopos Romanos Pontifices; & inter definitiones proprie dictas, quæ ab istis eduntur in negotio fidei, ac inter opiniones seu alia documenta ab iisdem scripta in aliis materiis.

Qui prima animadversione moventur, considerent dicta §. 7. pag. 266. ubi explicavi discrimen & rationem discriminis inter Papam & alios Episcopos, dum ferunt sententiam in materia fidei; & intelligent cur Papæ, non vero aliis particularibus Episcopis judicantibus aliquod fidei dogma, infallibilitas tribuenda sit jure primatus, & ex promissionibus Christi, quas & Gallicanos Apostolicis de fide judiciis asseruisse, & Bossuetum quoque eisdem satis aptasse hoc paragrapho indicavimus: quæ non piam fiduciam, aut probabilem tantum præsumptionem, sed certam fidem, & fidei certum assensum requirunt. Qui autem altera animadversione impediuntur, si considerent Christi promissiones ac traditionem Patrum respicere solas defini-

§. IX.

Effugium Bossueti distinguentis inter seriem & personas Pontificum quam inane & repugnans.

Scio movere errores quibusdam Pontificibus attributos, quibus Bossuetum adeo permotum fuisse * vidimus, ut ne secum, & cum traditione ac promissis Christi a se quoque agnitis videretur repugnare, distinctionem plane novam invexerit, qua Romanorum Pontificum fidem immotam & indefectibilem dicendam esse affirmavit in eorum serie ac successione, non vero in singulis Pontificibus, cum quosdam ex ipsis in fide defecisse ex aliquot gestis negari non posse arbitretur. Hæc vero distinctio, quæ ex ipsa novitate suspecta esse debet, eo solum consilio potissimum invecta, ut Patrum traditionem, quæ Romanæ fidei indefectibilitatem apertissime testatur, cum præsumptis quorumdam Pontificum erroribus aliquatenus conciliaret, penitus rejicienda cognoscitur, quum ipsi traditioni opponatur manifestissime. Ex traditione enim concedendum creditur, Romanam fidem immotam & indefectibilem esse. Cum porro eodem Bossueto auctore * concedatur, Romanam fidem non esse distinguendam a fide, quam Summi Pontifices docent; istorum fidem in docendo esse immotam & indefectibilem est pariter concedendum. Quomodo autem eadem fides immota & indefectibilis

* *De vi primatus c. 15. n. 18.*

* *l. 10. al. 15. Defens. c. 5.* Confer dicenda §. 12.

tiones fidei editas ex fine & officio primatus, quæ unitatem exigunt fidei, non vero opiniones, aliave documenta Pontificia a definitione fidei diversa, quibus non ita debetur unitas uti definitionibus fidei; omnis difficultas protinus evanescet.

ftibilis concipi poteft in ferie Pontificum, fi aliquis ipforum Ecclefiam docens deficere poffet, & pro fidei dogmate errorem doceret ac definiret? Nonne quicumque inter illos deficeret, ad ipfam feriem pertineret? Nonne Chriftus ob confervandam unitatem fidei inftituens auctoritatem primatus, hac auctoritate, quæ * in aliquibus deficeret, minus congrue eidem unitati providiffet? Neque dicas hoc cafu Romanam fidem immotam adhuc & indefectibilem fore, unitatique fatis provifum, quia Pontifex, qui erravit, vel per fe errorem corriget, vel a fucceſſoribus error corrigetur; ficque indefectibilis femper erit vera fides in ipfa ferie, fi non phyfice, certe moraliter; quæ moralis indefectibilitas ad traditionem Patrum, & promiffiones Chrifti explicandas fufficit. Hæc vero alia diftinctio cum opponatur fini primatus, quem declaravit traditio, commentitia & rejicienda cognofcitur. Quomodo enim primatus auctoritas, quæ in aliquo Pontifice fidem docente deficeret, & errorem fidei contrarium proponens, unitatem non poffet exigere, ad fidei unitatem fervandam effet per fe idonea atque fufficiens? Hoc certe Pontifice auctoritas, quæ ex Chrifti inftitutione effe deberet poteftas in confervationem unitatis, nonne effet medium in ipfius deftructionem & fcandalum? Si hac in circumftantia remedium expectandum effet a correctione, quam vel idem Pontifex, vel aliquis ejus fucceffor, aut alius quicumque poftea faceret; nonne antequam hæc correctio fieret, vera fides in ferie Pontificum defeciffet, & auctoritas, quæ per fe habet vim obligandi, ad errorem deberet interim obligare?

* Confer. *De vi pri. mat.* c. 15. n. 28.

ſ. X.

Errores Pontificum, qui ab adverfariis opponuntur, ut in rem præfentem probarent aliquid, duo probanda effent: I. errorem, qui opponitur, ita effe certum errorem fidei ut nulla poffit apta interpretatione purgari: II. effe præter-

praeterea errorem definitionis dogmaticae: Unus ejusmodi error congrue probatus, ad evertendam propositam thesim sufficeret. Nullus vero adversariis prodest, cum ex omnibus, qui objiciuntur, erroribus nullus sit error fidei certus, vel non sit error definitionis dogmaticae.

Systema de infallibilitate Pontificia in definiendis controversiis fidei, ex vi & ratione primatus deductum, & promissis Christi ac traditioni innixum, de quo in praecedenti libro *De vi & ratione primatus*, & hac in Appendice egimus, nonne demonstratum dici potuit? Quid demonstrationem ex certissimis principiis legitime constitutam posset infringere? Soli errores id possent: iique soli adversarios moverunt. Omnes siquidem conditiones & distinctiones, quibus vel principia ipsis opposita restringere, vel consequentiam ex principiis deductam studuerunt enervare, ad errores revocantur. Ideo enim debitum unitatis & obedientiae definitionibus Apostolicis alligarunt conditioni consensus Ecclesiae, quia Ecclesia errare non potest; Pontifices autem in fide posse errare ex praesumptis erroribus certissimum judicant: Haec quoque errorum certa praesumptio causam dedit distinctionibus inter Sedem Apostolicam & Praesidentem, inter infallibilitatem seriei seu successionis, ac illam singulorum Pontificum. Ut autem praesumpti errores vim demonstrationis constitutae eliderent, & contra ipsam evincerent aliquid, duo essent praestanda.

I. Errores, qui opponendi credantur, deberent probari errores fidei ita certi, ut nulla congrua interpretatione possent explicari atque defendi. Si qua enim congrua ratione explicari & intelligi queat, quod errori tribuitur, cur pro certo errore traducatur; cum ex certa regula in dubio pro superiore semper sit praesumendum, nec in deteriorem partem sit accipiendum, quod in saniorem sensum explicari possit? Id autem tanto magis dicendum, ubi de thesi agitur, quae ex certis principiis, nec non ex Christi promissis ac traditione Patrum demonstrata videtur: si-

quidem contra demonſtrationem nulla objectio per ſe inſolubilis poteſt inveniri, adeo ut ſi præſto non occurrat vera ſolutio, non idcirco reipſa deeſſe dicenda ſit, nec de eo, quod demonſtratum eſt, ſit dubitandum.

II. Quod ſi certus eſſet & evidens error in materia fidei, nihil tamen noſtræ theſi ac demonſtrationi obeſſet, ſi nequeat ſimul probari eſſe errorem in definitione fidei. Cum enim auctoritas Romanis Pontificibus tributa ſit ad cuſtodiendam in diſſidiis unitatem fidei, unitas vero fidei in diſſidiis ſeu controverſiis circa fidem ab Eccleſiæ Præpoſitis non alia ratione vindicetur niſi expreſſe definiendo, quid vel credendum vel damnandum ſit ex catholico dogmate; idque ita expreſſe atque præciſe, ut obligatio aſſentiendi, unitatiſque præſtandæ ex ipſis verborum formulis innoteſcat; quidquid extra hujuſmodi definitionum terminos eſt, nec ſatis exprimit debitum unitatis, ſicut non refertur ad finem primatus, ita nec ex ea auctoritate primatus editum dici poteſt, cui infallibilitatis prærogativa tribuenda ſit. Qui hanc reſtrictionem infallibilitatis ad ſolas definitiones fidei veluti novam atque violentam male audiunt, velim conſiderent duo. Primo animadvertant in utroque Evangelico textu, qui duplicem Chriſti promiſſionem ante memoratam continet, ſermonem eſſe de varietate opinionum in materia fidei, quæ unitatem diſcinderet; & in utroque item promiſſiones Chriſti reſpicere fidem Petri, cui tamquam fundamento & centro unitatis omnes adhæreant, & quæ omnes ex præcipuo fine primatus in ejuſdem fidei unitate confirmet, quod definitionibus efficitur. Adeo ſolas ejuſmodi definitiones promiſſiones Chriſti reſpiciunt, & in his ſolis infallibilitas Pontificum requirenda. Secundo cogitent communem eſſe Theologorum doctrinam, in ipſis generalium conciliorum actis ſolas definitiones fidei vim infallibilem habere, & ad aſſenſum cogere, nec obeſſe, ſi vel ratio definiendi, vel alia quædam actis obiter inſerta difficultatem faceſſant, aut a veritate abeſſe videantur. Vide, quæ in hanc rem Boſſuetus cum Cano monuit lib. 3. Defenſionis c. 1. & quæ eodem libro addit c. 24. ubi de quadam Bonifacii VIII. conſtitutione ſermonem faciens, diſtinguenda eſſe ait, quæ Pontifex exponit in exordio, ab iis quæ definit: *Hæc enim non ejuſdem virtutis eſſe &*

Cur ſolis definitionibus fidei infallibilitas tribuenda.

tom. 1. pag. 270. novæ edit.

pag. 319.

ſæpe diximus, *& OMNES confitentur.* Confer conditiones, quas ad proprie dictam definitionem fidei idem Boſſuetus requirit, & ego quoque cum ipſo requiſivi in lib. *De vi primatus* cap. 13. pag. 315. ut error probetur in definitione fidei. Confer potiſſimum ibidem notata num. 36. pag. 377. ubi quamplurima Pontificia documenta a definitionibus ſegreganda oſtendi. Ex his autem principiis contra infallibilitatem nihil probare poteſt error, qui vel certus omnino non ſit in negotio fidei, vel ad proprie dictam definitionem nequaquam pertineat. Si non ſufficit error, qui alterutra ex parte deficiat: multo minus ſufficiet error, qui deficiat ex utraque.

Eja nunc percurre ſingulos, qui opponuntur, errores; & invenies ne unum quidem reperiri, qui non ex uno, vel utroque etiam ex capite claudicet. Ne repetam, quæ dixi in libro *De vi primatus* c. 15. §. 7. & ſeqq. ubi præcipua errorum objecta expendi, hic tantum pauca adiiciam de lapſu, qui Honorio oppoſitus, etſi potiſſimam & efficaciorem objectionem continere videtur, non una tantum, ſed utraque ex parte laborat. Nimis profecto iniquum cenſorem ille ſe præferret, qui voces *unius voluntatis* in litteris ad Sergium ab Honorio uſurpatas contenderet, ut Monothelitico ſenſu excluderet a Chriſto voluntatem humanam; cum ex contextu manifeſtum ſit ipſum eam ſolam voluntatem humanam expunxiſſe, quæ ex originali culpa ac vitio divinæ voluntati repugnat: aut ex alia parte vellet definitionem ab eodem propoſitam pro aſſerenda Monothelitico ſenſu voluntate una, & operatione una; cum conſtet eum, qui nec unius, nec duplicis operationis aut voluntatis voces adhiberi volebat, nihil quoad hoc definiſſe, ſed harum vocum uſum ſpectaſſe, quas non ideo *ineptas*, & ſupprimendas cenſuit, perinde ac ſi nec unam, nec duas operationes ac voluntates in Chriſto extitiſſe crederet, qui duas naturas cum proprietatibus cujusque propriis confeſſus eſt; ſed quia in illis circumſtantiis, quæ ſpem afferebant pacis conciliandæ, minus aptus videbatur earumdem vocum uſus, qui unitati impedimento eſſet, nec dogmati quoad ſubſtantiam aliis verbis ſatis explicato neceſſarius putaretur. Hæc interpretatio, litterarum Honorii contextui congruens, ita Monotheliticum errorem ſaltem quoad ſubſtantiam abſter-

De Honorio.

 git,

git, ut nonnisi iniquiori explicatione certus error prætendi possit. Cum autem quoad voces, tum unius, tum duarum operationum ac voluntatum appellationem Honorius removerit; palam fit eum nihil de hac ipsa verborum quæstione (8) definire voluisse, ex quo error, quicumque aliquot æquivocis verbis inesse cuipiam videatur, non definitionis error sit, sed omissionis, vel etiam subreptionis, & facti, seu æconomicæ dispensationis, quæ ad fidem non pertinent, ut pluribus explicavi loco laudato c. 15. n. 35. Neque insistas verbis Honorii in epistola ad Sergium, quibus dum affirmavit, *Hæc nobiscum vestra fraternitas prædicet, sicut & nos ea vobiscum unanimiter prædicamus*; eamdem sibi & Monotheletis sententiam videtur afferere. Ex contextu enim liquet *unanimitatem* his verbis indicatam referri tantummodo ad suppressionem vocum *unius aut geminæ voluntatis ac operationis*, quam Sergius petierat, nec non ad earumdem rationum vel momentorum usum, quæ ad ipsam suppressionem inducendam conferrent. Erravit quidem Honorius, dum suppressionem præscripsit earum vocum, de quibus erat quæstio. At cum ex ipsa suppressione cognoscatur eum nihil utrinque definisse, immo a definiendo æconomiæ causa censuisse abstinendum; quis errorem, quicumque ei adscribendus credatur, errori definitionis potius, quam omissionis adjudicare potest? In quæstionibus quandoque excitatis circa voces aliquas aut sententias, quæ nunc in bonum, nunc in pravum sensum accipi queunt, error ex prava interpretantium mente dependet. Cum itaque ex earum vocum suppressione, aliisve Honorii vocibus minus caute usurpatis, ne quoad ipsam quæstionem non malo consilio quicquam definiret, Monothelitæ suo errori patrocinium quæsierint, totus error contrarius catholico dogmati prave interpretantium error fuit, non autem Honorii, neque definitionis, a qua apertissime & consulto abstinuit. Quid dicendum de ejus condemnatione facta in Concilio VI. œcumenico, explicavimus satis in præ-

missο

(8) Hinc in secunda ad Sergium Epistola bis protestatur, *non debemus definire, non oportet definire.*

misso opere *De potest. Eccl.* c. 5. not. 2. Sed de Honorio nimis multa.

Similia de aliis Pontificibus, quibus errores opponuntur, afferri possent, & vel ab aliis infallibilitatis Pontificiæ vindicibus, vel etiam a me loco indicato allata fuerunt: (9) contra quæ siquis contentiosius insistat, nullo certo errore circa fidem probato, nulla producta definitione certa, in qua certus error insit, in cassum laborabit. Quod si adhuc non acquiescat ex quamplurium errorum præsumptione; indicet, quæso, unum suo judicio evidentem, qui sit ita certus, ut nulla possit interpretatione congrue purgari, sitque error certæ definitionis dogmaticæ; & nihil dubito quin aptæ probationes vel alterutra, vel utraque etiam in parte deficient. Si autem ne uno saltem in errore id ex æquo præstare se posse deprehendat; infallibilitati Pontificiæ nec resistat diutius nec sententiam nostram, qua illam vindicare studui, veluti exilem aut de-

(9) Quicumque ex. gr. absque præjudicio expenderit Nicolai III decretalem *Exiit, qua* S. Francisci regulam explicat, eamque contulerit cum decretalibus Joan. XXIII. *Cum inter nonnullos*, & *Quia quorumdam dam* tit. *De verborum significatione*, inveniet illum non accepisse voces *simplicis facti usum* pro usu rei alienæ invito Domino, qui sane usus fuisset injustus & illicitus, neque hunc usum tam injustum tribuisse Christo vel Apostolis, aut Franciscanis Apostolicam perfectissimam paupertatem professis, quod apertam hæresim contineret, ut Joannes XXIII. definivit: sed e contra illis vocibus accepisse licitum & moderatum rerum usum eisdem Franciscanis concessum *durante* ut idem Nicolaus declarat, *concedentis licentia*, quæ significatio nihil injustum, vel illicitum, nihilque hæreticum præfert. Ita inter Joan. XXIII. & Nicolaum III. quoad substantiam nihil dissidii, etsi quædam verba separatim considerata aliquo modo dissidere videantur: nihilque superest, ex quo Nicolaus in hæresis suspicionem a Joanne adductus credatur. Hæc addenda fuere, ut paucis & clarius expungantur quæ cum aliis adversariis ingessit Bossuetus in *dissert. prævia* §. 46. & in lib. 9. *Defensionis* c. 41. & seqq. tametsi in eadem dissertatione dubium notaverit, an duo illi Pontifices ea in quæstione *summa consentiant, verbis litigent.*

Proprie dictæ definitiones fideiquam raræ.

desperatam traducat. Non ignoro quosdam, contrariæ opinionis præjudiciis occupatos, de memoratis conditionibus & restrictionibus, quæ errores, qui objici solent, a quæstione præsenti alienos declarant, fuisse conquestos, eo quod hac methodo paucæ, immo nullæ sint veræ & proprie dictæ definitiones, quæ aliquem certum fidei errorem contineant, unde absoluta illis infallibilitas tribui non possit. Non abnuo. Immo ita his solis definitionibus infallibilitatem asserendam affirmo, ut si velint (10), in ceteris quæ non sunt proprie dictæ definitiones fidei, nec omnino exigunt unitatem & assensum fidei præstandum ex fine & officio

(10) In Pontificiis decretis, quæ veræ certæque definitiones fidei sunt, non minus quam in veris certisque definitionibus conciliorum generalium, quibus infallibilitatem omnes catholici adversarii asserunt, nullus fidei error invenietur. Quæ vero Pontificia decreta, ab iisdem opposita, aliquod erroris dubium inspergunt, non ad certas & proprie dictas definitiones pertinent, sed fere ad opiniones, quæ contineri solent in Pontificiis rescriptis atque responsis præsertim circa casus practicos, in quibus Romanos Pontifices consulere antiquus mos fuit. Cum enim illi ad Petri Sedem provecti nec humanam conditionem deposuerint, nec facultatem opinandi; in casibus autem practicis, in quibus tuta sententia quæritur, ad licite ac tute agendum non sit necessaria certitudo fidei, nec metaphysica, immo nec physica, sed moralis sufficiat, ut multis probavi in libro *Moralium actionum regula in opinabilibus* c. 2. Romani Pontifices in rescriptis ejusmodi respondere consueverunt, quod opinando ex prudentiæ regulis pro circumstantiarum varietate moraliter certum, seu probabilius crediderunt, vel tutius; idque fecerunt pariter in aliquot speculativis quæstionibus circa materiam fidei, in quibus certum dogma declarare & constituere ob vindicandam fidei unitatem necessarium non judicabant. Hinc illæ solæ definitiones fidei sunt, in quibus doctrinam fidei se declarare certis vocum aut formularum caracteribus significant, ut ex officio ac fine primatus fidei unitatem custodiant & vindicent. Cum id in rarissimis casibus præstiterint; nil mirum, si veræ & certæ definitiones Pontificiæ, quibus absoluta infallibilitas competit, rarissimæ sint; cumque in rescriptis ac

ficio primatus, Pontifices errare posse non negem, uti neque alii Pontificiæ infallibilitatis propugnatores inficiantur: & siquidem hac ratione cum adversariis conveniamus, nulla in hoc erit amplius nobiscum quæstio. Satis nimirum mihi ceterisque ejusdem infallibilitatis propugnatoribus est, si hoc privilegium iis decretis Apostolicis asseratur, ad quæ promissiones Christi, & finis ac officium primatus refertur; promissiones autem Christi & primatus officium ac finis ea solum Pontificia decreta respiciunt, quibus in controversiis & dissidiis circa fidem Pontifices fidei unitatem vindicare & custodire student: quod solis definitionibus proprie dictis assensum fidei exigentibus fit, cum ob dirimenda dissidia quid credendum aut condemnandum est, expresse declarant atque decernunt. Adversarii, qui vellent definitionis nomen indicatis conditionibus haudquaquam restringi, idcirco vellent, ut error aliquis in fide facilius inveniretur, quo infallibilitas Romanorum Præsulum manifeste revinceretur. Sed non excurrendum extra præmissos verarum definitionum limites; nec ad probandum contra propositam thesim idonei erunt errores, qui certi non sint in materia fidei, nec sint definitionum errores. Si autem nulli ejusmodi errores opponi queunt; nihil superest, ex quo Pontificia infallibilitas in definiendis controversiis fidei in dubium revocetur.

Si ita est (inquiet fortasse quispiam) eritne infallibilitas Pontificum in definitionibus omnino certa; & credendum ne assensu fidei, quidquid Pontifices circa fidem definiunt? Non dico credendum ex catholica fide, Papam in decidendis controversiis fidei esse infallibilem: fidei quippe * dogma non est, quod inter catholicos controvertitur, & ab Ecclesia nondum est expresse definitum: unde hæretici non habentur adversarii ceteroquin catholici, qui sententiam infallibilitati Pontificiæ contrariam propugnant. Dico

* *Vid. de potest. Eccl.* §. 1.

decretis, quæ objici solent, omne dubium non circa definitiones, sed circa opiniones versari præmissa verarum definitionum notio patefaciat; hæc (etiamsi errorem aliquem continerent) extra propositum opponi manifestum est.

co tamen obediendum esse Papæ, cum ex fine & officio primatus definit aliquid credendum vel damnandum ex catholica fide; & obediendum quidem his Apostolicis judiciis etiam assensu fidei & obsequio interno, ut vel Gallicani Episcopi confessi sunt; & ita præstandam ipsis eam fidei unitatem, quam cum centro catholicæ unitatis necessariam traditio docet. Infallibilitatem Papæ in ejusmodi definitionibus atque judiciis hinc sequi atque deduci legitima & evidenti ratiocinatione demonstratam existimo. Si vero hujus corollarii atque demonstrationis evidentiam, quam ipsis etiam Christi promissis & oratione confirmavimus, adversarii præjudiciis impediti non percipiunt; non multum fortassis refert ad praxim, dum fidei unitatem, quæ *propter potentiorem principalitatem*, ut Irenæus loquitur, est penitus necessaria, & obedientiam cum assensu cordis dogmaticis Apostolicæ sedis judiciis debitam præstent. Illud porro serio animadvertant, non peccari tantum, quando quis contra propositiones certa fide propositas aut definitas agit aut sentit, sed etiam quando se se opponit propositionibus, quæ ex certis Theologicis principiis legitime deductæ & evidenter sunt demonstratæ. Quæ culpa in re præsenti eo magis evidens agnoscetur, si adversarii iis principiis, quæ non inanibus ratiociniis, sed certissimis auctoritatibus ac documentis nixa, ab ipsis adversariis concedenda fuere, se se opponant, idque non methodica ipsorum principiorum discussione, ad quam provocavimus, sed aliquot tantum præsumptis erroribus, ad quos totam revocarunt quæstionem, qui tamen non sunt certi errores fidei, nec ad fidei definitiones pertinent, de quibus solis est disputatio. Illud tandem oppositores, si qui erunt, moneo, etiam atque etiam videant, qua se possint æqua ratione ab omni culpa purgare coram Deo, dum infallibilitatem Pontificiam eo nomine impugnaturi, quia dogma catholicum non est, non paucos hoc tempore erga Pontificiam auctoritatem non bene animatos excitabunt ad eam contemnendam atque carpendam in ipsi definitionibus fidei, sicque a debita fidei unitate atque obedientia plurimos retrahent. Si de solius disciplinæ materiis, in quibus unitas cum Romana sede omnibus Ecclesiis jure divino necessaria non est, tota esset concertatio (salva tamen semper Apostolica po-

testate,

teſtate, & debita moderatione adhibita); non eſſet magnopere laborandum. At certamen in materia fidei, in qua unitas cum Romana fide catholicæ unitatis centro eſt maxime neceſſaria, certamen, inquam, eorum, qui huic unitati impedimentum afferunt, quis excuſare & defendere poteſt? Nonne id eſt apertiſſime ſe ſe opponere inſtitutioni & conſilio Chriſti Domini, qui Pontificio primatu unitati potiſſimum fidei proſpicere voluit: ut omnes cum ea poteſtate conſpirantes, eidem unitati cuſtodiendæ cooperentur, nulli autem reſiſtentes & oppugnantes, in ipſa fidei unitate ſciſſuras & diſſenſiones pariant aut foveant?

§. XI.

Num ſententia, quæ infallibilitatem Pontificiis definitionibus in materia fidei tribuit, antiquis fuerit ignota.

Ab hac Appendice calamum nequeo ſubducere, niſi prius a ſententia, quæ infallibilitatem Romanis Pontificibus in fidei definitionibus aſſerit, novitatis notam abſtergam, ejusque antiquitatem aliqua non obſcura ratione conſtituam. Ut autem hujus ſententiæ probetur antiquitas, haud opus eſt eam expreſſe infallibilitatis vocabulo inveniri apud antiquos, ſed ſufficit, ſi æquivalentibus verbis atque ſententiis ſatis declarata vetuſtis teſtimoniis monſtretur, nihilque ſolidum ex antiquis Scriptoribus contra opponi queat. Antiquitatem ſane ejus ſententiæ nonne æquivalentibus verbis atque ſententiis ſatis declarant antiqui illi Patres, qui Romanam fidem immotam, indefectibilem, perpetuo conſervatam, petramque ſolidiſſimam teſtantur, contra quam non prævalebunt unquam portæ inferi, & pro qua Chriſtus rogavit, ne deficeret; nec non ii, qui has Chriſti promiſſiones aptarunt fidei, quam Pontifices Romani Petri ſucceſſores docent atque definiunt, ut unita-

De primat. c. 15. §. 4.

Ib. c. 2. & 3.

tem ejusdem fidei ex fine & officio primatus custodiant; & ita aptarunt, ut affirmarint S. Petrum in ipsis fidem definientibus loqui & docere fidei veritatem? Adversarii, qui tot antiquorum testimonia a me allata in libro *De vi & ratione primatus* eludere nisi sunt eo nomine, quod loquantur de fide sedis seu Ecclesiæ Romanæ, non de ipsis definitionibus Pontificiis; perinde ac si prærogativæ competentes sedi aut Ecclesiæ Romanæ ratione primatus, non sint alligatæ personæ ipsorum Pontificum vel fides sedis aut Ecclesiæ Romanæ alia sit a Pontificum fide, ipso Bossueto hanc distinctionem reprobante, rejiciendi sunt: sicuti non minus ineptam ac repugnantem ostendi aliam ejusdem Bossueti distinctionem, qua fidem seriei ac successionis summorum Pontificum infallibilem & indefectibilem agnoscendam concedens, distinguendam credidit a fide singulorum Pontificum, quorum aliquos in fide errasse ac defecisse existimat. Hæ nimirum distinctiones aliaque ejusdem generis effugia ab adversariis excogitata, ut antiquæ traditionis testimonia de indefectibilitate fidei Romanæ cum sua sententia aliqua ratione conciliarent, cum per se se sint inania & imbecillima, nulloque idoneo antiquo teste fulciantur, ipsam nostræ sententiæ antiquitatem non destruunt, sed potius confirmant.

De primat. c. 13. §. 14.

Ib. c. 15. n. 17

Ib. n. 18.

Sola facta errorum probarent aliquid contra infallibilitatem, tot licet antiquis Patrum sententiis ac testimoniis fultam, si vel unus saltem esset error certus in aliqua certa definitione fidei: cujusmodi nullum ab adversariis oppositum hactenus vidimus. Testimonia vero antiqua, quæ contra nos valerent non modicum, nulla pariter sunt, cum nihil antiqui errores definitionum accusaverint, atque impetiverint pertinaciter, nisi hæretici, cum se damnatos viderunt: quorum auctoritatem allegare omnes catholicos pudebit. Immo si qui etiam ex catholicis aliqua particulari opinione, antequam definiretur, occupati, certæ definitioni subinde editæ restitisse invenirentur, minus apti testes essent, sicut nec idonei judices habentur, qui præjudicio antecedenti occupantur.

Cum itaque neque facta errorum, neque idonei testes antiqui ullum certum definitionis errorem evincant nullaque proinde fuerit unquam quæstio, qua fides ab Apostolica

lica sede definita, & Pontificia infallibilitas traditione ac promissis Christi munita vocaretur in dubium; nonne hæc sententia ab antiquitate tuta, novitatis nota perstringi nequit; sed hoc nomine potius rejicienda adversariorum sententia, quæ antiquæ traditioni, & Christi promissis opposita, veterum suffragiis caret, & posterioribus temporibus inducta probari potest.

§. XII.

Quam sera contrariæ sententiæ initia, & quatenus inter catholicos recipi atque in scholas induci & propagari cœperit, veteri sententia ac traditione non omnino exclusa.

Cum infallibilitas Pontificia, quam propugnavi, solas proprie dictas fidei definitiones a summis Pontificibus editas respiciat; ex iis tantum, qui in aliqua proprie dicta definitione, eosdem Pontifices errasse aut errori obnoxios prætulerunt, contrariæ nobis sententiæ origo deduci potest. Ab iis porro, qui vel olim alicui definitioni Pontificiæ se se opposuere, quando suos errores ab aliquo Pontifice damnatos viderunt, originem ducere opus non est; cum apud catholicos nullius auctoritatis fuerint, nec eorum sententia infallibilitati dogmaticarum definitionum contraria inter catholicos fuerit recepta aut propugnata. De illis tantum videndum, qui inter catholicos recensiti, eam sentiam ita in scholas catholicas invexerunt, ut sensim aliquot peculiaris famæ Theologos non tam partiarios, quam vindices & propugnatores obtinuerit. Dimissis autem Okamo aliisque Fraticellis schismaticis, qui a Joanne XXII. condemnati, plures errores summis Pontificibus ipsique potissimum Joanni objicere ausi, contrariæ nobis sententiæ auctores a nonnullis traduntur; dubitari non posse videtur, quin eadem sententia inter catholicos Theologos irrepserit,

ac invalescere cœperit eodem fere tempore, occasione eadem, iisdemque auctoribus, quibus sub Pisanam synodum & Constantiensem inducta fuit opinio de conciliorum generalium auctoritate supra ipsum Romanum Pontificem. Petrus enim de Alliaco, & Joannes Gerson, aliique earumdem partium, qui ob inveniendum diuturno & perniciosissimo schismati efficax remedium, contendentes de Papatu subjiciendos crediderunt in casu schismatis auctoritati concilii œcumenici, eosdem quoque huic auctoritati subjici putarunt in casu hæresis, quæ a schismate pertinaci vix separari potest, ac propterea eos in errorem fidei posse cadere præsumpserunt: qua in hypothesi summos Pontifices errantes circa fidem a generali saltem synodo posse judicari, &, si pertinaces invenirentur, posse etiam deponi existimarunt. Quo vero sensu hæc conciliorum generalium auctoritas in casu hæresis possit in ipsum summum Pontificem a fide devium exeri, explicavimus in dissertatione *De potest. Eccles.*, ubi etiam ostendimus eos non posse circa fidem errare, cum aliquid circa fidem definiunt: quidquid sit, num errare possint opinando, seu extra materiem ac terminos definitionum fidei.

Vid. c. 9. §. 2.

Cum porro præsens quæstio non in eo versetur, utrum Papa opinando, aut extra terminos definitionis, sed utrum definiendo errare queat, aut erraverit aliquando, idque ex Christi promissis ac traditione probarimus impossibile; non omnino esse certum affirmare me posse reor, Petrum de Alliaco, ac Joannem Gersonem, qui inter Theologos magni nominis primi infallibilitatem Pontificiam expresse impetiverunt, judicasse Romanos Pontifices errori obnoxios etiam, cum proprie dictas definitiones ex primatus fine atque officio promulgant. Certe Petrus de Alliaco Gersonis Magister, antiquorum traditionem de indefectibilitate Romanæ fidei, Christi pollicitationibus fultam, suo quoque ævo obtinentem deserere non ausus, in legatione, quam adversus Montesonum Universitatis Parisiensis nomine Avenione gessit ad Clementem VII. eamdem traditionem sequutus, Christique promissis innixus affirmavit: *De qua sede* (Romana) *in persona Petri in ea sedentis dictum est: Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Et similiter in tractatu, quem in eadem legatione ad Papam

Sententia Petri de Alliaco.

pam & Cardinales edidit, eadem Christi promissione laudata, approbat quod in cap. *Hæc est fides* de Romanæ sedis fide traditur: *ipsa semper immaculata permansit, & in futuro permanebit;* insertque statim, *Ex quibus omnibus satis patet, quod ejus numquam deficit fides*, uti Christus promiserat. Non absimiliter Joannes Gerson in sermone coram Alexandro V. die Ascensionis Domini habito, rationem redditurus, cur Græca Ecclesia erroribus fidei vitiata fuerit, non autem Latina; Romanæ fidei indefectibilitatem exinde deducit, quia *Latinitas ipsa purior & immaculata sedem habet Petri, pro cujus fide ne deficeret, specialiter oravit ille, qui in omnibus exauditus est pro sua reverentia.*

Similis Gersonis sententia.

Quomodo hæc conciliari queant cum sententia, qua hi auctores aliis in operibus Romanos Pontifices in fide posse errare propugnant, explicari solet (11) distinctione solemni inter fidem sedis seu cathedræ Romanæ, & fidem Pon-

(11) Hac distinctione inter sedem & Præsidentem ex S. Leone sumpta adversarii nimium abutuntur, cum definitionum Pontificiarum errores, quos possibiles præsumunt, non sedi Apostolicæ, sed ipsis Pontificibus attribuunt. S. Leo eam distinctionem inter sedem & Præsidentem perinde accepit, ut distinguendum indicarit inter legitima jura sedium, & inter vitia seu demerita Præsidum, quæ legitimis sedium juribus nihil præjudicant. Vide lib. *De vi primatus* c. 14. n. 24. Id generatim convenit omnibus Ecclesiæ Præsidibus in iis actibus, in quibus proprio vitio vel defectu aliquo potestate abuterentur, aut errarent. Ab hoc numero non sunt excipiendi summi Pontifices quoad eos actus, in quibus sive ex obreptione, sive ex subreptione, sive opinionum præjudicio, aut vitio aliquo in Apostolicæ auctoritatis usu errarent, uti multis in capitibus eos posse errare negari non potest. Cum vero errare nequeant in proprie dictis, quas explicavimus, definitionibus fidei, de quibus vis & ratio primatus, nec non promissiones Christi, atque traditio cavent; in his ea distinctio, qua definitionum errores præsumuntur, tametsi ne unum probare licuerit, locum non habet, nec habere potest; ac propterea in rem, de qua nunc agimus, est prorsus inepta.

Pontificum. Quam conciliationem afferunt vel illi acerbiores Pontificiæ infallibilitatis impugnatores * Launojus, atque Dupinius, cum explicaturi quorumdam Patrum testimonia, quibus oratio Christi pro fide Petri numquam defectura ingeritur, hæc accipienda affirmant de sede Petri, non de successoribus ejus, quos in fide posse deficere, & aliquando defecisse non dubitant. Ita omnes ex traditione Patrum atque oratione Christi immotam & infallibilem præsumunt Romanæ sedis, non autem Pontificum fidem. Eamdem conciliationem ingerit etiam Bossuetus, dum loquitur de textu Petri Cardinalis de Alliaco, qui memorata distinctione inter sedem & sedentem utens, huic conciliationi primus aditum aperuit: unde in ejus verba Bossuetus notavit: *Cum ergo ex Petro Alliacensi* aliud sit sedes, aliud sedens; *non mirum est aliud convenire* sedi, *quod* sedenti *non conveniat, nempe ut* sedes *deficere non possit, cum* sedens *sit* deviabilis *etiam in judicio de fide.* Mirum autem vel maxime esse debet, eumdem Bossuetum hanc conciliationem ducere ex ea distinctione inter fidem *sedis* Apostolicæ seu Romanæ, fidemque in ea sedentium Romanorum Pontificum, quam idem aperte destruit lib. 10. Defensionis c. 5. illis verbis: *Neque vero distinguimus a Romanorum Pontificum fide Romanæ Ecclesiæ fidem, quam scilicet non aliter, quam a Petro primo atque a Petri successoribus Romani didicerint*, traditam scilicet ex sede Petri, quam a persona Pontificum haud distinguendam ibidem præmiserat scribens: *Neque propterea dicimus ipsam sedem aliquid exercere posse potestatis aut jurisdictionis aliter quam per ipsum præsidentem.* Hac itaque conciliatione repudiata, sicut & illa est repudianda, quam idem Bossuetus induxit, allata alia distinctione inter fidem seriei & successionis Pontificum, ac fidem singulorum, perinde ac si illa immota & indefectibilis sit, & dici possit, etiamsi aliqui separatim aliquando deficiant (quod non minus ineptum atque repugnans * ostendimus): ut constet certa traditio de immota & indefectibili Romanæ sedis seu Ecclesiæ fide, quam hi ipsi adversarii præsumunt certissimam, & constent certæ Christi promissiones, quibus eadem traditio innititur; constent, inquam, componanturque aliquo modo cum illorum sententia, qua Pontifices definiendo fidei dogmata

errare

* *Vid. Launoj. part. 5. epist. 2. ad Anton. Varin. Dupin. de Antiq. Eccl. discipl. dissert. 5. ad object. Nicolai I. pag. 374. & ad object. S. Bernardi pag. 371.*

Bossueti testimonium.

lib. 10. Defens. c. 12. p. 203.

* *Supra §. 9.*

errare posse & aliquando errasse arbitrantur, alia aptiori si fieri potest, nec repugnante conciliatione utendum est.

Non alio autem præsto esse videtur nisi distinctio inter definitiones, quas Pontifices edunt, ut fidei unitati ex officio primatus custodiendæ prospiciant, & inter cetera documenta, quæ vel ad fidem non pertinent, vel nihil certi dogmatis in conservationem unitatis constituunt. Hanc distinctionem ex primatus natura ac fine, nec non ex circumstantiis ipsarum promissionum Christi erutam nemo jure rejiciet; & hoc quidem sensu quicumque eos Theologos explicandos, contrariasque eorum, uti videntur, sententias conciliandas putet, inveniet quomodo ipsi veterum traditionem reipsa non deseruerint, sed continuarint, ita ut contentio tota & contradictio in verborum tantum significatione & interpretatione diversa posita sit. Quodsi hæc conciliatio abhorrere prorsus credatur ab eorumdem auctorum sensu qui infallibilitatem Pontificiam in ipsis proprie dictis definitionibus reipsa videantur impetere; id ipsorum inadvertentiæ tribuendum, qui pro apta & congrua distinctione atque conciliatione certis principiis repugnantem attulerunt.

Id autem quodcumque sit, eorumdem sententiæ nihilum proderit. Semper enim hæc contrariæ nobis sententiæ origo inductam ab ipsis novitatem antiquorum traditioni oppositam, & promissis Christi contrariam satis reprobabit, & circumstantiæ difficillimi schismatis, quæ ejusmodi novitati occasionem seu causam dederunt, quibusque vetus traditio deferenda visa est, excusare quidem eos aliquatenus poterunt, non autem novitatem in tuto ponere. Neque invictam auctoritatem ipsis præstare credendum est Concilium Constantiense, uti a nonnullis perperam præsumitur. Nam etsi sessionibus quarta & quinta statuatur decretis generalium conciliorum circa fidem ipsos Pontifices obligari (quæ propositio per se verissima est, ut explicavi c. 8. n. 9.); non tamen hinc sequitur eosdem in definiendis fidei dogmatibus posse errare; neque hac in re quicquam ibidem aut alibi uspiam decretum invenietur, quod œcumenicæ synodi, aut dogmaticæ definitionis vim habeat, uti colligere est ex dictis in opere *De potestate Eccles.* c. 7. & 8. Hinc quidem statim etiam post eam

quoque

quoque synodum licuit semper veterem traditionem atque sententiam sequi, quam plerique amplexi fuerunt etiam in Gallia, adeo ut inter ipsos Gallos omnes fere Scriptores sive Theologi sive Canonistæ Pontificum infallibilitatem defenderint usque ad an. 1682. Claudio Florio teste dissert. 9. in Historiam Ecclesiasticam: *In Gallia vix reperietur Regularis, cui certa non sit Romanorum Pontificum infallibilitas. Non Regulares tantum, sed presbyterorum etiam* (sæcularium) *qui privilegijs carent, & Episcopis subsunt, cœtus, in hanc sententiam tamquam pietati magis conformem inclinant.* Ita multo magis in aliis universæ Ecclesiæ regionibus potestati Apostolicæ magis addictis, veteri traditione retenta, omnes ferme in infallibilitate Romanæ fidei defendenda perstiterunt. Post declarationem vero Cleri Gallicani anni 1682. nihil mirum si non pauci ex Gallis contrariam sententiam cœperunt fortius ingerere & vindicare, cum auctoritas ejusmodi Comitiorum (licet certam fidei doctrinam * non condidissent) apud eosdem Gallos prævaleret, & quodammodo cogeret. Cum autem postea ejusdem declarationis *Defensio* olim a Bossueto luculentissime scripta, & subinde auctior edita duobus magnis voluminibus prodierit, & toto Orbe fuerit vulgata; summa tanti viri auctoritas, & multo magis modus tractandi hanc materiem effecit, ut eadem sententia extra ipsam Galliam facilius persuaderetur, & persuaderetur non paucis, qui antea nostram veterumque sententiam propugnabant. Licet Magnus Bossuetus de Ecclesia catholica, ac de fidei dogmatibus, pro quibus contra Novatorum errores invicte dimicavit, benemeritus, auctoritate plurimum valeat; non tamen in hac causa tanti est, ut ejus gratia antiquorum sententia de Romanæ fidei firmitate atque infallibilitate in definiendis catholicis dogmatibus, quæ promissis Christi, antiquorum traditione, ac principiis nostri systematis adversariorum consensu demonstratis legitimeque deductis fulcitur, deserenda sit.

* *Vid. Bossueti dissert. Defens. novæ edit. præmissam* §. 6.

Qui Bossueto ipsi plurium deferunt, ponant tria illa principia, quæ de Romana fide idem Auctor certissima statuit. I. Certum esse S. Petrum semper in successoribus vivere, atque in ipsis loqui, & loquuturum semper eam fidem, quam Christus bono unitatis fidei in Petro ac successo-

* *Vid. textus De vi primatus c. 14. §. 4.*

cessoribus ejus ratione primatus totius Ecclesiæ fundamentum instituit. II. Certum quoque esse eamdem fidem in cathedra Petri depositam, & ad eosdem successores transmissam esse petram illam firmam, stabilem, & immotam, supra quam Christi pollicitationibus & oratione munitam atque firmatam ita Ecclesia ædificata est, ut contra ipsam portæ inferi prævalere non possint, nec unquam sit defectura. III. Certum tandem esse hanc fidem perinde firmatam & indefectibilem * non esse distinguendam a fide, quam e Petri Sede successores ejus Romani Pontifices docent, & ex fine primatus definiunt, ut in dissensionibus & controversiis fidei fratres in unitate fidei contineant atque confirment. Hæc tria si certissima ipsius Bossueti auctoritate concedenda sint, nonne definitionum Apostolicarum infallibilitas, quæ exinde necessario sequitur, certissima pariter dicenda erit? Nonne sperandum est fore ut illi, qui eidem Bossueto maxime deferentes, ejus potissimum auctoritate ab antiquorum sententia ac traditione recesserunt, mero præjudicio ac studio partium se permotos agnoscentes, in veterem sententiam cum primatus ratione ac promissis Christi cohærentem, sibi redeundum intelligant?

* Vid. Ibid. c. 15. n. 17.

Concludam hanc Appendicem testimonio Romani Sacramentarii omnium antiquissimi, quod S. Leoni attributum tomo secundo operum ejusdem Pontificis recudimus. In præfatione Missæ XIV., die natali SS. Petri & Pauli hæc leguntur. *Qui secundum promissionis tuæ inviolabile constitutum Apostolicæ confessioni superna dispensatione largiris, ut in veritatis tuæ fundamine solidata, nulla mortiferæ falsitatis jura prævaleant; & quantalibet existat errantium multitudo, illi sint redemptionis tuæ filii, & illis Ecclesia tota numeretur, qui ab electorum tuorum PRINCIPALI traditione non dissonant: ipsaque sit sacri corporis ubique vera compago, quæ te dispensante devota obsequitur, quidquid sedes illa censuerit, quam tenere voluisti totius Ecclesiæ PRINCIPATUM.* Hæc quæ S. Leonis stilum exhibent, cum vetustissimum Romanæ Ecclesiæ sensum, ac *Principalem*, seu principalis Sedis *traditionem* præferunt; tum infallibilitatis Pontificiæ fundamenta, quæ præmisimus, satis indigitant. Verba: *qui secundum promissionis tuæ inviolabile constitutum*, infallibilitatis funda-

t. 2. Leon. edit. Ven. col. 40.

mentum Christi promissioni innixum declarant. Hujus promissionis effectum & efficaciam indicant sequentia, quibus *Apostolica confessio*, seu fides ex promissione inviolabili in Romana Ecclesia ac principali ejusdem Ecclesiæ traditione ita *solidata* dicitur, ut nulla falsitatis jura prævaleant nec contra ipsam, nec contra illos, qui ab eadem fide ac *principali traditione non dissonant*: quæ verba unitatem cum fide ac traditione Ecclesiæ principalis necessariam adstruunt. Ut autem inter errantium ac diffidentium multitudinem discernatur, *quænam sit sacri corporis ubique vera compago*, hoc est vera Ecclesia Christi *ubique* diffusa, contra quam in fidei dissidiis falsitas non prævalebit; ea esse subjicitur, *quæ te dispensante, devota obsequitur, quidquid sedes illa censuerit, quam tenere voluisti totius Ecclesiæ principatum*. Nonne hæc unitatem fidei cum *obsequio* mentis debitam significant decretis dogmaticis, quæ e sede Apostolica summi Pontifices edunt, ac debitam quidem ratione *principatus* seu primatus, quem ob unitatem potissimum fidei in tota Ecclesia conservanda ipsorum personæ adnexum, idonea auctoritate præditum, & promissis ac oratione Christi munitum vidimus? Quam belle hoc unum Romanæ veteris traditionis testimonium totam Appendicem confirmat!

F I N I S.

INDEX

INDEX RERUM MEMORABILIUM.

A.

XXIII.

L.

primus

